

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

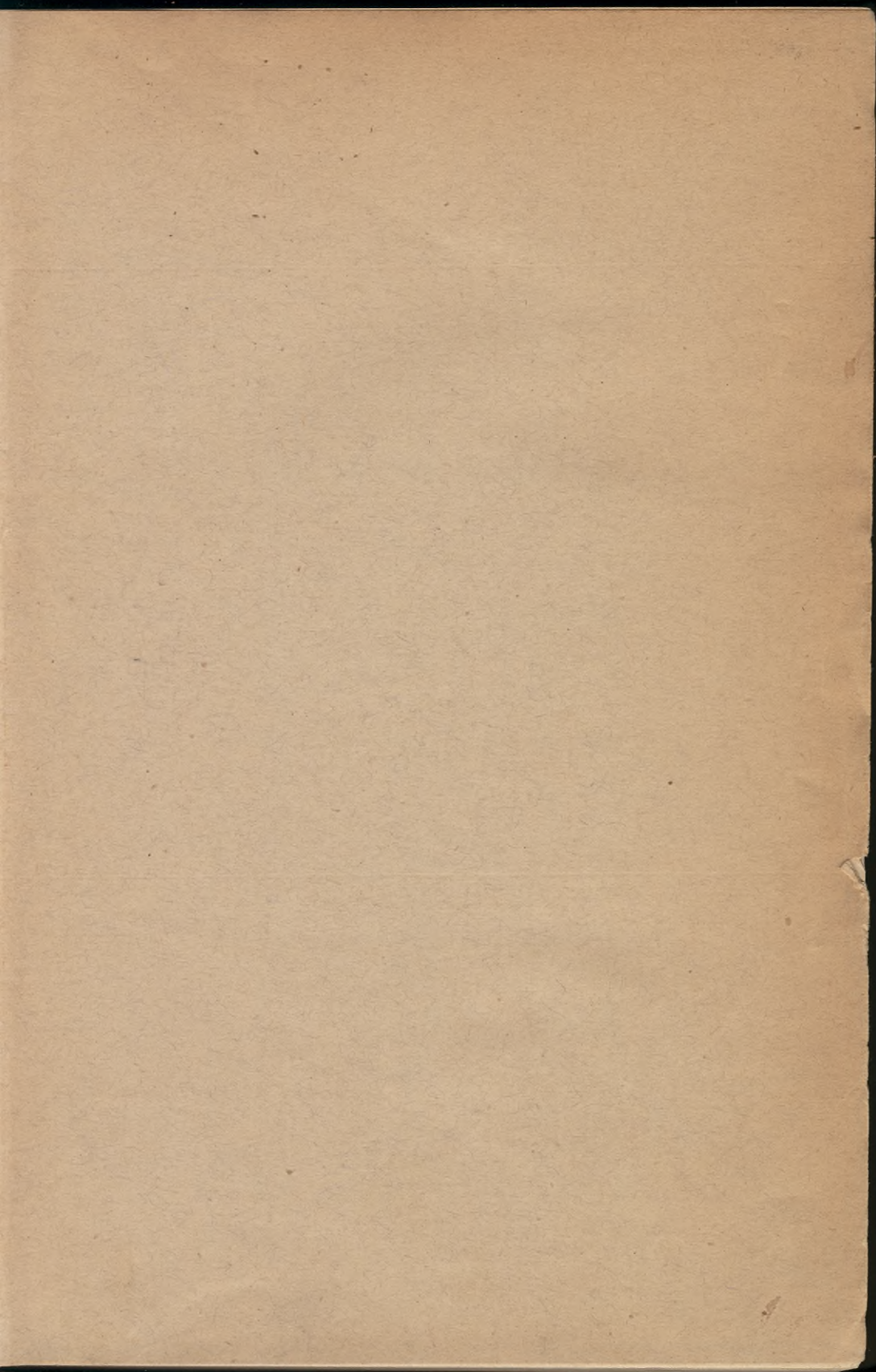

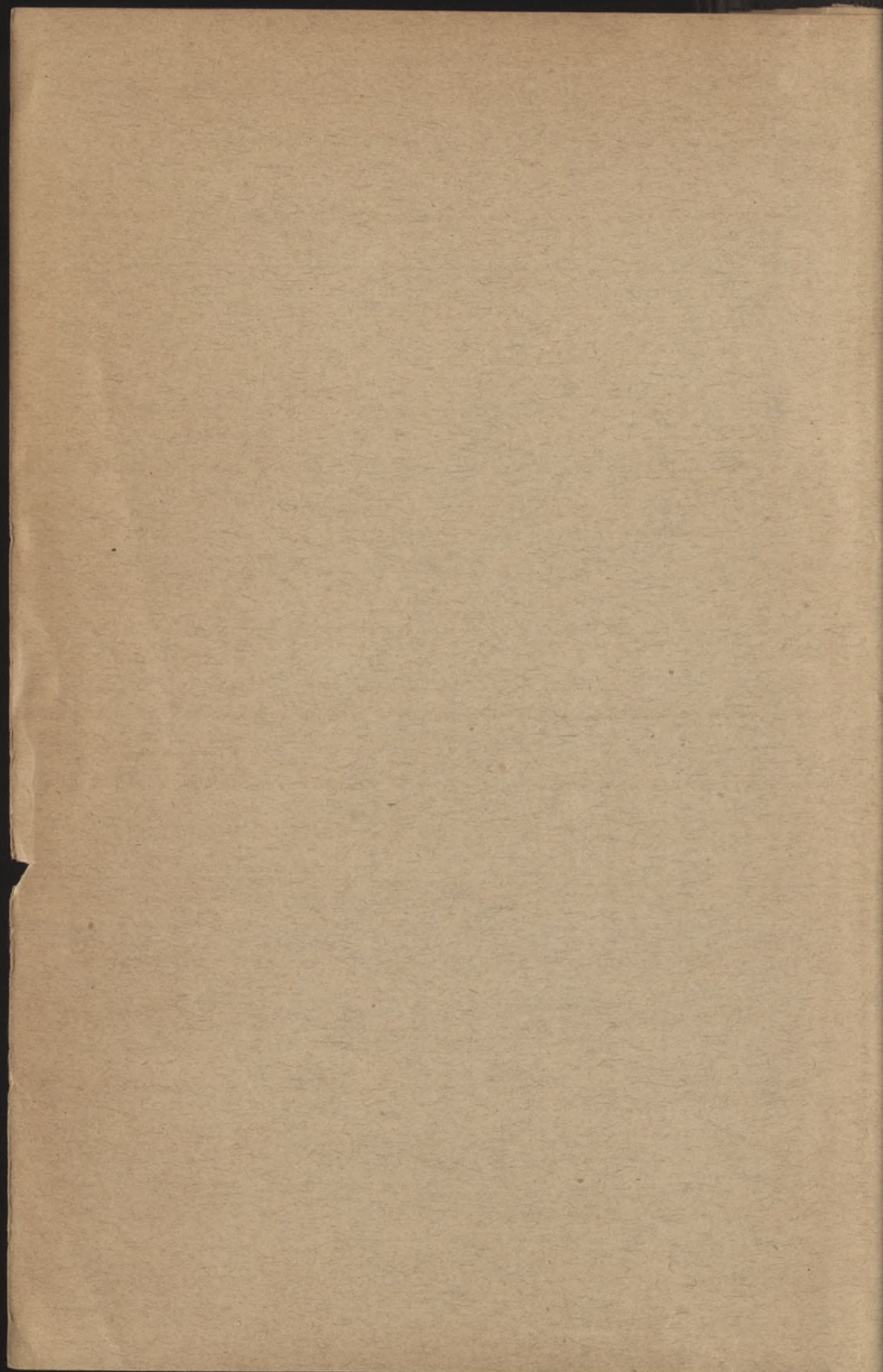

Allmänna Sektionen

Hist.
Sv.
Saml.

HANDBOOK

SAVING HISTORY

AND UNDERSTANDING OF STATEWIDE TRACK SYSTEM

AS A HISTORY

Public works

THE HISTORY OF THE STATEWIDE TRACK SYSTEM

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA
AF RIKSARKIVET.

Första serien.

STOCKHOLM 1916
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
148384

KONUNG
GUSTAF DEN FÖRSTES
REGISTRATUR

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

RIKSARKIVET

GENOM

JOH. AX. ALMQUIST.

XXIX.

1559, 1560.

STOCKHOLM 1916
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
143384

KÖNIG

GESAMT DEN FÖRSTES

BRISTRAVÄR

KIRKSTAD

JON AX. LINDBLAD

FÖRETA L.

Registraturen för åren 1559 och 1560 äro två jämförelsevis tunna volymer, i äldre förteckningar signerade II och KK; båda äro i senare tid ombundna. Det förra, som består af 168 blad med gammal foliering, af hvilka dock fol. 111—115, 160—161, 165 och 168 äro blanka, är till största delen skrivvet af samma hand, men i slutet eller på bl. 154—167 har hans arbete fortsatts af en annan, tvifvelsutän yngre kopist, hvars mera koncentrerade piktur igenkännes från flera tidigare registraturband. Innehållet, som helt och hållet är affattadt på svenska och danska språken, utgöres enligt titeln af »the vigtigeste concepter, som uthgångne ähre af Kong:e M:ttz till Sverige . . . cancellij», men omfattar jämväl fem skrivelser till konung Gustaf I, nämligen ett betänkande afgifvet af utvald konung Erik med riksens råd samt fyra bref från konung Fredrik II af Danmark (jfr bil.). Vid utarbetandet af 1560 års registratur hafva samma skrivvare varit verksamma som de, hvilka renskrifvit föregående års. Det innehåller utom en opaginerad titel 130 blad, hvilkas ursprungliga foliering delvis rättats (bladen 61—79 till 91—109). Några blad äro dock äfven här blanka eller, bortsedt från fyra månadstitlar, som blott innehålla namnen på resp. månader, fol. 20—23, 29 och 62—66. Ehuru således föga omfångsrikt, rymmer bandet utom Gustaf I:s bref ett ganska stort antal skrivelser från konung Erik såväl från tiden före den förres död som efter den sistnämndes regeringstillträde. Härnedan hafva af dessa bland konung Eriks bref aftryckts endast de 13 skrivelser, som daterats före tronskiftet den 29 september.

De af Gustaf I:s egna bref, som kopierats i registraturen, äro för år 1559 till antalet 119 och för det följande året 54. Därutöfver upptager emellertid det s. k. protokollon kortfattade

anteckningar om respektive halft annat och öfver ett hundratal. Bortsedt från dessa sistnämnda hafva härnedan kunnat in extenso tryckas sammanlagdt 335 skrivelser från konungen, af hvilka 223 härröra från 1559 och 112 från 1560. Af dessa äro 27 på tyska och 7 på latin affattade bref de hopplockade resterna af det förlorade utländska registratoret; alla de öfriga äro skrifna på svenska. Fyndorter för de bref, som ej återfinnas i det handskrifna registratoret, hafva varit inom landet: riksarkivets olika samlingar af original, koncept eller afskrifter (30 och 25) samt den därstädes deponerade Skoklostersamlingen (10 och 1); kammарarkivet (21 och 10, af hvilka alla utom tre äro införda i den Åkermarckska kopieboken); slottsarkivet (1 från 1560); universitetsbiblioteken i Uppsala (12 och 2) samt Lund (2 från 1560); Arboga stadsarkiv (1 från 1559); kyrkoarkiven i Hössna (1 från 1559) och Ytter-Hogdal (2 från 1560); samt de privata samlingar, som finnas eller funnits på Sjöholm (1), Brokind (1), Vijk (1) och Rånäs (1); hvarjämte ett par bref från 1560 funnits i vidimationer införda i två domböcker, tillhörande den ena Göta, den andra Svea hofrätts samlingar af renovationer. I utlandet hafva bref anträffats i danska riksarkivet (11 och 2); statsarkiven i Danzig (1 från 1560) och Aurich (1 och 1); landeshauptarchiv i Wolfenbüttel (2 från 1559); stadsarkivet i Reval (6 och 3) samt Public Record Office i London (4 från 1559). Därjämte hafva några skrivelser (4 och 2) måst i saknad af annan fyndort hämtas ur tryckta källor. Inberäknadt dessa hafva resp. 47 och 36 bref befunnits förut helt eller delvis publicerade en eller flera gånger.

De sista åren af Gustaf I:s regering hafva sin förnämsta prägel af de förvecklingar, som uppstodo till följd af de äldsta sönernas äflan att hvar för sig fullfölja egna syften, som de ofta i förening sökte så godt sig göra lät dölja för fadern. För att i alla detaljer kunna följa detta intrigspel, som erbjuder många pikanta drag, är väl den bevarade korrespondensen ej alldeles tillfyllest. Af flera bref, om hvilka det kan antagas, att de kunnat sprida ljus öfver åtskilliga dunkla punkter, hafva vi i behåll blott de magra notiser, som bevarats i de olika protokollen; om andra ega vi kännedom endast genom de ännu existerande svarsskrivelserna. Dock har lyckligtvis från de nu föreliggande åren ett större antal af hertigarnes bref in extenso räddats undan förgängelsen än från något tidigare år.

Af utvald konung Eriks bref hafva kunnat fullständigt tryckas sammanlagdt 68, af hvilka 25 äro från 1559 och 43 från de nio första månaderna af 1560. Nio äro affattade på tyska, två på latin och de öfriga på svenska. Utom riksregistraturet, där enligt hvad redan omnämnts 14 af dessa skrivelser funnits införda, hafva fyndorterna varit olika samlingar i riksarkivet (12), kammararkivet (7), universitetsbiblioteken i Uppsala (2) och Lund (5), stadsarkivet i Jönköping (2) och f. d. Banérska samlingen på Sjöo (1); samt utrikes danska riksarkivet (11), Danzigs statsarkiv (1) och Public Record Office i London (2). Ett jämförelsevis stort antal (11) har därjämte måst hämtas ur tryckta källor. Detta sammanhänger med den hittills oförklarade, men redan på 1860-talet kända förlusten af det s. k. hertig Eriks registratur, ur hvilket dock dessförinnan C. Schirren varit i tillfälle att hämta flera bidrag till sina urkundspublikationer, där de således alltjämt äro tillgängliga. Utom de nu nämnda breffen hafva ytterligare tio tidigare offentliggjorts i skilda publikationer. Att Eriks skrivelser emellertid äfven från dessa år i hög grad varit utsatta för tidens åverkan, framgår ej minst af de nedan tryckta protokollen, som tillsammans upptaga öfver 550 numera ej på annat sätt kända skrivelser.

Hertig Johans resa till England hade till följd en stark minskning af expeditionerna från hans kansli. Från hösten 1559 och början af 1560 upptager hans diarium blott ett fåtal bref, och hela antalet för båda åren före Gustaf I:s död uppgår ej till 200. Af dessa hafva 22, som igenfunnits i svenska riks- och kammararkiven (12 och 7), Uppsala universitetsbibliotek, Finlands statsarkiv och Revals stadsarkiv (tills. 3), kunnat fullständigt aftryckas. Tyvärr hafva de i kammararkivet befintliga breffen måst publiceras efter K. G. Leinbergs aftryck, emedan de icke med ledning af dennes citat kunnat där tillrättaskaffas. Af de öfriga breffen har flertalet förut upptäckts och tryckts hufvudsakligen af finska forskare, men fem tyckas hittills undgått uppmärksamheten.

För breffen till Gustaf I har en redogörelse lämnats s. 833. Af öfriga bilagor torde särskildt de handlingar, som beröra det engelska frieriet, vara förtjänta af beaktande. I hertig Johans diarium finnes en anteckning under den 1 febr. 1560 (se s. 826), hvaraf framgår, att de papper, som angingo »det förrättandet H. F. N:de uti de giftermålshandlingar emellan

hertig Erik och drottning Elisabet i England hatver kunnat tillvägabringa», funnits förvarade »uti en knippa». Denna dossier har emellertid gått förlorad. Då anledning fanns till förmodan, att den skulle i någon mån kunna återställas genom handlingar i engelska arkiv, har på min anmodan amanuensen E. Wærn vid besök i London anskaffat afskrifter af de nu offentliggjorda aktstyckena. Såväl drottning Elisabets karaktäristiska bref, af hvilka det till konung Erik af den 22 februari 1560 utmärker sig för en ironiskt humoristisk ton, som den märkliga promemoria, hertig Johan framlade öfver de villkor han ställde i utsikt för det ifrågasatta giftermålet, äro onekligen belysande dokument, och Dionysii Beurrei storståtliga tal inför det engelska kronrådet torde, oafsedt det märkliga innehållet, få anses utgöra ett synnerligen godt exempel på dåtida latinsk värtalighet. Att sluta af drottningens eget omdöme synes det också hafva gjort ett fördelaktigt intryck på det lysande auditoriet.

Med den nu föreliggande delen har Gustaf I:s registratur nått fram till sin slutgräns. Verket utgör med sina 29 delar, som omfatta ej mindre än omkring 16,200 trycksidor, det största utgifningsarbete i sitt slag, som hittills sett dagen i vårt land. Den tid, som åtgått för dess fullbordande, har också varit anmärkningsvärdt lång. Redan den 20 april 1859 fastställde Kungl. Maj:t planen för arbetets utförande, och två år därefter kunde den första delen utgifvas. Vare sig att man räknar från det ena eller andra året, har alltså tryckningen tagit en afsevärdt längre tid i anspråk — resp. 57 och 55 år — än de fyrtio år, som Gustaf I:s hela regering omfattade. Äfven om hänsyn toges till att utgifningen på senare tid gått hastigare — under de första fyrtiotvå åren trycktes omkring tre femtedelar af verket med 14 tryckark årligen i medeltal, då däremot återstoden fullbordats på fjorton år med 28 tryckark årligen — torde likväl erfarenheten gifvit vid handen, att utgifningssättet icke varit ägnadt för ett snabbt offentliggörande af våra historiska urkunder. Medtagandet af alla bref, som kunnat tillrättaskaffas, och deras fullständiga aftryckande äfven i de fall, då innehållet varit af obetydligaste slag, har

emellertid, beträffande Gustaf I:s registratur, haft sina tungt vägande skäl, emedan innehållet ej blott har betydelse som historisk källa, utan lika mycket som språkmonument. Detta kan ej i samma grad sägas vara förhållandet med de följande regenternas registratur, vid hvars utgifvande en annan metod måhända kan komma att tillämpas.

Innan en sådan fortsättning kommer till stånd, torde dock ett supplement till föreliggande arbete vara att emotse. Under utgifningsårens lopp hafva nämligen åtskilliga strödda bref uppsparats, hvilka dittills varit obekanta, och en del material har med afsikt lagts å sido för att införas i ett sådant tilläggsband. Ehuru det så t. ex. varit känt, att kammararkivets verifikationshäften innehålla en stor mängd kungliga bref äfven från den äldre Vasatiden, och dessa äfven i många fall medtagits i det tryckta registratret, har likväl, närmast till följd af det tillstånd, hvori kammararkivets samlingar befunnit sig, något systematiskt genomletande af dessa arkivalier aldrig gjorts. Sedan undertecknad öfvertagit redaktionen af registratret, har jag visserligen för detta ändamål genomgått de årgångar af landskapshandlingarne, som voro samtida med de till utgifning närmast afsedda registraturbanden, men då bref från ett visst år ofta återfinnas i långt yngre räkenskaper, kunde denna undersökning ej utgöra någon borgen för att ett eller annat blef oupptäckt. Då numera förhållandena i kammararkivet i vissa afseenden förbättrats, har i samband med ett annat arbete en sådan grundligare efterforskning påbörjats, hvilken man får hoppas lända till resultat, som skola komma ofvannämnda supplement till godo. I detta torde äfven komma att intagas det titularregister, som finnes i riksarkivet öfver konung Gustafs förkomna tyska och latinska registratur. Dettas sönderdelande på skilda år och band kunde så mycket mindre komma i fråga i de af mig ombesörjda delar, som början då i alla händelser ej skulle hafva varit offentliggjord. Registrets uppställning och hela karaktär gör det också mest lämpadt att aftryckas i ett sammanhang i form af tilläggsbilaga.

Först när det blifvande trettionde bandet utkommit, kan tiden vara inne att taga i öfvervägande, huruvida ett gemensamt register till hela verket ej bör ersätta de hittills varande

bandregistren. Redan nu torde det emellertid kunna sägas, att en sådan publikation vore önskvärd, ej minst med hänsyn till de skilda principer, med hvilka registren i de tidigare och senare volymerna redigerats.

Stockholm i februari 1916.

Joh. Ax. Almqvist.

1559.

Vesterås den 2 januari.

*Till borgerskapet i Arboga angående mötet i Strängnäs
och om handelns ordnande med Ryssland.*

Original i Arboga stadsarkiv, astryckt i Svenska riksdagsakter, D. 1 (1888): s. 633 f. Är ordagrant lika, utom med afseende på dateringen, med det i riksregistraturet införda och i Gustaf I:s registratur, D XXVIII (1914): s. 527, tryckta brevet till borgerskapet i Nyköping den 20 december 1558, hvilket också skulle sändas till alla köpstäder i riket.

Vesterås den 9 januari.

*Öppet bref angående den årliga skatten från hammar-
medjorna vid Lindesberg och Norberg.*

Riksregistr. 1559, fol. 2. Förut tryckt af N. Bielke i Tal vid præsidiij nedläggande i vet.-akad. 1776, s. 110; och af J. Johansson i Noraskog 2 (1881, 82): s. 182.

Vij Gustaff *etc.* gøre vetterligit, at opå thett våre undersåter, som hammersmedier bruke vedh vårt och cronenes bergh Linde och Nora, måge vette, hvadh the oss åhrligen ther aff på cronenes vegne giffve schole, så haffve vij nu aff synnerlig gunst och nåde undt och effterlatedt, som vij och nu medt thette vårt öpne breff unne och effterlate, att utaff the ahrton hambrer, som ther nu udi bruk ähre, schall åhrligin (oss till een behageligh tijdt) uthgöres en stadge, nempligen etthundret skepund stångejörn, och schall hvar för sigh uthgöre, effter som han haffver ämpnen och brukningen till, ther um vår fougte

på för:ne Lindesberg sampt medt tolff utaff the förnemeste bergzmänn them emellen jäncke schole, effter som lijkest och rätttest kan vare. Ther våre befallningzmen och andre måge vette sigh effter att rätte etc. Datum Vesterårs 9 januarij anno 1559.

Samme mening för them, som brukning haffve i koper bergzlagen, at the åhrligen udi affret schole uthgöre ahrton [L]æ lutret koper.

Vesterås den 13 januari.

Till utvald konung Erik angående danskarnes och muskoviternas planer rörande Livland.

Riksregistr. 1559, fol. 2.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Erich, vij haffve opå nyårsdagh bekommedt thin schriffvelse, dateret i Calmare thenn 8 decembris, medt hvilcke thu giffver tilkenne, hvad tijdender thu haffver förståt både medt Thønnes Oluffzson och Staffan Dann, besynnerligen huru kongen i Danmarck skall medt gode ordh haffve uppehollet hermesterens sendebudh och sedenn affärdiget them medt thenn förtröstningh, att han sigh inthet vill ahnn-tage the Harges och Wirlandtz uthschickedes ahndragenn heller ther medt någet haffve att beställe, och haffver nu seden uthsent någre aff the danskes rådth till Lijfflandt till att förhandle och hylle them till sigh medt store förtröstningar, huru han vill komme them til hiälp och undsätning och försvare både för muschoviten och andre etc. Så ähr oss nu seden i these dager och kompne någre schriffvelser tilhonde ifrå Finlandt, som vår käre sonn Johann haffver oss tilschickett, medt hvilcke och berört varder, att lijfflenderne skole haffve updraget kongens sonn i Danmarck stiftt Össell, effter som thu ther um aff these medhföljende copier vjrdere haffver till att för-

nimme. Och effter thet inthet tvill ähr, um thett egenum någon underhandlingh eller elliest kan komme till fredh medt muschoviten, att saken schole sigh siälsindt nogh seden tildrage udi för:ne Lijfflandt både i eene måtte och andre, så att mann varder sigh inthet försumendes och hvar vill gärne haffve sin deell och part ther udi, um han hele landet icke kann bekomme, therföre ähr och nogh tilbetenckendes, att våre granner the danske varde sigh icke heller förgätendes, uthann till thett högste practicere, huru the måtte bekomme udi theris beställingh thett krigzfolck, som i Lijfflandt kunne i afftugett vare församlede, och ther medt göre någett fientligit ihnfal i Finlandt, seden the sitt förehaff medt Össell beschaffet haffve etc. Så ligger oss och macht opå, att vij på våre sijde tencke sammeledes här någett tillschickendes oss effter tijdenn och lägenheterne, och förstärcke oss thett ytterste och bäste oss står tilgörendes, tesliges förhindre så mykit mögeligit sådane för:ne danskes onde förehaffvende, att the på then sijde icke måtte bliffve våre granner, ther vij seden yttermere ondt aff them schole haffve förvachte ähnn någon tijdt tilförende, och kann tileffventyrs hände, att ther lithen råd h bliffver medt tijdenn till at underholle och betale samme krigzfolck medt, som nu ähre i Lijfflandt, och skole förthenschuld väll lathe sigh beställe therhäden, ther the kunne tencke någon bättre råd h vare till betalningh etc. Therföre såge vij gärne, att thu, käre sonn, vilde affärdige någre förståndige karler till för:ne Lijfflandt, som sigh effter tijden och lägenheterne viste att skicke och medt för:ne krigzfolck beschedeligen handle och them beställe udi vår eedh och tjänist, så att the sigh strax ihnn utöffver till Finlandt begiffve måtte. Och vele vij them seden lathe underholle och till besoldning giffve, lijke som the andre våre tyske ryttere här i fredlige tijder haffve, hvilckett sigh på hästt och karll belöper, alle partzeler udi penningar värderede och räk-

nede, till halfftolfte gyllene um måneden, effter som thu thett aff thenne medhfölgende zedell haffver till att förnimme, som vij och nu tigh tilschicke. Så måtte vij och elliest förstärcke oss här ihnrjkis medt mäste dugligeste svenskt folck vij kunne bekomme i tjänisten och besynnerligen till hästt, effter som vij ther um tigh nogsampt tilförende haffve tilschriffve latetd etc.

Vijdere lathe vij tigh, käre sonn, förstå, att Bertill Jörenssohn, som vij medt någre breff till storfursten udi Muschovenn förshickede, ähr nu kommen tilbake igenn till oss medt thett svar opå vår schriffvelsse, som thu aff thenne ihnneluchte copie haffver till att förnimme. Och kunne vij icke annet förnimme, uthan för:ne muschovite haffve[r] satt sigh thett visseligen före, att han hele Lijffland achter sigh underdånigh göre och skall medt två vallige hooper nu i thenne vinter vele tage sitt tugh före ihnn åth Lifflandt, nämpligen medt then eene uth medt then pålniske gräntzen åth stiftt Rige, och then andre skall drage ther som tilförende ähr obräntt, tvertt egenum landet ihnn åth Räfte etc. Therföre haffver han icke heller velet någet lathet svare till thett, som honum bleff tilschriffvit um the hargske, wirlendske eller andre, som i Lijfflandt bygge vedh siösidenn, uthan tencker them allesamens under sitt vold att bekomme. Och veth för:ne Bertill till att berättte, at han haffver bekommet någre skepstimbermen ifrå Engelandh och lather nu vedh then östre siöside upsättie någre små skep etc. Hvadh vijdere förefalle kann, varder mann medt tijden förnimmendes, och haffve tigh, käre sonn, sådantt gunsteligen icke velett förholle. Befalendes tigh altijdt faderligen och käriligen then alzmechtigeste Gudh. Datum Vesterårs 13 januarij.

Vesterås den 16 januari.

Till hertig Johan angående brefväxlingen med Reval, om värfningar utomlands samt om Bertil Jöransson [Mjöhunds] beskickning till Ryssland och om muskoviternas planer mot Livland.

Riksregistr. 1559, fol. 3 v. Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Gesch. des Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 121—123.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Johann, vij haffve bekommet thin schriffvelsse thenn 5 januarij, dateret udi Åbo thenn 10 decembris. Och som thu lather förstå, att thu ingen svar haffver giffvit the räffvelske på theris schriffvelsse, effter the icke haffve svaret tigh på thin schriffvelsse belangende rydze godtzett, sammelunde att thu icke heller viltt någett svare them på theris schriffvelsse, för ähnn thu bekommer aff them svar um samme godtz etc., item att thu oss haffver tillschickett så många breff, som the haffve tigh tillschriffvit, så lathe vij oss medt samme endtskyllingh väll benöije och förhoppes, att thu tigh både i the saker och alle andre effter våre faderlige råd och förmaninger aldelis rättendes och förhollendes varder.

Käre sonn, hvadh thin schriffvelsse belanger um visse kundskaper i Lijfflandt, item att ahntage ther eenn hoop dugligitt krigzfolck udi vår beställung, så som thin schriffvelsse ther um vijdere förmåller, att thu ther um effter lägenheterne vill bestället, så synes oss rådeligitt, att um thu affärdiger thine budh till Lijfflandt, thett thu dhâ rätteligen informerer them, att the icke handle i saken, så att the bliffve ther mistenckte, thett the vele göre myterij eblandt hopenn, och therutöffver fongne och ilde trachterede. Och ther mann icke uthan sådane fahre kunne upbringe i för:ne Lijfflandt någre synnerlige gode ryttere, så tyckte oss icke orådeligit, att mann uthschic-

kede någre förståndige och trogne karler, ahntenn Jachinn Bulgerin eller andre slike, som kundskap haffve medt krigzfolck udi fremmende nationer, till Lanthopomeren och ihn der Marck att beställe och anamme ther een hoop dugelige och uthläsede ryttere udi vår eedh och tjänist, så att the sigh strax här ihnn i landett ahnten tijtt till Finland eller hijtt till Sverige begiffve måtte, och schulle the, som udi så måtte affårdiges, effter tijden och lägenheterne vette att schicke sigh och beschedeligenn handle medt samme krigzfolck och förtröste them, att the schole ährligen bliffve underholdne och till besoldning bekomme, lijke som the andre våre tyske ryttere här i landett udi fredhlice tijder haffve, hvilckitt sigh på hästt och karll belöper, alle partzeler udi penningar värderede, till halfftolffte gyllene um må[ne]denn, effter som thu aff thett register, vij tigh senestt tilschickede, väll haffver förnummet. Så måtte vij och elliest medt dugligitt ihnlenskt folck förstärcke oss, thett mäste vij kunne, och besynnerligen till hästt för the orsaker skuld, som vij offte haffve tigh opåmintt och tilförende tillschriffve latedt etc.

Käre sonn, haffve vij och nu öffversedt och förstätt thenn beschedt Bertill Jörenssohn aff muschovitenn bekommet hade i Rydtzlandt. Så kunne vij aff hans schriffvelsse icke märcke någon synnerligh förtröstningh um thet vij och thu tesliges honum hade tilschriffvitt, uthann aff för:ne Bertill Jörenssohns berättelsse förmärckes väll, att för:ne muschovite haffver ju satt sigh thett visseligen före, att han hele Lijffland achter sigh underdånig göre och skall medt två väldige hooper nu i thenne [vinter] vele tage sitt tugh före ihnn åth Lijfflandt, nempligen med then ene uth medt thenn pålniske gräntzen åth stifttet Rige, och thenn annen schall drage ther som tilförende ähr obränt, tvärt egenum landett ihnn åth Raffle etc. Therföre haffver han icke heller någett velett lathet svare

till thett, som honum bleff tillschriffvit um the hargiske, wirlendske eller andre, som i Lijffland bygge vedh siö-sijdenn, uthan tencker them allesamen under sitt voldh till att bekomme, och för:ne Bertill seger, att han haffver bekommet någre skepstimbermän ifrå Engelandt och lather nu vedh then östresiösidenn upsättie någre små skep etc. Ligger förthenskund ingenn ringe machtt opå, att mann lather granneligen förfare, huru ther um alle deeler beställes, och att vij see oss elliest väll före och lage våre saker, så att vij vette oss förvarede, ehure alle lägenheter sikh kunne begiffve. Gudh tigh befalendes. Datum Vesterårs 16 januarij.

Vesterås den 17 januari.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående Poul Hvitfelt samt om Aveskärsboarnes beteende och om förhållandet till de danske.

Riksregistr. 1559, fol. 5.

Vår synnerlig gunst etc. Käre her Steenn, vij haffve bekommedt eders schriffvelsse och ther aff förnummedt, hvadt thenn Påvell Vithfelt medt eders tjänere i lengdenn udi Köpenhaffnn handlett och talett haffver etc. Så tycker oss, att ähdogh samme Vitfeltz vidtlyfftige taell och spörsmål synes haffve någett sken till venskap, så kunne vij dogh väll tencke, att ther ähr föge godh meningh under, uthann effter bröderne ähre icke mykit hvarannenn väll bevogne, befruchte the danske mhære, att hertugh Hanns schulle haffve sin hugh hijtt, ähnn att the sådant gärne såge, och förthenschuld vinlegge sikh att uthlete um någet taell i rijkett um sådantt vancker etc. Menn hvadh godh mening the danske haffve till oss, thett haffve vij nu nyligen väll röntt vedh Bleckingz sijdenn, i thett att thett arglistige och onde selskap udi Affveskär så

ochristeligen och otilbörligen haffve handlett emott thett fattige folck, som var på thett skep ther strandede uthann för Affveskär, effter som I theris vahnart aff vår käre sons Ericks schriffvelsse, som vij eder senest tilschickedé, väll förnummedt haffve. Och ähndogh thett selskap nog-sampt finge vette, att våre tiänere vore på samme skep, och att vij och ther opå hade vårtt eigett godtz, så ville the dogh hvarcken rädde folckett eller lathe oss komme till vårtt godtz, uthan handlede så medt samme våre tiänere och thett vij ther opå hade så förachteligen, som thett hade hört thenn armeste stimpere till någon tijdt finnes kunne, eller och såsom mann medt sine verste fiender handle pläger. Vij haffve och nu bekommedt schriffvelse ifrå vår käre sonn Erich och ther hoss een copie aff ett breff, som han hade tilschriffvit Affveskärs borgere um samme godtz. Tesliges haffve vij ther hoss bekommedt the svar, för:ne Affveskärs borgere för:te vår käre sonn ther opå hade giffvitt, och nu tillschicke eder ther aff copier. Och kunne vij aff sådane svar inthett annett förmärcke ähnn spott, spee och idell bedrägerij, som the och altijdt öffve och emot oss bedriffve pläge. Hvad nu vijdere aff sådane handell effterfölge vill, thett giffve vij eder siälff till att betencke, befalendes eder här medt Gudh alzmechtigh etc. Datum Vesterårs 17 januari.

Vesterårs den 19 januari.

Till allmogen i Vadsbo härad angående ny skattläggning.

Riksregistr. 1559, fol. 6.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, dannemän alle, våre och cronenes schatskyllige bönder, som udi Vasbo i Vester götland boendes ähre, vår gunst tilförende etc. och giffve eder här medt tilkenne, att oss ähr tilvettendes

vordet, huruledes vår och cronenes skatt bliffver mykit olijke uthgiordt utaff många hemen, som ther udi Vasbo belegne ähre, så att han icke bliffver uthgiordt rätt effter jordetaell och ägerne, som thett medt rätte skee borde, theregenum oss och cronen alt för kort skeer. Och opå thett lijkere och rätttere här effter tilgå måtte, haffve vij befalet vår fougte udi för:ne Vasbo, Peder Karssonn, att han sampt medt häredtzhöffdingen ther sammestedt och någre aff the förståndigeste dannemänn, ther boo udi häredett, schole ähnnu flitigenn ransake, hvadt äger till hvartt hemen ligge, både åker, eng, skogh, fiskevatnn och annat mere, och thereffter same hemenn rätteligen skatlegge, effter såsom the vele sedenn för Gudh och oss tilsvare vare etc. Biude förthenschuld eder, dannemän alle, som udi för:ne Vasbo boendes ähre, att I välvilligen och uthan gensegnn lathe ransake, hvad I haffve till äger till eders hemenn, och att I tesliges uthan mothstånd uthgiöre thenn skatt i alle partzeler, som edhre hemenn bliffve lagde före och eder medt rätte bör uthgiöre etc.

Vijdere lathe vij eder trogne undersåter förstå, som här till pläge göre järnn udi skatt, att effter vij väll tencke kunne, thett I schole haffve så godh råd till att uthgiöre någett annat för samme järnn, som oss och cronen bättre kann komme till fördell, therföre ähre vij på cronenes vägne aff eder begärendes och vele, att I här effter schole uthgiöre sädh för järnet, som ähr fyre skepper maltt udi then stadh, som I tilförende haffve uthgiort hundrett järnn etc. I vele förthenschuldt theruthinnen, såsom trogne undersåter bör att göre, lathe eder befinne välvillige etc.

Till thett sijdtzte giffve vij och eder, som crone bönder ähre udi för:ne Vasbo, här medt tilkenne, att vij ähndeligen vele, thett I, så väll som kyrckelandboor och andre, schole vare förtenchte här effter att uthgiöre städzleöre utaff the hemenn I besittije, effter I och så

väll ähre cronenes landboor som kyrckelandbönderne och udi alle måtte plichtige att göre cronene thenn rättighet som samme kyrckelandboor etc. Thette vij eder trogne undersåter icke haffve velett förholle. Gud befalendes. Datum Vesterårs 19 januarij.

Vesterås den 20 januari.

Till Svante [Sture] och Gustaf Johansson [Tre rosor] angående fru Kristina [Gyllenstjernas] frånfälle, om det mellan henne och konungen förrättade arfskiftet samt om återbördandet af Venngarns gods.

Riksregistr. 1559, fol. 7.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve förnummedt, käre her Svante och Göstaff Johanssonn, att Gudh alzmeetigh haffver nu kalledt aff thenne jämmerdall eders käre moder, fru Chirstine, öffver hvars siäll Gudh sigh förbarne etc. Så ähndogh vij therutöffver haffve ett hiärtens medhlijdende, måtte mann dogh ställe thett udi Gudtz nådige villije och händer, medenn vij alle effter vår rätte bestämpde tijdt moste skilijes hädenn aff världenn. Och såsom honn något för hennes dödh schreff oss till och sende oss eenn undervijssningh opå thet arff och jordeskiifte, som henne och oss kommer till arff och skiifte, begärendes att vij hennes och eders bäste therudi vette vilde, så ähndoch vij eder nu på thenne tijdt här medt icke gärne haffve velet bekymbre, ställe vij dogh thenne sakenn ihnn till Gudh och hvar ährligh förständig mann till att vetne och döme om, att vij udi för:ne arff och jordeskiifte oss icke annerlunde haffve förhollett emot förbe:te eders salige moder ähnn såsom skäligitt och christeligit haffver varit och ähnn therutöffver ihnrymbdt och effterlatedt henne mhre ähn henne medt rätte borde, um mann samme skiifte opå både sijder opå nytt skulle

haffve räknedt och lagtt, ty I vette väll siälffve, att udi samme skiffte vore en hoop medt salige gamble her Stenn Stures rätte arffvegodtz, hvilcke salige fru Sigrett allenest hade haft i förlänningh aff välbe:te gamble her Steenn. Till thet andre vette I och väll, att Vänegarnn och Vänegarns godtz kommer oss medt rätte till och står eder allenest i pant, så att när I haffve bekommedt aff oss edhre penningar igenn, hvilcke vij eder gärne vele bekomme lathe, när I oss siälffve pante breffvedt öffveranthvarde vele, så haffve I ther ihnthet mere tale opå, och begäre vij gunsteligen ähnnu som tilförende, att I oss samme pante breff, som I haffve opå för:ne Vänegarnn och Vänegarnns godtz, vele bekomme lathe, effter eder samme breff föge ähre tillnytte, medenn vij haffve medt rätte igennbördet godtzenn. Thette vij eder udi eenn nådigh välmeningh icke haffve förholle velett och befale eder Gudh. Hann värdiges eder hugsvale och tröste etc. Datum Vesterårs 20 januarij.

Strömsholm den 24 januari.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)], Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] och Per [Brahe] angående förbud mot export från Vestergötland och Småland till Danmark och Norge samt om åtgärder för allmogens förseende med salt fisk från inrikes orter.

Riksregistr. 1559, fol. 7 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij förnimme, käre her Göstaff, her Steenn och her Peder, huruledes eenn stor hoop aff adelenn och köpstädtzmann, tesliges andre våre undersäter i Vestergötlandt så väll som Smålandt, före aff rijkett och ihnn till Danmarck häster, oxer, smör och andre varer uthann åthervende, effter som thett bruk och udi longh tijdt haffver ther varit alment etc. Så står

oss för the lägenheter skuld, som I väll vette, opå thenne tijdt emellen rijkerne på färde ähre, sådant ihngelunde till att lijde. Och effter vij förvisse ähre i thenn förfarenhett kompne, att förbudh skall vare uthropett udi Danmarck, så att inge thess rijkis ihnbyggere skole gøre någon tilföring hijtt ihnn i rijkit, ahnten medt fisk eller andre varer, som här kunne vare tiänlige etc., therföre ähr vår gunstige begärenn, att I och opå våre vegne vele alffvarligen tillseije både adelenn och andre våre under-såter i thenn landtzendenn, att the här effter vele gøre the danske och norske thett samme igenn och alzinge varer före till Danmarck eller Norge, så framt the icke therutöffver vele lijde någon skade. Dogh synes oss icke vare behoff, att I thette förkunne almenneligen, uthann hemeligen hoss them, som I kunne förnimme sådant bruke pläge, och ther I kunne förfare, att någre finnes, som sådane förmaninger icke vele acht[e], uthan fare fort medt theris förehaffvende och uthsläpende till för:ne Danmarck och Norge, så måtte mann icke försume att lathe straffett haffve sinn gångh. Och syntes oss lijkest, att I ville tilseije våre skyttere, synnerligen the som nämest boendes ähre landmerckett, att the på sådane selskap måtte haffve ett flitigt upseende, och hvar the komme utöffver någenn, som sigh hade achtedt till Danmarck ahnten medt häster eller andre varer, så skulle the thett uptage och sedenn till prijs behollett, på thett at sådane tilförning aff the landtzender till Danmark måtte dogh någenn tijdt bliffve affstält och affskaffedt etc. Och på thett att the bönder, som haffve salt fisk och annett behoff, måtte bekommedt här ihnrijkis så väll som i Danmarck och Norge och för thett köp, som the kunne bekommedt udi för:ne orther, och att våre eigne köpmänn kunne och så bekomme hvadh varer, som bönderne haffve till att sälije och ther medt bruke theris bäste, så syntes oss lijkestt, att både Elffsborgz, Bogesundtz och Jenekö-

pungx borgere måtte gøre tilföörning medt föörn:e partzeler till the orther, ther menige mann kunne haffve tilsökning och bekomme tilköps, hvadt the behoff hade. Och effter vårt betenckende skulle udi Värnemo vare nogh beqvämlich stadh till att söke för menige mann udi the häreder Sunnerbo, Ösbo, Väsbo, item udi Jöneköpungh för hele Jeneköpungs lhänn, item udi Bogesundh för the häreder, ther nämost omkring ligge, och vore högeligen behoff, att thenn menige mann ther alle nödhtorffter för lijke och schäll bekomme måtte, så att the icke skulle haffve behoff att lijthe the danske till i någenn måtte. Her stode och väll rådth till att schicke ifrå Uplandt och till Askersundh eenn stoor hoop finske gädder och annen fisk både tohr och saltt, så att the köpmänn både i Vester-götlandt och Smålandt, som ther medt handle ville, kunne och haffve rådth till att bespijse landett ther nedhre medt thenn partzell, så att the landzender ther ligge icke så mykitt thenn juthe fiskenn schulle haffve behoff att lijthe opå, såsom thett här till skett ähr, och see gärne, käre gode männ, att [I] här um samptligen vele berådslå och oss sedenn edertt betenckende i saakenn meddele. Gudh eder befalendes. Datum Strömsholm 24 januarij.

Strömsholm den 25 januari.

Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående de under-rättelser, som inlupit från utlandet dels från Jöran Gylta, dels från hertigen af Sachsen.

Riksregistr. 1559, fol. 9.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve bekommett och förstådt eders schriffvelsse, käre her Steenn, tesliges meninggen aff thett breff Jörenn Gylte tillschrieffvitt haffver. Så ähr icke olijcht, att sådane lägenheter, som han förmäller udi samme schriffvelse och jämväll ofte tilföörnde

umschriffvit, haffve någet opå sigh, och oss förthenschull ingen ringe macht opå ligger, att vij befijte och vinlägge oss opå våre sijde, huruledes vij sådane fahrlige prach-ticher kunne affvärije och emoth stå. Vij vele eder och icke förholle, att hertugen aff Saxenn haffver tilschriffvit oss och vår elskelig käre sonn, her Erich etc., um någre tijdender och lägenheter, hvilcke och öffverens komme medt thett, som Jörenn Gylte schriffver. Så kunne vij dogh icke vette, um hertugen kann vare uthstofferedt utaff the danske till att schriffve sådantt hijtt ihnn i rikett, eller hure ther um ähr. Dogh, hure alle lägenheter sigh begiffve, ähr ganske rådeligitt, att vij icke förgäte udi tijdt att beställe um alle deler, ther vij kunne försvare oss medt, när um tränger etc. Gudh altijdt eder befalendes etc. Datum Strömsholm 25 januarij.

Strömsholm den 25 januari.

Till Per [Brahe] angående skyndsamt insändande af in-fordradt rådslag.

Riksregistr. 1559, fol. 9 v.

Vår synnerlig gunst etc. Käre her Peder, vij haffve bekommett eders schriffvelsse, och som I giffven tilkenne, att I medt thett förste vele meddele oss edert betenckende um the ährender, som vij eder samt her Göstaff och her Steenn sampfälliligen haffve tilschriffvit och förstå latedt etc., så vore oss ganske behageligitt, att samme eders bevogh måtte medt thett förste oss komme tilhonde, på thett vij udi tijdt kunne betencke och beslute oss um alle deler etc. Gudh eder befalendes. Datum ut supra [Strömsholm 25 januarij].

Strömsholm den 25 januari.

Till Gustaf [Olsson (Stenböck)], Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] och Per [Brahe] angående befästningsarbeten vid Naglum.

Riksregistr. 1559, fol. 9 v.

Vår synnerlig gunst etc. Käre gode menn, för the fahrlige lägenheter schuld, som I väll förnimme både aff danske och andre, synes oss ganske storligen förnödenn, att the befästninger vedh Naglemesundh måtte bliffve företagne medt thet förste. Så schicke vij nu till eder tre skampeluner, som vår tiänere Anders målere haffver tilpyntedt, och veth thenn glasmestere, som fölger medt samme skampeluner till eder, att lathe eder förstå ther um vårt betenckende och meningh. I vele och på edhre sijde effter nödhstorfftenn betencke, huru thenn befästningh beständigest kunne bliffve företagne, och att I sedenn vele meddele oss ther um edert betenckende etc. Gudh eder befalendes. Datum Strömsholm 25 januarij.

Strömsholm den 27 januari.

Öppet bref för Joen Gisleson på en gård i Fagerhults socken och Handbörds härad.

Enligt afskrift i Åkermarks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij gunsteligen hafve undt och effterlåtitt, som vij och nu her med unne och effterlâte, att thenne vår och vår elskelige käre sons, hertug Erichz tro tienere Joen Gisleson må och skall (oss till een behagelig tijdh) niute, brucke och beholle eett vårt arfvegodhz, benembd Gödershult i Fagerhult sochn i Ambörd, ränter 3 [L]æ smör, doch med så skääh och förordh,

att han skall göre oss ther af åhrligen alle the uthskylder, som ther böör afgå, så när som dagzvercken, opå hvilke vij honum frijheet nådeligen effterlåtitt hafver. Ther vår egen landbofougdt veet sig effter rette, icke görendes för:ne Joen Gislesson her emot hinder eller förfongh. Datum Strömsholm 27 januarij anno 1559.

Ulfsund den 29 januari.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)], Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] och Per [Brahe] angående tidens farlighet och förhållandet till danskarne.

Riksregistr. 1559, fol. 10.

Vår synnerlig gunstt etc. Käre gode män, vij giffve eder gunsteligenn tilkenne, att vij udi these dagher haffve bekommedt schriffvelsse ifrå vår elskeligh käre sonn, her Erich etc., och ther hoss hans bevogh och betenckende um thenne tijdtz lägenheter, hvilckitt vij och udi lengdenn haffve för oss läsze latedt och thess ihnnehold förstätt och förnummett och eder thett nu tilschicke, på thett I ther aff måge see och förnimme hanns bevogh i saaken. Och kunne icke annett besinne, ähnn att same rådslagh och föregiffvende effter thenne tijdtz lägenheter kunne väll vare tianligitt, menn Gudh må vette, hvar vij schole bekomme the personer, som sådane vordende och ahnliggende saker kunne uthrätte. Käre gode män, för the svinne prachtiker opå färde ähre, vele vij icke underlatedt att tilschicke eder altijdt the tijdender och rådslagh vij bekomme och förhänder haffve, och see gärne, att I och thett samme vele göre oss och vår käre sonn, välbe:te her Erich etc., opå thett att vij på alle sijder måge concordere sådane tijdender och rådslagh och ther aff sedenn colligere och beslute, hvadh i sådane rigsens högvichtige saaker beställes och göres skall. Och effter vij nu göres

fast svage till att uthrätte alle deler allene, som nödh-
torfftenn kräffvie, haffve och icke heller någre hoss oss,
som kunne beställe hvad som behöffves udi sådane vich-
tige saaker etc., therföre såge vij gärne, ähr och vår gun-
stige villije och begärenn, att I, gode männ, vele ahnsee
våre lägenheter och göre oss bijstånd i alle saaker, thet
mäste eder mögeligitt kann vare, och ähndogh välbete
vår käre sonn Erich föregiffver vijdtyfftiggt udi sitt råd-
slagh, hurulunde man skulle på fremmende orther be-
komme en hoop folck, när umträngde etc., så tycker
oss, att efter våre lägenheter kunne mann icke sättie fulle-
ligen någon synnerlig lijtt till thett folck udi Tyslandh
ähre för thenn orsaak skull, att ther vij medt eenn hast
hade behoff folckett till at bruke, så våre thå alt förseent,
för ähn thett kunne komme oss här i rijkett tilhiälp, effter
thett måtte ju allt komme utöffver till siöss, och kunne
väll hände, att vädhrett måtte så schicke sigh, att samme
folck icke kunne komme hijtt utöffver på två eller tre
måneder och på eenn fiärdingh aff ett åhrs tijdt tilgö-
rendes, effter thenn tijdt the bleffve fordrede och kallede,
och våre misgynnere udi midlertijdt alt förnykitt theris
villije hoss oss schaffe måtte etc. Så synes oss rådeligitt,
att um vij schole haffve någet för händer medt våre fien-
der, thett vij tilförende försörge oss så väll medt så my-
kit folck, som vij kunne haffve behoff både fremmedt och
ihnlänst, som andre nödh-torffter till krich tiänlige, på
thett vij måge haffve råd till att göre våre fiender udhi
rättenn tijdh motständh och affbräck och icke vente effter
något ovist, när umtränger etc.

Vijdere, käre gode männ, lathe vij eder gunsteligenn
förstå, att Ture Pederssonn hade fordret hijtt up udi
höstes thenn Claess Claessonn på Hiulberg, som hade
åht hans syster, till att skiffte effter samme hans syster.
Och effter vij hade förnummedt, thett för:de Claess för
någre fåå åhr sedenn hade latedt sigh höre på Hendelöff,

att hvilckenn som schulle skrape tre croner aff Danmarcks vapnn, han schulle haffve skarpe tänder eller cloer medt flere onyttige ordh etc., så kunne vij eder icke förholle, att vij haffve någett föröwilligett oss här medt för:ne Claess, såsom I, käre her Peder, och någett hörde ther aff på Svartsziö, och kunne väll tencke, att bådhe hann och flere förtrytedt nogh, att vij tale um sanningen etc. Så ligger macht opå, att mann achter väll på gräntzenn, så att thett selskap icke måtte göre oss någon förraskningh här ihn i landett oförvarendes, ty the stå icke mykitt väll tiltroendes, såsom theris grundh medt värket nogh rönth ähr både enestedtz och annerstedtz, synnerligenn aff the förrätlige stycker the Affveskärs borgere bevijsste våre fattige tjänere och undersäter, som vore på thett skep vedh för:ne Affveskär senest strandede, effter som [I] samme theris förrätlige och onde grundh emott oss genum våre förre schriffvelsse väll förstätt haffve, och effter aff thett selskap förmärckes alt onth och inthett gått, therföre ähr på tijdenn at höre grant till, huru dagz thett ähr hoss them. I vele och, käre gode männ, beställett, att eenn hoop dugelige ryttere och knechter måtte altijdt achte på gräntzerne så väll vedh Vestergötlandh som vedh Smålandh, och ther någre danske karer drage här ihnn utöffver gräntzenn, schulle våre ryttere och knechter ahntaste och schicke them till edher, att I them sedenn effter nödhtröfftenn måtte rätfärdige. Synes oss och ingelunde rådeligitt, att the Lage Braes, Gärdh Jönssonns och andre flere the danskes rännere, som pläge fare um kring och förkundskape landett, schole här effter bliffve tilstadde att drage så frijtt aff och till, som the siälfve vele, och vore gått, att mann hade och achtt på theris rättere och landboer, att the siude icke någett tilhope, thett som föge duger, item att the icke heller så frijtt schulle drage nidh till Danmarck och ther giute utaff sigh och i the danske, hvad här bestalles och för händer haffves, effter

som theris sedh vare pläger. Och haffve vij förståt, att Lage Brae haffver een rättere udi Kollandz härett, benempd Lasse, hvilckenn åhrligenn pläger hvispe nedh till för:ne Lage och för honum giute aff sigh alt thett hann veth eller hörer här i rijkett etc. På sådantt selskap måtte mann och lathe achte och holle them ifrå Danmarck, hvad heller thet ähr them moth eller medt etc. Befalendes eder här medh Gudh. Datum Ulfvesundt 29 januarij.

Ulfund den 30 januari.

Till Claes Andersson [Ekeblad] angående bättre rätt till två gårdar på Rekarne.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Vår gunst. Veet, Clas Andersson, att vij utaf våre jordebref och jordeböcker hafve befunnit, att then gårdh i Hälleby i Torselie sochn på Rekerne och then gård Bröttista i samme sochn, som tu nu hafver hender emellan, hafve varit salige gamble her Steen Stuares inlöste godhz af konung Carls (höglöffig och sahl. ihugkommelse) erfvinge, och förthenskuld äre vij een arfvinge till samme godhz. Hvarföre är vår villie och befallning, att tu medh thet alderförste skalt gifve tig till oss, hafvandes med tig alle tine bref och skääl, som tu kant hafva på samme godhz, tagendes här före ingen försummelse, så frampt vij icke skole på een rätt them låte vederkännes. Ther tu må rette tig effter. Datum Ulfzund 30 januarij anno 1559.

Samme mening till Erich Göstafsson till Hielmsätter i Kindehäredt um een gårdh i Sylta i Irresta sochn i Siende häredt och 3 gård[er] i Säby ved Muulhammer i Bijrekesta sochn i Tiurbo heredt.

Item till her Birge Ni[l]sson um 3 gårdar i Limsta i

Irista sochn i Siende heredt, item een gåårdh i Hageby i samme sochn; item till Class Jörensson um 2 gårdar Gädholm i Irista sochn i för:ne heredt.

Ulfesund den 30 januari.

Fullmakt för Olof Gustafsson [Stenbock] att vara öfverste ryttmästare i Vestergötland.

Enligt afskrift i Åkermarks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Vij Gustaff gøre vitterligit, att effter vij hafve een hoop ryttare udi Vestergötlandh, Vermeland och Daal och förnimme, att een stort part af them äre icke nödtorffteligen och rätteligen undervijste um alle the stycker, som till rytterij tiäner, och effter vår fodermarsk Larss Brömps allene icke så nöttorffteligen ther um bestelle kan, såsom skie bordhe och ganske mycket behöfves, therföre hafve vij förordnat och tillskicket oss elskelige vår tro tienare Oluf Göstafsson till öfverste ryttmestere och att för:de Larss Brömpz skall vare honum till hielp och hafve upseende med alle ryttare, som äre uti för:ne landhzender. Hafve och honum pålagdt och befalet, att han medt allsom störste flijt samme ryttare undervijser och öfva skall udi alle the stycker, som them bör att vete, och bevijsse Sveriges crone ther rette och plichtige tro dienst med. Hvarföre biude vij eder, våre trogne tiänare, alle ryttere, både frijborne, frelsismän och andre, att I äre för:de Oluf Göstafsson på våre vegne hörige och lyduge, vällvilleligen och troligen effterfölgendes, hvad som han eder till vårt och Sveriges rijckes gang[n] och bestånd tillsegendes och befallendes varder, effter såsom I vele effterkomme thet eder ed och tiänste kräfver och gøre thet oss är behagligdt. Datum Ulfesund 30 januarij anno 1559.

Olika orter i januari.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Register på the förlänningar, som äre utgångne anno etc. 59.»

Vesterås den 3 januari.

Förschrifftt för Hendrich muremestere till Truels Nielssonn landbofougte, att K. M:tt gunsteligenn haffver skencht för:ne Hendrich ett halfft pundh rogh och kornn.¹⁾

Förschrifftt för menige sochnebönder i Himmeta sochnn till Anders Hanssonn, att K. M:tt haffver gunsteligenn effterlatidh them till kirckenes bygningh thu pundh kornn aff tiendenn, som faller vedh för:ne Hijmette.¹⁾

Vesterås den 6 januari.

Öpettt breff för Valborgh Jönsse dotter, Jöns Hareldsons effterlefverske, [att hon] må beholle thet harnisk, hester och annet tingest, som för:ne Jöns effter sigh lefft haffver.²⁾

Öpettt breff för her Peder Jöenss udi Strängenäs, att K. M:tt haffver gunsteligenn undtt och förlänt honum och hans hustru udi beggis theris liff[s]tidh enn gårdh, benempdh Holm, liggendes i Häredz sochnn och [Åkers] häreder, frij för alle utskylder, för enn tomt, som K. M:tt aff honom bekom liggendes i Strengenäs.²⁾

Vesterås den 10 januari.

Häredzhöffdinge breff för Boo Olsonn opå Siende häredtt.¹⁾

¹⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

²⁾ I marginalen: M[åns] I[önsson].

Vesterås den 12 januari.

Öpettt breff för Oloff Larsson, secreterer, opå thenn taxe, som kirckie prestenn udi Rasbo årligenn bör utgöre, som ähr 4 pundh rogh och 4 pundh maltt till enn behageligh tidh.

Förschrefftt för longe Karll till Anders Siffridsson, att för:ne Anders schall lathe honum bekomme trij pundh rogh och 3 pundh kornn etc. ¹⁾

Vesterås den 15 januari.

Förschrefftt för Niels i Gottestade, att Boo Olsson lather honum bekomme ett pundh rogh, som K. M:tt honum gunsteligenn skencktt haffver etc. ²⁾

Vesterås den 17 januari.

Collationn för her Claes Olai på Fellingzbro prestegäldh, liggendes udi Åkerbo häredtt etc.

Öpettt breff för M. Hans, ordinarius udi Stocholm, på ett hemenn benempdh Börcketorp, liggendes i Värmdö sochn, östenn för Konnungz hampnn, qvitt och frij för alle utskylder till enn behageligh tidh etc. ³⁾

Vesterås den 18 januari.

Förschrefftt för menige mann udi Torssinn sochn till Bencht Nielsson, att för:ne lather them bekomme thu pundh spannemåle till kirckenes bygningh. ³⁾

Häredzhöffdinge breff för Erick Knutsson på Örebro på vestre Näricke till enn behageligh tidh. ³⁾

Häredzhöffdinge breff för Niels Olsson på Hinsekindh på Fällisbro, Näsby och Ärffvalle sochner udi Åkerbo häredtt etc. ²⁾

¹⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

²⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

³⁾ I marginalen: M[åns] I[önsson].

Vesterås den 20 januari.

Förschrift till Hans Svenske, att K. Ma:tt haffver gunsteliginn effterlatijdt till Nörberckie kyrkies bygningz behoff tu pundh spannemåle etc. aff thenn tijende, som ähr udi kyrkieherbergitt vidh för:ne Nörberckie sockn.

Strömsholm den 26 januari.

Öpett breff för her Enevaldh, kyrkieherre udi Vijborgh, på fyre punde lester spannemåll, tridingen rågh och tridingen korn, aff tijenden, som faller udi Eugrepä etc., som K. Ma:tt honom haffver effterlätidh till årligitt underhold (till en behageligh tiidh) etc.

Öpett breff för her Larss Biuren, scholemestare udi Vijborgh, opå tre punde lester spannemåle aff thenn tijende, som faller udi Seck[j]erffvi etc.

Strömsholm den 27 januari.

Öpett breff för Johann Perszon till Fijtuna på Sorunda sockn medh all kongelige rente, ehvadh som helst thet vara kann, som aff förnembde sockn årligh uttgörs, till underhold aff K. Ma:tt (till enn behageligh tiidhtt) etc.

Ulfsund den 31 januari.

Öpett breff för Oloff schriffvere på tiugu tunner aff then tiende spannemålle, helfften rogh och helfftenn kornn, som årligenn faller udi Vasbo etc.

Arboga den 4 februari.

Till utvald konung Erik angående Olof Knutssons förvaltning, om behofvet af värfningar, om gensvaret på den danska krönikan och om den nye fogden i Sunnerbo.

Riksregistr. 1559, fol. 13.

Vår faderlige gunst etc. Elskeligh käre sonn Erich, vij haffve bekommedt thin schriffvelse medt thin småsvenn Bencht Bagge, och ther hoss till bevogh och betenkende um thenne tijdtz lägenheter, och ähndogh vij aff samme rådslagh nogsampt förmärcke thin flijtt udi alle måtte och haffve och ther till synnerligit behagh och wolgefall, så effther thett(!), käre son, vij icke kunne vette, huru Gudh vill laget medt oss, och um vij så länge bliffve tilfridz oahnfectede, thet vij kunne haffve råd till att beställe um alle deeler, effter som nödtorffterne kräffvie, vij förmå och icke heller nu siälffve så mykitt arbete driffve, som väll behöffdes och vij tilförende giortt haffve, utaff thenn orsak att thet svore bekymber och omack, som vij haffve medt these ihnlenske saaker, förhindre oss så mykitt, att vij plat ingen råd kunne haffve till at beställe um andre handlinger och the saaker, som uthrijkes skulle bestalles och uthrättes. Och kunne tigh icke förholle, ath Oluff Knutzsonn haffver och nu icke lithett bekymbret oss, så väll som våre cammerschriffvere och the, som våre penningar och annett mhère haffve haft hender emellenn, och vest thu väll siälff, udi huru long tijdt för:de Oluff effter sitt eigett huffvett och sinne haffver bestält och laget um våre bergzbrukningar, både Salebergett, Östre och Vestre Sölffbergenn, item Kopperbergett och Garpebergett, tesliges medt skedhning och myntedt etc. Så haffver hann nu udi fyre eller fem åhr ingen regenskap giortt oss aff för:ne bergvärck och annett

mhere, som han haffver hafftt udi befalningh, uthann hollett oss uppe medt store förtröstningar ifrå thenn eene tijdt till thenn andre och altijdt giffvitt sådane gode och slätte ordh, ath vij aldrigh hade kunnet tencke, thett han annerlunde skulle handle, ähnn som han sade och oss förtröstede, menn nu vij begynne medt flijtt spörije och ransake effter, hvadh han bestältt haffver, finne vij, ath han inthett så flijtigh och trogenn haffver varit udi sin vocationn, som han oss medt eedh och lyffte loffvett och tilsagtt haffver, ty han haffver hvarken siälff velett holle beschedelige register och böcker, icke heller velett medt flijtt ther till förmane the schriffvere, som haffve varitt ordinerede till ath achte på vårtt gagnn medt för:ne bergzbrukningar, och förmärke vij väll, ath för:de Oluff haffver så bestältt um alle deeler udi bergzlagenn, thet vij aldrigh kunne komme till then beskedh, som oss ther medh rätte haffve borde etc. Huru våre cammerschriffvere, cammererer och the embetisschriffvere, våre varer haffve hafft i befalningh både udi Stocholm och flerestedt, ther medt haffve handlett, oss försnällett och therutöffver bekymbrett, thett vore alt förlongtt här ath förtälije, och ähre vij nu aff thett bekymber, som vij aff för:ne selskaps otilbörlige handell hafft haffve, så försvagett, thett vij ganske lithett förmå nu mhere till ath beställe och uthrätte, men ther thu, käre sonn, ville nu lathe ställe thenne handell udi värckett, såsom han ähr väll udi rådslagh författett, dhå kunde våre saker vare täss sächrer och trygger, menn att beställe någre öffverster, som i Tyslandh vare schulle och haffve vargeltt, kunne vij icke tencke rådeligitt för thenn orsak skull, ath ther vij medt een hast hade behoff folcket till ath bruke, så vore thå altför sent, för ähnn thett kunne komme oss här i riket till hiälp, effter thett måtte ju alt komme utöffver till siöess, och kunde väll hände, att vädhret måtte så schicke sigh, ath samme folck icke kunne komme

hijtt utöffver på två eller tre måneder och opå enn fiärding aff ett åhrs tijdt tilgörendes, effter then tijdt the bleffve fordrede och kallede, och våre missgynnere udi midlertijdh alt för mykitt theris villije hoss oss schaffe måtte. Så synes oss rådeligitt, att um vij schole haffve någett förhänder medt våre fiender, thett vij tilförende försörge oss så väll medt så mykitt folck, som vij kunne haffve behoff, både fremendt och ihnlenskt, som andre nödhstorffter till krigh tiänlige, på thett vij måge haffve råd till att göre våre fiender udi rättenn tijdh mothständh och affbräck och icke vente effter någett ovist, när umtränger etc.

Käre sonn, vij schicke tigh ähnnu tije exemplaria aff vår svar på thenn danske crönicke, hvilke thu kann lathe utthdele ebland them, som thu vest oss och Sverigis rijke medt trohett udi mene, på thett ath the samme våre rättfärdige svar emott the danskes lögnachtige crönicke ebland then menige mann effter tijdtzenns lägenhett publicere och förkunne måge. Förhoppes oss och, ath medt samme svar någon fruchtt hoss then menige man så väll som hoss andre må beskaffett bliffve, när the rätt uttholckes och förståes.

Um thenn Christer Perssonn, som thu haffver latett förordhne till fougte udi Sunnerbo, tycker oss icke olijchtt, att han må ther bliffve brukett på någon tijdh, och till thäss förfares kann, hvadh han duge vill, efftersom thu i thin schriffvelsse förmäller. Datum Arboge 4 februarij.

Arboga den 5 februari.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)], Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] och Per [Brahe] angående rustningar, om gensvarets på den danska krönikan spridande i orterna och om hertig Johans förslag till undsättning från Finland i händelse af krigsutbrott.

Riksregistr. 1559, fol. 14 v.

Vår synnerlig gunst etc. Käre gode menn, vij haffve bekommedt eders schriffvelsse och ther aff i lengdenn förståett, ath I medt flijtt, hvadh som vij edher till ath beväge förestältt um thenne tijdtz lägenheter, nu besinnedt och öffvervägett haffve, och ähndogh vij kunne icke annett seije, ähnn ath I väll haffve bevägett och betenchtt, hvadh som effter nödhstorffterne vore behoff till ath beställe, så står doch sakenn udhi thenn alzmechtiges händer, hvadh hans guddomlige villije teckes göre medt oss, eller um vij kunne bekomme så lenge frijst, ath alle deeler så kunne bliffve i värckett stälte och fulbordede, som I ther um schriffve och våre lägenheter nödhstorffteligen kräffvie. Vij kunne och nu icke annedt effter thenne tijdtz lägenheter till saaken betencke, ähn hvad som vij edher tilförende nådeligen haffve opämintt både um befästninger, förstärckninger, affvelsgårder och annedt mhere, och synes oss rådeligitt, att I, gode menn, vele tencke till ath holle the mäste ryttere och häster, I kunne haffve rådth till, tesliges ath I och vele alffvarligen förmane all adelenn och frelssett både i Vestergöthlandh och Smålandh, ath the och så måtte holle oss och rijkett till tiänist ryttere och häster och inge till foett, ty vij förmärcke nogsamptt, ath ryttere och häster vele högeligen vare behoff och mäst kunne skaffe, hvar vij schole haffve någett förhänder medt våre fiender och göre them någett

mothståndh etc. Och som I föregiffve, ath I medt Elffsborgz borgere och andre köpmänn vele beställe, ath the schole före ihnn i rijkett ryttere, harnesk, värier, krutt, saltpetter och annett till krigzbruk tiänligitt etc., hvilckitt oss tyckes och icke orädeligitt, ähndogh Gudh råde väll, ath ther um icke alt försentt ähr vordet tiltenchtt och nu och så tesliges går altför longsamt till medt thenn beställ[n]ingh. Hvadh nytte mann och på thenne tijdh medt legationn udi Danmarck kunne uthrätte, effter kongenn nu ähr afsompnett, thett kunne vij icke besinne, menn ath handle på thett schickeligeste medt thenn menige mann här ihnnrikkis och holle them rätte grunden före um the danske, item lässe thenn historije och crönicke, som här nu uthgångenn ähr, för våre undersåter, som mann kunne förnimme medt trogne och svenske hiärter begåffvede vore, thett hoppes oss mhære kunne tiäne saakenn till thett bäste. Dogh måtte ähnnu fljteligenn achtet, ath icke någre juther eller theris ahnhangh samme crönicke ihnnholdh, eller och hvadh i så måtte medt the svenske förhandles, höre eller förnimme skole, ty inthet tviffendes ähr, ath strax thett arglistige selskap sådant höre, vette the väll ath utthydett och achte på theris skantz och saaker, yttermhære ähnn the svenske kunne tencke eller besinne etc.

Vijdere, käre gode männ, schicke vij edher här medt eenn copie aff vår käre sonns Johans schriffvelsse, theruthinnenn I kunne see och förfare, hvadh hanns bevogh och betenckende ähr um then undsätningh mann kunne aff Finlandt förmode, och um vij någett medt våre fiender skulle haffve förhänder, så kunne vij icke annett besinne, ähnn ath förschreffne vår käre sonns förslagh, så mykitt thenn landzende belanger, schulle väll vare tiänligitt. I vele och, käre, gode männ, beväge samme ährende, och sedenn, hvadh edher synes rådeligitt, ther um oss förständig. Gudh eder befalendes. Datum Arboge 5 februarij.

Arboga den 6 februari.

Till Olof Larsson angående underhandlingarne med de till Strängnäs kallade köpstadsmännen.

Riksregistr. 1559, fol. 16. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 635 f.

Vår gunst etc. Såsom tigh väll vetterligitt ähr, Oluff Larssonn, ath vij haffve latedt förschriffve till samptinges marckneden till Strängnäs fyre borgere aff hvar köpstadh utöffver hele rijkett till ath förenige sigh ther både um köpshandelenn udi Vijborg medt rydzerne och elliest um seglatzen till andre orther, på thett ath sådant schickeligen skall företages strax opå föråhrett och sedenn udi tilkommendes sommer rätt förfölges, så haffve vij för gåth ahnsett, ath thu sampt Clemet Hansson medt Ture Persson, Biörnn Persson och Claes Christersson schole um samme ährende förhandle medt för:ne köpstädtzmen, som udhi för:ne samptings marcknedt församlede bliffve kunne, och för många rigsens vichtige ährender skul, som vij opå thenne tijdt mykitt ähre förhindrede medh, haffve vij icke kunnett giffve eder någett synnerligitt förslagh före, hvadh [I] yttermere um alle saaker, som ähre förnödenn, i för:ne Strängnäs förhandle skole, uthann försee oss, ath I sampt the andre gode menn elliest väll vette, hvadh som behoff ähr ath handle och beställe um alle deeler effter thenne tijdtz lägenheter, thertill I och uthann tvijll varde tiltenckendes, effter såsom I kunne besinne nödtorffterne fordre och kräffvie etc. I vele oss och lathe förstå, när handelenn ähr ther kommenn till ähnde, hvadh varer hvar köpstadh kan komme åstadh till Vijborgh, tesliges hvadh um seglatzen bliffver samptyckt och beslutet, såsom vij och gärne see, ath I oss um alle andre lägenheter, som I kunne tencke oss ligger machtt opå ath vette, vele och så förständig. Vij

lathe och här medt tilskicke eder vårt öpne breff till alle borgere, som i samptingen kunne försambles och i saakenn ath handle befallning haffve.

Item må thu vette, Oluff, ath vij haffve bevilligedt, thett Ture Perssonn och Biörnn Perssonn skole besöke rågångenn medt rydtzerne, som stå schall nästkommende Helijs prophete dagh, och haffve nu them ther um latedt tillschriffve, och effter thett ath thenn rydtze handell, nu udi Stocholm ähr, och thu vest bästt, huru um samme rågångh medh rydtzerne ähr vordett beslutett, ähr förthenschuld vår villije, att thu schalt lathe för:ne Ture och Biörnn öfversee samme handell och alle achterne och elliest undervijse them upå thett allerflitigeste udi saakenn, så ath the kunne vette, hure the sigh udi thenn handell schicke och förholle schole, ath thett kunne vare Sverigis crone till frome, fördell och udi ingen måtte förnähr till nachdell etc. Datum Arboge 6 februarij.

Arboga den 6 februari.

Till Ture Persson [Bielke] angående underhandlingar om den ryska handeln och sjöfarten med de till Strängnäs kallade köpstadsmännen.

Riksregistr. 1559, fol. 17. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter I (1888): s. 634 f.

Vår synnerlig gunst etc. Såsom tigh icke ähr ovit-terligitt, Ture Persson, ath rydtzerne udhi nästförledne ähr och sedenn fredhståndett emellenn oss och muschovitenn på nytt bleff uprättedt, haffve giortt eenn stoor tilförningh till Vijborg medt allehonde varer, så ath Vijborgz borgere eller andre våre undersåter udi Finland icke haffve varitt så förmögne, ath the sådane varer aff rydtzerne haffve kunnett eller förmåett förlosse, uthann ath tysker och fremmende haffve brukett ther eenn stor

handell medt för:ne rydtzer, sigh till eenn stoor fördell och profijtt; och opå thett, ath våre egne undersåter rätzigenn kunde bliffve undervijste, hvadh fördell och profijtt samme Vijborgz handell haffver medt sigh, therefore haffve vij latedt förskriffve till samptings marck-neden udi Strängnäs fyre beskedelige männ aff hvar köp-stadh här udi rikett, ath the sigh emellenn skole beväge och beslute, huru samme handell bäst och fordeligestt nu fram opå föråhrett skall kunne bliffve företagenn etc. Och haffve vij för gått ahnseett, ath thu samptt medt Biörn Perssonn, Claess Christersson, Clemett Hansson och Oluff Larsson um samme ährende, så och elliest huru seglatzenn udi tilkommendes sommer till andre och fremmende orther udi Östre och Vestresiönn schickeligest skall företages, medt then menige köpmann, som udi för:ne samptings marcknett församlede bliffve, förhandle skole etc. Och veth Claess Christersson bäst göre beskedh um hvadh varer rydtzerne haffve medt ath fare och vij svenske behoff haffve, tesliges hvadh svenske varer ryd-zerne igenn tiänlige ähre, och elliest um andre lägenheter, som the, till för:ne Vijborgh söke vele, kunne haffve be-hoff ath vette etc. Hvarföre ähr vår gunstige villije och begärenn, ath thu viltt förfoge tigh till för:ne samptings marcknett och um förberörde ährender samptt medt the andre våre gode männ och tiänere beställe, effter som beständigest och nyttigest kann vare, och såsom mann kann tencke menige rikett kann vare till fördell och för-bättringh. Ther thu tigh effter rätte viltt etc. Datum Arboge 6 februarij.

Zedula.

Vij vele tigh icke förholle, Ture Perssonn, ath um rågångenn emellenn Finlandt och Rydtzlandh ähr beslut-tedt vordett, så att han skall haffves förhender nu näst-kommendes sommer Helie prophete tijdh, som ähr fiortenn

dager effter S. Hansses tijdh, och effter thu någett vestt aff the lägenheter vedh grantzenn, therföre haffve vij för gått ahnsett, att thu medt Biörnn Perssonn häden ifrå Sverige och tijtt drage skallt, varde och någre gode männ udi Finlandh ther hädenn förordhnede medt eder, som ähre Henrick Claessonn och Erich Arffvedsson, hvilcke samptt med eder utöffver samme rågånggh vare schole. Thu viltt förthenschull udhi midhlertijdh göre tigh ther till färdigh och vjdere erkunne tigh um handlingenn medt Claess Christerssonn och Oluff Larsson. Vij haffve och befalett för:ne Oluff, ath hann nu tilstundendes samptings marcknedt udi Strängnäs schall göre tigh undervijsningh, hvadh honum ähr vetterligh um hele rydtze handelenn. Datum ut in literis.

Samme mening till Biörnn Pederssonn.

Arboga den 6 februari.

Kreditiv till de vid samtingsmarknaden i Strängnäs församlade köpstadsmännen för Ture Persson [Bielke] m. fl., som å konungens vägnar skulle underhandla med dem.

Riksregistr. 1559, fol. 18. Förnt tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter I (1888): s. 636 f.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, trogne undersåter, alle köpstedszmänn, som nu nästkommendes samptingz marcknedenn i Strengnäs församlede bliffve och ther befalning haffve på alle våre köpstedsztz ihnbyggeres vegne ath handle um the saaker och ährender, som eder ther kunne bliffve upteckte och föregiffne, vår gunst och nåde tilförende etc. och giffve edher här medt gunsteligenn tilkenne, ath effter vij haffve eder latedt kalle och förschriffve till för:de samptingsmarcknett udi thenn acht och meningh, at I medt hvarannenn schole förhandle och edher emellenn beslute, huru handelenn på föråhrett medt rydtzerne företages och hvadh partzeler aff hvar siöstadh

till Vijborg dhå till sådane handels förfordringh för-
schickes måge, tesliges huru seglatzenn udhi nästkom-
mendes våhr och sommer både udi Östre och Vestresiöen
profiteligist företages måtte etc., så haffve vij nu för-
thenschuldt förordnet oss elskelige våre trogne menn och
tjänere Ture Perssonn, Biörnn Persson, Claess Christers-
sonn, Clemet Hansson och Oluff Larssonn, ath the sampt-
ligenn opå våre vegne um för:ne ährender nödhörffte-
ligenn på för:ne tijdh och stadh förhandle och vår me-
ning i saakenn til thett flitigeste eder föreholle. Begäre
förthenschuldh, ath I, trogne undersäter alle, vele ställe
tro och loffve till thett, som för:de våre trogne menn
och tjänere edher siälffve och menige rijkett till up-
kumpst och förbättringh förehollendes varde, och ath I
ochså vele effterfölge och aldelis effterkomme, hvadh the
eder tilseije och befale både um seglatzer, item um then
rydske handelenn och annedt mhere, ther machtt opå
ligger, såsom I vele vette edertt och menige Sverigis
rijkis gagnn och fördeell etc. Ther I, trogne undersäter
alle, eder fulkomligen effter rätte vele. Datum Arboge
6 februarij.

Arboga den 6 februari.

Sköldebref för Bertil Jöransson [Mjöhund].

Enligt afskrift i RA. Förut tryckt af R. Hausen i Bidrag till Finlands hist., D. 3
(1904): s. 432—434.

Vij Gustaf *etc.* giöre vitterligit, att vij af synnerlig
gunst och nåde, så och för then vällvillig hulle troo
tienst, som thenne vår troo tienare Bertill Jöransson till
Strömssnäs oss och vårt Sveriges rijke här till dagz tro-
ligen giort och bevijsst hafver och ännu yttermera här
effter giöre och bevijsa skall, så länge han lefver, hafver
undt och gifvit, som vij och nu med thetta vårt öpne
bref unne och gifve honom och hans effterkommande

ächta barn och arfvingar till evig tijd frijheet och frälse uppå halffierde skatter uthi förenämde Strömsnäs, liggiandes i Yleveke i Vijborgz sochn, tesslijkest på alla the godtz och gårdar, som han elliest med arf, gifftermåhl och annat lagefång tillkommet ähr eller här efter tillkomma kan (doch thet, som tillförende frälst ähr och varit hafver), och gifve honom skiöld och hiälm och skiöldemärke, som är en half hvijt miöd hund uthi ett halft gult filt utsprungandes af ett annat halfft blåt filt med svart halsband och tugring, uppå thet han samme godtz under rätt frälse som andre frelsesmän här uthi vårt rijke till vår och cronones tienste niuthe, bruke och behålle må och skall, doch med sådana förord och vilckor, att han och hans effterkommande barn och arfvingar efter honom skole vara och blifva oss och våre unge lijfz[arff]-herrer och menige Sveriges rijkes hulle, trogne och rätrådige undersäter och sig uthi alla måtto till vatn och land genom natt och dag emot våre [och] rijksens fiender, ehvar som hälst behof görs och the tillkrafne blifva, välvilligen, troligen och manneligen bruke och befinnes låthe; tesslijkest troligen värje och afvärje vår och våre lijfzarfvingers och menige rijksens skade och förderf, ther the något slijkt förfare kunna, vår och theras fördehl, nytta och bästa altid sökie och fordre effter theras yttersta macht och förmögenheet och sig alltid, såssom trogne och vällvillige tienare och undersäter bör och thet plichtig äre, emot theras rätte konung och öfverheet befinne låthe.

Sammalunda om vij eller våre effterkommande lijfzarfvingar nu eller framdeles uthi någon befallning fordre vele eller behof hafve, skall han och the sig utan all skotzmåhl vällvilligen ther till bruka låthe; hvar och så händer, det Gud nådeligen afvände, att någre våre fiender eller ovänner, uthrijkes eller här inrijkes, sig med någon uppenbar eller hemlig stempling och undsättning emot oss eller våre lijfzarfzherrer uppsättie, förbinde och rotere

eller förknippa vele, då skall förberede Bertill och hans arfvingar ved theras ähre och redelighet sig altijd finne låthe på theras sijda och hoos them, som oss och våre lijfzarfzherrar med troo [och] äre mine, och then annan hoop, som vår och våre lijfzarfzherrars skade och förderf åstunde eller under ögon vare vehle, med lijf och macht emotståå och vederfächte, effter som han oss och våre unge lijfz[arff]herrar i then måtton svoret och tillsagdt hafver, och hans förplichtelsebref, oss ther uppå gifve[t], utvijser och vijdare förmähler, så att han these förne:de punchter och artickler troligen, ährligen och obrotzligen hålle vill och skall etc. Biudandes förthenskull här med alla, som för våre skull vele och skole giöre och låthe, att för:de Bertill Jöransson eller hans effterkommande arfvingar här emot inthet hinder, möde eller platze eller uthi någon måtto oförrätte vid vår ogunst, och thes till yttermere visso låte vij hängie vårt kongl. secret nedan för thette bref, som skrifvit är uthi vår stad Arboga den 6 dagen februarij anno 1559.

Arboga den 7 februari.

Till utvald konung Erik angående från utlandet anlända bref, om möte med Kungl. Maj:t i Örebro och om Lasse Stum.

Riksregistr. 1559, fol. 18 v.

Vår faderlige gunstt etc. Elscheligh käre sonn Erich, vij haffve bekommedt fyre thine schriffvelser och alles theris ihnehold förstått och förnummet, haffve och ther hoss undfongett the breff, som tigh ähre tillschreffne både ifrå thin mormoder, hertugh Franss, thenn fransosiske legatt, Dionisio och Lasse Knutssonn och udi lijke måtte samme breffs ihneholdh väll förstått och förnummet etc. Så achte vij onödigt ath lathe tigh schriffteligen förstå

vårth betenckende um the saaker och ährender vij haffve theruthinnenn förfarett, effter thu nu äst opå tugett till oss, uthann vele bådhe ther um och annett mhre gärne förhandle medt tigh munteligenn, närh thu till oss kommendes varder. Käre sonn, effter vij oförsumeligenn achte oss till Örebro, så synes lijkestt, ath thu ther vår ahnkumpst vilt förbijde etc. Gudh alzmechtigeste tigh här medt altijdt faderligenn och kärligenn befalendes. Datum Arboge 7 februarij.

Zedula.

Käre sonn, såsom vij schreffve tigh senest till um thenn Lasse Stum etc., så synes oss rådeligitt, ath hann icke alt för hastigtt ställer sit ährende i värckett, uthan heller beställer, hvadh som behoff ähr nu i vinther både um eenn deell och annenn, och ath han sedenn i sommer, närh honum beqvåmligest lägenheter ther till giffves kunne, må försöke sit bäste etc. Datum ut in literis.

Örebro den 10 februari.

Till hertig Johan angående hans bref och däri gjorda förslag, om gränsregleringen mot Ryssland, om konungens af Danmark, kejsar Karls och drottning Marias af England död samt om den nye konungens af Danmark skrivelse m. m.

Riksregistr. 1559, fol. 19.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Johann, vij haffve bekommedt två thine schriffvelsser thenn 28 januarij, daterede udi Åbo thenn 8 och 9 udi samme månedt, aff hvilcke vij titt bevogh och betenckende förstått haffve, hure alle saaker udi Finlandt företages och beställes måtte, um våre och rigsens misgynnere opå föråhrett emoth oss och rikket ähndeligen någett ondt företage vele. Dhå

synes oss, ath alle the artickler, thu i så måtte föregiffver, ähre nödhtorffteligen betenckte, och vore oss icke obehageligitt, ath så aldelis bliffve um alle deeler bestältt, som samme artickler förmälle, så ath all ting måtte vare färdige, um någett opåkommer.

Käre sonn, vij lathe tigh och förstå, thett vij nu haffve beslutedt oss um the perszoner, som skole handle medt rydtzerne um rågångenn udi nästkommendes sommer, som ähre Ture Perssonn, Biörnn Perssonn, Henrick Claessonn och Erich Arffvedzsonn. Thu viltt förthenschull tilseije för:ne Henrick och Erich, som i Finland ähre, ath the udi tijdh medt flijtt förfare the handlinger, som oss och menige Sverigis rijke udi saakenn tjänligest vare kunne, hvilckitt [vij] och the andre, som här i landett ähre tilstädes, till thett flijtigeste ath beställe opålagtt och befalett haffve. Och synes oss lijesstt, ath the savlaxboer och flere, som boo vedh grentzenn, måge göre eenn kostgärdh tilhope, ther aff the, som gräntzenn besichte skole, kunne bekomme theris nödhtorfft till föden, um hvilkit thu må lathe Göstaff Fincke och the andre, som vedh gräntzenn haffve befalningen, udi tijdt beställe.

Käre sonn, um nye tijdender vele vij tigh icke förholle, ath kongenn i Danmarck afsompnede nyårsdagh nästförledenn. Item ähr oss och tilkenne giffvitt, ath keijser Karll och två hanns systrer udi nästförledhne höstt ähre aff thenne värddh kallede, sammelunde then gamble drothningenn i Engelandh, och ähr hennes syster Elizabeth etc. uthkorett igenn till dröthning ther i landett. Huru lägenheterne vijdere opå the orther här effter begiffve sigh, varder medt tiden väll uppenbartt etc.

Käre sonn, vij lathe tigh kärligenn förstå, ath thine käre bröder, Erich och Magnus, ähre udhi these dager kompne till oss medt helsse och helbrögde ifrå Calmare och till Örebro. Ähr oss och udi these dager hertug Frederijks schriffvelsse tilhonde kommenn, aff hvilcke vij

tigh copie här medt tilschicke, theraff thu må see och märcke, huru thenn gamble seedh på thenn orth inthet bliffver förgätenn. Och ähndogh ordenn ähre söett och flyte som olije, så ähr doch befruchtendes, ath ther under ähr eth skarpt svärth fördoltt, effter som thu nogsampt vårt betenckende um sådane stycker, aff the crönicher vij haffve tigh tilschickett, uthann tvill förfaret och förstætt haffver. Gudh vare dogh loffvett, som oss then nådh haffver förläntt, thett vij väll kunne förstå, hvadh som rätte meningen ähr. Thenn alzmechtigeste Gudh värdiges våre käre barnn och alle Sverigis ihnybyggere samme nådh unne och förläne och ifrå däners försått altijdt beskydde och beskärme etc.

Vijdere, käre sonn, ähr ähnnu som tilförende vår gunstige villije och faderlige begärenn, ath thu oss altijdt viltt förständig, hvadh tijdender och lägenheter thu förnimmer både aff Liffland, Rydtzlandh och andre orther, ty oss ligger ingenn ringe macht opå ath vete, huru på alle orther, näst umkring oss belägne, tilgår och tilståer. Gudh alzmechtigeste tigh altijdt faderligen och kärligenn befalendes. Datum Örebro 10 februarij.

Motala den 15 februari.

Till konung Fredrik II af Danmark med anledning af konung Kristiern III:s frånfälle.

Efter originalet på papper i danska riksarkivet. Jfr Riksregistr. 1559, fol. 21.

Gustaff etc. Vår venlige och kärlige helse medt hvadt mhère kärtt och gått vij förmåge altijdt tilförende etc. Stormechtige, högborne furste, käre svåger, broder och nabo, vij haffve icke medt lijthett bekymber och svårhett bekommedt E. K. schriffvelse, dateret på Kollingzhus then 12 januarij, och theruthinnen förstått, att then stormechtige furste och herre, her Christian, Danmarks, Norgis

och Vendis konung, vår käre broder, svåger och nabo, schall vare på nyårsdagh nu nästförleden uthaff thenne värden E. K. ifråfallen. Och kunne vij väll besinne och betencke, hvad besväring, bekymber och nachdell thett E. K. och hele Danmarks rijke för sådane fall ähr tilfögedt; doch effter E. K. väll veet, att vij alle ähre under then alzmechtiges Gudz vällige handt, så att all ting motte regeres effter hans guddomlige vilie och försyn, ther medt vij och tilfridtz vare måtte och ställe thett altsammans udi hans guddomlige hender och vilije, hvilcedt vij ihntedt tviffle, att E. K. thet ochså görendes varder, i thett förhop att then alzmechtigeste Gudh, som oss sådane kårss opå legger, kan thett åter umvende till hugsvalelse och tröst, then och värdiges E. K. tröste och hugsvale till alt thet, som hans guddomlige vilije och behag ähr och thesse trij rijker kan komme till fredh, enighet och långligitt beståndt. Så kenne Gudh, att vij hade nödigt sedt, att sådane Hans K:ttz affgång schulle så hastichtt skee, uthan fast heller önskett, att then alz:te Gudh hade sådantt något lengre velet förshonedt, opå thet ath thesse trenne rijkers välfärdt måtte för all fahrighet bevaredt bliffve; doch icke thes mindre ähre vij udi thett förhop och tilförsyn, och effter som E. K. schriffvelsse vijdere förmäller, att vij schole haffve oss all naborlig venskap till E. K. föresee och förlate, thet vij oss och vele haffve till ath förtröste, och udhi hvadt måtte vij kunne bevijsse E. K. vilije och kärilige tjänest, vele vij thet altidt gärne göre etc. Och vele E. K. här medt udhi then alz:te Gudz beskerm till sundhet och välmåge, till ett gått christeligidt regemente venligen haffve befaledt etc. Datum på vår gårdh Motale 15 februarij anno etc. 59.

Utanskrift: Stormectige, högborne furste och herre, her Frederich, Danmarkz, Norigis och Vendis uthvaldt

konungh, hertig udi Slesvik, Holstenn, Stormarn och Dithmersken, greffve udhi Oldenburg och Delmenhorst, vår käre broder, svåger och nabo, venligen.

(Spår af sigill.)

Vadstena den 17 februari.

Till Lave Brade angående ett Kungl. Maj:t tillhörigt gods i Halland och om förbud tills vidare för hans tjänare att fritt färdas i Sverige.

Riksregistr. 1559, fol. 21 v.

Vår gunst tilförende etc. Käre her Lae Brae, vij kunne eder icke förholle, ath oss bleff tilkenne giffvit, när I våre sijdst här i Sverige udhi vår stadh Vesterårs, att I lathe edher förmerke[?] medt någre ordh, som ähre thesse, ath I åthsporde, um Sverigis konunger hade then macht till ath köpe någre godtz etc. Så käre her Lae, hade thett icke varit behoff, ath I hade giorth edher sådant bekymber och legge edher udi then saak, thett edher altzinthedt vorder. Och haffve vij näst Gudz hiälp, uthann rohm ath seije, mhære ähnn udi otte och trättije åhr föreståett Sverigis rijke och så förhollett oss emoth thäss ihnybyggere, som vij medt Gudtz hiälp kunne stå tilsvars, edhers rättillsse förutenn, och vore gåth, ath I udi edhers huuss vele beställe, effter som eder siälffve tyckes, och lathe anders bliffve etc.

Ytterligere haffve vij förstått, ath I haffve kenz vedh eth godtz udi Hallandh, som oss tillyder, thet vij icke förmodet hade, effter vij haffve salige ihugkommelsse konnungz Christierns, konnungz Fredericks sonns breff och tillatelsse opå samme godtz, thett oss väll hade borth nutedt. Och när alt vorde ræth betencht, så hade vij väll giorth Danmarcks rijke så stoor tjänisst i fahrlige tijder, såsom I eller andre ther i rijkett, the som sikh

fast höghtt berymme, och um thett hade varitt hundrede gånger mhere, hade vij samme godtz väll förtiäntt. Så haffve vij och udhi thesse dager bekommedt breff ifrå högborne furste, her Frederick, Danmarks, Nöregis och Venndis uthvalde konungh, och utaff Hanns K. schriffvelsse icke annedt förnummedt ähnn all naborlig och venlig tilbiudelsse, thett vij oss och till Hanns K. vele haffve till föreseer och förlate etc. Och måtte vij väll förthenschuldh medt sådanne snack och rapning varitt förshonede för all then gunst och nåde eder utaff oss här i Sverige vederfaren ähr i så måtte, ath I haffve hafftt eders hustrues godtz qvitte och frije i så longenn tijdt, uthann all kong:e tiänistt etc. Och såsom oss bör eenn tilbörlig tiänist så väll utaff edhers godtz, som här udi rikett ähre belegne, såsom utaff andre, the som här någre godtz haffve, therföre vele vij gärne vette, hvadt tiänist I oss therföre göre vele. Och för sådane orsaker schull vele vij edher haffve förmanett, ath I vele haffve fördragh medt edhers tiäneres ihnrjdhning här i rikett, till thäss vij få vette någenn ytterligere beskedh här um, effter vij förmärcke, ath eders tiänere, när the rijde här um kring rikett, haffve mykitt till ath bestelle, thett som them inthett vorder, vele och vette för grann regenskap medt många saaker, som the föge haffve behoff, såsom thett nogh bleff förmärcht utaff thett selskap I hade medt eder, när I sidstt vore här siälffve i rikett etc. Och haffve vij thette eder effter nödhthorfftenn icke velett förholle etc. Datum Vadtstene 17 februarij.

Vadstena den 18 februari.

Till [Karl] Jönsson angående behovet af spannmål, salt och fisk [på Hammars gård] och om hans leverans af hudar, skinn och kökenfett till Elfsborg.

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnnessons uppbörsregister 1559 (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst tilförenne etc. Vij haffve bekomitt thinn schriffvelse, [Karl] Jonsonn, och ther som thu giffver tilkenna, ath ther är ingen spannemåll ved gårdenn, så skule [vij] tro, ath ther ähr vell så mykitt spannemåll, som behöffves till går[d]zens förtäring, men till salt och fisk thu¹⁾ är begärandes, må thu förhan[d]la med them udi Elffzborg, som på våre vegne sådanne parzeler haffve udi befaling, ath the lata tich aff hvar parzell bekome, som thu nödtorfftelig kantt behöffva.

The huder, skinn och kökenfett, thu skriffver um, vele vij, att thu skaltt leffverera vår köpman udi Elffzborg. Vetandes tig här effther rätta. Datum Vastena 18 februarij anno 59.

Vadstena den 21 februari.

Quitto för Måns Skrifvare på penningar.

Enligt Måns skrifvares restantieräkenskap Elfsborg 1556—1558 (Varuhushandl. RA.).

Vij Gustaff etc. giöre veterligt med thenne vår quitencie, at vij på vårt slot Vadstene then 21 februarij anno 59 haffve lathett anamma aff vår undersåthe [Måns schriffvere] udij Elffzborg these effther:ne rede peninger pro anno 56, som han för nogra våra varor upburitt haffver, som är för 2 alner oberett engelsk, alnen 2¹/₂

¹⁾ I handskr.: thå.

mark, penningar 5 mark; för 3 alner 3 kvarter brabantiska, alnen 12 öre 4 d., penningar 5 mark 5 öre 15 d.; för 1 aln mölnisk 1¹/₂ mark; för 7 tunnor 1 skep[pe] 2¹/₂ ff[jerdinger] rog och malt, tunnan 4 mark, penningar 29 mark 18 d.; för 14 [L]Ⓔ 12¹/₂ mark osmundz jern, [L]Ⓔ 4¹/₂ öre, penningar 8 mark 1 öre 9 d.; för 16 mark stångejärn, [L]Ⓔ 1 mark, penningar 6 öre 10 d.; för 1 gettskinn 4 öre; för 2 kalffskinn 4 öre; summa opborne penningar femtio en mark, två öre, fyre d. etc. Hvarföre giöre vij för:ne Måns schriffvere her med qvit och frij för samme penningar, och tes till visso under vårt sechrett, och haffver vår k. son Magnus på våra vegna underschriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Magnus ex mandato Regiæ Majestatis proprio.

Vadstena den 22 februari.

Öppen fullmakt för Knut Knutsson [Lillie] att undervisa de svenska ryttarne.

Ealigt original i Uppsala universitets bibliotek. Jfr Riksregistr. 1559, fol. 22 v., där samma bref är dateradt den 19 februari. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. hist., D. 9 (1812): s. 31—32.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, ath vij haffve opålagtt och befalett oss elskelig vår tro mann Knutt Knutzsonn till Öknö, ath han skall lähre och undervijse eenn hoop aff våre svenske ryttere, synnerligen the ther manlige och dugelige ähre, huruledes the till hässtt skole bruke bådhe longe och korte röhr tilhope, och haffve honum befalett, ath hann under hvar fodermarsks regemente skall uthvälje till femptije ryttere, them han udhi så måtte undervijse skall etc. Biude förthenschuld våre fodermarsker, ath the icke förholle för:ne Knutt the ryttere, som han finner vare tiänlige till ath bruke udi så måtte, uthan ath the heller holle samme ryttere ther till

villige, effter som theris eedh och tjänist kräffver och fordrer etc. Vij haffve och befalett för:ne Knutt Knutzsonn, ath han skall lathe upsöke eblandh våre knechter alle the dugelige karer, som brukelige kunne vare till rytterij och them udhij lijke måtte undervijse och lähre som the andre, och schole the häster, som nu udhi hvartt härett på våre vegne upköpes, bliffve ther till brukede, effter som vij personligenn ther um för:ne Knutt ytterligere vår meningh haffve laterdt förstå och förnimme, och opå thett ath för:ne Knutt thess flitigere och troligere schall undervijse samme våre ryttere um alle deler, som till sådane rytterij kann behöffves, så haffve vij undt och effterlaterdt honum besolning opå otte välgerustede karer och häster aff vår eigenn kong:e cammer, och skall hann bekomme bådhe udhi cläde och penningar opå kar och hästt lijke så mykitt, som the tyske ryttere bekomme, ther the som bliffve förordnede till ath löhne och affbettale vårt krigzfolck måge vette sigh effter rätte. Datum Vadzstene 22 februarij anno etc. 59.

(Sigill.)

Vadstena den 26 februari.

Till hertig Henrik den yngre af Braunschweig-Lüneburg angående anstånd med återbetalandet af hans lån och om hjälp vid värfningar i Tyskland.

Enligt det egenhändigdt undertecknade originalet i Landeshauptarchiv i Wolfenbüttel.

Unser freuntliche dienst unnd was wijr mehr liebs unnd guttes vermugen zuvor, hochgeborner furst, freuntlicher lieber schwager. Wijr haben aus E. L. schreiben auf unser schriftlich unnd sonst ansuchen durch unsern diener Simon Wolter, von wegen der ausstehenden sum-

men, welche unss E. L. zuthuen, geschehen, freuntlich vernommen, wie sie umb erstreckung der zeit neben vorgewanten entschuldigung freuntlichen bey unss thuen suchen unnd bitten. Nachdem wijr dan aus freuntlichem schwegerlichem zugethanem willen vor gewhanten ursachen der nit erlegung stadt geben, unnd E. L. itziger zeit freuntlich gern entschuldiget nehmen, so lange das E. L. ohne ihren schaden raum dartzu langen können, unnd uns dieselbie inn andere wege, wie wijr alle zeith unser schwegerlich vortrawen zu E. L. gesetzet, freuntliche angenehme dienste ertzeygen können, demnach unnd auf solche gefaste zuversicht, bitten wijr hiermit E. L. gantz freuntlich, nachdem wijr gegenwertigen unsern diener Jobst von Alefeldt ausserhalb unser reych nach Teutschlanden, uns zu einer warnung unnd vorsorge, auch schutzung unser landt unnd leuthe vhor unrechtem, gewaldt unnd uberfal, etzliche guthe versuchte kriegssleuthe von reuthern inn unserm nhamen zubestellen, anzunehmen unnd folgents anhero zu uns zuvorfuegen, abgefertiget, sie wolle gemeltem unserm diener, dieweiln euer L. ein alter erfarnier kriegsfurst unnd wheit unter den kriegssleuthen bekant unnd berumet, behulfflich unnd fhurderlich sein, zu unserm besten vier, drey rosser unnd einsspennige, guthe ehrliche versuchte leuthe, inn ihren landen anzunehmen unnd zubesprechen, oder aber sonst mit fhordernus schriften unnd anweisungen bey andern behulfflich erscheinen, das er also dero eine guthe anzal, lauth seiner mithabenden bestallung, aufbringen mochte, die seindt wijr der gepuer nach zuerhalten geneigt, unnd solchs hinwiederumb alle zeit umb E. L. (die wijr hiemit gebetten haben wollen, sie wolle unss ihren unnd derselben geliebten gemhal zustandt freuntlichen vormelden, auch unss jeder zeit allerley zeitungen, daran unss gelegen sein mocht, zuschreiben) freuntlich zuvordienen gewilliget, unnd befehlen E. L. hiemit inn den gnadenreichen schutz

unnd schirm der allemechtigen. Datum Watstein den 26 februarij anno etc. 59.

Gostaff von Gotts gnaden zu Schweden, der Gotten unnd Wenden etc. konigk,

Gostaus.

Utanskrift: Dem hochgebornen fursten, unserm freuntlichen lieben schwagern, herrn Heinrichen dem jungern, hertzen zu Braunschweig unnd Luneburgk.

Vadstena den 26 februari.

Till tsar Ivan Vasilievitj af Ryssland angående förhållandena i Livland och om de revalska kaperierna.

Tryckt i svensk öfversättning efter de ryska kansliakterna i Moskva af H. Hjärne i De äldsta svensk-ryska legationsakterna (1884), s. 76—80.

Vi Gustaf *etc.* förmäle med ödmjuk helsning till den stormäktigste furste, vår älsklige vän och granne, herr Ivan Vasilievitsch, med Guds nåde tsar och herre af allt Ryssland, af Vladimir, Moskva, Novgorod, tsar af Kazan och Astarachan, herre af Pskov, storfurste af Smolensk, Tver, Jugor, Perm, storfurste af Novgorod i det nedre landet, Tjernigov, Riazan, Volotsk, Rzjev, Béla, Rostov, Jaroslavl, Bélozero, Udor, Obdor, Kondin med mera, och en våldsherre öfver Sibiriens land och den nordliga trakten, vår vänliga tjenst allt uppenbart i fred, kärlighet och välvilja [allt] framgent, och förmäle eders nåde fliteligen till känna, att vi för icke många dagar sedan af Ferdinando, romersk kejsare, skriftligen vordo besökte och vänligen ombedde, att vi för lifländarnes nuvarande [och] förestående krig och undergång måtte hos eders nåde med nit och hugsvalelse vara biståndige till sämja emellan eders nåde och hela kristenheten och med all möjlig

flit vinnlägga oss derom, att eders nåde och de måtte inom en lämplig och möjlig tid varda förente och förlikte å ömse sidor. Och desslikes hafva förbemälte lifländare, så ock eders nådes undersåtar, utstått [nog] lidande, för att [man må] förbarma sig deröfver, att å ömse sidor kristet blod utgjutes, och vi hyse dermed en kristelig miskund. Och på hvad sätt och tid det varder möjligt, att man å ömse sidor lägger hand vid en värdig förlikning till en beståndande fred, så ock i godo vänligen förlikes, så se vi det högeligen gerna, på det att å ömse sidor kristet blod icke måtte utgjutas, och vilje vi, det Gud känne, dertill af egen människokärlek med nit och efter anvisning af den rätta vägen, å båda sidor icke undandraga all möjlig vår flit till godo. Men i hvad af oss kräfves, hafve vi den mening och förtröstan, såsom vi tillförene hafve låtit eders nåde vänligen förstå, att den önskelige freden med eders nåde måtte beståndande, fast och obrottslig alltid af oss tillförlitligen varda hållen emot eders nåde, och äre vi sinnade att dervid i sanning förblifva. Och sammaledes vilje vi deremot af eders nåde vänligen hoppas, att eders nåde sammaledes å sin sida icke torde vara benägen att bryta freden. Vi finne nemligen icke annat och vilje [allt] framgent vara i god förtröstan [derom]. Och [beträffande] hvad eders nåde för icke lång tid sedan har om förbemälte lifländare vänligen meddelat oss, hvad de revalske hafva om [sitt] uppsåtliga öfvervåld och de varor, som tillhöra eders nådes undersåtar, dragit sig till minnes, när de derom namneligen underrättades, så vilja vi vara eders nådes undersåtar behjelpige efter värdet af deras undfångna skada, och, såsom vi eders nåde vänligen icke kunne förhålla, hafve vi för den skull skrivit de revalske till med eders nådes klagande undersåtar jemte egna hotelser, att de måtte draga sig detta till minnes och göra ransakning hos de sina, [och] att de måtte sända dessa från eders nådes

undersåtar tagna varor, hvilka hos dem qvarhållits, till vår höfvitsman i Viborg, eders nådes undersåtar till handa. Och likaledes hafve vi för den skull här hos oss dem af de revalske, som blifvit gripne, i en god, stark förvaring, och äro vi icke sinnade att lösgifva dem, förr än eders nådes undersåtar vinna upprättelse för sina förluster. Och [beträffande] hvad vi hafve förstått af eders nådes skrifvelse, att de revalske lägga skulden på våra undersåtar, och att eders nåde af oss väntar ersättning för alla dessa förluster, så förtröste vi vänligen till eders nåde, såsom till vår älskelige granne, att eders nåde icke vill tillmäta oss detta, emedan det icke har skett med vår eller de våras eller våra undersåtars vetskap, eller att de velat sälja [varorna] för vår räkning, utan [att eders nåde vill] till ett vänligt naboskap med kärlighet upptaga, att vi medelst våra egna fartyg hafve försett eders nådes undersåtar med icke litet krut och kulor och foder till det lifländska kriget och, så vidt det varit oss möjligt, låtit skydda dem mot öfvervåld på våra strömmar. Men [beträffande det, att] någre af eders nådes undersåtar icke hafva gjort efter våra embetsmäns tillstyrkan och för den skull skrifva till eder ståthållare i Novgorod och Rugodiv och Orésjek, så hafva de oförsigtigt gifvit sig i väg med en enda flodskuta och i öfvermod. Och derföre hafva de lidit skada, och det icke ens på våra strömmar, utan på eders nådes lifländska strömmar, men detta hafve vi, det Gud känne, icke varit glade att höra, och det är oss till förtret. Men om eders nådes undersåtar hade alla slagit sig tillsammans på en enda galer och följt med våra fartyg, såsom våra embetsmän åstundade af dem, så förtröste vi, att de skulle hafva kommit förbi utan skada. Men efter som de icke emottagit vårt goda nit och skydd, så förtröste vi till eders nåde, att detta icke måtte tillmätas oss af edra undersåtar, utan att eders nåde, såsom en högförståndig herre, lätteligen kan besinna, att vi omöj-

ligen kunne dertill befinnas mäktige, att skydda hela hafvet med våra egna fartyg. Och vete vi, att eders nåde icke fordrar detta af oss, och i stilleståndsbriefven är derom ingenting skrifvet, utan blott att undersåtarne å ömse sidor skola hafva fri lejd, men icke att de skola försvaras emot andre herrar. Så mycket oss har varit möjligt, hafva vi gjort i detta krig, eders nåde förutan och [utan] eder omkostnad, och [skole] framgent göra, så vidt möjligt, för att oförsumligen förhjelpa eders nådes undersåtar med råd och dåd till deras varor, så mycket oss möjligt är. Men [beträffande] hvad eders nådes undersåtar sinsemellan skrifvit i [sina] klagoskrifter, att vi skulle hafva befalt vår embetsman Klas Kristersson att föra dessa varor till sig, så är det icke vår vilje, och vi hafve ogera förnummit det af vår tjensteman och låtit genast ransaka derom. Och kan jag det eders nåde vänligen icke förhålla, att vi hafve befalt den lifländske krigsfången Bartel Busman och förbemälte Klas Kristersson att infinna sig hos oss, att för den skull ställa sig öga mot öga inför oss. Och vi hafve låtit i sanning utforska, hvem som för oss redovisat alla de andra röfvade varorna, hvilka [af varorna] icke blifvit utlemnade till eders nådes undersåtar, hvilka [varor] till Reval afsändes, och när på året, af skepparen Skalykov Plotnikov. Och förbemälte skeppares fraktbref torde ock utvisa, hvem som varder befunnen brottslig inför oss, och må eders nåde sjelf derpå förtrösta, att det icke kommer att aflöpa utan näpst, men att vi ingalunda vilje [bryta] den efterlängtade, beståndande freden emellan eders nåde och oss, [eller] att eders nådes undersåtar hos oss eller af de våra varda våldförde. Och förtröste vi till eders nåde, att eders nåde icke skall beskylla de våra, så ock allernådigst hafva [dem] oförsumligen i sin nåd. Och eftersom vi af någre bland de våra blifvit underrättade, att några våra undersåtar äro fångne hos eders nådes undersåtar, och deras

slägt och fränder vilja lösa dem tillbaka till sig för en lämplig lösen, men [att] det varder omöjligt att utlösa några för det höga priset, så bönfalle vi hos eders nåde vänligen, att [eders nåde] måtte af nåd förunna våra undersåtar att utlösa desse fångar för vanligt pris. Men derfor äre vi eders nåde med all nabolig vänskap sammaledes och mera alltid sinnade och benägne att förskylla. Men [beträffande det,] att eders nåde, såsom ock vi, skulle företaga en beskådning och uppgång af gränsen, så vele vi eders nåde vänligen icke förhålla, att vi af vår människokärlek icke önska [gränsen] annorlunda, än såsom den af ålder varit under Sveriges krona, och varde vi ock derom till eders nåde förtröstande, att [eders nåde] icke önskar det [annorlunda] af oss, och förtröste vi, att eders nåde vid tillstundande tid till utsatt frist [sänder] några åldrige, gode, fromme män, som älska rättvisan, från Moskva eller från andra håll, men icke dem, som bo vid gränsen, hvilka för sin egen nytta fördölja sanningen, hvilka [de förre] måga inför Gud göra eders nåde med godt vittnesbörd besked å sin sida, och utsätta dag och frist för oss. Men vi vilje likaledes utrusta och eders nådes embetsmän till mötes affärda våra egne dertill. Vi bedja eders nåde, att [eders nåde] täcktes vänligen underrätta oss om sitt beslut, tid, dag och frist och om allt, som oss beträffar, icke annorlunda underrätta oss [än vänligen och ländande] till en god nödtorft. Men detta äre vi eders nåde i allt vänligen [och] naboligen skyldige [och] villige att förskylla, och härmed befalle vi [eders nåde] fliteligen allsmäktig Gud. Skrifvet i vår stad Vadstena den 26 februari 1559.

Olika orter i februari.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Register på the förlänningar, som äre utgångne anno etc. 59.»

Örebro den 12 februari.

Öpett breff för her Niells, ordinario udi Örebro, på fem lester järnn aff thesse effter:ne häredtt och sockner udi Näricke, som ähre Glanshammars härade, item Kijll, Kumbla, Axebergh, Halssberga, Krecklinge, Vijby och Falme [!] sochner; item enn halff lest spannemåle aff tiende, som faller vidh Österåkers kyrkie i Opunden, halffpartenn rogh och halffpartenn malltt, hvilkett undtt och förläntt ähr förbemelte ordinario aff K. Ma:tt till enn behageligh tiidh etc.¹⁾

Örebro den 15 februari.

Öpett breff för enn lenzmann, Staffan Larssonn benempdh, i Alznäs i Hammers sochnn i Askersundz häredtt, att K. M:tt haffver effterlatidh honum gunsteligenn för:ne Alznäs, item en gårdh Åma, frij för alle årlige utskylder till enn behageligh tidh etc.

Vadstena den 19 februari.

Öpedh breff för Christmann Andersonn opå ett torpeställe, benempd Tivesbrotorp udi Hoffva sochnn udi Vasbo, att hann ther upå obehindrader sittie och byggie må, och skall hann göra ther aff alle the rettigheter, som thet kan bliiffva schattlagdt före.

Vadstena den 21 februari.

Öpedh breff för Anders Jönsonn, adt K. Ma:tt haffver förlänth honom thenn jäghare ränthe, som Claus

¹⁾ I marginalen: S. E.

diurskytte tilförende haffver hafft udi förläning, (K. Ma:tt till enn behageligh tiidh) på thet hann skall tess flitelighare och troligere acte upå cronenes skogh, benembdh Edzvedenn.

K. Ma:tt förlenthe till then scholestuve, som her Karll i Tune haffver uprettet, enn lest spannemåll, som ther i Tune faller.

Vadstena den 22 februari.

Öpedh breff för Karll Smålenning uppå tolff tunnor spannemåll vidh Ekesjö kyrkie udi Södre Vedbo, tridingen rogh och tvådelenn kornn, att han skall lade befinne sigh test flitigare med upsynn på landzknechter både till krigzhandell och skeligt leffverne emott them, som the skole haffve umgong med.

Vadstena den 27 februari.

Öpett breff för Mårthenn Carszonn, att K. Ma:tt haffver effterlatidh honom frijhett på alle utskyller, som utgöres aff K. Ma:ttz [och] cronones hemmen, Årby benempdh, liggande i Lene socknn i Rasbo häredt.

Öpedh breff för scholemestarenn i Arboghe, benembd Andreas Balk, uppå två lester spannemåll, som hann skall anamma udi Vester-Rekerna och ad haffve them K. Ma:tt till enn behageligh tijdh etc.

Vadstena den 28 februari.

Öpedh breff för hustru Ingridh, her Larens Ingessons effterleverske, till framlidne Benct Karlsons sons Karll Benctsons föde och uppehälle, ett pund rogh och tu pund malth aff K. Ma:tt[z] tiende, som faller udi Högeby sochnn (K. Ma:tt till enn behagelig tiidh). Och skall honn förplietigh vara att holle för:ne Karll Benctzonn till schole och godh tucte och lerdom etc.

Vadstena den 4 mars.

Öppet bref för Nils Olsson på Djupedals gård i Hällstads socken.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarek) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Vij Gustaff göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och effterlätit, som vij och nu med thenne vårt öpne bref unne och effterlåte, att thenne vår tro tienare Nilss Olsson må och skall (oss till een behagelig tijdh) niute, brucke och beholle een vår gårdh, benempdh Diupedal i Hielstade sochn i Åss heredt, som framlijdne Joen Bagge af oss her till hafft hafver, doch med så skääl och förordh, att han skall göra oss åhrligen af samme gårdh all thet landgelle och andre uthskylder, som ther af gå böör, och älliast holle samme gårdh ved macht med bygning, dijckningh och rödningh. Ther vår egen lanbo fogdte veet sig effter rette. Datum Vastena 4 martij anno 1559 etc.

Under vårt secret.

Vadstena den 6 mars.

Till Dionysius [Beurreus] och Lars Knutsson angående den engelska giftermålsunderhandlingen.

Riksregistr. 1559, fol. 24.

Vår gunst tilförende etc. Vij hafve bekommedt edhers scriffvelsse, M. Dionisi och Lasse Knutzsonn, 28 januarij, dateredt udi Lundenn ultima novembris och ther aff förnummedt i lenngden then förändring udi Engelandh, i thenne förledhne hösst skedt åhr, så ath then gamle drötningenn åhr affledenn och hennes syster fröijkenn Elizabett till dröthning ther i landett igen strax kåredt

och uthropett vordenn etc. Så hade vij väll hafft behoff ath vette strax ther hoss edert betenkende, hure then handell, I haffve på thenn orth begynnedt, skulle yttermhære företages. Och ähndogh Gudh veth, ath vij gärne ville strax göre, hvadt oss mögeligit kunde vare till vår kære sonns fördell och bässte, så gör thett oss dogh eth stort hinder, ath vij icke vette umständerne och lägenheterne på then orth och förthenschull oss icke mögeligitt ath rådhe eller föregiffve, hure saaken schulle kunne schickeligist nu till een godh ähnnde driffves. Dogh vore oss icke obehageligitt, ath I siälffve, som nu dageligenn see och förfare alle lägenheter, vele förnuffteligen schicke eder effter tijdenn och medt alsomstörste flijtt tencke och trachte effter then handell, som I kunne besinne högbe:te vår kære sonn, Sverigis rijke och thess ihnnbyggere till ähre och nytte udi lengdenn komme måtte, och att I också opå thett flijtigeste edre opålagde värff och ährender medt alsom störste trohett uthrätte, såsom hög:te vår kære sonn eder ther um betrott haffver. Vij vore och icke obenägne ath schicke nu strax till Engelandt eenn städtlig legatienn medt annedt mere, som till saakenn tiäne kunne, um vij elliest fulkomligenn viste, ath ther någett vist hop vore på färde, som kunne komme högbe:te vår kære sonn och menige Sverigis rijke till gagn och fördell i lengden, menn effter vij förnimme, ath andre höge potentater um samme ährende på then orth också sollicitere och värffve lathe, therföre tycker oss ähnnu icke rådeligitt, ath vij schulle göre ther opå stoor bekostnedt, för ähn vij bliffve yttermhære förvissedt, på hvad conditioner handelen ståer, och um ther medt någon fördeell kunne schaffes och uthrättes. Dogh förmode vij, att effter then gamble drötning ähr nu aff vägen, thett sådane säkerhett, som udi hennes tijdt på färde var, icke i någon måtte hindrer saaken, um ther elliest någon godh vilije och benägenhett kann vare på färde emott hög:te vår kære sonn och thette rijke, hvilc-

kitt I såsom the förståndige väll kunne förfare och för-
 märcke, och på thett att inthett annedt aff oss förmärcht
 bliffve schall hoss the engelsche, utann ath vij ju gärne
 vele, thett saaken måtte haffve framgång, så vele vij nu
 strax affärdige therhadenn Göstaff Johansson medt Ca-
 rolo de Mornai, och see vij gärne, ath I medt them oför-
 sumeligen vele erkunne eder um alle deeler, och um I
 förmerke någett vist hopp ther opå, ath handelen kann
 haffve godh framgång, och ath eder sådane conditioner
 ther bliffve förestälte, som hög:te vår käre sonn och me-
 nige Sverigis rijke kunne komme till nytte och gagnn,
 ath I dhå oförsumeligen lathe oss sådant förnimme och
 ther hoss bekomme edhre förslagh och fulkomlige betenc-
 kende i saaken. Och ther vij någon viss förtröstning
 ifrå eder bekomme um samme handell, effter som för:vit
 ståer, så vele vij sedenn affärdige våre fulmyndige sende-
 budh medt then deell vij kunne åstadkomme therhadenn,
 som schole göre en ähnde medt saakenn, hvilckitt I och
 till thett flitigeste effter lägenheterne them uptäcke måge,
 som I kunne förnimme vare benägne ath befordre samme
 handell till thett bäste, effter som I vijdere meningen aff
 hög:te vår käre sons eigin schriffvelse haffve till ath för-
 nimme. Ther effter I eder och så rätte vele etc. Datum
 Vatzstene 6 martij.

Vadstena den 9 mars.

*Till drottning Elisabet af England med anledning af hen-
 nes tronbestigning.*

Enligt original i Public Record Office, London.

Gostavus, Dei gratia Suecorum Gothorum Vandalorum-
 que etc. rex, serenissimæ illustrissimæque principi, ger-
 manæ nostræ charissimæ, dominæ Elizabetæ, Angliæ, Fran-
 ciæ Hiiberniæque reginæ, salutem cum prosperitate

coniunctam rerumque omnium foelices successus et quicquid a Deo boni beatique exoptari potest. Serenissima illustrissimaque princeps, quam nobis iustis de causis cum regno Angliæ vetus intercedat amicitia, et præcipue quam arcta, constans et inviolata inter nos et illustrissimum potentissimumque piæ memoriæ principem, fratrem nostrum dilectissimum, dominum Edvardum sextum, Angliæ, Franciæ Hiiberniæque olim regem, fratrem illustritatis vestræ charissimum, semper fuerit, id illustritati vestræ non solum sed etiam utriusque regni incolis maxime notum arbitramur. Cum igitur constans verissimusque rumor non sine nostri magna animi cupiditate gaudioque singulari apud nos increbuisset illustritatem vestram divina providentia omnium illustritatis vestræ amicorum unanimi desiderio ad aviti regni habenas administrationemque universæ reipublicæ anglicanæ summum evectam honorificentissimum dignitatis munus reginam proclamatam, coronatam et inauguratam esse, amicitiaë officio, quo regno Angliæ devincti adducti intermittere non potuimus quin tacitum gaudium ex hoc nuntio conceptum literis illustritati vestræ apertius declareremus et de tanto honoris fastigio dignitatisque amplitudine et foelicitate congratularemur. Confidentes illustritatem vestram pro amicitia fraterna et benevolentia, qua illustritatem vestram semper complexi sumus, hoc nostrum officii studium et voluntatis amicæ promptitudinem non aliter quam officiose intellecturam. Nam nihil cum majori desiiderio unquam intelleximus, magis laetamur et nobis etiam gratulamur quam illustritati vestræ principi nostris regnis et familiæ multis nominibus amicissimæ regium imperium Angliæ coronamque delatam esse. Precamurque summo studio, ut Deus optimus maximus initum munus ita gubernare et dirigere dignetur, quo in ipsius divini verbi propagationem vestræ illustritatis totiusque regni Angliæ singulare non solum temporaneum, sed et perpetuum

emolumentum commodum et utilitatem cædat [*sic*]. Adeoque sit faustum, foelix et fortunatissimum, quantum nos a Deo id iugiter optamus, certo sperantes amicitiam et fiduciam, quæ antiquitus inter nostra regna et maiores vestræ illustritatis intercessit, per vestram quoque illustritatem amicitie studio innovari et confirmari. Nos enim nostra eximia studia et quicquid nostrarum est aut unquam futura est virium vestræ illustritati una cum animo addictissimo ultro deferimus, eamque Deo optimo maximo commendamus faustumque imperium iterum atque iterum precamur. Datæ Vatstenis nona martii anno MDLIX in arce nostra.

Vadstena den 13 mars.

Öppet bref för Olof Jönsson på två gårdar i Kullings härad.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I (KA.). Enligt förläningsregistret var samma bref, hvars relator uppgifves varit R[asmus] L[udvigsson], dateradt den 15 mars.

Vij Gustaff göre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu her medh unne och förläne thenne vår tro tienere Olof Jönsson till Tångene¹⁾ thesse två våre och cronones gårdar Larsbo och Södre Bögerryd, liggiendes på Nårske Skogzbygdh udi Kollendz häredt, (oss till een behagelig tijdh) qvitt och fritt för landgielle och alle andre uthskylder, som ther åhrligen afgå böör. Ther våre fogdter och befallningzmen vete sig effterrette, icke görendes för:ne Olof Jönsson her emot hinder, platz eller förfongh. Datum Vastena 13 martij anno 1559.

¹⁾ I förläningsregistret: Vonge.

Vadstena den 14 mars.

*Till borgmästare och råd i Reval angående arfvet efter
framlidne Berndt Busch.*

Efter original på papper i Revals stadsarkiv.

Gostaff etc. Unsern gnedigen willen bevohr, ersame liebe besondere. Wir seintt von dem wijrdigenn unsern lieben andechtigen ern Erich Falckenn, ordinario zu Linkoping, underthenigst bericht, das bej euch ein burger, Berndt Busch genandt, newlicher zeit mit tode abgangen, welcher eine schwester, zu Lübeck wonhaftigk, und seines bruedern Bertolt Busch son, erben und successores bonorum nachgelassen. Wiewol nhu gemelts Bertolt Busch kijndt Theodorich nach geschriebenen keijsserlichen rechten mitt genants verstorbenen schwester zum nachgelassenen erbe zu gleich berueffenn wehre, so wolte jedoch obgesatzs weib ires verstorbenen brueders kijndt ausschliessenn unnd sich zu dem erbe (dieweill sie einen gradt neher) alleine dringen. Nachdem er aber des kijndes mutter schwester hette, auch desselben vormünder wehre und derhalben sein bestes van recht und der natur wegen wissen und befurdern . . .¹⁾ solte unnd sich verhoffett, es würde ime unsern intercessionn zuerlangung geburlichs antheiles von wegen des erbens nicht wenig frucht und forderung bringen, demnach hat er uns umb hülfe und eine gnedige vorbitschrift underthenigst angelangett unnd gebetenn. Unnd wie woll wir nicht zweifeln, ir werdett ohne unser erinnern einem jedern, dartzu ehr berechtigt, willigk vorhelffen und rechts nicht versagen, weill wir den nach vorgedachten mitterben, also der alhir inn unsern reichen ertzogen, und ohne das je pil-

¹⁾ Mindre lakun.

lich, das mhan menniglich, worzu ehr berechtigt, behülflich und furderlich erscheinen soll, inn gnaden gerne gefurdert sehen mochten, demnach haben wir gedachtem ern Erich Falcken solchs nicht weigern, noch abschlagen wollen, unnd gelangett derohalben ahn euch unser gnedigs sijnnen, ir wollet dem verlassenen kijnde oder denen, so deshalb bej euch mitt volmacht unnd beweiss anforderung thuen würden, zu solchem erbe, dartzu ehr vo[n] [r]echts wegen gehorett, dieser unser gnedigen vorschrifft und der gerechtigkeit halben, un[wei]gerlich mitt dem schleunigsten vorhelfenn und fernner unaufgehalten dartzu komen lassen. Doran geschicht, was recht und unss zu sonderlichem gnedigenn ahngenehmen gefallen, unnd wollen es umb euch inn gnaden zuerkennen wissen. Datum Wadtstein denn xiiij martij anno etc. Lix.

(Sigill.)

Utanskrift: Denn ersamen unsern lieben besondernn burgermeistern unnd radtmannen der stadt Revhell.

Vadstena den 15 mars.

Till Claes Kristersson [Horn] angående handeln med rysarne i Viborg.

Riksregistr. 1559, fol. 25 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 342—344.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommedt thin schriffvelse, Claess Christiersonn, och som thu giffver tilkenne, ath menige köpstedzmänn, som aff alle svenske städer haffve varitt församlede nu udi framledhne samptingzmarcknedt udi Strängnäs till ath föreene sigh um köpshandelenn och seglatzedt på föråhrett till Vijborg och flerestedtz, haffve begärett, thett all köpshandelenn medt rydterne måtte gå egenum theris händer och icke

tyskernes etc., så förmode vij, ath thu nogsamptt vår mening ther um förnam, then tijdt thu senest hoss oss stadder var. Och äre vij ähnnu vedh samme mening, ath bådhe svenske och tyske schole välije någre aff the förständigeste, två eller fyre aff begge nationerne, som sigh föreene och beslute um köpett på allehonde varer, som the haffve kunne, och nähr the udi så måtte haffve sigh emellen föreentt, hure dyrtt the schole sälije rydzerne både tyske och svenske varer, så skole the sedenn giffve sigh till handels medt rydzerne och beslute medt them um köpett på allehonde varer, ther effter alle andre både svenske och tyske sigh rätte schole, och hvar någon bliffver funnen och slagenn, som emott sådane förening handler, then schulle haffve förvärckedt alt thett godtz han haffver med fare. Vij haffve och förstätt, att tyskerne schulle lätteligen beveges till ath uthgöre så stoor tull udi för:ne Vijborg aff theris godtz som i Stocholm, effter the och väll kunne haffve så stoor profijtt och fördeell på thett godtz the i för:ne Vijborg bekomme, som på thett the förhandle udi Stocholm. Och må thu väll handle medt för:ne tysker ther um, hollendes them och så före um then svære bekostning, vij göre måtte på skep, kruut, lodh, folck och fettalije, som rydzernes godtz bliffver beledsagett medt ifrå Rydzland och till för:ne Vijborg, hvilckidt them skeer till stoor profijtt och fördell, och ath the förthenschuld måtte och välvilligen och gärne giffve oss sådane tull, effter vij effterlate them een sådane svår handell udi vårtt rijke uthan all annen besväring. Vij haffve och latedt schriffve the fremmende till, som söke till Vijborg, vår mening och schicke tigh här medt breffvedt, tesliges een copie aff samme breff, på thett thu siälff må see grunden och meningen och ther effter vette ath schicke tigh i saakenn. Vij kunne och inge andre frijheter effterlate the dansche ähnn tyskerne; ty the danske göre oss mhere schade och förtrött ähn någett

annedt gått, såsom thu väll hörde, närh thu senest vahr hoss oss tilstädas, hure the hade förholledt sigh vedh Blekingz sijdenn medt vårtt godtz, som the ther oss ifrå röffvede. Och förnimme vij icke annedt, uthann hvar the kunne tilfoge oss och våre fattige undersåter både till landh och vatnn skade och förderff, ther till haffve the all flijtt och vinlegning altijdt ospar[d], ähndog vij fasst annett aff them haffve förntiäntt, såsom mong ährlig mann nogh ähr vetterligit etc.

Vijdere haffve vij och latedt tilschriffve Jacob Hendricksson, ath han schall vare tigh til hiälp udi slotzloffvenn på Vijborg och ther achte på vårtt och rigsens gagn och bäste på thett flitigeste och troligeste, synnerligen närh han icke ähr förhindrett medt thett, han beställe schall um våre ryttere i Finlandh etc. Datum Vadzstene 15 martij.

Vadstena den 16 mars.

Till Truls Marbo angående Ekegården i Härlunda socken och Skånings härad.

Enligt afskrift i Åkermareks (adl. Leijonmarek) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Gustaf. Vår gunst. Veet Truuls Marbo, att thenne vår tro undersåte, Anders Påvelsson, hafver låtijt oss see någre sine bref, som han hafver på then gårdh Ekegården i Härlunda sochn i Skånunge heredt, hvilken gårdh han oss uplåte vill, opå thet han må besittie samme gårdh och göre oss ther af landgielle. Så effter han hafver rett och byrd till samme gård, kunde vij lijde, att han må besittie samme gårdh för vår landbo och göre oss ther af landgielle, och må tu försee then bonde, som nu besitter samme gård, med eett annet hemmen. Och vele vij, att tu låter thenne Anders Påvelsson bebreffvaren (!) oss samme gårdh, skickendes oss sedan samme bref med the

andre bref, han ther opå hafver, tillhandha. Ther tu veest tig effter rette. Datum Vastena 16 martij anno 1559.

Vadstena den 20 mars.

Quitto för Ragvald Svensson på penningar.

Efter originalet i Nordinska saml. i Uppsala univ.-bibl.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit med thenne vår quit-
tence, ath vij opå vårt slott Vastena then 20 martij anno
etc. 59 haffve latidt anname aff vår tiänere och under-
fougte opå Ståkeborgh, Raffvall Svensszonn, femtije un-
gerske gyllene, hvilcke han osz udi undredånighet geffvet
haffver för then skade, som för hans oachtsamhet skuldh
skedde egennem vådell på för:ne Ståkeborgh, medh hvil-
ket guldh vij honum nådeligen samme skade tilgeffvet
haffve etc. Hvarföre göre vij för:ne Raffvell Svenson her
medh frij för samme guldh, och thez till visze under vårt
secret, och haffver vår käre sonn Magnus på våre vägne
underscreffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Magnus ex mandato Regiæ Majestatis proprio manu.

(Sigill.)

Vadstena den 21 mars.

*Öppet bref för Gert [Jensen] Ulfstand och hans hustru,
fru Görvel Abrahamsdotter [Gyllenstjerna], på frihet för
den sistnämndas gods i Sverige.*

Riksregistr. 1559, fol. 27.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, ath vij aff synner-
lig gunstt och nåde haffve undt och effterlatedt, som vij
och nu härmedt unne och effterlate, ath oss elschelig

Gårdh Ulffstand och hans hustru, fru Görväll Abrahamsdotter till Adtzerbo, måge och schole niuthe och bruke alle the godtz och gårder, som liggendes ähre udi vårt rijke Sverige och för:ne fru Görväll tilkomme, qvitt och frijtt för vår och cronenes tiänist, synnerligen udi för:ne fru Görvåls lijffstijdt, dogh medt så schäll och förrordh, ath the för sådane gunst och nåde schole alletijdt söke vårt, våre lijffserffherrers och menige Sveriges rijkis gagnn, bäste och longligitt bestånd udi alle the saaker, som the thett oförviyteligen göre kunne, och så offte för:ne Gärdtz Ulfftandtz eller hans hustrues tiänere här in udi rikett till hennes landboer begiffvendes varde, dhå schole the dhå strax besöke oss um pasbordh, för ähnn the drage nägenstedtz vjrdere omkring här i vårt rijke etc. Ther alle, udi hvad stand the hälst ähre, som för våre schull vele och schole göre och lathe, besynnerligen våre befallningzmen, vette sikh effter rätte, icke görendes för:ne Gårdh Ulffstandt eller för:ne hans hustru här emott hinder, platz eller förfonng. Datum Vadzstene 21 martij.

Vadstena den 22 mars.

Till hertig Johan angående fogdarnes räkenskaper och fästningsbyggandet i Finland, om förhållandena i Livland och revalsboarnes kaperier från ryssarne samt om doktor Arnold [Rosenbergers] hus i Stockholm.

Riksregistr. 1559, fol. 27 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 344—349.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Johan, vij haffve bekommet fyre thine schriffvelsser thenn 14 och 15 martij, then förste daterett udi Laxpoije thenn 18 januarij, thenn andre udi Kaukile then 17 februarij, thenn tridije och fiärde udi Ulffsby thenn 24 och 25 februarij. Och såsom thu lather förstå, ath Hans Thommesson haff-

ver tagett medt sigh, then tijdt han drogh ifrå Finland och hijtt utöffver, een partt aff the regenskaper, som lyde till thett åhr 57, och bleffve eenn partt honum tilschickede för näst förledhne juull, så kunne vij tigh icke förholle, ath vij utaff för:ne Hanns Thommessonn ther um ingen beschedh haffve bekommett. Han haffver icke heller varitt hoss oss sedenn i fiordh, strax effter han var kommen hijtt utöffver, och finge [vij] dhå föge besked ath vette utaff honum, uthan han bar fram eenn hoop förduncklede register, såsom theris sätt pläger vare, som ingen rätt beschedh vele göre. Och närh vij vilde haffve på thenn deell, han schulde svare till, någenn yttermhere förclaring, så hade han så många schotzmäll både hijtt och dijtt, ath vij på thett senesste ther aff bleffve fasstt mhere förbijstrede ähnn undervijste udi saakenn, ty han ville icke gå rätte vägenn, uthan brukede sijne gamble stycker till ath förville oss koosenn, så ath vij icke rätteligen kunne komme till någen viss beschedh ahnten um thett eene eller andre. Så haffver för:ne Hanns seden legett udi Stockholm och sagtt sigh vare siuuk, menn um thett ochså udi sanningen åhr, kunne vij icke fulleligen vette, dogh förmärcke vij väll, ath vij aff honum näppeligen någen godh beskedt kunne bekomme.

The register, Jacob Teijtt hade medt sigh ifrå Finlandt, åhre här tilstädes, och effter thet åhr fasst eenn lonng tijdt, sedenn han var ther udi landet, och han opå thenn tijdt icke heller fick ther så nögaftigt beschedt såsom behöffdes, ahnnten um våre eigne arffvegodtz eller kyrckegodtzenn, therföre vij ähnnu gärne såge, åhr och vår faderlige begärenn, ath thu viltt medt all flijtt ransake och rätteligen uppschriffve lathe för:ne godtz och oss ther um inthett förholle så väll udi thin lähnn, som all annenstedtz utöffver hele Finlandt, och att thu viltt beställett, så ath vij ther um medt thett allerförste måtte

bekomme eenn rätt och gruntlig beschedh, ther vij aldelis kunne haffve oss tilförlate etc.

Och ähndog, käre sonn, vij genum orätt berättelse haffve latedt oss beveke aff framledhne Jachim Fläming till ath sälije honum the Ylele godz, så må thu dogh tencke till ath laget så, thett thu fåhr löse them igenn, effter thu och haffver ther till nogh orsaak, all then stundh för:ne Jachim medt sådane lissst samme godtz haffver ifrå oss bekommett etc.

Hvadt thinn schriffvelsse belanger um then platz, thu haffver besichtedt udi Espo sochnn till ath bygge opå, synes oss icke orådeligitt, ath ther måtte medt alffvarsamhett bliffve tiltennchtt, um ther elliest till befästsningh både medt slott och stadh sådane beqvåmlige lägenheter ähre, som thu udi thin schriffvelsse föregiffver.

Oss ähr och gansche behageligitt, ath thu tencker till ath förbättre the andre slott, både Nyeslott och Taffvestehus, och synes oss rådeligitt, ath vedh Nyeslott måtte tilpynthes eenn skantz aff vällige timber och tilpynthes och beslåes skrått uthann opå medt lheer, lijke som thett vore eenn vall, effter som thu vår mening ytterligere ther um haffver till ath förnimme aff thenne breffvijsere, thin eigenn tjänere Tiuge, hvilcken haffver här beseett ett skampelun, som vij haffve latedt uthkaste och tilpynnte, och säger sigh kunne göre lijke sådant skampelun, um thu thett aff honum begärer etc. Och effter thu haffver siälff achtetd tigh till oss på föråhrett, så kunne vij dhå ytterligere både ther um och annett medt tigh personligenn handle och berådslå. Vij vele tigh och faderligenn påmint och varnedt haffve, ath thu seer tigh väll före, närh thu giffver tigh hijtt utöffver, så ath tu icke drager uth, för ähnn siöenn aff ijss ähr väll reen vordenn, icke heller i någon stoor stärm, på thett tu icke ahntenn måtte bliffve väderdriffven och försatt aff rätte kooszenn till siöss eller och komme på grund

eller udi andre farligheter, som udi svår storm offte sigh tildrage och många theröffver um lijff och leffverne komme pläge etc.

Käre sonn, vij haffve och öffverseett och förstått D. Mathie Frissneri schriffvelsse, sammelunde then D. Ramperti, tesliges theris breff, som i Vijborgz slotzloffvenn ähre, item thett breff the räffvelske tigh tilschrieffvitt haffve, och hvadt thu them på samme theris schriffvelsse achter svare lathe etc. Så tycker oss, ath hvad thenn artichell belanger, som Frisnerus schriffver um then coadiutor och kongens dotter i Danmarck, schall föge haffve opå sigh. Oss förundrer och, ath för:ne Frisnerus inthett haffver berörtlit udi sinn schriffvelsse, um the danske haffve domenn ihne i Räfte, item hure the räffvelsche ähre them bevogne, eller hure the stå medt hvarannen, hvilckitt thu ähnu vilt lathe förfare och oss thett förste mögeligitt ther um förständig, sammelunde um the dansches och then biskops aff Öszell handell. Och effter mann hörer, ath the danske ähre ihn udi Rydsland dragne, therföre ligger macht opå, ath vij höre till hvadt the haffve ther förhänder, ty vij tro them icke mykitt väll, effter the och fasstt siälsindt schicke sigh emott oss både eenestedt och annenn, såsom thu väll haffver förnummet, hure the haffve schickett sigh medt thett godtz, vij hade på thett skep udi hösetes uthan för Affveskär strandede etc. Så see vij gärne, ähr och vår faderlige begären, ath thu vilt skicke någett vistt budh ihnn udi Rydtzland till ath förfare, hvad för:ne danske ther beställe. Må thu och instruere then, som thu therhåden schicker, på thett fljittgeste, hvad han schall achte och effterspörje. Må hann och giffve the rydze köpmän tilkenne, som the räffvelske haffve tagett någett godtz ifrå, ath vij haffve allffvarligen schrieffvitt them till och förmanedt them, ath the schole latedt komme igenn till Vijborg, så ath samme rydze köpmänn ther schole bekommedt igenn, och hvar the

räffvelsche icke vele ther rätte sikh effter, dhå vele vij tencke the väger ther till, ath the schole göre rydzerne skäll, och um i Åbo eller annerstedtz i Finland ähr någett räffvelskt godtz förhondenn, så måtte mann lathe arristerett, till thäss the giffve ifrå sikh, hvad som the haffve affhåntt rydtzerne på vårt fahrvatnn eller strömer etc.

Käre sonn, effter thenn Gotskalck timberman haffver och latedt ahndrage sin lögnachtige entschylling för the räffvelske um then tiltastning på våre strömer och annett mhere, haffver och tileffventyrs nu giortt oss suspect udi Rydzlandt, ath vij schulle haffve behollett thett godtz, som han och the andre haffve tagett ifrå rydzerne, så haffve vij förthenschull ähnnu latedt schriffve the räffvelske till vår mening i saakenn och schicke tigh här medt breffvedt, tesliges eenn copie aff samme schriffvelsse, och see gärne, at thu sänder samme breff med thin eigenn tjänere therhäden, fordrendes ther opå och så svar medt samme thin tjänere igen medt thet förste. Oss synes, att thu må och väll schriffve för:ne räffvelske till effter thenne ihnneluchte copie etc.

Käre sonn, thett huuszedt i Stocholm, som D. Arnold haffver eenn tijdt lonng besittedt, haffve vij latedt befale honum tigh ihnrime och sikh annerstedz försee medt huuss, så länge thu bliffver udi för:ne Stocholm. Gudh alzmechtigh tigh här medt faderligen och käriligen altijdt befalendes. Datum Vadzstene 22 martij.

Vadstena den 22 mars.

Till Knut Knutsson [Lillie] angående de svenska ryttarnes utrustning och aflöning, om bästa platsen för borgläger och om hans rusttjänst.

Enligt original i Uppsala universitets bibliotek. Förnt tryckt i Handl. rör. Skand. hist., D. 9 (1821): s. 33—34.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vij haffve bekommitt tin scriffveisse, Knutt Knutzson, belangende the rytthere, tu medh the länge röer bruke skulle etc. Så kunne vij icke fulleligen vette, hure tin meeningh ähr. Menn um tu mener, att samme ryttere, tu udi så måtte öffve och bruke skall, schule bekomma lijke besoldningh medh the tydske ryttere, så tycker oss, att tu icke haffver rett behollett thenn meningh och undervijsningh, som vij lathe tigh förnimme senest thenn tiidh tu sielff hoss oss var. Vij acte icke heller behoff vara i fridlige tijder att förhöge någenn besoldningh, utan ther någre dugelige karer hade lust till att ruste sigh, som icke hade råd till att köpe sigh strax, hvad the hade behoff ther till, så vore vij icke obenegne att förstrecke them hester, harnisk och verijer. På sådane condicioner och meningher må tu och förhandle medtt them, som lust haffve till att ruste sigh. Såsom tu och begärer borgeleger till tijne hester och karer ved Strömzholm, Nyköpungh, Eskilstuna eller ther som bäst förråd ähr opå höö, så ähre vij tillfridz, att tu vedh någenn aff för:ne orther må bekomme borgeleger, och kunne doch icke vette, på hvilkenn aff för:ne orther beste rådenn äre till att underholle same hester, therum tu sielff medt fougterne tigh besporie må.

Item vele vij och gerne vette, hvad och huru många hester tu viltt holle utaff titt frelse och förlänningh, hvilkitt tu osz och må lathe förstå medtt thett förste; tesliges hvad tu och achter holle aff thenn deell tu nu begärer, och

när vij ifrå tigh bekomme ther um enn viss beskedh både um rentenn och huru monge hester tu oss och rij-kett till tjänist holle vill, så vele vij vette tigh ther opå viss beskedh och svar etc. Datum Vadzstene 22 martij anno etc. 59.

Utanskrift: Till oss elskeligh vår troo man och undersåte Knutt Knuttzson till Öcknnö etc. gunsteligenn.

(Sigill.)

Vadstena den 27 mars.

Till Germund Svensson [Somme] angående straff på ryk-tesspridare, om förhållandena i Blekinge och om nyheter från utlandet.

Riksregistr. 1559, fol. 30.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommedt thin schriffvelsze, Germund Svenssonn, och ther aff förmärcht, ath mann vill vijke all schullen ihnn opå Lasse Stum um thett rychte till Affveskär uthkommett ähr, hvad han schulle beställe etc. Så kunne vij väll tencke, ath um han ähn någett sådant haffver talett för thenn Erland bysseskytte eller andre opå Calmare slott, haffver han icke meentt, att the sådant uthröije schulle, effter han viste, ath the vore oss medh eedh och tjänist förplichtede. Och motte thett vare ett formaledidett väsendt, ath ingen större trohett schall finnes hoss thett partij ther nedhre, uthan hvad som the höre tales um våre missgynnere, thett uthrope the strax för alle mann och haffve ingen roo, för ähnn the kunne sådant aff sigh uthgiute, och ther man kann rätteligen få vette, hvem samme rychte haffver åstadkommett, skulle han straffes till thett högste, på thett andre måtte lähre vette, hvad the schole tale och tijge. Vij befruchte och, ath somblige aff them, som

haffve theris godtz i Bleking och ähre heeme här i rikett, schole icke heller aldelis vare, såsom thett medt rätte borde, uthan tileffventyrs hvad som här i riket förhandles, som icke synes vare till theris fördell i Bleking, thett bliffver them icke heller oförhollett aff theris förvanter, som här boo i rikett. Thu veest och väll, hvilcke the ähre, som boo ther nedhre och haffve godtz udi för:ne Bleking, therföre vele vij tigh haffve förmanett, at thu hörer granneligen till, hure dagz thett ähr, och achter opå hvad folckett haffver förhender, ty värdenn ähr sielsindt, så ath mann icke fulleligen kann vette, hvar eenn schall tage sigh tilvare etc. Thu må och schicke then Lasse Stum till oss, ath vij siälffve få höre han[s] taell etc.

Vij vele tigh och ähnnu haffve förmanett, ath thu altijdt oss förständigiger, hvad tijdender thu kann förfare ifrå Danmarck, så väll som ifrå andre orther. Och vele tigh icke förholle, ath oss ähr tilvettendes vordett, thett hertugh Frederick schall församble folck, item ath hertugh Ulf schall och göre thett samme. Um nu så ähr, eller udi hvad mening thett scher, ahnnten the ähre oenss medt hvarannen, eller hvem thett opå galler, kunne vij icke vette. Therföre såge vij gärne, ähr och vår alffvarlige villije, att thu någett vist budh oförsumeligen uthschicke skall till ath förfare, hure thett haffver sigh um sådane försambling och elliest hvadt ther ähr opå färde. Item seije och somblige, ath menige köpmänn och bönderne i Danmarck vele haffve hertug Frederick kröntt och mästeparten aff adelenn haffve ther emott ihnsager och vele icke tillatedt. Hure ther um vare kann, ville vij och gärne vette, att thu förthenschull och medt thett förste både ther um och annedt mhere, ther macht opå ligger, lather förfare och oss thett förste mögeligitt sådantt förständigiger, görendes theruthinnen thett oss ähr behageliget. Datum Vadzstene 27 martij.

Vadstena den 28 mars.

Till Claes Kristersson [Horn] angående bostäder åt ryska och tyska köpmän på ön Siikaniemi utanför Viborg samt om kvarstad på Hans Hoffmanns gods i nämnda stad.

Riksregistr. 1559, fol. 31 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 350.

Vår gunst etc. Tigh förtæncker väll, Claess Christerssonn, ath vij lothe haffve menige köpstädtzmannen udi Strengnäs tilhope ath förhandle, hure köpenskapenn och seglatzenn schulle här effter företages etc. Så haffve the sigh och nu seden theruthinnen beslutet, effter som thu aff thenne medföljande copie, som vij tigh tilschicke, kantt förnimme. Och vele [vij], at thu udi lijke måtte här um så beställe schaltt udi Vijborgh, haffvendes gran acht och tilsynn medt köpenskapenn, att thett motte gå lijke till. Thu viltt och så förschaffett, att både svenske och tyske, som medt rydzerne schole handle, måtte tilförende ther um vare öfvereens, att thett kunde gå eendrechteligen till och then eene gjorde icke thenn annen skade etc. Vij vele tigh och haffve allfvarligenn förmanedt, ath thu haffver elliestt godh acht och tilsynn både medt slottedt och stadenn, så ath thett icke motte bliffve förrådt och öfverraskett anthenn aff rydzerne eller tyskerne, och såge gärne, ath thu vilde thett så beställe, effter som vij medt tigh ther um tilförende handlett haffve, ath ther motte bygges på Sikanemi, ther både tysker och rydtzer mäst medt store hooper vistes och vare kunde. Thette thu så aldellis bestälendes. Datum Vadzstene 28 martij.

Zedell.

Vij lathe tigh förstå, Claess Christerssonn, ath ähndogh vij haffve bevijsst thenn Hanns Hoffman udi Lybecke, som någen tijdt haffver brukett handell här i

vårtt rijke, all gunst och nåde, så haffver han ther emott medt föge tack latedt sigh förnimme udi Tysland emott oss och thette vårtt rijke för sådane gunstt, uthann (såsom oss ähr tilvettendes vordett) haffver han latedt sigh höre medt många obeqvåmlige ordh, haffver och giorth någre ähmbetismänn afspännige, ath the icke skulle giffve sigh hijtt ihnn i landett; så haffver och högborne fursste, vår elscheligh käre sonn, her Erich, någett utheståndendes medt för:ne Hanns Hoffmann etc. Therföre vele vij, ath thu aristerer allt thett godtz, som han haffver medt ath fare udi Viborgh, till thess ath vij vijdere kunne få höre, hvadh för:ne Hanns vill förehaffve. Thette ähndeligen beställendes. Datum ut in literis.

Vadstena den 29 mars.

Kreditiv för Gustaf Johansson [Tre rosor], Karl Holgersson [Gera] och Charles de Mornay på deras beskickning till drottning Elisabet af England.

Enligt original i Public Record Office i London.

Gostavus Dei gratia, Suecorum, Gothorum, Vandalorum etc. rex, illustrissimæ serenissimæque principi, germanæ nostræ charissimæ, dominæ Elizabetæ, Angliæ, Franciæ, Hybernæque reginæ, salutem, eximia nostra studia et quicquid boni beatique a Deo opt. max. optari potest. Illustrissima serenissimaque princeps, vetustissima illa, quæ inter superioris memoriæ reges Angliæ et domum nostram multos iam annos intercessit, amicitia adducti, præsentium exhibitores generosos, nobiles dilectos nostros, Gostavum Ioannis, Carolum Holgeri et Carolum de Mornai cum quibusdam certis mandatis super negotiis ad utriusque regni utilitatem, sicuti confidimus, spectantibus vestræ serenitati exponendis ablegavimus. Qua propter pro eadem amicitia petimus officiose et benevole, quo serenitas

vestra prænominatos nostros legatos de rebus et negotiis ipsis hoc tempore commissis clementer audire, plenariam fidem hac vice adhibere, negotium ipsum ab animo serenitatis vestræ addictissimo profectum existimare sequetalem in eo erga nos et legatos nostros, qualem nos de eo concepimus, spem et fiduciam præbere eosque cum responso regina digno ad nos remittere velit. Id nos amicitia, studio benevolentiaque, qua domui anglicanæ devincti sumus, erga vestram serenitatem officiose demereri conabimur. Datæ Vatstenis in arce nostra quarto calend. aprilis anno a redempto mundo MDLIX: no.

Vadstena den 30 mars.

Quitto för herr Lars i Klockrike på penningar.

Enligt afskrift i saml. af qvittensregister (KA.).

Vij Gustaff *etc.* giöre vetterligett medh thenne vår qvittencia, atth vij opå vårt slott Vastena then 30 martij anno etc. 59 haffve latedh anama aff vår unnersatte her Lars i Clockerike, som var proest i Skåningz proesterij pro anno 54, r[estanti]e penningar för 1 span rogh och 3 spanner kornn, spannen 9 öre, löper penningar 4^{1/2} mark. Hvarföre giöre vij förscr:ne her Lars här medh frij för samme penningar, och thess till visso under vårt singnete, och haffver vår kiere sonn Magnus pro våre vengner unnerscr:ett. Datum loco et tempore utt supra.

Magnus ex mandato Regiæ Majestatis proprio.

Vadstena den 31 mars.

Fullmakt för Jöns Nilsson och Arvid Bengtsson att öfva uppsikt med de vägfarande på Holveden.

Riksregistr. 1559, fol. 36.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligitt, att effter vij i sanning förnummett haffve, thett våre fattige undersäter bliffve mykitt besvärede medt många och otilbörlige skiutzfärder både utaff een och annen och synnerligen aff een partt, som rijde och fare up och nedh egenum landen uthan all beschedh eller någon skäligh bevijs och vitnessbördh, och ingen veett, hvaden the komme eller hvem the tilhöre, bedriffvendes och eliestt mykinn schalckhett, ther the framdrage, medt voldgestning och andre otilbörligheter *etc.*, så opå thett sådantt här effter måtte någerledes bliffve tilbake och förtagett, haffve vij tilschickett och förordnedt thesse våre trogne tjänere, Jönns Nilsson och Arffvedt Benchtzson, at the samptt medt the knechter, som udi theris rothe ähre, schole haffve godh acht och tillsynn medt alle vägfärende, så väll ihnlendske som uthlendske, och [v: som] sigh öffver thenn östre eller vestre Holveden begiffvendes varde, så att um the någon kunne beslå uthann rätfärdigtt bevijs och passbordh, som sigh öffver för:ne väger st[i]älendes och hemeligen begiffve achte och i så måtte vill stinge aff landett eller och på någon schalckhett och speijerij hijtt ihnn i rikett sigh föresatt hade, then samme eller hure monge the hälstt kunne vare, schole för:ne våre tjänere ahntaste och före them till vårtt slott Vadstene och lathe förvare, till thess vij kunne ther um medt theris handell förständigede bliffve. Item the schole och elliestt granneligen förhöre och ransake medt alle the, som up eller nedt dragendes varde, um theris bevijs och beschedt, hvilcken the tilkomme,

hvadt värff eller ährender the medt fare och hvartt the sigh achte, så att um någen bliffver beslagen eller befunnen uthan bevijs och pasbordt, hvars tjänere thett hälstt vare kann, och sigh understå diärfves till att rijde eller fare medt skiutzhester uthan vårtt gunstige förloff och tillatelsse och icke udi våre värff och ährender medt våre pasbordt eller bodhbysser stadder vare, then samme schole the och före till för:ne Vadstene, att han ther måtte tilbörligen bliffve straffett för sådane sin otilbörlige handell etc. Och opå thett för:ne våre tjänere, som här opå achte schole, måtte thess troligere och fljttigere sigh häruthinnen lathe bruke och befinne, haffve vij them, som gårder besitte, gunsteligen effterlatett, att the för all skiutzferd skole bliffve förschonede och [o]besvärede, tesliges hvar och eenn, som här opå achte, tree tunner kornn hvar knechtt utaff thenn tijende, som faller udi Lysingz härede etc. Hvilckitt vij giffve våre fougter och alle andre, som för våre schull vele och schole göre och lathe, tilkenne, at the vette sigh här effter rätte etc. Datum Vadstene ultima martij.

Vadstena i mars.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

»Register på the förläninger, som äre utgångne anno etc. 59.»

Den 4 mars.

Öpett breff för Oloff Göstaffzonn till Forssnäs, att K. Ma:tt haffver förlänth honom (till enn behageligh tiidh) all thenn tiennde spannmåle, som årligen faller vedh Sundh, Rydh och Svijnhullth kyrker, liggendes i Ydre etc.

Item öpett breff för för:ne Oloff Göstaffszon på häredtzrett udi Ydre häredth i Smålandh etc.

Den 15 mars.

Öpett breff för enn qvinne vidh namn Karinn Hanssedotter i Hornö, att K. Ma:tt haffver unth och effterlatidh henne udi hennes liiffztiidh fyre tunnor rogh och fyre tunnor kornn aff tienden, som faller i Horneby geld i Vasbo heredt i Vestergötlandh etc.

Den 19 mars.

Öpedt breff för Anders Sigfridszon på thenn tiende spannemåle, som årligenn kann falle udi Bolnäs sockn i Helsingelandh (K. Ma:tt till enn behageligh tiidh), doch så att han skall holle kyrkenn vijnn och öfläther ther aff etc. ¹⁾

Öpett breff för Göstaff Johanszonn, ath K. M. haffver effterlatid honum (till enn behagelig tijd) förläning på alle kong:re och biscops saker med sine egne landboer udi Upland etc.

Den 20 mars.

Öpett breff för Hendrick Clauessonn till Chankas upå lagmandzdömet udi Taffvestehuuss lhänn medt all then renthe, som aff samme lagmantzdöme uthgöras plegar. Skall han therföre vara förplichtig att latha hvariom och enom vederfaras så mykitt som rätt kann vara (behollandes samma ränthe K. Ma:tt till enn behageligh tiidh etc.).

Den 23 mars.

Öpedh breff för Måns Pederszon till Hakunge och Jörenn Johanson till Billesta, att K. Ma:tt haffver gunsteligen och nådeligen giortt medhell med them um

¹⁾ I marginalen: M[åns] J[önsson].

thenn skuld, som begges theris hustruers framlidne broder Keell Nielszonn skyldig bleff udi sine rekenskaper aff Ångermannelandz och Linköpungz fögderij, som lop sigh till 11000 mark ortiger och änn någott mhere, therfore K. Ma:tt haffver aff synderlig gunst och nåde aff them upburitt ett tusende mark ortiger, tesligest enn gård i Sundby i Rasbo härede, Fhundbo socknn, och enn gård i Norby i Torsenn socknn i Silbo häredt. Och schole the och alle theris effterkommende vare frij för alltt tilltaell om samme Keell Nielsons skuldh.

Öpett breff för Claus diurskytte opå ett K. Ma:ttz och cronenes hemen, som K. Ma:tt honom undt och förläntt haffver (till enn behageligh tiidh) för:ne Claus qvitt och früitt för alle utskyller [och] ähr samme hemen benempdt Skoksiö udi Högby sochnn i Göst[r]ingz häredtt etc.¹⁾

Den 29 mars.

Öpedt breff för Jacob Teijtt, att K. Ma:tt haffver undt och förläntt honum tre läster spannemåll vedh Åkers och Nertuna sochner (till enn behageligh tiidh), helfftenn kornn och helfftenn rogh, tesliges sex tunner smör aff then taxe, som faller i Helsinge socknn udi Borgo län udi Finlandh etc.¹⁾

Öpedt breff för Israell Tomeszonn på fyre lester spannemåle till årligit underhold (K. Ma:tt till en behageligh tiidh) aff thenn tiende, som faller udi Sijende och Åsunde häreder, tvådelen kornn och tridingenn rogh.¹⁾

Öpedt breff för Svenn Eleffzon på två läster spannemåle, tridingen rogh och tvådelenn kornn, aff then thiende, som faller udi Törsilie och Valby sockner opå Östre Rekerne (K. Ma:tt till enn behageligh tiidh).²⁾

¹⁾ I marginalen: M[åns] J[önsson].

²⁾ I marginalen: M[åns] J[önsson]. Nihil habet. — De två sista orden äro skrifna med annan stil.

Den 31 mars.

Öpedt breff för två Elffzborgzborgare, Oloff Simonszonn och Oloff Törneszonn, att K. Ma:tt haffver gunsteligen och nådeligen undt och giortt them frije för gestningh och annenn stadzens tunge, som falle kann udi för:de Elffzborgh, och alle utlagor, doch så länge K. Ma:tt kann eller teckis them bruke udi Hans Nådز köpzhandell eller köpenskap etc. Item haffver Hans N. K. Ma:tt på samma velkur gunsteligen effterlatidt them två läster spannemåle, hvarthere en läst spanmåle aff then tiende, som faller udi Gessene häredtt, halffpartenn rogh och halffdelenn kornn (K. Ma:tt till enn behagelig tiidh).

Öpedt breff pro domino pastore Vastenensi D. Nicolao N. etc., att K. Ma:tt haffver skenckthh honom och hans effterkommande arffvinger till everdelighe äghe enn K. Ma:ttz och cronenes tomptth udi Vadstena medh huss och jordh, hvilkenn tilförende haffver varitt nunnernesz miölkegårdh, hollendes udi breddenn vestenn och östenn till lijke fyretie sex alner etc., udi längdenn sönnen och nordann till ottetie fem alner; item samptth med ett litedt stenhuss, som står utöffver galleren vid clöstergårdenn, doch med så förord, att hann skall holle kyrkeherregårdenn vedh macktt, Hans Sunesson till godhe etc.

Vadstena den 3 april.

Till Jöran Trulsson angående ett jordbyte.

Efter originalkoncept i RA.

Gustaff etc. Vår gunst etc. Effter thet, Jöran Trulsson, vij haffve en tredung udi then gården Vada, som tu äger tvedelen udi, dherföre acte vij byte oss til thin tvedel och uplate tig udi vederlag igen en vår gård i Kijse

kyrkieby i Kinde heredt, som renter 3 [L]æ smör, foderstut 1 stycke 5 års gammelt, årlige p[enninger] 2, biscozpz[enninger] 2, gingerdzp[enninger] 2 och konungxp[enninger] 2 etc., och vele, att tu skalt late thenne vår tiener Johan Andersson att besittie, niute och bruke samme hemen och göre oss ther aff landgille. När tu komber til oss, vele vij beslute med tig samme byte, ther tu vest tig effter rette. Datum Vastene 3 aprilis anno 59.

Vadstena den 3 april.

Förläningsbref för Peder Larsson på tionde i Bråbo härad.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Vij Gustaff göre vjttterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu her med unne och förläne thenne vår tro undersåthe Peder Larsson udi sin lijftijd een läst spanmåle af tijenden, som faller i Bråbo heredt i Östgiötland. Ther våre cammererer och vår fougde udi för:ne Bråbo heredt veet sigh effterrette. Datum Vastena 3 aprilis anno 1559.

Under vårt secret.

Vadstena den 3 april.

Öppet bref för Peder Larsson på en gård i Risinge socken i utbyte mot andra honom tillhöriga gårdar.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Vij Gustaff göre vitterligit, att effter thenne vår tro undersåthe Peder Larsson hafver solt och bebefvet oss någre sine godhz och gårdher, derföre hafve vij ther emot af synnerlig gunst och nåde undt och gifvit, som vij och nu her med unne och gifve honom och hans effter:de

rette arfvinger till everdelige äge thenne vår gård Hörketorp, liggandes udi Rijsinge sochn i Bråbo heredt. Hvarföre afhende vij oss och vår lijfzerfherrer för:ne gårdh och tillegne honum förbe:te Peder Larsson och hans effter:de erfvinger med huuss, jordh, åcker, angh, skogh, fijskevatn, qvarn och qvarneströmer, torp och torppeställen i våte och torre till everdelige äge, och thess till yttermehre vjssso låte vij trycke vårt secret här neden före. Datum Vastena 3 aprilis anno 1559.

Vadstena den 4 april.

Till Jakob Henriksson [Hüstesko] angående förhållandena i Ryssland, om vakthållningen, aflöningen och skeppsbyggeriet i Viborg samt om Halfvard Bagges benådning och om ransakning med en fogde och dennes skrifvare.

Riksregistr. 1559, fol. 38.

Vår gunstt etc. Vij haffve bekommett thin schriffvelsse, Jacob Henrickssonn, och ther aff förstätt the lägenheter, thu giffver tilkenne. Och så mykitt the tijdender belange, thu medt Tijle v. Gylich ifrå Rydtzlandt undfonggett haffver, såge vij gärne, at thu ähnnu ville haffve thine visse budh uthe och förnimme, hvadh på färde kann vare, och um thett udi lijke måtte sigh så förfölije vill um then krimske tatter, och att thenn chaszanische schall haffve giffvitt sigh ifrå muschoviten och till honum, effter som för:ne Tijle ther um berättett haffver. Thu viltt och elliestt stedtze lathe oss förstå, hure saakerne sigh udi Lijfflandt tildrage och förnimme, um lijfflenderne medt något yttermere krigzfolck ifrå Tysland förstärckte varde, och ifrå hvilcke städer eller furster och hvadt eller hure the achte nu vjdere tage saaken före etc.

Hvad vachtenn belanger udi Vijborg, som thu schriffver um, och hure hon här effter schall hollen varde både

på slotten och i stadenn, såge vij gärne, effter som och störste machtt opå ligger, att ther um kunde medt flijtt och troligen bliffve bestyrtt, så att ther icke någett för-räderij eller förraskning skee måtte. Så vilde vij och gärne (ther um vij och Claess Christerssonn tilschriffvitt haffve), att ther måtte bliffve bygtt opå Sikenemi, ther rydtzerne vistes och vare kunde, att the icke behöffde så med stoore hooper umgå i stadenn, som här till skett ähr etc.

Oss ähr och behageligitt, att thu haffver förhandlett medt borgerne udi för:ne Vijborgh um then otlibörliche handell och thett bytende, som the medt våre undersåter aff Savelax och elliest bruke pläge, och såge gärne, thett ther motte haffves ett flitigt uppseende medt, att våre fatige undersåter måtte icke theruthinnen så försnälles, som här till ähr skett etc.

Vijdere haffve vij förstätt um löningen medt vårt folck, som thu nu haffver förhender, och at thu icke haffver någre visse muster register att gå effter etc. Och effter sådane register udi vår rekninge cammer nu icke ähre tilstades eller varitt haffve, ifrå then tijdt vij vore personligen i Finlandt, må thu ther um förhöre hoss the cammerschriffvere, som ähre hoss vår käre sonn Johan, och thett så laget, att vij medt samme löning icke måtte försnällede varde etc. Vij ähre och icke tilsinnes att giffve skytterne penningar för theris kostt, heller och nu i fredhlice tijder föröke och höge theris löhnn mhere, ähnn som the kunne göre schäll före, effter som thu ther um berörer, menn at the måtte bekomme någett mhere öll på personenn hvar dagh, kunne vij väll lijde, nemp-ligenn två kanner, effter som vij för:ne Claess Christerssonn och ther um befalett haffve etc.

Thett vij och schulle sende någett aff vårt resigtygh utöffver till Finlandt, effter som thu ther um föregiffvitt haffver, synes oss effter thenne tijdtz lägenhett, som nu på färde ähr, icke vare rådeligitt, ath vij oss här någett

förblotte, effter vij icke kunne vette, hure sakerne sigh medt våre umliggende granner här tildrage kunne etc.

Hvadt then Halffvard Bagge ähr ahnrörendes och hans otilbörlige handell, våre vij icke obenägne att benåde honum till sitt lijff, hvar någon förbättring och ytermhere rätrådighet hoss honum tilförmodendes kunne vare etc.

Om thett ekevärcke, thu schriffver, som Claess Christerssonn, Anders Korp och Christoffer Jörenssohn haffve hugge latedt, synes oss lijkestt, att effter ther ähr ett tronngtt och gruntt fahrvatnn, att inge holcker ther aff bygges måtte, uthan någre smäcke och välbeseglede jachter, och måge the haffve theris budh till högbe:te vår käre sonn Johan um någre skepstimbermän, som i Åbo lähnn nogh finnes och tilfonngz ähre etc.

Vij haffve och förstätt, att fougten samptt medt schriffveren på Hollele gårdh haffve sigh otilbörligen latedt befinne och orätrådeligen handlett medt thenn deell, vij them ombetrott, och the på våre vägne hade hender emellen. Så ähr thett tilbörligitt, ath the therföre motte varde straffede, som the förtient haffve. Thu viltt förthenschull lathe granneligen förhöre och ransake um theris handell och beschedeligen upschriffven, förschickendes thett seden samptt medt tiuffverne hijtt öffver till oss etc.

Om the stodhester, thu schriffver, och ther i Finlandt fattes schole, kunne vij icke lathe tijtt sende på thenne tijdt, uthan thu må finne rådth till them ther i landett, effter som oss och inthett tviler ther till godh ähmpne vare etc. Vettendes tigh här effter rätte. Datum Vadzstene 4 aprilis.

Vadstena den 4 april.

*Till Olof Simonsson och Olof Törnsson angående kläde åt
Olof Arvidsson.*

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnssons uppbörsregister 1559 (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst tillförne etc. Skole I vetthe, Oluff Törnsson och Oluff Sijmunson, att vore tro ti[e]nre och fogt[e] udi Marck och Kind, Oluff Arffveson, haffver udi underdåninghett lattitt os förstå, ath han för tese etc. förledne år 57 och 58 intitt kleditt bekomett haffver etc. Så är vor vilie, att I skole latte honom bekomme samme klede, enär han ter opå fördrend[es] varder, och haffve vij gunstelighen effterlatitt honom om åritt otta alner. Ther I haffve eder effter rette. Datum Vadstena 4 aprilis ano etc. 59.

Vadstena den 4 april.

*Till Olof Simonsson och Olof Törnsson angående kläde åt
knektarne i Vestergötland.*

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnssons uppbörsregister 1559 (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst tijllförne. Schole I vitte, Oluff Simunsson och Oluff Törnsson, att vor befallningz mann uttöver tyske knickterne udi Vestergottlandh Hans Krafftt haffver udi underdåninghett lattitt första, att noker aff tesse tyske knickter stå ännu tillbaka mitt terris kläde för thetta framändne år 58. Så er vor vilie och befallning, att I skolle latta Hans Krafftt bekomme så micket kläde til samme knickters behoff . . .¹⁾, effter som mynster sedelenn uttviser och vor tro ti[e]nnere Nils Hans-

¹⁾ Oläsligt ord.

zon och för:ne Hans Kraft eder ter om videre kan tilkenne giffva. Ter I eder epter retta vitta. Datum Vadstena 4 aprilis anno etc. 59.

Vadstena den 6 april.

Öppet bref angående ett jordbyte med Gustaf Olsson [Stenbock].

Efter originalkoncept i RA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve giordt ett heffdebyte med oss elskelig vår tro man och öffverste secrete råd, her Göstaff Olsson till Torppa, udi så motte att vij haffve unt och uplatijd honum tässe effter:ne våre godz och gårdar, liggiendes udi Kindh i Vestergötland, som är en gård Holm, renter smör 2¹/₂ [L]æ, malt 1 tunna, liggiendes i Svenliungx geld; item en gårdh Kindelijda, renter smör 1 [L]æ, haffre ¹/₂ tunna, och en gård Råde, renter smör 2 [L]æ, malt ¹/₂ tunna, liggiendes i Longime sockn; item en gård Siöryd, renter smör 3 [L]æ, malt 1 tunna, haffre 1 tunna, liggiendes udi Finnekomble sockn; item en gård Skervenäs, renter smör 2 [L]æ, malt ¹/₂ tunna, liggiendes i Tväridz sockn; item en gård Boanäs, renter 5 [L]æ smör, en gård Rullo, renter 4 [L]æ smör, och en gård Stuffholt, renter 2 [L]æ smör, liggiendes i Danicke sockn etc. Ther emot haffver förbe:te her Göstaff Olsson uplatijd oss igen tässe två sine gårdar, som är en gård i Vasa i Skåfftuna socken udi Roden, renter affradz pen:r 2 mark ortuger, gestninge pen:r 1¹/₂ mark ortuger, affradz korn 6 pund; en gård i Engeby i Lunda sockn udi för:ne Roden, renter gestninge pen:r 9 öre, affradz korn 14 spen etc., hvilkit vij giffve våre fogter och befalningsmen tilkenne, att the vete sig her effter rette, icke

görendes förberte her Göstaff Olsson her emot hinder, platz eller förfong. Datum Vastena 6 aprilis anno etc. 59.

Vadstena den 6 april.

Till Halfvard Knutsson och Bengt Skräddare angående ransakning om intrång på Hössna prästgårds skog och fiskevatten.

Enligt en handling i Hössna kyrkoarkiv förut tryckt af Fr. Ödberg i Vestergötlands fornminnesförenings tidskrift, Bd 3 (1912): s. 72.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vij lathe edher förstå, Halfvard Knutsson och Bengtt Skreddere, att thenne vår undersåthe, her Mons i Hösna uti Redvegh, haffver klageligen her för oss berettet, thett någre skatte- och frelsisbönder, hans nesta omliggande grannar, rappe och till sigh engne undan prestegården i för:de Hösna skogenn och fiskievatnett, hvilkett ingelunde ståår till att lijdh. Ähr förthenskuldh vår villije och alffvarlige befalningh, att I samptligen her om ransake skole, endeligenn så bestelett, att för:ne her Mons måtte vederfares så myckett, som rätt kann vare, och icke tilstedie, att för:de bönder schole uthann gode och faste bevijs tillegna sigh någre äger anthen skoger eller fiskievatenn, rettenes edher her efter. Datum Vastena 6 aprilis anno D. 59.

Utanskrift: Till oss elskeligh vår tro tjänare och härads höffdingh uti Redvegh sampt vår foughde Bengt Skredder thersammestedsz gunsteligen.

Vadstena den 7 april.

Till hertig Johan angående värfning af tyskt krigsfolk om byggandet af blockhus i Nyland, om köpstadshandeln och om saknaden af underrättelser från grefven af Ostfriesland.

Riksregistr. 1559, fol. 39 v.

Vår faderlige gunstt etc. Käre sonn Johan, vij haffve bekommett thin schriffvelsse samptt the tijdender ifrå Lijfflandt, som Jacob Henricksson till tigh schickede och Tijle v. Gilich udi Narffvenn förfaritt hade etc. Så vore thett oss behageligit, ath thu ähnnu vilde städes haffve thine visse budh uthe till att förfare, hure lägenheterne sikh vjrdere medt ryssenn tildrage kunde, och um thett motte sikh så förföljje medt thenn krimske tatter, och att thenn kazanische schall vare vijken medt eenn hoop folck ifrå honum och till thenn krimske, effter som samme tijdender förmälle, tesliges hure saakerne udi Lijfflandt nu företages måtte etc. Och effter som vij tilförende haffve latedt tigh tilschriffve, thett vij och gärne såge, ath någen förståndigh motte schickes till Lijfflandt, som kunde handle medt thet tydske krigzfolck ther ähr, ath vij någre aff them udi vâhr eedh och tjänistt bekomme kunde och synnerligen någre hundrede dugelige ryttere, så ähr och ähnnu vâhr faderlige begärenn, att thu tigh här um befijte viltt och för:ne krigzfolck till hässtt till vârrtt behoff beställe lathe. Vij försee oss, att the ther och väll schole stå tilbekommandes, effter besoldingen tileffventyrs ther nu häreffter kann varde för knap och lithen rådth till ath underholle sligtt krigzfolck medt etc.

Så vilde vij och, käre sonn, att thenn bygning vedt then Nylendtz sijde måtte tages före och opå begynnes,

och kunde thett schee nu i thett förste medt någre starcke blokhuuss aff trä uphugne och upfylles seden medt jordh, effter som vij ther um haffve vår mening Jachim Bulgerin förstå [latit], tesliges thin tjänere Liung [sic], att han tigh ther um schulle tilkenne giffve, och kunde mann medt tijden seden lathe updrage eenn muhr uthan på för:ne bolverck, så att ingen eeldh ther schade kunde etc.

Vijdere foge vij tigh, käre sonn, faderligen till att vethe, att vij haffve haftt menige köpstedtmän här i rikett tilhope hoss oss och latedt them förholle um seglatzenn och köpenskapenn, hure han här effter så väll uthenlendes som ihnnen schall brukett varde. Så haffve the sigh theruthinnen beslutet, effter som thu aff thenne medtföljende copie utaff theris förplichtelsse haffver till att förnimme. Och begäre förthenschull, ath thu medt borgerne udi Ulffsby och Åbo sammeledes schaltt befale lathe, så att the udi lijke måtte medt köpenskapenn måtte sigh och förholle som the andre och ther opå giffve theris förplichtelsse beseglett ifrå sigh, lijke som borgerne udi Stocholm, Calmarne och flerestedtz giortt haffve, förschickendes oss henne sedenn medt thett förste tilhonde etc. Thette haffve vij, käre son, tigh icke velett förholle. Befalendes tigh then alzmechtige Gudh altijdt faderligen och käriligen. Datum Vadstene 7 aprilis.

Zedell.

Käre sonn, effter som vij aff Jachim Bulgerim haffve förstått, at thu viltt begiffve tigh hijtt utöffver medt thett snareste emott pingzdagerne, så vele vij tigh icke förholle, att vij ähnnu inge budh eller breff ifrå greffven aff Ostfrijslandt bekommett haffve eller något ähnnu på thenne tijdt aff hans tilkommelsse förnummett, och vele vij medt thett försste lathe komme beschedt till tigh, så snart vij något aff honum förnimmendes varde, så at thu kantt haffve något rätte tigh effter. Datum ut in literis.

Vadstena den 7 april.

Öppet bref för Joen Birgesson på Skärvalla hemman i Björke socken och Väne härad.

Enligt afskrift i Åkermareks (adl. Leijonmarek) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Vij Gustaff etc. gøre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nådhe hafve undt och effterlätet, som vij och nu medt thette vårt öpne bref unne och effterlåte thenne brevvijsere Joen Bijreson att besitte ett vårt och crononess hemmen, benempdt Skärvall, liggendes i Bijrker sochn i Vähn heredt, med sådanne förordh att han af samme hemman skall gøre oss och cronan all then rättigheet, som ther åhrligen afgåå böör. Ther våre fougte udi för:ne Vän heredt och andre vete sig effterrette, icke görendes för:ne Joen här emot något hinder. Datum Vadstena 7 aprilis anno 1559.

Vadstena den 7 april.

Till Lindorm Torstensson angående Joen Birgessons för-läning och om uppskof med den edgång, som en af dennes broder Torkel Birgesson belägrad piga kräft.

Enligt afskrift i Åkermareks (adl. Leijonmarek) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Gustaff. Vår gunst. Vij låte tig förstå, Lindo[r]m Torstensson, att vij haffve effterlåtitt thenne brevvijsere Joen Birgesson att besitte ett vårt hemmen udi Bijrkes s[ochn], benempd Skärvall, medh sådanne beskiedh, som tu af vårt öpne bref, honom ther opå gifvit, förnimmandes varder, att han skall uthgöre ther af the åhrlige uthskylder, som ther af gå böre. Så är vår villie, att tu then, som opå samme hemmen nu besittendes åhr, ett annat hemmen förskaffe skalt. Oss är och tillvetendes vordet,

att thenne pige, som [säger] för:ne Joens broder Torchill Bijrgesson sig hafve belegret, vill gå een eedh medh een hoop löst sellskap. Så är vår villie, att tu henne ingen eedh skall gå låthe, uthan ther med hafve upskuf, till thess för:ne Torkill i sommar ifrå Finland och hijt till Sverige kommandes varder. Ther rette tig effter. Datum ut supra [Vastena 7 aprilis anno 1559].

Vadstena den 7 april.

Förläningsbref för Svante Sture på Trosa och Vagnhärads socknar.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Vij Gustaff göre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för välvilligh hulle tro tjänst, som oss elskelig vår tro man Sveriges råd, her Svante Sture till Hörningholm, oss och vårt rijcke Sverige her till dagz giort och bevijsst hafver och ännu yttermehre hereffter, så länge han lefver, bevijsse må och skall, hafve undt och förlänt, som vij och her med (oss till een behagelig tijdh) unne och förläne honum två sochner, benempde Trossa och Vagnehäret, med all kongl. rente och rättigheter, liggendes udi Hölbo häredt. Ther våre fougder udi för:ne Hölbo häredt och cammererer måge vete sig effter rette, icke görendes för:te her Svante Sture emoth thenne vår gunstige tillåtellsse något hinder eller förfongh. Datum Vastena 7 april anno 1559.

Vadstena den 10 april.

Förläningsbref för Svante Sture på två tomter i Vadstena.

Enligt afskrift i Stureska kopieboken på Vik.

Vij Göstaf etc. gör vetterligitt, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och för velvillighet, hulskap och tro-

skap, som oss elskelig tro mann, Sveriges råd, her Svanthe Sture till Hörningzholm, osz och vårtt ricke Sverige trolige giordtt och bevistt hafver och ähnn nu här effter yttermera giöra och bevisa må och skall, hafve undtt och gifvitt, som vij och nu unne och gifve honom och hans effterkommande arfvinger till everdeliga ägo enn vår och cronnonnesz gård och tomppt, liggiandes i vår stad Vasthena västhann nästt ved tenn tomppt, som vij honom tilförenne gunsteligenn gifvitt hafve, som ligger nästt ofvann Helgons bryggiann, hafvendes i lengdenn 80 alner ifrå gatun och in i siönn, och breddenn ofvann för gatun 16 alner halfft annedtt quarther; deslickess en vår och cronnonnes tomppt, liggiandes der hardtt hoosz Siögatunn upsides ved Hendrich Hansz gård, som vår tro tienare Joen Karsonn här till dagz hafft hafver, befalninghzmann på Vasthena slott; för:de tomppt hafvandesz i breddenn up ved gatunn 31 alln[er], och längdenn uthi siönn ifrå gatun; förbiudandesz för denn skull alle de, som för våre skull giöra och låtha, synnerligenn våra fougther och befalningzmänn, att giöre för:de Svanthe Sture eller hans arfvinger här emott hinder, platz eller förfångh. Datum Vasthena denn 10 aprilis anno Domini 1559.

Vadstena den 11 april.

Till Jöran Holgersson [Gera] och Måns Svensson [Somme] angående underhandlingar med allmogen i Östergötland om en kostgård och med adeln där om dess rusttjänst.

Riksregistr. 1559, fol. 40 v. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 653—655.

Vår gunstt etc. Som edher icke ovetterligitt ähr, Jörenn Holgerdtzsonn och Måenns Svensson, hvadt mangell och bristtt vij ährligen haffve på våre slott och gårder till fettalije och underholl till thett mykle folck vij

städes riksett till tjänstt holle, så att um behoff vore (thett och tileffventyrs väll skee kann), att våre skeep schulle til siöss någonstedtz uthredes, dhå ähr ther inthett till kött, fläsk eller annen fettalije i förrådth till att tage; therföre kunne vij icke gå thett förbij, uthan måtte then menige mann udi alle landzender öffver heele riksett ther um tillschriffve, effter som I aff thette medtföljende breff, som bönderne udhi Östergötlandt ähr tillschriffvitt, haffve till att förnimme, och hoss them någon undsätning i så måtte fordre på någon fettalije, och begäre gunsteligen, att I vele på någre beqvämlike orther lathe någre utaff hvartt härede, så väll the landbönder, som frelssett tillyde, som andre och skattebönderne komme tilhope och handle medt them um these partzeler, som udi thenne ihnne-luchte zedell förtechnede ähre. Vij försee oss, ath thett ähr them väll drägeligit och uthan någon besväring tilgå kann, så att the måtte och lagett sigh emellenn och lägge the oförmögnere bönder udi gården tilhope medt them, som mhere rådth och förmögenhett haffve, att hvar uthgiorde, som han hade rådth och ähmpne till etc. I vele thett och så beställe, att hvar fougte udi sinn befallningh, så väll udi the förlänte som oförlänte häreder, motte holle beschedelige register på samme gärdd, hure honn effter mantalett bliffver uthgiordt, och närh honn ähr leffrerett här aff för:ne Östergötlandt både östen och vesten Stonng till Norköpung eller Suderköpungh, at the måtte dhå therföre strax medt thett samme göre ihnn udhi vähr cammer een claer och beschedelig regenskap, som thett bör att vare effter mantalett etc. Så vele vij tesliges, ath I nu medt thett samme vele förhandle medt adelen och frelszett här udi för:ne Östergötlandt um thett folck, som the oss och cronene plichtige och schyllige ähre till tjänstt ath holle både aff theris eigne jordegodtz, sammeledes aff the förläninger, som the nu haffve, nämpligen eenn välgerustedt karll till hässtt utaff hvartt halfftannett

hundrett mark, som en haffver up att bäre aff sitt arff och eigett, och een uthrustedt karll till hästt utaff hvarrt hundrett mark, som upbäres aff förläningerne, effter som nu ther um här i Vadstene vijdere bleff förhandlett och beslutedt aff våre gode männ och råd, som här tilstädes vore, så ath ränten och upbördenn måtte varde satte och värderede udi penningar, effter som thett på samme tijdt bleff bevilligett och samptychtt, nämpligen en spann kornn för eenn marck, ett [L]æ smör för två marck och ett faatt järnn för halffottende marck ortiger etc. Vij ähre och ähndeligen begärendes, ath vij medt thett försste måtte bekomme här opå ett vistt beschedh och register både på arffvegodtzenn och förläningerne, och hure mykitt thett sigh förslå kann, som hvar udi så måtte bör holle ther utaff cronene till tjänistt, så att thett tilböriligen och uthan allt argtt tilgå måtte. Herum I medt flijtt så beställe vele. Datum Vadtstene 11 aprilis.

Vadstena den 11 april.

Öppet bref till menige man i alla landsdelar angående en kostgård.

Riksregistr. 1559, fol. 41 v. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1858): s. 651 f.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, våre trogne undersäter, cronenes schatskyllige bönder och menige landboer, som udi N. boendes ähre, vår gunst och nåde tilförende etc. Käre dannemän, edher ähr icke ovetterligitt, hure vij thette vårtt rijke Sverige, alles våre käre fäderneslandt, seden then omilde konung Christiernn medt sitt sväre mordt och tyranni hade thett i många måtte förderffvedt och ödelagtt, haffve åther på nytt både medt eenn deell och annen förbättrett och igen till rätte kommett, som ähr medt bygninger och befästninger, skep, skytt och

alle krigztilbehöringer, item medt ett stortt taell krigzfolck både till hästt och footh, landt och vatn, ther medt I och menige rigzens ihnbyggere, Gudh thess loff, nu een long tijdt haffve varitt beskyddede och beskermede för allt öffvervoldt, mordh, roff, brandt och andre ynckelige mishandlinger, som här tilförende haffve bliffvitt öffvede och brukede på thette fattige rigzens ihnbyggere etc. Och opå thett vij ähnnu sådantt ytterligere måtte förtaage och förhindre och medt Gudtz nådige tilhiälp förekomme slijke onde och fahrlige lägenheter, som nu höres och spöries både eenestedt och annen udi christenheten, så väll hoss våre umliggende granner som andre, på färde vare, therföre haffver oss medt våre elschelige trogne männ och rigzens rådth syntz aff nödenne vare, som thett och udi sanning rådeligit ähr, ath vij altijdt haffve våre saaker udi godh acht och tilsynn och ähre färdige och vederrede medt alle nödtorffter och tilbehöringer, um någett farligitt opå komme, så att vij dhå icke måtte obetenckte och oförvarendes bliffve förraskede och öffverfaldne, som offte udi the förre tijder (thett Gudh bättre) skett ähr, och så mykitt oss på vårt kong:e ämbetis vägne tilkommer medt för:ne krigztilbehöringer och elliestt udi alle andre måtte, försee vij oss, ath vij ingen deell spartt haffve och ähnnu gärne ospartt haffve vele, hvadt vij på cronenes vägne haffve ath upbäre och tencke kunne rijkett till beskydt och försvar komme kann, effter som alle våre trogne undersåter väll ähr vetterligitt, hvadt svår och stoor umkostnedt vij åhrligen haffve och göre måtte på the krigztilbehöringer, som vij rijkett till beskyd förschaffett haffve och ähnnu åhrligen och dageligen mhære förschaffe, tesliges på thett stoore taell krigzfolck, både till hästt och foott, vatnn och landt, ihnlendske och uthlendske, som vij medt stor umkostnedt och besolding åhrligen holle rijkett till bescherm och försvar etc. Och effter oss dogh omögeligitt ähr allene sådane börde och

bekostnedt i lengden att drage både medt cläde, penningar samptt then fettalije, som ther till behöffves, förhoppes oss gunsteligen till eder, att I såsom trogne och råtrådige undersåter varde sådane lägenheter besinnendes och betrachtendes och icke lägge i så måtte all tungen och bördenn ihnn opå oss, uthan heller komme oss och rijkett åhrligen til hiälp och styreke medt förberörde fettalie, som mann kunde uthrede eenn skepsflotte och bespijse och underholle eenn hoop krigzfolck medt, effter vij samme folck medt cläde, penningar och store besolddinger elliestt holle och åhrligen löne och besörge moste etc. Hvarföre ähr till eder, dannemän alle, som bygge och boo udi förne N., vår gunstige vilie och allffvarlige befalningh, ath I vele edher lathe befinne hörsamme och välvillige, effter som I och thess plichtige och skyllige ähre, till ath uthgöre på thenne tijdt och medt thett allerförste the fettalie partzeler, som våre trogne männ N. N. på våre vägne medt edher ther um förhandlendes och tilkenne giffvendes varde. Vij vele och theremot lägge oss vinn um alles edhers och menige rigsens välfärdh och bässte och här effter som här till försvare eder för fremmende och uthlendskt öffvervoldt och tiranni, ath I medt hustru och barnn udi fredh och rolighet vare och leffve måge etc. Ther I dannemän alle haffve eder fulkomligen effter att rätte. Befalendes edher gunsteligen här medt Gudh alzmechtigh. Actum Vadtzstene 11 aprilis.

Vadstena den 12 april.

Formulär till fullmakt för underhandlare med adeln om dess rusttjänst.

Riksregistr. 1559, fol. 43.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, ath vij haffve tilschickett och opälachtt oss elschelige våre trogne männ,

N. och N., ath the nu medt thett försste schole opå våre vägne handle medt the gode män aff adelenn öffver allt N., så väll the som udi vår tjänistt och besolding ähre, som the andre, um thenn tjänistt, som the oss på crone-nes vägne medt häster och harnisk ähre skyllige att holle så väll aff theris eigne jordegodtz och utaff the förläningar, the haffve aff oss och cronene udi förläningh etc. Biudendes förthenschull och befalendes alle förbe:te aff adelenn, så och våre eigne tjänere, at the sättie fulkomligen troo och loffve till hvad dell förbe:te våre gode männ them opå våre vägne föreholle och tilseijendes varde. Ther hvar och eenn må vette sikh effter att rätte. Actum Vadstene 12 aprilis.

Vadstena den 12 april.

Till Olof Simonsson och Olof Törnnesson angående en gåfva i malt till Olof Gustafsson [Stenbock].

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnnessons uppbördsregister 1559. (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst tillförnde etc. Skole I vette, Oluff Simunszonn och Oluff Törneshonn, att vij gunstelig haffve skenncht os elskelig vor tro tjänere Oluff Gøstafsson tu hundrette tønner maltt. Är förtenskul vor villie, att I honom same malth bekome latte aff thett vij udi Elffzborg ligende haffve, enär han ther varder opa fördrendes. Datum Vadstenna 12 aprili[s] anno 59.

Vadstena den 13 april.

Till Dionysius [Beurreus] angående den nya beskickningen till England.

Riksregistr. 1559, fol. 43 v.

Vår gunst etc. Vij giffve tigh tilkenne, M. Dionisi, ath vij haffve förschickett these våre trogne män, Carll

Holgerdtzsonn, Göstaff Johansson och Carolum De Mornai, till Engelandt udi the värff och ährender, som tigh väll ähre vetterlige etc. Så ähr vår gunstige villije och begären, att thu theruthinnen ähr them behiälpeligh och förfordeligh, thett mäste tigh ähr mögeligitt både medt rådth och dådh, och effter som thu kann tencke, ath Sverigis rijke uthan nachdell och schade kann komme tilgode och longligt beståndt. Vij såge och gärne (effter som vij tigh och Lasse Knutzsonn sijstz medt Claudio lothe tilschriffve), at thu viltt oss grunteligen och medt thett förste förständigige um alle lägenheter, som ther nu på färde ähre, och synnerligen thett thu vestt, att thette vårtt rijke ähr ahnliggendes och oss ligger macht opå ath vette, effter såsom vij och högborne furste, vår elschelig käre sonn Erich, tigh ther um gunsteligen haffve betrott. Gudh alzmechtigh befalendes. Datum Vadtstene 13 aprilis.

Vadstena den 13 april.

Öppet bref på ett jordbyte med Tydike Jönsson.

Enligt afskrift i RA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att vij haffve giortt ett jordebyte medh thenne vår tro tianere och slotzschriffvere på Vadstena, Tydicke Jönsson, udi så måthe att vij haffve undtt och uplatidtt honum och hans effterkommende erffvinger till evärdelige äge en vår och cronenes gård, benempd Nydala closters gård, liggendes udi vår stad Vadstena emellen Arffvid Trolles barns tomppt och Christoffer byfogtens gård och strecker sig till Peder Erickssons tomppt, haffvendes udi lengden femptie alner och udi bredden trettie alner, tesliges enn lycke emellen vägenn och hagegården ifrå Susenborgz hagen och till spetale gårdett, fåes ther opå årligenn otte spen; item

två små kirkie enger udi Strå eng, rente höö fem las etc. Ther emott haffver för:ne Tidicke Jönsson uplatidtt och vederlagdtt oss och våre liffzerffherrer igen till evärdelige äge en gård udi Blickestada, ligger för en halff sietting udi Sancte Drotens sochn i Hamerkinde häredtt; item två lycker ther sammestedis, som i förtiden gåffves ifrå för:ne Blickstada till Suderköpingz muncke closter, som nu ligge under spetalen thersammstedes. Hvilket vij gifve alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, besynnerligen våre fogter och befallningismän [tillkänne], att the vette sig hereffter rätte, icke görendes för:ne Tidicke Jönsson eller hans effterkommende erffvinger her emott hinder, platz eller förfong. Datum Vadstene 13 aprilis anno etc. 1559.

Under vårtt secrett.

Norrby den 16 april.

Till utvald konung Erik angående Joen Skrifvare [till Barkestorp], om danskarnes beteende mot Sten Eriksson [Leijonhufvuds] tjänare och om anlända nyheter från utlandet.

Riksregistr. 1559, fol. 44.

Vår faderlige gunstt etc. Käre sonn Erich, effter som vij tilförende haffve handlett medt tigh um Joenn schriffvere ther nedhre i Möre och ath han hijtt up till oss för schickes schulle, så ähr han ähnnu inthett framkommen, uthan vij förnimme, att thett ähr inthett aldellis så clartt medt honum som föregiffs, och ath samme Joen haffver visseligen uptäckt för the dansche Lasse Stumps förehaffvende och seden thett förhindrett, kan tesliges väll skee, att han elliestt haffver någon hemligh handell ther nedhre medt thett partijett etc., therföre ähr vår gunstige och faderlige begären, at thu medt flijtt thereffter viltt förhöre och ransake lathe, lagendes thett och så, att för:ne

Joenn måtte ähndeligen affsätties och hijtt up till oss komme, ehvar vij kunne stadde vare. Vij förnimme och, at the dansche ännu icke underlate till att practicere och stämple udi alle the motte the kunne opå vårt argeste och förderff, effter som the och nu nyss medt een her Sten Erichssons tjänere giortt haffve, then han till Danmarck medt någre penningar och synnerlige värff för-schickede, hvilcken the haffve giortt afspennigh, och sedenn upkommett ett rychte, att han schall vare kommen um halssenn udi heemresen i Ösbo härede, i thett att the haffve hengtt hans tome sadellväske medt någre dichtede och lösse tijdender opå eenn ökestock vedh eenn ihnsiö, lijke som han ther schulle vare druncknett etc. Så ähr thett storligen aff nödenne, att mann udi alle måtte seer sigh väll före och tager tilvare för the dansches illistige grundh och onde förehaffvende, och begäre, käre sonn, at thu viltt vare förtenchtt till förstärckningar, effter som vij medt tigh ther um tilförende handlett haffve, och eliestt andre nödtorffter och tilbehöringer, som behöffves kunne etc.

Vijdere lathe vij tigh förstå, att oss ähre någre tijdender tilhonde kompne ifrå vår käre sonn Johann, som honum ifrå Lijfflandt tilschickede ähre, och sende tigh ther utaff copier här medt tilhonde. Så haffver och Elias Eisenberger hijtt schriffvidt um någre tijdender, tesliges ähr ett breff kommett oss till, som Jörenn Gylte haffver tilschriffvit vår secreterer Männns Jönsson, hvilkett vij tigh här medt sammeledes tilhonde sende, och begäre faderligen och käriligen, at thu på alle saaker ther nedhre i then landtzenden viltt haffve ett flitigt upsende, giffvendes oss seden tilkenne um the lägenheter, som ther kunne förefalle, och hvadt thu aff Danmarck och Tyslandt förnimmendes varder. Then alzmechtigeste Gudh, käre sonn, tigh faderligen och käriligen altijdt be-falendes. Datum Norby 16 aprilis.

Norrby den 16 april.

Öppet bref för Udd Jönsson på Tistorp i Strå socken.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafver undt och effterlåtitt, som vij och nu med thenne vårt öpne bref unne och effterlåte, att thenne vår tro undersåte och bårgerere udi Vastene Udd Jonsson må och skall (oss till en behageligh tijdh) niute, brucke och beholle eett skattehemen, benempd Tijstetorp, liggjendes i Strå sochn i Aske heredt, med alle äger ther undher af ålder tilleget hafver, qvitt och frij för vår och cronones skatt, fodring och alle andhre uthskylder. Ther våre befallningzmen, fougdtter och andre, som för våre skuldh vele och skole göre och låte, vete sig effter rätte, icke görendes för:de Udd Jonsson her emot något hinder, platz eller förfångh. Datum Norby 16 aprilis 1559.

Under vårt secret.

Norrby den 17 april.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående ransakning rörande hans tjänares föregifna död, om godsvederlag och om gården i Jönköpings län.

Riksregistr. 1559, fol. 45.

Vår synnerlig gunstt *etc.* Käre her Steenn, vij haffve undfongett eders schriffvelsse och ther aff förstått um eders tjänere, som I till Danmarck förshickett hade *etc.* Så ähr thett väll tiltroendes, att han utaff the dansches illistige och falsche ingiffvende haffver i så måtte föregiffvitt, att han schall vare umkommen (thett dogh in-

thett skett ähr), uthan förrätligen giffvitt sigh ifrå eder medt then deell, I honnum umbetrott haffve, och till the dansche. Dogh icke thess minne måge I här um ähnnu vijdere late ransake udi Ösbo, på then städt han schall vare kommen um halssenn, och förnimme, hvadt här um kann sannest vare etc.

Hvadt the godtz och gårder udi Döderhultz sochnn belanger, som I begäre aff oss udi vederlagh för the godtz i Älime sochnn, så kunne vij samme godtz ilde umbäre ifrå vår gårdh Strömsrum, effter the ther unnder så nähr och väll belägne ähre, menn hvar I vilde haffve någett vederlagh udhi Vestre härett aff the godtz, som tilförende lydde Nydale closter till, ähre vij tilfridtz att uplathe och vederlägge eder aff samme godtz. I vele för then schull sände oss ett clartt register på the godtz, som I ther begärendes ähre, seden vele vij ther um vijdere lathe beställe och edher ther opå vårt breff giffve etc.

Um thett fläsk och kött I schriffve, som I vele till Vadstene komme lathe, ähr thett oss väll behageligitt och på thenne tijdt storligen aff nödenne. Så vele vij thett medt eder udi alle nåder gunsteligenn igenn betencke och begäre, att I vele oss lathe medt thett förste förstå, hure mykitt thenn gärdt förslå kann, som ther i Jeneköpfungz lähnn nu uthgiordt bleff emott vår käre sonn her Erich etc., besynnerligen för then gärdt schull, som vij nu sedenn haffve eder um latedt tilschriffve och nu uthgöres skall. Ther I haffve eder effter rätte. Gudh alzmechtigh eder befalendes. Datum Norby 17 aprilis.

Norrby den 17 april.

Till Olof Simonsson och Olof Törnsson angående några partier smör, som försålts till uppräknade borgare mot senare leverans af kläde.

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnssons uppbördsregister 1559 (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst tilförenne etc. Skole I vetta, Oluff Simonsonn och Oluff Torneson, ath vij gunsteligenn haffve efftherlatitt Udh Jönsonn, Ulf Personn och Mortenn Ulffsonn, borgare i Vastena, 30 lester smör aff thet, som vij haffve liggiandes udi Elffzborgh. Samelunda haffve [vij] och efftherlatitt Michell Personn, Lasse Jonson och Knutt Jönsonn hvardere fem lester tillkiöpz aff thet smör, som vij och udi för:ne Elffzborg haffve tillstädes, och att the samme smör udi like måtte motte uthføre såsom the andre, och haffve the ther varitt öffverens med oss om köpitt och haffve tilsagt oss för tunna smör 36 marker gode och redelig betalning nestkommandes Michaelis med gott klede, som är ängelst, brabanst, vestphelesk eller andra varur, som oss kunde vara tienligha, och för thett skäligha kiöp, som vij sådana varuur aff andra kiöpmen bekomme kunde. Så är vår vilie och befalning, att I late för:ne borgare för:de same smör bekomme, när the ther oppå fordrandes vardhe etc., och att I så bestelle, att oss motte skee skäll med the varur, som the lata oss bekoma för same smör och the här in i rikett therföre bestellende varde. Ther I eder efftherrätta må. Datum Närby 17 aprilis anno 59.

Norrby den 18 april.

Till hertig Johan angående underhåll åt de svenska ombuden vid den ryska rågångsförrättningen, om den danskfödde fogden Kristoffer Jöransson och om täljstensbrytning.

Riksregistr. 1559, fol. 45 v.

Vår faderlige gunstt etc. Käre sonn Johann, vij haffve thenn 11 aprilis undfongett thin schriffvelsse, dateret thenn 23 martij udi Ulffsby, och ther aff förstätt, at thu haffver bestältt um någett underholl vedh grentzenn till the gode mänsns behoff, som nu till rågongen komme, och i thenne tilstundendes sommer holles schall etc. Så ähr thett oss behageligitt, och haffve vij åther nu på nytt latedt them tilschriffve, som tijtt ähre förordnade, at the therföre ingen försumelsse tage schole, uthann skynde sigh till vägcz medt thett snaraste, så at the ähre i Stocholm nu um pingzdage nästkommendes till thett sijdzste etc.

Hvadt thenn Christoffer Jörenssohn och andre danske ähr belangendes, som i Finlandt i någen befalning ähre, effter som thu ther um berörer, ähr storligen aff nödenne, att medt them ett gått och nöge upseende haffves kunde, så att the oss icke ett förrädere och tiuffve stycke måtte bevijsse, som tilförende aff thett selskap alt för mykitt ähr skett. Thu viltt förthenschull, käre sonn, här um medt flijtt beställe och lathe haffve upseende medh samme Christoffer och beställe någen annen godh och förtrogenn karll udi hanns städt, effter vij nu icke här haffve någenn, then vij tijtt udi så måtte förschicke kunne, och så lagett, att förne Christoffer måtte icke komme sijnn kooss medt then deell han haffver på våre vägne hender emellen.

Vijdere, käre sonn, um thenn telijesteenn thu schriffver, kunne vij på thenne tijdt inthett lathe tilgöre, effter

vij the steenhuggere på then tijdt icke haffve förhender eller umbäre kunne, som honum i store stycker kunne bryte. Thenn alzmechtigeste Gudh tigh altijdt faderligen och käriligen befalendes. Datum Norby 18 aprilis.

Norrby den 19 april.

Till hertig Johan angående förhållandet till livländarne och om nyheter från utlandet.

Riksregistr. 1559, fol. 46. Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Gesch. d. Untergangs livländ. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 123—125.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Johann, vij haffve medt thin tjänere Oluff Erichzsonn bekommedt thin schriffvelsse samptt the tijdender, som tigh ifrå Lijfflandt ähre tilkompne och thu oss tilhonde sände etc. Så ähr thett oss behageligitt, at thu altijdt haffver thine visse budh uthe till att förfare, hvadt lägenheter på färde kunne vare, och gifve oss ther emott sedenn medt thett försste tilkenne. Och effter som thu berörer, att tigh schall någerledes vare förekommet, hure thenn unge hermester eller coadiutor udi Lijfflandt schall sigh vele begiffve åth Finlandt och tileffventyrs sedenn vjrdere hijtt öffver till Sverige, begärendes förthenschull vette, hure thu tigh ther medt förholle schall, um han tigh um leigde besökendes varder, så synes oss lijkestt och rådeligitt vare (effter som vij tigh, käre sonn, ther um noghsamptt tilförende haffve vår villije och mening förstå latedt), att vij oss inthett mykitt inmänge eller haffve att beställe medt för:ne lijfflender och theris svickfulle och fordelafftige handlinger, effter vij väll kunne tencke, at the inthett troligenn eller medt alffvar mene saaken medt oss, uthan vele oss ahnten um ett stycke penningar bedrage eller och före oss udi någon ulämpe och mistancke både hoss muschoviten och andre. Therföre ähr thett vårt betenckende, hvar hann tigh um någon leigde besökendes

varder, at thu honum thett medt foge och schickelighet affslå måtte vedt then meningh, som vij här haffve udi titt namn författe latedt och tigh här medt tilschicke. Och vele tigh, käre son, ähnnu som offte tilförende haffve faderligen och alffvarligen förmanedt, at thu tigh inthett ihnlater till någett beslutt udi någon fremende handell ahnten medt then D. Rambertus, som sägx schole vare på vägen till tigh, eller och någon annen, för ähnn thu haffver tigh medt oss nogsamptt förhörth och berådfrågett och förnummet, hvadt vår villije och mening ther till vare kann, ty världen höres nu allestedtz gansche svinn och fahrligh, att mann sigh icke väll kann tage till vare, och besynnerligen hvar mann sigh udi monge fremmende handlinger och saaker ihnlate vill etc. Vij kunne tigh, käre sonn, och icke förholle, att oss i sanningh ähr förekommet, hure thenn ungersche drötningen, Jani moder, som var i Polenn, ähr ther jämmerligen kommen um halssenn och ynckeligen bleffven udi små stycken sönderhuggen, tesliges hennes sonn aff the pollnske fongenn vordenn. Så ähre oss och någre andre tijdender kompe tilhonde både ifrå Tyslandt, ifrå her Gustaff Olsson och her Peder Brae, aff hvilcke vij sände tigh copier tilhonde. Ther thu, käre sonn, haffver tigh effter rätte. Thenn alzmechtige Gudh tigh altijdt faderligen och käriligen befalendes. Datum Norby 19 aprilis.

Norrby den 19 april.

Till Peder Nilsson, Abraham Nilsson, Joen Persson, Jöns Björsson, Sven Bengtsson och Jöns Skrifvare, bosatta i Hjo, angående deras flyttning till Vadstena.

Riksregistr. 1559, fol. 47.

Vår gunst etc. Vij vele edher icke förholle, trogne undersåter, hure oss udi sanning förekommet ähr, att I

ther udi Hioo eenn stoor handell och köpslagenn och mässt medt förbudett landzköp emott vår svenske beschreffven lagh, andre våre och rigzens undersäter och synnerligen the, som udi köpstäderne boendes ähre, till förfong och skade, bruke pläge etc. Så vele eller kunne vij sådantt ingelunde länger lijde eller effterlate, uthan biude eder här medt allffvarligen vedh vår ogunstt och effterföliende straff, att I sampt andre flere, som ther udi för:ne Hioo någon köpshandell eller borgere näring här till hafftt eller här effter bruke vele, schole medt thett allerförste uprycke och flytie eder till vår köpstadt Vadstene, ther brukendes eder handningh[*sic*] medt säliende och köpende, lijke som andre våre borgere ther göre, så framptt vij icke bliffve förorsakede att lathe öffver eder ohörsamhett tilbörligen straffe. Dogh haffve vij gunsteligen effterlatedt, att Jönns Nilsson och Nils Jörnsson måge ther qvarre besittiendes bliffve till att herberge och försörge thenn väghfarende mann för eenn schäligh och tilbörlig betalning medt öll, matt och andre nödttorffter, så at the måge thett och någett dyrere sälje, ähnn thett elliestt almentt gäller och gonnger, dogh effter schäll och måttelighet, tesliges anamme een tilbörligh frachtt och försle löhnn både aff hässter, folck och annen deell, som the dhädenn öffverföre och till Östergötlandt. Her um I så beställe vele och eder här effter fulkomligenn rätte schole etc. Datum Norby 19 aprilis.

Norrby den 20 april.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] och Per [Brahe] angående vaksamhet gent emot danskarne.

Riksregistr. 1559, fol. 47 v.

Vår synnerlig gunstt etc. Vij haffve bekommett eders schriffvelsse, käre her Göstaff och her Per, belan-

gendes the tijdender ifrå vestvartt och hvadt lägenhett i Danmarck på färde ähr, som I beröre um, i thett att then danske adell försambles tilhope etc. Så kan väll skee, at the ähre förthenschull tilsamens kompne til att föreene sigh um then unge herrens cröning och närh han stå schall. Dogh effter oss ähr tilkenne giffvitt, at the danske haffve latedt ahntage eenn heell hoop krigzfolck udi Tyslandt, och mann förnimmer, att mykitt folck ähr och öffversatt vedh färiestäderne ihnn åth Danmarck, therföre kann mann fulleligenn icke vette, hvadt grundt eller mening ther under vare kann. I vele förthenschull, käre godhe männ, haffve opå alle saaker ther nedhre thenn bäste acht och tilsynn, som störste macht opå ligger, och beställe um förstärckning och befastninger, effter som ther um tilförende haffver handledt och talett varitt, haffvendes tesliges allestädes edhre visse budh och kundskaper uthe, att mann till visse förfare kunde, hvadt the dansches förehaffvende och stämplinger vare kann etc. Thette I så beställe vele. Gudh alzmechtigh eder altijtt befalendes. Datum Norby 20 aprilis.

Zedell.

Käre gode männ, effter som vij tilförende haffve eder förmanett och begärett, ath mann sigh ther nedhre i thenn landtzenden schulle befijte um thett mäste höö både aff almenninger, uthänger och elliestt, som ther till att bekommendes vare kunde och besynnerligen emott gräntzen etc., så ähr ähnnu vår allfvarlige och gunstige begärenn, att I medt störste flijtt här um både medt fougter och andre bestyre vele, så att mann kunde för-schaffe eenn heell hoop höö tilsammans, effter som och väll behöffves, hvar någett opå komme, och att ther måtte någre tillschickes, som framdeles i sommer måtte upbäre och vette göre redhe för thett höö, som nu medt gärdenn hoss almogenn opå lägges, och ähdogh vij tilförende

haffve eder laterdt tilschriffve, at the andre gårde partzeler schulle förschickes till vår gårdt Motale, så synes oss dogh lijkestt vare, at the komme till Vadstene etc. Datum ut in literis.

Kungsbro den 24 april.

Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående danskarnes hotande hållning, om befästningsarbetet vid Jönköping och om granskning af instruktionen för de svenska ombuden vid den ryska rågångsförrättningen.

Riksregistr. 1559, fol. 48.

Vår synnerlig gunstt etc. Käre her Steenn, vij haffve undfonngett eders schriffvelsse och ther aff förstått, att the dansche förstärcke sikh flux uth medt grensen och the i Varberg schole haffve sikh medt många spodzke och trotzige ordh förnimme laterdt etc. Så ligger oss nu alsomstörste macht opå, att vij tencke ther någett emott och förstärcke oss medt folck, befästningar och alle krigz-tilbehöringer, effter som vår villije och mening ther um altijdt och länge sedenn varitt haffver, och på thenne tijdt haffve på våre saaker ett gått och tilbörigitt upseende, att för:ne the dansche måtte icke oförvarendes göre oss någett infald och schade udi thenn landtzenden Vester-götlandt etc. Och ähr oss behageligitt, att I medt gode ordh haffve svarett then Peer Schram, thett I ähnnu ytterligere här effter och göre vele och eder städes vinlægge till att förfare, hvadt the dansche i sinnett eller förhänder haffve vele, giffvendes oss ther um sedenn altijdt och medt thett snareste tilkenne etc. I vele edher och till thett flitigiste både medt eenn och annen vinlægge um thett mäste höö, som ther nedhre både aff almenninger, uthänger och elliestt tilbekommendes våre, effter som I vår meningh ther um väll tilförende förstått haffve. Och

kunne vij lidhe, att the oxer och thett höö, som nu medt gärdén uthgöres schall, måge uthgå framdeles i sommer och um Larssmässe, effter som I ther um beröre etc.

Vij förnimme och aff eders schriffvelsse, att bönderne schole vare någett ovillige till thenn befästning och arbete vedt Jeneköpfung göres schall. Så haffve vij nu latedt them ther um vårtt öpne breff tillschriffve, hvilckett vij edher här medt tillschicke, så at the schole lathe sigh finne välvillige både medt theris åhrlige och rättte dagzvercke och sedenn arbete för en skäligh och måttelig dagelönn, opå thett samme befästning, som ther åhr företagen rijkett och synnerligen then landzenden till tröstit och försvar, thess snarere måtte bliffve färdigh och tilrede giordt etc.

Vijdere foge vij eder till att förstå, thett vij haffve latedt ställe eenn instruction för them, som till thenn rågonng, emellen Finlandt och Rydzlandt stå schall, drage schole, ther aff vij eder eenn affskriffitt här medt tillschicke, begärendes, att effter eder um then handell och lägenhett bästt åhr vetterligit, att I samme instruction vele öffversee och effter nödtorfften henne förbättre; förschickendes henne seden medt thett allerförste och uthan försumelsse till oss igen, att vij kunne them snarligenn lathe affärdige, som tijtt drage schole. Ther effter I eder rättendes varde, Gudh thenn alzmechtigeste eder altijtt befalendes. Datum Konungzbro 24 aprilis.

Kungsbro den 25 april.

Öppet bref till menige man i Jönköpings län angående dagsverken till pågående befästningsarbete vid Jönköping.

Riksregistr. 1559, fol. 49.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, våre trogne undersåter, cronenes skattskyllige bönder, landbor och menige

almoge, som udi Jeneköpfungz lähnn boendes ähre, vår gunst tilförende etc. Eder ähr väll vetterligitt om then befästning, som vij haffve latett opå begynne och företage vedt för:ne Jeneköpfung, opå thett samme befästning måtte vare menige rijkett och besynnerligen eder och thenn landzenden ther nedhre, när så behoff kunde göres, till beskyd, beskerm, tröstit och försvar etc. Så förnimme vij, att eenn stoor partt aff eder, som ther till medt dagzvercker och arbete hiälpe schulle, lathe sigh finne undertijdenn fastt förtruthne och ovillige, thett the dogh medt rätte, och när the vele theris eigenn ähre och välfärdt betrachte, icke göre schulle, ther aff vij och platt inthett behagh haffve kunne etc. Och opå thett samme befästning måtte dhå medt alffvar företages och medt thett snarest komme till ähnde och rede bliffve, vele vij eder, trogne undersåter, här medt alffvarligen haffve befalett och förmanedt, att I lægge här böther opå och lathe eder till samme företagne befästning befinnes hörsamme och villige medt eder åhrlige och rätte dagxvercker, som I på cronenes vägne plichtige och schyllige ähre att göre, när oss elscheligh vår tro mann och öffverste secrete råd, her Stenn Erichsson, eder ther um tilseijendes och befalendes varder, så att I och thess förutenn, när lægheten så vare kann. schole eder för eenn måtteligh och schäligh dagelönn lathe leege och bruke till för:ne befästning, när ther opå fordrett och äskett varde kann, effter som och andre våre trogne undersåter udi andre landzender göre och tilhiälpe, att rijkett måtte medt ytermere förstärckninger och befästninger emott the fremmendes voldh och tyrannie förseett och försörgtt varde, ähnn thett udi the förre tijder, menige rigzens undersåter till förderff och schade, thett Gudh bättre, skett ähr. Ther I haffve edher fulkomligen effter rätte, så framptt I vår ogunstt och vrede häruthinnen undvijke vele etc. Datum Konungbro 25 aprilis.

Kungsbro den 25 april.

Instruktion för Nils Krumme till Örboholm, Henrik Claesson [Horn] till Kankas, Olof Persson [Hård] till Kolletorp och Nils Persson till Råda vid rågångsförrättningen mellan Finland och Ryssland.

Riksregistr. 1559, fol. 50.

Förstt schole för:ne våre trogne menn sikh så författe och färdige göre, at the ähre um S. Elie prophete dagh, thett ähr thenn 20 julij, udi thette närhvarendes 59 ährett udi eenn by vedh Voxenn, som kalles Nausinemi, ther the uthschickede aff Rydslandt opå samme tijdt att möthe och tilstädes vare sikh förschriffvitt och beplichtett haffve, effter som nu senestt udi Muschoven ther um förhandlett och beslutet bleff. Thesförinnen schole våre gode menn sikh granneligen um alle handlinger, som till thenne rågong kunne behöffves och aff förnödenen vare, berådslå och öfverens komme medt vår tro tjänere Bertill Jörenssohn udi Vijborg, som och medt på samme rågonng vare schall, och så laget, att han sikh rätt måtte incorporere och välföfattedt göre, ath alle handlinger motte schickeligenn och väll bliffve på rydske föregiffven, när man ther häden kommedes varder, hvadt mann ther handle skall, effter som thett på vårt svenske måll här stältt ähr.

Som ähr till thett förste, att för:ne våre gode menn förhöre medt the uthschickede aff Ryslandt um theris fulmacht och befallning um samme rågonng, hvilcken fulmacht the sikh schole lathe föreläse och beschedeligenn uthtyde. Seden schole the lathe see theris medt-giffne creditive och fulmacht, then opå tydsken förthenschull ställes motte, att ther inge svenske uthan tydske tolcke vare pläge.

Och när the ähre ther um medt hvarannen öfverenss vordne, schole the medt them seden förhöre, hure starcke the ähre, eller hure monnge perssoner the öfver samme rågonng opå theris sijde haffve vele, effter thett sijdzte affschedt i Muschoven ihneholler, att fyre höffvidtmänn och medt them till allehonde folck ett hundrede perssoner och icke mhere till förbe:de rågonng komme schole, som fredtzbreffvett ther um vijdere för-mäller.

Thernästä schole the förnimme, hure the uthschickede aff Rydslandt achte samme rågonng företage ifrå för:ne Nausinemi, ahnten dhäden söder uth ihnn åth Zaij åhå eller och på then annen sijde um Nausinemi och nor upå. Och när thett nu kommer ther till, att the eene sijde företage, effter som the medt hvarannen ther um kunne sikh föreene, schole dhå våre gode männ förfare, hvadh breff eller schäll the uthschicke[de] aff Rydslandt kunne haffve, ther the meene vele gå effter och holle sikh vedt. The schole och aff inthett annett breff lathe sikh vette uthan thett sijdste, som udi konung Magnus och hertugh Jörensns tijdt giortt bleff, thett våre uthschickede medt sikh haffve schole, och um rydzerne samme breff icke gilde, uthann skiute sikh till ett annett konung Magnus breff, som älder schall vare, schole våre uthschickede svare, thett the platt inthett vette, att någett äldre breff um then handell vare schall, och um ähnn fastt någett annett äller till vore, dhå bliffve thett ogillet och till inthett aff thett, som sijdermhere giortt ähr, effter som udi alle handlinger skee pläger, att thenn sijdzste dödher och gör till inthett then förhandling, som tilförende varitt haffver etc.

Och effter som thett um grentzerne haffver aff Claess Christerssonn och flere gode männ tilförende bliffvitt synnt och ransakett effter samme konung Magnus breff[s] ihnehold och lydelsse, dhå finnes i sanning, att oss och

cronene inthett bortgår utaff thett, som vij tilförende udi haffvendes värie hafftt haffve. Therföre måtte våre gode männ och uthschickede sigh ther vidt fasstt holle och thett så lage, att vij thett icke allenestt obehindrett niuthe måtte, som vij tilförende hafftt haffve, uthann och komme till then deell både i skogh, marck, fiskevatnn och annett, i hvadt thett hälsstt vare kann, som vij kunne vare effter samme breff berätt[ig]ede till, tesligis sijdenn i så måtte förnye och rëntze grentzerne, (effter som och thett sijdzste affskedt medtgiffvitt och ihneholler så schee skall); at the måtte bliffve kende och här effter uthan tviffvelsmäll och klander etc.

Väre uthschickede schole sigh och befijte um the förstondigeste bönder och andre opå råenn och landemercken till att haffve medt sigh, som the öffverkomme kunne, att the någon godh berättelsse och undervijssning aff them haffve måtte etc.

För:ne våre gode männ måtte och medt flijtt och alffvar anholle hoss the uthschickede aff Rydzlandt, att våre undersäter måtte bliffve fritt och obehindrett effterlatedt opå vårt landt och innen våre landemercker bygge och bruke landett, lijke som thett skeer opå then annen sijde, så framptt icke någett obeståndt och buller igen upväckes måtte, som tilförende skett ähr, när våre fattige undersäter bleffve trängde och förmeente att bruke theris äger både till landt och vatnn ihnnen theris råer och landemercker, som nogh bevijsligit ähr etc.

Hvar och the uthsende aff Rydtzlandt vele förevende um Kivenäbbenn, ath han emott fretzbreffven och korskyssningen byggt ähr, ther så förmäldis, att inge befästningar anthen på then eene eller andre sijde bygges schole etc., dhå haffve våre gode männ ther till svare, att sådantt på våre sijde icke skett ähr, så att för:ne Kivenäb icke ähr eller varitt haffver någon befästning, uthan allenest eenn slätt affvelsgårdt, ther fougten för ett

hastigtt ahnfald utaff the bönder och tiuffver, som vore vedt grentzen och medt roff och tiuffverij plägede offte honum öffverfalle, loth kaste eenn lithen groop och vall, at the honum så hasstigt icke schulle öffverfalle, menn att thett för någenn krigzmacht schulle bygtt vare, eller mann sigh udi så måtte ther försvare kunde, ähr nogh bevijsligitt, att thett så icke varitt haffver etc. Så ähr oss och förekommet, att eenn befästning icke lonngtt ifrå grentzenn och vidh Nyenn schall nu nyligen lagdt vare, menn hure ther um santt eller i hvadt acht och mening sådant skett ähr, kunne vij icke vette; att våre uthschickede förthenschuld medt the uthsende aff Rydzlandt ther um förhöre och handle vele etc.

Item um rydzerne varde föregiffvendes um thett godtz, som the udi förledhne sommer miste och the räffvelske siötiuffver ifrå them toge, begärendes att vij them thett igenn förschaffe schulle, effter sådant under vårtt landt och på vårtt farvatnn tagett bleff etc., ther till schole våre gode männ och uthschickede svare, att ähndogh vij ther till platt inthett våre förbundne eller förplichtige till att beskydde rydzerne emott theris openbare fiender lijfflenderne, så haffve vij dogh fredenn till gode icke uthan bekostnett latedt ledhsage och fölge the rydze köpmänn medt vårtt folck och jachter ifrå Nyenn och till Vijborg, och besynnerligen the som sådant aff vår befallningzmann opå Vijborg haffve begärendes varitt, menn eenn partt aff för:ne rydze köpmänn haffve så trätzige och oförständigige varitt, at the platt inthett ther um skött haffve, uthann i otijdt uthlopett för sigh siälffve, ähndog the aff förbe:de vår befallningzmann haffve bliffvitt varnede och förmante, hvilckitt the ihntedt achtede, och theröffver komme så theris fiender och lijfflenderne udi händer. Dogh icke thess minne haffver vår befallningzman sigh nogh för theris skull uthlagtt och befljtedt, så att han haffver och aff lijfflenderne tagett eenn

stoor hoop godtz igenn och strax anthvordett the rydze köpmänn, som thett hade mistt, menn att vij schulle betale them thett, som theris fiender haffve them ifrå tagett och förtt till Räfte eller andre orther i Lijfflandt, ther till kenne vij oss inthett schyllige, vele thett icke heller göre, som thett och icke heller medt någon godh foogh eller schäll aff oss kann fordrett bliffve. Dogh likvell haffve vij till thett allffvarligeste lathett hermesteren och the räffvelsche um samme godtz tillschriffve, effter som the uthschickede utaff the copier kunne förnimme, som vij haffve våre sendebudh medhgiffvitt, hureledes vij udi then saak till för:ne hermester och the räffvelsche haffve tillschriffve latedt etc.

Hvadt ther elliestt för gemene och ringe clagemåll kunne förefalle, vette våre gode männ och uthschickede medt för:te Claess Christerissonns, Jacob Hendrickssonns och Bertill Jörenssons rådth them till att förekomme och ther till tilböriligenn svare, menn hvar ther någre vichtige saker och ährender framkomme, som the uthan vår och rigsens nådell eller schade icke förhandle eller åthschilije kunne, them schole the till vårtt och rigsens ständers vijdere betenckende upschuuffve, så att ther um ahnnten genum sendebudh eller schriffvelsse oss emellen kan förhandlett varde, och ingelunde handle någre saaker till beslutt, som oss och cronene till schade och emott vare kann etc. Datum Konungzb[r]o 25 aprilis anno etc. 59.

Kungsbro den 26 april.

Till Gabriel Kristersson [Oxenstierna] till Mörby och Nils Ryning till Tyresö angående utgörandet af en gård i Uppland och Roslagen samt om den där bosatta adelns rusttjänst.

En afskrift här af finnes i Hogenskild Bielkes afskriftssamling (UB.), 2, fol. 327. Den är till ordalydelsen lika med motsvarande bref till Jöran Holgersson och Måns Svensson af den 11 april (tryckt här ofvan, s. 90 ff.), till hvilket därför hänvisas. Jfr Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 654, där en anteckning om sättet för gårdens utgörande i Uppland är ur samma afskriftssamling införd.

Linköping den 28 april.

Fullmakt för Gabriel Kristersson [Oxenstierna] och Nils Ryning att förhandla med adeln i Uppland om dess rust-tjänst.

En afskrift häraf, införd i Hogenskild Bielkes afskriftssamling (UB.), 2, fol. 328, är uppsatt efter det formulär, som ur riksregistraturet är tryckt härofvän, s. 94 f., och hvartill därför hänvisas.

Linköping den 30 april.

Förläningsbref för ordinarius M. Erik Falk på Smedsta gård i S:t Lars' socken.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebook å donationer, vol. I (KA.).

Vij Gustaff göre vitterligt, att vij af synnerlig gunst och nåde hafver undt och förlänt, som vij och nu medh tette vårt öpne bref unne och förläne oss elskelige vår tro man och undersåte M. Erico Falk, ordinario Linkopensi, (oss till een behagelig tijdh) een vår och cronones gårdh, benempd Smidista i S. Laurent. sochn i Hanekindhz häredt udi Östergötland, qvitt och frij med all rente och åhrlige uthskylder, som af för:ne gårdh göres pläge. Hvarföre biude vij våre cammererer, befallningzmen och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och låthe, att the icke göre för:ne M. Erick emot thenne vår gunstige tillåtelse något hinder eller platz eller förfångh. Datum Linköpingh 30 aprilis anno 1559.

Linköping den 30 april.

Till utvald konung Erik angående M. Jakob och orgelverket i Linköping.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebook å donationer, vol. I (KA.).

Gustaff. Vår faderlige gunst. Käre son Erich, vij låte tig faderligen kierligen förstå, att een, benempd M.

Jacop orgemestere, hafver her udi Linkiöpingh upburit een stoor summa penningar, för thet att han skulle her göre orgerne ferdige, till hvilkit han föge gort hafver, uthan förderfvet för:ne orger och dragit sin kooss häden och till [K]almerne. Ähr förthenskulld vår faderlige villie och kiärlige begäran, att tu ville låthe thet så bestelle medh för:ne Jacob, att han motte göre för:ne orger färdige, som han utlofvet och ther för een stoor summe penningar upburit hafver. Gudh alzmechtig tig, kiere son, altid faderligen och käriligen befallandes. Datum ut supra [Linkiöpingh 30 aprilis anno 1559].

Olika orter i april.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Register på the förläningar, som äre utgångne anno etc. 59».

Vadstena den 3 april.

Öpedt breff för Jacop smedh, enn K. Ma:ttz tienere, att K. Ma:tt haffver gunsteligenn och nådeligenn effterlatidt honom att nidersettie sigh udi Vadstena eller Sunderköpingh och ther bruke sitt handverck, frij för all stadzens tunge, så lenge K. Ma:tt honom thet gunsteligenn unner och tillstäder.¹⁾

Vadstena den 4 april.

K. Ma:tt haffver effterlatidtt the knechter, som skole achte på grensenn vedh Hulvegen, som ähre fem och tiugu personer, hvardere 3 tunner aff then tiende, som faller udi Lyszinnngz häredtt (K. Ma:tt till en behageligh tiidh).¹⁾

Öpedt breff för Algutt i Kedelstorp i Kinde häredh, att K. Ma:tt haffver effterlatidt honom adt besittie samme

¹⁾ I marginalen. O[lof] L[arsson].

Kedelstorp qvitt och frijtt för stedzlenn och gingerdenn udi sinn lijffztijdh.

Öpedt breff för her Peder Brae till Ridboholm, att Hans Strenghet må obehindredt bythe sigh till these effter:ne skattehemmen Dijglinge, Ormegordh och Vågesiö udi Rydh sochnn och Danerydz skeplagh, doch så att hann skall late cronen bekomma therföre ett rätt och skeligitt viderlagh etc.¹⁾

Öpedtt breff för her Peder Brae, att K. Ma:tt haffver gunsteligen undt och effterlatidt [honom] att upbära thenn smör taxe, som Gudhims clösters landboer udi Vestergöthlandh uttgöre plege (K. Ma:tt till enn behageligh tiidh etc.¹⁾

Öpedt breff för her Peder Brae, att K. Ma:tt haffver gunsteligen och nådeligen effterlatidt honum these effter-scriffne sockner, Angarna udi Vallentuna häredtt och Marckim udi Semingehundrartz häredt liggiendes, medh skatt och all annen årligh utskylder, som theraff på cronenes vegne årligen affgå plägar (K. Ma:tt till en behageligh tiidh¹⁾).

Vadstena den 5 april.

Öpedt breff för högborne furste her Erich, medh Gudz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. utvalde konungh, att K. Ma:tt, Hans Nådz elskelige kere her fader, haffver aff enn faderligh gunst och kerlighet undt och till-sagtt [honom] att upbäre tiendenn aff these häreder, som faller aff södre och norre Vidboo, Tiust, Kindh och Ydre, till thett K. Ma:tt haffver effterlatidt högbe:te högborne furste och herre etc. h[er] Erich tillförende etc.

Öpedtt breff för erlig och velbördigh qvinne, hustru Margareta, Axell Anderszons effterleverske, att K. Ma:tt haffver gunsteligenn effterlatidt henne udi hennes lijffz-tiidh årligenn sigh till föde och uphelle utaff vår fougte

¹⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

udi Vijfolka häredt att upbära två pundelester spannemåle, halffparten rogh och halffpartenn kornn; item smör trij pund och lamb tijje stycker etc. ¹⁾

Vadstena den 6 april.

Öpedh breff att K. Ma:tt haffver effterlatidit her Stenn Erichszonn Hagebo socknn udi Vartoffte häredt med all koningligh ränte och rättigheter, uppå thet att then bygning och befestningh vid Jeneköpingh kan bliffve teste bettere fordredt och komme till någon ytermera fulkommenhet etc. ²⁾

Vadstena den 7 april.

Collationn på Tåby prestegeldh för mester Claus Botvidi. ²⁾

Vadstena den 8 april.

Öpedt breff för her Svante Sture till Hörningzholmm, att K. Ma:tt haffver aff synnerligh gunst och nåde undt och förlentt honom (till enn behageligh tiidh) två sochner benempde Trosa och Vagnehäredt, medt all konglige rente och rettigheter, liggendes udi Hölbo häredt; item Öretompte socknn udi Banckekinde häredt. ³⁾

Vadstena den 12 april.

Öpedt breff för Göstaff Johanszonn, att K. Ma:tt haffver undt honom (til enn behageligh tiidh) alle kon:ge och biscopz saker, som falle vedh hans egne landbönder alenist udi Uplanndh.

Öpedt breff för Ulf borgmestere i Vadstena och hans hustru, att K. Ma:tt haffver gunsteligen undt och

¹⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

²⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

³⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson]. Jfr ofvan, s. 89, där Örtomta socken ej nämnes. Tillägget härom i protokollet står i marginalen.

effterlatidt them udi begges theris lijffztiidt trij punde landt i östre clöstre gärdedt ved Vastena och 3 punde land i thet gerdedt, som ligger emellan för:ne Vadstena och Granby, qvitt och frij för all rente och utskylder theraff gå bör.¹⁾

Öpedt breff för her Christoffer Hendrici, kyrkeprest udi Skarstad geld udi Vestergötland, att K. Ma:tt haffver beviliett, att han må bekomma en sochn till the, han haffver tilförende etc., och heter honn Liungz socknn, som haffver legedtt till Leffvene geldh, och till Leffvene skall vederlegges en socknn ifrån Tängenn geld.²⁾

Heredtzhöffdings breff för Anders Pederszonn på Fåredall på Vasbo häredt udi Vestergöthlandt, till enn behagelig tijdt.

Vadstena den 15 april.

Öpedt breff för fateburshustrun på Vadstena sloth, hustru Brite, framlidne Anders Algotzons effterleffverske, på enn tomptt till everdelige äge, liggendes udi för:ne Vadstene offvenn i bynn, vestann för Oloff Skåningz gård, hollendes udi lengdenn östenn och vestenn till 64 alner, udi breddenn söder och norr till 43 alner, hvilkenn honn bekom i vederlagh för 2 tompter, honn umbar ther ved slottedt.

Linköping den 29 april.

Häredtzhöffdingebreff för Oloff Nielszonn, landbofougte udi Vesten Stång udi Östergöthland, på Hanekindz härede (till enn behagelig tijdt).

¹⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

²⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

Tuna den 1 maj.

Till utvald konung Erik angående förhållandena i Livland och Danmark samt om en brefdragare från grefven af Ostfriesland.

Riksregistr. 1559, fol. 53.

Vår faderlige gunstt etc. Käre sonn Erich, vij haffve undfongett thin schriffvelsse samptt the tijdender, som thin tjänere Peder Tursson haffver förnummett och nu i Lijfflandt på färde vare schall etc. Och så mykitt stijff[t] Össell belangendes ähr, och att then unge herre aff Danmarck, hertig Magnus, schall tijtt bliffve fordrett till coadiutor etc., ähr väll til vettendes, att the danske medt sådane svinne prachtiker umgå, så att the sigh flerestådes vijdere uthsprijde måge, oss och thette rijke till förderff och nådell. För sådane orsaker schull kann och thett sändebudh ifrå Danmarck nu vare till storfursten affärdigett, ähndogh mann ähnnu icke vette kann, hvadt the ther varde uthrättendes. Så ligger oss förthenschull alsomstörste machtt opå, att vij svenske icke heller allt soffedt utaff, uthan haffve på våre saaker godh acht och tilsynn och, hvar så mögeligitt och tilfellett vare kunde, förhindre och förtage the danske sådanne theris förhaffvende. Dogh kunne vij icke vette, um för:ne Össell schall vare så lätteligen till att bekomme, effter som thett ähr thin tjänere föregiffvitt, effter vij väll förstått haffve, att thett Arensberg och någre flere slott, ther ähre, schall vare ett fast tingest, och effter the lägenheter, nu på färde ähre, kunne vij icke så tage medt allffvar saaken före på then orth, att vij oss här förblotte på thenne sijde, för ähnn vij kunne bliffve någett yttermere och bättre författede och medt alle nödtorffter förstärckte, som behoff görss etc. Så vele vij tigh, käre

sonn, och icke förholle, att här haffver varitt eenn breffdragere ifrå Danmarck hoss oss um någre fahrlige lägenheter, som ther uthe nu på färde vare schole, effter som thu aff these medföljende copier haffver till att förnimme, och kunne vij fulleligen icke vette, hvadt här um kan santt vare, så att the dansche aff eenn synnerligh prachtike tileffventyrs giffve oss nu gode ordt och röre um synnerlige fahrligheter, på thett the tess bättre och fulkomligere kunne fulborde theris företagne förehaffvende och theruthinnen aff oss icke bliffve förhindrede etc. Therföre haffve vij nu schickett eenn vår tianere medt för:ne breffdragere ihnn åth Danmarck, att han ther förfare måtte, hvadt prachtiker the driffve och ther förhänder haffve. Vij haffve oss och lathett moth then unge herre i Danmarck så förnimme (effter som thu utaff thett svar förstå kantt, thett vij honum haffve giffve laterdt), thett vij ähre icke obenagne att lahe holle ett möthe medt bägges våre godhe männ till att afschaffe the besväringer, som nu ähre på färde emellen rijken, icke förthenschuld att vij ther någon förändring eller förbättring i så måtte haffve till ath förmode, eller och att mann schulle kunne sättie någenn troo eller lijtt till thett, som ther aff the dansche varder uthloffvedt, menn vij haffve thett mhere udi thenn acht giortt, att um ther någon fahrlighet nu uthe på färde vare kann, att vij här medt haffve orsak till upskoff och förlängring, till thess man see kunde, hure lägenheterne sigh tildrage och begiffve måtte, oss till någon yttermhere occasion och beqvämlichkeit etc. Vij haffve och elliesstt förstätt, att the dansche ähre udi någon fahre och räddige för oss, så att ther holles stoer vachtt, och haffve laterdt uthdrage theris skytt på vallen och flere platzer, effter som thu haffver aff these medtföljende copier utaff her Göstaffs och her Peer Braess breff till att förnimme. Thette vij tigh, käre sonn, gunsteligen icke haffve förholle velett. Thenn

alzmechtige Gudh tigh altijdt faderligen och käriligen be-
falendes etc. Datum Tuna 1 majj anno etc. 59.

Zedell.

Item, käre sonn, oss ähr til vettendes vordett, att
eenn breffdragere ifrå greffve Edtzartt aff Ostfrislandt
schall till Calmare vare ahnkommen och sigh till oss
achtetd hade etc., och effter thett ähr så länge seden, att
han tijtt kom, then thu uthan tvill och strax affärdiget
haffver, förundrer oss storligen, att han ähnnu icke till
oss kommen ähr, och vele tigh, käre sonn, faderligenn
haffve förmanett, att nähr någre fremmende komme, som
thu till oss schicker, att några trogne och visse karer
måtte förordnes medt them, som them förfordre kunne,
effter the sigh siälffve för målett schull och elliest icke
väll behiälpe kunne etc. Thu må och så, käre son, vare
förtenchtt och icke sende alle budh, som oss emellen gå
schole, medt skiutzhäster, uthan schicke ther till någre
thine eigne klippere, opå thett bönderne måtte icke för-
mykitt bliffve betungede etc. Datum ut in literis.

Tuna den 2 maj.

*Till konung Fredrik II af Danmark angående det po-
litiska läget och med förslag om ett möte mellan befull-
mäktigade från Sverige och Danmark.*

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet. Jfr
Riksregistr. 1559, fol. 55 v.

Vår venlige och kärlige helssen medt hvadt mhre
kärtt och gått, som udi vår förmögenhett vare kann,
Eders Kärlichett tilförende etc. Stormechtige förste, käre
svåger, broder och nabo, vij haffve then 29 dagh aprilis
undfonngett E. K:tz schriffvelse, uthgångne then 10 udi
samme månedt medt E. K:tz tiänere Jörenn Rantzau,
ahnrörendes um någre fahrlige prachtiker, som våre och

bägges våre ovänner schole driffve och nu förhänder haffve emoth oss och bægges våre rijker, effter som för:ne E. K:tz tiänere oss ther um elliest någon förclaring giort haffver etc. Och ähr thett väll till tenckendes, ath sådane fahrlige lägenheter nu på färde ähre, besynnerligen hvar thett kommer till fördracht och förlijkning emellen kongen udi Franchrijke och kongenn aff Hispanienn, så ath thett gifftermåll, som emellen Franchriche och Lothringen skett ähr, kann ther till och mykidt holpett haffve. Och haffve vij um sådane these rijkens och bægges våre oväners fahrlige och onde stämplinger nu udi lonng tijdt väll förtenchte och bekymbrede varedt, hure them kunde skee någett starcht och ahnsenligidt mothstånd, hvar the ville ställe samme prachticher udi värckett och emot these rijker någett fientligitt företage. Therföre haffve vij oss och befitedt, så mykitt oss haffver ståett tilgörendes och mögeligitt varitt, um all then deell, som rijkerne kunde holle udi godh enighet, tilförsichtt och vänskap tilhope, och ther öffver (uthann berömselse sacht) upsatt och ospartt hafft then högzste förmögenhett, både till godz och blodh, som vij haffve åstad kunnedt komme och eenn broder och vähnn någon tijdt then annen udi sijnn störste nödh haffver göre och bevijsse kunnedt, både udi högloffligh ihugkommelse, salige konnung Fredericks tijdt, E. K:tz fahrfaders, och jämväll yttermhere nu seden udi E. K:tz salige framledhne her faders regementz tijdt, ther vij Hans K:tt både till landh, rijker, dignitet och regalier troligenn, gärne och broderligenn förholpett haffve etc. Och närh så på alle sijder then eene aff then annen måtte betencht och troligenn meentt bliffve, förhoppes oss, ähr och ihnthett tviffendes, ath these lofflige rijkers fiender och ovänner kunne skee nässt thenn alzmechtige Gudtz tilhiälpt ett gått mothständt och them een lithen framgång vederfares, hvar the ther emoth någett företage och udi värckedt ställe vilde.

Männ vij kunne E. K. icke förholle, effter som vij och någett ther um medt thenne E. K:tz tiänere förhandledt haffve, ath oss och thette vårt rijke ähr ther emott mykin förtreet och nådeell skeett, som vij till thet minste icke förmodett och förshulledt haffve, icke heller kommer thett öffverens medt thenn naborlige och broderlige förening, som emellen oss och salig och höglofflig ihugkommelsse E. K:tz herfader uprättedt och giort ähr.

Doch opå thett sådane tvister och irringer måtte vänligen bliffve affhandlede och affschaffede, och för:ne våre och these rijkers fiender thes manligere och städtligere emothständ skee, hvar the någett fientligitt emoth någett aff these rijker företage vilde, synes oss för rijkernes samfälte välfärdt och bäste schull icke orådeligitt vare, ther till vij och icke obenägne ähre, hvar E. K. thett så behageligitt vare kann, ath bägges våre gode männ och rådih måtte opå eenn beqvämlig tijdt och städt komme tilhope och ther um och andre saaker, ther oss på alle sijder kann macht opå ligge, och besynnerligen hure vij för:ne våre och bägges våre ovenner, närh så behoff kunde vare, emothstånd göre måtte, venligenn förhandle och sigh emellen beslute, så ath the brister och besväringer kunde affschaffede och förhandlede varde, som nu på färde ähre. Och begäre vij, ath E. K. vilde oss här um E. K:tz mening och villije medt thenne vår tiänere thett förste mögeligett tilkomme lathe etc. Udi hvadt måtte vij kunne bevijssse E. K. godh, naborligh villije och vänskap, göre vij thett gärne. Befalendes E. K. här medt Gudh then alzmechtigeste. Datum på vår gård Tune udi Östergötlandt then 2 maij anno etc. 1559.

Gustaff medt Gudtz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc konung

Gostauus.

Utanskrift: Stormechtige furste och herre, her Frederich, Danmarks, Norgis, Vendis och Gottis uthvald koning, hertig udi Slesvig, Holsten, Stormarn och Dittmersken, greffve udhi Oldenborg och Delmenhorst, våhr käre broder, svoger och nabo.

(Spår af sigill.)¹⁾

Tuna den 2 maj.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] och Per [Brahe] angående deras underhandlingar med adeln i Vestergötland om dess rusttjänst och med allmogen där om en kostgård.

Riksregistr. 1559, fol. 56 v. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 658.

Vår synnerlig gunstt etc. Käre her Göstaff och her Peer, vij haffve thenn 1 maj bekommeth edher schriffvelse, dateret udi Larff then 26 aprilis, och ther aff förstått, hure I haffve handlett medh adelenn udi Vestergötlandt um then tjänstt, som the schole här effter göre oss och rijkett utaff theris arffvegodtz, så och aff the förläninger, som the haffve aff cronenes ränte etc. Och som I lathe förstå, att the besväre sigh att holle rijkett till försvar och beskyd eenn värustedt karll till häst utaff hvartt halfftannett hundrett marck, som the haffve årligen till att upbäre aff för:ne theris arffvegodtz, uthan ähre begärendes ther opå någenn meddell, så ähre vij ingelunde tilsinnes att effterlathe them udi så måtte någett middell, uthan försee oss, att then bevillung, som I gode männ och andre flere bevilligede och samptychte nu sijdzt udi Vadstene, att hon väll schall vare lijdeligh och drägeligh, och förnimmer mann väll att udi förtijden haffve the uthgiortt eenn rustning utaff hvar sextije marck, som the haffve upburitt etc.

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Productum Kon. M:tt feldtlager Alwerstorp udi Dittmarschen then 27 maj 1559.

Vijdere haffve vij förstätt, hureledes I achte lathe bestelle medt thenn kosstgärdt, som udi Vestergötland schall uthgå, och hvilcke personer I haffve tilförordnett, som medt thenn menige mann ther um förhandle schole etc. Så ähr oss ther um icke obehageligit och see gärne, ähr och vår gunstige begärens, att ther um effter nödtorfftenn måtte beställt bliffve, effter som I och väll kunne tencke, att thett mykitt ähr förnödenn och machtt opå ligger. Dogh synes oss icke vare lichtt, att samme kostgärdt, när hon bliffver uthgiordt, skall bliffve förschickett till Vadstene eller annerstedtz hijtt öffver, effter som ther um tilförende sagtt ähr, uthann see heller, att samme kostgärdt måtte bliffve lagdt opå tre eller fyre b[e]leglige orther udi Vestergötlanndt, ther som rådth finnes till höö och att uprätte godh stalrum, hvar mann udi tilkommendes höstt kunne komme therhädenn, ahnten medt någon väldig machtt eller hure lägenheterne sikh begiffve kunne etc.

Thenn Nils graffvere, I schriffve um, som sådane schade haffver oss medt sitt arbete giortt och I beröre um, vele vij, att han therföre måtte tilböriligen straffett bliffve, och ther I förnimme, att någre andre haffve varitt udi rådth medt honum, att the och måtte effter tilbörlighett varde straffede. Thette vij eder, käre gode männ, till svar icke haffve velett förholle. Gudh edher altijdt befalendes. Datum Tune 2 maj.

Norsholm den 6 maj.

Till utvald konung Erik angående bref, anlända från utlandet, samt om tid och ort för prinsessan Katarinas bröllop.

Riksregistr. 1559, fol. 57 v.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Erich, vij haffve medt thin tjänere bekommett thin schriffvelsse samptt

the andre breff, som thu oss tillschickede och tigh ifrå greffve Johann, Dionisio, Simonn Wolder, Lasse Knutzsonn och Jörenn Gylte ähre tilkompne, tesligis förstätt um the lägenheter, som greffinnen aff Ostfrislandt och greffve Edtzartt oss tilhonde sentt haffve. Och så mykitt thenn berättelsse b[e]langer, som för:ne Simonn Wolder och Jörenn Gylte medt theris schriffvelsse giortt haffver, förnimme vij, att thett någett närh öffvereens kommer med the lägenheter, som oss ähre ifrå Danmarck tilkompne, ther aff vij tigh för någre få dager sedenn copier tilhonde sände, så att ther ju visseligenn någon krigzhandell emott these lannd ähre på färde, om han elliestt aff någett annett synnerligitt tilfalle icke kann förhindrett varde. Therföre ligger oss ingen ringe machtt opå, (effter som vij tigh, käre sonn, och nu senestt medt vår schriffvelsse förmäldede), att vij haffve på våre saaker ett flitigt och tilbörigitt upseende, varendes färdige och vederrede medt alle krigztilbehöringer både till vatnn och landt, enähr som helsstt någett fientligitt opå komme kunde etc.

Hvad vjrdere thenn handell ähr belangendes medt förbe:te greffinne och greffve Edtzartt, ther um the oss nu tillschriffvitt haffve och udi någre punchter förändring begärendes ähre, effter som thu, käre sonn, kantt förnimme aff the visse uthschriffter utaff theris schriffvelsse till oss, som vij tigh här medt sende tilhonde etc., så synes oss, att ähndogh then handell, som oss emellen tilförende udi Stocholm uprättett bleff, icke borde förändres, dogh effter thett inthett synnerligitt ähr, thett the begäre förändrett haffve, kunne vij effter vårt betenckende väll lijde och effterlate, att them sådantt i then måtte må bliffve ihnnrymptt, och effter som the ähre mykitt begärendes, att bröllopett motte holles udi Calmarne, så kunne vij thett icke heller ogille, synnerligen för the fahrlige lägenheter schull, som nu höres på färde vare, så att vij måtte ther nedhre medt våre skep och

galleijder, tesliges vårtt krigzfolck, vare så mykitt när-
 mere vedt grentzenn och tilrede, hvar någett fientligit
 opå komme, ähnn thett skee kunde, um bröllepett uppe
 i Stocholm stå schulle. Och opå thett vij thess bättre
 kunne författe oss och färdige göre till alle deeler, både
 till krigznödtorffter och hvadt till för:ne bröllops kostt
 behöffves kann, haffve vij förlängt tije denn och bröllops-
 daagenn, effter som greffinnen och hennes sonn thett och
 haffve begärendes varitt, nämpligen ihnn till then 9 dagh
 julij, som ähr fiortenn dager effter Johannis. Udi midh-
 ler tijdt vele vij lathe förschicke nedt till Calmare all
 then deell, som vij kunne tencke ther behöffves vill,
 både medt bastartt, vijnn, miödh, prijsing, öll, maltt,
 humble, miöll, brödh, göde oxer och annett, ehvadt vij
 kunne åstadkomme. Och begäre gunsteligen, at thu,
 käre sonn, viltt sammeledes ther till förtenncht vare både
 um huussrum och annett, hvadt thu kanntt besinne ther
 till behöffves vill, latendes oss medt thett allerförste för-
 stå thin mening här um, och hure tigh synes alle saaker
 bässtt schulle företages, att thett kunde gå någett lijke
 och schickeligen till etc. Så haffve vij och latedt
 schriffve thin käre fru mormoder, hertig Frantz och
 greffvenn aff Reinsten till, att the oss och vår käre dot-
 ter till ähre sigh till för:ne städt och till thenn förbe:de
 tijdt begiffve vele, förschickendes tigh breffvenn här medt
 tilhonde, at thu them therhäden kan komme lathe etc.
 Gudh alzmechtigeste tigh altijdt faderligen och käriligen
 befalendes. Datum Norsholm 6 majj.

Norsholm den 6 maj.

Till hertig Johan angående inkomna underrättelser från utlandet, om styrelsen i Finland under hans förestående resa till Sverige och om prinsessan Katarinas bröllop.

Riksregistr. 1559, fol. 59.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Johann, vij haffve thenn 5 dagh maj bekomett thin schriffvelsse, uthgången then 22 aprilis, belangendes thett sändi[n]gebudh ifrå Lijfflandt ähr kommett och sigh till oss begiffve vill etc. Och effter vij aff samme thin schriffvelsse förstå, att thu tigh medt thett förste achter hijtt utöffver till oss, så vele vij dhå vijdere medt tigh ther um förhandle och effter nödtorfften beställe etc. Och vele tigh, käre sonn, faderligen och kärligenn icke förholle, att nu i thesse dager haffver eenn breffdragere varitt hoss oss ifrå Danmarck um någre synnerlige fahrligheter, som nu på färde vare schall emott thesse rijker, effter som thu aff thette medtföljende, och för:ne breffdragere medt sigh hade, vijdere haffver till att förnimme, tesliges thenn copie aff thett svar, som vij ther opå giffvitt haffve. Så ähre oss och nu seden någre breff ifrå Simonn Wolder och Jörenn Gylte tilkompne, aff hvilcke vij sände tigh sammeledes visse affskriffter, ther aff thu tesliges förstå kantt, att någre sådane fahrlige lägenheter på färde ähre. Therföre ligger oss alsomstörste macht opå, att vij haffve våre saaker udi godh acht och flitigh tillsynn, görendes oss tilrede både medt våre skep och andre krigztilbehöringer, ehvadt opå färde komme kann, och effter thu nu drager ifrå thenn landtzendenn Finlandt, vore gått, att någre gode trogne männ tillschickedes, som i midlertijdt och udi thin fråvarelse hade ett nöge upseende opå alle deeler och besynnerligen udi Vijborg, att ther icke

någen förraskning eller förräderij ahnten aff tydscker eller rydtzer ske kan, effter vij förnimme, att ther nu eenn stoor försambling vare schall, och at the fremmende tileffventyrs ähre ther fasstt flere ähnn vårtt äigett folck etc.

Så vele vij tigh, käre sonn, ytterligere haffve tilkenne giffvitt, att vij nu thenn 4 maij bekomme greffinnens och greffve Edtzartz breff aff Ostfrijslandt, belangendes then handell, som oss emellen tilförende ähr förhandlett vordenn, aff hvilkitt breff vij tigh och här medt eenn copie tillschicke, och effter the ähre begärendes, att bröllops kosten måtte holles udi Calmare och tijdenn någett förlänngtt varde, så ähre vij ther medt tilfridtz och upsatt samme bröllop ihnn till 14 dager effter Johannis baptiste, och för the lägenheter schull, nu på färde ähre, see vij heller, att samme kosstt holles udi Calmare ähnn Stocholm, på thett vij kunne vare thess närmere och vederrede, um någett fientligitt opå komme. Thu viltt förthenschuld, käre sonn, schicke thine saaker ther effter och förfoge tigh medt thett försste till oss, när Gudh täckes, thu medt lycke och helsse öffver haffvett varder kommendes, at thu oss till rådth och hiälp vare kunde, hure alle saaker bässtt måtte företages, opå thett att thett kunde gå någett lijke och schickeligenn till. Her effter thu tigh, käre son, rättendes varder. Thenn alzmectigeste Gudh tigh altijdt faderligen och käriligen befalendes. Datum Norsholm 6 maij.

Norsholm den 6 maj.

Till utvald konung Erik angående en väntad livländsk beskickning och om Birger Nilsson [Grips] uppförande.

Riksregistr. 1559, fol. 60.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Erich, vij foge tigh här medt gunsteligenn och faderligenn tilkenne, att nu thenn 5 dagh maj ähr oss våhr käre sons Johans breff aff Finlandt tilhonde kommett medt någre framsätningar, som thett lijfflendske sändebudh hoss honum hafftt haffver och nu på reesenn till oss vare schall, effter som thu ther um vjrdere aff these medtföliende copier haffver till att förnimme etc. Och ähndogh vij aldelis um theris värff till oss ähnnu icke vette kunne, så förnimme vij liqvell till thett nämeste aff thett, som högte våhr käre sonn Johann haffver oss tilschickett, dhå schall thett förnämpligen gælde opå eenn summe penningar, som the aff oss begärendes ähre, och see förthenschull gärne, at thu, käre sonn, viltt oss häruthinnen och the andre vichtige ährender, som vij tigh um haffve tilschriffve latedt, thin meningh och godhe rådth meddele, hvadt theruthinnen bästt görendes vare vill etc.

Ytterligere kunne vij tigh, käre sonn, icke förholle, hure oss dageligenn ju mhere förekommer, att her Birge Nilsson lather sigh befinne medt många otillbörlige styccker oss till förtrett och nådell, ther aff vij inthett annett uthann eenn siälsind mening tage kunne, så att han oss medt föge gått bevogen ähr, som ähr till thett förste, att vij för någre åhr seden lothe giffve eenn bonde vårtt breff, att han obehindrett schulle bygge på eenn öö uthan för Stendören, benempdt Trampö, menn her Birge haffver sådantt inthett velett tilstädie, uthan nederriffvitt hanns huuss och huggett sköther och noth sunder, som

honum tilhörde. Så haffver han och nu nyligen, emeden vår fougte var icke tilstädes uthan hoss oss stad, medt lutther vold och välde tagett sigh ett heemen till, som cronen tillydder och aff ålder eenn gammell prestegårdt varitt haffver, nämpligen prestegården udi Gälsrum sochn i Tiustt, och ther latett sönderhugge och nederbryte gärdtzgårderne och lagtt alle ägerne under eenn gårdt, han ther haffver. Item lather han och bygge på våre och cronenes strömer uthan vår villije och tillatelsse medt lutther fosshett, både hammersmedier, sågeqvärner och tulqvärner, effter som thett ähr skett vedt eenn ström, vidh nampnn Hääg, tesliges och vedh Eedh etc. Så vill han icke heller tilståde våre skepstimbermänn ath hugge någett ekevärecke vedh Vestervijk på cronenes äger, menn han schoner platt inthett hvarckenn våre eigne eller cronenes äger, uthan lather hugge uthann åthervände till sitt eigett behoff och vill oss förhindre att lathe hugge till the skep, som vij lathe upsättie, menige rijkett och cronene till försvar och gagnn etc. Så tycker oss, att han medt sådane och andre flere otilbörlige förhandlingar, som han och hans partij mykitt och offie medt befundne varde, göre oss på vårt kong:e ähmbetis vägne ingen godh schäll och synnerligen för all thenn ähre, gunstt och nåde, vij honum bevijsst haffve, och kunne thett icke heller udi längdenn så lijde etc. Therföre haffve vij nu säntt effter för:ne her Birge, att vij medt honum här um förhandle kunne, och begäre, att thu, käre sonn, ther nedhre udi thenn landtzändenn viltt och granneligen lathe förhöre um hans förhandlingar, och hure hans partij ther nedhre regere pläge, giffvendes oss här medt thett försste sedenn tilkänne. Ther thu varder tigh effter rättendes. Gudh tigh faderligen och käriligen befalendes. Datum Norsholm 6 majj.

Norsholm den 7 maj.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)], Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] [och Per Brahe¹]] angående inkomna underrättelser från Danmark, om prinsessan Katarinas bröllop och om det väntade livländska sändebudet.

Riksregistr. 1559, fol. 61.

Vår synnerlige gunstt etc. Käre godhe männ, vij vele eder icke förholle, att här haffver varitt ett budh hoss oss ifrå Danmarck medt någre breff och ährender, belangendes någre fahrlige prachtiker och stämplinger, som nu schole på färde vare och förhänder haffves emott these rijker, effter som I utaff these medtfölijende copier haffver till att förnimme. Så ähre oss någre breff nu sedenn ifrå Simonn Wolder och Jörenn Gylte tilkompne, ther aff vij eder sammeledes afschriffter tilschicke, och förnimme, att thett fasstt drager öffverens medt thett, som thet danske budh berättett haffver etc. Så ligger oss ingenn ringe macht opå, att vij göre oss färdige udi alle måtter medt thenn deell, som till krigzhandler behöffves kann, och ähre vederrede, ehvadt på färde kommer, besynnerligen ther nedhre udi thenn landtzändenn Vestergötlandt och Smålandt, så att man måtte haffve någett i förrådt till att tage och underholle eenn hoop krigzfolck medt, närh så aff nödenne kunde vare, tesligeste till höö och hästefoder, effter som vij edher ther um tilförende haffve vår villije och mening forstålatedt etc.

Så ähr oss och nu breff kommett tilhonde ifrå greffinnen aff Ostfrislandt och hennes sonn, greffve Edtzartt, ther aff vij eder sammeledes copier tilschicke, och effther

¹) Registraturrubriken lyder: Till her Göstaff, her Sten och her . . . belangende breffdrageren ifrå Danmarck.

the ähre begärendes, att bröllopskostenn måtte holles udi Calmare, tesliges dagenn någett lännger upsätties, så kunne vij thett väll effterlate, nämpligen ihnn till 14 dager effter Johannis, besynnerligen för the fahrlige lägenheter schull, som nu på färde höris, att vij thessförinnen kunne oss ruste och färdige göre medt vårt krigzfolck, tesliges eenn stoor deell aff våre skep och galleijder, ther medt vij måtte thess närmere vare gräntzenn och förhindre och förtage fiendernes förehaffvende, um the någett fahrligitt emott oss begynne vilde etc.

Vij kunne eder, käre gode männ, och icke förholle, att vij förstätt haffve, thett ett sänndebudh och så nu på reesenn till oss vare schall ifrå Lijfflanndt, hvilckit alrede haffver varitt hoss vår käre sonn Johan udi Finlandt och honum un någre värff förstå latett, effter som I aff these medhföljende copier haffver till ath förnimme. Hvarföre ähr till eder vår gunstige villije och begärenn, att I um alle these för:ne vichtige saaker och ährender vele eder emellenn beväge och berådhslå, giffvendes oss sedenn medt thett förste mögeligitt edertt betenckende och gode rådih tilkenne, hvadt häruthinnen till att görendes vare vill, så att rigzens och alle våre välfärdt måtte nödtorffteligen bliffve betrachtett, och att thenn saak medt för:ne bröllopskosstt kunde sammeledes schickeligen företages och gå någett lijke till. Ther effter I eder rättendes varde. Gudh alzmechtigh eder altijtt befalendes. Datum Norsholm 7 majj.

Norsholm den 7 majj.

Lejdebref för grefvarne af Ostfriesland.

Enligt original i statsarkivet i Aurich.

Wir Gostaf, von Gots gnaden zu Schweden, der Gotten unnd Wenden etc. königk, mit diesem unserm offenen

brief thuen kundt und bekennen jegen menniglich, nachdem die wolgebornen unsere freuntliche liebe schweger, hern Edzart, Christoff und Johann gebrudere, graffen zu Ostfrieslandt, zu volnfuerung etzlicher zuvorn abgeredten sachen, sich anhero in unser reich zu vorfuegen uns freuntlichen zuvornehmen geben, unnd aber in erfahrungk kommen, wie in itzo geschwinden unnd geferlichen zeiten, die Ostseh auch sonst andere orter fast vorunruhet, dadurch man sich uberfalles unnd handtetiges angrieffes von etzlichen wiederwertigen befahren muste, fleissigh bittent wir I. L. zu sicherer vollendungk irer an uns vorgehomenen reihse unser königliche gnade, salvum conductum und hulff darleisten und mitteilen wolten. Weiln wir nuh nit alleine den jenigen, so uns verwandt und gesipffet, sonst auch menniglich unsere königliche hulff unnd forderungh je unnd allewege mitzuteilen gesonnen, unnd ohne das alles I. L. vorlenggest zu freuntlicher berehdungk gerne bein [!] uns wissenn wollenn, demnach haben wir I. L. solche billiche bit, ob wir nit zweifeln, das ohne das I. L. menniglich unbehindert, als auch gliedtmass des reichs, werden durchkommen lassenn, in keine wege abzuschlagen gewust, unnd geben derwegen I. L. hiermit in crafft dieses vor unns inn unsern reichen, landen, herligkeiten, strohmen unnd gebitten ein frey, sicher, christlich, freuntlich geleit, inn und aus unsern reichen, an und von uns, neben allen den iren, so I. L. mit sich einher fuhren werden, frey, vehlich, sicher, unvorhindert mit den iren zu wasser unnd zu lande zu ziehen, zu reihsen unnd passiren ohne unsere oder menniglich vorhinderung, wie wir solchs hiermit I. L. sicher, frey, vehlich und offen an unnd von unns, in und aus unsern reichen mitgeteilet habenn wollen, unnd gelanget derwegen ann alle unnd jede, wes wir den oder standes die seindt, so sonsten mit diesem brief ersuchet mochten werden, unsere freuntliche bitt, gunstiges sinnen unnd

gnediges begehren, E. L. und ir andern wolten gemelte unsere schweger durch ire königkreiche, furstenthumb, lande, herligkeiten, stedte, getzwengge und gebitte, umb des unns I. L. derhalben ersuchet, frey, vehlich, sicher und unbekommert mit alle den iren iren wegk nehmen, durchziehen und passiren lassen, domit I. L. nit alleine der gemeinen freiheit und keiserlichs landtfriedens und sicherheit, sondern auch dieses unsers geleits und pas-brieffes sich sicher genossen entpfinden unnd unvorhindert an uns gelanggen moege. Das seindt wir jegen E. L. in allem freundtlichenn willenn, euch anderen aber in gonsten und gnaden zuvordienen, erkennen und beschulden gewilliget unnd geneiget. Unsern hauptleuten, vogten, vorwesern, befehlichsleuten, burgermeistern und alle den jenigenn, so von unsert wegen zuthuen und lassen, aber wollen wir hiermit voreins und allere[r]nstlich aufferlegt und bevholen haben, dass sie wolgedachten unsern schwegern und freunden, woh I. L. dan in unsern reichen und landen ankommen werden, nit alleine unvorhindert unter strackem sicherm geleit an uns iren wegk mit alle den iren gestadten, sondern auch als unsern verwandten alle moegliche hulff und furderungk zu und ab darreichet und beweiset. Doran geschicht was billich und recht, und volnbringet unsers bevehlichs ernsten willen unnd meynungk. Gegebenn Norssholm den 7 maij anno 59.

Gostaus.

(Sigill.)

Norsholm den 8 maj.

Till Lars Fleming och Anders Sigfridsson [Rålab] angående vakthållningen i Stockholm, om flottans utrustning och om Vaxholms befästade.

Riksregistr. 1559, fol. 62.

Vår synnerlig gunstt etc. Vij giffve eder tilkenne, Lasse Fläming och Annders Seffredtzsonn, att oss udhi these dager ähre månge schriffvelsser och varningar tilkompne um någre fahrlige prachtiker, som schole vare på färde och driffves emott oss och thette vårtt [rijke] aff någre thess misgynnere och ovenner. Så ligger förthenschull ingenn ringe machtt opå, att vij haffve grann acht och tilsynn opå våre saaker, och vele edher här medt alffvarligen och gunsteligenn haffve förmanett, att I lathe haffve nøge upseende ther i stadenn både medt vachtt och annett, tesliges the fremmende och alle mistenchte perssoner, at the oss någet förräderij icke ahnrichte måtte, och medt alffvarsamhett ther till vare förtenchte, hureledes vår skepsflotte medt thett försste kann bliffve färdigh både medt eenn deell och annen, som ther till kunde behöffves, så att allt kunde vare redhe, hvar någet fientligitt hasstigt opå komme etc. I vele och vare förtenckte till att fliteligen lathe beställe um alle deeler, som kann behöffves vedh Vaxholmenn både medt mhere befästning, skytt, kruutt och lodh, fettalie och gått krigzfolck, så att ther icke aldelis måtte vare blott och bartt, hvar fienderne therföre medt eenn hastt komme kunde etc. Her um I opå thett flitigeste beställe vele, effter som I här aff kunne betencke och förnimme, att thett mykitt rikett och thess välfärdt ähr ahnliggendes. Ther I eder effter rätte vele. Datum Norsholm 8 maij.

Norsholm den 8 maj.

Stadfästelse af Vångabergs bergsmäns privilegier.

Riksregistr. 1559, fol. 63.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att effter våre trogne undersäter och menige bergzmänn, som opå Vonge berg boendes ähre, haffve i underdånighett giffvitt oss tilkenne, att the udi förtijdenn haffve aff framledhne Sverigis konnunger och herrer hafft thenn frijhett och privilegier, att the, som udi någon schade hände komme för manslagh medt brådskilnatt och vapenskiifte, gäldskyldige eller andre sådane gärningar, plägede ther niuthe fredh och säkerhett, till thess the kunne sigh förlijke och försone medt them, som sådane gärning medt rätte tillyde och åkärende våre, begärendes tesligis aff oss ödmiukeligenn, att vij them sådane frijheter ähnnu gunsteligen unne och effterlate vilde etc.; så opå thet för:ne bergzmänn sigh thess troligere, flitigere och välvilligere schole udi alle måtte, som rätsinnige, trogne undersäter böre att göre, lathe bruke och befinne till vårtt och rigzens gagnn och bäste, enähr vij them hälstt tilseijendes varde, haffve vij aff synnerlig gunstt och nåde them undt och effterlatett, som vij och nu medt thette vårtt öpne breff them för:ne frijheter gunsteligen unne och effterlate, doch medt sådane beschedt och förordh, som här effter följer. Förstt att alle the, som i mordstigh till vatnn eller landt för andre ligge och schade göre, schole sigh icke haffve till thesse frijheter schiute eller them någett til gode åthniute, uthann ther lijke som andre städes bliffve antastede och för theris misgärningar tilböriligen straffede. Till thet andre schole inge vetterlige tiuffver eller förädere ther handhaffde eller försvare[de] varde. Item the, som ifrå theris hosbönder medt regenschaper eller pen-

ninger bortrymendes varde, schole ther till rätte och ransakning varde uppeholdne och icke udi någon annen måtte försvarede. Vij vele oss och här medt frijtt förbehollett haffve, att inge våre eigne tjänere eller andre, hvilcke the helst ähre eller vare kunne, schole vedt för:ne bergh varde fredkallede oss emott eller i någon måtte under ögenenn, så framptt för:ne bergzmänn icke vele thesse våre frijheter haffve förvärckett och elliestt undvijke vår ogunstt och vrede. Ther sigh hvar och eenn haffver effter att rätte. Thess till visse under vårtt secrett. Datum Norsholm 8 maj.

Norrköping den 8 maj.

Till hertig Henrik af Braunschweig med inbjudning till prinsessan Katarinas bröllop och förfrågan rörande de pågående truppsamlingarne i Sachsen och Holstein.

Enligt original i Landeshauptarchiv i Wolfenbüttel.

Unsere freundlich dienst unnd was wir mher liebes und guttes vormogen zuvor, hochgeborner furst, freundlich lieber schwager. Wir fuegenn E. L. freundlich zu wissenn, das zwischen der hochgeborne furstin, unser freundlichen geliebtenn tochter, frewelin Catharin, zu Schwedenn, der Gottenn und Wenden etc. geborne konigin, eins, und dem wolgebornenn unserm freundlichen liebenn schwagern, herrn Edzarten, graffenn zu Ostfrieslandt, andersteils, vorgangenes sommers unnd hiebevhornn eine freudtliche christliche eeberehdungk und voreinigungk gestiefftet, und wir vormittelst gottlicher hulf solch christlich vornehmen mit haltung der hochzeitlichen freude unnd ehrentages auf sontags vhor Margarethe, welcher ist der nechstkommende 9. julij, zu Calmar gewislich zu schliessenn und volendenn gesonnen, und aber E. L. als unsern freundlich liebenn schwagern, der vorwandtnus

nach, gerne bein uns zum beistandt habenn möchtenn, inn massen wir uns gentzlich vorsehen, E. L. unns es keines wegges abschlagenn werdenn, sondern sich dorinnenn willigk ertzeigenn unnd befindenn lassenn, demnach bitten wir E. L. freundlich, E. L. auf gemeltenn ehrent- unnd hochzeitlichenn tagk als denn sonntagk vor Margarete, welcher ist der 9. julij, zu Calmar oder zuvorn neben E. L. freundenn und denen sie zugethann, gewislich bei uns anhomenn, zu unsern ehrenn erscheinen, mit uns unnd den unsern sich allerhandt freundlicher berehdungk ergetzen und sich also als unser freundlicher lieber schwager ertzeigen. Das seindt wir umb E. L. freundlich zuvordienen gewilliget und wunschen E. L. zu solcher ankunfft von Gott gluck, heyll unnd alle gnade, dem wir auch E. L. jederzeit fleissigh bevhele-
lenn. Datum Norcöping denn viij maij anno etc. 59.

Gustaf von Gotts gnaden zu Schweden, der
Gottenn unnd Wendenn etc. konigk

Gostaus.

Utanskrift: Dem hochgebornenn furstenn, unserm freundlichen lieben schwagern, herren Heinrichen dem jungern, hertzogenn zu Braunschweigk und Luneburgk.

[Zettel:]

Wir können auch E. L. freundlich nit verhalten, das wir in erfahrungh khomen, wie ein gross kriegsfolck sich hin und wieder heuffenn und sonderlich inn dem sechsischen kreis unnd landt zu Holstein sich vorsamlenn soll. Wir aber nicht wissen können, wess furhabents sie seindt, oder wem es geltenn soll. Und von vielen gewarnet, als solten wir vonn solchen auch nit im besten gemeinet werden, demnach ist unser freundlichs bittenn, dieweil unns E. L. altzeit zuvorn freundliche warnungh

gethann, auch ohne zweiffell ir vornehmen woll wissentlich, sie wolle unns freuntlichen zuschreiben, wie es mit solchem kriegsvolck eine gestaldt haben, und wes furnehmens sie endtlich sein mögen. Des seindt wir umb E. L. wiederumb freuntlichen zuvordienenn gewilliget. Datum ut in litteris.

Gostauus.

Norrköping den 13 maj.

Till utvald konung Erik angående tillåten spannmålsfrakt samt om Lasse Stum och Joen Skrifvare [till Barkestorp].

Riksregistr. 1559, fol. 63 r.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn, vij haffve bekommett någre thine schriffvelsser. Och hvadt the skuter och båter ähre belangendes, som thu haffver latett aristere och haffve varitt ladde medt spanmåle, kunne vij lijde, att samme spanmåle må aff them, som honum ägendes ähre, ther föryttrett bliffve. Vij haffve och latedt förfare, um vår fougte här udi Norköpfung haffver giffvitt någre pasbordt till att före spannemåle aff landett. Så haffve vij icke kunnett ähnnu förnimme, att han haffver ther medt giortt udöffver vårtt förbudh, uthan allenestt, att han gaff eenn ifrå Bornholn passbordt till att uthføre så mykin spannemåle, som han hade förbytt sigh till för någon fisk, som här till vårtt behoff bleff anammett etc.

Vijdere haffve vij förstätt aff thin schriffvelse um Lasse Stums förehaffvende. Så kunne vij nu väll märcke, att Karll Humpe icke haffver varitt orsakenn till att samme hans förehaffvende haffver bliffvitt rychtbartt, uthan att för:ne Lasse ther till haffver mästt siälff varitt vollendes, effter han mykitt siälsindt haffver sigh förhollett och giortt sigh mistenncht hoos eenn och annen

både medt ordt och åthäffver etc. Så haffve vij nu effterlatedt, att för:ne Lasse haffver dragett tijtt nedt och schall åther giffve sikh hijtt up medt sin hustru, effter oss icke synes vare rådeligitt, att han här effter schall bliffve ther nedre, och hvar han kann beväge sin broder Anders Stum till att giffve sikh hijtt up medt, dhå ähre vij och ther medt tilfridts, dogh så att thett måtte skee oförmerchtt och uthann misstancke. Vij kunne icke heller befinne, att Joenn schriffvere någett schall haffve förhindrett thett, som för:ne Lasse var befalett att beställe. Och effter oss ähr tilvettendes vordett, att för:ne Joenn schall vare någett förtrett skett utaff the dansche, såsom och nu Ebbe Knutzsonn schall haffve förbudett för:ne Joenn att upbäre thenn ränte, som honum tilfaller udi Blekungh aff hans arffvegodtz, som han ther ähr ägendes, ähdogh vij icke vette kunne, hvadt härum sannestt vare kann, tu viltt förthenschull tigh här um erkunnige och sedenn oss förständigige, hvadt thu här um udi sanningh kann förfare lathe, ther effter thu thig rättendes varder. Thenn alzmechtigeste Gudh tigh altijdt faderligenn och käriligen befalendes. Datum Norköpfung 13 majj.

Norrköping den 13 maj.

*Öppet bref på ett jordbyte med Jakob Turesson [Rosen-
gren].*

Efter det sönderskurna originalet på pergament i RA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij haffve giordt et lagligit jordebyte med thenne åss elschelige vår tro man Jacop Tureson till Grensholm, vepnere, uti så måtte at vij haffve unt och uplatit honom och hans arffvinger enn vår qvårn, benämnd Skeneblachen, sampt med en tåmpt och åtte spans affgiäll i åcker och äng under samma qvårn, liggiandes uti Östergylland i Mimwingz härith i

en by, benämd Hagit. Ther emot haffver han viderlagt åss och våre liiffzarffhärer igen til evärdelig äge these sine godz, såm är en gård heeter Dumbo, liggiendes uti Hörende sochen på Kållan i Vestergyland, ränter smör 8 [L]æ, malt 1 tunne, råg 1 tunne, giästninge penningar 3 mark, daxverkis penningar 1 mark ortiger; item Gotöö en gård, liggiandis i Barkerne sochen i Tuhundretz häridt, ränter korn 12 spen, giästninge penningar 18 öre och daxverckx penningar 2 mark ortiger; item en gård i Frösvij i Romfertune, ränter korn 18 spen, giästninge penningar 18 öre och daxverckx penningar 2 mark ortiger; item en gård, benemd Haget, i Örbärga sochen vid Arboga [sic], ränter järn et fat, giästninge penningar 18 öre, daxverkis penningar 2 mark ortiger; item et fischit med sampt en lyckie och en äng, liggiandes i Motala i Aska härit, fischit ränter årligen åll 1¹/₂ tunne, på tåmpten sås 4 spen, ängen ränter höö 3 lass etc. Hvarföre åffhände vij åss och våre liiffzarffhärer för:ne Skeneblache qvarn och tillägne henne förbe:te Jacop Turesson och hans efftherkommande arffvinger med ström, hus, tåmpt, acher, äng, skog, fiske vatn och alle andre lägenheeter, som ther till liger och åff ålder til ligat haffver, till everdelige äge, och täss till ytermere visse late vij hängie vårt secret her neden före. Datum Närkiöping then 13 maj anno domini tusend femhundet femtie nije.

(Sigill.)

Norrköping den 13 maj.

*Till Gabriel Kristersson [Oxenstierna] och Nils Ryning
angående den tidigare pålagda kostgårdens utgörande äfven
af präster och borgare i Uppland.*

Enligt afskrift i Hogenskild Bielkes afskriftssamling (UB.), 2, fol. 329. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter D. 1 (1888): s. 655—657.

Vår gunstt tillförrende etc. Eptter som vij tiilförrenne haffve låthiitt eder förståå och tiill skriffve, Gabriell

Christiersson och Niels Ryngh, om thenn kåsttgård, som bönderne uttgöre skolle ij Upland och Rodzlagenn för the legenhetters skull, som nu opå ferde ähre, såå kann doch samme kosttgårdh icke medh mykitt förslå medh mindre presterschapeett och borgarne tesliikis ther till hielpe måtte, besynnerliigenn eptter vij och nu ackte hålle våre kiere dotters, frökenns Catherinis bröllop etc. Therförre ähr vår vilie och befallningh, atth I tesliikis medh them ther om handle vilie, lijka som thenne inne-lychte zedeell förmeller, sammeledes udi the hereder och sochner ij för:ne Upland och Rooslagenn, såå mange the vare kunde och icke våre förtechnede udi thenn zedellenn, som vij nu ider senastt medh vår breff till-skiickede, och försee vij oss, att the ther uttinnan ingen besväring haffvandis varde etc. Vettandis eder her eptter rette. Gudh befallandiis. Datum Norkiöping 13 majj anno etc. 1559.

[Bilaga:]

Thenne eptter:ne kåsttgård scholle alle städer i Upland och Rogslagenn samptt bisperne och prestterne uttgöre tiill högbårenn frökien[n]s, frökien[s] Kattherines bröllop.

Förstt Stocholms stadh

åmenn	40 mark örtiger	viinn	20 åmer
lestenn	36 mark örtiger	öll	15 lestther
lesthen	36 mark örtiger	skrättbrödh	10 lestter.

Ittem högbe:te vår nådiige frökenn ehnn stätteliig skenck och föräring, eptther som gamull plegsed vara plägar.

Upsala stadh

tunnan	7 mark örtiger	skrätt hvettemiöll	20 tunnor
tunnan	6 mark örtiger	skrätt rogmiöll	40 tunnor.

Öregrundz stadh

lesthenn 36 mark ortiger öll 3 lestter.

Ittem vår nådiige frökienn ähnn föräring ij guldh.

Enekiöpingz stadh

tunnan 7 mark ortiger skrätt hvettemiöll 15 tunnor.

Bisperne

Erchiebiscop Laurenttz
ij Upsale

M. Hans ij Stocholm

öll 1 lesth

öll 1 lesth

kiött och flesk 1 skeppundh

skrätt brödh $\frac{1}{2}$ lesthskrätt brödh $\frac{1}{2}$ lesth

kiött och flesk 1 skippundh

färstt smör 8 [L]æ.

Ther tiill vår nådiige
frökenn ehnn föräring i gull
eller sölfv.Ther tiill vår nådiige
fröken ehn föräring medh
guld och sölfver.

Prester udi städerne

M. Märthenn ij Upsala

tunnan 3 mark ortiger öll 3 tunnor

tunnan 3 mark ortiger sk[rädt] brödh 3 tunnor.

Her Eriich ij Enekiöping

tunnan 3 mark öll 3 tunnor

tunnan 3 mark sk[rädt] brödh 3 tunnor.

Kyrckioprestenn ij Öregrund

tunnan 3 mark öll 3 tunnor

tunnan 3 mark sk[rädt] brödh 3 tunnor.

Presterne på landzbygden i Uplandh schole hvar
uttgöre

[L] 1 mark köött 2 [L]

[L] 1 mark flesk 2 [L]

[L] 2 mark smör 1 [L]

eller hvar, som han ähr förmögen tiill.

Norrköping den 13 maj.

*Till Olof Törnsson och Olof Simonsson angående kläde
till hingstridarne på Orreholmen.*

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnssons uppbörsregister 1559 (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst tilförenne etc. Skole I vetta, Oluff Törnsson och Oluff Simonsson, ath vår stalkestare på Årreholmen, Hans Vesgöte, haffver underdånliga tilkenna giffvit, ath våre hingstridere, som äre på Årreholmen, stå nåckett klede tillbaka för thet framledna år 58. Så är vår vilie, ath I nu udi eders register ransake skole och late för:ne våre hingstridere become then dell, som them bör at haffve. Rettandes ider här effther. Datum Norrköpfung 13 maj anno 59.

Norrköping den 14 maj.

*Till utvald konung Erik angående en bröllopgärd från
Småland.*

Riksregistr: 1559, fol. 64 v.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Erich, vij vele tigh faderligenn och gunsteligen icke förholle, att för thenn lägenhett schull, som nu ähr på färde och thenn store bekosttnett, vij göre måtte medt vår käre dotters bröllop, haffve vij latett beställe medt våre undersäter

udi alle landtzender, at the måtte komme oss til hiälp och undsätning medt någon fettalie effter hvar landtzändes lägenhett. Therföre haffve vij latedt schriffve thenn menige mann till udi Smålandt um någon hiälp, som vij aff them begärendes ähre, förschickendes tigh vårtt öpne breff här medt tilhonde, och begäre gunsteligenn, at thu, käre sonn, viltt här um förhandle och beställe lathe effter thett sätt, som oss haffver syntz, thenn gärdt nu uthgå schulle och i thenne ihnneluchte zedell förtecknett ähr. Och såge gärne, att ther måtte sammeledes någre förtrogne männ tilförordnes, som samme gärdt udi Calmarne måtte upbäre och holle ther opå beschedelige register och regenschaper effter mantalett, att vij ther opå frandelis någon godh undervijsning och bescheedt bekomme kunde. Här um thu, käre sonn, medt flijtt beställe viltt. Thenn alzmechtigeste Gudh tigh altijdt faderligen och käriligen befalendes. Datum Norkopung 14 majj.

Effter thesse två tenorer¹⁾ schreffs till hertig Johan, tesliges Kong:e M:ttz fougter i Finland och Norlanden.

Norrköping den 14 maj.

Öppet bref till präster, köpstadsmän och bönder i Småland angående en kostgård, dels till flottans underhåll, dels till prinsessan Katarinas bröllop.

Riksregistr. 1559, fol. 65. Förnt tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 657.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder våre trogne undersåter, prestmänn, köpstedszmänn, bönder och menige almoge, som bygge och boo udi Smålandt, vår gunst och nåde tilförende etc. och giffve eder här medt gunsteligen tilkenne, att effter thenn fahrlige lägenhett, som nu höres och på färde ähr, bliffve vij förorsakede att uthruste våre

¹⁾ Härmed syftas, utom på ofvanstående bref, äfven på det följande.

skep och galleijder till siöss medt eenn stoor hoop aff vårt krigzfolek. Så vele vij eder, trogne undersåter, och icke förholle, at vij haffve sammeledes achtett göre och holle vår käre dotters bröllop udi Calmarne, ther till och så mykin kostt och fettalie behöffves vill, och förthenschull laterd våre undersåter tillschriffve öffver heele rikett um någon hiälp och undsätning på någre nödtorfftige partzeler, som the oss i sådane fall plichtige och schyllige ähre uth att göre effter hvar landtzändes lägenhett, ther till the haffve hvar och eenn udi sin städt latett sigh hör-samme och godhvillige befinne etc. Så tviler oss inthett, att I, trogne undersåter, udi lijke måtte görendes varde, och begäre förthenschull, att närh våre trogne männ och tjänere ther um medt eder varde förhandlendes, att I dhå välvilligen uthgöre then deell, som the eder udi så måtte varde föregiffvendes och på våre vägne tilseijendes. Vij vele och ther emott altijdt gärne rame och söke edertt och menige rigzens gagn och bäste och thenne eder välvillighett medt all gunstt och nåde igenn betencke. Ther I, dannemänn alle, haffve eder effter att rätte. Datum Norköping 14 majj.

Norrköping den 15 maj.

Till utvald konung Erik angående rustningar med anledning af hotande rykten från utlandet, om det svar, som afgått till grefven af Ostfriesland, och om den hållning, som borde iakttagas mot danskarne.

Riksregistr. 1559, fol. 66.

Vår faderlige gunstt etc. Käre sonn, vij haffve medt thinn schriffvelsse undfongett the breff, som thu oss tillschickett haffver aff hertuginnen aff Saxenn, greffve Edtzartt och Jörenn Gylte, och kunne icke annett förmärcke, uthan att ther ju visseligenn någre fahrlige stemplinger

och prachtiker på färde äre, effter thett aldelis stemmer och kommer öfvereens medt thett vij tilförende lothe tigh tilschriffve. Therföre vele vij här uppe um alle nödtorffter lathe beställe både medt våre örligzsköp, tesligis vårt krigzfolck och andre krigztilbehöringer, som vij kunne tencke aff nödenne vill vare, och så lagett, att våre häster och resigtygett måtte drage nedh åth Vestergötlandt, Östergötlandt och Smålandt, sammeledes thett fottfolck aff Dalerne och andre orther, som inthett ähre brukede till siös, menn the andre knechter här uppe vele vij lathe bemanne våre sköp och galleijder medt och såge gärne, att alle våre sköp måtte vare på en städt tilhope vidt Calmare eller elliestt, på thett the thess starckere måtte vare till att försvare sigh. Och begäre, att thu, käre sonn, opå thin sijde ther till sammeledes förtencht vare vill, och opå thett thu måtte haffve någon tilhiälp ther nedhre, så haffve vij latedt schriffve her Steenn och her Svante till, att thu eenn aff them till tigh medt thett försste bekomme schall. Vij begäre och, at thu städes viltt haffve thine visse budh och kundschaper till att förfare, hure the dansche och siöstäderne tage sakerne före, att vij ther um medt thett förste mögeligitt kunde altijdt bliffve förständigede etc.

Hvadt thett belangendes ähr, greffve Edtzartt till tigh schriffver um then handell, oss emellen och honum varitt haffver, och att han begärer förlängringh på bröllopsdagen, item att samme högtijdt i Calmare holles måtte etc., ther opå haffve vij honum för någre dager seden medt hans eigett budh vår mening latedt tilschriffve, effter som thu väll haffver förnummett aff the copier, vij tigh tilschickede. Gudh giffve, att thett icke ett krich för bröllop och gästebudh bliffve måtte. Och achte vij thett sammeledes ther vedt bliffve lathe och thett fulfölge, hvar thett elliestt icke måtte förhindrett varde aff the fahrlige lägenheter, som nu höres på färde vare etc.

Thett thu, käre sonn, begärer vette, hure thu på thenne tijdt schaltt förholle tigh emott the dansche, så synes oss effter thenne [tijdz] lägenheter, att mann sigh inthett lather förmärcke emott them, till tess mann see kann, hure the dansche nu vele tage saakerne före. Dogh ähr icke rådeligit att tilstonde mykin uthförning på thenne tijdt oppå spanmåle eller boskap, hvilekitt vij tigh, käre son, faderligen och käriligen icke haffve förholle velett. Datum Norköpfung 15 majj.

Norrköping den 15 maj.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående rustningar mot den hotande krigsfaran och om kallelse för honom att infinna sig hos Kungl. Maj:t.

Riksregistr. 1559, fol. 67.

Vår synnerlige gunstt etc. Effter som vij för någon tijdt seden, käre her Steenn, lothe eder samt her Göstaff och her Peder tilschriffve um the tijdender och fahrlige lägenheter, som oss vore tilkompne och nu på färde höres emott oss och thette vårtt rijke vare schole etc., så ähre oss och nu seden breff och tijdender tilkompne, eblandt hvilke hertuginnen aff Saxen, Joestt von Alefeltt och Jörenn Gylte tesliges hijtt schriffvitt haffve, ther aff vij eder här ihnneluchtt copier tilschicke, och förnimme, att thett fasstt stämmer och öffvereens kommer medt the tijdender vij eder tilförende um haffve tilschriffve laterdt. Therföre ähr aff nödenne, att vij tencke till alle the dealer, som till förstärckning och mothvärnn kunne behöffves och tiänlige ähre både till landt och vatnn, så att fienderne måtte skee någett manligit emotstondt, när the någett fientligitt företage vilde. Och effter som vij tilförende haffve eder tilschriffve laterdt, att mann schulle lägge sigh vinn um thett mäste höö, man ther nedre udi

then landtzänden kunne bekomme, och att then gärdt, som nu ähr lagtt opå landett, måtte göres tilhope opå någre beqvåmlige orther ihnn emott grentzen, ther resigtygett och annett vårt krigzfolck kunde försambles, så att thett och nu i tijde måtte bliffve bryggett och baakett then spanmåle, som ther till kunde behöffves etc., så såge vij gärne, ähr och vår alffvarlige villije och gunstige begären, att I här um medt thett alder förste och fliteligen beställe vele, och haffve vij nu latedt tilschriffve våre fougter och befalningzmän ther nedre, som vår spannemåle haffve udi befalning, att the skole medt thett alderförste lathe brygge och bake thett måste the kunne, förshickendes eder här medt breffvett tilhonde, och begäre gunsteligen, att I ytterligere medt them här um effter nödtorfften beställe vele etc. Och för sådane lägenheter schull, som nu på färde ähre, synes oss bässtt vare, att vij schicke thett måste krigzfolck til hästt nedt till Vestergötlandt, Östergötlandt och Smålandt, som vij kunne åstadkomme, tesliges the knechter aff Dalerne och flerestädes, som inthett ähre brukede till siöss, menn thett annett vårt fothfolck vele vij lathe bemanne och förstärcke våre skep och galleijder medt; och begäre tesligest, att I tilseije ridderskapett och adelen ther nedre, att the samptt medt vår foormarsk ähre tilrede och färdige medt theris folck och häster, enähr som hälstt behöffves kann etc.

Vijdere, käre her Steenn, effter här dageligen många vichtige saker förefalle, både uthlendzke och ihnlendzke medt sändingebudt och annett, och ingen aff våre gode männ oeh rådt här nu tilstädes ähr, therföre ähr vår nådige villije och begären, att I på edre sijde beställe um the nödtorfftheter, som för:vit står och aff nödenne ähre, och eder seden medt thett förste förfoge till oss, förhiälpendes oss udi the saaker, som här behöffves och förefalle kunne etc. Ther I eder effter rätte vele. Gudh

alzmechtigh eder altijtt befalendes. Datum Norköping
15 maij.

Samme mening till her Göstaff och her Peer sampt-
ligen, excepto finali.

Norrköping den 15 maj.

*Till menige man i Östergötland angående dikning och röj-
ning.*

Riksregistr. 1559, fol. 68 v. Förut tryckt (i utdrag) i Ur källorna till Sveriges hist.,
utg. af Emil Hildebrand och Carl Grimberg 1 (1911): s. 47—48.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, våre trogne undersåter,
menige almoge, schattebönder och landboer, som bygge
och boo östen och vesten Stonng udi Östergötlandt, vår
gunstt och nåde tilförende etc. Eder ähr väll vetterligitt,
trogne undersåter, hure offte vij haffve både munteligen
udi eigen kong:e perssone, tesliges medt våre öpne breff
och mandater eder lärtt, förmanett och tilsagtt, att I medt
någen yttermhære flijtt och förståndt schulle häffde och
bruke eder åker och eng både medt dijkning, rödhning
och annen deell, ther aff I till mhære brödt och bärning
kunne komme, ähn thett härtill skett ähr och ähnnu medt
een stoor partt aff eder befinnes, hvilcke inthett annett
göre, uthan förderffve landett och aff lättije och oacht-
samhett thett ödelägge, som monge kunde fare väll utaff
etc. Så förnimme vij, att sådane gode råd, påbudt och
trolige förmaninger föge achtede varde och landett ju
mhære förderffves och ödelägges för sådane lätije och
ohörsamhett schull, som förberörtt ähr, hvilckitt vij dogh
icke kunne eller vele på vårt kong:e ähmbetis vägne
här effter länger lijde, uthan måtte lathe ther öffver
straffe, effter som och vår svänske lagh medtgiffver, hvar
ther opå inge böther och förbättring förtt varder etc.
Therföre haffve vij och våre fougter och befallningzmän

udi för:ne Östergötlandt opå lagtt och befalett och nu medt thette vårtt åpne breff them allffvarligen vedt vår högste ogunstt och vrede tilseije och befale, att the här effter ther opå schole haffve flijtigh achtth och tillsyn medt någre ovillede männ, åhrligen holle dijkesyn och ransakning, så att the måtte bliffve näpste och straffede, som medt sådane ohörsamhett varde befundne och theris åker och enger icke dijke eller rödije vele. Therföre schole och för:ne våre fougter tilschicke och förschaffe någre dijkere och rödijere, som sådane åker och enger, ther thett behöffves, dijke och rödije schole och uthpante aff them, som ågerne besittije och tillyde, then deell, som the kunne i så måtte förtiänt haffve, och ther till medt för sådane theris försumelse, lätije och oachtsamhett schull lathe them böthe oss och cronene fyre penningar för hvar alnn, som the försumett och icke dijket haffve, tesliges effter tilbörlic vijss therföre och varde straffede, att the lathe theris åker och enger skoghgonge och igenväxe etc. Så haffve vij och befalett vår tro mann och undersåte, Jacob Turssonn till Grensholm, att han här opå schall flitigh achtth och tillsynn haffve så väll medt våre fougter, hure the then befalning achte och effterfølge, som bönderne, att the medt för:ne dijkning, rödhning och tiurbete måtte sigh förholle och schicke, som vij påbudett och befalett haffve till theris eigett gagnn och bäste etc. Hvarföre haffve vij eder, trogne undersåter, sådant icke velett förholle, uthan biude eder här medt åhnnu allffvarligen, att I lægge här bättring opå, så framptt vij icke schole ther öffver straffe lathe, som för:vit står. Ther I fulkomligen haffve eder effter att rätte. Datum Norköpfung 15 majj.

Norrköping den 16 maj.

Till Lars Fleming och Anders Sigfridsson [Rålamb] angående flottans utrustning och bemanning.

Riksregistr. 1559, fol. 70.

Vår gunstt etc. Såsom vij eder tilförende haffve latedt tillskriffve, Lasse Fläming och Anders Seffredtzsonn, um the fahrligheter, som schole vare på färde och driffves emott oss och thette vårtt rijke, så komme oss ähnnu dageligen samme tijdender tilhonde, effter som Josstt v. Alefeltt och Jören Gylte haffve oss nu tillskriffvitt, aff hvilckes breffs ihnneluchte copie, som vij eder här medt tilskicke, I kunne förnimme, hvadt the um sådane fahrlige lägenheter schriffve, thett och öffvereens kommer medt then berättelse, som hertug Frederick i Danmarck medt sin tjänere Jörenn Ranszow hoss oss haffver göre latett etc. Så ähr förthenschull vår allffvarlige villije och befallning, att I ähre förtenchte till alle krigznödtorffter, som behöffves vele, och ähndeligen beställett, att vår skepsflotte medt thett allerförste medt alle tilbehöringer måtte bliffve tilrede, effter såsom och alsomstörste macht opå ligger, både medt skytt, krutt, lodh, bysseskytter, båtmän, styremänn, höffvidtmän och fettalie till fyre måneder, så att hvar the partzeler, som ther tilförende tilstädes ähre, icke tilräcke, måtte dhå tages aff gärdenn, som nu uthgörs aff landett, dogh så att ther holles beschedelige register och regenskaper opå effter gärdenn och mantalett, förshickendes ther till någre gode männ, både borgere och aff adelen, effter som vij eder medt vår tjänere Hans Erichsson haffve förstå latett etc. Vij haffve och nu latedt förschriffve the knechter, som ähre udi Norlanden, att the schole komme till Stocholm. Therföre måge I thett så lage, att skeppen måtte vare tilrede, och

att folckett kunde strax tråde ther ihnn opå, så snart the varde kommendes till Stocholm. I vele och vare förtenchte till um Vaxholmmenn och andre nödtorffter, effter som vij eder tilförende ther um haffve tilschriffve latett. Rättendes eder här effter fulkomligen. Datum Norropung 16 majj.

Norrköping den 16 maj.

Till fogdarne i Södermanland och Närke angående brygging och bakning.

Enligt original i Uppsala universitets bibliotek. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. hist., D. 17 (1832): s. 229.

Vij Gustaff *etc.* biude edher, våre trogne tienere, fougter och befalningzmann udi Södermannelandh och Närke, ehvilke I helsth ähre eller vare kunne, som på vare vegne haffve någenn spannemåle udi befalningh och hender emellenn, att effter then farlige lägenhett, som nu höris och på färde ähr, I schole lathe brygge och bake aff för:ne vår spannemåle, och synnerligen then som äldesth ähr och lengsth legett haffver, thett meste öll och brödh, som hvar och enn haffver rådth och ämpne till, effter som oss elskelige våre trogne undersåther, Claes Åkesson och Knutt Knutsson, therum edher ytterligere tilseijendes och befalendes varde, och på hvadh orther I samme öll och brödh siidenn leffrere schole. Ther I edher vedh vår högste ogunst och vrede fulkombligen effter rätte *etc.* Datum Nörkopingh 16 majj anno *etc.* 59.

(Sigill.)

Norrköping den 16 maj.

Till Hans Pedersson och Hans Svenske angående Vestergötlands försvar.

Riksregistr. 1559, fol. 70 v.

Vår gunstt etc. Vij vele eder icke förholle, Hans Pedersson och Hans Svenske, att oss dageligen många fahrlige tijdender tilkomme aff gamble konnung Christierns slechtt och erffvinger, så att the schole haffve någon krigzmacht församblett och achte öffverfalle thette rijke etc. Therföre ähr aff nödenne, att vij hvar udi sin stadt ähre här til förtenchte, hure them kunde skee någett manneligitt emotstondt, hvar så behöffves måtte, och effter tilbefructendes ähr, att the försstt varde then landtzändenn Vestergötlandt besökendes, therföre måtte mann och tencke till, hure mann samme landtzände kunde till hiälp och undsätning komme. I vele förthenschull tencke ther till att vare tillrede medt alle the knechter, som thu, Hans Persson, haffver i befalning, att thu medt them kunde komme till för:ne Vestergötlandt medt thett allerförste, när så behöffdes och thu ther um någon vijdere beschedt bekommendes varder, vettendes tigh fulkomligen här effter rätte. Datum Norköpung 16 maj.

Norrköping den 17 maj.

Till rikets samtliga biskopar och ordinarier angående prästernas sammankallande i stiftet och deras underrättande om tidslägenheterna.

Riksregistr. 1559, fol. 71.

Vår gunstt etc. Vij kunne eder icke förholle, N. N., hure oss monge fahrlige tijdender och breff tilkomme, att

gamble konung Christierns slächtt och erffvinger haffve nu bekommet ett stortt anhang och achte öffverfalle these trij rijke, för thett att theris fader, then gamble konung Christiern, bleff däden uthdriffvin, och ath i these rijker Gudtz ordt och evangelium igen clartt och oförfalskett för påvens lögnafftige föregiffvende här lärtt och förkunnett varder etc. Så achte vij förstt bidie then alzmechtige Gudh um sin helige nådh och bijstondt, som oss mildeligen aff thett gruffvelige konung Christierns tiranni och påffvens siälemordt holpett haffver, och seden udi alle måtte oss schicke och våre saaker företage, att vij kunde göre våre fiender medt then alzmechtige Gudtz tilhiälp och våre trogne undersåters tilplichtige lydne och hör-samhett ett manligitt och städtligitt emothstondt, enär så behoff vare kann etc. Therföre ähr vår villije och nådige begären, ath I kalle presterskapett udi eders befallning tilhope och giffve them um sådane farlige lägenheter tilkänne, att the seden hvar udi sin städt för theris sochne-folek och almoge kunne sådantt schickeligen förkunne och förmane almogen till hulskap, troskap, manskap, hör-samhett, lydne och välvillighet till all then deell, vij kunne them påbiude och tilseije för theris eigett och menige rigzens bäste och välfärdt schull, effter som the oss thett samme och haffve offte loffvett, svorett och tilsagtt, och the på Gudtz och theris christelige troo och äres vägne ähre schyllige att göre och effterfölie, så att the och vachte sigh och tage tilvare för löse och lögnafftige ihnbläsande och föregiffvende, som them i någon måtte kann aff een eller annen bliffve föregiffvitt, så framt the icke siälffve och theris barnn vele bliffve förderffvede och komme under fremmendt vold och tiranni igen, ther thett uthan tvill varder fasstt värre och ynckeligere medt them och alle svenske tilgångendes, ähn thett skedde udi gamb[1]e konung Christierns tijdt etc. The vele och alffvarligen förmane almogen till någon yttermere gudhfruch-

tighet än tyvär hoss een stoor partt finnes, och att the måtte haffve fördrag medt then svore drijck, store eder, slagzmåll och annen gudzförtörnelsse, som nu i fredlige tijder mykitt (thett Gudt bättre) haffver brukett varett. Och um the någon eblandt them kunne förnimme, som oss och sitt fäderneslandt vill vare emott och icke så tro och råtrådig, som honum borde, att [the] then samme icke vele förtijge eller hoss sigh lijde, vare sigh ehvem thett hälstt vare kann, uthen honum oppenbare och skiuten ifrå sigh. Här um I så medt fljitt beställe vele, efter som och störste machtt opå ligger. Datum Norköpfung 17 majj.

Brånäs den 19 majj.

Till Olof Simonsson och Olof Törnnesson angående smörförsäljning i Lybeck.

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnnessons uppbördsregister 1559 (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst tillförne. Må I vetta, Oluff Sijmunszonn och Oluff Törnsezonn, att vij haffve befaledtt vore trogne tinere, Just v. Allefelitt och Jokop Teijt, att bestele til vortt behoff någett krigfolck hijtt in i landett. Så är förtenskul vor villie och befallning, att I strax mettt thenne bre[f]visere Mortenn Gabriel skicke til Lypk sex lester smör aff thett, som vij udi Elffzborg ligindes haffve, hvilckitt vij haffver befallitt Svin Hanszonn tett samma smör att förytra udi daller at tem liffrere förnemde Jost och Jochop, ther medtt te samme folck förstrickia och bestelle kunde etc.

Ittem så är vor villia, att I medtt samme breviserre skulle [skicke] till för:ne Sven Hanszonn sex lester smör, tem han skall föryttra för sijdentyg, som vij haffve honum befalljtt att bestelle till vortt behoff med thett förste etc. Herum I så bestelle skulle, vittendes eder her effter rette. Datum Brånes 19 majj anno etc. 59.

Brånäs i maj.

Till utvald konung Erik angående hans begäran om spannmål och om den engelska underhandlingen.

Riksregistr. 1559, fol. 73.

Vår faderlige gunstt etc. Käre sonn Erich, vij haffve bekommett thin schriffvelsse then 18 maj, belangendes the tuuhundrede läster spannemåle, som thu begärendes ähr etc. Så vette vij oss icke någett hinder ther opå haffve giortt, uthan i alle måtter faderligen gärne befordrett, så mykitt oss haffver mögeligitt varitt, och befalett, att för:ne spanmåle schall anammes och inskepes, så mykitt udi the skep kann rymes, här nu tilstådes ähre.

Och effter som thu berörer um then handell medt Engelandt, att Dionisius schall nu haffve giffvitt någon mhere förtröstning ähnn tilförende etc., så kunne vij icke vette, hure thett räztligen här um ähr, effter vij inthett synnerligitt i then saak aff thett breff, thu haffver oss tillschickett, kunne nu mhere theruthinnen bliffve förständigede, hvadt framgong then handell ther haffve kann, ähn tilförende ähr skeett, och förundrer oss icke lithett, att effter han ther nu i så long tijdt varitt haffver och i någon måtte väll kunnett förmärcke, um samme handell schulle haffve någon fruchtsam fortgong eller icke, att han inthett ther um schriffvitt haffver eller och giffvitt tilkenne, hvadt conditioner och vilckor ther kunne på färde vare, på thett mann sigh thess bättre hade till att rätte udi saakerne. Therföre ähr thett, käre sonn, väll aff nödenne, ath mann sigh vijsligen föreseer och icke lägger sigh för mykitt hårtt på thett, som ovistt ähr, inläggendes een stoor olämpe tileffventyrs på een svår förtäring och förgeffves penninge spille, att thu vilde förthenschull lathe här um granneligen förhöre och be-

spane, hure sakerne ther sigh rätzligen haffve kunne. Och kan och väll skeep, att för:ne Dionisius schall bättre kunne fördrage then lufftt, ther uthe ähr, ähn här i landett, och haster förthenschull inthett synnerligen till någon ändskap på handelen, uthan tencker till, hure han sigh kan försee, um handelen fastt ingen framgong haffve schulle, och vände skyllen och olämpen ihnn opå andre etc. Thett vij tigh, käre sonn, faderligen och käriligen till svar icke haffve förholle velett. Befalendes tigh Gudh alzmechtigh. Datum Brånäs.

Brånäs i maj.

Till Bengt Gylta och Nils Hansson angående det tyska krigsfolkets begäran att få lämna rikets tjänst.

Riksregistr. 1559, fol. 74.

Vår gunstt etc. Vij haffve aff eders schriffvelse förstått, Benchtt Gylte och Nils Hansson, um the tydske knecter, som sigh ther nedhre så otillbörligen och ohörsamligen haffve latetd förnimme udi the saaker, som I medt them på våre vägne förhandle schulle etc. Så synes oss, ath effter the nu udi så long tijdt och fredlige tijder haffve upburett vårt cläde och penningar och sigh nu icke vele bruke eller befinne lathe, när vij them behöffve, att oss ther medt ingen skäll skeer, och besynnerligen effter the tilförende icke haffve oss någett ther um tilkänne giffvitt och orloff begärendes varitt, therfore måge I ähnnu handle medt them thett bäste och flitigeste I kunne, att the på någon tijdt bliffve udi vår eedt och tjänistt och besynnerligen the, som icke någre synnerlige förfall och hinder haffve, och um the haffve någon besväring um the borglejer, the här till haffve hafftt hoss presterne ther nedhre, dhå vele vij väll finne rådt att lathe komme och förlägge them på andre städer etc.

Menn hvar the ingeleses vele bliffve, uthan ähndeligen haffve förloff aff landett, dhå måge I thett så förschaffe, att the måtte förschickes hijtt up till oss, att vij them häden ifrå these orther och medt skep kunne forpasborde och orloffve lathe, så att the icke strax begiffve sig dhäden och till Danmarek, som the siälffve vele, och hvar någre vilde sigh understå att drage dhäden aff rijkett uthan beschedt och pasbordt, dhå vele vij, att I thett så beställe, att ther opå måtte haffves nöge acht och upseende och lathe straffe them till lijffvet, som udi så måtte kunne beslæes och finnes etc. Ther I haffve eder effter att rätte. Gudh befalendes. Datum Brånes.

Lönö den 23 maj.

Till hertig Johan angående de revalska kaperierna och om de finska fogdarnes redovisning.

Riksregistr. 1559, fol. 72 v.

Vår faderlige gunstt etc. Käre sonn Johan, vij haffve undfongett thin schriffvelsse samptt the tydske breff, som thu oss tillschickede och ifrå Lijfflandt vore kompne, belangendes thett godtz, som the lijfflendske siötiuffver haffve tagett ifrå rydzerne under vårtt landt och på våre strömer och farvatn. Så förnimme vij, att the samme theris handell i någon måtte änthskyllige vele, vändendes någre löse skåtzmall före medt then Bertill Bussman, som här ähr anhollen udi landett, Godtzschalek Timberman och någre andre etc. Och effter vij förnimme, att thett sändebudt, som nu ähr uthschickett ifrå hermesteren till oss, haffver och i befallning ther um medt oss ath förhandle, så vele vij samme sendebudt ther opå vår mening förstå lathe, när the varde till oss kommandes, så att the lathe rydzerne bekomme theris godtz igen, som nu tilstådes ähr ther hoss them, ath vij kunne ther um aff förne

rydzer bliffve omante, heller och vij varde förorsakede att anthvorde för:ne Bussman och the andre, här medt honum ähre, som thett rydske godtz tagett haffve, rydzen udi händer. Och såge vij gärne, käre sonn, at thu för the värff schull, som lijfflenderne till oss haffve, kunde komme till oss, för ähn vij them affärdigede, och elliestt vare oss tilhiälp udi the saaker, som här nu på färde och här mykitt dageligen förefalle, effter som vij tigh ther um tilförende haffve tillschriffve latett, ther effter thu tigh rättendes varder. Then alzmechtigeste Gudh tigh, käre sonn, altijdt faderligen och käriligen befalendes. Datum Lönö vedt Bråvijken 23 maj.

Zedell.

Käre sonn Johan, vij förnimme, att våre fougter ther i Finlandt bäre flux up och regere ther medt, som the siälffve vele och komme inthett hijtt utöffver till att göre oss någen beschedt och regenskap ther opå. Therföre såge vij gärne, att ther måtte någre tilförordnes, som hade upseende medt them och förmane them, att the medt thett förste måtte förfoge sikh hijtt öffver till vår cammer medt theris leffrering och regenskaper, at thu förthenschull, käre sonn, här um så beställe viltt etc. Datum ut in literis.

Stensö den 23 maj.

Till Gustaf Fincke angående ny åkers upptagande samt om fisket och skatteuppbörden i Nyslotts län.

Enligt afskrift i Gustaf Finckes brefbok, bl. 229 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Haudl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 4 (1851): s. 369—370.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vij haffve någerledis, Göstaff Fincke, latit öffversee tin regenskap. Så förnimme vij, att ther vedh slottet är ganske ringe til åkär, och äffter ther är en god drächtig jordh och står rådth til att upgöre mere åker, är förthensku[]dh vår

alffvarlige vilie, att tu schal beffite tig till att late upgöre then mäste åker, ther kan stå råd h til etc.

Vij haffve och förnummet, att ther är ganske ringe fisk tagen, äffter så monge fiske ther äre. Så kune vij icke annerledis täncke, utan att samme fiske ille bygde och tilpyntede äre. Är förthenskuldh vår ändelige vilie, att tu och skaltt late bygge the mäste fiske och tilpynthe them räztligen, som the böre att vare, att man sedan kunne haffve til att förmode nogen mere fisk än här til är skeeth etc.

Så förnimme vij och, att thet fläsk, som bönderne uttgöre för the fugler, harer och andre små partzeler ther i länet, icke så mykit förslår, som älijest samme små partzeler giorde. Tu må förthenskuldh sampt med landzfougerne ther i länet så beställe, att vårtt gagn udi then motten kunde bliffve fordret, så att oss på cronones vägne nogeredis motte skee skäl etc. Här om tu opå thet fliteligeste beställe skaltt. Datum Steensöö 23 majj anno etc. 59. ¹⁾

Stensö den 24 maj.

Förläningsbref för Gerdt Hansson på Irsta kyrkoby i Siende härad.

Enligt afskrift i Åkermarks (adl. Leijonmark) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)
I protokollon är samma bref dateradt den 19 maj.

Vij Gustaff etc. göre vjttterligit, att vij af synnerlig gunst och nådhe, så och opå thet thenne vår tro tienare Gärddt Hansson sig thes fljtteligare och troligare skall befinne och brucke låte, hvar som helst vij honom behof hafve till vårt och rikzens gangh[n] och beste, och elliest altjdh vare oss och våre unge lijfzerfvinger för een huld, tro och retrådlig tienare, så lenge han lefver, effter som een tro tienare egner [och] böör att göre, hafve undt och

¹⁾ Undfongit med Lasse scriffvere.

förlänt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne och förläne honom (oss till een behagelig tijdh) een vår konungzby, benemd Iristad kyrckeby udi Iristadhe sochn i Siendhe häredt, med all then rente och rettighet, som af för:ne by åhrligen uthgöres pläger. Ther våre befallningz-menn, cammererer och alle andhre vete sig effter rette, icke görendes för:ne Gerdh Hansson her emot något hinder eller förfangh. Datum Stensöö vijdh Bråviken 24 majj anno 1559.

Begärer han och 3 lass spanmål af tijenden udi Irstade kyrckie herberge.

Stegeborg den 27 maj.

Öppet bref för Anders Nilsson i Dulsvik på en äng i Gryts socken.

Efter originalkoncept i RA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att effter vij haffve latidtt vederkennes och legge någenn jordh, benempdh Becke engh, in under vår ladegårdh vedh Stäkeborgh, som thenne vår undersåthe Anders Nielssonn i Dulssvijek var rätte ärfvinge till, therföre haffve vij aff synnerligh gunst och nåde undtt och uplatidtt, som vij och nu medh thette vårt öpne breff unne och uplathe honum och hans effterkommende arffvinger till evärdelige äge udi vederlagh enn vår och cronenes häredz angh, benempdh Marssängenn, liggendes i Gryte sochinn udi Hammerkinde häredtt etc. Ther våre fougter och alle andre, som för våre skuldh vele och schole göre och lathe, måge vette sigh effter att rätte, icke görendes för:ne Anders her emott någett hinder eller förfongh. Datum Stekeborgh 27 majj anno etc. 59.

Relatores Simon Larsson, landbofougte, och Christoffer Olsson, fougte udi Hammerkinde häredtt.

Söderköping den 31 maj.

Till Joen Karlsson angående Vadstena slotts försvar.

Riksregistr. 1559, fol. 75.

Vår gunstt etc. Vij vele tigh icke förholle, Joen Karssonn, ath vij haffve förstått, hureledes the danske mykitt befruchte sigh för gamble konung Christierns erffvinger och theris anhang, så att the fastt begynne rycke ihnn opå slotten ther udi Danmarck, aff hvilke vij och slått inthett gått haffve till ath förmode, effter såsom och nu för visse ryctes, att the schole haffve församblett een väldig hoop krigzfolck udi Tysklandt och ther medt achte thesse trij rijker angripe etc. Så ligger oss förthenschuld machtt opå, att vij tencke till, hure vij sådane fiender kunne göre mannligitt emothstondt, och vele tigh härmed allffvarligen haffve befalett, att thu alle nödtorffter, som kunne behöffves till ath bemanne och försvare Vadstene slott medt, udi tijdt förtenchtt vare skall ath beställe och förschaffe, sammelunde ath byssegiuterne ther i Vadstene måtte medt all flijtt fordres till arbetis, så att ther kunne medt thett förste bliffve een hoop skytt gothne och färdige gjorde medt all tygh och tilbehöringer. Här um så ähndeligen beställendes. Vettendes tigh här effter rätte. Datum Suderköping ultima maj.

Olika orter i maj.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Register på the förläninger, som äre utgångne anno etc. 59.»

Norsholm den 5 maj.

Häredtzhöffdinge breff för Bencht Karszonn, fougte på Linköpfung, på Åkerbo häredt (till enn behagelig tijdt).

Norrköping den 10 maj.

Collationn för her Lars Petri på Lampis socknn udi Tavestehus länn (till enn behagelig tiidt).

Brånäs den 19 maj.

Öpedt breff för nunnerne udi Vadstena, att K. Ma:tt haffver vederlagdt dem 50 oxer udi Vasbo för the häreder the udi Smålandt umbore; item halffpartenn aff thet fiske vedt Fiuckönn, Tycklingenn medt thenn engh och haga ther under ligger etc.

Öpedt breff för Erick Jönszonn, befalningzman öffver knechterne udi Jeneköpingz lähnn, på tu pund spannemåle vidt Svanshals och Kumble kyrker udi Lysingz häredt (till enn behageligh tijdt).

Skenäs den 20 maj.

Häredtzhöffdingebreff för Jören Sonezonn, fougte på Brånäs, på Östkindz häredt (till enn behagelig tijdt).

Öpedt breff för Dominicus bardskärere udi Vesterårs på trij pund kornn och tu pund rogh aff tiendenn vedt Muncketorp (till enn behagelig tijdt) vedt sådane beskeedt, att han skall curere och läke the som bliffve för-lammede vedt K. Ma:ttz arbete och bygninger vedt Ströms-holm och Ulffvesundt etc.

Stensö den 23 maj.

Collationn för her Erich Laurentij på Börstille prestegeld medt Öregrundtz stadt (till enn behagelig tijdt).

Ålerecken [= Arkö] den 26 maj.

Collationn för Niels Nicolai på Dagzberge socknn (till enn behagelig tijdt).

Stegeborg den 27 maj.

Öpedt breff för Anders nylennige, profoss udi Sunderköping, att hann schall bekomme till årlig besoldning 40 mark ortiger, 8 alner cläde, item besoldning på enn dreng (till enn behagelig tijdt).

Söderköping den 31 maj.

Öpedt breff för länszmannen i Brobohäredt, Peder Birgeszonn i Siellesta, på tre tønner spannemåle ther aff för:ne härede (till enn behagelig tijdt).

Söderköping den 1 juni.

Till Lars Fleming, Clemet Hansson, Olof Larsson och Anders Sigfridsson [Rålamb] angående fördelningen af skytt, vapen och varor till flottan och till åtskilliga orter inom landet, samt om fartygs utrustning och om taktäckning på Vadstena och Kalmar slott.

Riksregistr. 1559, fol. 76.

Vår gunstt etc. Vij vele eder icke förholle, Lars Fläming, Clemett Hansson, Oluff Larsson och Anders Seffredzonn, att oss ähr tilvettendes vordett, thett the danske, synnerligen the, som boo nämestt hijtt vedt grentzen, rycke fastt theris ägedeler ihn opå slotten och them medt all flijtt både medt folck, krigzrustninger, fetalie och andre nödtorffter bemanne och förstärcke, hvilekitt osz synes haffve sådantt ahnseende, ath the haffve oss mistenchte, thett vij emott them någett fienthligitt

skole företage. Och effter vij nogsamptt haffve förmerett gamble konung Christiars erffvingers grundt och mening emott oss och vårtt rijke, vij haffve icke heller någon godh tilförsichtt hoss the danske, så ligger ingen ringe macht opå, ath vij på våre sijde ähre och så förtenchte till alle nödtorffter, som kunne behöffves till ath försvare oss och Sverigis rijke medt, hvar anthen för:ne gamble konung Christiarns erffvinger, the danske eller andre våre misgynnere oss icke oahnfechtete vele tilfridtz bliffve la-the etc.

Och vele eder här medt ähnnu gunsteligen och allffvarligen haffve förmanett, ath I så bestelledt, thett eenn hoop gode och faste skytt måtte ihnlagde bliffve opå the skep och galleijder, som ther udi Stocholm nu uthrustes, tesliges ath the knechter, som ther opå bliffve förordnade, måtte och väll vare uthrustede medt harnisk, röhr och all annen deell, som the kunne haffve behoff till ath göre fienderne mothstondt medt, när umtränger. I vele och schicke nedt medt skepen till Calmare een hoop harnisk, tesliges allehonde värier, både spetzer, röhr och degener. Sammelunde synes oss rådeligitt, ath I och måge schicke een hoop krigzrustninger up til Arboge och Örebro, som ther ifrå och till Vestergöthlandt komme måtte, effter then landzände ähr icke mykitt väll medt krigzrustninger försörgder. Vij see och gärne, att then store kraffvell (hvilcken Nye elephanten nämpnes schall), måtte medt thett förste bliffve tilpyntedt och medt alle tilbehöringer färdig, och vore oss icke obehageligitt, att I ville lathe måle ther opå een elephantt, thett städtligeste måleren thett göre kann, tesligis ath I ville förslå, hure monge och hvadt slagh skytt ther opå behöffves, och hvad förrådtt ther ähr till sådane skytt, och hure monge ther till fattes, och oss seden medt thett förste ther um förständige. Udi lijke måtte måge I beställett um Draken etc. Oss synes och lijkestt, ath koijerne på våre galleij-

der måtte sätties mitt udi skepen och icke baak udi them, hvilckitt I måge tilseije scheperne, att the ther till förtenchte ähre etc.

Vij vele och gärne vette, hvadt som upgutedt ähr aff the skytt, Gilius hade förderffvett, tesliges aff then upsmälte koppar, och hure många skytt och hvadt slagh, som ähre dugelige och varafftige aff the skytt, som förne Gilius gutedt haffver, them mann bruke kann.

Vijdere vele vij ähndeligen, ath I schole schicke till Stäkeborg femptije skeppund takbly, som vij vele lathe täcke medt, både på Vadzstene och flerestedtz här i Östergötlandt.

Sammelunde ähr vår villije, att I öffverschicke medt the skep, som till Calmarne löpe schole, femptije skeppund takbly och någon ther medt, som kan strax täcke ther någre tornn och andre huuss, som ther på slottedt medt thett förste tilrede göres måtte, och att I så alliestt laggett, thett um alle deeler oförsumeligen beställes måtte, hvadt som behoff ähr, och effter som vij eder tilförende ther um haffve tilschriffvitt och befalett. I vele och medt thett förste lathe oss förstå, hure um alle deeler bliffver bestältt, såsom I kunne och väll tencke thenne tijdtz lägenhett högeligen fordrer, ath vij oss väll förese och um alle deeler udi tijdt förvette etc. Datum Suderköping 1:a junij.

Söderköping den 1 juni.

Till utvald konung Erik angående tillredelser för prinsessan Katarinas bröllop, om den livländska beskickningen och om lifsmedelsexporten.

Riksregistr. 1559, fol. 77 v.

Vår faderlige gunstt etc. Käre sonn Erich, vij haffve bekommedt tre thine schriffvelsser medt Lasse Perssonn

och Nils Birgesson, then förste daterett 22 maij, the andre två then 25 i samme månett, och som thu lather förstå, att för:ne Lasse och Nils schulle giffve oss tilkenne um alle saaker och hvadt lägenheter ther ähre på färde, så haffve the inge andre synnerlige lägenheter för oss uptecht, uthann hvadt som theris medtgiffne memorials zedell haffver ihnehollett, ther opå vij och artichell vijss haffve svarett och them samme svar tilbake igenn till tigh schriffteligen latedt medtgiffve. Och effter tijden flux förlöper till then bestämpde högtijdtz dagh och fasstt förnöden, att um alle deeler udi Calmare effter nödtorfften medt thett försste beställt bliffve, haffve och för:de Lasse och Nils latett förstå, att the ähre förordnade till ath beställe både um stalrum och annett mhere, som ther bestyres schall, therföre vij them icke heller här längre haffve velett uppeholle, uthan affärdigett them igen till tigh, på thett the och schole hiälpe till ath beställe ther, hvadt som till för:ne högtijdt behoff vare vill, och see gärne, ath all flijtt måtte förevändes, så att um alle deeler effter nödtorfften beställt bliffve kunde, så väll i för:ne Calmare, som annerstedz ther nedhre i landett. Och haffve vij alrede tiltencht och beställt udi saaken här uppe, hvadt som oss haffver varitt mögeligit, effter som thu och haffver till ath förnimme aff thette register, vij tigh här medt tilschicke, hure vij haffve latedt beställett medt vår käre husfru på Stocholm och Gripsholm och älliestt genum andre våre tjänere på för:ne Stocholm och andre orter, så väll i Uplandt, Väsmannelandt, Södermanlandt, Finlandt, som här udi Östergötlandt etc.

Käre sonn, haffve vij och förstått tijtt betenckende och förslagh um thenn lijfflendske handell och kunne icke annett besinne, ähnn ath samme förslagh vore väll nyttugt, um thett elliest kunne vinne framgong vedt then mening, som thu föregiffver, menn ath förlägge them älliestt sådane svår summe, som the begäre, nempligen

200,000 daler på thett ovistt ähr, tycker oss icke rådeligitt. Vij vele tigh icke förholle, ath the lijfflenske sendebudh ähre för någre dager seden tilstädes kompne, haffve och alrede theris värff för oss ahndragett, och så snart vij haffve oss betencht um samme handell och latedt författe hvadt svar, vij vele them giffve lathe, vele vij tigh dhå medt thett försste ther um schriffteligen förständig. Och vele tigh här medt udi then alzmechtiges nådige beskärm faderligen och käriligen haffve befalett. Datum Surköping 1 junij.

Zedell.

Käre sonn, oss synes icke rådeligit, at thu sender mykitt aff then spannemåle, vij tigh effterlatedt haffve, uthrijkis, effter vij förnimme, ath både i Smålandt och Vestergötlandt ähr eenn dyr tijdt på spannemåle. Vore förthenschuld effter vårtt betenckende mykitt nyttugt, ath thu behölle tilstädes i förrådt mäste delen aff för:ne spannemåle, till thess mann kunde rätteligen förnimme, hure alle lägenheter sigh tildrage, på thett ath, um någet hastigt opå komme udi then landtzänden, ther dhå någet vore förhonden til tage. Käre sonn, oss ähr til vettendes vordett, ath udi somblige häreder i Smolandt och synnerligen the, som nämestt gräntzen ligge, effterlates och tilstädes ähnnu mykin uthföringh här aff riket och till Danmarck, både smör, häster och andre partzeler etc. Så tyckes oss rådeliget, ath thu ville hemeligen lathe ther um förfare, och um thu någre befalningzmän beslå kunde, som ahnten siälffve sådant bruke eller medt andre see ther egenum finger med, så vore icke otillbörligit, ath the, som thett effterlate, så väll som the thett göre, måtte bliffve straffede, effter som saaken kräffver.

Söderköping den 3 juni.

Till Clemet Hansson och Olof Larsson angående brefväxling och budskickning till och från Ostfriesland och om åtskilliga åtgärders vidtagande med anledning af den hotande krigsfaran, om hvilken nya underrättelser inlupit.

Riksregistr. 1559, fol. 79.

Vår gunst etc. Eder förtencker väll, Clemet och Oluff, um then handell emellen vår käre dotter Katerine och greffve Edtzartt till Ostfrijlslandt, och ath her Steenn och her Peder Brae schickede theris budt till för:ne Ostfrijlslandt medt theris schriffvelsse till ath förfare och förvete sich ytterligere um saunne handell etc. Så ähr nu samme theris budh, benempdt Jöenns Hall, igen kommen och haffver inge schrifftelige svar bekommedt tilbage, uthan någre muntelige värff, som greffvens cantzler haffver befalett honum för oss ath berättte, effter som I aff thenne medtfölijende zedell haffve till ath förnimme. Så kunne vij icke vette, hvarföre cancelleren gör saken så förskreckelig och fahrlig, thett han icke schall fördriste sigh till ath schriffve här ihnn [udi] rijkett, um han til-effventyrs haffver eth burgundisk huffvet, eller hvadt thett schall haffve för een meningh. Haffver och Wälwick schriffvit vår käre son till, her Erich etc., och icke fördristet sigh att schriffve oss till, dogh befalett för:ne Jönns, ath han oss breffvet försst schulle öffveranthvorde. Tesliges haffver Valvick tilschickett oss ett breff, som för:ne canceller hade honum tilschriffvit. Haffve vij och bekommett schriffvelsse ifrå her Göstaff Olsson och her Peder Brae, aff hvilke alle schriffvelsser vij eder här medt copier tilschicke etc. Så veest thu väll, Oluff, hvadt greffinnen till Ostfrijlslandt och greffve Edtzartt oss seenest schriffve till um alle saaker, menn hvadt cancelleren

um then handell nu förtröstett haffver, kann thu väll siälff sec. Udi then stadt vij hade förmodet bröllop och glåde, förtröster han oss medt feijgde och krigh. Menn ehure thett kann vare um för:ne cancellers handell (then vij och lathe bliffve udi sitt värde), så bliffve vij dogh städtze varnade aff andre, såsom vij och nu aff herutuginnen [*sic*] till Sachsen varningz schriffvelsse bekommet haffve um många siälsinde prachtiker och ath vij förthenschuld våre saker udi godh acht haffve schole etc. Vij förnimme och, att then eene hoop effter then andre aff then försambling, som udi then andre sachsiske kretz udi Landthoholsten eenn tijdt long varitt haffver, och begynne nu sachtelige ath lathe sättije sikh utöffver ihn i Danmarck. Kan väll skee, ath thett haffver någett betyde, som oss föge vill vare till fördell. Och effter alle umbstender lathe sikh så ahnsee, thett vij oss ju schole förmode feijgde och krigh och våre misgynnere oss näppeligen länger oanfäctede bliffve lathe, therföre vette vij inge andre rådt eller uthväger, uthan förstt och främpstt åkalle then alzmechtigeste Gudh och thernäst göre oss tilrede medt alle deeler, som vij haffve behoff och tilväge bringe kunne till ath försvare oss medt, och vele eder haffve förmanett, ath I skynde opå thett mässte mögeliget ähr, thett vår skepsflotte i Stocholm medt alle krigznödtorffter, som ähr folck, skytt, krutt, lodh, fettalije och alle andre nödtorffter, medt thett allerförsste måtte bliffve tilflyede, och the galleijder, som kunne löpe ihnnenskärs, måtte strax schickes hijtt nedt till Östergöthlandt till een öö, liggendes udi Stäkeborgz skäer, benempdt Granssöö, ther till och gode styremänn förschaffes måtte, som vette ath söke then leedh, menn the större skep, som icke ihnnenskärs löpe kunne, the måge genest drage ifrå Stocholm och till Calmare. I vele och beställett, ath knechterne, som på skepen meddrage, måtte vare väll uthrustede medt gode knechte harnisk, röhr, spetzer, degener och

allehonde slagh värier, som till krich ähre tiänlige, och såsom vij senest schriffve edher till, ath I och schulle schicke allehonde krigzrustninger up till Arboge och vijdere ther ifrå till Örebro och åth Vestergöthlandt, effter i then landtzände ähr ringe förrådth på krigzrustninger och fienderne doch till then orth så väll som till Smålandt ähre förmodendes, så ähre vij och nu vedt samme mening och see gärne ath så skee måtte. Vij haffve och för gått ahnseett, ath allt krigzfolckett, som bliffver ifrå Uplandt affärdiget, måtte deeles udi tre parter. Then förste, som äre halffparten aff the tydske knechter, norlendske och andre flere knechter, som till siöss tiänlige äre och skepen kunne bliffve väll bemannede medt, måtte fölge skepen och galleijderne hijtt nedt i landett. Then annen partt, som ähr tvedelenn aff resigtygett, samme lunde tvedelen aff knechterne, som ähre igen, när skepen bliffve bemannett, måtte begiffve sikh åth Örebro, seden öffver Tijvedenn och ihn i Vestergötlandt till the orthen, som her Göstaff och her Peder udi theris schriffvelsse föregiffve. Och effter våre ryttere icke ähnnu kunne få höö till hästerne, ther the schole framdrage, så måtte mann tencke till annen bärning, som ähr röö och hvass, ther hästerne sikh kunne behiälpe medt, till thäss gräszedt någett när kan bliffve mogett; ther um vij och våre befalningzmänn och fougter, ther resigtygett schole framdrage, haffve latedt tilschriffve, och ligger alsom störste machtt opå, att thette tugh både till landt och vatnn måtte bliffve företaget medt thett allerförste, så framptt ath menige rijkett icke schall uthsatt bliffve udi alsomstörste fahrligheter etc. Then tridie partt, som ähr tredingenn aff resigtygett och knechterne, måtte drage hijtt nedt till Össtergötlandt och seden vijdere till Jeneköpfung i Smålandt, och måtte mann så laget, ath the svenske ähre altijdt eblandt medt tydzkerne på tugett, så ath the kunde vare tyskerne starcke nogh för alle saa-

ker schull, och ähndogh åhrsväxten icke så lijder här i landett, ath hässterne kunne ähnnu på någon tijdt tilgörendes få bärning aff höö, så ähr dogh på thenne tijdt både i Tydzlandt, Landthoholsten och Danmarck gräsett någett när mogett, ath hästerne ther ingen nödt haffve för bärning, och kunne förthenskul väll haffve ther rådt till ath begiffve sikh på hvadt tugh them synes. Datum Söderköping 3 junij.

Söderköping den 3 juni.

Till hertig Johan angående de i Finland förlagda krigsfartygens förande till Kalmar.

Riksregistr. 1559, fol. 81 v.

Vår faderlige gunst etc. Elschelig käre sonn Johann, såsom vij tigh tilförende haffve latedt tilskicke copier aff någre varningz breff, som oss ähre tilkompne, förmäldendes um någre fahrlige prachtiker, som schole vare förhänder och driffves udi Tydsklandt emott oss och thette vårtt rijke Sverige aff någre thess misgynnere och ovenner, synnerligen aff gamble konnungh Christiars erffvinger och theris anhang etc., så ähr oss och breff udi thesse dager tilkommett ifrå hertuginnen aff Saxen, theruthinnen hon um sådane fahrlige lägenheter och flux berörer, effter som thu och vijdere haffver till ath förnimme aff thenne ihnneluchte copie aff förbe:te hennes breff, som vij tigh här medt tilskicke etc. Och för sådane högvichtige orsaker schull ligger alsomstörste macht opå, ath vij udi tijdt tencke till alle nödtorffter, som kunne tiäne till ath försvare oss medt, hvar så umtrenger, ath någett fienthligt hasteligen opå komme, och effter vij haffve förstått, ath thu nu äst på vägen till oss och schall vare till Stocholm kommen, så säge vij förthenschuld, käre sonn, gärne, ath thu medt thett försste måtte framkomme,

ath thu kunne komme oss tilhiälp både medt rådih och dådh, och vij medt tigh um sådane högvichtige ährender berådhs-lå kunde, och synes oss vare rådeligitt, ath thu udi tijdt ville lathe bestället, ath the galleijder, som thu haffver udi Finlandt liggendes, måtte medt thett försste bliffve uthrustede medt alle tilbehöringer, bådhe medt skytt, folck, fettalije och andre nödtorffter, och lathe them seden komme till Calmare, tijtt vij och medt thett förste achte vår skepsflotte, som vij udi Stocholm liggendes haffve, förschicke lathe, opå thett att man ther kan vare något nähr förhender och vederrede, hvar fienderne någett fienthligitt emoth oss och thette rijke opå then sijde företage vele etc. Her um thu, käre sonn, så beställe viltt. Thenn alzmechtigeste Gudh tigh altijdt faderligen och käriligen befalendes. Datum Suderköping 3 junij.

Söderköping den 4 juni.

Fullmakt för Anders Persson [Lilliehöök] att antaga krigsfolk i Vestergötland.

Riksregistr. 1559, fol. 82 v.

Vij Gustaff etc. göre här medt oppenbarligitt, kunogtt och vetterligitt, ath effter vij förnimme, thet Sverigis rijke, vårt käre fädernesland, haffver monge misgynnere, som stå effter alle thess trogne ihnbyggere schade och förderff och medt monge stämplinger sigh vinlägge um tilfalle och lägenhett ath öffverfalle thette rijkis ihnbyggere och them seden i grundt förderffve och ödelegge, hvilcke ochristelige stämplinger vij lathe oss högeligen gå till hiärtett, och för thenn kärlig och gode villije schuld, vij drage till vårt käre fäderneslandt, vele vij ingen deell spare, som tjänar till ath förekomme och affvärie sådane fahrlige stämplinger, som förschriffvit ståer

etc. Och effter vij haffve behoff mykitt krigzfolck, så väll som skep, skytt, kruutt, lodh och allehonde krigzrustningar, till ath försvare vårt fäderneslandt medt, så haffve vij oss betencht, ath vij hälsstt våre ägne landsäter bruke ville, så monge som udi vår och rigzens tjänistt brukelige udi alle landtzänder i vårtt rijke finnes kunne etc. Hvarföre förmane vij opå thett troligeste alle våre undersäter, udi hvad standt the hälstt vare kunne, ath the theres fäderneslandtz nödtorffter rätteligen vele betrachte och betencke och hvar udi sinn stadt ther till hiälpe, ath vij kunde bekomme i vår och rigzens tjänist alt thett duglige folck, som ståer till ath bekomme, och haffve vij befalett thenne oss elscheligh vår tro tjänere Anders Perssonn här um ath beställe i Vestergötlandt. Vij giffve och alle här medt tilkenne, som oss och theris fäderneslandt ahnten för hoffmän, knechter eller bätzmän tiäne vele, ath vij vele hvar och eenn försörge lathe medt tilbörlig löhnn, effter som hvar kann göre schäll före, och elliestt bevijse them, som oss och theris fäderneslandt udi så måtte medt trohett tiäne, all gunstt och nåde. Ther hvar och eenn må vette sigh effter rätte. Datum Suderköpfung 4 junij.

Söderköping den 4 juni.

Till drottning Katarina [Stenbock] angående uppskof med prinsessan Katarinas bröllop och om drottningens resa till konungen.

Riksregistr. 1559, fol. 83.

Vår synnerlig gunstt och kärilige helssen medt then alzmechtigiste Gudh tilförende etc. Hiärtens käre Katherine, giffve vij tigh käriligen tilkenne, ath vij ähre vedh paslige helse, ähndogh vij förnimme oss någon svaghett i huffvedett aff svortt bekymber och omak. Then alz-

mechtigeste förläne tigh och våre käre barnn, som hoss tigh ähre, godh lijffssundhett och medt helsse och helbrögde igen till oss komme etc.

Hiärtens käre Chaterine, vij kunne tigh icke förholle, ath vij haffve udi these dager bekommet någre tijdender, som mhere lijknelse haffve till krich och öhrlig ähn till bröllop och gläde, så hastigtt som föresagtt ähr etc. Så synes oss förthenschull icke vare behoff, ath thu ijler eller haster mykitt medt backning eller annett, som till högtijden beställes schall, uthan ath thu vilt tage medt tigh ifrå Stocholm, hvadt ther schall uthtages, och seden förfoge tigh ther medt hijtt nedt till oss till Stäkeborg, ther vij vele förtöffve och förvente thin och förbemälte våre käre barns tilkumpst. Thette vij tigh opå thenne tijdt käriligen icke haffve kunnett förholle, och vele vij, ath thu beholler thette hemeligen ihne medt tigh, icke latendes vår käre dotter Chaterine någett um these lägenheter förnimme. Inthett annett, uthan vele tigh samptt medt våre käre barn här medt udi then alzmechtigis nådige beskerm käriligen haffve befalett. Datum Suderköping 4 junij.

Söderköping den 4 juni.

Till borgmästare och råd i Reval med begäran om en skyndsam behandling af M. Erik Falks i Linköping arfsangelägenhet.

Efter original i Revals stadsarkiv.

Gustaf etc. Unsern gnedigen willen bevhor, wolweissen liebenn besondern. Wir habenn ewer schreiben inn sachenn dess wirdigenn unsers andechtigen unnd lieben getrewen Erich Falcken, ordinarij zu Lincöpingh, belangent Bartolt Buschen sonn, Tehodorich genant, entphanggen und daraus gnedigst vernhomen, so gedachter

erbe und die sich des erbfalls ahnzunehmen bedacht ire genugsame volmechtige, neben zu rechte beschwornem geburts brief, zu euch fertigenn wurdenn, als woltet ir auf derselbenn anregen vom ampts wegenn was [rech]t unnd billich . . .¹⁾ unbeschwer[et] bejegenn lassenn, welche unns zu gnedigem angenehmen gefallen gereichett. Dieweiln nuh gedachte Erich Falcken unnd gelassener rechter naturlicher erbe, Teohdorich Busch, gegenwertigen jungen gesellenn Arnt Schulte mit genuegsamer volmacht, auch zu rechte beschwornem geburts brieffe, abgefertiget unnd gefolmechtiget, demnach haben wir euch, uf ferner bitten unnd anregen Erich Falcks, welchem wir sonderlich mit gnaden zugethann, mit diesem unserm brief gnedigst ersuchen wollenn unnd begehren demnach hiermit gnedigst, ir wollet gedachtem junggen gesellenn, seinen procuratorn oder substituiretenn anwalden uf ir anlanggen schleuniges rechten vorhelffenn unnd euch sonsten jegen ime, wie ir euch und den ewrenn wiederfahrenn wollet, gutwilligh ertzeigenn und beweisenn. Dass seindt wir umb euch unnd die eurenng imgleichenn in gnaden zuerkennen geneigt. Datum Surcöpingk denn 4 junij anno etc. Lix:ten.

Utanskrift: 'Denn wolweijssenn unsern lieben besondern burgermeijstern unnd radtmannen der stadt Revell.

(Spår af sigill.)

¹⁾ Lakun.

Söderköping den 6 juni.

Skyddsbrief för hustru Karin, Nils Karlssons till Sparsta änka.

Efter original i Nordiska saml. i Uppsala univ.-bibl.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve tagit och anamet, som vij och nu her med tage och aname thenne oss elskelig, erlig, velbördig qvinne, hustru Karin, framlidne Nils Carsons effterleffverske till Sparesta, udi vårt kong:e hegn, värn, fred och försvar, besynnerligen att frede och försvare henne med alt thet henne tilhörer, både rörligit och orörligit, för all öffvervold och orätte *etc.* Förbiudendis förthen-skuld alle, som för våre skuld vele och skole göre och late, besynnerligen våre fougter och befalningxmen, att göre för:ne hustru Karin herutöffver hinder, platz eller förfong, vid vår ogunst. Datum Suderköpfung 6 junij anno *etc.* 1559.

Under vårt secret.

(Sigill.)

Söderköping den 6 juni.

Till konung Fredrik II af Danmark angående ryktet om krigsrustningar i Tyskland och om nyttan af ett möte mellan danska och svenska fullmäktige.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet.

Unser freuntliche dienst und was wir mher liebes und guttes vermögenn zuvor, grosmechtiger furst, freuntlicher geliebter schwager, bruder unnd nachpar. Wir wollen gar nit zweiffeln, es werdenn E. L. nuh mher unnd vorlenggest unser antwort, so wir derselben auf ir

ann unns gethann schreiben beij Jörgenn Rantzaw überschicket, entpfanggenn unnd doraus unser gemut, unnd das wir auf E. L. gefallen unsere rehte auff zeit unnd malstedt denn geferlichen practikenn, so wieder E. L. unnd uns auf der bahnn sein soltenn, mit zeitlichem radt unter augenn zu khomen und so viell möglich abtzuwehrens berathschlagen lassenn woltenn, vernhomen habenn. Unnd ob wir nit zweiffelnn, es werdenn sich E. L. unsere meinungh auf derselbenn freuntlich ersuchen unnd begehren behaglich gefallenn lassenn, inmassen die gelegenheit thuet erforderenn, so habenn wir demnoch, nach dem wir E. L. diener mit dem forderlichsten von uns abgefertiget und unsern eigenenn diener, domit wir schleunige antwort von E. L. wieder bekhommenn möchtenn, neben ime verordnet, sindt der zeit, und wie sich die gelegenheiten nuh erhaltenn, keinen bescheidt erlanggen muegen, angesehen, das gedachter unser diener noch nit zur stethe kommen, auch vom im sindt der zeit, unnd wie sonst die sachenn geschaffen, nach dem er vor einem monat aussen gewehsenn, nichts vornehmen können. Weiln wir nuh vielfaltig berichtet, wie das kriegsvolck, darvonn unns E. L. inn gedachtem irem schreibenn warnungk gethan, noch zur zeit inn dem sechsischenn niederkreis, auch landt zu Holstein liegen solle, unnd woll erachtenn E. L. nuh mher bewust, was ire anschlege und vornhemen, weilen sich E. L. auf die nehe aldar erhaltenn, sein solle, demnach bittenn wir E. L. freuntlich, sie wolle uns auf unser schreiben umb den antzustimmenen tagh und zusamenkunfft beider unser rehte mit freuntlicher antwort, dornach wir unns in zeitenn zurichten, freuntlich vorsehenn, auch der kriegs vorgahderungh halben eigenthlichenn bescheidt zukhommen lassenn. Solchs erachtenn wir, so die wiedervertigenn je wess wieder E. L. unnd unsere reich practiciren, zu vorkommungh unnd wehrungh durch angestellte beratschlagungh unser rehte nit

undienlich sein solle, unnd wollenn solchs umb E. L. wiederumb freundtlichen und nachparlichen vordienen, die wir hiermit Gott dem almechtigenn in friedtlichem ruhlichem regiment lange zuerhaltenn entpfelenn. Datum Sudercopingh denn vj junij anno etc. lix:ten.

Gustaff vonn Gotts gnaden zu Schwedenn, der Gottenn unnd Wendenn etc. königk

Gostaus.

[Zettel.]

Wir moegen auch E. L. freundtlich nicht vorhaltenn, wie wir vielfaltigk berichtet, wie gemeltes kriegsvolck und sonst meniglich mit allerleij bedreuungk und seltzamenn rehden sich wieder unns und unsere reiche solle vornehmen lassen, und das wir gefeulicher weisse vonn inen gemeinet. Weiln unns aber nit zweiffelt, es werde E. L. solches alles auch woll zu ohren khomen sein und gutte wissenschafft darumb habenn, demnach bittenn wir E. L. freundtlich, sie wolle uns imgleichenn meldungk und nachparliche warnungh derhalbenn zukommen lassenn, wess wir uns zu inenn zuvorsehenn haben moechten, dan wir gar nit zweiffeln, es werdenn E. L. als ein christlicher königk dem allenn, was sie unns jungsten beide durch iren diener Jorgenn Rantzau mundtlich, dan auch schrieff[t]lich anbitten lassenn, getreulich und freundtlich nachkhomen etc. Datum ut in litteris.

Gostaus.

Utanskript: Dem grosmechtigen fursten, unserm freundtlichenn geliebten schwagern, bruedern und nachparn, herren Friederichen zu Dennemargken, Norwegen, der Wendenn und Gotten geweltem könige, hertzogen zu Schlesewig, Holstein, Stormarn und der Ditmarschen, grafen zu Oldenburgk unnd Delmenhorst etc.

(Sigill.)

Söderköping den 7 juni.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] och Per [Brahe] angående deras rusttjänst, om Västergötlands försvar och om foder till hästarne.

Riksregistr. 1559, fol. 84.

Vår synnerlig gunstt etc. Vij haffve bekommett eders schriffvelsse, käre her Göstaff och her Peder, samptt register opå renten aff edhre förläninger, så och utaff eders arffvegodz etc. Och som I begäre vette, hvadt I schole holle oss och rikket till tjänistt utaff samme ränte, så kunne vij edher inthett förelägge udi så måtte opå thenne tijdt, uthan försee oss fulkomligen, ath I varde betenckendes thenne fahrlige [tjdz] lägenheter, som nu på färde ähre och eders eigen, så väll som menige Sverigis rikis välfärdt och hvadt udi these fahrlige tijder mästt förnöden ähr. Och såsom I haffve förnummett utaff the lägenheter eders tjänere Jönns Hall haffver giffvitt tilkenne, och han haffver förfarett udi Ostfrijslandt, så ath the ähre fastt rädde på then ortt för then krigzförsambling, som ligger udi Tysklandt, och ath greffvens canceller schulle latedt sigh så för honum höre, ath han för mistancke schull icke fördristede sigh ath schriffve oss till, och befalte ath seije oss, att vij ähndeligen haffve oss till ath förmode krich utaff gamble kong Christierns erffvinger och theris anhang, effter såsom och alle breff och varningar ther um stämme öffvereenss, tesligis ath vij ingen tro schole ställe till the dansche, så haffver och nu then Carolus Franszoss, som bleff affärdigett ifrå Vadstene, schriffvitt oss och vår käre sonn, her Erich, någre siälsinde meningher till, som the dansche haffve latedt sich förnimme emoth honum, oss och thette rijke belangende, aff hvilcke Caroli schriffvelsser vij eder här medt uthtolckninger tilschicke,

ther aff I the dansches grundt och mening märcke kunne etc. Så försee vij oss till eder, ath I för sådane hög-
 vichtige orsaker och rigzens ahnliggende nödh schull vele
 alffvarligen effter nödtorfften öffverväge, hvadt som behoff
 ähr till ath försvare eder siälffve, så väll som menige
 Sverigis rijke medt, och ath I icke någon deell ahnsee
 eller spare vele, som udi eder macht ähr och ther till
 tiäne kann, uthan förstärcke eder medt thett mäste krigz-
 folk till landt och vatn, som I kunne haffve rådt till
 ath underholle. I vele och förschaffe oss udi vår tiänist
 thett mäste skepsfolck, som I kunne öffverkomme, och
 thett förste mögeligitt schickett anten till Stäkeborg eller
 till Calmare, på hvilken orth I förnimme vår skepsflotte
 förhonden vare, och ath I och så vele lathe oss bekomme
 visse register på samme skepsfolck etc. Vij vele och
 gärne tencke till på våre sijde um alle nödhtröffer, som
 kunne tiäne till ath försvare vårt fäderneslandt medt och
 ther opå ospartt haffve udi ytterste nöden all then deell,
 Gudh oss förläntt haffver, effter såsom thett och högeli-
 gen väll vore aff nödenne, ath hvar udi sin stadh alffvar-
 ligen tencker, hure mann kan haffve rådth till manneligen
 emoth ath stå een sådane väldig krigzmacht, som nu
 ryctes vare på färde och sigh hijtt till Sverige achtett
 haffver. Ähr och gansche högelingen förnöden, ath mann
 icke så nöge seer på thett, som ringere ähr, ath man
 mister altsammens etc.

Vijdere giffve vij eder tilkenne, ath vij haffve latett
 förschriffve een hoop folck både ryttere och knechter till
 Vestergöthlandt, bådhe ifrå Uplandt och Väsmannelandt,
 på thett ath then landzände icke schall vare varlöss, um
 fienderne varde honum ahngripandes, och ähndogh I giffve
 tilkenne, ath thett icke ähr beqvämligitt opå thenne tijdt
 ath göre någett tugh tijtt nedh, för ähnn höett bliffver
 bärgett, och ath fienderne rätte och theris tugh ther effter,
 så ähr eder icke ovetterligitt, ath både gräss och säden

bliffver fastt tijdeligere mogen udi Landthoholsten och i Danmarck, ähn thett skeer här udi Sverige, och förthenschull til befruchtendes, ath fienderne ähre snarere tilrede, ähnn vij thett förmode kunne etc. Hvarföre haffve vij nu här latedt tillschriffve våre fougter udi alle landzender, ath the medt thett förste, och meden hvassen är leenn och veek, schole lathe upschäre så mykitt ther aff, som udi hvar befallning ståer till ath bekomme, och beställe samme hvass till the orther, ther hästerne schole framdrage och på resen nathläger haffve. Och förmode vij, ath hästerne ther medt väll schole kunne hiälpe sigh, till thess höett kunne bliffve någett när mogett och bärgett. I vele och förschaffett, ath udi Vestergöthlandt udi lijke måtte um hvas beställt bliffve måtte till hästernes behoff, så länge höett kann mogne och bärgett aff engerne. Så ähr och rådeligitt, ath thett mäste höö, mann kan åstadkomme, motte komme till the orther, som I haffve nampngiffvitt udi eders schriffvelsse, ther folckett och hässterne theris läger haffve schole. I vele och alffvarligen förmane både våre och edhre fougter, thett the beflijte sigh um ath förskaffe till lägren een hoop höö aff alle almenninger, item gärdehöö och höö för fodringen och elliestt aff ennger, eehvar the thett kunne öffverkomme, på thett ath hässterne måtte få then deell the kunne hiälpe sigh medt, så länge the schole bliffve udi thenn landtzände etc. Thette vij eder effter nödtorfften, och såsom thenne fahrlige tijdtz lägenhet thett högeligen fordrer, icke haffve velett förholle. Gudh alzmechtigh eder altijdt befalendes. Datum Suderköping 7 junij.

Söderköping den 7 juni.

Quittobref för Karl Holgersson [Gera] på restantiepenningar för fodringen i Kinda härad år 1557.

Efter original i Nordinska saml. i Uppsala univ.-bibl.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit medh thenne vår qvittance, atth vij udi Suderköpingh thenn 7 junij anno etc. 59 haffve latidt anname aff osz elskeligh vår tro mann och undersåte Karll Holgerdhsonn till Berkevik r[estantie]r etc. anno etc. 57 för 910 konungzhester aff fodringer i Kindh i Smålandh, hestenn 3 öre, löper penningar trijhundrede sextije tre marker sex öre. Hvarföre göre vij för:ne Karll Holgerdsonn her med frij för samme penningar, och thes till visze under vårt secret, och haffver vår käre sonn Magnus på våre vegne underscreffvet. Datum loco et tempore ut supra.

Magnus ex mandato Regiæ Majestatis proprio manu.

(Sigill.)

Å den 9 juni.

Till utvald konung Erik angående de underhandlingar, som förts med adeln om dess rusttjänst, om villkoren för förvärfvandet af adelskap, om en förrädare, som rymt till Blekinge, om brevväxling med konung Fredrik i Danmark rörande strandadt gods, om Charles de Mornay's skrifvelse, om vanskligheten af den engelska giftermålshandeln, om spannmålsexporten och de olika orternas förseende med brödsäd samt om nyheter från utlandet och åtgärder till rikets försvar.

Riksregistr. 1559, fol. 86. Början är förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter I (1888): s. 663 f.; och det fjärde stycket dels af E. Ekholm i Den svenska fathuren Öpn. 2 (1767): s. 103, dels i Anmärkningar i svenska hist., saml. af et sällskap, Bd 1, N. 28 (1786): s. 250; se äfven G. Berg, Bidrag till den inre förvaltningens hist. under Gustaf den I (1893), s. 270—271.

Vår faderlige gunstt etc. Käre sonn, vij haffve bekommett thin schriffvelse um then tilsammenkumpstt

medt adelen öffver hele Smålandt ther ath förhandle, hvadt hvar och eenn effter sin upbördh schulle göre rijkett till tjänistt. Vij förnimme och ther hoss, hvad thu ther um bestältt haffver, effter som thin schriffvelsse ther um vijdere förmäller och registrett yttermehre förclarer. Giffve Gudh, ath thett så bestältt vore, ath vij och menige rijkett kunde ther haffve någon tröstt, närh umtrenger.

Käre sonn, hvadt thett besluutt belanger, som giorde i Vadstene um halfftannett hundrett marck på eenn hästt och karll, lathe vij oss på vår perssonns vägne ther medt äthnöije. Then alzmechtigiste giffve, ath icke större umkostt behöffves kunde, menn um sådane hiälp mykitt uthrätte kann udi then högste nödh, giffve vij hvar och eenn siälff till ath betencke. Till thett andre, um the, som icke förmögne ähre till sådane summer, ställe vij till tijtt eigett betenckende, hureledes medt them handles schall etc.

Till thett tridie, ath någre icke haffve varitt tilstädes och haffve sikh olydige förhollett, förhoppes vij, att thu väll vestt tigh ath schicke medt them effter lägenheten etc.

Thernäst, käre sonn, som thu giffver tilkenne, ath eblandt adelen i Smålandt finnes någre, som ähre bonde sönnner och haffve medt gifftermåll bekommett någre godtz och icke förvärffvedt frelsse, som Sverigis lagh förmäller, så kunne vij ther till icke annett svare, uthann man schall pröffve hvar och eenss mandom och fregdt, effter som lagen uthvijser, thett ähr, hvar schall proberes, um han ther ähr dugligh till, och närh han så ähr proberet, så får man see, hvad han ähr värdt och förtiäne kan etc. Förty dygd, förnufft och mandom gör adell etc.

Vijdere, käre sonn, haffve vij och udi then annen thin schriffvelsse förstätt um Lasse Stum och hans broder, ath the schulle ahntaste eenn förrädere udi Bleking,

vedt namn Olle Anderson, hvilcken för någon tijdt seden rymbde häden aff Sverige, then och mykitt ondt haffver åstadh kommedt här opå gräntzen. Så kunne vij icke besinne rådeligitt vare, ath mann på thenne tijdt någre udi så måtte schulle haffve uthschickett. Giffve Gudh, ath ther um motte så beställes, ath Lasse Stum medt sin broder icke måtte komme um halssen, och ath thett framdelis icke bliffver oss svenske till någett efftertaell etc.

Så haffve vij och förstått, ath thu, käre sonn, haffver bekommett hertugh Fredericks schriffvelse um thett godtz, som strandett ähr under Ölandt, haffve och beseet thenn copie aff the svar, som ther opå giffne ähre, och lathe oss medt samme väll benöije etc.

Som thu, käre sonn, giffver tilkänne um the schriffvelsser, som ähre kompne till tigh ifrå Carolo de Mornai och then franssosiske legaten, hvilcke thu och oss haffver tilschickett etc., så haffve vij them alle öfversett och theris ihnehold väll förnummett och therhoss aff thin schriffvelsse förmercht, ath the dansche före altijdt samme färge. Så tycker oss, ath för:ne Caroli schriffvelser haffve sådane grundt medt sigh, för the fahrlige lägenheter schull, som ther medt giffves tilkänne, ath mann någett yttermere betenckende haffve schulle, ähnn så slått häden, effter som thu nu föregiffver, ath the dansche före altijdt samme färge. Hade vij och förmodett medt samme Caroli schriffvelsse titt gode råd och betenckende um the meningher han föregiffver, och hvadt tigh synes lijkestt udi saken göres eller företages skulle etc. See och ähnnu gärne, käre sonn, att thu sådane thin gode råd oss theruthinnen viltt medhdele, på thett vij måge ther effter vette ath lage och beställe um alle deeler, som till saaken ähre tiänlige.

Och synes oss, käre sonn, ganske rådeligit, ath effter vij dogh uthan åthervände hotede och unsagde

bliffve, så väll aff the dansche som aff gamble konung Christierns erffvinger, ath thu förthenschull ville lathe sådane fahrligheter gå tigh tilsinnes och tencke effter thett, som tiäner ther emoth och till defension, och någreledes lathe falle andre ovisse mening, som thu haffver författedt och på hiärtett lagtt. Och kunne vij aff een faderlig, trohiärtett mening tigh icke förholle, ath oss synes fastt olichtt, thett then engelske handell medt lidelige conditioner kan vinne någon framgong, så som thu och siälff väll haffver förnummett, hvad förtröstning thine eigne tiänere, både Dionisius och Lasse Knutzsonn, ther um giffve, ath the engelske ingelunde vele effterlate, ath dröthningen skall tage någon fremmende herre. Och ähr oss till vettendes vordett, ath för:ne engelske hade uthkåret een stoor herre aff theris infödde, som the ville, ath dröthningen schulle tage till ächte. Och drogh strax samme herre till printzens hoff udhi then mening, ath han ville haffve bekommett ther till hans samptycke, och then tijdt, han kom fram, bleff honum icke tilstادت ath komme till audientz, uthan måtte fare tilbake, lijke som han tijtt kom, uthan svar och beschedh. Hure sådane handell och på thine vägne schulle kunne haffve framgong, thett må Gudh vette. Och syntes oss gansche rådeligit, vele tigh och här medt aff een trohiärtedt faderlig mening och för Jesu nampnn schull haffve förmanett, ath thu sådane oviss handell icke viltt lägge så mykitt på sinnedt, uthan ställe saaken i then alzmechtiges händ-der och aff hiärtedt bidie honum um thett, som nyttugest kann vare, och att thu icke ville göre ther opå vijder[e] förgefflig umkostt, för ähn thu får see, hure Gudh vill haffvett och lagett.

Oss synes och ingelunde rådeligitt, ath thu ahnten siälff lather uthskepe någon spanmåle utaff rijkett aff then tigh tilkommer, icke heller här effter någre andre thett effterlate, både för then orsaak schull, ath vij vette oss

ingen stundt säkre för fienderne, så och för then hårde väderleck nu på färde ähr, ath både rågh och kornn står nu udi stoortt tvong så väll aff natte frostt, som aff then svore torcke, um dagenn ähr, och bleckner kornett flux allestedtz här uppe i landett, växer och ganske lithett. Ähr och befruchtendes, ath rågen får och stor skade, effter han nu blomstres och natfrostedt förtager krafften, som han haffver behoff till yttermere framgongh.

Käre sonn, alle prognosticationer spå oss hårdt väderleck och dyr tijdt udi thette ähr och ähndhå hårdere och dyrere tijdt åth åhrett, therföre ligger macht opå, thett vij tencke till ath förvare, hvad vij haffve till spannemåle liggendes udi förråd, thet bässte vij kunne. Och effter een svår summe miöll, malt, grynn, öll, brödh och kornn nu kommer till Calmare ifrå våre slott och gårdar i Uplandt, thesliges ifrå Össtergötlandt, therföre vij icke haffve latedt öffverantvorde thin tjänere Abell mhere ähnn vedh femptije läster rågh, malth och miöll. Mhere kunne vij icke heller ifrå thenne landzände umbäre på thenne tijdt, ty vij haffve här ganske mykin spannemåle behoff till ath underholle then store hoop folck medt, som vij för the fahrlige lägenheter schull, nu opå färde ähre, holle motte etc. Och effter mann haffver till ath förmode, ath fienderne achte förstt ahngripe the orther, som ligge them nämestt och beqvämligest, som ähr Ölandt och tileffventyrs Elffsborg udi Vestergötlandt (effter som Carolus ther um berörer), så syntis oss rådeligitt, ath mann i tijdt lothe anamme aff Ölandt bådhe store gårdar och all annen rättighet, som ther faller, och ther medt fettaliede väll Calmare slott och stadt, ty elliestt ähr befruchtendes, ath ther fienderne angripe Smålandt, och vij schulle göre någett tugh medt vårtt folck uth emott them, ath folckett dhå finge ther föge bärning, uthan hvadt som tilförende till Calmare ihnkommert vore, ther motte man dhå lijthe opå, effter Smålandt ähr dogh

icke sådantt landt medt sädh, ath ther aff någon synnerlig hiälp till bärning ähr till ath förmode.

Käre sonn, ähr och högeligen förnöden, ath mann befijter sigh um godhe och visse kundskaffter udi these fahrlige tijder. Och såsom thu aff förnempde Caroli schriffvelsser haffver till ath förnimme, ath fasstt osäkertt ähr drage egenum Danmarck, och ath vij på the orther föge kunne uthrätte genum kundskaffter, therföre ähr vår faderlige begärenn, ath thu viltt altijdt lathe löpe någon pincke, boijortt eller någett annett läth skep emellen Calmare och Lantho Mechelborg under Ribbenäs eller till någre andre beqvåmlige hampner och ther opå lathe komme någon förständig karll, som ther kann förfare um alle lägenheter och synnerligen förhöre, hure thett haffver sigh medt thett krich udi Dithmerschen och hvad ände thett vill tage, opå thett att vij seden kunne vette våre saker ther effter rätte. Gudh then alzmechtigeste tigh altijdt faderligen och käriligen befalendes. Datum Åå emellen vijka 9 junij.

Zedell.

Käre sonn, vij lathe och schicke tigh copier aff någre breff, oss ähre tilkompne, aff hvilcke thu nogsamptt förmärcke kann, ath fasstt större lijknelssse ähr till feigde och krich ähnn till högtijdt och bröllop, så som förhoppett vahr. Vij förnimme icke heller, ath greffven schall vare udi någett ahntugh, uthan förholle sigh hoss hertugen aff Cleffven, effter som thu alle umständer och vijdere aff thenne medhföligende undervijsning haffver till ath förnimme etc. Och effter vij haffve bekommett varningz schriffvelsse utaff så monge orther, så ähr nogh tilbefruktendes, ath vij bliffve ju visseligen försöchte och tileffventyrs snarere ähnn vij thett kunne förmode etc. Så vette vij nu inge andre råd, uthan ath vij försst åkalle then alzmechtige Gudh och aff hiärtett bidie

honum um hiälp och bijstondh, thernästäth ath vij författe oss medt alle deeler, som kunne tiäne till ath försvare oss medt, thett mäste vij kunne haffve rådth till, såsom vij och på våre sijde ther um haffve later beställe och ähnnu, thett mäste oss mögeliget ähr, ther opå holle, och haffve nu later förskriffve all vår krigzmachtt ifrå Finlandt, Uplandt och andre landtzänder ihnn emott grentzen, både udi Vestergöthlandt och Smålandt udi tre hoop. Then förste hoop følger skepen, then annen hoop schall drage egenum Sudermannelandt och hiitt nedh till Össtergöthlandt och seden till Jöneköpfung, then tridije hoop öffver Tijvedenn äth Vestergöthlandt. Och effter gräsett icke ähnnu ähr så moget, ath hästerne ther aff kunne bekomme bärning udi resen, therföre haffve vij bestält här udi Östergöthlandt, så väll som i Uplandt och Vestergötlandt, ath våre fougter schole nu strax lathe upskäre all then hvas, för ähnn han bliffver styffvere och skarpere, som i hvars och eens befalning vare kann, till hästernes behoff, så länge gräsett bliffver mogett och ther aff undsäthning bliffve kann. Och synes oss nyttugtt, att thu och udi lijke måtte ville lathe bestället hoss alle fougterne i Smålandt, sammelunde och allt thett höö, ther står till ath bekomme, måtte beställes både för penningar och älliestt, hure mann thett kunde bringe tilväge, och ath samme höö måtte komme till slottenn och till the orther, som rytterne schole bliffve församlede etc. Ligger och nu alsomstörste machtt opå, ath vij oss förstärcke både till landh och vatn medt all thenn machtt, vij mäst kunne bringe tilväge. Thu viltt och, käre sonn, all thin flijtt ther till förevände, schickendes någre förtrogne uth i alle häreder i Smålandt till ath beställe och ahntage thett mäste duglige folck, som ther står till att bekomme, sammelunde ath och alle the krigzrustninger, som mann kann upbringe, måtte och bestälte och upköpte bliffve. Thu viltt och lathe

ahntage udi tiänisten the båtmänn, som opå Ölandt stå till ath bekomme, ther medt vij kunne lathe bemanne våre skep och gallejder, och ther thu icke haffver rådth till ath löne samme skepsfolck, så vele vij them medt tilbörliq löhnn försörge lathe. Och ath thu och elliestt udi alle måtte tencker till alle deeler, som tiäne till att försvare oss medt etc. Datum ut in literis.

Å den 9 juni.

Till Lars Fleming, Olof Larsson och Anders Sigfridsson [Rålamb] angående skeppsutrustningen med anledning af framställda klagomål mot ett nyligen från Stockholm sändt fartyg.

Riksregistr. 1559, fol. 91.

Vår gunst etc. Oss förundrer icke lithett, Lars Fläming, Oluff Larsson och Anders Seffredzsonn, att then boijortt och pincke, som ähr hijtt nedh lupen ifrå Stocholm medt vijnn, ähr så oschickeligen uthrustedt både medt båtmänn, segell, takell och annen deell, så att the segelmästere och the, som tacklenn haffve giortt, haffve ther um bestältt som andre förtvifflede boffver. Item huredane båtmänn och siöfarett folck ther opå förordhnett ähr och hvadt förståndt the haffve till att regere boijortt segell, thett må sigh Gudh öffver förbarne, och hvad trohett och flijtt både Karl Ösgöte och the andre skepere, som ther medt schulle haffve acht och tilsyn, haffve theruthinnen föreväntt, thett ställe vij hvar och eenn ther um att betencke, så ath hvadt ther medt icke större upseende haffves, ähn nu skett ähr, dhå ähr tilbefruktendes, att the försättie oss både skep och folck och allt thett, ther opå ähr, och vore bätter, att the, som icke hade förståndt till boijortt segell, måtte bliffve brukede till råsegell, hvarföre schulle man altijdt lathe probere seg-

latzen medt them, för ähnn man lothe them drage någerstedtz, och icke så all ting göre opå höfftt och obetencht, som nu skett ähr. Vij vele och för sådane stor krigzfare schull, som nu ähr på färde, alffvarligen haffve eder förmanett, ath I medt alsomstörste flijtt vele beställett, at the skep och galleijder, som udi Stocholm uthrustes och tilflyes, icke måtte medt så ringe fettalie och mindre folck försedde bliffve, lijke som thett vore udi fredhlig tijdt, som skett ähr medt samme boijortt och pincke, uthan att the måtte medt alle nödtorfftige deeler bliffve försörgde, både medt skytt, fettalie, bysseskytter, höffvitzmän, skepere och annett välförfarett siöfolck, som alsomstörste macht opå ligger, effter lägligheten sigh icke begiffve nu till bröllop, uthan till krich och örligh etc. Och såge vij gärne, att I så beställett, ath then gärdh, som schall komme opå skepen, måtte medt thett förste bliffve fördt nidh till Stocholm, undentagendes så mykitt, som vill behöffves till krigzfolcket, som schall drage öffver landt, och vele, att fettalien måtte komme ihn på skepen aff the partzeler, som här ihnneluchte förmälles etc. Her um I medt alsomstörste flijtt, och effter som vij eder ther um gunsteligen och alffvarligen tilbetro[, beställe vele] etc. Datum Åå 9 junij.

Å den 9 juni.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] och Per [Brahe] angående gårdens fördelning på lägerplatserna i Vestergötland och om Anders Persson [Lilliehööks] uppdrag med värfningen i samma landsända.

Riksregistr. 1559, fol. 92.

Vår synnerlig gunstt etc. Käre her Göstaff och her Peer, som vij medt eders tiänere lothe eder förnimme um the fahrlige lägenheter, nu rycthes förhonden vare,

och ath vij förthenschull medt thett förste achte lathe förschicke een hoop krigzfolck tijtt nedh i landett etc., så ähre vij och ähnnu vedt samme mening. Ähr förthenschull vår nådige begären, ath I medt thett allerförste vele lathe beställe, ath gården, som ther bliffver uthgiordt i Vestergöthlandt, måtte komme till the orther, som I namngiffvitt haffve udi eders schriffvelsse, så väll fettalien som kornn, hvass och höö, så ath både folck och häster få theris bärning. Och see vij gärne, ath lägerne måtte bliffve någett närh grentzen, opå thet ath vårt krigzfolck kunde vare ther hartt vedh honden och medt een hast göre fienderne affbräck och mothstondt, hvar the then landzände angripe vele, effter som vij och vijdere thenne breffvjsere, oss elschelig Anders Perssonn, haffve befalett eder både här um och annett mhere vijdere berättte etc.

Vij haffve och befalett för:ne Anders ath ahntage eenn hoop folck udi vår tjänist i Vestergöthlandt och öffveranthvordet honum eenn summe penningar, som han samme krigzfolck på honden försträcke skall. Och ther för:de Anders bekommer mhere folck, ähnn som han medt samme penningar kan tilfridtz ställe, så ähr vår nådige begären, ath I lathe honum bekomme så monge penningar, han kann haffve behoff till ath försträcke samme folck medt, aff the penningar, som adelen ther i Vestergöthlandt haffver tilhope och på Elffsborg ihsatt, effter som för oss ähr berättett vordett etc. Gudh alzmechtigh eder befalendes. Datum Åå 9 junij.

Stegeborg den 10 juni.

Till Knut Knutsson [Lillie] angående de under hans befäl stående ryttares aflöning och samlingsplats.

Enligt original i Uppsala universitets bibliotek. Förut tryckt i *Handl. rör. Skand. hist.*, D. 9 (1821): s. 35.

Gustaff etc. Vår gunst tillförende etc. Vij la[te] tigh förstå, Knutt Knutzson, att vij förmode osz feijde aff våre misgynnere udi thenne närhvarende sommer, såsom vij och nog aff ganske många ther um vaarnede bliffve etc. Hvarföre ähr vår begären och alffvarlige befalningh, att tu oförsumelighen skyndher tigh till osz, haffvendhe medh tigh register opå the ryttere tu haffver udi befalningh, så vele vij late them bekomme then deell, som the till löön bör att haffve etc. Tu må och tillsäije them, att the medh thett förste göre sigh ferdige, och närh tu till oss kommendhes vardher, skall tu väll bekomme beskedh, hvar vij them vele haffve församlede etc. Datum Stekeborg 10 junij anno etc. 59.

Utanskrift: Till oss elskeligh vår tro undersåte Knutt Knutzson till Öcknö etc. gunsteligen.

(Sigill.)

Stekeborg den 11 juni.

Öppet bref till allmogen i Stekeborgs skärgård om tullfisk och straff på dem, som illa saltade sin fisk.

Riksregistr. 1559, fol. 93. Förut tryckt af A. A. von Stiernman i *Samling utaf kongl. bref . . . ang. Sveriges rikes commerce*, D. 1 (1747): s. 167; och delvis i *Ur källorna till Sveriges historia*, utg. af Emil Hildebrand och Carl Grimberg I (1911): s. 51 f.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, trogne undersåter, dannemän alle, som udi Ståkeborgz skäriegårdt bygge

och boendes ähre, vår gunst tilförende etc. Och kunne eder icke förholle, hureledes vij åhrligen motte holle een stoor hoop folck både till landt och vatnn till ath försvare eder och alle thette vårt rikis trogne inbyggere och undersåter, ther opå vij och een stoor umkostnett haffve både medt penningar, clåde, fettalije och andre nödtorffter, såsom een partt aff eder, dannemän, siälffve väll kunne betencke. Så vill oss vare besvärligitt och tungtt sådane folck holle, medt mindre våre och thette rikis trogne ihnbyggere ther vele och medt tilhiälpe utaff all then deell, som Gudh them haffver förläntt, som the och plichtige ähre, såsom vij försee, ath alle trogne Sverigis ihnbyggere thett gärne göre vele. Och effter vij mykitt haffve behoff een merckeligh summe både salt fisk och tor till fettalije, hvarföre ähr vår begären och alffvarlige befallning, att I vele lathe finne eder välvillige till ath göre oss någett mhere udi tull aff the fiskerij I bruke, ähnn här till skett ähr, som ähr, ath I här effter uthgöre oss på cronenes vägne hvar tridije fisk aff allehonde fisk, som I bekomme, latendes eder ther medt troligen befinne och icke någett undendölije aff thett, Gudh alzmechtig eder giffvendes varder, och ath I lathe våre tianere, som bliffve förordnedt ath upbäre sådane fisk, bekomme then deell, som han aff eder udi så måtte på våre vägne varder opå äskendes, görendes ther medt thett oss ähr behageligitt och thett I eders rätte öfverhett skyllige och plichtige ähre etc.

Vijdere, effter oss ähr förekommet, hureledes een partt aff them, som fiskerij bruke pläge, mechte ille fare medt then fisk, the bekomme, så att the icke förvaren medt saltt udi rätten tijdt, uthan kasten ihoop udhi tunner så gått som osaltett och theregenum förderffven, så ath han surner, och när han schall seden siudes, går han sönder och faller ifrå beenen, så ath ingen kann förtären, och sådan fisk pläger mykitt bliffve fördt till

köpstäderna, tesliges ihnn udi landett, och monge våre fatige undersåter, som haffve behoff ath köpe fisk, bliffve medt honum ganske ille bedragne, thett oss på vår kong:e ämbetis vägne ingelunde står till ath lijdhe, och vele eder gunsteligen och alffvarligen haffve förmanett, som fiskerij pläge bruke, ath I sådantt vele affskaffe och så laget, att then deell, som Gudh lather eder bekomme till fisk, måtte bliffve väll saltett och tilpyntett, så ath både I siälffve och andre måtte haffve ther gagn aff. Hvar och någer oachtsamlig här emoth effter thenne tijdt sigh befinne lather och någon fisk säljer, then icke väll saltett och förvarett ähr, dhå schall han fulleligen vette, ath godzett, som han haffver medh fare, schall bliffve honum ifrå tagett och ther till böthe fyretije marck för flärdh, effter som Sverigis lagh förmäller. Ther I, trogne undersåter och dannemän alle, haffve eder alffvarligen effter rätte. Datum Stäkeborg 11 junij.

Stegeborg den 11 juni.

Till Mauritz Stake angående antagandet i Dalsland af krigsfolk, som skulle föras till Vestergötland.

Riksregistr. 1559, fol. 94. Förut till större delen tryckt af And. Lignell i Beskrifning öfver grefskapet Dal, 1 (1851): s. 136 f.

Vår gunst etc. Vij lathe tigh förstå, Mauritz Stake, ath vij och thette vårt rijke bliffve flux undsagde, ath vij ju schole haffve oss krich och feijde till ath förmode udi thette år aff gamble konung Christierns erffvinger och theris anhang, tesligis aff andre våre misgynnere etc. Så ligger oss förthenschull alsom störste machtt opå, ath vij förstärcke oss både till landt och vatn medt then meste machtt och krigzfolck, som vij kunne åstadkomme, och vele tich här medt alffvarligen haffve befalett, at thu antager udi vår och rigzens tjänist thett mäste duglige

folck, som ther på Dall ståer till att bekomme, och them, thu udi så måtte udi vår tjänist antagendes varder, vele vij, ath thu schicker till Vestergöthlandt. Ty vij haffve schickett tijtt Anders Perssonn till Fåredall, hvilcken vij haffve latedt öfveranthvorde någre penger till att försträcke samme folck medt, then och skall vette giffve them tilkenne, hvartt the seden drage schole. Vij vele och, att thu schicker oss ett register opå thett folck, som thu utaff Dall kan tilväge bringe etc. Här um så ähndelig bestälendes, effter som macht opå ligger, ther thu tigh effter rätte vestt. Datum Stäkeborg 11 junij.

Stegeborg den 14 juni.

Till Claes Kristersson [Horn] angående handeln samt tull- och myntförhållanden i Viborg, om årsväxten i Sverige, om krigsrykten, om tillförsel af kalk m. m. till Viborg, om behofvet af vaksamhet och om Viborgs stads byggnad.

Riksregistr. 1559, fol. 95. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 351—357.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommedt tvenne thine schriffvelser, Class Christerssonn, then försste then 10 maj, then andre then 22 udi samme månedt daterede, och som thu lather till thett förste förstå, att thu haffver hollett Vijborgz borgere och tyskerne vår alffvarlige mening före um then förening, här i Sverige aff menige borgere samptychtt bleff udi vintres um the varer, som the medt rydzerne haffve till att förhandle, och ther hoss tillschickett oss ett register på the varers värdering, som udi för:ne Vijborg förhandles så väll aff svensche och tyske som aff rydtzerne; tesligest giffver thu och tilkenne, ath tysker och andre fremende haffve stor besväring till att uthgöre udi tull fem marck aff hvartt hundrett ther udi Vijborg, effter som thett scher här udi Sverige etc.;

så haffve vij för:ne artickler effter nödhdorfften beväget och kunne icke besinne, att vij och vårt rikis undersåter någon fördell haffve aff then handell medt rydterne, uthan så mykitt tullen belanger, thett doch ganske lithett förslår emott then svåre bekostning ther till förevedes både medt thett store taell folck, ther opå slottedt, udi staden och vedh grentzen holles måtte bådhe för rydzerne och andre fremmendes schull, tesliges opå skep, skytt, kruth, lodh och annett mere, som rydterne bliffve aff och till beledhsagede medt, hvilckitt och befinnes icke vare ringe bekostning, när thett elliestt bleffve rätt till pricke recknett. Och snarestt sagtt, haffve vij noch thett förmerchtt, att then handell udi Vijborg kommer oss eller våre undersåter föge tilgode, uthan tyskerne och rydterne. Orsaken ähr, ath meste parten aff thett godtz, vij och våre undersåter haffve hafftt ther till att förhandle och sälije rydterne, ähr kommett på vågenn, och effter hon ähr ther mykitt styffvere ähnn här i Sverige, så går all vinsten, the svenske schulle haffve, ther bortt medt. Så synes oss lijkestt, att våre undersåter, både svenske och finske, ville förschaffe sich the varer, som icke schulle på vågen, som ähr daler, sild, räffschin, hareschin och annett sådantt mhere, hvadt the kunne åstadkomme, thett uthan vågen kunde förhandles, elliestt kunne vij icke tencke, att the aff thenn rydske handell haffve någon fördeell etc. Menn tydzkerne haffve många partzeler, som inthett komme på vågen, både sijdentygh, clåde, vijnn och annett mhere, som rydterne tiäne, och haffve förthenschull all fördelenn, som ther kan vancke. Vij haffve och nu latedt svare the tyske, som till oss supplicerede, hvadt vår alffvarlig mening ähr um the artickler, the oss förestälte, schicke tigh och ther aff copie etc., hvilcke svar thu må them öffveranthvorde och vijdere aff them förfare, hure the um samme svar til-

sinnes ähre, och oss ther um seden thett förste mögeligit förständigige etc.

Um the, som komme ifrå Danmarck till Vijborg, kunne vij icke annett seije, uthan hvar the vele ther handle, så måge the och vare förtenchte ath göre aff theris handell, hvadt som pålegges, så väll som andre. Vij kunne icke heller andre vilckor ihnryme hollenderne, ty ähndoch the varer, till Hollandt komme, icke förtulles, så drager väll then accis, ther tages, så högtt som then tull, aff them udi Vijborg kann begäres etc. Som thu begärer vette, hure medt the fremende i Vijborg handles skall, som haffve vårtt öpne breff, att the schole vare tulfrij udi Sverige, så kunne vij icke annett ther till svare, uthan att the, som sådane frijhett aff oss haffve förvärfvet här i Sverige, varde och här the vilkor haffvendes, som ther till hörer, när the hijtt söke, men um the vele söke till Vijborg, så måge the giffve then deell uth, som andre göre. Doch ähre vij tilfridz, ath the, som före godhe krigzrustninger ihn i landett, måge bliffve tulfrij, besynnerligen för alle krigzrustninge partzeler, men alt annett godtz måtte förtulles etc.

Som thu lather forstå, att thenn Jacob Kreker i Helsingefors vill icke lathe sich bruke på vårtt beste medt våre varer, effter han haffver een stoor handell och ähr mykitt schyllig udi Tyslandt, så kunne vij väll lijde, att förne Jacob och andre flere, som boo udi vårtt rijke och pläge vare tulfrij, måge och same vilckor niuthe, synnerligen när the handle allenest medt thett, som them siälffve tilhörer, menn tage the fremendes godtz till ath förhandle, dhå måtte man och handle medt them igen effter Sverigis lagh, ther vedh thu tich och så udi thett flitigeste holle må etc.

Vijdere hvadt thin schriffvelse belanger um våre varer, ther falle udi Vijborgz lähnn och icke medt någon fördeell udhi Vijborg kunne bliffve förtyttrede för then

styffve vichtt schull, ther ähr, kunne vij icke annett svare, uthan ath smöret och annett, som på vågen kommer, må väll bliffve leffrerett till Stocholm, ther um thu och redhfougterne må tilseije och them förmane, ath the udi tijdt lathe samme varer framkomme etc.

Then tulschriffvere och brokijkere, thu begärer, vette vij här föge godh rådth till ath schaffe tich, uthan see gärne, ath thu vilt siälff upsöke någre ther till tjänlige och them till samme ämbeter förordhne, menn hvadh partzeler udi tull tages måtte, ther opå skicke vij tich här medt register, effter som vij här i Sverige lathe upbäre tullen etc. Som thu lather förstå, ath i Vijborg vancker icke mykitt svenst myntt, och um ther förthenschull medt fremende myntt må handles etc., så ähre vij ther medh tilfridz, doch medh sådane beschedh, ath thett fremende mynt icke måtte sättijes högre, ähnn som thett kan vare värtt och göre schäll före, och effter then undervijsning, såsom vij tencke, ath thu bekom, effter som vij dhå lothe vår mynthmestere i Stocholm, Joest, förreckne och tich öffveranthvorde befalede etc.

Um tilförning här ifrå Sverige ahnten medt maltt eller annen spannemåle kunne vij tich icke förtröste, effter här ähr icke mykitt godh liknelse på färde till någon godh åhrsvextt udi thette år, ty torcken haffver förtagett kornett, som sådt ähr, krafften och vexten, och [säden] bleckner och stå flux här allestedes, så ath befruchtendes är, thett här bliffver lithett korn udi thette år förmodendes aff åkerenn; item rågen haffver och på någon tijdt lidett stoor tvonng aff nattefrost, mäden han haffver ståett udi blomster, ähr och tilbesörgendes, ath kärnen udi rågen haffver lijdet stoor schade. Hure Gudh täckes laget medh väderleken här effter, thett står udi hans gudhdomlige hender, menn stoor liknelse ähr här nu förhonden till gansche lithen åhrsvextt och dyr tijdt etc.

The öhrligs schep, bysseschyttere, fettalije och annett, som thu meener, ath vij skole schicke till Nylandtz sijden, ähr oss icke väll lägligitt på thenne tijdt ath lathe komme här ifrå Sverige, effter här vancker fast siälsinde tijdender um allehonde fahrligheter. Och vele tich icke förholle, ath oss bliffve dagligen varningz schriffvelser tillschickede ifrå alle orther aff Tyslandh um gamble konnung Christierns erffvingers och theris anhangz hooth och undseijelser, och ath the ähndeligen udi thenne sommer eller tilkommende hösst haffve achtett ath söke theris lyke på oss. Vij vete oss heller ingen säkerhett för våre granner the danske, uthan haffve förmode oss ahnfechtning aff them så väll som aff the andre, och effter man hörer, ath the räffvelsche schicke sich fastt siälsintt, och mann förnimmer, att the nu groffvere gå tilvärcke medt våre undersåter, ähn the haffve giortt tilförende, therföre haffve vij affärdigett Jacob Hendrickssonn ifrå oss igen till Finlandt och befalet honum ath rycke medt våre ryttere och häster til siösjiden och ther achte på, hvaden vädhrett blåse vill. Vij haffve och ytterligere latthett honum förnimme vårtt betenckende um alle saker och befalett honum sådantt tich att uptecke etc.

Um then hiälp thu begärer till kalckförning medt the nylenske skuter, som ähre vedh Helsingefors, item um tilförning medt bräder och färsk fiske till Vijborg, sammelunde ath alle the nylenske fougter schole lathe löpe alle the skep och skuther effter kalcksteen till Vijborgz bygnings behoff, haffve vij alffvarligen befalett Jacob Hendrickssonn uthrette hoss fougterne på för:ne orther etc. Och effter vij förnimme, att then Anders Korp ähr oss udi Helsingefors föge nyttugh, therföre haffve vij latett förordne tijtt een annen udi hans stadh, sammelunde een till Borge och een till Kymmene, effter som för:ne Jacob veett tich och ther um till att berätte. Vij haffve och latedt tillschriffve vår fougte på Kegelholm,

ath han schall schicke till Vijborg then sågemestere thu begärer etc.

Hvad thin schriffvelse belanger um then rydske och lijfflendske handell, haffve vij och så förstätt och kunne tencke, ath lägenheterne haffve sigh någet seden förändrett, och nu väll andre tijdender på färde. Therföre see vij gärne, ath thu stedze lather oss forstå, hure alle handlinger på för:ne orther sigh tildrage, både udi eenn måtte och annen, och att thu väll achter på schanszen, så ath Vijborgh för alle fahrligheter måtte bliffve väll föreseett och förvarett, ehure alle lägenheter sich på the andre orther tildrage etc. Datum Ståkeborg 14 junij.

Zedell.

Vij haffve och bekommett schriffvelsse ifrå Vijborgz borgere medt Ambrosio borgmestere ther sammestedt och haffve laterdt giffve them svar opå samme theris schriffvelsse, thett the schole handle medt tich um alle saaker, och att thu schall effter lägenheterne hiälpe till Vijborgz stadtz bygningz förfordring, effter som thu vijdere aff samme svar, vij them haffve laterdt giffve, förnimmendes varder.

Vij giffve tich och tilkenne, ath vij gunsteligen haffve undt och effterlaterdt till för:ne Vijborgs stadz bygning then tull, som ther föll pro anno etc. 58, menn then tull för thette år 59 falle kan, vele vij sialffve beholle.

Stegeborg den 14 juni.

Till borgerskapet i Viborg angående hjälp till pågående byggnadsarbeten och om utprickning af grund i angränsande farleder.

Riksregistr. 1559, fol. 99. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 358—360. Jfr saml. af Städernas privilegier, vol. 1, fol. 1094 (RA.), där förra hälften af brevet är infördt, men under datum den 25 juni.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommett edhers schriffvelse, trogne undersäter, och the dagzvercker I ähre begärendes ahnten aff Jeskis eller af Mole och Hattule sochner till ath fordre then bygning medt, som I achte udi Vijborg haffve förhender, ähre vij tilfridtz, ath I måge bekomme så många, som ifrå slottedt kunne umbäres, ther um vij och haffve lathett tilschriffve Claess Christerssonn, och see gärne, ath I vele så beställett, thett samme bygning måtte haffve någon framgong, och hure oss synes lijkest, ath samme bygning företages måtte, haffver edhers medhborgere Ambrosius förstätt vår mening, then han och eder väll veth till ath berätte. Vijdere som I begäre, ath Hendrick v. Chöllenn motte komme till Vijborg och göre edher undervijsning um samme bygningh, så kunne vij icke vette, um han ther något synnerligen veeth till ath uthrätte, effter han ähr fastt ålderstigen och tileffventyrs föge veth, hvadh schick och sätt på thenne tijdt medt bygning ähr tiänligit, synnerligen hure man schall befäste slott och stadenn för väldigh macht och the svære schytt, nu brukes, menn vij haffve latetd för:ne Ambrosio forstå vårtt betenckende um samme bygningh, så ath oss synes lijkestt, ath thett berg, som ligger strax vedh, måtte bliffve intaget till stadenn, på thett att ther måtte vare thess bättre ifrå till eenn hoop folck ath försvare staden medh, när behöffves, såsom för:ne Ambrosius och haffver ther om nogsamptt vårtt betenckende förnummett.

Then kalck, som I begäre ifrå Ålandt, haffve vij latedt tilschriffve vår elscheligh käre son her Johan etc., ath han eder udi så måtte förfordre vill.

Item som I begäre, ath fougterne måtte tilschriffves, som vedh siösjiddenn udi Vijborgz lähn haffve theris befallningar, att the måtte bestället hoss bönderne, som schuter haffve, thett the måtte före någon kalck ifrå Vijborg etc., tesliges att samme fougter måtte och förmane almogen, att the här effter införe then saltt och tår fisk, som the bekomme och the ähre vane ath före till Lijfflandt, sammelunde ath the landtzköpmänn, som ähre udi Savlax och anderstädes, måtte här effter bliffve boendes udi städerne, så såge vij gärne, ath så skedde, kunne doch icke alt ther um siälffve beställe, uthan effter vij opå thenne tijdh och jämväll altijdt ähre besvärede medt många andre rigzens höghvichtige ährender, haffve förthenschull våre befallningzmän så väll ther som anderstedz [befalet], ath the um sådane ährender oss obekymbrede bestyre schole. Therföre måge I och um för:ne artickler handle medt vår befallningzman opå Vijborg, Claess Christerssonn, ath han gör eder bijståndh bådhe udi these och andre saaker, som menige rijkitt så väll som Vijborgh kan komme till gagn och fordell.

Som I och giffve tilkenne, ath opå thenn vijborgske leedh ähre någre heemlige grun och löhnn klipper, som icke upmerchte ähre, och begäre vår förmaningz schriffvelse till fougterne udi Vijborgz, Borge och Rasborgz lähnn, ath the måtte lathe upmercke samme grun, så haffve vij nogsamptt befalett samme våre fougter, både nähr vij personligen vore udi Finlandt och elliest, ath the schulle lathe mercke up sådane grun, opå thett ath skepsleedenn motte vare reenn,⁸ och the, som till Vijborg drage vele, icke theregenum motte lijdh någon schade ahnten opå skep eller godtz, och hade vij förmodett, ath för:ne våre fougter schulle och något haffve giortt ther

till, effter som the ther um vår alffvarlige mening förstätt haffve, och haffve åther ähnnu latedt them tillschriffve och them alffvarligen förmanett och befalett, att the schole vare förtenchte vedh högste straff ath lathe upmercke sådane heemlige grun och klipper etc.

Um the torpeställe, I ähre begärendes, måge I och förhandle medt Claess Christerssonn, och um the kunne umbäres ifrå slottett, så ähre vij väll tillfridtz, ath I them till stadzenns behoff beholle. Ther I vette edher effter rätte. Datum Ståkeborg 14 junij.

Stegeborg den 20 juni.

Förläningsbref för utvald konung Erik på Tjust.

Riksregistr. 1559, fol. 100 v. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter, 1 (1888): s. 769. Jfr nedan, s. 235, där samma bref (?) är dat. den 7 juli.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, ath vij aff synnerligitt gunst och faderlig kärleg och tilbenägenhett, som vij drage till oss elskelig vår käre sonn, her Erich, Sverigis, Göthis och Venndis uthvalde konung, haffve undt och effterlatedt honum till yttermhære hiälp och hans furstlige uppelles förbättring Tiust härett till the andre lähnn, som han tilförende udi Smålandt bekommet haffver, medt alle rättigheter både hoss schatte, crone och alle andre bönnnder, eehvadt thett helst vare kann, som Sverigis crones rättigheter aff samme härett åhrligenn vare pläger, doch vore eigne arffvegodtz undentagende. Ther I, dannemänn alle, som udhi för:ne Tiust härett boendes ähre, måge vetthe eder fulkomligen effter rätte, välvilligen bevijsendes högbe:te vår käre sonn, her Erich etc., lydne och hörsamhett udi alle deeler, som han edher till vårtt, tesligest sitt egett och menige Sverigis rijkis bäste tilbiudendes och befalendes varder, såsom I vele göre thett oss ähr behageligitt och såsom trogne undersäter bör ath bevijsa sich emott theris rätte herre och öffverhett. Datum Ståkeborg 20 junij.

[Stegeborg] den 22 juni.

*Förnyadt sköldebref för Jakob, Knut och Bertil Henriks-
söner [Hästesko].*

Efter originalkoncept i RA. Förut tryckt af R. Hausen i Bidrag till Finlands hist., D. 3 (1904): s. 443--445. Dateringen framgår af en likaledes i RA. förvarad afskrift, ur hvilken de inom [] gjorda tilläggen äro hämtade. Att dock dateringsorten (Stockholm) där blifvit genom felskrifning orätt angifven, är tydligt, om man nämligen får anse dagbeteckningen i hufvudsak tillförlitlig. Detta är å andra sidan bevisligt genom den nedan s. 216 tryckta anteckningen ur protokollon, där likvisst dagen uppgifves till den 24 juni. Jfr Erik XIV:s konfirmation af år 1561 (tryckt af Lagus i Undersökn. om finska adelns gods och ätter, 1860, s. 352 f.) samt Schlegel & Klingspor, s. 123.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligitt, att effter oss elsche-
lig vår tro tjänere, Jacob Henricksson till Siundeby, haff-
ver på thett underdånigiste giffvitt oss tilkenne, hureledes
hans framledne fader, Hendrick Östennssohn på Kalmess-
näs benempdt, bleff schöfflett aff gamble konnungh Christ-
tiernns krigzfolek och miste allt thett han åtte udi löss-
örer, hvilckitt skedde för thenn rätrådighet och trohett
schull, som han bevijsste Sverigis rijke, sitt rätte fäder-
neslandt, i thett att han icke vilde giffve sigh till för:ne
gamble konung Christiernn, then tijdt han både i Sverige
och Finlandt så många trogne Sverigis ihnybyggere för-
derffvede och eenn stoor hoop bringede um lijff och
leffverne *etc.*; och att eblandt annett, som förbe:te Hend-
rick Östenson miste, var hanns frelsesbref, som han aff
Sverigis rätte herrer och huffvett tilförende förvärfvett
och bekommet hade, och haffver för:de Jacob Hendricks-
sonn ödmiukeligen begärett, att vij samme frelsse medt
vårtt kong:e breffs krafft förnye och confirmere vele,
hvilcke[n] hans underdånige begärenn vij nådeligen an-
seett och aff synnerlig gunstt och nåde, så och för väl-
villig hulle tro tjänistt, som offte:de Jacob oss, våre lijffs-
erffvinger och vårtt rijke Sverige här till dagz troligen
giortt och bevijsstt haffver, och han, tesligis hans bröder,
nämligen Knutt och Bertill Hendricksson, alle här effter
ytterligere göre och bevijsse måge och schole, så länge

the leffve, och sedenn theris erffvinger effter them till evig tijdt, haffve undt, förnyett och giffvit, som vij och nu medt thette vårtt åpne breff unne, förnye och giffve offte:de Jacob och hans bröder och theris effterkommende ächte barnn och erffvinger till evig tijdt frijhett och frelsse på alle the godtz och gårder, som them medt rätte tilkommer och tilförende frelsse ähr och varitt haffver, tesligis på alle the godtz och gårder för:ne Jacob och hans bröder medt arff, gifftermåll och annett lagefong tilkommett ähr eller här effter tilkomme kann och udi lijke måtte tilförende frelsse ähr, som för:vit ståer. Sammelunde haffve vij gunsteligen effterlatedt offte:de Jacob Hendrickson och hans effter:de barnn eller rätte erffvinger frelsse på thenne effter:ne schattejordh, som han erfftt haffver, som ähr fem skatte marcker i Loije sochnn udi Gerickenäsby medt Pernusariöö, tesligis eenn skattemarck udi Gögsby udi Siuende sochnn. Och giffve vij offte:de Jacob och hans bröder här medt sköld, hiälm och sköldermercke, som ähr eenn blanck hästskoo medt två uphäffue haker udi ett blått fiäll, medt eenn väpnett arm och eenn fusthammer udi honden på hiälmen, på thett offte:de Jacob och hans bröder theris godtz under rätt frelsse, som andre frelsesmänn här udi vårtt rijke till vår och cronenes tjänistt niuthe, bruke och beholle måge och schole, dogh medt sådane förordt och vilkor, att the och theris effter:de barnn och erffvinger effter them schole vare och bliffve oss och våre unge lijffserffherrer och menige Sverigis rijke hulde, trogne och rättrådige undersäter och sigh udi alle måtte till vatnn och landt genum natt och dagh emott våre och rigsens fiender, ehvar som helstt behoff görss och the tilkraffde bliffve, välvilligen, troligen och manneligen bruke och befinne lathe, tesligis troligen varne och affvärie vår och våre lijffserffsvingers [*sic*] och menige rigsens schade och förderff, ther the någett sliggt förfare kunne, vähr och theris fördell, nytte och bäste altijdt

söke och fordre effter theris ytterste machtt och förmoge och sigh altijdt, såsom trogne och välvillige tjänere och undersåter bör och thess plichtige ähre, emott theris rätte konung och öffverhett befinne lathe. Sammelunde um vij eller våre effter:de lijffserffvinger them eller theris effter:de erffvinger nu eller framdelis udi någen befallning fordre vele eller behoff haffve, schole och the sigh uthan all skotzmåll välvilligen ther till bruke lathe. Hvar och så hände (thett Gudh nådeligen affvende), att någre våre fiender eller ovenner, uthrijkis eller här ihrijkis, sigh medt någen oppenbar eller hemlig stemplen och undersättning emott oss eller våre lijffserffherrer upsättie, förbinde och rotere eller förknippe vilde, dhå schole för:ne Jacob Henricksons och hanss bröders erffvinger vedt theris ähre och redelighet sigh altijtt finne lathe på theris sijde och hoss them, som oss och våre lijffserffherrer medt troo och ähre meene, och then annen hoop, som vår och våre lijffser[ff]herrers schade och förderff åstunde eller under ögen vare vele, medt lijff och machtt emothstå och vederfächte, effter som förbe:te Jacob och hanss brödrer oss och våre unge lijffserffherrer i then måtten loffvett, svorett och tilsagtt haffve och theris förpichtelisse breff, ther opå giffvitt, uthvijser och vijdere förmåller, så att han och för:ne hanss bröder thesse för:ne punchter och artickler troligenn, ährligen och obrotzligen holle vele och schole etc. Biudendes förthenschull här medt alle, som för vår schull vele och schole göre och lathe, att the offte:de Jacob och hanss bröder och theris effter:de erffvinger här emott inthett hindre, möde, platze eller udi någenn måtte oförrätte vedh vår ogunstt. Och thess till yttermere visse lathe vij henge vårt kong:e secrett nedan för thette breff [såm giffvit och scriffvit är upo vort slått Stockeholm (∅: Stegeborg) torsdagen nest för Sancti Johannis baptistæ dagh år effther Christi byrd tusend femhundra femtie upo then (!) nijonde].

Stegeborg den 24 jnni.

Öppet bref för Hemming Pedersson på vederlag för ett hemman.

Enligt gammal afskrift i RA.

Vij Gustaff *etc.* giöre vetterligith, att efter vij hafve latidh annamme af thenne vår unndersätte Heming Pedersson ett hemenn Hyttenskough¹⁾, som hann enn tidh uppå both haffver, och lagth unndher vårth sloth Stäckborg *etc.*, så hafve vij ther emoth af synnerlig gunst och nådhe unndt och efterlatidh honum och hans effterkommande erfvinger för vederlag igienn eth vårth och cronones hemenn, Ormestorp benembdh, uthi Skielvich sochnn i Hammerkins häredh, doch medh sådanne beskiedh, ath för:ne Ormestorp schall liggia unnder skattenn och blifva unndher samme skath medh alle thes utlager, licka som för:ne Hyttenskoug varith haffver *etc.* Ther vår cammererer, fougte och alle anndre sigh haffve efter rättthe, ichie giörenndes för:ne Heming Pedhersson eller hans effterkommande erffvinger her emoth nogith hindher eller förfong *etc.* Datum på vårth kong:e sloth Stäckborg 24 juniij *etc.* anno 59.

Under vårth secret.

Stegeborg den 29 juni.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] och Per Brahe angående hertig Johans påtänkta resa till England och om uppskof med prinsessan Katarinas bröllop.

Riksregistr. 1559, fol. 101.

Vår synnerlig gunst *etc.* Käre her Göstaff och her Peder Brae, vij giffve edher gunsteligen tilkenne, ath vij

¹⁾ Jfr den nedan s. 216 tryckta anteckningen ur protokollon, hvars ordalydelse är afvikande.

udi these näst förledhne dager haffve bekommett någre förtröstninger ifrån vår tjänere Dionisium um thenn engelsche handell etc. Therföre haffve vij medt våre elschelige käre sönnner, her Erich och her Johann etc., tesliges her Sten Erichssonn och her Svante, som nu här höss oss tilstädes ähre, förhandlett och berådhsлагett um samme ährende och till sådane beslutt ther medt kommett, ath hög:te vår elschelig käre sonn her Johann medt her Sten och någre flere till sådane handels vijdere förfordring medt thett förste till för:ne Engelandt drage måtte etc. Och för allehonde fahrligheter schull synes oss icke rådeligitt, ath hög:te vår käre sonn och the godhe männ, honum fölge, schole drage egenum Öresundh, uthan ifrå Stocholm och hijtt nedh till Östergöthlandt och sedenn utöffver Väther ihnn udi Vestergöthlandt och vijdere till Elffsborg, ther the till scheps stige måtte och drage så ther ifrå till för:ne Engelandt. Så haffve vij och handlett medt her Sten um hans skep till samme reese, tesliges haffver vår käre sonn her Erich achtett ath schicke någre skep ifrå Calmare till för:ne Elffsborg. Och effter I, käre her Göstaff, haffve och eenn galleijde ther liggendes, så såge vij och gärne, ath hon till samme rese måtte brukes, um hon elliest ähr ther till tjänlig. Haffve I och någre andre skep, ther till tjänlige, dhå see vij gärne, ath I them till samme reese bruke lathe vele. Och effter her Steens skep icke ähre så nödtorffteligen medt skytt försörgdt, som till sådane rese behöffves, therföre ähr vår gunstige villije och begärenn, ath I vele tage någre godhe faste skytt aff the, som I haffve på Elffsborg, till ath uthruste och bemanne samme skep medt effter nödhtorfften, och vele vij äther lathe schicke eder andre skytt i staden igen här ifrån Östergöthlandt och till Vestergötlandt till Elffsborgz slotz behoff, såsom vij och elliest achte ath lathe schicke till Vestergöthlandt en

hoop feltskytt för the fahrlige lägenheter schull, som nu ryctes på färde vare etc.

Item ähr vår gunstige villije och begären, ath I vele medt thett förste bestället, thett the skep, som högbe:te vår käre sonn schall drage utöffver medt till Engelandt, måtte bliffve försörgde medt godhe ledhkunnige styremän aff the Elffsborgz borgere, som mäst pläge bruke siöenn, tesligis medt the bässte siöfarne båsmänn, ther kunne finnes, och ath same siöfolck udhi tijdt måtte tilseijes och anholles, så att the icke förlöpe eller och till andre orther, för ähnn högbe:te vår käre sonn ther tilstädes kommer, uthsegle schole. Synes oss och lijkest, ath för:ne skep måtte uthfettalies både aff then gärdh, som nu är uthgiord nämest vedh Elffsborg och utaff then deell, som våre fougter i Vestergöthlandt till för:ne Elffsborg leffrerett haffve, och måtte mann hollett heemeligen, hvar till samme skep tilflyes, och giffve så före, ath mann haffver achtett schicke them till Ostfrijlandt, på thett at sådane reese, som till Engeland schall företages, icke motte bliffve kunnig och ryctbar hoss thenn menige mann etc.

Käre gode männ, vij vele edher och icke förholle, ath effter vij icke ähnnu haffve förnummett greffven aff Ostfrijlandt vare på något ahntug, uthan förholder sich hoss hertugen aff Cleven, till thess han förnimmer, hvad framgong thenne försambling bekommer, som haffve ahngripett Dithmersken, och hure thett speell lyckes vill, sammelunde effter i Calmarne eller i then landtzende ähr icke mykitt godh rådih till ath underholle een stoor hoop folck på någon lonng tijdt tilgörendes, therföre haffve vij affslagett thenne reese, vij nu hade achtett oss företage till Calmare. Vij kunne icke heller väll haffve rådih till ath holle ther then högtijdt, som achtett var, för the obeqvämlike tilfalle, vij förnimme ther ähre, både till rum och elliest till ath trachtere fremmende herrer och furster effter tilbörlichett, uthan ähre nu tilsinnes ath

holle för:ne högtijdt udi Stocholm, effter som först bevilligett var, um then alzmechtige thett elliest så haffver förseett och för:ne greffve hijtt i landett tilstädes kommer, och ähndhå vij ähre fast ovisse för the lägenheter schull, nu på färde ähre medt thett krigh i Dithmersken, när förbe:te greffve komme kann hijtt i rijkett, effter såsom hans canceller nu haffver oss um samme ovisheett någett tilschriffvitt, så vele vij doch gärne [göre], hvadt vij förmå, och lathe nu beställe till förrådth i Stocholm, hvadt till högtijden behöffves. Ähr och vår gunstige villije och begären, ath I vele vare förtenchte um alle deeler, som I till samme högtijdt kunne haffve behoff, så väll som till the nödtorffter till krigh tiänlige ähre, på thett ath I kunne vare färdige och vederrede både till gestebudh och krigh, och att I kunne haffve rådth till ath besöke oss till för:ne Stocholm, um offtebe:te greffve hijtt i landett tilstädes kommer, såsom till ath göre fienderne mothstondt, um the oss ahngripende varde etc. Gudh edher befalendes. Datum Ståkeborg 29 junij.

Olika orter i juni.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Register på the förläninger, som äre utgångne anno etc. 59.»

Söderköping den 3 juni.

Öpedt breff för Lindorm Torstenszonn, fougde udi Veenhärede, på sommerfödringenn och tingzhesterne, som faller udi Asza och Veenhärede (till enn behagelig tijdt).

Collationn för her Knutt Beronis på Linköpingz stadt och H. Larens socknn, item all thenn rente, som framlidne her Gunner tillförende hafft haffver.

Öpedt breff för magistro Nicolao Caroli, scholemestere udi Linköpfung, [på] Toketorp i Kärne sochnn udi Valkebo härede (till enn behagelig tijdt).

Söderköping den 4 juni.

Collationn för magistro Erico Petri, skolemestere udi Suderköping, på Skellevickz prestegeld udi Linköpingz stickt (till enn behagelig tijdt).

Häredzhöffdinge breff för Simonn Larszonn, lan[d]bofougte udi Östenstång, på Brobohärede (till enn behagelig tijdt).

Å socken den 9 juni.

Öpedt breff för hustru Cicilia, framlidne Jöns Nielszons effterleffverske udi Suderköpfung, att honn udi sin lifftijdt må vare frij för stadtzens tunge.

Stegeborg den 10 juni.

Häredzhöffdingebreff för Anders Erichszonn, fougde på Konungzbroo, på Gulbergs häredt (till enn behagelig tijdt).

Förscrefftt för hustru Malinn, Arffvidz vann Schares effterleffverske, till her Joenn i Åå om 29 tunner spannemåle, Lasse Beltare 6 tunner, Oluff Michilzonn fem tunner, löper 40 tunner, hvilkenn spannemåle hennes mann aff them till läns tagidt hade och K. Ma:tt henne nu samme spannemåle tilgiffvit haffver.

Stegeborg den 22 juni.

Lagmandz breff för Claes Åkeszonn på hele Närike (till enn behagelig tijdt).

Frelsis breff för Per Jönszonn i Borge till everdelige åge på alle the godtz, hann åger och frelse åhre, eller hann eliest her effter medt arff och gifftermåll förverffve kann etc.

Häredzhöffdinge breff för Truels Marbo på Gäsene udi Vestergötland till enn behagelig tijdt etc.

Stegeborg den 24 juni.

Öpedt breff för Henning Pederszon på ett hemenn, benempdt Ormestorp i Schelvich sochnn udi Hammerkindz häredt, till everdelige äger under skattenn för ett hyttenskap¹⁾ hann umbar här udi Stäkeborgh etc.

Frelsis breff för Jacob Hendrichszonn på någenn skattejordt, som hann erfft haffver, som ähr fem schattemarcker i Loije sochnn udi Gerikenäs vedt Pärnusaije, thesligest enn skattemarck udi Gösby udi S[i]uende sochnn, och stadfestelse breff på thet frelse hann tilförenne hafft haffver.²⁾

Stegeborg den 26 juni.

Förläningsbreff för her Birge Nielszon på Södre Vidboo (till enn behagelig tijdt).

Stegeborg den 27 juni.

Häredtzhöffdingebreff för Jörenn Trulszon på Banckekindt häredt (till enn behageligh tijdt).

Häredtzhöffdingebreff för Esbiörnn Pederszon, befalningzman på Stäkeborgh, på Bobergz häredt (till enn behagelig tijdt).

Stegeborg den 29 juni.

Lagmansbreff för her Stenn Erichszonn till Greffznäss på Tiehäredtzhlagh udi Smålandt, like som framlidne Axell Erichzonn samme Tiehäredtzhlag hafft haffver.

¹⁾ Jfr ofvan s. 211 och noten.

²⁾ Af skäl, som framgå af anmärkningen s. 208 ofvan, har anteckningen om detta bref införts, oaktadt detsamma där är infördt in extenso.

Nyköping den 2 juli.

Till Nils Ribbing och Bengt Gylta angående en ransakning.

Efter original i RA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende *etc.* Vij lathe eder förstå, Niels Ribbing och Bencht Gylte, att thenne breffvijssere, vår undersåte Anders Heliesson i Redderehagen, haffver varit her för oss och underdånligen clagevijss giffvit tilkenne, thet någre hoffmen i Vasbo, som äre Lasse Arffvidsson i Öija, Rassmus Svensson, som ähr hoss Peter Karsson, och Lasse Skomakere, som ähr hoss fougten i Vasbo Oloff Scriffvere, haffve våldtagit och slagitt hans moder udi en skogh, liggende i för:ne Vasbo, ther hon haffver mötth them oförvarendes. Och haffver för:ne Anders udi underdånighet begäredt, att honom måtte vederfares opå för:ne misdådere så myckitt som rätt ähr. Så effter sådant öffvervåld och groffve skalkestycker ingelunde bör bliffve ostraffede *etc.*, ähr förthenskund vår allfvarlige vilie och befalning, att I um samme ährende med flijtt schole lathe ransake, och hvar för:de hoffmen finnes i så måtte bråtzlige, att I dhå them för sådane theres otilbörlige handel lathe straffe, effter som saken kräffver *etc.* Her om I endeligen så bestelle vele. Datum Nyköpungh 2 julij anno *etc.* 59.

Utanskrift: Till oss elskelige våre trogne män och undersåter Niels Ribbing till Svanssryd och Bencht Gylte till Påtårp, sampteligen och gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 6 juli.

*Till konung Fredrik II af Danmark angående upptagandet
af tre kronor i Danmarks riksvapen.*

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet.

Unser freundlich dienst und was wir mher liebes und guttes vormogen zuvor. Grossmechtiger furst, freundlicher lieber schwager, brueder und nachbar, wir habenn E. L. schreiben, welches datiret in ihrem feldtleger Alverstorff inn Dethmarschenn denn xxix:ten maij alhie beij unserm diener abents Petri unnd Pauli entfanggen, seines inhalts freundlich vormerckt, unnd was beruhret, das E. L. zu vorhandelungk der irre unnd gebrechen ihre rethe auf die greintz zu gelegener zeit unnd malstadt vorordnen wollenn, haben wir zu freundlichem gefallenn vornhomen, unnd wan wir dann denn grossmechtigen fursten, unsern freundlichen liebenn schwagerenn, herrenn Christian, weilandt zu Dennemarck, Norwedenn unnd der Wenden königen, zu Schleswigk, Holstenn, Stormarn und der Ditmarschenn hertzogen, graffen zu Oldenburgk unnd Delmenhorst, E. L. freundlichen lieben hern vatterenn, je und allewege gantz freundlich beneigt befunden, solchen gebrechen, neben alle dem was sonsten zwischen beidenn reichenn zu unfreundlichen willen ursach oder jenig vordacht schepffenn möcht, abehelffenn und beizulegenn lassenn, auch dasselbtige vormittelst gotlicher hulffe lange geschehen wehre, do der todtliche abgangk nicht so eilents dazwischenn gefallenn unnd es also bisdaher vorhindert hette, so habenn wir unss auch niemhales kein zweiffell machenn wollenn, es wurdenn E. L. gleicher mhasenn des freundlichen schwegerlichenn gemuts auch sein unnd nicht liebers sehenn, dan das gemelten spaltunggen zu bestendiger freundschaft unnd einigkeit furderlichst ab-

geholfenn werde, wie wir auch auf unserm teill, das wir etwas anders, dann was zu freundschaftt unnd einigkeit erheblich unnd dienlich, je begehret noch angemuttet, nicht befunden noch vormerckt wurdenn, inn massen wir noch nicht anders gesonnenn, dann gleichermasse wier vorlauffener zeit E. L. hernn vattern getharin, auch E. L. gleiche freundschaftt unnd angenehmen willen zubeweisenn, wie wir dasselbige wiederumb der vorwandtnus nach auch von E. L. gewertigk etc.

Es wissen sich aber E. L. freuntlich zuberichtenn, das E. L. die dreij cronen, welche doch unsern reichen vor viell hundert jharenn also derselbtigenn rechte natürlich wapffen und herligkeitenn zugehörig incorporiret und eingepflantzet, inn irem wapffen gebrauchenn unnd angenhomen, und ob wol wir solchs dohin, also das es unns unnd unsern reichen zu vorfangk, spot unnd vorkleinerungk vorgehomen, oder aber auch etwas unfreuntlichs domit gemeinet, nicht deuten, so befinden wir doch, das solchs vonn frembdenn vhost spottisch unnd honisch ausgeleget unnd vormergkt wirt, das E. L. das jenig, so vonn alters her der cron zu Schwedenn als regale, cleinot unnd herligkeit gewehsenn, sich auch gebrauchen, bevorauss aber, weiln der hochgeborne furst, unser freuntlicher lieber sohenn, her Erich, zu Schwedenn, der Gottenn unnd Wenden etc. erwelter königk, E. L. so nach gesipset und mit blut verwandt, wirt es vonn aller meningkich, so woll hohenn also niedriegen personen frembder nation, nicht zu geringer vorkleinerungk, spot unnd vorfangk gedeutet. Nach dem aber E. L. vonn Got dem almechtigen mit reichenn landen, herschafften und gebitten, auch eigenenn furstlichenn erbwapffen deromassenn vorsehenn, das wir nicht zweiffelnn E. L. werden sich dero benuegen, und das geringe, was uns und unsern reichen auch vonn Gott gegeben, nicht begehren, noch misgonnen wollen, insonderheit weilnn E. L.

nicht unbewust, mit was fuegen könig Christiern sich derselbtigenn dreier cronen ein geringe kleine zeit vor-meintlich angemasset, ingleichenn das der grosmechtige furst, her Friederich, weilandt zu Dennemargk, Norweden und der Wendenn konigk, E. L. grosvatter, also ein ffrommer loblicher königk sich derselbtigen dreijer cronen also frembder wapffen die gantze zeit seiner regierungk niemhales angenhomen, folgens auch der grosmechtige furst, unser freundtlicher lieber schwager, her Christian, zu Dennemarck, Norwedenn und der Wendenn königk etc., E. L. freundtlicher lieber her vatter, die grosseste zeit seiner administration sich derselbtigen also frembder herligkeiten nicht unbillich auch enthaltenn, unnd erst kurtz vor S. L. todt nicht aus eigenen bewegenn oder das S. L. sich dartzu befuegt vormeint, dan viellmher durch vorhetzungk unnd anreizungk etzlicher boser leute, so S. L. unnd unss domit jegen einander zuvorhetzenn unnd zuvorungliemffen im willenn sich dartzu bewegenn unnd bringgen lassen, doch wir vom S. L. nie nicht anders vormerckt, dan das S. L. zu erhaltung bestendiger freundschaft dieselbigenn wiederumb abtzuethuen nicht unbeneigt befundenn etc.; demnach wollen wir unss inn E. L. freundtlich vorsehen unnd getrosten (angesehenn dessen was wir von anbegin beij E. L. voreltern gethann und erstlich inn zeiten des grossmechtigen fursten, hern Friederichen, zu Dennemarck, Norweden unnd der Wenden königs etc., E. L. grosvatters, zu eroberungk derselbtigenn reich fur freundschaftt, hulf und beistandt S. L. geleistet, auch her nach mals beij dem grossmechtigen fursten, unserm freundtlichen lieben schwagern, hern Christian, weilandt derselbtigenn reiche könige etc., E. L. freundtlichen lieben hern vattern, mit radt, tadt und aller mueglichen huff gutwilligk unnd gern auffgesetzt, und bey E. L. nicht weniger, do es die not erfordern thete, aufsetzenn woltenn etc.), E. L. werden solchs freundtlich beij sich im

bestenn erwegenn, unsss hiebevhor den iren geleistedenn freundschaftt unnd willenn freundlich geniessen lassen unnd viel weniger das jenige, was E. L. mit gutten gewissenn, fuegk unnd recht nicht habenn mögen, unsss unnd unsern reichen zu vorkleinerung nicht begehrenn, sondern vielmher der schwagerlichen freundtlichen vorwandtnus nach derselbtigen freundlich abtreten. Und wan dan die andern irrungen und gebreche, so sich etwan beiderseits erhaltenn, woll leichtlich mogen entschlichtet und aufgehobenn werdenn unnd alleine hierauf E. L. freundtliche gemuts meinungk gern wissenn, als bittenn wir E. L. gantz freundlich E. L. wolten uns von wegen gemelter dreier cronen, wie solchs gemeinet, freundtliche erclerung zukhomen, dessenn abeschaffungk thuen, auch ire redte dorauf mit befehlich auf gelegene zeit und malstadt mit dem furderlichsten vorabscheidenn, so seindt wir E. L. mit allem freundtlichem schwegerlichenn gemuete hinwiederumb unsers vormuegens zu wilfheren und zu dienen guttwillig geneigt und erbottigk, wollen auch nicht anders else der freundtliche schwager, bruderliche nachpar jeder zeit befunden werdenn etc., und befehlegg E. L. hiermit zu langkwiriger frischer gesundtheit und glucksehliger regirungk Gott dem almechtigen. Datum uf unserm schlos Stockholm den vj julij anno etc. lix:ten.

Gustaf von Gots gnaden zu Schweden, der
Gottenn unnd Wendenn etc. königk

Gostaus.

[Zettel.]

Es wissen sich auch E. L. freundlich zuberichten, was unsss E. L. durch irenn diener Georgen Rantzau von denn geferlichen practiken, so wieder diese und E. L. reiche getrieben werden, freundtliche ahntzeigung thuen

lassen, doraus wir dan vorursacht, allenthalben gutte auffacht und insonderheit auf den greintzen hin und wieder starcke wachte zuvorordnen. Nun habenn wir kurtz hiebevhor bericht empfangen, das von etzlichen E. L. undersassen aus demselbtien auf uns vordacht gemachet und allenthalben ausgesprenget wordenn, als solten wir etwas feindtliches jegenn E. L. vortzunehmen vorhabents sein, welchs wir gantz ungern und mit beschwertem gemute vornhomen, und weiln uns dan von gemelten plunderern inn dem ungutlich unnd zu kurtz geschicht, wier auch Gott lob numher des alters, das wir mher zu ruhe als kriegsentperungk genaigt, demnach wollen wir E. L. hiermit freundlich gebettenn haben, do derselbigen solch falsch geschreij zu ohren khomen wurde, E. L. wolte demselbien kein stadt noch glauben geben und unnss nicht anders dan freundlich vormercken. Datum ut in litteris.

Gostaus.

Utanskrift: Dem grosmechtigen furstenn, unserm freundtlichen lieben schwagern, bruedern und nachparn, hern Friderichen, zu Dennemarcken, Norweden, der Wenden und Gotten erweltem könige, zu Schlesewigk, Holstein, Stormarn und der Ditmarschen hertzogen, graffenn zu Oldenburgk und Delmenhorst.

(Sigill.)¹⁾

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Konig zu Schweden bitt der dreyer chronen halben sich zuercleren und derselben abzutretten etc. Productum Coppenhagen den 21 julij anno etc. 59.

Stockholm den 14 juli.

Till Dionysius [Beurreus] och Lars Knutsson angående den engelska giftermålshandeln och om hertig Johans resa till England.

Riksregistr. 1559, fol. 104.

Vår synnerlig gunst tilförende etc. Vij haffve bekommet eders schriffvelse, Dionisi och Larss Knutzson, medt Claudio, daterett Lunden 9 majj nästförledenn. Och haffve vij aff samme schriffvelse förnummet thin trohett och flijtt, Dionisi, udhi then handell tich aff oss och vår käre sonn, her Erich, haffver varet opålagtt och befalett. Begäre och gunsteligen, ath thu all flijtt vill förevende i samme handell, så här effter som här till skett ähr, hvilkit vij medt tigh altijdt udi all gunst och nåde vele betencke. Och såsom I nu samptligen haffve giffvit tilkenne, ath tilfellen begiffve sich mher och mher till samme handels förfordring och framgång, så kenne Gudh, ath vij aff hiärtett gärne önsche, thett samme handell kunne komme till thett beslutt, som kunne vare högbe:te vår käre sonn her Erich etc. och menige Sverigis rijke till glädi, nytte och longligitt bestondt. Vij vete edher och icke förholle, thett vij achte affärdige vår käre sonn her Johan heden och till Engelandt till ath handle um saaken till endeligt beslutt, och effter vij väll kunne tenncke, ath någre synnerlige conditioner i samme handell måtte bliffve förestälte, så see vij gärne, thett I vele medt thett förste vinlägge och befijte edher ath förfare thett mäste eder mögeligit kann vare, hvadt conditioner the engelsche begäre, och oss oförsumeligen rätte grunden i saaken förständige, sammelunde ath I och vele lathe oss forstå, hvadt som Göstaff Johansson, Karll Holgerdtzson och I nu haffve uthrättett, på thett hög:beta vår käre

sonn her Johan etc. motte fåå vette fulkomligen hvar opå handelen stode, um thett elliest kann vare mögeligit, för ähn han drager ther ihnn i landett. Såge vij och gärne, ath I ville rätteligen erkunne eder, hureledes och medt hvadt conditioner och vilkor freden ähr uprättett emellen printzen och Engelandt, sammelunde emellen Engelandt och Franckrijke, och ath I oss ther um medt thett förste ville förständigige och medhdele oss tesliges edhre råd, hure vij våre saaker på thett bestondigeste schole företage. Vijdere, effter I och väll vette, ath vij haffve inge hampner, som vij kunne haffve någre skep liggendes udi i Vestersiönn, uthan att the alle motte ligge udi Östresiönn, och effter högbe:te vår käre sonn her Johan haffver achtett ath begiffve sigh åth Vestresiönn, så såge vij gärne, ath han ther effter nödtorfften för alle fahrligheter motte vare försächrett. Vore oss förthenschull icke obehageligitt, ath I medt schickelig-hett (doch oförmerchtt thett vij ther aff någett vette schulle), ville förhandle medt drötningen i Engelandt, thett hon ville lathe löpe emott hög:beta vår käre sonn någre örligzskep ifrå Engelandt, som honum therhäden, för the fahrligheter i siöen vancke, kunne beledhsage. Vi såge och gärne, ath I oss och honum medt thett förste vele förständigige, hvad förtröstning I um samme örligzskep aff dröthningen varde bekommendes, ath högbe:te vår käre sonn kunde och få vette, för ähnn han droge till siöss, hvadt han udi then måtte kunne haffve sich tillförlate; görendes theruthinnen thett oss synnerligen ähr behageligitt. Datum Stocholm 14 julij.

Stockholm den 22 juli.

*Till konung Fredrik II af Danmark angående Lave Brade
och om utelöpande rykten rörande misshälligheter mellan
Sverige och Danmark.*

Efter originalet på papper i danska riksarkivet.

Vår venligh och kerligh helsenn medh hvadh mehere kärtht och gott udi vår förmögenheett ähr, eders kärlichheett alletijdt tillförende etc. Stormechtige furste, käre svåger, broder och nåbo, vij haffve bekommitt E. K. schriffvelse belangende her Lae Bræ, och effter som E. K. ther medh giffver tilkenne och berörer um thett förtaell, som han och hans tienere uppå oss brukett och hafftt, och att för:ne her Lae sich hart theremott för E. K. endskyldigett haffver, så kune vij icke E. K. förholle, att then, som oss haffver berettett um för:ne taell och förregiffvende, seger sigh sådant väll kunne betyge och bevijsse, men vij hade oss sådant aff för:ne her Lae icke förmodett eller udi någon måtthe aff honum eller någon aff Danmarkz rijches adell och rijdderschap förskyllett, utan bevijssthem och menige Danmarckz rijche (doch utan all berömmelse sagtt) effter vår ytherste förmögenheet all gunst och nådige villije; besynnerligen haffve vij nu udi longh tijdt effterlatit för:ne her Lae stoortt vijlkor och fördell medh thett godz, som honom och hans hustru tilkommer her udi vårtth rijche, i thett att the sådant haffve brukett frijtt och utan all tienist, som them ther åff effter Sveriges beschriffne lagh göre borde, men för:ne her Lae haffver ther emoth (effter som oss ähr förrekommit) tagidt oss något godz ifrå udi Hallandt liggiendes, som vij E. K:tz herfaders (saluge i hugkommelse) breek och segell uppå haffve, och kunne icke vette, medh hvad schäll sådant skeett ähr. Tesligest ähr

oss till vettendes vordett, att han och någre flere E. K:tz undersåther schall haffve för E. K. berättett, att vij ville företage något fiendtliget emoth E. K. och E. K:tz landh och richer med vårtt krigzfolck, som vij her församblet haffve. Så ähre vij, Gudh tess loff, till then alder kompne, att then luste till krijgh ähr oss myckitt för-gången. Gud giffve, att oss ingen orsach heller ther till giffves måtthe. Menn thett vij oss i thenne förlidne tijdt något medh krigzfolck förstercktt haffve, veett E. K. sigh väll till erinre, hvadh E. K. haffver oss med E. K:z tie-nere Jören Rantzow latidt förständige om the farlige practiker, som förhender haffdes emoth tesse rijcher, ther effter vij då våre sacher, som och then tijdt lägenheten kraffde, någett skickede, och kunne vij vell tenckie, att these rijchers ovenner och mijssunnere förnimme sådane tijender icke ogerne, ther aff these lofflige rijcher schulle medh hvar annan komme udi missförstondt och osemie till theris ägitt förderff och undergång. Så haffve och udi lijche måtte någre E. K:tz undersåther utkommet her ett sådant rychte om thenn krigzförsamblingh, som E. K. nu en tijdt langh hafftt haffver, att thett oss och vårtt rijke till något förfångk och nådeell komme skulle, hvil-chet vij doch inthett achtett haffve eller ther till någon tro settie velet, utan thett lathitt bliffve udi sijtt verde, och begäre förtenschuld, att E. K. icke heller vill stelle någon loffve till them, som för E. K. något annat um vårtt förrehaffvende berette, ähn hvad som till venskap och tesse rijchers enigheet och velfärdt tienligit kan vare, och thette vårt svar till thett beste på E. K:tz schriffvelse förståå och anname etc. Befallendes E. K. Gud then alzmechtige alletijdt. Datum Stocholm then 22 julij anno etc. 59.

Gustaff medh Gudz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. konungh.

Utanskrift: Stormechtige högborne furste, her Frederich, Danmarks, Nörgis, Vendis och Gottis uttvalde konung, hertug udi Slesvich, Holsten, Stormern och Dittmerschen, greffve udi Oldenborgh och Delmenhorst, vår kere svåger, broder och nabo etc.¹⁾

(Spår af sigill.)

Stockholm den 24 juli.

Till Jakob Teijt angående betalningen af hans gäld i Lybeck och om hans hemresa.

Riksregistr. 1559, fol. 105.

Vår gunst etc. Vij haffve thenn 20 dagh julij undfongett thinn schriffvelse, Jacob Teijtt, som thu then 6 udi samme månett haffver uthschickett medt the tydske ryttere, och Joenn schreddere i Suderköpung hijtt ihnn i rijkett förde etc. Och effter som thu berättter, ath våre svensche varer bliffve ther udi Lybijke icke mykitt achtete, uthan platt vanvyrdede och inthett gälle, och att thu förthenschull icke haffver så godh rådth till ath betale i herbergen, hvadt deell för:ne rytter ther förtäre, till thess att the medt skep kunne hijtt förfordres etc., så kunne vij föge ther till annett svare, uthan förnimme i sauning (doch icke uthan vår store besväring), att thett ju så tilgår, ath våre och rigzens gode varer bliffve icke udi thett värde achtete och holdne, som the ähre godhe till och thett medt rätte schee borde, och så mykitt oss ståer tilgörendes, vele vij thett gärne så förskaffe, att the här effter schole mindre komme till för:ne Lybke, ähnn här till skett ähr, så att the måtte icke så förachteligen vrackne och vanvyrdede varde, som för:ne the lyske

¹⁾ Senare anteckning på brevets ytersida: Koning Göstaffs schriffvelse anrörindes her Lauge Brade etc. Productum Kiopenhavn thend 2 augusti aar etc. 1559.

sigh ther medt företagett haffve etc. Och på thett ath thu kunde haffve rådth till ath betale then schull, som thu ther uthe bådhe hoss Godhschalck Timberman och flere på våre vägne giortt haffver och tich seden hijtt in i landett igen till oss förfoge motte, så haffve vij nu thenne rese effterlatedt thette skep ath segle therhåden medt någre ihnlendsche varer, medt hvilckitt vij tigh öfverschicke tutusend daler, biudendes och befalendes, ath thu medt samme skep begiffver tich hijtt ihnn i rikett igen, effter vij lathe oss benöije medt thett taell aff the tyske rytter, som alrede hijtt ihnkompne ähre, synnerligen effter thenne tijdtz lägenhett och mann inthett fienthligit hörer, tess Gudh skee prijss, emott oss och rikett. Och hvar thu kantt haffve någre dugelige och gode karer hijtt ihn medt tigh, såge vij thett gärne, menn snorkere och mytemakere, som för theris odygd schull annerstedes hoss andre herrer ähre uthmustrede vordhne, ähre vij föge belathne medt. Ther thu haffver tich effter rätte. Datum Stocholm 24 julij.

Stockholm den 24 juli.

Öppet bref till lapparne i Torne lappmark angående herr Mikael's uppdrag att meddela dem undervisning i den kristna läran.

Riksregistr. 1559, fol. 106. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2, H. 2 (1845): s. 407 f.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, våre trogne undersåter och lapper, som udi Törne lapmarck vistes och boendes ähre, vår gunstt tilförende etc., latendes eder her medt förstå, ath oss ähr förekommett, hure ähnnu eenn stoor part ebland edher ther vare schall udhi stoor vilfarelse och siälevåde, som sich icke haffve latett döpe och christne eller någet vele schöte um then deell, som een

menniske medt rätte ähr schapett till och bör ath göre, nämpligen ath bekomme sanschylligen Gudtz helige villije ath vette och sich sedenn så ther effter schicke udi thette tijmelige och förgängelige leffvernett, ath hon till thett evige gode lijffvett, som ingen ände varder haffvendes, komme motte etc. Therföre opå thett ath för:ne lapper, så väll som andre sådane, Gudtz helige kundschap och theris eigen siäls salighet måtte bekomme att vette, haffve vij befalett thenne vår tro mann, her Michill N., och nu medt thette vårtt öpne breff honum opå lägge och befale, ath han sigh flijteligen vinlägge schall medt godhe christelige förmaninger och undervijsninger, ath för:ne lapper motte komme till een sannschyllig Gudz kundskap, doop och christendom, biudendes förthenschull her medt alle ther i för:ne lappemarck, så väll läppe fougterne som andre, ath the här emoth inthett hinder göre schole, uthan heller vare för:ne her Michill häruthinnen behiälpeligh och förfordelig, vedh vår ogunstt, och så förschaffett, ath the måtte sich lathe finne välvillige och trogne med then deell, som the udhi tijende, i hvadh partzeler thett helst vare kann, uthgöre schole etc. Ther sich hvar och eenn haffver effter att rätte. Datum Stocholm 24 julij.

Stockholm den 25 juli.

Till Claes Kristersson [Horn] angående handeln i Viborg, om ryssarnes öfvergrepp vid gränsen, om gårdens utgörande i Viborgs län och om förhållandet till Reval.

Riksregistr. 1559, fol. 107. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 361—364.

Vår gunst etc. Effter som thu schriffver, Claess Christersonn, och giffver tilkenne um köpshandelen ther i Vijborg, att bådhe tysdske och dansche besväre sigh

fastt um then tull, the ther schole uthgöre, och ath thett schall i Narffven förbudett vare ath göre någon tilfföring medt någre ryske varer till Vijborg etc., så kunne vij föge ther till annett svare, uthan effter som thu vår vilije och mening ther um tilfförende förstått haffver, att ähndoch thett föge förslåer och ähnn ringe ting ähr medt för:ne tull emoth thenn umkostnett, vij göre måtte på then orth och udhi then landzende både medt krigzfolck, skep, skytt, krutt, lodh och annen deell, så hade vij och rikket doch platt inthett gagnn, uthan mhere fahrlighet och besväring aff för:ne handel, um ther ingen tull uthgöres schulle, som udi alle andre landt och städer doch bruk och sedhvane vare pläger, och hvar så scheer, och vij aff för:ne handell ingen fördel haffve måge, dhå ähre vij tilfridtz, ehvart han legges, ahnnten till Tydzlandt eller Ryslandt, och kunne väll lijde, att hvar må handle udi sådane fall på andre orther, hvar honum bäst synes etc.

Till thett andre. Effter som thu föregiffver, ath någre tydske köpsväner haffve sich höre latett, att the aff rydzerne varnede ähre till ath packe sich dhäden emott höstenn för storfurstens krigzfolck schull, som tijtt ähre förmodendes, kunne vij väll tencke, ath tydskerne sådantt siälffve dichtett haffve och eth slichtt rychte gärne upkomme och uthsprijde vilde, opå thett the allene måtte thess better driffve theris prachticher och nådelafftige handell, som the gärne vilde, och i så motte vexere the svensche, som the elliest ähre vane altijdt ath göre etc.

Till thett tridie. Um the svidier och ennger thu berättter, som rydzerne schole bruke här ihn opå vårt landt öffver grentzen, kunne vij icke vette, hure thett sich ther um räztligenn haffver, menn hvar rydzerne vele trenge sich öffver the gamble rhåer emoth fridzbreffven och korskysningen, dhå må thu väll ther um schriffve stadholleren till på Nöteborgh eller Kexholm och begäre,

ath vij obehindrede motte bruke vortt landt ihnnen vore grentzer och the gamble rhåer, till thess någre ovilde gode männ kunne tijtt förordnes (effter som samptychtt var och i thette åhr hade skee bortt, thett vij på våre sijde och gärne hade seett), så ath våre fattige undersåter motte thesförinnen bruke vårtt landt, som belägligit åhr här ihnnåhm för:ne landemercker, eller och vij bliffve förorsakede att ther um lathe vjdere besöke storfurstenn, och för:ne stadhollere varde tileffventyrs ther opå föge tack tjänendes, som tilstädie, ath våre undersåter i then motte någet hinder eller förfonngh scheer etc. Udhi lijke motte må thu och bestället medt the bönder, som thu rörer um och vedh grentzen opå vårtt landt sättijes schole, ther så tilfelle och lägenhett till vare vill etc.

Till thett färde. Hvadt belangendes åhr, att bönderne ther udi Vijborgz lähnn besvåre sich um thenn gärdh, som ther nu uthgöres, ath hon schall uthgå effter mantalett och röketaell etc., så haffver thett icke varitt vår mening eller befallning, ath så schulle skee, uthan att hvar motte uthgöre, som han hade i förmögenhett och jorden till både i stongetall och alner. Therföre må thu ther um åhnnu så beställe, och kunne vij väll lijde, ath the, som icke haffve rådth till fisk, måge dhå theremot uthgöre andre partzeler, som the haffve ämpne till, doch så att oss någen godh schäll ther medt skee motte, för-schickendes sedenn samme gärde partzeler hijtt öffver väll förvarede medt thett förste.

Till thett fempte. Um thett förbudh på thett räffvelsche seglatz thu schriffver, ther um våre undersåter sikh schole besvåre, sammeledes um then Henrick v. Brygge, som the räffvelsche haffve arristerett och fenglig hollett, för thett han någen tilföring till Vijborg medt någre nödtorffter göre vilde etc., så veest thu tigh väll till erinnere, hure för:ne the räffvelsche sikh och elliest fast onaborligen och otilbörligen emott oss och våre un-

dersåter förhollett haffve bådhe medt the frijbytere, the uthgiortt haffve, och elliest, som the och ähnnu icke vele lathe komme thett godtz tilbake igenn, som togz ifrå rydzerne under vårtt landt, hvilckitt storfursten hoss oss fordrer och vethe vill, och elliest udi alle måtte, så mykitt them haffver stått tilgörendes, varett oss emott och under ögenen, thesföruthen pläge the och vanvyrde then deell, som våre undersåter tijtt till them före, och icke giffve them therföre halfft värde eller lijke etc. Så kan thu här aff siälff besinne, hure rätt, nyttigt och rådeligitt thett ähr, ath vij här emott schole lathe förstärcke them och göre them stoor tilförning för sådane theris onde villije, som the till oss haffve, menn ath våre undersåter motte löpe till the orther, som the kunne bekomme någen godh skäll för thenn deell, the haffve medt ath fare, såge vij gärne och kunne thett väll lijde, ahnten till Rijge, Narffven eller annerstedtz. Så haffve vij och nu latett tilschriffve the räffvelsche um för:ne Hendrick v. Brygge, effter som thu begärer, och sände tich vår förschrifftt här medt tilhonde. Ther thu haffver tich effter rätte. Datum Stocholm 25 julij.

Stockholm den 26 juli.

Till drottning Elisabet af England angående hertig Johans och Sten Eriksson [Leijonhufvuds] beskickning.

Efter original i Public Record Office, London.

Gostavus, Dei gratia Suecorum, Gotthorum Vandalarumque etc. rex, illustrissimæ serenissimæque principi, germanæ suæ charissimæ, dominæ Elizabethæ, Angliæ, Franciæ Hijbernæque reginæ, salutem, amicitiam, benevolentiam et quicquid a Deo optimo maximo boni beatique exoptari potest, offert et comprecatur. Illustrissima serenissimaque princeps, nos illustrissimum principem, filium

nostrum dilectum, dominum Iohannem, ducem Finlandiæ, cum quibusdam certis negotijs et ijs, quæ antehac serenitati vestræ preposita fuerunt, ad ser:tem vestram, cui generosum ac nobilem dominum Stenonem Erici, baronem in Greffsnes et capitaneum iencopensem, subditum nostrum adiunximus, ablegavimus. Et quamvis nihil dubitaremus vestram ser:tem ea esse erga nos animi benevolentia, ut filium et legatum nostrum etiam sine literis in eiusmodi negotijs non ægre audire velit atque ob sanguinis propinquitatem ipsi alioquin satis fidei attribuere, attamen eius benevolentiam in evidentius testimonium et ampliorem fidem credititjs his communire voluimus, officiose et amice ser:tem vestram rogantes quo filium nostrum de rebus et negotijs ipsius benevolentia hoc tempore a nobis commissis, ac si nos metipsi præsentem essemus, lubens amiceque audire, plenariam fidem attribuere, eaque omnia, quæ per filium nostrum proposituri et acturi sumus, ab animo V. S. addictissimo profecta existimare seque talem erga nos et filium legatumque nostrum in hoc negotio gerere velit, quemadmodum nos de ipsa perfecte in animo concepimus. Id nos amicitia, studio benevolentiaque summa erga serenitatem vestram officiose et amice demerebimus. Data in arce nostra Stocholmensi xxvi die julij anno MDLIX: no.

Gostavus.

Utanskrift: Illustrissimæ serenissimæque principi, germanæ nostræ charissimæ, dominæ Elizabethæ, Angliæ Franciæ Hijbarniæque reginæ, fidei defensatrici.

Stockholm den 27 juli.

Till borgmästare och råd i Reval angående Henrik von Brügge.

Efter original i Revals stadsarkiv.

Gustaf etc. Unsern gnedigen willen bevhor, wolweisse liebe besondern. Es hat unnss brieffs zeiger, unser untersasse Heinrich v. Bruck underthenigkst cleglichen furbracht und zuerkennen geben, wie etzliche wahrenn, so ime zugehorigk, als bantzer und andere rustung, inn euer stadt stehen sollen, welche wie er sie, in unser reich dieselben mit unsern untersassen und kauffleuten zuvorhandeln, hat einbringgen und uberschieffenn wollenn, hettet ir die gutter arrestiret, angehaltenn und in gantz unverschulter sachen gefengkich eintziehenn lassenn etc., underthenigst bittendt, wir ime in diesenn seinen gerechten sachen hülfflich erscheinen, in an euch, damit seine gutter nicht lenger fürgehalten und seinenn schaden nach khomen möchte, gnedigst vorschreibenn woltenn. Weiln wir aber einem jedern, so woll die unsern in iren rechtfertigenn sachen gerne gefordert sehen, haben wir ime uf solche seine zimliche bitt unsere vorschrifft und hülffe nicht vorsagen wollenn. Gesinnen und begehren demnach gnedigst, ir wollet gedachtem Heinrich von Bruck uf sein ansuchen die gutter, welche unbillicher weijse in arrest genhomen, wiederumb ledigk lassenn, und euch sonst dermhassen jegen im (wie ir den euren beij unss wiederfharen haben wollet) ertzeigenn, uf das er clagloss gemacht und uns nicht mher deshalbenn ersuchen und beschweren dorffe. Doran thuet ir eurem tragendem ampt und der billigkeit nach was recht. So seindt wir es auch imgleichen umb euch in gnaden zuerkennen geneigt. Datum uf unserm schloss Stockholm den 27 julij anno etc. 59:ten.

(Sigill.)

Utanskrift: Denn wolweijssen unsern lieben besondern, burgermeijstern und radtmhannen der stadt Revell.¹⁾

Olika orter i juli.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

•Register på the förlänningar, som äre utgångne anno etc. 59.•

Nyköping den 2 juli.

Öpedt breff för Jöns Larszonn i Vijby, lendzmann udi Biarckekindhärede [*sic*], att hann (K. Ma:tt till enn behagelig tijdt) må haffve frij för:ne Vijby och ett torp, benempdt Gättnu, friht för alle utlager etc.

Nyköping den 7 juli.

Öpedt breff, att K. Ma:tt haffver effterlatidt högborne förste och herre, hertug Erich, Sverigis, Göthis och Vendis utvalde konungh, till yterligere underhold Tiust medt all kunglige renthe etc.²⁾

Stockholm den 11 juli.

Häredzhöffdingebreff för Knut Ingeszon på häredzrettenn udi Vijfolke härede (till enn behageligh tijdt).³⁾

Stockholm den 20 juli.

Collationn för h[er] Andreas Laurentij Härkepe på Hattula sochnn i Taffvestehusz lähnn.

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Entfangen den 19 septembris.

²⁾ Jfr ofvan under 20 juni (s. 207).

³⁾ Ursprungligen har stått: Stockholm den 13 juli. Häredzhöffdingebreff för Arffvedt Nielszonn, fougte udi Lysingz härede, på häredzrettenn udi Vijfolke härede (till en behageligh tijdt).

Collationn för Stenone Hendrici på Horns geldh udi Schare stichtt.

Stockholm den 27 juli.

Häredzhöffdinge breff för Christoffer Torstenszon på Ala häredt udi Vestergöthlandt.

Öpett breff för Mats Anderszon i Sunnebygd på enn gård udi Aby sochnn och by udi Lysingzhäred frij för alle utlager, så lenge hann ähr udi K. M. tjänist.

Öpedt breff, att K. Ma:tt haffver undt och effterlatidt (på thette 59 åhredt) enn Hans Nådز tienere Jacob scriff-vere 6 tunner tullmiöll vidh Ekesjö liggendhes.¹⁾

Öpedt breff, att K. Ma:tt haffver gunsteligen effterlatidh enn Hans Nådز lanbofougte udi Smålandt, Svenn Joennsenn, enn lest spannemåle aff tiendenn i Habo sochnn i Vartoffte härede, hälfften rogh och helfftenn kornn (K. Ma:tt till enn behageligh tijdh).¹⁾

Stockholm den 28 juli.

Öpedt breff för Jörenn Larszonn, fougte på Vesby, på enn konnungzby vidh nampnn Gestringeby.

Collationn för her Joenn på Norrale prestegeld etc.

Collationn för her Jören Mattei på Nertuna prestegeldt udi Upsale sticht.

Öpett breff för M. Claes, kyrckeherre udi Söderköping, ath hann med sijnn hustru udi begges theris lifftijd måge beholle Siälegårdz tomttenn, liggendes udi för:ne Söderköping nesth uth med kyrckegårdenn på södre sidenn, frij för all affgeld; doch med sådanne besked, ath effter begges theris död schall för:ne tomt och the hus, ther ähre opå, höre Söderköping stadzkyrcke till etc.

¹⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

Stockholm den 1 augusti.

Till konung Fredrik II af Danmark angående notifikationen om hans förestående kröning, till hvilken svenska sändebud på grund af tidens knapphet ej hunno infinna sig, samt om ett ifrågasatt möte mellan svenska och danska råds herrar.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet. Jfr Riksregistr. 1559, fol. 110, där sedeln, som numera saknas vid originalet, är införd.

Vår venlige och kerlige helsen medh hvad mehere kertt och gott udi vår förmögenhet ähr, E. K. alletidh tilförende. Stormechtige förste, käre svåger, broder och nabo, vij haffve then 27 julij med E. K:tz troo man och undersåthe, Hartwig Bilde, undfångit E. K:tz schriffvelse belangende E. K:tz chröning, som udi Kopenhampn then söndagen effter Laurentij förstkommendes stå schall. Så ähr then alzmechtigeste Gud ther om bidiendes, att samme E. K:tz höchtijdh och cröning måtte komme E. K. till lycksaligit, longvarigt och christeligt regemente och tesse lofflige rijker och umliggende landh till frijd och naborlig enighet, och betacke vij E. K. för sådane E. K. tilbud, ther aff vij inthett annet, utan E. K:tz venlige tilbenägenheet och gode vijlie till oss förnimme kunne. Vij vilde och gerne ther udinnen, så vell som udi all annen måtte ther oss kan stå till görendes, vare E. K. till ähre, vilie och venschap. Doch effter oss tijden endeles för kortt faller och steld ähr, så att våre stådlige sendebud kunne icke heller tess förinnen ther till stedes komme, som vij doch gerne seet hade, så bedie vij E. K. gerne, att E. K. vilde oss herudinnen venligen ändschyl diget haffve och thenne vår förfall och lägenheet icke annerledes, utan i then bäste meningh forstå och annamme. Udi hvad måtte vij kunne eliest bevijsse E. K. vår venlige tienist och naborlige vijlie, göre vij thett alle-

st[e]des gerne. Befallendes E. K. her med Gud then alzmechtigeste. Datum opå vårt kong:e slått Stocholm then 1 augusti anno etc. 59.

Gustaff med Gudz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. konung

Gostauus.

Zedell.

Vijdere, effter som E. K:t förtencker, hure vij haffve E. K:t tilförende latedt tilschriffve, ath begges våre rådth och gode männ måtte på eenn beläglich tijdt och städh komme tilsammans och förhandle um thesse rijkers ahnliggende nödtorffter, och besynnerligen att the feell kunde affskaffede varde, ther um vij E. K:t haffve tilförende förstå latedt, så ähre vij och nu begärendes, ath E. K:t ville oss medt thet fordeligiste ther opå lathe beschedh bekomme, effter som E. K:t oss tesliges medt E. K:tz schriffvelse ther um förtröstning giortt haffver. Datum ut in literis.

Utanskrift: Stormectige furste och herre, her Frederich then annen, Danmarkz, Norigis, Vendis och Gottis utvaldt konnung, hertig udi Sleswig, Holsten, Stormarn och Ditmerskenn, greffve udi Oldenborg och Delmenhorst, vår käre broder, svoger och nabo.

(Spår af sigill.)

Gripsholm den 5 augusti.

Till Lars Fleming och Jakob Bagge angående flottans utlöpande från Elfsnabben och vidare färd genom Öresund.

Riksregistr. 1559, fol. 116.

Vår gunst etc. Såsom vij tilförende haffve latedt eder tilschriffve, att I schulle förtöffve udi Elffsnabben,

till thess någre flere skep kunde bliffve utrustede, som eder fölgachtige och selskap göre schulle opå then företagne rese etc., så förnimme vij, att thett vill bliffve förseentt, för ähnn samme skep varde färdige, se förthenschull heller, att närh Gudh täckes foge vinden, att I dhå lägge tilsios, och begäre, ath han ville göre samme rese lyckesam. I vele och udi alle motte see eder vjlsigen före, effter som vij eder ther um tilförende haffve befalett och umbetrott etc.

Och såsom udi then förre vår schriffvelse ähr för-mäldett um then leigde, som vår elscheligh käre sonn her Erich haffver bekommet aff hertug Frederick udi Danmark, så schicke vij eder ther aff een viss copie tilhonde. Så haffver förbe:te hertug Frederick elliest skriffvit vår käre sonn till och vilde vette beschedt, um våre skep, som egenum Sundet löpendes varde, bliffve på koofartt eller krigzvijs uthgiorde, och att the honum eller hans förvanter schulle icke i någon måtte vare till förfonng, ther aff vij föge annett förstå kunne, uthan att the danske haffve oss mistenchte och lithen tro till oss ställe. Så ähr vår alffvarlige villije och förmaning, ath närh I komme i Sundett, I dhå giffve sådane beschedt ifrå eder, som tjänlige kunne vare, och att I icke ähre uthschickede till the danskes eller theres förvanners eller och på någon mandz schade, uthan elliest till ath beställe våre och rigzens värff effter våre nödhstorffter, menn ther någon vilde eder öffverfalle och schade göre till skep eller godtz, ath I eder dhå troligen och manneligen värie, effter som vij eder tilförende munteligenn befalett och tilsacht haffve etc. Tesliges motte I och så beställett, att folckett icke stiger ther i landt, uthan förholler sigh på skepen och elliest icke giffve någon orsak till någett obestondt, ehvar I helstt stadde vare kunne, som störste macht opå ligger. Thette vij eder gunsteligenn icke haffve velett förholle. Gudh alzmechtich befalendes. Datum Gripsholm 5 aug.

Gripsholm den 6 augusti.

Till Dionysius [Beurreus] angående hertig Johans beskickning till England och om anställandet af handtvarkare i svensk tjänst.

Riksregistr. 1559, fol. 117.

Vår gunst tilförende etc. Effter som vij tilförende haffve tich tillschriffve latedt, Dionisi, och begäret, att thu thin trohett och flijtt förevende vilde udi the värff, som vij och vår käre sonn her Erich etc. tich befalett och umbetrott haffve, så tviffler oss och inthett, att thu, så mykit mögeligitt ähr, varder tich och theruthinnen vinleggendes. Och haffve vij nu affärdigett vår elschelig sonn her Johann etc. opå samme ärendes yttermere förfordren och fulborden, begärendes gunsteligen, att thu både medh rådth och dådh viltt vare honum behiälpeligh och till thett bäste bijstondig. Vij vele sådantt udi all gunstt och nåde medt tich igenn betencke.

Ytterligere ähr och vår nådige begärenn, att thu vilde thett så förschaffe, thett vij kunde bekomme hijtt ihnn i rijkett någre godhe embetzmänn, som vij här behoff haffve, nempligen någre gode guldskedere, som kunde schilie gull både ifrå sölff och kopper, item the som förstondt hade på galmeije och kunde göre mässing och elliestt viste umgå och kände allehonde slagh malm och bergvercker. Vij vilde och gärne haffve någre vanthmakere här ihnn i landett samt annett ämbetz folck, som thu kantt tencke här aff nödenne ähre, besynnerligen the, som vilde sich lathe benöije medt thett, som schäligitt och lijdeligitt vare motte. Vij såge och gärne, att thett bleffve um theres underholl och besolding tilförende handlett, ähnn the hijtt ihnn komme, hvadt hvar schulle haffve, effter som the kunde göre schäll före, så att the

sich här icke sedenn måtte olijdeligen förholle, som een partt här giortt haffve och hijtt inkompne ähre etc. Här um thu så medt flijtt beställe viltt. Gudh befalendes. Datum Gripsholm 6 aug.

Gripsholm den 7 augusti.

Till hertig Johan angående fasthållande vid den svenska successionsordningen och svenska lagar vid den engelska giftermålsunderhandlingen, om förhållandet till danskarne, hvilka fortfarande i sitt vapen behöllo tre kronor, om möjligheten af att vinna fördelar genom ett närmande till Frankrike och om Elfsborgs befästande.

Riksregistr. 1559, fol. 118.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Johann, såsom vij tilförende haffve tich faderligen förmanett, ath thu ville opå saakerne haffve godh achtt och tilsynn, så att inthett måtte bliffve beslutett eller samptychtt, som oss i någon måtte eller Sverigis rijke kunde vare till förderff eller schade ahnten nu eller i framtijden, så vele vij tich ähnnu ther um haffve erinneret och opåmintt, besynnerligen att thu vilt ihugkomme then bevilling och handell, som här aff menige rigzens ständer ähr skett och annamett um kårett och successionen effter vår dödelige affgonng udi thette rijke, så att thett effter linien, then ene effter then annen, tilbörligen motte effterfölgtt och hollett bliffve, effter som samme trachtat udi lengden ihneholler och förmåller, tesligis ath qvinne personer motte här icke komme eller städes till cronenn och thett kong:e auctoritett, lijke som udi Enngeland och någre flere landh bruk och sedhvane ähr, uthan att thett altijdt bliffver hoss mandz personerne och effter:de erffvinger, som thenn för:ne trachtat ther um vjdere uthtrycker, opå thett att rijkett icke ther medt under fremmende och uthlendske

komme motte etc.; item ath hvad contracter eller handlinger man ther i Engelandt uprättendes eller görendes varder, att thett motte dhå icke vare vår svensche lagh, statuter, frijheter eller privilegier emott eller i någon motte till förfonng och nådell. Så motte mann och vare förtencht um rigzens ihnkompst och ränte, ath hon icke uthføres uthaff thett eene rijkett i thett annett, uthan i hvadt rijke konningen helstt vare eller bliffve vilde, ath han dhå ther hade sitt nödtorfftige och kong:re uppehelle, som thett sigh ägnede etc. Doch hvar lägenheterne så fordre och kräffvie kunde, ath thett eene rijkett hade thess annett hiälp och undsätning behoff medt eenn summe penger eller annett, hvadt thett helst vare kunde, ath thett dhå motte skee medt begge rijkernes jaordh, godh villije och samptycke. Så motte mann icke heller mhre uthloffve eller samptycke, ähnn som mögeligitt och thette rijkett kunde lijdeligitt vare ath fulkompne och effterfölge, så ath våre och thette rigzens lägenheter bliffve rätzligen betrachtede, och theremot inthett göre eller beslute etc.

Vijdere käre sonn, begäre vij, ath thu vilde vare förtencht um then beschedh, som oss nu senest ifrå then uthvalde konning i Danmarck tilkom, belangendes the tre croner, som vij honum lothe um tilschriffve, och effter som thu väll förstod aff hans breff, att ther giffves i begynnelsen fasst söthe och gode ordh, så att thett schulle vare oss och rijkett uthan förfonng och nådell, att han the tre croner förer och i sitt vapnn bruker etc., så kunne vij likväll icke annett ther aff tage eller forstå, uthan ath lijke som the dansche förmene sich vele försvare och beholle samme vapnn och thette rigzens gamble regalier och herlighett, så achte the och medt tijdenn, närh them så tilfalle och lägenhett ther till giffves måtte, ath bringe och komme thette rijke och alle thess ihnyggere under theres voldh och tyranni igenn, som the

udi the förre tijder (doch uthan all skäll och rätt) otillbörligen giortt haffve. Therföre ligger oss alsomstörste macht opå, ath vij här emott ähre väll förtenchte, effter thett lather sich nogh see, ath then törstt, som the danske haffve till thette rijke, kan icke bliffve läskett eller uthslächt, och bidie then alz:te Gudh, att han vilde oss nådeligen bevare och förhjalpe till någre väger och medell, att sådantt theris onde opsätt och förehaffvende måtte them bliffve förhindrett och förtaget etc. Och tviffler oss inthett, att thu, käre sonn, varder ihugkommendes, hvadt vij medt tich talett och handlett haffve, ath mann sich beflijte motte ahnten medt drötningen udi Engelandt, eller hure thett elliest bässtt skee kunde, så att vij för oss siälffve och uthan the danske motte bliffve utaff medt thett tiltaell och ahnfordrende, som hertugen aff Lothringen och the andre konnung Christierns förvanter förmene sigh haffve till thette rijke, um thett kunde skee medt någenn gifftermåls handell eller elliest och konnungen udi Franckrijke, som mykitt medt förbe:te hertuger ähr i ahnseende och rådendes, thett beschaffve och tilväge komme kunde, dhå såge vij thett aldellis gärne, ther um thu tigh, käre sonn, och viltt vinlägge, och måtte thette så bestyres, att thette motte bliffve hemeligen hollett, så att the danske här aff inthett vette finge etc.

Till thett sijdste, effter som thu, käre sonn, nogsamptt tilförende haffver förstätt vår mening um några flere befästningar ther nedhre vedh grentzenn, och att Elffsborg motte någett yttermhere bliffve fasstt giortt bådhe medt slott och stadh, ähnn thett nu ähr, hvar någett fienthligit opå komme etc., så ähr ähnnu vår allffvarlige vilie och begäre förthenschull faderligen och käriligen, att när tu, käre sonn, kommer till Elffsborg, att thu dhå samptt medt her Göstaff Olsson och her Steenn viltt granneligen besichte then lägenhett, som ähr på Hissingen tvertt utöffver ifrå, ther slottedt och staden nu ligger, um ther

icke vore tilfälle att lägge ther stadenn, så att han kunde bliffve befastigett, tesligest att upsättie ther ett fastt huuss på then sijde vedh strandenn igenn moth thett annett, hvar lägenhett sich elliestt så ther till begiffve kunde, och schulle hampnen seden bliffve så mykitt bättre och fastere, ähnn hon haffver tilförende varitt, och thett eene huuss kunde komme thet annett till hiälp och undsätning etc. Gudh alzmechtigeste tich altijdt faderligen och kär-ligen befalendes. Datum Gripsholm 7 augusti.

Gripsholm den 7 augusti.

Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående den engelska beskickningen, om förhållandet till England och Frankrike samt om hertig Johans utsikter att genom giftermål »komma till något land».

Riksregistr. 1559, fol. 120 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve, käre her Steen, bekommet eders schriffvelse um the skep, som till then legation åth Engelandt brukes schulle, och ath I ther till haffve tilsacht fyre eller fem aff borgernes skep ther i Elffsborg etc. Så foge vij eder gunsteligen tilkenne, ath vij för otte dager seden affärdigede nedh åth för:ne Elffsborg ifrå Stocholm och till samme reese tu aff våre förnämteste schep medt alle tilbehöringer, nempligen Leianen och Engelen. Then alzmechtigeste vilde them bevare, så att the motte väll framkomme. Och hade vij väll achtet, ath flere aff våre skep schulle och ther till haffve brukede bliffvit, menn effter tijden fast lijder ihn opå höstenn och samme skep kunne icke så hastigt medt alle tilbehöringer ferdige varde, vilde vij icke lennger uppeholle them, som rede vore. Så ähr och vår käre sonn Johann nu för någre dager seden förreest ifrå oss och åth Arboge och achter sich seden medt thet snareste nedt

till för:ne Elffsborg till ath företage för:ne reese till Engelandt. Gudh ville värdiges nådeligen förläne, ath hon lycksam bliffve motte och oss och thette rijke till glädi och longligitt bestonndt etc. Och effter som vij tilförende haffve eder, käre her Steen, latedt tilschriffve, att I vilde på sakerne medt vår käre sonn haffve godh acht och tilsynn, så ath inthett motte bliffve beslutet eller samptycht, som oss i någon motte eller Sverigis rijke kunde vare till förderff och skade ahnten nu eller i framtidjen, så tviler oss inthett, att I eder ther effter väll schickendes och förhollendes varde. — — — — —
— — — — —¹⁾

Här um I, käre her Sten, medt flijtt så beställe vele, giffvendes oss ther opå medt thett förste bescheedt medt eders schriffvelse tilbake igenn. Then alzmechtigeste Gudh eder altijdt befalendes. Datum Gripsholm 7 augusti.

Zedell.

Item, käre her Steenn, hvar Gudh then alzmechtige thett så uthförseet hade, att thenne handell motte gå lyckeligen för sich udi Engelandt, och vår käre sonn Johan etc. kunde tesliges medt gifftermåll komme ther till något landt, som han vore belathen medt, att I dhå vele lathe handelen så bliffve författedt och contracten ther opå uprättet och giordt, att thet kunde sammeledes vare oss och rikket föruten nådell och schade, uthan heller så lagett, att the andre våre käre sönnner motte theremott haffve någon yttermhere profijtt och fördeell medt theris ahnpartt, som the her i rikket haffve och beholle schulle. Thett vij edher, käre her Steenn, gunsteligenn och i thenn bästa mening icke haffve förholle velett etc. Datum ut in literis.

¹⁾ Brevet är i fortsättningen, med oväsentliga afvikelser, ord för ord lika med brevet till hertig Johan. Se ofvan s. 241.

Gripsholm den 7 augusti.

Till hertig Johan om de redan tillrustade skeppens afgång från Elfsnabben, om de presenter, som borde medtagas på den engelska resan, och om lämpligheten af en handels-traktat med England.

Riksregistr. 1559, fol. 124 v.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Johann, effter som vij nu senest lothe tich vårt betenckende förstå medt vår tiänere Svenn Eleffssohn, att vij hade laterdt schriffve till Jacob Bagge um the tu skep, som uthlopné ähre, att the udi Elffsnabbenn schulle förbijde, till thess the andre våre skep kunde och färdige varde etc., så effter vij doch besinne, att thett fast lijder ihnn opå hösten, och samme skep kunne icke så hasticht tilreede bliffve, therföre haffve vij nu sedenn laterdt schriffve till Larenntz Fläming och för:ne Jacob Bagge, att the ther effter inthet töffve skole, uthann begiffve sich till siös, så snart vinden vill foge. Gudh alzmechtig lathe them väll framkomme och göre thenne resze lyckesam udi alle motte etc.

Vijdere, käre sonn, hade vij gärne talet medt tich, som effter vårt betenckende icke orådt varitt hade, um the skenckningar, som dröthningen udi Enngelandt giffves skall, hvad thet vare schulle, och um henne schulle någet udi vårt nampnn skenckes, eller hure thu medt thin broder ther um förhandlet och beslutet haffver etc. Thu vilt förthenschull ähnnu lathe oss ther um bescheed tilbake komme medt thin schriffvelse, och vele vij nu som tilförende tich faderligen och käriligen haffve förmanett, att thu udi alle motte seer tich vjisligen och väll före, och effter udi Engelandt ähr eenn stoor vicht, så att een lödigmarck gör ther så mykitt, som här hoss oss till nit-

ten lodh, hvarföre må thu ther till och vare förtencht, när thu i så motte någett haffver ther ath uthgiffve, att thu icke försnället varder. Vij såge och gärne, att vij till någon communication och handell med them udi Engeland komme motte medt the varer, som vij här haffve ath afflathe, och motte ther igen bekomme the nödtorffter, som vij behöffve, effter vij förnimme, ath these tydscker ställe sich fast otillbörligen emot oss, ath vij icke lenger medh them oss till någon fördeell någett förhandle kunne. Doch motte mann tilsee och sigh ther um beflijte, att samme engelske communication och handell kunde vare oss drägelig, så att vij ther aff någon profitt haffve motte, ther um thu, käre sonn, och beställe viltt. Thenn alzmechtigeste Gudh tich altijdt faderligen och käriligen befalendes. Datum Gripsholm 7 augusti.

Gripsholm [den 7 augusti].

Öppet bref angående svikligt förfarande med kronans jord och inkomster i Finland samt om förordnande af kronombud vid jordsyner där.

Riksregistr. 1559, fol. 125 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 364—365. En afskrift i RA. är daterad Tynnelsö den 11 augusti.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, ath effter vij haffve förnummett, hure svikeligen och otroligen monge stedtz udi Finlandt nu eenn lonng tijdt medt cronenes jordh och thett ihngäld, som ther aff gå bör, ähr förhandlet och stämplet vordet både medt orätfärdigtt schipte, köp och vronngvijse syner, och hvar haffver rappet och taget till sich, effter som han siälff haffver velett etc., så ståer oss sådant på vårt kong:e ämbetis vägne ingelunde länger till ath lijde, uthan ähre förorsakede ath lathe ther öffver straffe effter tillbörlighet och såsom Sverigis lagh förmäller, nempligen att thenn, som svikeligen unden-

drager cronenes ingäld, han bör bliffve recknet och achtett för cronenes störste och verste tiuff etc. Therföre vele vij och hermedt alffvarligen haffve förbudet, ath inge syner schole holles emellen frelset och cronenes schattebönder eller våre landboer, medt mindre oss ther um tilförende bliffver tilkenne giffvit och vij siälffve lathe förordne någre trogne och oville män, som um sådane ärender schole ransake och beställe. Ther opå våre fougter och häretzhöffdingerne schole haffve här effter tilbör- ligt inseende och sigh här effter fulkomligen rätte, så framptt the och vele undvijke vår ogunst och vrede. Datum Gripsholm.

Gripsholm den 8 augusti.

Till Birger [Nilsson (Grip)], Jöran Eriksson [Gyllenstierna] och Jöran Holgersson [Gera] angående grefve Edzards af Ostfriesland och hans broders, grefve Johans, ankomst till Kalmar och vidare resa till Stockholm.

Rikeregistr. 1559, fol. 126 v.

Vår synnerlig gunst etc. Käre gode män, vij haffve undfongett eders schriffvelse, med hvilcken I lathe förstå, att greffve Edzart och hans broder, greffve Johann aff Ostfrislandt, ähre till Calmarne ahnkompne, och effter som I begäre vette, hure I eder ther medt schole förholle, besynnerligenn effter välbemälte greffver begäre att drage up till oss medt thett förste etc., så förundrer oss, ath effter vägen fastt lonng ähr här emellen, ath I icke siälffve effter nödtorfften och lägenheterne beställe, uthan spörre oss ther um till, och ähre vij ther medt väll tilfridz, att the effter theris begären giffve sich up till oss, biudendes förthenschull, att thu, Jörenn Holgerson, ähr them medt eenn aff galleijderne, som ther nedhre ähre, hijtt up fölgachtigh och beforderer them medt alle nöd-

torffter, som the på samme reese behöffve kunne. Vij vele och så bestället, ath någre andre våre galleijder schole them på vägen komme emott och seden selskap göre etc. Menn then annen galleijde måge I, her Birge och Jören Erichsonn, sampt then tydske secreterer, Christoffer Schieffter, beholle ther nedhre hoss eder och ther medt undfonge och hijtt up befordre the andre herrer, som tijtt kommendes varde, och beställe um styremän, gått siöfolck och andre nödtorfftige deeler, som behöffves vele, och städes haffve edertt visse budh, på hvilcken grentz the kunne vare förmodendes, ahnten egenun Bleking eller och up egenun Sönderbo och Vesbo. Vij vele och thett så förschaffe, att them schal någre aff våre galleijder tillmötes komme opå vägen, för ähnn the hijtt up komme. Ther I haffve eder effter rätte. Datum Gripsholm 8 augusti.

Gripsholm den 8 augusti.

*Till Bengt Gylta med inbjudning till prinsessan Katarinas
bröllop.*

Efter original i RA.

Gustaff etc. Vår synnerligh gunst tillförende etc. Effter som vij tillförende haffve tigh forstå latidtt, Bencht Gyllte, att vij udi thenne sommer achte holle vår elskelige käre dotters Katerine bröllopkost medh then edle och välborne herre Edzartt, greffve och herre till Ostfrijeslandh etc., så kunne vij tig icke förholle, att samme greffve ähr nu in i landett kommen. Ähr förtenskuldh vår villie och gunstige begären, att tu medh tijn käre hustru medh thett förste förfoger tigh till Stocholm, så att tu then 24 augusti ähr ther till thett sidste, haffvendes medh tigh clehr och andre tilbehöringer, som thu kan tänckie till sådane högtidtt behöffves. Thette tu icke för-

summe villtt. Gudh befallendes. Datum Gripzholm then 8 augusti anno etc. 59.

Utanskrift: Till oss elskelig vår tro man och undersåte Bencht Gylte till Påtårp etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Tynnelsö den 10 augusti.

Till Olof Simonsson och Olof Törnsson angående buldan till segel på skutor i Väner.

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnssons uppbördsregister 1559 (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst tilförenne etc. Vij late eder förstå, Oluff Simonsson och Oluff Tornesonn, ath vij haffve latitt uppbyggia två galeijer udi Väner. Så haffver skiperen på same galläijer latitt förstå, att ther tiener buldagell till segell på för:ne galläjer. Terföre är vår vilie och alvarlig befaling, at I skole [late] för:ne skippere [bekomme] så mykinn buldagell, som hann till samme galliejer [behöffver], ehvad råd I ther till finne kunde, så snart för:ne skipper ther på fordrandes varder. Ther I ider haffve effther rätta. Datum Tynilziö then 10 augusti anno 59.

[Tynnelsö den 10 augusti.]

Till Gustaf Fincke angående gärdens utgörande i Nyslotts län, om rågången mot Ryssland, om Henrik von Köllens kompetens som byggmästare och om en ålfiskares anställning.

Riksregistr. 1559, fol. 136 v. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 371—374. Brevet är i registr. odateradt, men är insatt mellan två skrivelser, dagtecknade Glia den 24 augusti. En afskrift i Uppsala univ.-bibl.: handskriftssamling (E. 252) har emellertid ofvanstående datering.

Vår gunst etc. Effter som thu schriffver, Göstaff Fincke, ath bönderne ther udi Nyeslotz lähn ähre begä-

rendes någett medell på then gärdh nu ther uthgöres schall etc., så tviler oss inthett, att um mann någett schickeligen vilde ther um medt them handle och föregiffve, för hvadt orsak schull samme gärdh opålagdt ähr, icke allenest hoss them, uthan öffver menige rijkett, effter som vårtt breff ther um vjrdere inneholler och förmälder, dhå schulle the sigh ther emott platt inthett vägre eller någet haffve att besväre, effter som the icke heller medt någen rätt och uthan thet openbarligen emot vår beschriffvinn lagh ähr, att the udi sådane fall någen igensejlsse haffve schulle. Therföre må thu ther um så bestället, att samme gärdh motte uthgå medt thett förste och bliffve hijtt öffver fördt och leffreret uthan försu-
melsse. Vj kunne och väll lijde, haffver icke heller annerledes varitt vår mening, uthan ath bönderne motte uthgöre samme gärdh effter jordetalett, och som hvar haffver ägerne och förmögenhet till etc. Så ähr och vår alffvarlige vilje, ath thu lather medt thett aller förste komme oss een rätt undervijsning och beschedh tilhonde um skatten ther udhi Nyeslotz lähnn, hure han uthgäer, och att vj motte bekomme att vette, hure mykit jordh och store äger hvar haffver, ther effter skatten uthgäer etc.

Hvadh belangendes ähr, ath rydzerne fälle svidier här ihnn opå vårt landh öffver grentzenn, vele vj, att thu ther um schalt haffve titt budh till höffvidzmannen på Kexholm, ath sådant motte haffves fördragh och bliffve tilbake, eller vj varde förorsakede ath lathe besöke storfurstenn ther um, och the, som sådant emot fredzbreffven och korskysningen tilstädie, varde ther opå ingen tack tiänendes etc.

Så mykit landemercken och råerne ahnrö[re]ndes ähr, motte mann sich lathe i så motte förmercke, att vj aff inthet annet breff vette uthan thet gamble konung Monsses och hertigh Jönns [*sic*] breff, som lyder ifrå Torssajerffvi

och ihnn till Varpjärffvi, ther vidh man sich och holle motte, närh thet kommer till någenn rågonng etc.

Vijdere effter som thu berättar, att Hendrick v. Köllenn var ther vedh Nyslott och befalte nederbryte någre huuss och ähr sedenn inthett tilbake kommen, ähndoch thu honum någre reser haffver tilschriffvit etc., så haffve vij nu honum laterdt tilbiude, att han sich till för:ne Nye-slott medt thett förste begiffve schall, ähndoch vij väll tencke, att han inthet synnerligit förstondt haffver på någen godh bygning, och motte thu väll haffve titt budh till Råffle eller annerstedz udhi Lifflandt um någre gode muremestere, som sådant arbete kunne bedriffve och förestå, ther till thu och ähnnu motte förtencht vare etc.

Till thett sijdzte, um thenn ålefiskere, thu begärer, at vij till Nyslot vilde förschicke lathe etc., så förundrer oss, ath thu icke ther um och andre sådane deler mhere siälff beställer, effter som thu kan tencke nödtorfften kräffver, uthan schiuter thett ihn till oss, lijke som vij och inthet annet hade ath bestyre, ther någen macht opå låge. Doch haffve vij nu laterdt schriffve vår befalningzman till på Stockholm, ath han schall lathe komme tijtt een ålefiskere, som kann umgå både medt ålefisket och laner, um han ther elliest kan tilbekommendes vare, och vele tich här medt alffvarligen haffve budet och befalet, ath thu beställer thett så medt våre fougter ther udi Nye-slotz lähnn, thet oss måtte någen godh skäll skee både aff the fiskerij ther ähre och annen dell, som oss medt rätte tilkommer och haffve bör. Ther thu och the andre fulkomligen haffve eder att effter rätte. Datum [Tön-nölssöö 10 augusti anno etc. 59].

Tynnelsö den 12 augusti.

*Till Ture Persson [Bjelke] angående hans fogdes obehöriga
förfarande mot bönderna i en by i Stranda härad.*

Riksregistr. 1559, fol. 127 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förståt, Ture Person, hure thu eenn long tijdt haffver tigh tilegnett een öö och fiärdh vedh nampn Biörckö och Killinge fiärden, som aff ålder haffver legett till een by, benempdt Öknebeck i Mölstadeås sochnn udi Strande häret, så att thin fougte, Mårten schriffvere, vill förmeene bönderne udi för:ne Öknebeck, att the icke moge bruke theris fiskerij udi för:de siö, uthan vill them ther beschatte och plåge effter sitt behagh medt monge andre otilbörligheter, som vij haffve aff honum förnummett etc. Så må thu fulleligen ther till vare förtencht, ath, um han sådantt aff thin befalning gör, vij achte ingelunde holle thet tigh lenger tilgode. Vij äre doch elliest aff tich och the thine nogh oförrättede vordhne, så att thett våre snart tijdt ther medt igen vende, eller vij varde någet annat görendes till saken. Thu må förthenschull holle samme thin tjänere ther till, ath han lather bliffve våre undersäter tilfridz och obekymbrede medt then deell, som them retzligen tilkommer, så frampt thu [icke] oss till någet annat försorsake vilt. Datum Tönelsö 12 augusti.

Räfsnäs den 14 augusti.

*Till borgerskapet i Vadstena angående uppskof med vissa
befästningsarbeten, om stadens rätt till sakören och om vat-
tenafledning till förbättring af vägen till Motala.*

Riksregistr. 1559, fol. 128.

Vår gunst etc. Effter som I schriffve, trogne undersäter, och edher beclage, att I kunne icke udhi thenne

sommer komme till medt then graffning och befestning, som vij gärne vilde haffve, eder siälffve och menige riket till tröst och försvar, ther kring um Vadstene, uthan ath I vele nu först tilseije och förschaffe eder then redskap, som till sådane arbete behöffves vill, så ähre vij och ther medt tilfridz och sådant väll lijde kunne. Doch vele vij eder här medt haffve alffvarligen tilsacht och förmanedt, ath I medt alffvar ther till schole vare förtenchte udi then näst tilstundende vâhr och sommer, så at ther motte dhå någet tillgiort bliffve. Vij vele och thet seden så förschaffe, ath adelenn och menige landet ther nedhre i then landzenden schole och ther till hiälpe effter theris macht och ahnpart etc.

Hvadt then halffpart ähr belangendes aff sakören, som I tilförende till stadzens behoff haffve pläge och vår befalningzman Joenn Karssonn nu haffver vederkendz, kunne vij på thenne tijdt ther till inthet svare, för ähn vij bekomme att vette, hure mykit samme saköre sich belöpe kunne, ther um vij för:ne Joenn Karssonn nu haffve tillschriffve latedt. Vij haffve tesliges latedt honum och så nu alffvarligen tilbiude, att the, som ther i staden haffve gårdh och grundh och boendes ähre och elliest någon hantering och borgere näring bruke vele, at the och schole vare förtenchte ath tilhiälpe medt för:ne befästning och annen stadzens uthlegning, hvar effter sijn förmögenhet, så ath ingen schall häruthinnen förschonet varde, ehvem thet hälst vare kann, uthan han synnerligen ther opå haffver bekommet vårt tilstondt och försvar medt breff etc. Ther I haffve eder effter rätte. Datum Reffsnäs 14 augusti.

Zedell.

Vij vele edher och här med alffvarligen haffve förmanet, ath effter vatnet, som kommer ifrå Vänesta och Qvistberga, förderffver mykit landt och besynnerlige al-

menne vägen åth Motala, så at ther ingen väll färdes eller framkomme kann, ath I uthan all igenseijelse schole lathe dijke och graffve, så ath samme vatnn kunde komme sin koss och bekomme sitt afflop ihnn udi Svike bäck. Försumendes thette ingelunde. Datum ut supra.

Räfsnäs den 16 augusti.

Till herr Nils [Bengtsson] i Örebro angående de personer, som från skolorna sändes till rikets tjänst.

Riksregistr. 1559, fol. 129. Förut tryckt af O. Celsius i Monumenta polit.-eccl., Cont. II (1751): s. 41—42; af C. C. Gjörwell i Kongl. bibl:s tidn. om lärda saker, D. 2 (1767): s. 146—147; af N. Bielke i Tal . . . hållet för K. vet.-akad. (1776): s. 121—123; af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sverges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2, H. 2 (1845): s. 409 f.; samt af Nils Edén i Gustaf Vasa, Valda bref (För skola och hem. Svensk bokskatt 19, 1901), s. 67 f.

Vår gunst etc. Edher förtæncker väll, her Niels, hure Gudh i then helige schriff förbiuder, att mann icke schall kaste gull, perler eller och ädele steener för svin och orenlige creatur, ther aff sådane höge Gudz gaffver misbrukede och förachtade varde etc. Och kann thenne liknelse effter vårt betenckende ther till brukes och uthtydt bliffve, ath man Gudz ordh och the andelige gaffver icke schall misbruke medt obeqvemlige personer, som thet icke värde eller ther till kunne tjänlige vare etc. Så borde thet och i lijke motte skee medt the världzlige regementet och the ämbeter, som mann theruthinnen behöffver och ingeledes umbäre kann, som ähr medt kong:e cancellier, räntecammur och andre sådane höge ämbeter, till hvilcke icke svijnn, uthan the dugligeste och bäste personer, som aff ährligit och dygdesampt folck födde ähre och medt ett ährligit umbgengelse och vithnisbyrdt begåffvede, medt rätte borde tilkalles, the ther och så hade hugh, sinne och vilije till all rätvijse, sanning, trohet och rättrådighet och medt sådane stycker kunde vare be-nägne och ther medt vilde tiäne sinn herre och sitt fä-

derneslandt till gode etc. Så befinne vij doch, ath the personer, som oss till hiälp udi för:ne höge ämbeter aff scholestuffverne ju som offtest tilschickes schulle, ähre till slijke högvichtige saker fast mindre tiänlige ähnn een, som kan duge till perlestickere eller bliffve eenn gulväffvere, så att I och scholemestern, som här till medt hiälpe och fordre schulle, uthlete the slemmeste, som udhi heele hopen finnes kunne, nämpligen icke annat ähnn drinckere och ölehunder, lösachtige och plumpe bängler, som bättre tiänte gå vedh plogen och eenn trädes stock, ähnn udi rigzens höge och vordende saaker brukede bliffve, menn hure mögeligitt och drägeligit thett oss ähr att regere och förestå rigzens ahnliggende nödtorffter medt slijke odugelige och förachtelige personer, som hvarcken ähre eller redelighet haffve eller besinne kunne, thett giffve vij eder siälffve och hvar ährlig förstondig mann till att betencke. Therföre vele vij eder och scholemestern här medt alffvarligen haffve förmanet, at I annerledes till thenne saak vele vare förtenchte och förskaffe oss the personer, som något förstonndt, ingenium och schickelighet medt sigh haffve, ther vij kunne något vare tiänte och belathne medt, så frampt I vele thet schall gå något schickeligen och lijke till udi rege-mentedt. Ther I haffve eder effter att rätte. Datum Rääffsnes 16 augusti.

Samme mening till andre bisper och ordinarier här udi riket.

Räfsnäs den 17 augusti.

Till utvald konung Erik angående flottans användning.

Riksregistr. 1559, fol. 130.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Erich, vij haffve bekommet thin schriffvelse, medt hvilken thu giffver titt betenckende tilkenne um våre skep, som åth Elffzborg nu i höstt förschickes schole, och elliest hure vår elske-
lig käre dotter här aff rikket medt greffven motte befordrett bliffve etc. Så ähr oss samme titt betenckende och förslag väll behageligitt, haffver och varit vår mening tilförende, att så schulle um våre skep bestyres, effter som thu nu ther um berättter. Vij såge tesligis gärne (um mögeligit kunde vare), ath thet store skep Elephanten motte och nu i höstt göres tilrede och löpe till för:ne Elffsborg, effter som vij ther um och andre nödtorfftheter, som nu tilbeställendes ähre, haffve vijdere förhandlet medt oss elschelig her Peder Brae, och han tigh ther um vår villije och mening kan förstå lathe, thet vij tich, käre sonn, faderligen och käriligen icke haffve förholle velet. Then alzmechtigeste Gudh tigh altijdt faderligen och käriligen befalendes. Datum Räffsnes 17 augusti.

Räfsnäs den 18 augusti.

Till hertig Johan och Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående ryssarnes oroande af turkar och tatarer, om ordensmästarens sjörustning vid Reval och om underhandlingar med den sistnämnde samt om åtskilliga andra nyheter från utlandet.

Riksregistr. 1559, fol. 130 v. Förnt tryckt af C. Schirren i Quellen zur Gesch. des Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 132—135.

Vår faderlige kärilige helsen och synnerlig gunst och nåde medt Gudh then alzmechtigeste altijdt tilförende etc.

17—143384. Gustaf I:s Registr. XXIX.

Käre sonn Johann, vij foge tigh sampt medt her Steenn kärligenn och gunsteligen tilkenne, att oss ähre nu tjdender tilkompne ifrå Vijborg, så att then krimiske tattere medt turckenns tilhiälp schall flux vare i våndring medt storfurstenn aff Rydzlandt och alrede haffver gjortt honum stoor schade och affbräck, så ath storfurstens fält-höffvidzman emot för:ne tattere, vedh namppn knetz Dimiter Witzenskoij, haffver schriffvit storfursten till, att han inthet kann uthrätte eller göre för:ne krimiske emotstonndt, uthan råder honum, ath han medt hustru och barnn schulle försee sigh och icke lathe sigh finne udi Muschoven, thett storfursten och giortt haffver och begiffvidt sigh till ett fasst slott, Columna vedh nampn, liggendes emoth Kazanienn etc. Så schall tesliges een annen aff storfurstens öffverste för hans krigzfolck, benempdt knes Petter Petrovitz, vare nederlagdt aff the littover medt 17,000 mann, sammelunde schall och konungen i Polenn ruste sigh emot rydzenn medt alle machtt, item hermesteren udi Lifflandt seijes haffve tilrede een hoop skep udi Räffle, ther medt han och achter göre eth infall åth Narffven etc. Så haffver thett ett sådant ahnseende, ath eenn stoor förändring ähr på färde i the orther, ther opå vij och på vår sijde någon acht giffve motte. Then alzmechtigeste Gudh ville värdiges för-läne sijne milde nådh och bijstonnd till alle våre saaker och göre then reese och värff lycksam, som I nu ähre tilschickede och förordnede till. Och effter oss ähr elliest tilvettendes vordet, ath kongen i Franckrijke schall medt dödenn affleden vare, thet vij doch icke gärne förnummet haffve, och hans sonn delphinen haffver dröthningen aff Schotlandt till hustru, så kunne lägenheterne udi the orther sigh och fasst siälsindt tildrage och begiffve. Therföre vele vij edher thette i then beste mening kärligenn och gunsteligenn haffve erinneret, ath nähr Gudh täckes, att I motte medt helse och lycke udi Engelandt till han-

dels komme, att I dhå flijteligen vele giffve acht opå lägenheterne och eder schicke och förholle effter tijden, inthet företagens eller beslutendes, som oss eller thette vårt rijke kunde i någon måtte vare till nådell och skade, effter som vij edher ther um tilförende gunsteligen haffve förmanet och inthet tvile, att I edher ther effter tesliges väll förhollendes och rättendes varde etc.

Vijdere lathe vij edher och förstå, att på thett then handell, som hermesterens sendebudh docter Rambertus var till oss förschicket medt och han uthloffvede vilde ytterligere befordre, motte och så komme i värcket, hvar ther någett till ath förmodendes vare kunde, som oss vore lijdeligitt, så haffve vij nu affärdiget een vår tjänere, benempdt Marchus Schatemberg, till Jochim Burwidtz och tillschicket honum vår creditive och vijdere befalning, så att, um han förnumme någon lägenhet ther till vare motte, han dhå medt hermesteren sigh udi handel på våre vegne schulle inlathe. Doch kunne vij icke vette, hvad ther till uthrettendes ähr, besynnerligen effter thenne tijdz lägenhet, ther lijfflenderne tileffventyrs något större modh nu fonget, ähn the tilförende hafft haffve.

Vij lothe och för någon tijdt seden schriffve hertug Frederick i Danmarck till um något förtall, som Lage Brae schulle på oss hafft haffve. Så ähr oss nu svar ther opå igen tilbake kommet, och giffver för:ne hertug Frederick nu fast söthe och gode ordh, görendes samme Lages enthskylling, effter som I haffve aff thenne medhföljande copie att förnimme. Then tjänere, som nu dhäden kommen ähr, veett um ingen synnerlig lägenhet ther giffve tilkenne, uthan ath cröningen schall vare ähnnu på någon tijdt upsatt, besynnerligen effter hertug Augustus var icke ähn dhå ahnkommen etc.

Aff greffven aff Ostfrieslandt haffve vij inthet synnerligit ähnnu förståt, uthan ath han medt eenn sin broder, greffve Johan, till Calmare kommen ähr, sammeledes

hertug Frantz aff Saxenn och bispen aff Ossenbrug, och ähre medt thett förste till Stocholm förmodendes, thett vij eder käriligen och gunsteligen icke haffve velet förholle. Then alzmechtigeste Gudh edher käriligen och gunsteligen altijdt befalendes. Datum Reffsnäs 18 augusti.

Zedell.

Käre sonn Johann, vij foge tigh faderligen och käriligen tilkenne, ath thin tjänere, som thu för någon tijdt seden förschickede, ähr hijtt till oss kommen, medt hvilken vij något handlet haffve um the lägenheter, han ther förnummet haffver etc. Så haffver thett ett sådant ahnseende, att vij föge haffve oss till att förlate på then lifflendske handell, effter vij icke annett förmercke aff them ähn löse meningher och förslag, lijke som the lifflender haffve hijtt uthsprencht för rychte, så att the förmode sigh stoor hiälps och bijstondh aff kongen i Polenn. Så haffve the och udi theris landh uthkommet för rychte (effter som thin tjänere vjldere veth tich till ath berättte), ath the eenn stoor hiälps både udi sölf och penger utaff oss haffve till ath förvente. Therföre kunne vij ähnnu föge tro sättije till thet selskap. Doch icke thess mindre haffve vij latedt tilschriffve Jachim Burwitz, att han schall sich um alle lägenheter udi Lifflandt vjldere erkunne och giffve oss seden tilkenne, hvadt ther udi sanning kan vare på färde, och ther hoss then förhopning vij kunne haffve till then lifflendske handell. Thette vij tich faderligen och käriligen haffve velet tilkenne giffve. Datum ut in literis.

Glia den 24 augusti.

Till Claes Kristersson [Horn] angående handeln i Viborg, om en tullskrifvares utnämning där, om två förrymda köpsvenner från Riga, om Hans Hoffmans gods och om en brefdragare till Ryssland.

Riksregistr. 1559, fol. 133. Förut tryckt (utom sedeln) af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 366—371; samt i utdrag af J. Hallenberg i Hist. afhandling om mynt och varors värde i Sverige under kon. Gustaf I:s regering (1798), s. 276—279.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommet thin schriffvelse, Claess Christiersonn, oss och menige riket mere till besväring ähn till någon fördell etc. Så kunne vij inthet see eller förmercke udi samme thin schriffvelse, uthan thette, att ther thu schulle betencke alles svenskes fördell och frome (som vij kunne tencke titt förstondt icke bättre vare kan), thet vendes altsammens ihn till tydskernes och rydzernes fördell i så motte, ath thu bekymbrer tigh gruffveligen, hure theris handell och välfärdt schall haffve sin framgong. Och kunne vij icke förmercke, ath then handell ähr oss svensche till någon fördell eller välfärdh, uthan thet skarnn, som the leeffne effter sich, thet bliffver the svenskes fördell, så att the kunne göde sijne åkrer ther medt, annet vette vij icke. Thu gör tich och stoort bekymber um then tull, som oss bör effter Sverigis lagh, och rekner thet lijke som thet schulle vare oss och riket eenn stoor schade och then handell i Vijborg ett stoort affbruch, att vij sådane finge, thett thu icke rätt betencht haffver, menn thet then handell i Vijborg, som thu tencker, schulle göre oss och menige riket stort gagnn, thet vele vij tich nu förtälie etc. Till thet förste haffver then handell udi Vijborg giort oss så mykit gagnn, at ther vij svensche hade tilförende then fördell opå våre varer, ath vår vinnest här var till någre hundret tusende marck um åhret, ähr han nu bliff-

ven oss svensche förvendt till någre hundrett tusend marck skade, såsom syn gåer för segnn, så att alle våre svensche varer ligge här nu udi skarnet och gælde platt inthett etc. Then andre fördell, att vij åhrligen haffve hafft eenn svår umkostnedt till någre tusendt marck, när thu ville holle rätt regenskap ther opå, så finge thu och thet see hvadt bekostning, som skedt ähr medt thet folck, fettalie, krutt, lodh, bysser och värier, skep och skytt, som thu haffver hollet till siöss i åhr, och hvadt thet kan drage oss till fördell, thet haffver thu siälff väl förfarett, och tycker oss, att the trettije ungerske gyllen, thu haffver oss tilschicket, kunne lithett förslå emott then svåre umkostnedt, som vij åhrligen haffve giort, och hade så gärne seet, at thu oss eenn rödh löck i then motte tilschickett hade, som för:ne gyllene etc. Till thet tridie, hvadt gagn vij kunne haffve ther utaff, ath vij före krich för tydskernes och rydzernes fördell och ther medt före oss udi ovilje, thett kann thu och alle förstondige besinne och öffverväge. Um och then tull, thu bekymbrer tich så mykit, kan göre fyllest emot alle thesse besväringer, som förtalde ähre, thett giffve vij tigh siälffve till ath döme um och hvar åhrlig man, som någet förstondt haffver etc.

Vij haffve och icke lithet oss till ath befruchte och befare, ath then Vijborgske handell icke kommer så starck, ath han gör oss ett stycke, thett vij svensche må ther mhere haffve sorg aff ähn vinning och tileffventyrs aldrig förglömet, ath när the fremmende icke få theris villije medt tullen och annett, som the vele, ath the dhå icke göre oss ett förrädere stycke och tage oss både staden och slottet ifrå sampt ett stycke aff landzenden medt, hvar them icke bliffver thett förhindrett. När tu och vill tencke, hvadt fördell vij ther aff haffve, ath vij för theris schull ther schole holle mykit folck på svår kåst och täring, thet kann thu och väl besinne. Vore förthenschull

gått, ath thu ville betencke then handell rätt och icke så köpe thenn rydske tvåll, ath ögenen ther medt bliffve uthtvettede etc. Hvarföre syntes vare rådeligitt, at staden och slottedt motte befästes medt mhære folck, till thess vij kunne bekomme then tull aff the fremmende, som them ähr opå lagtt och bör uthgöre, och the, som seden icke vele ther bliffve, the måge fare, hvart them synes. Haffve och förthenschull latedt tilschriffve Jacob Henricksonn, ath han schall förfoge sigh till Vijborg och vare tich udi sakenn behiälpelig och beställe tijtt een hoop krigzfolck, både ryttere och knechter, så monge som han kan tencke, ath både slottedt och stadenn väll kann bliffve förvaret medt etc. Så achte vij och lathe schicke till ähnn sex eller siu galleijder therhadenn, the som udi Trongesundh eller någon annen beläglich orth kunne ligge och achte opå sakerne, varendes tich behiälpelige och bijs-
stondige, hvar så behoff görss etc. Och synes oss icke vare behoff, att thu lather tigh någerledes förmercke för the fremmende, hvadt vår mening häruthinnen ähr, uthan hvar the här effter icke vele välvilligen undergå thenn tull, som them ähr opålagt, seden then tull ähr aff them uthgiordt, som oss medt rätte bör att haffve aff thett godz, som ther ihnkomet ähr, och tileffventyrs begynne trotze ther opå, ath the vele giffve sigh till Narffven, dhå må thu giffve them för svar, ath the väll haffve förstätt vår mening utaff vår eigenn schriffvelsse, opå theris eget tungemål them tilschreffvit, och att thu tesligis haffver förnummett vår villije i then måtte och kan theruthinnen inthet förandre, uthan hvar the icke vele bliffve, att the dhå drage, hvart them synes, och effter vij väll kunne tencke, ath muschoviten gärne vilde haffve thenn handell till Narffven, aff hvilcken vij doch ingen mhære profitt hafft haffve, ähnn som förtalt ähr, så kunne vij och lijde, att han therhäden lagdt varder. Gudh giffve, att han ther alrede vore, ath vij sådan dräplig stoor schade, som

then handell haffver hafft medt sich, kunne bliffve för-
 uthann. Och opå thett ath thett motte doch haffve så-
 dant ahnseende, att vij ville göre honum theruthinnen
 synnerligen till vilije, therföre haffve vij latedt muscho-
 viten ther um tillschriffve, effter som thu aff thenne medt-
 fölgende copie haffver till att förnimme. Haffve vij och
 theregenum bekommet theste bättre orsak ath begäre aff
 honum, thett han ther emott ville haffve oss förschonnet
 medt thenn rågong, som emellen Finland och Rydzlandt
 var bevilligett stå skulle, och lathe oss bliffve vedh the
 gamble råer, effter som råbreffvet ther um uthvijser etc.

Som thu och giffver tilkenne um Madtz Staffanssonn,
 ath thu vilt förordhne honum till tulschriffvere udi Vij-
 borg, så kunne vij icke vette, um han ther till schall vare
 tjänlig. Therföre vele vij, att thu lather honum komme
 till oss, ath vij personligen moge siälffve handle medt
 honum etc.

Effter som thu och schriffver, ath till Vijborg ähre
 rymbde två köpsväner ifrå Rige, hvilke ther ähre kompne
 udi schade för manslagh, och begärer vette, um thu theris
 leigde, som thu them på våre vägne giffvit haffver, för-
 lenge skalt, så ähre vij ther medt tilfridtz och vele, att
 tu samme köpsväner medt thett förste, doch oförmärcht,
 lather komme till oss, effter tu berörer, att the um någre
 synnerlige lägenheter vette berätte etc. Sammeledes äre
 vij och tilfridz, ath um någre ryme ifrå Narffvenn, som
 aff tich ähre begärendes leigde på våre vägne, att thu
 lather them then bekomme och förschicker them heeme-
 ligen bättre hijtt ihnn i landet, doch så att ther aff icke
 någett synnerligitt rychte komme motte. Doch motte
 haffves ett tilbörligitt inseende medt them, hvar the ähre,
 att the icke göre oss någon schalckheet. Vij vele tich och
 alffvarligen haffve förmanett, att tu haffver ett nöge och
 gått upseende medt then Anthon Berger, Renholt v. Bu-
 kert, Jesper Bleck, Jesper Krumhusen och flere, som ifrå

Dorpt och Narffvenn tijtt kompne ähre, effter mann icke veeth, hvar opå the äre uthskickede och tileffventyrs icke annett ähnn på kundskap och förräderij, ath mann förthenschull granneligen tilseer, hvadt the haffve förhender etc.

Um then lägenhett thu haffver besichtedt vedt then holmenn, benempdt Hästöö udi Borge lähnn, kunne vij ähnnu inthet synnerligitt til svare, uthann vele oss ther um vijdere betencke etc.

Item hure thu schalt handle medt Hanns Hoffmans godtz udi Vijborg, haffver thu ther um tilförende förstätt vår villije, och thett han haffver schriffvit tich till och giortt sin entschyilling, kan nogh förmerckes, att thett ähr icke annett ähnn lösachtige orsaker och een hoop släthe och söthe ordh äff eenn falsk grundh etc. Ther effter thu tich och haffver att rätte. Datum Glije 24 augusti.

Zedell. ¹⁾

Item vij see och för gått ähnn, Claes Christerson, att thu affärdiger then Henrick Madzson medt thet breff, som vij haffve storfursten tilschriffvit, ihn udi Rydzlandt, och att han sich ther flijteligen vinlegge motte till att förfare um alle lägenheter, som ther i landet vare kunne och oss ligger macht opå att vette, att han ther opå veeth giffve oss någon beskedh och eenn sanfärdigh berättelse, när han igen tilbake kommer. Thett thu honum på våre vägne schalt alffvarligen föreholle och tilkenne giffve etc.

¹⁾ Sedeln är i riksregistraturet inskrifven fol. 145 v. och således ej i sammanhang med förestående bref. Att den emellertid hithör, framgår af följande anteckning: Thenne zedell lyder till Claes Christerson[s] breff, näst före schriffvitt etc.

Glia den 24 augusti.

*Öppet bref till hammarsmederna på Nore- och Lindesberg
angående deras stångjärnssmide.*

Riksregistr. 1559, fol. 138. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i *Diplomat. dalekarlicum*, D. 3 (1846): s. 186 f., och af J. Johansson i *Om Noraskog 2* (1881, 82): s. 183 f.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, trogne undersåter, som hammersmedier haffve och bruke opå Nore och Lindesberg, vår gunst tilförende etc. och kunne edher icke förholle, ath oss ähr vordet tilvettendes, thet I fasst ille lathe smide och tilpynte vedh edhre hammersmidier thett stongejärn, som eder tilkommer, och när I sådant järnn föryttre schole, så motte I thett sälije för halfft värde, ther medt I dhå göre både oss och eder eenn stoor skade etc. Så vele vij förthenschull eder alffvarligen haffve förmanet, ath I bätter vele achte edher nytte och lathe smide thett stongejärnn, som köpmandzgodz vare kunde, och som vij vårt smide lathe, och seden slå hvars eders mercke opå hvartt stycke, opå thett att I theste dyrere eders järnn kunne komme till ath föryttre, och att mann må thess bättere vette, hvilken aff eder samme järnn smidt haffver etc. Hvar och någer aff eder icke sich så varder förhollendes medt samme järnn, såsom I och här um vår villije och alffvarlige meningh förstått haffver, dhå schall han haffve förbruttet godtzet och ther till medt böthe fyre marck, hvilckitt vij giffve vår fougte opå Nore och Lindesbergh tilkenne, att han ther medt ett fljichtt och nöge upseende schall haffve lathe. Ther för:ne vår fougte och I, dannemän alle, haffve edher fulkomligen effter rätte. Datum Glije 24 augusti.

Glia den 28 augusti.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående två bönder i Vestergötland, som utan tillstånd åtnjutit frälse för sina gårdar, och om åtgärders vidtagande för ett nederlags upprättande i Elfsborg, till hvilken ort bättre vägar borde byggas från bergslagen.

Riksregistr. 1559, fol. 139.

Vår synnerlig gunst etc. Oss ähr tilkenne giffvit, käre her Göstaff, ath ther i Vestergötlandt finnes någre bönder, som ähr Nils i Kyrckerydt i Ambiörnetorps sochnn udi Kindh och Anders Björssonn i Slemvick i Monstade sochnn, hvilcke haffve här till medt theris gårdar under frelse varit och oss och cronene aff samme theris godtz och gårdar ingenn tjänist giortt haffve, icke heller för sådane theris frijhett varitt udi vårt minne etc. Hvarföre ähr vår gunstige begärenn, att I medt samme bönder förhandle vele, thett the ähre udi vårtt nöije för sådane frijhett, som the uthan cronenes tjänist hafft haffve, och hvar the oss samme godz tilköps uplathe vele, vele vij them väll betale lathe och ähndhå lathe them besittije samme godtz. Måge I och väll schynde them hijtt up till oss etc.

Vij såge och gärne, käre her Göstaff, såsom vij och medt edher tilförende talett haffve, thett man kunde finne rådih till att bestellet um ett nederlag udi Elffsborg, och på thett att ifrå the landzender här uppe kunne skee tilförningh till Elffsborg medt allehonde varer, som här falle, och synnerligen ifrå bergzlagen och till Väner och sedenn till Elffsborg, ther man kunde fordre fram medh eenn hoop stongejärnn så väll som andre partzeler, ther till tjänlige, så achte vij lathe bestellet, att ifrå för:ne bergverck och till Väner schall tilpyntes väger, som väg-

farende kunne haffve rådth till ath komme fram både medt järnn och annett, hvad the haffve medt fare, sammelunde och lathe bestället um kröger på samme väger, ath the vägfarende kunde bekomme tilköps öll och math, tesliges hestefoder effter nödhörfften. Så vore oss och icke obehageligt, ath I och så ville lathe bestället emellen Väner och Elffsborg både vedh Bretthe och flerestedz, ther någett godtz schall bliffve framfördt, att ther kröger motte bliffve uprättede, så att the vägfarende finge tilköps, hvadt the både till sich och häster kunne behöffe, och närh så skee kunde, schulle handelenn uthan tvill få godh framgongh i för:ne Elffsborg, och then orth så väll som menige rijkett theregenum mykit bliffve förbättrett etc. Thette förslag, käre her Göstaff, begäre vij, att I effter nödhörfften vele betencke och oss theruthinnen edhert rådth medhdeele medt thett förste. Gudh edher befalendes. Datum Glije 28 augusti.

Glia [den 28] augusti.

Till Jakob Henriksson [Hästeko] angående Viborgs försvär.

Riksregistr. 1559, fol. 144 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 374—376.

Vår gunst etc. Vij vele tich icke förholle, Jacob Henricksson, ath Claes Christerssonn opå Vijborg haffver opå nytt schriffvit oss till och gör sich stortt bekymber um then köpshandell, som the fremende ther haffve, så ath han ähndeligen vill haffve honum vedh macht, oahnseendes um han oss och riket någèt till profijtt och fördell eller och merkeligen till schade och förderff vare kann, och besynnerligen i thett att vij ingen tull eller achsis aff the fremendes godtz ther haffve skole och lathe våre ihnlendske varer ligge här platt vanvyrdede och för-

achtede, oss och riket till monge tusendt marck nådell och skade etc. Så haffve vij förthenschull latedt schriffve Claess Christerssonn ther um till och i thenn motte giffvit honum ther opå för svar, effter som thu aff thenne ihnneluchte copie aff vårt breff vjdere haffver till ath förnimme. Och effter vij haffve förstätt, att udi Vijborg ähr eenn stoor församling aff the fremende både ifrå Hamborg, Lybiche, Wismar, Rostock, Strålsund, Dansche, tesligest ifrå Hollandt, och ther förhandles till monge tusend gyllene godtz och varer, ther aff the oss doch ingenn tull giffve vele, så ähr tilbefruktendes, ath närh the fremende förnimme, thett vij ähndeligen honum aff them, som och tilbörligitt ähr, haffve vele, ath the dhå icke [*sic*] medt rydzernes tilhiälp slå sich tilhope och förraske eller tage oss både slotedt och stadenn ifrå, för ähnn man veet ther eeth ordh utaff, och tileffventyrs eenn parth aff landet medt, hvar thett icke i tijdt bliffver them förhindret och förthagett etc. Hvarföre vele vij tich här medt allfvarligenn haffve befalett, att thu achter opå alle deeler, hure thett tilståer och hvadh the fremende förehaffve, tesliges beställer thett och så, ath slottedt och staden motte bliffve nödhstorffteligen bemannedt medh mhere krigzfolck, så ath thu lather komme therhedenn både resigtyg och foothfolck, så mykit thu kann tencke slottedt och stadenn kann bliffve väll förvarett medt, till thess ath mann kann see, hure lägenheterne sich schicke och ahnlate vele etc.

Vij achte och (hvar så behoff görs) schicke till Finland någre våre galleijder och lathe them ligge vedh Trångesund eller någenn annen beläglig orth till ath achte opå alle saker och vare tich till hiälp och bijstondh, hvar så kann aff nödenne vare etc. Ther thu tigh haffver effter rätte. Datum Glije.

Stockholm den 28 augusti.

Till tsar Ivan Vasiljevitj angående gränshandelns förflyttning från Viborg, om den af kejsaren föreslagna medlingen mellan ryssar och livländare samt om rågångsbesiktningen vid rysk-finska gränsen.

Tryckt i svensk öfversättning ur de ryska kansliakterna i Moskva af H. Hjärne i De äldsta svensk-ryska legationsakterna (1884), s. 83—85.

Vi Gustaf *etc.* utbedje oss [att få sända] den stormäktigste herre, vår älskelige vän och granne, her Ivan Vasilievitsch, med Guds nåde tsar och herre af allt Ryssland, storfurste af Moskva, vår vänliga tjenst, all nabolig fred, kärlighet och välvilja [allt] framgent.

Stormäktigste herre, älskelige vän och granne, vi gifve eders kärlighet vänligen till känna, att vi för kort tid sedan här hafve erhållit tillförlitelig underrättelse, huruledes eders kärlighet har åstundat, att den undersåtarnes samfärdsel, som i förra tider varit i Viborg, skall utan motvilja flyttas till en lämplig och närbelägen ort, [och att] I viljen se [den] förlagd och inrättad i Rugodiv. Och ehuru det icke är utan, att denna påbörjade samfärdsel nu och framgent kan vara önskelig och tjenlig, oss, våra riken och undersåtar till märkelig nytta, hjälp och förkofran, så vilje vi [dock], utan afseende derpå, nu och framgent margfaldeligen bete oss i allo naboligen [och] villigt emot eders kärlighet och desse [edra] undersåtar, och i synnerhet hafve vi önskat vänligen visa dem nödigt bistånd på alla vägar. Vi vilje icke mindre tillförlitligen erfara, hvilket bistånd eders kärlighet af oss behöfver, och det är vår afsigt att gerna bestå eders kärlighet kostnaderna därför, att denna samfärdsel måtte varda förlagd från Viborg till Rugodiv. Vi kunne det godt hålla och lida och vilje likaledes gerna förhjelpa och understödja eders kärlighets undersåtar dertill, så mycket

oss möjligt är, så ock på annat sätt bistå eders kärlighet utan obenägenhet af [all] vår flit till god vänskaps och naboskaps uppehållande och bestånd, såsom vi [ock] uttryckligen icke vilje eders kärlighet förhålla, huruledes vi för icke länge sedan af romerska kejsarl. maj:t vordo skriftligen besökte och ombedde, att vi måtte i den nu pågående tvisten och krigiska tillrustningen visa oss oförsumlige att emellan eders kärlighet och lifländarne åstadkomma förlikning, fred och enighet. Och emedan alltså eders kärlighets tanke angående slik begäran af romerska kejsarl. maj:t icke är oss veterlig, och på det att vi måtte få veta, att det varder eders kärlighet till behag och nytta af oss [och att eders kärlighet] icke vill vredgas på vårt efter förmåga ådagalagda nit, så kunne vi det icke underlåta och gifve det eders kärlighet tillkänna. Och om eders kärlighet vill lida [oss] i förhandlingarna om dessa ärenden, så kunne vi sålunda visa eders nåde vänlig benägenhet och tillmötesgående tienst. Vi vilje härutinnan högeligen gerna göra kostnader och gagn för eders kärlighet, och erbjude vi oss härutinnan vänligen dertill.

Och vidare vilje vi låta eders kärlighet veta, att vi på den stormäktigste furstes [och] herres, Vasilejs, den förre moskovitiske storfurstens, eder käre faders, tid, hade för att beskåda gränsen utsett våra embetsmän till utsatt dag och tillkännagifven ort och med icke liten fodring affärdat dem. Och de våras ankomst [och] slikt ärende inställdes då för [mellankomna] hinders skull af förbemälte eder herr fader. Och sammaledes, då vi efter vårt eget och eders kärlighets behag till utsatt dag och tillkännagifven ort hade förberedt allt för gränsens beskådande, låtit afsända embetsmän och ingalunda låtit något förbises å vår sida, men eders kärlighet, liksom förr i tiden eder herr fader, låtit ursäkt sig för mellankomna hinders skull, så medgifve vi vänligen giltighet åt denna ursäkt, och låte vi å vår sida saken gå tillbaka

utan dröjsmål. Och vidare anhålle vi och bedje hos eders kärlighet derom, eftersom det icke är dem, som förr varit med, oveterligt, att vi icke annat [vilje hafva] under vårt välde, än hvad våra förfäder, välsignade i åminnelse, hafva egt, hvilket vi kunne visa till fulles med konung Magnus, så ock storfursten Jeorgijs insegel och bref, [och bedje vi], att eders kärlighet måtte tackas vara [oss] till hjälp, att allting framgent väl och i allo måtto vänligen bevaras orubblikt med förbemälte besittningar vid gränsen. Och eftersom eders kärlighet är af hela menskligheten prisad såsom en rättvis herre, [så hoppas vi], att det i synnerhet med land och folk måtte sålunda förhållas, att I icke viljen hafva, hvad som af ålder och intill denna tid hört till vårt, och fördenskill ej gören någon förändring eller besvär emot oss och låten hafva en sådan uppsigt öfver eders kärlighets undersåtar, som bo vid gränsen, att de icke så göra, som vi hafve hört, att de icke öfverskrida den gamla gränsen och råmärkena och göra de våra orättnätigt förfång, [och] att framdeles härefter gränsen måtte beskådas eller särskiljas på samma sätt, som vi tillföre hafva gjort, så ock att [eders kärlighet] emot oss värdigas förhålla sig vänligen och naboligen, såsom vi tillförlitligen förtröste af eders kärlighet, såsom vi ock äre skyldige dertill alltid med vänligt, naboligt bistånd efter vår förmåga, och I i allting icke skolen lära känna [oss] annorlunda än såsom en vän och granne. Skrifvet i vår stad Stekolno den 28 augusti [1559].

Stockholm i augusti.

Sjörättsartiklar för den till England afsända flottan.

Riksregistr. 1559, fol. 140.

Vij Gustaff etc. göre vetterligt medt thette vårt öpne breff, ath vij haffve uthschicket oss elschelige våre

trogne männ och undersåter, Larss Fläming, Jacob Bagge, Isach Nilsson, Nils Jespersson, Lars Larsson, Hans Pederson medt någre aff våre skep i Vestersjönn udi våre och vårt rijke Sverigis värff och ährender, och opå thet ath eblandt vårt folck, som ähre opå skepen, må och schall holles een godh ordinantie och schick, haffve vij latedt giffve them these effter:ne artickler, ther effter the sich schicke och rätte schole etc.

Till thet förste, effter vij alle genum döpelsen eth christet namn bekommet haffve, vele vij gärne nämpnes gode christne mennisker och niuthe Jesu Christi förschyllen (som ähr then bittre pijn och horde dödh, han för hele världennes synder lijdt haffver) tilgode både till timelig välfärdh och evigh salighet. Så bör oss förthenschull i alle motte schicke oss som rätsinnige christne mennisker, fruchte och haffve Gudh för ögenenn udi hvadt rum eller stadh vij helst stadde ähre. Vij schole och medt all flijtt höre hans helige ordh och evangelium och gärne ther effter göre och schicke vårt leffverne, så ähr Gudh medt oss, ty ther Gudz ordh handles och tales medh gudzfruchten, ther ähr och Gudh medh, och när han ähr medt oss, så bliffver oss inthett schadendes, och opå thett vårt folck, som opå våre skep uthschickede ähre, schole altijdt få höre Gudz helige ordh och villije, så haffve vij latedt förordhne predicanter på samme skep, som them undervijse och läre schole, effter theris ytterste och bäste förstondh, hvadt som i så motte förnöden ähr. Vele vij och här medt alle, som skepen fölge, haffve förmanett, att the schole vare tilstädes, när predicat bliffver, och medt flijtt achte opå, hvadt som um then almechtiges villije genum hans ordh förkunnes, och att the sich ther effter aldellis rätte och schicke. Hvar och någon thet försumer eller och medt någon lösachtighet later sigh förnimme, ther aff andre, som gärne vele höre Gudz ordh, motte förhindres, dhå schall then, som sådant åstad-

kommer, blifve kastedt udi vathnett och drages unnder skepskölen tree reeser uthan alle nåder etc.

Till thett annett schall och ingen aff lösachtighet och fåfengeligen fördriste sich till att försmåde Gudz helige namn, sväriendes um hans dödh och pijn, såsom öffverdådige mennisker mykitt pläge göre. Hvar och någon thett gör, dhå schall han och kasstes i siönn och drages under kölenn, så offte han thet gör, uthan alle nåder etc.

Till thett tridie schole predicanterne vare förplichtige ath prediche för folcket eenn reesze hvar dagh, ther tilfället så kann begiffve sich, eller och så offte höffvidzmannen thet begärer och menige hoopen kunne haffve tijdt till ath höre predichenn etc.

Till thet fiärde schole på hvarrt skep förordnes så monnge kvartermestere, som ther opå kunne behöffves, effter som folcket och personerne ähre monge till på skepen, hvilke schole haffve achtt och tilsyn, ath icke någon tvist eller oenighet opkommer inbyrdes eblandt skepsfolckett eller emellen schepsfolcket och the andre personer, som på skepen ähre. Tesliges schole the och haffve gått upseende medt vår fettalie, att hon icke bliffver onytteligen uthspijsett eller förspiltt, uthan till redelig och skäligh vijss eblandt folckett skiftt och uthdeltt. Och schole hvarie trettie personer vare tilfridz um dygnedt medt eenn tunne öll och så mykin fettalie, som uthgiffves effter ordinantien på våre slott och gårder till eenn tunne öll. Item hvilken som onytteligen förspiller eller uthkaster vår fettalijs, öll eller brödh, vare sich mhere [*sic*] till vatnn eller landh, och varder medh schäll och vethne beslagenn, then samme schall kastes udi siönn tree reser eller sätties i bulten i trij dygenn och inthet annet förtäre ähn vatnn och brödh. Item then ther pucker och öffverfaller schaffere, kock, kellersvenn eller andre ähmbetismänn för vår kost skull, then samme schall een rese un-

der skepskölenn. Doch skole höffvidzmennerne haffve upseende, att allt motte bliffve schäligen uthspijssett, och att för:ne ämbetismänn medh uthspijsningen icke oretvijsligen handle motte etc.

Till thet fempte, hvar så hender, ath våre skeep bliffve försatte aff storm eller annen fare ihn för någre fremende landt, dhå skall ingen fördriste sich till att röpe eller skrije öfver våre höffvidzmänn på samme skeep um fettalie, hvar uthspijsningen icke så rundelige kunne tilrække, som ordinantien förmäller. Tesliges um tijden kan förlöpe sich, så ath vårt folck, som ähre förordhnede på skeepenn, borde haffve theris löhnn, för än skeepen hijtt ihn i riket igenkome, och till sådane lönn inge råd strax vore förhonden, så schall hvar och een förpflichtich vare vedh hans eedh och tro tiänist, som han oss loffvet och tilsacht haffver, vare tilfredz medt then fettalie och lönn, som effter lägenheterne kann på färde vare, till thes the komme hijtt ihn i vårt rijke tilbake igen eller till the orther råd kann vare till then deell, the haffve schole etc.

Till thett siätte schall hvar och eenn förpflichtich vare att bliffve på thett skeep, som han förstt bliffver förordinerett, och för inge saak schull stige ther utaff, för ähnn samme skeep kommer hijtt ihn i landet igenn udi then hampnn, thett uthlopett ähr, vedh hvars ähre och redelighet tilgörendes, medh mindre höffvidzmannen honum på någet annett skeep förordnendes varder etc.

Till thet siuende schall och ingen giffve sich i landh eller till andre skeep uthan höffvidzmannens eller skeperens villije och loff. Then, thet fördrister sich att göre, schall bliffve straffett till thett högste etc.

Till thett ottende schall hvar och eenn persson, som på schepen ähre, vare höffvidzmannen och skeperen hörig och lydig, tesliges haffve flitig och grann achtt på thett

ämbete han ähr förordnett och tillschickett. Then, thett icke gör, schall bliffve straffett till liffvett etc.

Till thet nijende schole alle höffvidzmän och shepere vare ameralen hörige och lydige och ingen ting företage uthan hanns råd h och samptycke. Item schall ameralen heller in thet företage thett, som heele skepsflotten macht opå ligger, uthan alle höffvidzmennernes och skepernes råd h och samtycke, opå thett ath all ting motte endrechteligen företages och medt schickelighet förhandles och utthrättes. Hvilcken sich emott thenne artichell förgriper, then schall och till thett högste straffet bliffve.

Till thet tijende schole alle, som ihnnenbordz ähre, förpligtige vare (nähr så behoff görs) ath hialpe bysseskytterne före och lage skytten aff och till på skepen, effter som nödhortfften och lägenheten tilsäger. Then, thet icke gör, bliffve kastett uth för skepsbordh etc.

Till thett ellefte schole alle bysseskyttere haffve grann acht och tilsynn opå schytten, lodh, kruth och hvad ther till tilhörer, så att all ting ähre rede och färdige, hvar och när behoff görs. Thenn bysseschytter, thet icke gör, schall bliffve straffet till lijffvet uthan alle nåder etc.

Till thett tolfte schall ingen schiute medh rörer, haker etc. ihnnen skepsbordh uthan höffvitzmandzens loff, ja och samptycke. Then, thett gör, schall kastes i siönn och drages een rese under kölenn etc.

Till thet trettende schall ingen förföre sich på then annen i nogen motte, ahnten medh ordh eller gärningar, ther någon tvist eller oenighet kann förorsakes utaff, uthan ther någon haffver then annen något tiltale, dhå schall thett skee ihnn för höffvidzmennerne och för andre flere, som kunne ransake och döme hvadt som rätt ähr, menn hvilcken sich förförer på then annen medt onyttige ordh, then samme schall straffes medt skarp fengelse och effter som sakenn kräffver. Hvilcken och öffverfaller then

annen medh hug och slagh, then schall bliffve straffett till liffvet uthan alle nåder etc.

Till thet fiortende schole alle saaker, som sich til-
drage eller hende kune ihnnen skepsbordh på hvartt
schep, ransakes och rättes för höffvidzmannen på samme
skep, men kunne the icke ther förslijtes, så schiutes för
öfverste ameralenn och alle höffvidzmänn och skepere,
effter som saken ähr dhå vichtig till, och för them schole
alle ährender, som ihnnen skepsbordh skee, ransakes och
slijtes och inthett vjdere appelleres.

Till thet femptende, hvilcken fördrister sigh till
att gå medh liuss eller eldh innen skepsbordh, seden
vachtt ähr satt, uthan han ther till aff höffvidzmannen
på skepett besynnerligen förordnet ähr, then samme schall
miste sitt lijff uthan alle nåder. Hvilcken och elliestt
um dagen drager eeldh omkring skepett, ther aff någon
schade förorsakes motte, then samme schall och straffes
medt fengelse och effter som saaken kräffver etc.

Till thett sextende, effter alle artichler, som för-
nöden ähre, icke härudi korteligen kunne författes, ther-
före schole och alle förplichtige vare, som våre skep
fölge, ath rätte sich effter the punchter och artichler,
som ähre författede udi vår gårdzrätt, så väll som effter
thett här udi thette vårtt öpne breff författedt och til-
kenne giffvit ähr. Ther hvar och eenn, som ähr förord-
net på för:ne schep, må vette sich effter rätte etc. Datum
Stocholm.

Olika ej utsatta orter i augusti.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Register på the förlänningar, som äre utgångne anno etc. 59».

Den 16 augusti.

Häredzhöffdingebreff för Erich Dalekar, fougte på Reffznes, på Åkers häred till enn behagelig tijd.

Den 17 augusti.

Häredzhöffdingebreff för Erich Olson på Kiala på Eurepe häred.

Den 20 augusti.

Häredzhöffdingebreff för Bencth Nielszonn, fougte udi Åkers häred, på Östre Rekerne till enn behagelig tijd.

Den 28 augusti.

Häredzhöffdingebreff för Lasze Fordell på hele Korsholms länn udi Östrebotnen med sådanne besked, ath hann ther aff schall holle fem vel utrustede knechter.

Bestelling för Joanne Brendis på thesze partzeler till enn åhrs förtäring.

Oxe	1 st:e	Åll	1/2 tunne
Svijnn	2 st:r	Smör	1/2 tunne
Får	2 st:r	Rog	4 pund
Ströming	1 tunne	Malth	4 pund.
Torsk	1/2 tunne		

Öpett breff, ath K. M. haffver effterlatijd Pederször sochnn till prestebol tu cronenes hemenn udi för:ne Pederször kyrckeby, som ähr tilhope 31 spanneland, hvilcke hemen Jöns Månson och Peder Månson besittit haffve etc., sammelunde Eszeve eng etc.

Den 29 augusti.

Öpett breff för Oloff Arffvidszonn på enn gårdh udi Toffvarp udi Sem sochnn udi Kind qvith och frij för alle utskylder, K. M. till enn behagelig tijd.

Torfvesund den 8 september.

Till utvald konung Erik angående underhandlingar med Ostfriesland.

Riksregistr. 1559, fol. 146 v. Förut tryckt af C. C. Gjørwell i Den svenska Mercurius, Årg. 4 (1758): D. 2, s. 259—262; af M. Swederus i Stockholms magazin Sept. 1780, s. 615—618; af M. J. Crusenstolpe i Portefeuille, [D. 5] (1845): s. 6—9; och af Nils Edén i Gustaf Vasa. Valda bref (För skola och hem. Svensk bokskatt 19; 1901), s. 68—71, där brefvet dock är dateradt den 6 sept.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Erich, vij haffve förståt aff thin schriffvelsse, att tu haffver giortt upschuff udi Stocholm medt högtijden på fiorten dager för then eclipsis lune schull, som ähr på söndag otte dager. Så förundrer oss icke lithett, att then handell um vår elschelig käre dotter medt hundrede tusende gyllene skall vare then gode greffve och hans rådh så besvärlig till att beslute, effter, Gudh vare loff, ath hon ähr hvarcken haltt eller blindh. Vij vette oss och inthett haffve begäret thett, som the gode herrer kunne vare till förfonng, uthan thett, som een fattig bonde pläger begäre, nemp- ligenn ath han giffver sine barnn uth udhi then tilförsichtt, att han må bekomme een trofastt, stadig och tilförlatelig venschap, then han sich och visseligenn haffver till ath förlate, när honum umtrenger. Så kunne vij icke vette, hvarföre the gode herrer göre sich så mykitt bekymber, menendes sådane venschap schulle vare them till förfong, effter the ähre under thet romerske rijke, och vele så medt thet romerske riket drage sich ifrå all thenn venskap, tro och välvillighet, som vij och menige Sverigis rijke förmedelst vår elskelig käre dotter och the

hundrede tusende gyllene schulle haffve oss till ath förmode, hvilckit doch effter vårt betenckende ähr adelis ochristeligen och förachteligen betencht, och pläger icke vare seedh under bönder, vij tijge, ath thet schulle någon tijdt begäres utaff furster eller greffver. Och hvar vij inthet annett schulle haffve till att förmode ähnn thette, nempligen att vår elschelig käre dotter ähr honum tillsagd för een konge dotter medh hundrede tusennde gyllene och förnedhrett ifrå ett kongeligitt stand ihnn till greffligitt standh och ingen mhere tacksamphett eller välvillighet therföre haffve till att bekomme ähnn som förschreffvit ståer, så tviler oss [icke], att vij, tesliges thu och thine käre syskene alle, så väll som menige Sverigis rijke, haffve then högtijdt altfördyrtt betalett och ähr gansche spotzlige och omenniskelige tilbudet etc. Therföre, käre sonn, vele vij tich faderligen och käriligen haffve förmanett, att thu sampt the andre gode männ, som handelen haffve hender emillen, vele honnum så driffve, ath thett icke motte komme oss, tigh och thine käre siskene, tesliges menige Sverigis rijke udi framtijden till spott och förachtelse, så att then andre parten skulle haffve sich till ath beröme, thett the hade gecket oss utaff förstt vår elschelig käre dotter och seden the hundrede tusende gyllene, hvilckitt oss tycker fastt spotzlige handlett vare, och ville icke eenn bonde sådant lijde, vij tige, ath vij allesammen udi thette hele kongerijke schulle så spotzlige lathe oss förföre och bedrage. Hvdatt ovenskap, trätte eller oenighet haffve vij medt romerske rijkett, heller hvadt haffve vij till ath beställe medt någre romerske rigzens furster, som the doch göre sich så mykit bekymber um? Hvar haffver romersche riket ahnten actionn, caution eller citation till oss, eller hvar finnes, thett vij haffve någett företaget eller haffve i sinnet någon faction emoth romerske riket eller romerske rigzens furster? Inthett, uthan thet är meningen, att the vele så medt theris listige

ordh och sophisteri bedrage oss ifrå vår käre dotter och sådane ståthlig summe penger, som förschriffvit ståer, och ath vij inthett mhere gått schulle haffve till ath förmode. Så lather thett sich ahnnsee, såsom mann för sådane välgärningar hade kastedt eenn steen udi vathnett, thett schulle vare vår löhnn. Hvadt fördell vij haffve hafft snart udi tu år och ähnnu haffve aff then handell, thet giffve vij tich siälff till ath betencke. Vij förmercke och icke ähnnu annett, uthan att the altijdt vele slemme och demme, och schole tro, ath vore hele Mälerenn full aff vijnn, dhå schulle the eenn stoor deell ther aff väll hiälpe till att uptäre, oss till förachtelsse och spott, lijke som vij förstodett inthett bätter, ähnn thett schulle så tillgå, och vette doch the gode herrer väll och theris tjänere, att thette rijke ähr inthett vijnlandt, icke ähr thet heller bruk hoss någre furster och herrer at göre sådane svår umkost för bröllopet. Schulle man och så omenniskelige täre udi theris lanndh, kunne vij icke tro, ath thet ginge så lijdelige till, såsom här nu skeer. Så kunne vij och icke ähnnu förstå oss på then handell, hvad heller the meneth till thett bäste eller verste, effter thett går så lonngsampt och spozlige till och medt sådane omögelig umkost ther till medt. Oss tycker och så, att the, som achte på the fremmende, göre sich och fastt venner utaff een anners mandtz taske mhere, ähnn som tilbörligitt ähr, medt stoor oförnufft, så att the göre drengen och herren lijke gode. Så vore gått, ath mann ville lage all tingh effter mottelighet och icke slemme och dricke alt för mykitt, för ähnn huffvedh saken komme tilände etc. Ty vij befruchte, att när bröllopet skall ahngå, ähr dhå inthett igenn, hvarken vijnn eller annett gått, som man dhå schulle haffve tillijte och förtäre. Och förundrer oss, käre son, att thu lather sådant tilstäde, all then stundh thett ähr icke bruk hoss någre furster och herrer annerstedes etc.

Item vij förmercke och, att thu vilt haffve the greffver och herrer up till tael medt våre elschelige käre dotrer etc. Så tycker oss icke vare råd, ath the schulle något gemenskap haffve medt them, för ähn huffvedsaken vore affhandlet, hvadt heller thett schulle gå fram eller tilbake. Thette vij tich, käre sonn, icke haffve velett till ath förholle. Befalendes tich här medt Gudh then alzmechtigeste. Datum Torvesund 8 septembris.

Väntholmen den 13 september.

Till utvald konung Erik angående hertig Frans' [af Sachsen-Lauenburg] begäran om audiens.

Riksregistr. 1559, fol. 149.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Erich, effter som thu schriffver och lather förstå, ath hertug Franss haffver begäret, thett han heller hans sendebudh till audiens hoss oss medt någre värff motte tilstادت varde, så veest thu, käre son, vell siälff, hvadt lägenheter eller tilfelle vij här haffve kunne till ath undfå ahntenn honum eller hans sendebudh, effter vij här hoss oss hvarcken vijnn eller annett haffve, som ther till behöffves. Vij haffve icke heller någre småsväner eller annat ahnseendtligit folck tilstädes, uthan the ähre nu meste parten i Stocholm etc. Therföre see vij gärne, ähr och vår faderlige begären, att thu, käre sonn, haffver oss hoss honum och the andre fremende herrer udi så motte enthschylliget, ath vij haffve på tree veker tilgörendes varit och ähnnu ähre fasst svage udi huffvedet, så ath vij icke förmå mykit ath handle, och ther vij icke hade varit aff sådane svaghet förhindrede, vilde vij lenge seden begiffvit oss till Stocholm. Doch opå thet ath högbe:te hertig Franss motte thess snarere och bättre bliffve befordret medt the ährender, som han hoss oss begärer ath värffve,

syntes tich för thin personn icke orådeligit vare, hvar han tich ther um betro vilde, som oss och förhoppes han görendes varder, ath samme värff motte udhi schriffter och articklevijss författede bliffve, them thu ville till oss medt thet fordeligeste vällförvarede och förtroligen skicke, så att vij seden effter våre lägenheter hade tijdt och tilfalle ther um oss att betencke, för ähnn vij till Stocholm kommendes varde. Och när tich, käre sonn, samme artichler schriffteligen varde öffveranthvordede, att thu dhå ville them väll försegle och så förschaffet, ath the oss siälffve väll förvarede tilhonde komme motte. Här um thu, käre sonn, så beställe vilt. Gudh alzmechtich tigh faderligen och kärlijgen befalendes. Datum Ventholmen 13 septembris.

Väntholmen den 14 september.

Till Simon Nilsson angående Per Olsson i Skeke.

Efter originalkoncept i RA. Jfr Riksregistr. 1559, fol. 154.

Gustaff etc. Vår gunst etc. Effter thet, Simon Nilsson, att then Per Olsson i Skeke haffver nu varit i vårt minne för then sack vij haffve til honum, nembligen att han haffver uplatit oss en gård, heter Hielmsta i Huseby sockn i Longhundretz heredt, som ligger för 12 öres land etc., dherföre är vår vilie och befalning, att tu skalt late honum komme aff sitt fengxle, och att tu seger vår landbofougte til, Oloff Helsing, thet han kennes ved samme Hielmsta under vårt arff och eigit, dog må tu aname aff för:ne Per Olson en starck borgen, att han icke vijdere her effter förseer sig emot oss i någen motte, och att tu skynder honum seden til oss, att han oss för:ne gård bebreffve motte. Her tu vest tig effter rette. Datum Venteholm 14 septembris.

Väntholmen den 15 september.

Till utvald konung Erik angående hertig Frans' [af Sachsen-Lauenburg] ärende och om önskvärdheten af de främmande herrskapens snara afresa.

Riksregistr. 1559, fol. 150.

Vår faderlige gunst etc. Käre sonn Erich, effter som vij tilförende haffve tich förstå laterdt, ath vij gärne såge, thet hertig Franss motte giffve oss schriffteligen udhi artickell vijss tilkenne um the ährender, som han begärede hoss oss värffve lathe, för the orsaker schull, som vij tich ther um haffve tilkenne giffvit etc., så begäre vij ähnnu, att thu tich ther um vilt vinlägge, ath så skee motte. Och må thu honum väll lathe förstå, ath vij sådant aff honum begärendes ähre, opå thet vij effter våre lägenheter motte haffve tilfälle och tijdt oss theruthinnen betencke, för ähnn vij varde till Stocholm kommandes, och oss seden medt tilbörliche svar opå samme värff lathe befinne etc. Vij begäre och gunsteligen, käre sonn, ath nhu i midhler tijdt motte alle deeler effter nödtorfften bliffve tilflyede och bestälte, så ath thet motte gå någet schickeligen till. Och effter ther nu een stoor umkost skeer medh the fremende vij ther uppeholle, så såge vij gärne, käre sonn, ath mann vilde medt alffvar tencke till huffvudhsakerne och them till ände affhandle, ath vij icke lengre motte här uppeholle the fremende herrar på vår store bekostnett, uthan komme till ähndskap medt thet, som opå begynnt ähr. Thu vilt förthenschull, käre sonn, lathe oss förstå medt thet allerförste, hure vijdt handelen medt the greffviske kommen ähr, att vij motte haffve oss ther effter ath rätte. Then alzmechtigeste Gudh tich faderligen och käriligen befalendes. Datum Ventholmen 15 septembris.

Väntholmen den 16 september.

Ordning vid konungens intåg i Stockholm.

Enligt en handling i Kungl. arkiv från Gustaf I:s tid, RA.

Först schole the två galleijder, som nu ähre hos Kong:e M:tt tilstädas, utstofferes på thet alderflijteligste med bulsaner och ständere och umkring bedrages med rödt clåde, hvilkidt nu i thenne afften ut till Kong:e M:tt förskickes måtte, och att hög:te Hans M:tt personligen ville bliffve på Svanen och alle the herremen, som tilstädas ähre, bliffve ther inne hoss Hans K. M:tt, när Hans M:tt vill indrage.

Item schole the tre galleijder, som uplagde ähre ved Stocholm, möthe hög:te Kong:e M:tt ved Essingen eller annerstädes opå vägen, hvilke och utstofferede vare schole med bulsaner och ständere och umkring bedragne medt rött clåde, när the utkomme. Och opå samme galleijder skall Jören Heyde med sine spelemän utkomme, sijdens stijge samme spelemän, som Jören Heyde med sig haffver, in opå then galleijde, som K. M. är, men Blasius skall med the store instrumenter vare på Tre croner och ther spele, när K. M:tt med unge herskapet uprijder til slottidt. Thess föruthen skole någre trommetere med kettill-trommerne vare på Helgeandzholmen vid broen och med speell och bläsende Hans M:tt undfänge, seden Hans K. M. är kommen in um bommen.

Ther skall och her Peder Brae, her Svante och någre andre aff adelen och stalmesterne med någre hester till Hans K. M:ttz och unge herrernes behoff, vell tilflyede, stå emott Hans K. M:tt.

När Hans K. M:tt uprijder, skole drengerne nest drabanterne, unge herremän, så många som the vare kunne, vell tilflyede medt cläder, item någre aff rådet, gå nest

före Hans K. M:tt, och the andre aff rådet och herremen-
nene følge Hans K. M. effter.

Så myckitt belangendes är, hure man skiute skall,
måtte achtet, att thet icke skeer för bijtideligen, uthen
när galleijderne äre vell framkompne in emot Gråmunke-
holm, ther skiutes dhå aff then galleijde, K. M:tt ähr opå,
först lössen, och svares i lijke måtte aff the Tre croner,
seden skiutes lössen aff the andre galleijder, hvar för sig,
then ene effter then andre. Och när thet ähr skeedt,
lather K. M:tt allt skyttedt gå utaff, som är på Hans
M:ttz ägne galleijde, sijden udi lijke måtte the andre gal-
leijder, hvar för sigh. Ther effter skiutes dhå aff slottedt
och skepen så många stycker, som ther till ähre för-
ordnede.

Item skall nu med thet förste sendes bud in till
Stocholm och lathe them forstå, hure thet hoss Kong:e
M:tt är beställt vordet um intugedt, och när Hans Kong:e
M:tt ankomme achter, förskaffendes att unge herrerne
motte strax i mårgen eller under måltijd begiffve sig uth
emot Hans K. M:tt medt en hååp.

Udi thenne natt motte Karll cammersvenn med Kong:e
M:ttz cläder och annedt, hvad Hans M:tt till sig haffve
vill, tesligeste clädningerne till hög:te Kong:e M:ttz små-
svenner, dränger och drabanter samt registeren ther opå
förde bliffve, så att the i mårgen kunne haffve them opå
sig, när man indrager. Actum Venteholmen 16 septem-
bris anno etc. 59.

Stockholm den 17 september.

Skyddsbrief för herr Mikael Olai i Mustasaari.

Riksregistr. 1559, fol. 154 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn.
af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 376—377.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij af synnerlig
gunst och nådhe hafve tagit och anammat, som vij och

nu med thette vårt öpne bref tage och anamme vår tro undersåthe her Michael Olai, kyrkeprest uthi Mustesare i Östrebotnen, uthi vårt kong:e hegnn, fred och försvar¹⁾, till att synnerligen hegne, fredhe och försvare honom och allt thet honom tilkommer, för all öfvervold och orät, som han befruchter sig af nogre sine missynnere tilfoges motte, och hvar nogre förmene sig hafve att skaffe med honom, anthen om en deell eller annen, så skall thet skee med lagh och rätte och icke annorlunde. Förbiudendes förthenskund her med alle, synnerligenn för:ne her Michalz affunndzmän och ovenner, att oförrätte eller honom eller noget thet honom tilkommer, vedh vår ogunst och högste straf. Ther hvar och en må vethe sigh efter rätte. Datum på vårt slott Stocholm denn 17 septembris anno 1559.

Utan ort den 20 september.

Till Henrik Persson angående skattelindring för dem af bönderna i Hollola och Asikkala socknar, som dels lidit men af missväxt, dels varit utsatta för våld.

Riksregistr. 1559, fol. 155.

Vår gunst etc. Schall thu vethe, Hendrick Pederssonn, att these brevvijsere, våre undersåther Michill Larsson, Bertill Olsson, Olof Hendricksonn och Thomas Matzsonn, hafve varit her för oss och uthi underdånighet klageligen både på sine egne vägne, så och på böndernes uthi Hollola och Åskala sochner gifvit tilkenne, att the uthi thette åhr lijdit stor skade på theres sädh af svår torke och frostt och förthenskund begäret nogon medell på theres uttskyller. Så efter vij icke kunne vethe, huru monge the äre, och huru stor skadhe the hafve fått hvar för sig, åhr förthenskund vår villie, att thu her om ransake skall, och äre vij tilfridtz, att thu förskoner them,

¹⁾ I manuskriptet: udhi vårt kong:e hegnn och försvar, fredh, till att . . .

som stor skade hafve lijdit på theres sädh. Sammelunde hafve och these brevvisere Peder Nilsson och Jacop Olsson klageligen både på sine egne och samme sine granners vägne gifvit tilkenne, att the utaf vådeld hafve lijdit stor skade, så att the hafve mistt allt thet the ätte, och förthenskund begäret medell på theres uttlager. Så effter vij och icke heller kunne vethe, huru thet her om kan vare i sanning, therföre vele vij, att thu thet och ransake skall, och äre nådigest tilfridtz, att hvar the hafve lijdit så stor skade af vådeld, som the her för oss berrettedt hafve, och sådane eld är icke af theres försumelse upkommin, att thu efterlather them af theres uttskyller så mykit som för:vit står. Datum denn 20 septembris.

Utan ort den 20 september.

Till Erik Olsson [Stålar] angående hans utnämning till häradshöfding i Eurepäa härad.

Riksregistr. 1559, fol. 156.

Vår gunst etc. Vij hafve bekommit thin schrifvelse, Erick Olofsonn, och äre tilfridtz, att thu må bekomme then häredtzrätt uthi Eurepä, dog med sådane beskeed, att thu thess fljigtigere och troligere skall tig befinne och bruke lathe till vårt gagn och bästhe både på vårt slott Vijborg och elliest, hvar behof ähr och tigh anthen af oss eller vår befallningzman på för:ne Vijborg tilsagd varder. Ther thu hafver tigh effter rätte. Datum den 20 septembris.

Stockholm den 22 september.

Till Torkel Bagge angående ett torp i Lena socken.

Riksregistr. 1559, fol. 156.

Vår gunst tilförenne etc. Vij lathe tig förstå, Torchill Bagge, att vij hafve för nogon tijdh seden latidt

gifve bref opå itt torpestelle, benempdt Kåreboda i Lhena sochnn, att thet motte byggias och besitties. Så efter thu med flere ovilde männ sägn inthet samme hemen besittidt hafve, så att (!) bolbynn kan icke blifve vidh macht, om för:ne torpestelle skall besitties, therföre kunne vij lijdhe, att för:ne ägor måghe ligge under samme by, efter som thet tilförenne varit hafver, och besynnerligen hvar thet så i sanning som för:vit ähr. Ther thu tig vestt efther rätte. Datum Stocholm denn 22 septembris anno 59.

Stockholm den 23 september.

Till Lindorm Torstensson angående upphäfvandet af ett jordbyte med Svante Sture och om ett ifrågasatt jordbyte med Åke Bengtsson [Ferla].

Riksregistr. 1559, fol. 156 v.

Vår gunst etc. Vij hafve förstådt, Lindorm Torstensson, om then lägenhet vedh Keliemossenn, att ther uth med ligger thet bästhe fiskevatnn, som finnes i Vhäner, och att vij inthet äre belatne med thet Aggetorp, som her Svante biuder oss för samme Keliemosse. Så vele vij ingelunde umbäre samme Keliemosse, sköthe och inthet om thet Aggetorp, uthen att her Svanthe må behollet, och thu må vederkennes för:ne Keliemosse och Lodkär och thet fiske, ther uth med ligger, under vår gård Naflemesund.

Vij äre och tilsinnes att vele bythe oss till thet laxefiskie neden för Trolhetten, som kommer mesthe parten Åke Bengtson till, som thu schrifver om, att thu oss schrifteligen förstendige viltt, hvad för gård för:ne Åke Bengtson ther hafver liggendes.

Thet höö, som thu hafver latidt berga på Keliemossen och Lodkär, må thu lathe komme till Naflemesund. Vettendes tig her effter rätte. Datum Stocholm denn 23 septembris anno 59.

Stockholm den 29 september.

*Äktenskapskontrakt mellan prinsessan Katarina och greve
Edzard af Ostfriesland.*

Enligt en afskrift, införd i en kopia af kejsar Ferdinands konfirmation af den 10 nov. 1562, bland Germanica, Ostfriesl., Förhandl. (RA). Jfr Gust. I Reg., XXVIII (1914): s. 326 noten. Greve Edzards s. d. undertecknade och till konung Gustaf ställda obligation är tryckt af O. S. Rydberg i Sverges traktater D. 4 (1888): s. 321 f.

Wir Gustaff *etc.* an einen und wijr Edtzardt, graff und her zu Oistfriesslandt, andersthails bekennen öffentlich mit disen unsern vorsigelten briefe vor uns, unsere erben und nachkommen, auch jedermenniglich, das wir mit wolbedachten gemueth, auch zeitlichen vorgehabten rathe, Got dem almechtigen zu lobe, auch umb mehrer lieb und freundschaftt aufwachss, gedeije und wolfardtz willen unserer konigreiche, furstenthumb, graffschaften, landen und leuthe und auch sonst umb furderungk des gemeinen nutz, friedens und pesten, uns mit einander einer crishtlichen und freundtlichen e[h]estiftung voreiniget und vogleichen und daselb abgeredet habenn, wie auss hernachvolgenden aussgedruckten articulen zu sehen und zu vernehmen. Und deweilm uns Gustaff, zu Schweden, der Gotten und Wenden *etc.* koenigk, wolgeborner herr Edtzardt, graff zu Oistfrieslandt, durch freundtliche underhandlungk, so von beiderseit unsem vertrauwten dienern hiebevorn geschen, und auf letzte sich selbst in eigener persohn in unser konnigreich an uns befugt und uns umb unsere hertzliebe tochter, die hochgeborne furstin, frewlijnn Catharina, zu Schweden, der Gotten und Wenden geborne kuennigijn, freundtlich und geburlich ersucht und zu hailigen christlichen ehe begehret, so ist solchs des graven christlich und ehrlich an sinnen und bitten von uns Gustaff *etc.* und allen den jennigen, so hirin volwort und consent behuefig sein mochten, nit allein vor pillich unabgeschlagen angenohmmen, sondern auch freundtlich wilfarig gehört und zum allen

besten vorstanden und ime dem graven im nahmen der hailigen dreijfaltigkhajt unsere hertzliebe tochter, freulin Catharina zu Schweden *etc.*, in craft dieses brieffs und vermittelst dem sacrament der hailigen ehe zu einem ehelichem gemahel gelobet, versprochen und zugesagt, jedoch auf diese condition und wilchur, wie urkundtlich hernachvolgendz beyderseit zu vernehmen haben. Und wie wol wir von baidenthailen vorgangenen jars bey uns entslossen¹⁾ die hochzeitliche freude negest verschiene pfingsten zu Stockholm zu haltenn, so seint wir doch hirein beiderseit auss furgefallen mercklichen vorhindrunge denselbenn tag zu pror[o]giern und auf den negesten sonntag nach Michaelis, welchs ist der erste tag octobris, anzusetzenn verursacht worden, welchen hochzeitlichen ehrtag wir also zu halten und mit Gotts hulff zu schliessen und volnpringen entschlossen und bedacht, und wenuhn solche solemniteten und hochzeit volnzogenn, wollen wir Gustaff *etc.* zu ehelicher ausstewr und dem braudtschatz ein hundert tausent thaler oder derselben gewerde an gutem sijlber dem wolgebornen graven handreichenn, zustellen und uberantworten lassenn, im gleichen die hochgeborne furstin unser geliebte tochter mit obgenanten braudtschatz, mit kleidern, kleinodien, silbergeschijr und aller andern wurdigkait und notturfft der massen versehen und von hierab auss unsern kuennigreichenn abfertigenn und folgen zu lassen, das ess uns ehrlich und unvorweisslich sein soll. Jedoch sol wolgeborner graff genugsame vorsicherung thun, wie sich dan seine L. selbss darzu erbotten, das derselbig vorberurt braudtschatz mit unserm wissen und willen zu unser hertzliebenn tochter und irer beider erben nutz unnd fromen wol angelegt und nicht unnutzlich vorzert oder umbracht sol werdenn.

Darkegenn wir gemelter graff Edtzardt, graff und herr zu Oistfrieslandt, gelobt, versprochen und zugesagt, wie

¹⁾ Handskriften har: entslossen.

wir solchs auch hiemit thun, wissentlich loben, zusagenn und vorsprechen in craft dieses bey unsern grafflichen ehren, das wir die hochgeborne furstin, freulin Catharinam, geborne kueniginne zu Schweden etc., fur unser freuntlichs liebs gemahel vormittelst dem sacrament der heiligen ehe uns zu Stockholm vertrauen und beijleggen lassen wollen und uns jegen dieselb als unser hertzliebes gemahel, wie wier es mit gutem unvorletzten gewissen vorantworten wollen, freuntlich, ehrlich, trawhertzigh und wol verhalten, mit notturftigenn dingen furstlich und wol, wie eines koniges tochter aigent und gepuret, nach gepur und gelegenheit unser und unser landschafft vorsehn und vorsorgenn. Darnechst wollen wir hochgedachtes freulin mit stadtlichem erlichem leibgedinge, als furnemblich mit dem beiden amptern Norden und Behrumb, in unser landtschaft Oistfriesland gelegen, auf bestendigist und formblichst, wie solchs nach recht und gewonheit geschehn kan, sol und mag, vorsehen und vorsorgen, also und dergestalt das Ire L. davon oder sonst zum allergeringsten und weinigsten an bestendigen jarlichen pfechten und einkohmmen, nutzungen jedes jars sechstausent geldrische ridter, den riedter zu 24 brabandischen steubern gerechent, darzu auch alle den uberlauf, der daruber in solchem Irer L. leibgeding an zinsen, pfechten, renthen, nutzungen und einkommen befunden werden möchte, nichtz in keinerley weise aussgeschlossenn, in freyer besitzunge haben und gebrauchen sol. Und im fal hochgedachtz freulein derselben sechstausent reidter auss verberurten beidenn amptern nit genugsam vorsichert oder empfangbar werden konte, alss dan sollen und wollen wir auss unsern kamer renthen dieselben sechstausent reijdter zu erlegen verpflicht sein etc. Dar zu wollen wir auch allen weitem unnd mehrer anforderungk, so wir von wegen hochgedachtz freulein an einigerleij weise, wie das nahmen haben möchte, in dem konigreich Schweden haben und

fordern konten, gepurliche renuntiation und vorzicht thun. Wijr wollen auch diss sampt vorgedachtem leibgedinge mit unser freundtlichen hertzlieben frau mutter brieff und siegeln, auch ander hern und freunde, wie wir uns derhalb sonderlich verpfflicht und versprochen, gepurlicher und notturftiger weise verschreiben, versigeln, vorsichern und solche vorsicherung zum furderlichsten nach unsere wieder haijmckumffst hochgedachter Kon. Ma:t uberandtworten und zustellen, der meinung und also lauthende, das wir, wie obsteht, hochgedachten freulin zu irehm leibgedinge unser und unsere landess schloss, fleck, lande und leuthe, als Norden und Behrumb, so frey, unbeschwert, neijmandtz vorsetzt oder verpffendt, mit allen iren pfechten, dienstenn, zollenn, gefellen, nutzungen, dorffern, hofenn, mullen, mülsteten, scheffereien, zinssen, jachtenn, fischerien, hofdienstenn und allen gewissen und sonst zufelligen ein-kohmmen, gerichtenn, gerechtigkeitenn, herligkaihtenn und obrigkaihtenn, in und zugehoerungen in aller massen, wie unser freundtliche liebe frau mutter und wier die jetzund inne haben und besitzen, geniessenn und geprauchenn lassenn, gar nichts davon aussgeschlossen, beleibdingen sollen und wollen und Ire L. in sechs monatz friest, nach dem I. L. in unser graveschaft gelangt und angekohmmen, die inwönner berurter lande, leuthe, schloss und gebiete Norden und Behrum, auch derselben amptleute und, so offft die verandert wurdenn, die volgenden amptleute, hochgedachter unser freundtlichen geliebten zukommenden gemachl, freulin Catharinen, huldigen, schweren und die nach altem geprauch und gewonheit, alss das Ir. L. die underthon die zeit ires lebens und uns als einen erbhern geschworn sein und pleiben, wie leibgedings recht, gewonheit und art ist, an sie weisen lassenn und Ir. L. mit aller nutzunge auf den fall wie folget underthanig, gehorsam und gewertig zu machen, als ob Ir. L. (das zu schickung des almechtigen steht) unsern graff Edtzardtz

todt wurde erleben, wijr hetten mit Irer L. erben ge-
 wunnen und verlassen oder nicht, das als dan Ire L. von
 stundt ahn angezeigte Irer L. vorschrieben leibgedinge,
 schlosser, lande und leuthe als Norden und Behrum mit
 allenn irenn ein und zugehörungen, auch alle dem hauss
 und vorrath, geschutz, pulver und anders, so darauf und
 darinnen nach unserm todt wurde gefunden, innehmen,
 haben, die zeit ires lebens geprachen, besitzen und genie-
 sen, oder das Ir. L. solchs alle mit iren aigen amptleutenn
 und vogten, die uns auch geschworen und mit unser vor-
 willigungk angenohmen und erlaubt werden sollen, ires
 gefallens besetzen und wider entsetzenn und andere an
 ire stadt orden und vormittelst irer dieselben geniessen
 und geprachen möge. Do auch Ire L. am vielgedachtem
 irem leibgedingen, Norden und Behrum, feurs, kriegs,
 streiffens und durchzugs halbenn ahn landen, leuthen, ge-
 bewenn mit verderbenn, rauben, brennen, hinwegh treib-
 ungh des vihes mercklichen schaden nehmen wurde, sol-
 len als dan unsere nachkommen und erbenn Irer L. wi-
 derumb, so vil ihrer gutter wille inen möglichen und pil-
 lich sein wurdet und sich gegen verlassen widtfrawen von
 rechtz wegen zu verhalten gepiuret, zu steure, besserung,
 hulf und entsatzung kommen, damit also der schade
 mochte ergulden werden. Dess sollen unsere nachkommen,
 des landes Oistfrieslandt rethe und treue einwohner hoch-
 gedachts frewlin bey angezeigten und folgenden puncten
 und articlen zu schutzen, zu beschirmen und zu vorandt-
 wortenn schuldich und vorpflicht sein, alls getrewlich und
 ungefärllich, das auch Irer L. solchs von menniglich un-
 gehindert volgen und gehalten werden sol, alls wie leib-
 gedings recht, art und gewonheit ist, und doch also, wan
 Ire L. nach schickungk der almechtigen mit todt abginge,
 so sol als dan angezeiget Irer L. leibgedinge, als Norden
 und Berhum, an dem regierenden hern zu Oistfrieslandt
 in aller massen, wie Ir. L. das innegehabt, kommen und

fallen, und Ire L. bey zeit ihres lebens und inhabens berurtz leibgedinges sich damit bey der regierung und lande zu Oistfrieslandt gehorsamblich halten sol. Nach Irer L. todtlichen abganck aber und ohne verlassung von uns beider leibserben, wen es der almechtige also verfuegte, sollen alle Ir. L. barschaft an golde, silber, muntz, gemacht und ungemacht, kleinott, kleinodien, geschmuck, kleider, hauss und vorrath, wie das nahmen habn magk, so Ire L. vorlassen wurdet, dessgleichen die helfte des vorberurten braudtschatz widrumb an die crone zu Schweden fallenn und ohne alle weigerung gefolget werdenn etc. Ess were dan, das Ir. L. wess oder thails von demselben auss freijenne wille jemandtz vorordnen wurdet, worinnen jedoch Ir. L. derselben vorwanten und freundschaft rath und meinung folgen sollen, aussgenohmen buxen und pulver mit seiner zubehoerunge, das Ir. L. da gefunden hat, dieselbe sollen bey dem schlösseren und landen zu Oistfrieslandt pleiben. Und in fall Ire. L. nach unserm todtlichem abgangk mit verlassung leiblicher erben, von uns beiden geborn, in ihrem wittblichem stande und regierungh der lande sitzen pleibe, als dan sollen Ire L. ernantz leibgedinge zu vorn und darbey neben sechs thausent thaler oder die abnutzunge von obengedachten hundert tausent thalern frey und ohne einige beschwerungk aufhebenn und die zeit ihres lebens geniessen und gebrauchen. So aber Ire L. sich ihn die ander ehe unnd ausserhalb landess ergeben wurdet und keine erben von uns vorhanden, sol Ir. L. frey und offen stehn neben berurten leibgedinge, auch dero abnutzunge der hundert tausent thalern die zeit ires lebens, oder aber funffzigh tausent thaler ein mall fur alles, zu entpfahen und zu ihrem besten ihres gefallens zu gebrauchen und Irer L. die zu einer gefelligen stede, die Ir. L. anzeigen wurdet, entrichten und Ir. L. darzu alle parschaft, kleinot, kleinodien, geschmuck, so Ir. L. mitpracht oder wijr und andere Irer

L. geschenckt oder Ir. L. selbst erworben oder gezeugt hetten, unvorhindert folgenn zu lassen, damit ires willens und gefallens als mit ihrem aigen proper guthe, zu handeln macht haben, dar kegen auch Ir. L. gemelt leibgedinge Norden und Berhum dem regierenden hern in Oistfrisslandt in aller massenn, wie solchs Irer L. eingantwort ist worden, abtretten, einrheumen und einandtworten sol ohne einige verhindrung oder einrede. So sich auch nach schickung des almechtigen begeben wurde, das wir mit Irer L. leibserben als sohne und tochter uberkomen und zeugen und die nach unserm abgangk verlassen wurden, so sol unser eldister sohn, sovern ehr dar zu tauglich, zu der reigierung ihn Oistfrisslandt der nehester sein oder wo nicht ein anderer unserer söne, ob wir der einen oder mehr haben wurden, der darzu geschickt und fur andern gelassen, die andern aber unse[r] sohne und tochter mit ehgelt, kleinot, kleinodien, geschmuck vormöge der landtrecht zu Oistfrieslandt begiftiget, versorget und vorsehen werden, darvon sie städtlich [und] gepurlich ir enthaltung und ausskohmen ehrlich und wol haben möegen alls getreulich und ungefeherleich. Welchs alles und jechlichs vorgeschriebens wir Gustaff *etc.* vor unss, unser reiche, nachkohmmen und erben, und wijr Edtzardt, graff und herr zu Oistfrisslandt, vor uns und unser erben und sovil dessen einen jedern und die seinen belangt und berurtt, bey unsern koniglichen, guten, trewen und graflichen ehren und glauben einander steetvest und unverbrüchlich zugesagt und gelobt habenn. Dess zu urkundt und mehrer sicherhait haben whijr solchs heiratz contracts zwehen brieffe eines lauts und buchstabens verfertiget und ein jedertheil dem andern seinen zugestellt, welchenn diesen wijr Edtzart, graff und herr zu Oistfrisslant, mit unserm angebornen secret wissentlich habenn becrefftiget lassen, der Konigl. Ma:t zu Schweden uberantwort und mit aigener handt unterschrieben. Der

geben ist auf unsern schlos Stockholm am tag Michaelis, welcher ist der 29:ten septembris nach Christi, unsers lieben hern und selichmachers geburt im funffzehnhundersten und neun und funffzigistenn jar.

Stockholm den 30 september.

Till Nils Jönsson och Peder Bruntesson angående ett fiskevatten, tillhörigt Jurmo by i Föglö socken.

Riksregistr. 1559, fol. 157.

Vår gunst etc. Måge I vethe, Nilss Jönsson och Peder Brunthesonn, att the bönder, som boo uthi Jurmoby uthi Fögle sochnn, hafve varit her och uthi underdånighet presenteret för oss itt öpet bref, som vår käre sonn her Johan them gifvit hafver opå the fiskevatnn, the äre vhane att bruke och nogre bönder uthi Korpo sochnn vele them afhende, som I vijdere af samme bref förnimmendes varde. Så förundrer oss, hvarföre I her med icke hafve bättre inseendhe och så förskaffet, att samme bönder uthi Jurmoby obehindrede måge beholle theris fiskevatn, som them uthi så motte ähre tildömde, och niuthe samme bref tilgodhe. Ähr förthenskuld vår alffvarlige villie, att I her om ransake skole, förskafandes så, att samme bönder må vederfares så mykit, som rätt ähr, opå thet att vij med samme ährende icke ofthere bekymbrede blifve motte. Ther I hafve eder efter rätte. Datum Stocholm denn 30 septembris anno etc. 59.

Stockholm den 30 september.

Lejdebref för Eskil Bengtsson från Tenala socken i Tavastland.

Riksregistr. 1559, fol. 157 v.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att thenne brevvisere, Eskill Bengtsson i Vaischa i Tenale fierdung uthi Tavasthe huss lhänn, hafver varidit her [hos] oss och uthi underdånighet tilkenne gifvit, att han genom nödvärnn för nogon tijdh seden kom i skade för en sin granne, benempd Peder Larsson i Karkulaby, och förthenskuld ödmiukeligen begäredt, att vij gunsteligen ville unne och gifve honom en christelig leigde, så lenge han kan stelle för:ne Peder Larssons målzägender tilfridz med en lijdelig manzboott, hvilken hans ödmiuke begären vij honom icke hafve kunnet afslå, utaf synnerlig gunst och nådhe undt och giffvit, som vij och nu her med unne och gifve för:ne Eskill en christelig säker leigde på sex vekur dagh tilgörende, så att han thess förinnen för:ne framlidne [*sic*] frij och obehindret må lathe förhandle sin saak med then dödes målzägender, anthen till minne eller rätte; [förbiudendes] her med alle, synnerligen ofteb:de framlidne Peders målzägender, att göre förb:e Eskill her emot nogot förfång vedh thet högste straf. Datum Stocholm denn 30 septembris anno 1559.

Stockholm i september.

Till Jöns Brun angående byggnadsarbeten vid Tavastehus, om ett register angående adeln, om afkastningen vid Tavastehus' afvelsgård och om sättet för gårdens utgörande.

Riksregistr. 1559, fol. 153 v.

Vår gunst *etc.* Vij haffve bekommet thin scriffvelse, Jönns Brum [*sic*], och som thu lather förstå um then byg-

ning, Henrick v. Cöllen haffver hafft förhender på Tavestehuus, så tviler oss, att same bygning skall haffve någett gått schick, effter för:ne Hendrick haffver inthett synnerligitt sätt till ath bygge, så att thett ähr någet schickeligitt eller ahnseentligitt. Och ähre vij väll tilfridz, att han lather bestäet medt någon yttermere bygning. Doch effter thu lather förstå, att thu haffver funnett någre sköne kalckberg icke lonngt ifrå Taffvestehuuss, så må thu väll lathe bestellet, ath een hoop aff kalcksteenn bliffver framfördt och legges ther till förråd, till thess ther kan komme någon godh byggemestere och bygge hvadt som ther förnöden ähr.

Um thett register belangende adelenn, som tu schriffver, att thu oss tillschicker, haffve vij inthett förnummet, vore oss doch icke obehageligitt, att vij samme register motte bekomme medt thett förste etc.

Thu lather och förstå, att vij schole haffve oss till att förmode aff affvelen vedh Taffvestehuuss fyretije läster rogh etc. Så ville vij icke allenestt bliffve udi så mätte aff tigh förtrösted, hure mykin rogh vij schulle haffve till ath förmode effter thett som sått ähr, uthan vele och så vette, hure myket som sått ähr udi alle partzeler, ther um thu oss och förständige må ment thett förste.

Um gårdenn thu schriffver, ath menige man icke haffve råd till ath uthgöre, effter ther ähr dyr tijdt på spannemåle etc., så haffve vij icke så mykitt stått effter spanmåll aff then landzände, och effter the haffve icke råd till att göre uth spanmåll, så må tu väll effterlate them ath uthgöre andre fettalie partzeler udi then stad, hvadt som the bäst haffve råd till ath åstadkomme. Och vele vij ähndeligen, att thu schall bestället, thett samme gårdh bliffver medt thett förste tilfyllest uthgiordh och sedenn hijtt lefferrett etc. Vettendes tich här effter rätte. Datum Stocholm.

Stockholm i september.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Register på the förläninger, som äre utgångne anno etc. 59.»

Den 26 september.

Öpett breff för her Karl i Tuna på sex lester spannemåle ved Tuna kyrcke etc.

Öpett breff för her Olof Petri, scholemestere udi Tuna, på två lester spannemåle udi Tuna kyrckeherberge.

Öpett breff för Oloff Larszonn secretario på Huszeby konungzby i Huszeby [sochn] udi Longhundretz häred med all thenn rente ther bör affgå, till enn behagelig tijd. ¹⁾)

Den 27 september.

Öpett breff för her Hendrich Laurentij, scholemestere udi Helsingefors, på två lester spannemåle aff tiendenn ved the kyrcker ther ähre om kring.

Öpett breff för Jacob Svenszonn på enn gård, benempd Biscopztorp udi Huszeby sochn i Kinde häred, qvith och frij för all then rhänte och rettighet, ther aff gå bör, föruthen landgillet, thett hann åhrligenn utgiffve schall etc. ¹⁾)

Den 30 september.

Öpett breff för högborne förste, mijn nådige herre, hertig Johann, på all åhrlige rhenten aff Låppis sochn, så mykith som lendzmans dömeth sig förstreckes, till Hyffvingebergz bruckning etc.

¹⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

Stockholm den 10 oktober.

Öppet bref på ett jordbyte med Gabriel Kristersson [Oxenstierna].

Efter originalet, inhäftadt i den s. k. Mörbyboken på Rånäs.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij haffve giort ett häffdebyte medh thenne oss elskeligh vår tro mann Gabriel Christiernsonn till Möreby uti så motte, ath vij haffve uplatidt honom tesse effter:ne godz och gårdher, som är Reffsta, enn gårdh, renter kornn adertonn spenn, penningar halff nionde öre; item annen gården ther sammestadz, renter tu pundh, fem spenn, penningar halff niondhe öre; item en utjordh i Ölesta, renter kornn fyre spenn, liggiendis udi Sancte Oloffz soknn i Erlingehundretz häredt; item en gård i Esterne kyrckeby, renter kornn fyre pundh, dagzverke sex, liggiendis udi Esterne soknn i Siuhundretz häredt; item en gård i Söderby, renter kornn tu pundh, fem spenn, gengerdzpenningar fyre öre; en gård i Råby, renter kornn trij pundh halfftreddie spann, dagzverker sex, liggiendis udi Faste soknn i för:ne häredt etc. Theremoth haffver hann uplatidt oss igenn tesse effter:ne godz och gårder, som äre hans rette arffvegodz, som är Rinckeby, en gårdh, renter kornn halff siette pundh, penningar nie öre; item annen gården ther sammestedz, renter kornn halff fempte pundh, penningar sju öre; tredie gården ther sammestedz, renter kornn tu pundh, penningar fyre öre; item Vijgby, en gårdh, renter kornn fyre pundh, penningar een mark, liggiendis på Lofföo udi Färentuna häredt etc. Hvarföre affhende vij oss för:ne godz och gårdher och tilegne them förbete Gabriel Christiernsonn till at niute och beholle på ett heffdebyte medh hus, jordh, åker, engh, skogh, fiskevatnn, qverner och qverneströmer, torp och torpestäder, i våte

och torre, intit undentagendis, som samme godz och gårder nu tilligger och aff alder tilleget haffver. Och thes till ytermere visse och högre förvaringh late vij trycke vårt secrett her nedhen före. Datum Stocholm 10 octobris anno etc. 59.

(Sigill.)

Stockholm den 15 oktober.

Till konung Fredrik II af Danmark angående fri genomfart genom Danmark för grefvinnan af Ostfriesland och hennes följe.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i danska riksarkivet.

Unser freundtliche dienst und was wir mehr liebs und guetes vormogen zuvor. Grossmechtieger furst, freundtlicher lieber schwager, brueder unnd nachpar, wijr mogen E. L. freundtlich nicht vorhalten, dass uns der wolgeborne herr Edzardt, graff zu Ostfrieslandt, unser freundtlicher lieber son, zuvornehmenn gegeben, wie ehr E. L. kurtz vorruckter zeitt umb sichern pass unnd geleite mit alle den seinen durch E. L. konigkreiche zuvorreissen dinstlich ersuchett, worijnnen im auch E. L. gnedigst zu willen gewessen und ein vorsiegelt geleite sich desselben zugebrauchen haben zustellen lassen, dorauff ehr auch mit seijnem gemhall, unsere freundtlichen lieben tochter, sich auf den wegk zu machen bedacht etc. Weill wir aber nicht zweiffelnn E. L. ohn solch geleit und unser ersuchen ime hierijnnen und inn mehrerm gnedigst und furderlich erscheinen wurden und dan ahn gemeltem geleite albereit genugsam, so haben wir dannoch E. L. hirmit auch freundtlich ersuchen wollen, domit E. L. die unsern, so wir unser freundtlichen geliepten tochter zugeordenet, gnedigst und gutwilligk auch durch stadten mochten, unnd wie wol wir E. L. vorlengest derothalben

wolten angelanget haben, so seint wir doch nicht anderss bedacht gewehssen, dan das wir wolgedachtenn unsern sohn zu wasser abfertigen wolten. Weill sichs aber fast spädt ins jahr vorzogen und der wijnter vorhanden, haben wir den wegk vornehmen wöllenn. Unnd gelangt demnach ahn E. L. unser freuntliche bitt E. L. gemelte unsere tochter mit den wolgebornen unsern secret rethenn und lieben getreuen hern Gostaf Oloffsson, ritter zu Darpt, und hern Peter Brahden zu Rijbbeholm, auch andern unsern rethen, underthanen und dienern, freij, vhelich und sicher durch ire konigkreiche, furstenthumb, lande unnd gebiete nicht alleine woltenn durchkomenn lassenn, sondernn auch freuntlichenn gnedigen willenn unnd forderung umb unsert willen erzeigenn. Dass seindt wir umb E. L., die wir Gott dem almechtigenn hirmit zu aller gluckseligenn wollphardt wollen enntpfoelenn habenn, im gleichenn freuntlich zuvordienen gewilligett. Gegebenn uf unserm schloss Stockholm denn xv octobris a:o etc. lix:ten.

Gostaff vonn Gottes gnaden zu Schweden, der Gottenn und Wenden etc. konigk

Gostaus.

Utanskrift: Dem grossmechtigenn furstenn, unserm freuntlichenn liebenn schwagern, bruedernn und nachparn, herren Friderichen dem andernn, zu Dennemarck, Norweden, der Wenden und Gotten konigk, hertzogen zu Schlesswigh, Holsten, Stormarn unnd der Ditmarschen, graffen zu Oldenburgk und Delmenhorst.¹⁾

(Sigill.)

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Productum Coldingh den 20 novembris anno etc. 59.

Stockholm den 17 oktober.

*Till Bengt Gylta angående greffvens af Ostfriesland m. fl.
afresa ur landet och deras följe till gränsen.*

Efter original i RA.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vij foge tig till ath vette, Bencth Gylthe, ath vij nu haffve achteth afferdige vår elskelige kere dotter Katherine medh greffvenn sampth the andre fremmende herrer, som oss till ähre her varith haffve, egenom landeth och nedh åth Danmarck. Och effter vij her icke såå monge haffve, som högbe:te herrer kunne fölgachtige bliffve egenom vårth landh, som thett vell borde etc., therföre ähr vår vilije och begärenn, ath thu medh the meste hester, vell utrustede, som thu kann åstedkomme, vill möthe samme selskap vidh Jöneköping och sedenn beledsage them nidh till landemerckith eller Öresundh, effter som lägenheterne sig besth skickendes varde etc. Gudh befalendis. Datum Stocholm 17 octobris anno etc. 59.

Utanskrift: Till oss elskeligh vår tro mann och undersåte Bencth Gylthe till Påtorp etc. gunsteligenn.

(Spår af sigill.)¹⁾

Stockholm den 18 oktober.

Till konung Fredrik II af Danmark angående vapnet tre kronor.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i danska riksarkivet. Jfr Riksregistr. 1559, fol. 152.

Vår venlig och kärlig helsen medt hvad mhere kärt och gåt udi vår förmögenhet ähr, E. K:t tilförende med

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Dätta breff fick jag i Hagebo socken then 31 octobris anno 59 um grevens åftug.

Gudh alzmechtig. Stormechtige furste, käre sväger, broder och nabo, vij haffve bekommedt E. K:tz schriffvelse ahnrörendes någre besväringer, um hvilcke vij E. K:t för någon tijdt lothe tilschriffve, ath begges våre gode män opå eenn beläglich städ motte komme tilhope och ther um förhandle. Therføre ähr E. K:t nu som tilförende begärendes, ath vij vilde E. K:t udi schriffter författede lathe förstå um samme besväringer, som här emellen rijken vare och sväffve kunne etc. Så vette vij inthet annedt synnerligidt opå thenne tijdt ath berätte, uthan ath thette vårt rijkis gamble regalie och vapn, the tre croner, haffve på någon tijdt bliffvidt brukedt och ihsatt i thett danske vapn, och thet nu seden fast ryctbart vordett ähr och udi alle mandtz mun kommedt, så ath thett förthenschull schall skedt vare, ath E. K:t och Danmarcks rijke schulle haffve i hugh och sinne ther medt frandelis komme till någedt yttermere tiltaell och jurisdiction till thette rijke, thett vij doch icke förhoppes, uthan E. K:t vill som eenn christelig herre betencke then store välvillighet och svägerlig hiälp och bijstond, som vij udi E. K:tz förfäders tijdt både konnung Frederich och salig ihugkommelse E. K:tz käre her fader esomofftest udi store nödt (uthan rom) bevijsst haffve och oss medt sådane besväring för-schone, effter E. K:t ähr doch medt landt, rijker och vapnn utaff then alzmechtigeste Gudh nogsampt och rijkeligen förseedt, opå thett ath andre, som thesse rijkers enighet och välfärdt icke gärne see, schole haffve sigh till ath gläde, ath rijken medt hvarannen udi oenighet stå schulle, såsom E. K:t väll kann besinne, hure thenn saak aff andre betencht och meent varder. Therføre, effter vij på vår sijde inthet heller see och annedt begäre (vele icke heller till någedt annedt orsaak giffve), uthan ath thesse lofflige rijker motte bliffve udi villie, godh tilförsicht och venskap medt hvartannedt, såsom här till nu eenn tijd long varidt haffver, vele vij E. K:t nabor-

ligen och venligen thette haffve hemstelt och begäre, ath E. K:t ville och på sinn sijde thet samme göre och thet så förschaffe, ath hvadt tvist och irring på för:ne tre cro-ners vägne förorsakes kunde, måtte bliffve affschaffedt och tilbake. The andre mangell, som elliest ähre emellen begges våre undersäter, ahnthen vedt grentzen eller elliest, kunne seden lätteligen bliffve förbättre och för-andrede varde, när så lägligidt kann vare, ath begges våre gode män komme tilsammens etc. Thette vij E. K:t (then vij medt all svägerlig och naborlig tilbenägen-hett venligen bevogne ähre) på thenne tijdt icke haffve förholle veledt och bidie E. K:t ville sich här opå medt thett fordeligeste och venligeste resolvere och förklare. Och befale E. K:t till lifzsundhett och lycksampt christe-ligit regemente udi then alzmechtige Gudtz besker-m. Datum på vårt slott Stocholm 18 octobris anno etc. 59.

Gustaff medt Gudtz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. konung

Gostaus.

Utanskrift: Stormectig furste och herre, her Freder-ick, Danmarcks, Norigis, Vendis och Gottis konnung, hertig udi Slesvig, Holsten, Stormeren och Ditmersken, greffve udi Oldenborg och Delmenhorst, vår käre svoger, broder och nabo.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 20 oktober.

Förläningsbref för Knut Knutsson [Lillie] på Floda socken.

Enligt original i Uppsala universitets bibliotek.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för velvilligheet och hulde tro tjäniste, som oss elskelig vår tro man och undersäte

Knutt Knutzson till Siöholm oss och vårt rijke Sverige her till dagz troligen giordtt och bevijsst haffver, som han och ähn nu yttermehre hereffter göre och bevijsse må och schall, så länge han leffver etc., haffve undt och förändt, som vij och nu medt thette vårt öpne breff unne och förläne honom (oss till en behagelig tidh) Flode sochn, både schatte och cronebönder, medt all kong:re rente etc. Ther våre camererere, fougter och befallningzmen måge vette sig effter att rätte, icke görendes för:ne Knut Knutzson her emot thenne vår gunstige tillatilsse någett hinder, platz eller förfång. Datum opå vårt slott Stockholm then 20 octobris anno etc. 59.

Under vårt secret.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 23 oktober.

Öppet bref för Danviks hospital på spannmål i vederlag för indragna hemmansräntor.

Efter original i Sandbergiska saml. (KA.) Samma bref är i protokollon dateradt den 24 oktober.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att effter vij haffve latidt vederkennes ifrå the fattige i Stocholm, som i spetalen ähre, the landbönder, som the under sig her till hafft haffve etc., therföre haffve vij aff synnerligh gunst och nåde undtt och vederlagtt, som vij och nu med thette vårt öpne breff unne och vederleggie them igen, sig till hielp och föde, för samne landbönder (oss till en behagelig tid) otte lester spannemåll aff tijenden, halffparten råg och halffparten maltt, som faller på öjerne udi Färentune häredt her nest vid Stocholm, till thett, som the tilförende haffve etc. Ther vår häredzfougte udi för:ne häredtt vett sig effter rätte, icke görendes för:ne the fattiges föreständere her emot hinder

platz eller förfång. Datum Stocholm 23 octobris anno
etc. 1559.

Under vårt secret.

(Sigill.)

Stockholm den 24 oktober.

*Öppet bref på ett jordbyte med Hans Claesson [Bjelken-
stjerna].*

Efter original i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij haffve giordt ett lageligt jordebyte med thenne oss elskelig vår tro man Hans Claesson till Edby udi så motte, att vij haffve uplatit honom och hans effter:de erffvinger til everdelige äge en vår gård, benembd Hvisbode, liggandes udi Lerbecks sockn i Närrike, som renter peninger 13^{1/2} öre. Ther emot haffver han uplatit oss och våre liffzärffherrer igen till evärdelige äge en gård, benembd Åå, liggandes udi Halsbergs sockn i Komble heredt i för:ne Närrike, som renter peninger nije öre och trij pund ååll *etc.* Hvarföre affhende vij oss och våre liffzerffherrer för:ne Hvisbode gård och tilegne honom förbe:te Hans Claesson och hans erffvinger med huss, jord, åker, äng, skog, fiskievatn, qvern och qverneströmer, torp och torppestäder, i våte och torre, intet undentagendes, till everdelige äge *etc.* Och tess til visse under vårt secret. Datum Stocholm 24 octobris anno etc. 1559.

(Sigill.)

Stockholm den 24 oktober.

*Till Olof Simonsson och Olof Törnsson angående kläde
åt hingstridarne i Vestergötland.*

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnssons uppbörsregister 1559 (Varuhshandl. RA.).

Vi Gustaff *etc.* Vår gunst tillförnde *etc.* Är vor villie, Oluff Simunsson och Oluff Törnsson, at I latthe thene breviserre och vor stalmestere Hans Vestgöte bekomma så myckitt kläde och andra nödtorffter, thet them kenliken (!) kan vara, som till tenn kledningh behoffvis och vore hingsterider i Vestergotland för thette förledne år haffve bör, och på så manghe personer, som thenne inne-luckten sedelenn ut viser. Ther retther eder effter. Datum Stokholm 24 ocktobris *etc.* 59.

Stockholm den 25 oktober.

Fullmakt för Jakob Henriksson [Hästesko] att vara befallningsman på Viborgs slott.

Riksregistr. 1559, fol. 159. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 377—378.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij hafve tilschicket, befaledt och tilbetrodt, som vij och nu med thette vårt öpne bref tilskicke, befale och tilbetro thenne oss elskelig vår troo tienere Jacop Hendricksonn, att han vår befallningzman opå Vijborgz slott vare skall. Och schall han samt slotzschrifveren opå förne Vijborg vare förplichtedhe åhrligen att göre in uthi vår kong:ecammer en godh, klar och beskedelig rechengskap för slotzens affvell, vekekost och elliest för allt thet, både visse och ovisse partzeler, som han till samma slotz nödtorffz behof upbarendes eller uttgifvendes varder, ehvad thet

helst vare kan. Biude förthenskund våre rijdhfougdtter uthi Vijborgz lhän, att the velvillegigen efterkomme, hvad som han them opå våre vägne och till för:ne Vijborgz slotz nödtorff[tz] behof tilsäjendes varde, thessliges att våre tienere och tienerinner, som opå för:ne Vijborgz slott ähre eller her efther kommandes varde, äre för:ne Jacob Hendricksonn hörige och lydige uthi allt, thet han till vårt gagn och bästhe biudendes och befalendes varder. Theruthinnen skeer thet oss är behageligt. Datum Stocholm denn 25 octobris anno 1559.

Stockholm den 26 oktober.

Till Märten [Knutsson] Skrifvare angående ransakning rörande ett fiskevattnen i Vekkelaks socken.

Riksregistr. 1559, fol. 159 v.

Vår gunst etc. Schall thu vethe, Morthen schrifvere, att för oss hafve varit thesse brefvijsere, Erick Knudtzsonn och Erick Sigfridsonn i Bambolzby i Veckelax sochnn, och klageligen tilkenne gifvit, att them utaf Sigfrid Jöns-sonn, som vår fougdtte [var] opå Öland, stor oskäll skeedt ähr, i dhett att han hafver velledt sig the ägor, som han ähr ägende uthi, nemligen uthi Hervilchas[?] i för:ne byns fiskevatnn uthan all rätt, efter som thu vjdere utaf thetthe medfölgende supplicatz haffver till att förnimme. Och efter thet the och hafve oss see latidt salig her Erickz Flemmingz dombref opå samme fiskevatnn, tycker oss för:ne brefvijsere föge skääll i så motte skee, vele förthenskund, att thu om thenne saak granneligen skaltt ransake och lathe them skee her uthinnen så mykit, som rätt kan vare, opå thet the icke vjdere bekymbre oss therom. Ther thu vest tigh effter rätte. Datum Stocholm denn 26 octobris ähr 1559.

Stockholm den 30 oktober.

*Till konung Fredrik II af Danmark angående utförseln
till detta land från Sverige.*

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i danska riksarkivet.

Vår venlig kärlig helse, medt hvadt mhere kært och gåt udi vår förmögenhet ähr, E. K:t altidt tilförende medt Gud alzmechtug. Stormechtige furste, käre svåger, broder och nabo, vij haffve then 24 octobris bekommedt E. K:tz schriffvelse, uthgångne then 27 septembris, medt hvilken E. K:t berörer um någet förbudt, som vij nedre vedt grentzen schole giort haffve, så ath E. K:tz undersåter schall icke så fritt vare effterlatedt ath köpe aff våre undersåter, lijke som the aff them bekomme hvadt nödtorffter the behöffve etc. Så vette vij oss icke um någedt sådent förbud till erinnere, haffve oss icke heller i någon motte emot E. K:tz undersåter ahntenn vedt grentzen eller annerstedtz förholledt uthan effter tilbörlichkeit, så ath ingen medt foge kan haffve sigh öffver oss ath besväre. Doch kunne vij E. K:t icke förholle, ath vij ähre offte aff våre undersåter, som här uppe och vedh bergslagen, tesligis någrestedz udi Norlanden boendes och stor mangell haffve på smör, oxer och annedt sådane, clagevijss besöchte, ath vij ville lathe haffve udi vårt landt nedhre vedh grentzen, ther samme partzeler mest vancke, ett tilbörligidt ihnseende, på thet för:ne partzeler, som the siälffve behöffve och här icke umbäres kunne, motte icke så oförflödigt bliffve uthförde och stadde, menige rikkedt till stor fördyring och schade, som skett ähr etc., hvilcken theris underdånige begären (then vij icke annerledes ähn rätmatigh befunnedt) vij och så hört haffve och förthenschull befaledt våre läns- och befallningsmän nedre vedh landemercken, ath the

schole ther opå haffve någedt upseende, så ath för:ne uthförning effter måttelighet skee kunde, på thett våre undersåters förberörde landzender någon undsättning motte bekomme och icke nödstälte varde och för:ne landzköpmän och förderffvelige prångere ther nedhre måtte icke heller bliffve aldelis så frijtt effterlated mhere uthføre här aff rikkedt (för theres eigen privat nytte och fördell schull) ähnn som rigsens lägenhet ähr och häden umbäres kann etc. Så vele vij oss till E. K:t försee, ath hvar vij udi så måtte för vårtt rijke och våre fattige undersåters gagnn och bäste schull här udi vårtt eigedt landt nogedt förordne och stadge effter tijden och lägenheterne (som vij och ther till så väll som andre christelige herrer och potentater plichtige och schyllige ähre), ath thet oss icke till onaborlighet eller elliest udi någenn måtte till, onde motte uthtydt varde, besynnerligen effter vij icke ähre tilsinnes (som een partt, ther samme uthförning allene till gode komme pläger, för E. K:t falskeligenn kunne ahngiffvit haffve), ath vij ther medt vele förtage och förmeene then naborlige communication och venlige handell, som emellen rijken och thess undersåter vare bör, uthan vij haffve oss heller mykiddt mhere theruthinnen befliedt och ähnnu gärne see, ath these lofflige rijkers välfärdt motte vedh macht holles, doch effter hvart rijkis förmögen och lägenhet, så att then eene sich icke aff then annen motte besväredt bliffve. Vij haffve och tilförende medt vår schriffvelse giffvidt tilkenne um then store uthförning och förhandling, som utaff E. K:t land och till then tydske sijde skee pläger, ath thett oss icke allenest omögeligit, uthan och ganske besvärligit falle vilde här aff vårtt land (som medt fettalie partzeler icke så rikkeligen försedt ähr, ath ther aff någon synnerligen stoor uthförning skee kann) i then städt igen upfyller och tilföre thett som i så motte aff E. K:t landt uthan mottelighet uthdriffvidt, uthskepett och förtt var-

der, hvilkid E. K:t och såsom then förstondige svoger väll siälffve afftage och besinne kann etc. Hvarföre bidie vij E. K:t, ath E. K:t vilde sine undersåter ther till ähndeligen förvijse och holle, ath the icke aff oss eller våre landt mhere begäre, ähnn som mögeligit ähr, våre lägenheter kunne tilseije och här aff rijkett umbäres kann, effter som och vårtt rijkes statuter ihneholde och medgiffve, ther ifrå vij våre undersåter icke tränge kunne etc. Udhi hvad motte vij elliest kunne vare E. K:t såsom vårh käre svoger, broder och nabo till vilie och vänligt behagh (then vij thette till svar opå thenne tijdt icke haffve förholle veledt), göre vij thett altitt gärne och befale E. K:t här medt Gudh alzmechtigh. Datum på vårtt slott Stocholm 30 octobris anno etc. 59.

Gustaff medt Gudtz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. konung

Gostaus.

(Sigill.)

Utanskrift: se ofvan s. 306.¹⁾

[Stockholm] i oktober.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

•Register på the förläninger, som äre utgångne anno etc. 59.•

Den 19 oktober.

Häredzhöfdinge breff för Håkenn Anderszonn på Laske häred udi Vestergötland etc.²⁾

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Productum Kolding then 19 novembris 1559 mett Thord Skoning.

²⁾ I marginalen står: R[asmus] L[udvigsson]. Anteckningen om detta bref är i manuskriptet öfverstruken.

Den 22 oktober.

Öpett breff för Oloff Jönszonn, landbofogte udi Elffzborgz länn, opå thesze kyrckiegodz, som ähre Mosbo¹⁾, Österodebo och Kröskulle, liggendes i Kolens häred på Norske skogxby, qvith och frij för alle rettigheter.²⁾

Öpett breff för Brönte Berijeszonn på ett kyrckiegodz, benempd Kårehage udi Lerem sochnn qvith och frij för alle utlager etc.²⁾

Stockholm den 5 november.

Till fogdarne i trakten af Helsingfors angående handeln och sjöfarten till och från nämnda stad, om in- och utförselvarornas noggranna upptecknande samt om inköpspriset på den till staden från kringliggande landsbygd gjorda tillförsel.

Riksregistr. 1559, fol. 162. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 378—380.

Vij Gustaf etc. göre vetterligit, att effter våre trogne undersåter och borgere uthi Helsingfors hafve oss i underdånighet latidt förstå, thet bönderne ther om kring och på then nylendzske sijdhe bruke stort landzköp med allehande vharur, hvilke the med theres eigne schuter utföre till Refle och annorstädtz uthi Lijfland, så att för:ne våre undersåther uthi Helsingfors bekomme therföre ingen tilförning, blifve ther utföfver ödhe och med theres näring tilbake satte etc., så opå thet sådane förderflig handell motte förtages och för:ne köpstad Helsingfors kunne vidh macht holles, kunne vij sådant på vårt kong:e embetes vägne her efter icke länger lijdhé

¹⁾ Ursprungligen torde i manuskriptet stått Moslo, som emellertid med annat bläck ändrats till det med n. v. namnform mera öfverensstämmande Mosbo.

²⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

och förthenskuld biude her med våre fougdtter och befallningzmän i förb:de landzende, att [the] ther opå itt troget och flijtigt opseende haffve skole, ingeledes tilstädendes, [att] hoffmän, frälsismän eller bönder skole med theres eigne eller nogon annen manss schep eller schuter nogon annorstädz segle, uthan till för:ne Helsingefors både med vharur, bräder och annen deell, som the fhöre pläge, vidh vårt straf och ogunst. Thesligest skole the thet och så förskafet, att the bönder eller landzköpmän, som nogon handell eller köpenskap till prånx bruke eller drifve vele, att the uthen all gensäjelse begifve sig till för:ne Helsingefors eller nogon ander af våre köpstäder och ther bruke theres handell och köpzslagen som andre köpstädzmän och icke på landzbygden, vidh peen och straf som för:vit står.

Vij vele och her med hafve förberörde våre undersåther, borgere i Helsingefors, alfvarligen tilsagdt och förmannte, att the med ordning och skickelighet så handle och köpslage skole, så att thet uthen rijchsens förderf och skade motte skee och tilgå och under then bevilling och samptycke, som andre våre köpstädzmän her uthi rijchet göre, icke utförendes nogre förbudne vharur eller och elliest i otijdh uttskepe the vharur, som efterlatne ähre, så öfverflödigen och obeskedeligen, att the thermed göre både sig och andre skadhe etc.

Sammaledes vele vij och, att allt thet godz uthi alle partzeler, som ther uttskeppet varder, samt alle the vharur, som ther in igen förde blifve, skole granneligen upskrifves och oförfalskeligen registreres vedh samme godz förlist [*sic*], som oskrifvit blifver, och ther öfver till fyretijo mark saak, så ofthe nogonn thermed beslagen varder, efter som lagen ther om medgifver och inneholler. Ithem vij vele och, att hvad deell, som våre undersåther och bönderne till them förendes varde, att the med them ther om skäligen handle skole och gifve them lijke för sitt, nogot när så mykit som the uthi Refle bekomme pläge,

ther opå våre fougdtter och befalningzmän itt nöge och trogitt upseende hafva skole etc. Hvarföre biude vij alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe uthi förb:de landzende, att the sig her efther skicke och rätte skole, icke görendes våre undersäter och köpzstedzmän uthi förb:de Helsingefors her emot nogot hinder, platz eller förfång. Datum Stocholm denn 5 novembris anno 1559.

Stockholm den 10 november.

Till Olof Simonsson och Olof Törnesson angående kläde till knektarne i Vestergötland.

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. i RA.)

Vår gunst tijllförne. Vij giffve eder tijllkijnne, Oluff Simunszon och Oluff Törneshonn, att vij haffve befallitt oss elskelig vor trogne undersätter Bengt Gölta och Oluff Pederszon, att the vore knickter udi Vistergodland affbetale skulle. Är förtenskuld vor vilie och befalning, att I latte them bekomme sa mikit klede, som the ther till behoffva. Ther I haffve eder effter att retta. Datum Stockholm 10 november 1560 [3: 1559].¹⁾

Stockholm den 12 november.

Öppet bref för Bertil Guldsmed på skattejord i Markims socken mot villkor att sörja för Trotte Olssons förplägnad och uppfostran.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarek) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Vij Gustaff göre vetterligit, att vij af synnerlig gunst och nådhe hafve undt och effterlätit, som vij och

¹⁾ Årtalet framgår af Bengt Gyltas och Olof Pederssons motsvarande qvitto, som är dateradt den 27 januari 1560.

nu hermedh unne och effterlåte, att thenne vår tro undersåthe och borgere uthi Stockholm, Bertill gullsmedh, må och skall (oss till een behagelig tijdh) niute och behålle een vår och cronones skattegårdh, nembligen eett markland jordh i Länna och 8 ortiger landh jordh i Öresta udi Markin (!) sochn och Säminge hundretz häredt, som renter $5\frac{1}{2}$ pundh korn och een marck peninger, qvitt och frijtt för all then skatt och andre uthskylder, som ther af gå böör. Ther emoth skall för:ne Bertill guldsmekh vare förplichtig att holle thenne vår tienere Trotte Olsson hemma hoss sig frij kost med maat och ööl, thesslijkes holle honum till skole, ther han godhe lærdomer, tucht och seed lære motte, och älliest hafve godh akt och upseende med honum till hans velferdh. Ther våre fougter och befalningzmen vete sig effter rette, icke görendes för:ne Bertil gullsmedh her emoth hinder, platz eller förfongh. Datum Stockholm 12 novembris anno 1559.

Stockholm den 13 november.

Till Olof Simonsson och Olof Törnnesson angående kläde till knektarne i Värmland och Dalsland.

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnnessons uppbördsregister 1559 (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst tilförne etc. Vij giffve eder till kine, Oluff Siminsson och Oluff Tornesson, ath vij haffve befalett vår tienare Mauris Stacke, ath hann våre knechter udi Vermdeland och Dall samt med Truls Personn affbetale skulle. Är förtenskuld vor villie och befalning, att I latthe them bekoma så mykitt klede, som the ther-till behoffva. Ther I vete eder effther ath retta. Datum Stocholm thenn 13 novembris anno etc. 59.

Stockholm den 14 november.

*Till hertig Magnus angående grefve Edzards af Ostfriesland
quarstannande i landet öfver vintern.*

Riksregistr. 1559, fol. 163.

Vår faderlig gunst etc. Käre her Magnus etc. Vij vele tig icke förholle, att oss om nogre fharlige lägenheter och fharlige stemplinger är förekommit beläggande om våre granner the danske, efter som vij ther om till tin her broder i längden hafver schrifve latidt, och förthenskund icke synes rådeligit vara, att grefve Essert med vår elskelige käre dotter och then deell, the hafve med fhöre, skulle nu drage igenom Danmark, och besynnerligen efter ther om [*sic*] nu elliest fast obeqvemligit och seendt på åhret åhr, så att the icke vell kunne fram komme, efter som vij velb:te grefve Essert ther om hafve vår mening tilkenne latidt. Hvarföre är vår faderlige villie, när han till tig kommandes varder, att thu och i lijke motte med honom förhandle viltt, så att han i thenne vinther blifver her i landet sampt hög:te vår käre dotter och ingelunde drager her aff landet, och om han thet elliest ingeledes gerne vill, dhå må thu thet så förskafe, att han motte blifve förhindret med skiutzhester och fordenschap, som han i then motte behöfve kann. Tu viltt och, käre sonn, see tig sielf nogot vissligen före, så att en part thage tig icke vidh halssenn och före tig tijtt thu icke gerne vare vilde etc. Och efter som vij tilförenne hafve tig tillschrifve latidt, att thu viltt förhöre och hafve godh acht på alle saker ther nidre i landzenden, hvad ther förehafves och hvad klagemåll ther på färde vare kunde, så vele vij tig och ähnnu hafve förmanet, att thu thet samme göre vill och icke allt sköthe tin eigen vellust, förfarendes hvad fougterne ther nidre

förehafve och bestelle, huru vårt krigzfolek är tilsinnes och besynnerligen huru the tydzsche ryttere och knechter förholle sig uthi theres borgeläger ther nidre, och när fhöret kan bättre blifve, vele vij, att thu dhå förfoger tigh till oss igen, ehvar vij kunne stadde vare, vettendes tig her efter att rätte. Gud tig altijdh faderligen och käriligen befalendes. Datum Stocholm denn 14 novembris.

Stockholm den 15 november.

Till utvald konung Erik angående en svarsskrivelse till ordensmästaren i Livland.

Förut tryckt ur det förlorade s. k. hertig Eriks registratur af C. Schirren i Quellen z. Gesch. d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 3 (1863): s. 326 f.

Vij haffve, käre sonn, förstådtt, hvad thijnn meningh haffver variitt um thenn liifflendzke handdell, hvilken thijn meningh oss behageligt ähr. Såå vele vij nu tiill hermesterenn udhi Liifflanndh viidh samma meningh scriffva latha, effter som tu berördt haffver, änn doch vij icke kunne tennckie, att thet någott fruchtsampt för oss tiill att beskaffe vara kann, och vij oss föge gott aff hermesterenn tiill att förmode haffve, som i såå motte haffver latiidh utgåå sijnn bestellinnger tiill att giöre oss och vååre unndersatter förderff och skade, effther som vij tiigh ther um tilförennde haffvee förståå latiidh etc. Datteret Stocholm 15 novembris anno etc. 59.

Stockholm den 15 november.

Till hertig Frans af Sachsen-Lauenburg angående striden om tre kronor.

Efter afskrift i danska riksarkivet.

Wir Gustaff, vonn Gotts gnadenn zu Schweden, der Gotten unnd Wenden etc. könnig, endtbiettenn dem hoch-

geborenen fursten, unserm freundtlichen geliebten schwagern, hern Frantzen, hertzogen zu Sachssen, Engern und Westphalen, unsere freundtliche dienst mit mehr liebs unnd guts bevhorn. Hochgeborner furst, freundtlicher lieber schwager, wir haben E. L. freundtlich schreiben empfangen und daraus ire bitt, wir dieselbig freundtlich verstendigen wolttten, wo sie des wolgeborenen, unsers freundtlichen lieben sohns Etzharts, graffen zu Ostfrieszlandt, neben S. L. gemahel, unsz freundtlichen geliebten tochter, und dan des hochwirdigenn fursten, unsers freundtlichen liebenn vetters, hern Johansenn, bischoffs zu Osznabrugk, verharren und warnhemen solttten etc. [! ?], und das wir zu vornhemung und verhandlung bewuster sachen bey Kon. W. zu Dennemarcken etc. E. L. bey hochgedachtem unserm vettern dem bischoff etc. credentz und instruction uberschicken wolttten, als dan weren E. L. ires vermugens nach uns hierinne schwegerliche freundtliche dienst zuerzeigen und zubeweysen freundtlich erbuttig und gewilliget, allenthalben freundtlich vernhomen etc.

Hierauff mogen wir E. L. schwegerlicher freundtlicher meynung nitt vorhaltten, das wir umb allerley bedenckens und sonderlich der ungelegenheit willen beyde der zeit und bösten weges, nhamaln wie hiebevorn, in E. L. gegenwertigkeit an wolgemelten unszern lieben sohn den graffen, wiewol S. L. voretzlich seinen abscheidt von uns genhomen, noch ein zeit lang in unsern reichen, und so lange, bis bessere wege einfallen wurden, oder auch den gantzen wintter zuverharrenn gesonnen, welchs ire L. in betrachtung vorgehaltener umbstende und gelegenheit ir selbest zum bestenn und bequemesten angehomen und ein zeitlang zuverpleibenn zugesagt etc. Und ob wir dan gantz gerne gesehen, do es immer muglich gewesen und die grosse ungelegenheit nit verhindert hette, das E. L. gedachtem unserem sohn und unser

tochter uns zum ehrenn und wolgefallen auff die heim-
 führung gevolget, so hatt es doch vor diszmal aus den-
 selbigen unterwegen pleiben müssen; bedancken uns aber
 gleichwol gegen E. L. ires schwegerlichen gutten willens
 gantz freuntlich, seint es auch umb E. L. in aller mug-
 lichen freundschaftt zuerkennen und beschulden geneigt,
 und weiln wir derhalbenn nicht wissen können, wan S.
 L. ungeferlich aufsein und daraussen ankomen mochten,
 demnach haltten wir fur unnöttig, das E. L. lenger un-
 derwegen auff S. L. theten warttenn, sondern mochten in
 dem nhamen Gotts iren weg fortt nach Dennemarck vor
 die handt nhemen.

Die andern sachen berhurendt, wiewol wir nitt zweif-
 feln, es werden E. L. unsers gemuts meynung beide von
 uns mundtlich und dan durch referiern unszer rhädte
 und diener zum theyll verstanden haben, das es weitte-
 rung nitt vonnöten, auch uber das mit hochgedachtem
 unserm vettern dem bischoff allerley beredung dieselbenn
 E. L. vonn unsert wegen zuvermelden gehabt und ge-
 pflogen, S. L. auch der nodturfft nach auff ir bey E. L.
 ankomen entdecken, und wie dieselbe vor die handt zu-
 nhemen sich mit E. L. freuntlich berhadtschlagen wer-
 den, nicht desto weniger aber, im fall E. L. nitt lange
 der ortt verziehen und sich der h[er] bischoff unterwegen
 seumen oder sonst was einfallen wurde, das E. L. nitt
 zusammen khomen kondten, und gleichwol E. L. zu be-
 rhedung und vornhemung dero sachen unser meynungk
 nochmals wissen möchten, demnach haben wir fur nodt-
 wendig angesehen E. L. dieselbe hiermit nochmals
 schriftlichen zuvernhemen zugebenn. Und nach dem
 wir mit dem hern bischoff und unsern rhädten vor guth
 angesehen, das vor diszmal die creditif und instruc-
 tion umb allerley bedenckens willen verpleiben theten,
 und ohne das E. L. der verwandtnus nach in dem glau-
 ben und ansehen, das es derselben nitt nöttig, unnd son-

der zweyffel vor ire furstliche autoritet unser und unszer reich bestes als unser freundtlicher geliebter schwager (und nach dem sie den könnigreychen zu Dennemarck nitt weniger als uns selbst zu nutz unnd gedey geychen und dieselbe beyden gleich verwandt) suchenn unnd vorttsetzen werden, so ist unser freundtlichs bitten E. L. woltte vor sich selbst der sachen bey irer Kon. W:d, nicht das wir E. L. darumb ersuchet, sondern das E. L. jedoch sonder beschwernus oder clage vonn uns vernhomen, das ire Kon. W:d unsers und unsers reychs wapenn die drey kronen in I. Kon. W. und irer könnigreich wapen mit zugesetzt, und ob wir es dahin nicht legen oder deutten wollen, das solchs in præiudicium unszer regalienn und hoheit oder auch zu verkleinerung vorgehomen, und gleichwol nitt wissen möchten, wie solchs von I. Kon. W. gemeinet, wehren wir, nachdem gemelte drey cronen unser und unser reych naturlich eingeleibet wapen und diadema, welches sich unsere vorfarn könnige zu Schweden vor viel hundert jharen her ohne menniglichs verhinderung oder zuspruch gebrauchet, verursacht wordenn, ire Kon. W:d, wie solches gemeinet und wir zuverstehn haben möchten, neben abschaffung und verenderung freundtlicher declaration schriftlich ersuchen zulassen, und wiewol wir uns verhofft, wir soltten dohmals auff unser freundtlich und befugt freundtlich ansuchen eine zuverleszige gutte andtwortt, und das I. Kon. W:d umb angezogener ursachen willen verenderung vornemen wurden und gedacht unser wapenn guthwillig fallen lassen, erlanget haben, so werdenn wir doch von I. Kon. W:d schriftlich weitleufftig widerumb beantwortet, daraus wir keine grundtliche ursache des angehomenen wapens vernhemen mögen, sondern vilmehr daraus, das ihre Kon:n W:d darbey zu beharren vorhabens, verstanden.

Wie dem allem, dieweil nicht ohn, das wir uns je unnd allewege geflissenn, wie wir den reichen zu Denemarcken nachbarlichen willen und angenehme dienst erzeigen köndten, es auch in der thadt und werck irer Kon. W. hern vatter unnd groszvatter beystendig bewiesen, des gemuttes auch noch wehrenn, das wir immer je mehr und fortt alle das jennige vor die handt nhemen wolttten, das denselbigen zu ehre, nutz, gedey und wolfartt erreichen und uns gleicher gestaldt gegen ire Kon. W. als desselbenn hern vorfharn freuntlich unnd dienstlich erzeigen möchten, wie wir dan anders von irer Kon. W. auch nicht verhoffet und derhalbenn in gutter zuversicht gewesen, es wurden ire Kon. W:d auff unszer freuntliche bitt unser und unser reych wapenn fallen und sich mit den irenn, so ihr von Gott reichlich gegeben und verliehen, ersettigenn und benugen lassen, in freuntlicher schwegerlicher betrachtung, das wir uns mit gleichem recht ire Kon. W:d wapenn auch anmassen kondten und mit gleichem fug das norwegische wapenn in unsers mitbringen, dann ob wol nicht ohne, das disze drey nordt reychte offtermals vonn einem könnig regieret, der sich zugleich aller dreyer wapenn wie nit unbillig gebrauchet, so seint es gleichwol unterschiedliche reycht gewesen, also das ein jedes vor sich seine regalien, herlichkeitten, statuta, gewonheittenn, gesetz und gerechtigkeit gehabt, auch her nachmals umb eingefallener verenderung getrennet und gesondert, alszo das ein könnig zwey von diesen reichenn, auch ein jedes iren könnig gehabt, hatt dan gleichwol demselbigen der drey könnigreich wapen eins und des, so er in possessione nitt gehabt, zu fhuren nitt gebhuren wollen, in massen es nit geschehen und ein jedes reich sich seines wapens unterschiedlich gebrauchet, derhalben nitt folgen kontte, das diser drey reychte wapen alleine Denemarcken, do es ir recht sein soltt, wie es nicht ist, und nicht bey den an-

dern mit pleibenn soltte, so doch gewissz, das unsere hern vorfarn könnige zu Schweden die reiche Dennemarck und Norwegen auch unther sich gehabt und geregieret, derhalben wir uns mit gleichem fug I. Kon. W:d wapen anmaszen kondten. Weil aber aus solchem vornhemen nitt anders dan wiedriger wille unnd unfreundtliche zuversicht zuerfolgen pfeget, auch wenig nutz und vortheils darvon zuerlangenn, das man tittel oder wapenn sonder die possession einig nutz oder vortheil fhurete, hetten wir es verpleibenn lassen unnd kheine newerung vornhemen wollen.

Weiln wir uns aber gantzlich versehenn, es wurden I. Kon. W:d freundlich hierinnen bedencken, was uns und den unsern hierahn gelegen, das es kunfftiglich denselben in præiudicium sein wurde, und das es von frembden, sonderlich teuttischer nation, zu einem miszverstandt zwischen disen reychen gedeuttet, und dero wiederwerttiggenn villeicht ursach dardurch zugewinnen verhoffeten, wie sie sich durch eingereumbte gelegenheit an den reychen erholen mochten, und dan disen reychen nichts nutzlichers und bessers, dann das sie feste, trewe, gutte zuversicht mit einander bestendig haltten und haben mochten, und alsozo dem viandt die gelegenheit dardurch vorschnitten und verkurtzet, unnd sie, dho sie es ernst unnd wol mit einander meineten, nitt alleine denselbenn städtlich begegnen und abwehren, sondern auch ire landt und leutte, wie felle unnd leuffte itzo vorhandenn, vorbreitteren und verbesseren möchten; wie dan auff unszer seitte an unszerem gutten willen, und was zu bestendiger freuntschafft und zuversicht dienlich, nichts soltt erwunden werdenn, imgleichenn wir uns auch gegen I. Kon. W:d freundlich ungezweyffelt verlassen und getröstenn wollenn, freundlich unnd schwergerlich bittend, Ir. Kon:n W:d wolttenn unser unnd unszers reichs wapen umb angezogener ursachen willenn, dieweil Ir. Kon:n W. wenig nutz oder vortheil darvon habenn, uns

unnd den unszern zu vorfang, verkleinerung und nachteil gereicht, fallen lassen unnd freundtliche verenderung damit vornhemen. Es wolttten auch I. Kon. W. freundtlich erwegen, ob wir gleich ein altter abgehnder herr, das wir uns nicht grossz darumb annhemen möchten, so hetten doch I. Kon. W. zuvernemen, das es unszern söhnen und alle der verwandten verweiszlich sein woltte, das wurdenn wir umb I. Kon. W. neben dem, das es I. Kon. W. loblich unnd rhumblich neben allen den unseren, freundtlichen und schwegerlichenn zuverdienen wissenn, und wehren darauff E. L. vonn I. Konn. W. einer freundtlichenn zuverleszigen andtwortt gewerttig. Solchs wolttten wir E. L. iren Kon. Wirde zum fuglichstenn unnd freundtlichsten vor sich, wie E. L. zuthun wissenn werden, anzubringen, irer Kon. W. gemuts meynung, und worzu wir uns desfals ferner zu verlassenn, zuerkundigen, und uns schriftliche andtwortt bey unszerm diener Erich Kage, welchen wir mit unszerem vettern dem hern bischoff etc. abgefertiget, oder aber einem anderenn der unsern, so mit E. L. folgenn, do genantter Erich Kage nit zeittlich bey E. L. ankomen unnd dieselbe verrucken wurden, treulichen zuerkennen zugeben, freundtlich gebetten haben, und seint es umb E. L. jederzeit mit schwegerlichem guttem angenehmen willen zubeschulden freundtlich geneigt unnd erbuttig, und bevahlen E. L. neben alle den iren dem allmechtigenn zu gluckseliger reyse und aller andern wolfartt. Datum auff unszerem schlossz Stockholm den 15 novembris anno etc. 59.

Stockholm den 17 november.

Öppet bref för Rasmus Andersson på Mellinge gård i Frötuna socken.

Efter original i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och opå thet vår tro tjänere och befalningsman på Berge gårdh, Rasmus Andersson, sig thes troligere och fljteligere udi then befalning, vij honom tilbetrodt haffve, skall befinne och bruke lathe, haffve undt och förländt, som vij och nu med thette vårt öpne breff unne och förläne honom (oss till en behagelig tid) ett vårtt och cronones schatte hemmen, Medellinge benempd, i Frötune sochn i Roen, qvitt och frijtt för all kongl. rente och rättigheett, som aff för:ne Medellinge årlige utgöres pläger *etc.* Hvarföre biude vij våre befalningsmen och alle andre, som för våre skuld vele och schole göre och lathe, att the icke göre för:ne Rasmus Andersson her emott något hinder, platz eller förfång. Datum Stocholm then 17 novembris anno *etc.* 59.

Under vårtt secret.

(Sigill.)

Stockholm den 25 november.

Till drottning Elisabet af England angående hertig Johans beskickning och om utrustandet af konvoyskepp för hans hemresa.

Enligt original i Public Record Office, London.

Gostavus, Dei gratia Suecorum, Gothorum Vandalorumque *etc.* rex, serenissimæ potentissimæque principi, dominæ Elizabethæ, Angliæ, Franciæ Hybernæque reginæ.

fidei defensori, germanæ nostræ charissimæ, salutem, studia regia, et quicquid boni beatique a Deo opt. max. exoptari potest, deferimus et præcamur. Serenissima princeps, domina germana dilectissima, quid nos sincera amicitia ex animi propensitate adducti superiori tempore, tum per literas, tum legationem missam, pro ineunda cum regno Angliæ amicitia, quæ sanguinis vinculo seu matrimonio consisteret, egerimus, id vestræ serenitati minime ignotum arbitramur. Quamvis autem dubio super his rebus remisso responso hucusque suspensi simus, interea tamen eadem amicitia diducia et benevolentia, quam nobis de V. S. hac in re persuadebamus, moti illustrissimum principem, dominum Ioannem, ducem Finlandiæ, filium nostrum dilectum, ad V. S. cum mandato de his rebus plenius perfectiusque agendi ablegavimus, quem foelici aura Angliam appulisse, etiam petita amicitia presertim matrimonii causam ex nostro mandato perorasse confidimus. Nihilque dubitamus V. S. pro regia humanitate et candore filio nostro in eiusmodi negotiis animum suum patefecisse responsoque amico et benevolo mentis sententiam declarasse. Quæ si talis esset, quæ regni suetici amicitiam et matrimonium cum nostro filio sibi gratum et acceptum esse quoque modo testaretur, sane utrique et V. S. et filio ex animo gratularemur lætaremque cum nobis illuxisse diem, quo duo tam ampla regna perpetuo et indissolubili amicitia vinculo necterentur, præcaremurque Deum opt. max., quo utrique foelix et faustum esset connubium. Sin minus, si divina providentia et voluntas, a qua omnes hominum actiones ex præsertim matrimonia dependent, cogitationibus nostris non respondeat, atque etiam V. S. animus in his rebus a nostro adversus sit, sane pium arbitramur ordinationem Dei nostræ voluntati antepone eique tanquam omnium rerum gubernatori hanc causam totam commendare. Verum tamen, cum in caeteris aliis rebus omnibus V. S. literæ nobis studium,

operam, consilium, rem [*sic*] benevolentiamque regiam polliceantur, intermittere non potuimus, quin V. S. hoc nomine gratias ageremus quam maximas. Nam illam officii et operæ oblationem grato et amico animo acceptamus confidimusque constanter, si casus et fortuna nostra ita tulerit, quo V. S. operam suam regiam et consilium nobis probare possit, id V. S. prompte et fideliter facturam esse. Qua in re nos pro gratitudine pari universum nostrum studium et quicquid nostrarum est virium V. S. ultro et lubens vicissim deferimus. Celare autem V. S. nolumus, hic apud nos varios futuri belli rumores spargi, qui nobis videntur adeo verisimiles, ut non solum terram, verum etiam mare piraticis latrociniiis prædis aliisque facinoribus infestissimum post hac fore vereamur. Cum vero syncero amicitiae studio adducti filium nostrum ad V. S. miserimus arbitremurque eius celsi[tudinem] mandata sua apud S. V. executam esse et iam primo quoque tempore ad nos parare reditum, vereamurque non parum, ne in reditu inimicorum nostrorum insidiis petatur et in periculum conjiciatur, proinde rogamus V. S. officiose et amice, quo in favorem petita amicitiae et nostræ in eam benevolentiae apud suos curare et efficere velit, ut navibus quibusdam bellicis reb[us] et munitionibus instructis filium nostrum in reditum ad nos pro tutiori protectione et defensione insidiarum concomitentur et libere tutoque in portus nostros deducant. Ea in re V. S. factura nobis rem gratissimam omni studio officiis benevolentiaque perpetua erga V. S. et totius Angliæ regnum vicissim compensandam. Et Deo optimo maximo vestram serenitatem commendamus. Datae in arce nostra Stockholmensi xxv die novembris anno MDLIX: no.

Gostavus.

Stockholm den 25 november.

Till utvald konung Erik angående de livländska förhållandena och om en påtänkt beskickning till Ryssland.

Förnt tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 3 (1863): s. 337—339, efter det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur.

Vij haffve, käre sonn Erich, bekommith thijn scriffvelssee medh hermestarens breff, som hann haffver tiigh tilscriffvitt, och förnummit thinn menningh och förslagh um thenn lijfflenndske handel, thet oss och icke obehageligiitt är etc. Och änn doch hermesterenn giuffver tiigh fast söthe och gode ordh, effter som samme hanns breff inneholler, såå kann tu doch vääll förstå, hvad grundh hann medh umbegåår, såå att thet hann nu till oss um Sonneborgh schriffvitt haffver är platt inthett likmätigt¹⁾ eller öffver eens kommer medh thenn handdell, som the liifflenndske haffve ther um medh oss tilförende pläge latiidh, effther som och thenn doctor Romberti fulmagth och affskeedh innehöltt, utann the agte änn nu, som theris meningh altiidh tilförenne varitt haffve,²⁾ oss umfare och bedrage,³⁾ effther som vij och nu senast tiigh ther um lathe tilscriffvee, såå att thee oss platt inthet got unne, thett the icke heller någenn tiidh tilförende giordt haffve etc. Och ähr oss nu påå nytt til vettandiis vårdet, att the påå oss och vååre unndersåther alde liis eenn stor skada medh theris utliggieree skole tilfogatt haffva, såå att thett godz, som Jochim Hornn skeppade hedann medh tvåå skutor, skal upåå våre ägnne strömer, nempligenn under Högelandh, aff hermesterens sjöt[i]uffvaar vara bort[t]agit, och thenn tridie skute, som hann siälff vaar påå, skall haffva stött och strannet utann för Narffvenn etc. Och änn doch oss icke ståer tilgiörandis så-

¹⁾ Hos Schirren: likmötigt.

²⁾ » » : haffde.

³⁾ » » : och umfor och bedrage.

danna theris otilbörlighe handdell att lidhee, utann är försakade thett latha igenn vedergörie, effter som vij och ther um thinn meningh och thijnn schriffvelssee förstått haffve, såå vele vij doch nu tiill thett förste lata scriffva hermesterenn tiill um restitutiononn påå all skade och thenn deell, som borttagenn kann vara, och änn nu i såå motte latha förgeffva um försc:ne Sonnenberg, som tiitt förslaggt [*sic*] haffver variitt, änn doch vij väll kunne tennckie, att mann ther inthett frugtsampt utretter etc. Hvar och såå hennde kunde, att vi her påå then annen sijde udi tilkommandis våår och sommar bliffve förhindrade udi såådanna förehaffvannde¹⁾, och våår skadha ther i Liifflanddh icke igenn vedergöre, utann thee dansee medh städernnes tilhielp varde något fientlig, som och nogh tilbefrugtanndis, emott oss företagandiis och thett samalediis tiill friidh och annstondh med muskovitenn och kongenn aff Polenn samptt liiffenderne komma motte, dhåå agte vij thett för nödiigt, att vi till storförstenn scriffva och ett budh haffva mäghe, såå att hann oss vilde medh i thenn samma friidh begripe och intage, som hann medh them²⁾ giöranndis varder, upå thet att, um thett komme tiill handtgriip påå theene sijdhee, vi dhåå icke skole oss påå thenn annenn sijde och [aff] thet folck, som aff Liifflanddh förorloffvade bliffve, något fientliigh till att förvagte haffve, och um thet påå samma tiidh änn nu icke kunne komma till friid med muskovitenn och Liifflanddh och vij tesliigest thenne sommar aff våår granne her påå thenne sijdhe bliffve annfechtade, dhåå gååffves oss bettere tilfålle att vedergelle liiffennderne thenn skada och förtrett, som the oss giordt haffva, ther um vij och kunne medh storförstenn lata förhandlaa, effter som thijnn förslag och mening haffver varit etc. Datteratt Stocholm 25 novembris anno etc. 59.

¹⁾ Hos Schirren: förhöffvannde.

²⁾ » » : thenn.

Stockholm den 29 november.

Till Gotthard Kettler angående ordensstatens begäran om län.

Efter original i RA. Först tryckt af C. Schirren i Quellen z. Gesch. d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 1—4.

Wir Gostaff *etc.* entbietenn dem hochwirdigen fursten, unserm freundtlichenn liebenn nachbarn, herrn Godtart Ketlern, meister teutzsches ordens zu Liefflandt, unsere freuntschafft mit mehr liebs und guets bevohr und geben E. L. freundtlich zuvornehmen, dass wir E. L. schreiben 4 zugleich bei irem diener entpfangen (!) inhaldes lesende vernohmen haben, und wass das erste und vornembste betrifft, inn welchem unss E. L. iren zustandt, und das sie aus vorsehungh Gottes zu dem meisterthumb auffgenohmen und als baldt umb errettungh der lande bei der Roe. Kaijs. Maij:t durch ire gesandten und dan personlich bei Koe. W. zu Pohlen *etc.* ansuchung gethan und sich hochgedachte Koe. W. zu Pohlen der lande mit aller macht zuentsetzen und schutzen angenohmen, vormeldenn, mit angehaffter freundtlicher bit, wir E. L. auf iress vorfahren und nhu itzigk ires ansuchen mit einer thonnen goldes auf zwei oder ein jar vorstrecken und zu hulffe khomen wolten, dess uns E. L. das gebiete Sonnenburgk zum undterpfandt dasselbie nach ausgangk des terminss und der nicht haltungh einzunehmen verschreiben und einreuhmen wolten mit mehrem und fernern *etc.*, moegen wir E. L. neben dem, das wir derselbien zu irem standt und meisterthumb gluck, heil und alle wolfart thuen wuntzchen, nicht vorhalten unnd seint zweiffelsfrei, es wissen sich E. L. genugsam zuberichten, wie wir uns je und alwege aller geburlichen freuntschaft jegen E. L. vorfahren und deroselben ordenss verwanten im wergk erzeigt und bewiesen, das es vieler reipetirungh nicht no-

tigk, auss welcher verhaltung und gueten gefastenn zuvorsicht wir her nachmales auf E. L. vordahen ansuchen sonderliche verein und vorstant mit den semplichen landen wider den muschkowiter aufzunehmen bewilligt, domit wir unser freuntlichs zugethanes gemhuet je lenger je mehr im wergk jegen dieselbie declariren und erzeigen mochten. Wass aber vor verhinderungh eingefallen und bei wehm der mangell, dass solch vornehmen ins werck nicht mocht gestellet werden, ist gleichfalss E. L. nicht unbewust, und wahren sich dieselbie allenthalben gepflogener hierinnen handelungh neben unsern schrifftten und freuntlichen vermahren, so mehrmaless geschehen, nicht weniger zuerinnern wissen, worbei wir es auch also lassenn vor dissmal beruehen und uns allenthalben auf gemelte vorige unser schreiben wollen referiret und gezogen haben. Unnd haben nhu gantz gerne vernohmen, das E. L. von hochsgedachter Koe. W. zu Pohlenn etc. freuntlich hulf und schutz, den landen zu trost und bestem, ausbracht und erhaltenn. Was uns aber bis hiehere, dass wir E. L. auf ir bitten und ansuchen wilfahren nicht moegen zu ruck gehalten, haben E. L. von iren gesanten, so jingst bei uns gewesen, genugsam vorstanden, unnd wie wol wir uns vorsehen, es wurden sich E. L. ferner jegen unss, wass die bewuste summa geldess betrifft, erkleret und den kauf umb dieselbie angebothene summa geschlossen haben, so befinden wir doch itzo, das E. L. auf andere meijnungh gericht, und dass ir das gebiete Sonnenburgk erblich zuverkauffen nicht anstehen will, thuen vorgeben und ob hiebevorn von gedachten iren gesanten uns solch gebiete von wegen E. L. zu einem erblichenn kauff angetragen, E. L. schrifflich solchs auch bezeugen und gevolvechtigt und uns nit wol treglich auf underpfandt wess zuvorschiessen, sondern verhoffent gewehssen, es wurden E. L. den kauf, nach dem wir dero selben pilliche, leidtliche mittel vorgeschlagen ergehen

lassen, so seint wir gleichwoll, ob wir es nicht mit geringenn schaden auch gefahr thuen können, domit E. L. zuersehen, das wir je gerne alle dasjenige was uns moeglich und ohne nachteil, so E. L. und den landenn zu trost und errettungh kohmen möcht, vor die handt nehmen wolten, E. L. auf vielgedacht hauss und gebiete Sonnenburgk neben der Arensburgk eine thonne goldess pfandes weisse auf ein 20 oder 30 jahr inne zu haben und mitler weile nicht abzulösen, auch von stundt ahn neben erlegungh dess geldes inn wirckliche possession zu nehmen, zuvorschiessen gewilligt, und ob wir inn erfahrungh kohmen, das die Ahrenssburg dem bischoff von Oessell zugehörig, so achtenn wir es doch darvor E. L. mit ime die wege wol erreichen werden, dass ehr vor einreuhmungh einess andern gebietes die Arenssburgk abtredtten und die gelegenheit iziger zeit, und das E. L. und den landen nicht wenigk mit solchem gelde gedienet und sich semplichen gegen irem feindt erretten moegen, erwegen, und ethwan solchen zutrak und der lande entsatz derhalben umb seines eigenen nutzes nicht aus[s]chlagenn werde. Welchs uns E. L. zum forderlichsten, ob es zu langen moege, wie wir nicht zweiffelnn, bei je-genwertigen unserm diener freundlich vorstendigen werden, domit wir also die insel vor unss alleine, weil E. L. nicht mehr heuser dan die Sonneburgk dorauß haben, inn besitz umb vormeidungh allerlei unwillenss, so sich zwischenn den unsern und des bischoffs volck, wie inn solchen fellen und bei neukhomenen besizent zugesehehen pfeget, in possession haben mochten, so seint wir unss mit genanter summa, oder wass es mehr sein mochte, so leidlich, pillich und recht gefasset zu machen, gewilligt, und E. L., der wir alles guedte von Gott dem almechtigen wuntzchen, ob wir vor unss Gott lob lande genugk und dieses alles nicht dorfften, dergestalt zu trost und entsatz zu khomen freundlich bewilliget, unnd E. L. andt-

wort dorauf gewertigk. Datum Stockholm den 29 novemberbriss anno etc. Lix:ten.

Gostavus.

Utanskript: Dem hochwirdigenn furstenn, unserm freundtlichenn liebenn nachbarn, herrn Godart Ketlernn, meister teutsches ordenss zu Liefflandt.

(Sigill.)

Stockholm den 30 november.

Till Gotthard Kettler angående livländarnes öfverfall på konungens undersåter inom svenskt sjöområde.

Efter original i RA.

Wir Gostaff *etc.* entbieten dem hochwirdigenn fursten, unserm freundtlichen lieben nachparn, herren Gothart Kettlern, meistern teutzsches ordenss zu Liefflandt, unsere freundschaftt und was wir mher liebes und guttes vormogen zuvor, hiermit zu wissen fuegende, das wir E. L. schreiben belangent die genhomenen unser underthanen Veit Olden, Hanss Gammels unnd dan mher anderer gutter entpfangen habenn, unnd wiewoll wir aus demselben vernhomen, wie gedachte beide unsere underthanen E. L. und dero landen zu nachteill und schaden etzlich saltz dem reussen sollen zugefueret haben, so werdenn wir doch glaubwirdigk von inen und sonderlich Hansen Gammel berichtet, wie E. L. wieder unsere underthanen offentliche bestellungk, woh sie auch und auf was sthrömen sie antzutreffen, zubenehmen und zubeschedigen, in massen wir von andern und frembden auch vorstanden, aussgehen lassen, dorauf dan unser underthan Hanss Gammell von denselbien sehröbern und piraten auf unsern eigenen strohmen, nemlich unter Eckholm, beraubet und benhommen worden, wehre auch nit anderss

bedacht gewehsen, dan das gut, so er auf dem schief gehabt, alhier in unsere reich, inmassen er zuvorn mit allen andern guetern gethan und ime das zeugnus gegeben wirt, zuvorfuehren. Weiln nun solches der gemeinen communication und freuntlichen nachparschafft, dero sich E. L. mit uns gleichst iren vhorfahren zupflegen unnd halten erbetten, unsers erachtens nit gross gemes, wir es auch umb E. L. nit verschuldet, das sie auf die unsern freij zunehmen bestellungk ausgehen lassen und auf unsern eigenen strohmen und wassern nit mogen vorschonet werden, dan do sie je wes guts nach der Narbe gefhuret, welches doch ganz geringe und sonder unser vorwissen geschehen, solten E. L. gleichwoll unser hierinnen vorschonet, anders die nachparschafft gehalten und zum wenigsten, das E. L. solche bestellungk ausgehen lassen, uns zuvornehmen gegeben haben, das wir die unsern fur schaden hetten warnenn, und inen auf E. L. anregen die sigillation nach der Narbeh eintziehen mögen, welches wir willigh woltenn gethann haben, do je, wie E. L. schreiben, solche der unsern handtlungh deroselben landen und leuten zu schadenn und dem feindt zu entsatz laufenn solt. Do doch E. L. eigene underthanen von Riga und anderswoh allerlej wahrenn dem feindt mit hauffen ohne alles wehrenn zufhueren und die frei communication von Riga in die rohenn[?] reussen und so fort denn muschowitern vonn inen gestadtet wirt, wodurch dan unsers erachtens der feindt vielmher dan aus unsern reichen gestercket, unnd es gantz geringh oder wenigk zubeuten, was die unsern wieder unsern willen gethan haben möchten, unnd wissen nicht mit was fuegh oder recht unss könnte eingehaltenn werden, das die handtlungh zu Wieburgh nicht möcht oder solt gestadtet werdenn, do es dem handell, so von Riga nach Poloizkij getrieben, gantz gemes und nicht ungleich, und weiln E. L. solches den iren nit verbitten mögen oder vielleicht wollen, war-

umb solt uns dan nit freij sein mit dem reussen durch die unsern in unser stadt Wieburgh zu handeln? Unnd hetten uns pillicher jegen die Keijss. Ma:t dann E. L. vorfhar zubeschweren, doch wollen wir bei irenn Keij. M:t die entschuldigungh thuen, das ohne zweiffell I. M:t uns nit anders dann pillich unnd recht vormercken werden, welches wir itzo als beruehen lassenn etc. Haben aber vhorlenggest, damit wir je den landen zu wieder nit sein wolten, und das sie sich jegen uns ires verterbenness zubeschweren, wiewoll wir es nit schuldigh oder pflichtigh gewehsenn, alleine aus ruhliebendenn gemute, denn handell aldar abgeschaffet unnd derhalben einen zoll aufgesetzt, dodurch sie denselben ander wegenn zu legen vursacht, unnd wiewoll wir wol abnehmen können, das es umb die zufhuer unnd sterckung des reussenns nit zuthuen, sondern viell mher darumb das mhan die auffkaufes und besserungh den unsern nit gönnet und vielleicht denen von Revell kunfftig wes abbruch an irer handtlung geschehen möcht, so habenn wir uns doch solche abgunsten nit irrenn lassenn, und vielmher wie angezeigt den handell durch aufsetzungk des zolles appringenn wollen, wehre derhalbenn solcher clage jegen die Röm. Keij. Ma:t nit nötig gewehsenn, und hetten sich E. L. underthanen vielmher selbest angetzogenes rigischen handels schuldigh und clagisch zu machenn gehabet, wie dem allem, dieweiln Hanns Gammeln seine gutter auf unsern ströhmenn genhomen, er auch dieselbie hieher an uns vorfhuerenn wollenn, unnd sonst was er zur Narbe vortrieben gantz geringh, und den landen wenigk vorterbess doraus erwachsenn, gleich wie dem feindt mit solchem unnbillichem rauben auch wenigh abbruch geschehen magh, und Veit Olda, leider das er gestrandet albereit unglucks gennugh, und billich einem betruebetem nit mher betrubnus unnd schaden zutzufuegen, unnd das gut vonn den landesknechten, ob es freij raub gut wehr,

genhomen und geplundert, sie auch die meiste ursache gewehsen, das die schieff mit dem guete haben stranden müssen, indem das sie in sie gefallen und geschossen, ehe die not vorhanden gewehsen. Demnach gesinnen wir an E. L. freundlich bittent, sie wolte inn erwegungh solches alles, und das es zu gutter freundschaft wenigk dienlich, vielgenanten unsern und alle den andern ire guter los geben und sie nit lenger in verhaftung, auch ire diener selbest inn beschwernus unnd gefengknus halten. Dorann geschicht je was pillich, und wir seindt wiederumb, auf E. L. bittenn, die gefangenen, so wir alhier habenn, so balde die restitution geschehen und sie sich mit den reussen vortragen werden haben, in massen wir vielmhales ann E. L. unnd die vonn Revell darumb geschrieben, los zugeben geneigt und bewilliget, dan wir niemandts auf frembden sthrömen überfallen oder vorgewaltigen lassen, sondern alleine die iniurien von unsern landen und wassern abhalten lassen, damit wir dem aufgerichtem friede gennugh thuen, und demselben wie uns dan des falles und einem jedem ehrliebendem nit anders gepueren will, keines weges brechen oder violirenn mochten. Solchs haben wir E. L., die wir Gott dem almechtigen bevahlen, in antwort nit vorhalten wollen. Datum Stockholm den 30 novembris anno etc. 59.

Gostauus.

Ütanskrift: Dem hochwirdigenn furstenn, unserm freundlichem lieben nachparnn, herrenn Gothart Kettlern, meistern theutzes ordennss zu Liefflanndt.

(Sigill.)

Stockholm den 30 november.

*Till Gustaf Johansson [Tre rosor] angående hans förläning
i Tillinge socken och om hans tjänstgöring som slottslofven
på Stockholms slott.*

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Gustaff. Vår synnerligh gunst. Vij haffve bekommit tin skrifvelse Göstaf Johansson, och hvad then kroneby [i Tillinge]¹⁾ sochn med namn Medelby ähr belangandes, som [tu] af oss udi förläningh begärer, ähre vij nådigist tillfrijdhz, at tu (oss till een behagelig tijd) må beholle, och skicke [vij] tig vårt öpne bref opå för:ne by her med innelucht tillhanda, och vele vij begiäre ther emoth, att tu förfogar tig hijt till Stockholm, varandes här på någon tijdh udi slätzlofven udi vår frånvarsse, begifvandes tigh hijtt med thet förste. Thet vij [h]är med tig gunsteligen igen vardher betenke veele[ndes]. Datum Stocholm 30 novembris anno 1559.

Stockholm den 30 november.

*Förläningsbref för Gustaf Johansson [Tre rosor] på Mälby
i Tillinge socken.*

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Vij Gustaff göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, så och opå thet oss elskelige vår tro man och undersåthe Göstaf Johansson till Haga sig thess²⁾ välvilligere skall brucke och befinne låthe, ehvar och när vij honom udi vår och richzens sacker behöfve och brucke vele, hafver undt och förlänt, som vij och nu med thette vårt

¹⁾ I handskriften: Littige. — Jfr följande bref.

²⁾ , > : thet.

öfne bref unne och förläne honom (oss till een behageligh tijdh) een vår och cronones by, benempd Medelby, liggendes udi Tillinge sochn, medh alle uthskylder och rättigheter, som ther af åhrlig afgå bör. Ther våre camererer, fougter och alle andre, som för vår skuldh vele och skole göre och låthe, måge vete sig effter rette, icke görandes för:ne Gustaff emot thenne vår gunstige effterlåtelse något hinder eller förfångh. Datum på vårt slott Stockholm 30 novembris anno 1559.

Utan ort i november.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Register på the förläninger, som äre utgångne anno etc. 59.»

Den 5 november.

Collation för her Peder Alberti opå Vadhz prestegäld i Upsala stigt etc. ¹⁾)

Den 10 november.

Herärdzhöffdinge breff för Erich Kagghe på Skåningz häredt udi Vestergötthlandh etc. ¹⁾)

Den 11 november.

Öpedt breff för Erich Kagge på kyrckie tijenden ved Härenes prestegäld udi Kinne häredt etc. ¹⁾)

Den 14 november.

Öpet breff för Anders Sigffridsonn, befalningzman på Stocholm, på ett ödes hemmen udi Helsingeland, benämpnd Mörtsiö, i Årbrådth sochn udi Helsingelandh,

¹⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

till everdeligh äghe, doch så att han schall utgöre all kong:e renthe ther utaff etc.¹⁾

Den 18 november.

Häredzhöffdinge breff för Lage Påse opå Laske häredt udi Vestergöttland etc.¹⁾

Den 27 november.

Häredtzhöffdinge breff för Lasse Larsson i Upsale på Bålingz häredt.¹⁾

Collation för her Staffen Erics Jungo opå Arboge stadh.¹⁾

Stockholm den 2 december.

Till hertig Magnus med förmaning att ej inlåta sig i dryckeslag med hertig Frans [af Sachsen-Lauenburg].

Riksregistr. 1559, fol. 166. Förut tryckt af M. Swederus i Stockholms magazin, sept. 1780, s. 619, och (med oriktig datering den 2 nov.) af M. J. Crusenstolpe i Portefeuille, [D. 5] (1845): s. 9.

Vår faderlige etc. Käre son Magnus, vij hafve förstådt, att thu hafver gifvit tig på tugett med hertug Frantz nidh till Östergötland. Så kunne vij tencke, att förb:te hertug Frantz holler flux opå att dricke och hafver sådant lefverne förhender, som han pläger, ther af thu, som äst en ung personn och med honom i sällskap, mhère tilefventyrs förringes ähn förbättres etc. Vele vij tig förthenskund faderligen och käriligen hafve förmanet, att thu icke slår [tigh] uthi dryck eller annat slöserij, uthen efter thu drager till Östergötland, så see vij gerne, är och vår villie och begärenn, att thu viltt achte ther opå gagnet, hafvendes itt flijtigt opseende opå en deell och

¹⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

annen, hvar thu fram[drager,]¹⁾ både med bygningen och elliest, synnerligen huru befalningzmännerne och fougdterne i landet sig förholle, och att thu them aff[v]arligen förmaner till flijt, troheet och vårt gagns och bästhes förfordring uthi alle motte. Hvar thu och förnimmer nogon orättrådighet, försumelse eller andre otilbörlige stycker med fougdterne eller andre, så må thu thet lathe oss uthi tijdh förnimme, på thet the motte blifve strafvede och [icke] haffve tilfelle att göre allt för stort skade. Gud alzmechtig tigh faderligen och käriligen altijdh befalendes. Aff Stocholm denn 2 decembris anno 1559.

Stockholm den 3 december.

Till Gustaf Fincke angående införskaffandet af arbetsfolk från Nyslotts län till de svenska bergverken.

Enligt afskrift i Uppsala univ.-bibl:s handskriftssaml. (E. 252.)

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende *etc.* Vij kunne tig icke förholle, Göstaff Finke, att vij opå thenne tid nödstälte ärhe opå arbetesfolk, som vij kunne lathe brukie på våre och cronones bergeverk. Och ähr tilbefruktendes, att bruchningen bliffver medt tiden til inthet, hvar vij icke snartt bekomme undsäthning med en hopp arbetes karler, hvilkidt ville bliffve menige rikedt framdeles til ingen ringe schade, hvar sådantt arbethe schulle bliffve tilbake *etc.* Så opå thet att bergvercken motte komma udi theres rätte bruk igen, therföre ähr vår endelige vilie och alvarlig befalning, att tu medt thet förste förskaffer [hijtt] til Sverige the meste unge karler thu kantt til [väge]komme aff Nyeslotz lähn, synnerligen löse karler och andre, som tienistlöse ärhe, förtröstendes them,

¹⁾ I handskriften: framdeles.

att the schole vell bekomme årligen, hvad the kunne udi så motte förtiäne, her um fiteligen så beställendes. Datum Stocholm 3 decembris anno etc. 59.

Stockholm den 4 december.

Till Olof Simonsson och Olof Törnesson angående kläde till knektarne i Vestergötland.

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. RA.)

Var gunst tijllförne. Vij gifve eder tijll kijne, Oluff Simunszonn och Oluff Törnészonn, att vij haffve befallitt oss elskelig vor trogne undersäter Bengt Gölta och Oluff Pederszonn, att the våra knickter, som Jöns Sop, Halvard Knutzonn och Anders Karson udi befaling haffva, lönn och affbetalde skule, och haffva vij gunsteligenn effterlattidh, att nockre aff kneckterna, synderligitt the som lenge tient haffve, mage bekoma kläde udi El[ff]sberg och effter som thett rigister, hvilckitt vij eder her ihnnelucht [tillskicke], uttviser. Är för tenn skuldh vor vilie och befaling, att I latte them thett bekomma, enär the ther oppa fordrandis varder. Ter retter eder effter. Datum Stockholm 4 desembri anno 1560 [c: 1559].¹⁾

Stockholm den 6 december.

Öppet bref för Erik Bältare på Norshyttan vid Stora Kopparberg.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nådhe hafve undt och effterlåtitt, som vij och

¹⁾ Årtalet framgår af Bengt Gyltas och Olof Pederssons motsvarande qvitto, som är dateradt den 12 febr. 1560.

nu med thette vårt öpne bref unne och effterlåte (oss till en behagelig tijdh) thenne vår undersåte Erick Beltare på Åsen i Kopperbergzlagen, [att han] brucke och behålle må een vår hytte, benempd Norshytten, liggjendes vijd för:ne Åseen opå Kopperbergit, med så skäl och förordh, att han skall göre oss [af] för:ne hytte all then rettigheet ther af åhrligen gå bör. Ther våre fougdter och befallningzmen måge vethe sig effter rette. Datum Stockholm 6 decembris anno 1559.

Stockholm den 8 december.

Till Svante Sture angående grefve Edzards af Ostfriesland hemresa.

Efter originalkoncept i RA.

Vår synnerlig gunst och nådhe tilförende etc. Vij vele edher icke förhålle, käre her Svante, att effther oss åhr förekommit um någre synnerlige farligheeter och stemplinger, som på färde vare schole, nempnigen hure then unge konung i Danmarck schal lathe värffve och antaghe krigzfolk udii thenn tyske nation, bådhe ryttere och knechter, som och i liike måtte hans svåger, hertug Augustus, göre schall, och haffver sig elliest latidt någidt sielsindt förlyde um the tre choner, som vår kære son Johann etc. lott hugge aff ett vapn, som måledt stod på ett danskt skep i förledne sommer ibland thet danske och norske vapn, hvilckidt han aldeles ilde skall vidh sig tagidt haffve, then tiid sådant för honom berättedt bleff etc., så schole och städerne haffve slagidt sig till honom och åhre tilleffventyrs så föreenthe, att the nu achte försökje theres lycke opå oss, hvilckidt endeles och ther aff vel förmerckies kann, att för:ne städher haffve oss nu latiid tilskriffve um the förderffvelighe privilegier, som the lybske her i riikedt än nu gerne haffve vilde, så att vij

schulle lathe förskike någonstädz uth på thenn tyske siidhe och förhandle medt them um för:ne privilegier etc. För thesse förbe:de farligheeter och ursaker skuldh haffve vij någre reeser latidt tilscriffve och beskicke vår elske-
 lighe käre sonn her Erich etc., att han thette vilde eff-
 th[e]r nödtorfftenn räztligenn beväghe och förhandle medt
 vår son greffve Edtzartt, så att hann på någon tiidh vilde
 her förtöffve, till thess mann kunde bättre lathe förfare,
 huru thet sig hadhe med för:ne lægenheeter, och besyn-
 nerligen så lenge, att vij motte någhet svar igen be-
 komme ifrå kongen i Danmarck på thet vij lothe honom
 tilskriffve med vår tienere Arffvid Håkonssonn och be-
 gärede leijgde för vår elskelighe käre dotter och våre
 trogne männ och undersåther, som henne vorde fölgendes
 etc. Så ähre oss nu någhre scriffvelsser ifrå högbe:te vår
 käre sonn kompne tilhonde igen, med hvilcke han doch
 um intet anneth berörer, uthen att greffve Edtzartt her
 för ingenting länger förtöffve¹⁾ achtär, och um han her
 bliffver uppehållenn, då våre thet honom aldeles till en
 stor skadhe, mehre ähn till ett hundret tusend daler, och
 vill heller lathe vår dotter bliffve her effther sig, um han
 elliest hädhen icke komme må etc. Så kunne vij icke
 vethe, hure vij sådant uptaghe och förstå skole, heller
 viid hvad acht vår faderlighe och trohiertedhe meeningh
 ther uthtydt varder, effter vij icke i then acht haffve ve-
 ledt, att greffve Edtzartt her någhet förtöffve skulle, att
 han ther utaff någon skadhe skulle haffve eller liidhe, uten
 att vij honom och vår käre dotter heller med faderlig
 umsorgh gerne försee vilde, så att them icke någhen ska-
 dhe och then deel, vij them gunsteligen haffve medgiff-
 vidt, måtte tilfoghedt varde etc. Och på thet vij her
 udinnen icke annerledes måtte varde förståndne (som vij
 thet icke heller annerlunda ænn trolighenn och i then

¹⁾ I handskriften: förtöffver.

beste mening täncht och giorth haffve) begäre vij, att I, käre her Svantthe, vilde eder med vår tienare Johannes Berendes ther hedhenn förfoghe, än nu berettendes för hög:te vår käre sonn um för:ne farlighe läghenheter, och att oss icke synes rådeligit vare och thet för ingen deell heller vele tilstädie, thet vår käre dotter skall begiffve sigh aff landet egenom Danmarck, för ähn vij dädhen kunne bekomme en sådane leijgde och säkerheet, som mann ähr förvaredt med, och att I eder elliest vele förhålle och skicke bådhe med våre käre sönnner och döttrer, tesligest velbe:te greffve, effther then instruction, som vij idher medt för:ne vår tiänere haffve latidt tilschicke etc. Hvar hiitt och en sådane leijgde ifrå Danmarck kommen-des varder, som mann kann vare belathen medt och för:vit ståer, och vår sonn greffve Edtzartt her öffver vintren i riikedt icke förtöffve vill, då ähre vij vell till fridz, att han med vår elskeliighe dotter Katerine och thet selskap, som ther till var tillförende förordineret, må draghe aff landet, och att I vile lathe befordre them medt hvad deel the till samme reesse behöffve kunne. Doch ær vår allfvarlighe vilie och endelighe befallning, att vår käre dotter Cicilie skall icke lenger drage medt, uthen fölge sin bro-[der] Magnus och ider hiit up till oss igen, effther som vij bådhe honom och henne ther um haffve tilförende latiid tilscriffve, och att I vele ther till förordne och skicke nogre godhee qvinner aff adell, som henne och mätthe upfölge etc. Her um I, käre her Svante, så bestyre vele, Gud edher befalendes. Datum Stocholm 8 decembris anno etc. 59.

Stockholm den 8 december.

Till Jöran Eriksson [Gyllenstierna], Ture Persson [Bielke] och Knut Knutsson [Lillie] angående grefvarnes af Ostfriesland hemresa och om den från Danmark begärda lejden för deras svenska följe.

Riksregistr. 1559, fol. 166 v.

Vår gunst tilförenne etc. Effter vij hafve förstådt, Jörenn Ericksonn, Ture Pederssonn och Knutt Knutsson, att grefverne för nogre theres synnerlige ahnligendes värff skuld icke kunne her i landet förtöfve öfver vintren, som vij thet elliest gerne seedt hadhe, och häden med schep i vhar blifve afferdigedhe etc., så haffve vij them nu latidt i så motte besckicke och tilschrifve, att vij ähre och ther med tilfridtz, att the med vår elskelige käre dotter Khaterine måge begifve sig till väg uthi the helige trefaldighetz namppn egenom Danmark och önske af Gud then alzmechtigesthe, att han samme reese ville göre lyckosam. Dog efter vij ähnnu icke hafve bekommit svar eller beskeed på then säkerheet och leigde, som vij med vår tienere Arffvid Håkonsonn af Konge Verde uthi Danmark hafve begärendes varidit till hög:te vår käre dotter och våre trogne männ och undersåther, henne fölgachtige bliffve, så synes oss icke rådeligit vare, att I begiffve eder till väg ther häden, för ähn för:ne Arffvid Håkonsson kommer tilbake igenn och med en sådane leigde, som I kunne vare förvaredhe och belatne med. Och vele oss försee, att velb:te greffver her emot icke nogon igensäjelsse hafvendes varde, och när samme leigde kommer, kunne vij lijdhe, att I uthen vjldere förtögering, och eftersom thet her tilförenne är förhandlet och beslutidt, begifve eder tilvägz, som för:vit står. Thet

vij eder till svar på eder schrifvelser gunsteligen icke haffve förholle veledt. Gud befalendes. Datum denn 8 decembris år 1559.

Stockholm den 9 december.

Till Olof Stake angående järnets fatning i Värmland.

Efter original i RA.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vij latte tigh förstå, Oloff Stacke, att these breffvisere haffve varid her för oss om utfatningh, som ther aff Vermelandh medht jernet årligen utgöris pleger, och udi underdånighett begäredh, att vij vilde gunsteligen effterlate thet samme vilkor medh för:ne jern, like som the tilförende hafftt haffve etc. Så ähre vij ther medh tillfredz, så mykitt belanger thett förlidne år, doch vele och biude vij tigh, att thett, som the nu her effter uttgöre schole, schall varde medt utfatninghen förhollit, lijcke som thet anerstädz sker, ther någon jernbruk ähr, och vij tigh ther um tilförende haffve vår meningh förstå latidtt. Ther thu haffver tigh effter rätte. Datum Stocholm 9 decembris anno etc. 59.

Utanskrift: Till oss elskelig vår tro tjänere och befalningesman på Vermeland Oloff Stake etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 10 december.

Till borgmästare och råd i Reval angående de fångna revalsbornas befrielse.

Efter original i Revals stadsarkiv.

Gostaff etc. Unsern gnedigen gruss, wolweisen lieben besondern. Wijr haben ewer schreijben, bey ewerm

diener Hennigk Schmantewitz überschicket, empfangen, seines inhalts gnedigst vornhomen unnd mögen euch nicht vorhalten, das der hochwirdige furst, unser freuntlicher lieber nachpar, her Goedert Ketler, meister deuths ordens zu Lifflandt, gleyche anregungk der gefangenen halben bein unss schriftlich unnd muntlich durch ihrer L. cammerdiener thuen lassenn. Unnd ob wijr nicht zweifeln S. L. unnd ihr würdet vorlengest, was der gross fürst zur Moschaw der halben bein unss gesucht, was unss auch darauf zuthuen gebueret, durch unss ann S. L. unnd euch gethane schreiben vorstendiget sein, das wijr ferner uber unser erklerungk sonder volnziehungk der restitution nicht solten bemühet werdenn, so haben wijr dannoch nhu zum uberflus unsere meynungk hochgedachtem herrn meister auf ihrer L. schreyben ferner zuerkennen gegeben, whorbey wijr auch beharren unnd unss zu keinen andern wegen der entledigungk ohne geschehne restitution sonder unsern mergklicken schaden, den wijr derohalben von gemeltem gros fursten gewarten musten unnd ihr auss unsern angeregeten schreyben zuvorn vernhomen, darauf wijr unss nachmales referieren, begeben konnenn, werdet derohalben unsere meynungk von ihrer L. ferner zuvornehmen, unnd do die erledigungk geschehen, sol euch zur restitution zu schicken haben, welchs wijr euch inn antwort nicht vorhalten wollenn. Datum Stockholm den 10 decembris anno etc. 59:ten.

(Sigill.)

Utanskrift: Den wolweisen, unsern lieben besondern burgermeistern unnd rhadtmannen der stadt Revhell.¹⁾

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Anno 60 den 24 april R.

Stockholm den 11 december.

*Till Olof Stake angående hans sjukdom och därpå för-
anledda afsked från fogdesysslan i Värmland.*

Efter original i RA.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Vij haffve förstätt aff tin scriffvelsse, Oluff Stake, ath tu än nu haffver then gamble siuckdom, som tu någre åår haffver varit beladen medt, hvilkett vij icke gerne förnimme, och effter tu begärer ath bliffve förlåsett aff tin befatning för same siuckdom skull, så kunne vij lijde, ath så ske må, doch medt sådane beskedh, ath tu upspaner och förskaffer oss någon förständig kar, som vij kunne bruke till same befallning igen, och ath tu och medh thet förste skjilier och till fyllest gör tin regenskap ifrå tig in udi vår cammer. Ther tu vest tig effter retthe. Datum på vårtt slott Stocholm 11 decembris anno etc. 59.

Utanskrift: se sid. 347.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 17 december.

*Till konung Fredrik II af Danmark angående tvisten
emellan Nils Krumme samt Jöran och Otto Brade rörande
Joreds gård [i Qville socken].*

Efter originalet i danska riksarkivet.

Vår venlige och kärilige helsen, medt hvadt mhære kært och gått udi vår förmögenhet åhr, E. K:t alltid tilförende med Gudh alzmechtig etc. Stormechtig furste, kære svoger, broder och nabo, vij foge E. K:t här medt venligen tilkenne, ath vår tro mann och undersåte, oss elschelig Niels Krumme till Örboholm, haffver oss i un-

derdånighet clagevijs besöcht um något godtz udi Norige liggendes, benempd Jore och Jore godtz, som honum och hans syster effter theris framledne moderbröder, Nils Raffvelson och Erich Raffvelson, och theris syster udi arff tilfallet ähr och honum nu förhålles etc. Och effter som för oss ähr berättedt, schall thet för ingen annen orsack skee, uthan ath hans vederpart Jörenn och Otte Braer vill sich tilbehjälp förevende, ath samme godtz schall therföre haffve förvercket och förbrutedt vare, ath Nils Raffvelsonn begaff sich aff Norige och hijt ihn i Sverige för någon trätte schuld, som var emellen honum och her Henrich Krummedike, hvilckens fader tilförende hade latetd ihjälslå förbe:te Nils Raffvelsons morfader etc. Och effter thet elliest på then tijdt var usämie emellen Danmarch och Norige, therföre schenchte framledne konung Hanss een vedh nampnn Otte Rudt alt för:ne Nils Raffvelsons godtz, på hvilckens vägne förbe:te Braer sich samme godtz nu vele tilegne etc. Och ähdogh offtebe:de Nils Raffvelsonn nogh var förorsaked och nödtrengd ath begiffve sich aff landet, effter hans vederpart var honum för mechtich, så kann E. K:t och så väll förstå, ath um han sådane vichtig orsak icke hafft hade, som förberört ähr, ath then gåffve, som i så motte skedde aff högbe:te konung Hanss på hans godtz och egendom, kann doch icke medt någon rätt bliffve bestondende eller gillett, effter ibland andre punchter och artichler, som konung Hanss uthloffvede, bebreffvede och förseglede, för ähnn han kom till Norigis rijke, var och een, ath all then ovillije, som emellenn honum och någon aff Norigis rijkens undersäter varit hade, schulle vare försonedt och afftalett, och hvar schulle komme till sitt godtz igen, som han i förledne tijdt mist hade etc. Item befinnes och, ath thet godtz, som för:ne Braer medt same konung Hanses gåffve breff sich vele tilegne, haffver icke alt varit framledne Nils Raffvelsons, uthan hans broders Erich

Raffvelsons och theris systers godtz, som alle barnlösse dödde etc. Och haffver för:ne Rudt her medt elliest fast siälsindt och svinde umgongett, så ath han haffver latedt uthgraffve någre segnet (ther honum icke borde), ther medt han haffver bekommedt något annedt godtz, som och förbe:te Nils Kromme medt rätte tillyde, benempdt Steninge, och the godtz ther under ligge etc. Udhi lijke motte haffver framledhne her Claess Bilde till sich rappedt två gårdar, benempde Hillingestade, som och aff för:ne arff ähr kommedt och vår tro mann nu förholled varder etc. Och effter som E. K:t aff thenne sanfärdige berättelse kan förnimme, ath förbe:te Braer aldelis lithen rätt haffve till ath förholle för:ne godtz, så synes oss och vår undersåte häruthinnen fast förnähr skedde, um han medt sådane förslag och schotzmäll schulle bliffve trengd ifrå then deell, honum medt godh foge och rätt tilkommer, hvilckit ährende vij och för någon tijdt seden lothe för E. K:tz her fader, salig ihugkommelse, berätte, och hans K:t thet dhå så förschaffede, effter then venlige förening, som var giort emellen rijken, icke allenest udhi hans K:tz, uthan E. K:tz förfaders tijdt, höglofflig ihugkommelse konung Frederichs, ther i så måtte vahr förhandledt och beslutedt, ath these trij rijkers undersåter schulle obehindrede komme till then deell the berätt[ig]ede vore, udi hvadt rijke thet hälst vare eller ligge kunde etc., att för:ne Nils Kromme medt sijn syster bekom samme godtz igen och thet een tijdh long udi theris haffvende värie hade; men seden hans syster ähr nu dödeligen affleden, vele för:ne Braer göre honum ett nytt förfong och hinder i samme ährende, och kann skee ath the, som them emellen thenne saak ransake och döme schole, finnes tileffventyrs vare then eene parth mhere ähn then annen bevogne. Förthenschull vele vij E. K:t siälff sådant haffve hemstelt och E. K:t vänligen umbedet, ath E. K:t vilde häruthinnen eth räthvijst och tilbörligdt

ihnseende haffve lathe, så ath vår undersåte motte niuthe thet, som honum medt rätte tilkommer, och beholle then deell, honum och hans medarffvinger haffve tilförende varitt aff E. K:tz käre her fader tilsacht. Thett vele vij udi lijke och andre motte medt E. K:t altijdt venligen gärne förschylle, och elliest, ther vij kunne bevijsse E. K:t såsom vår käre broder, svoger och nabo all venligh och tilbörlig tjänist, göre vij thett allestedes gärne etc. Befalendes E. K:t här medt Gudh then alzmechtigeste. Datum opå vårtt kong:e slott Stocholm 17 decembris anno etc. 59.

Gustaff medt Gudtz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. konungh.

Utanskrift: se sid 306.¹⁾

(Spår af sigill.)

Stockholm den 20 december.

Öppet bref på ett jordbyte med Gustaf Johansson [Tre rosor], hvarigenom till denne upplåtes en gård i Vårfrukyrka socken mot en annan gård i Husby-Sjutolfts socken, Trögds härad.

Efter originalet på pergament i RA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij haffve giort ett lagligidt jordeskiifte med thenne oss elskelig vår tro man Göstaff Johansson till Hage, udi så motte att vij haffve undt och uplatedt honom och hans effter:de erffvinger till evärdelige äge een våhr gård, heter Brennertorp (?), liggendes udi Vårfrukyreke sochnn i Trögd, tesligis Hultengen ther samestedtz medt thet fiskevatn

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Konig Gostaffs schriffvelse om gotz i Norge, som Jørgen oc Otte Brade schulle giøre Nils Krumme hinder paa etc. Productum Nyborg thennd 7 februarij a:o Mdlx.

ther under ligger etc. Theremot haffver han uplatedt och vederlacht oss och våre lijffserffherrer igen till evärdelige äge een sin gård, benempd Vijgby, liggendes i Huseby Siutolfft sochn i för:ne Trögd etc. Hvarföre affhende vij oss och våre lijffserffherrer för:ne Brennetorp medt huss, fiskevatn, jord, åker, eng, skog, så och Hultengen medt thes fiskevatn, ther nu tilligger och aff ålder tillegedt haffver, och tilegne thet alt för:ne Göstaff Johanson och hans lijffserffvinger till evärdelige äge, och thes till yttermhere visse lathe vij trycke vårt secret här nedan före. Datum på våre kong:e slot Stocholm 20 decembris anno etc. tusend femhundert femtije nije.

(Sigillremsan qvarsitter.)¹⁾

Utan ort i december.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Register på the förlänningar, som äre utgångne anno etc. 59.»

Den 6 december.

Collation för her Sven Laurentij på Vingåkers prestegäld i Strengenäss stigt.²⁾

Collation för M. Peder Magni på Årdals prestegäld i Streng[näs] stigt.²⁾

Den 7 december.

Collation för her Hans Henrici på Skoo prestegäld i Upsale stigt.²⁾

¹⁾ Anteckning på brevets baksida: Jordebref på Brämaretårpet. — Inuti brevet hafva orden Brenneretorp och Brennetorp båda varit föremål för ändringsförsök med annat bläck. Ingendera namnformen passar in på något n. v. gårdsnamn inom socknen.

²⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

Den 9 december.

Öpedt breff för fru Malin, framlidne her Ture Trolles effterleffverske till Berqvare, på alle kong:e saaker med hennes egne landboer utöffver heele rijkedt etc. (till en behagelig tid).¹⁾

Den 22 december.

Öpet breff för her Hans, kyrkieherde i Folkerne sochn, på en halfve punde lest spannemåle aff tijenden vid för:ne kyrkie (till en behagelig tid).²⁾

Den 29 december.

Öpedt breff för Peder Jönsson opå en gård i Förarp i Tutered sochn i Sunnerbo häredt, qvitt och frijtt för all landgille etc.³⁾

Utan ort och dag.

Öppet bref till menige man i Ångermanland och Medelpad angående nya hemmans upptagande i ödemarkerna och om fiskens bättre saltning vid fiskerierna i Norrland.

Efter originalkoncept i RA., enligt senare påteckning från 1559. Sista stycket förut tryckt af A. A. von Stiernman i Saml. utaf kongl. bref . . . ang. Sveriges rikets commerce, D. 1 (1747): s. 168 f., och första hälften i Ur källorna till Sveriges hist. af Emil Hildebrand och Carl Grimberg I (1911): s. 48—49.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder dannemen alle, som bygge och boo udi Ångermannalandh och Medelpada, våre gunst och nåde tilförende etc. Såsom eder, dannemen alle, utan tvill kunnigth och vitterligith är, hurulunde udi alle Nordlanden och synnerligen ther i Ångermannalandh och Medelpada stoor trongh och brist förhanden är

¹⁾ I marginalen: M. R.

²⁾ I marginalen: O[lof] K[nutsson].

³⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

opå heman och jordetorffven, ther aff man sig näre och berge kunde, effter att folkett (Gudh tess loff) fast förökes, så att jorden, som nu brukas och uptagin är, them alle icke väll föde kan, utan nödgas så folkett att ligge och trengies then ene in opå then annen, i somme gårdar otte eller tie starke unge drengier och qvinfolck, sommestedz mere och sommestedz minne; ingen sökier sig andre utväger, utan i så motte ligge och trengies med hvarannen och kliffva hemmanen sunder, så att the her nest förmeckte sig hvarken brödh eller barningh, ligevell vill ingen late lösse sig utt eller vike then annen, endog att andre utväger och tilfelle väll förhanden våre och tileffventyrs aff mong fatigh man, then sig gerne med ären berge ville, företagin och försöckt, som är in på skogerne, ther mongestedz finnes gode legligheter till att rödie skogen och göre gode heman; så bliffver thett them dog ligevell icke undt eller effterlatid aff the bygdelagh, som förmene sig vara ägende udi skogerne, the ther vele egne under sig till fyre eller fem miler eller tileffventyrs mere in opå skogerne, ther the dhå hvarken rett eller skiäll till haffve, förty att sådana äger, som ubygdde ligge, höre Gudh, oss och Sverigis crone till och ingen annen. Så opå thett att tesse Nordlanden ytermere, än som skedt är, måge med tiiden bygges och cronones skatt ther egenom förbättreddt och förökett bliffva motte, och fatige men, som nu haffve hvarken huss eller jordh, kunne komme till besithningh och ytermere barningh, än her till skedt är, therföre haffve vij med vårtt elskelige rigsens rådز rådھ och samtyckie så utöffver ens varit och beslutid, att alle the fatige men, som kunne och förmåge att upsökie sig beqvåme och leglige bolstäder in på skogerne, ther the kunne rödie och brenne skogen utaff, görendes sigh ther sedan heman och besithning opå och göre oss och cronone ther sedan like och skiäll utaff, dhå skall thett stå them friitt och öpett före utan hvarss

mandz gensegn eller förhindringh; ther vij med thette vårt öpne breff fulkomlig samtycke, vor gunstige villie och tillatelsse tilsagt och giffvit haffve och hermed tilseije och giffve, så att hvarkenn sockner, bygdelag, enslige gårdar eller annen bygd skall her effter vold eller mackt haffva att förmene eller förbiude them, som på skogerne eller ödissmarkerne bygge vele, så fierren thett icke skeer på egin bolstad, engier eller fåbett, ther vår fogte samfeltt med tolff uvilde och ther till besvorne men besee och ransaka skole. Icke skole the heller vara förplictige att göre bygdelagen ther någen sone eller gunst före, utan hvad the i så motte uptage och bygge, skole the lige som andre cronones bönder thett under rätt och skiälig skatt niute, bruke och beholle. Ther hvar och en sig effter rette må och skall.

Ytermere giffve vij eder dannemen tilkenne, at vi haffve någre besväringer och clagemåll emott the, som fiskerien bruke, både strömingefiske, laxefiske och torskefiske i alle Nordlanden, att the så falskelige och ilde förvare och salte mest all then fisk, som the hiitt till Stocholm och andre städer sende, så att vij och andre gode men, som mygin salt fisk till våre slott och gårdar behöffve och köpe schole, bekomma icke annett än sur och förderffvatt fisk för våre penningar. Hvarföre biude och förmane vij strengeligen eder alle, som sådana fiskerij bruke pläge, at I effter thenne dagh annerlunde vele förvara och salta eder fisk, än her till skedt är. Her är, Gudh thess loff, icke så dyrtt saltköp i landhett, at I för saltt skuld behöffve att förderffva sådana hoop fisk om årett, som nu skeer, och vele vij eder hermed åtvarnatt haffve, at I ingen sur eller förderffvatt fisk hiitt i landhett före eller sälie schole, så frampt at I icke sådana fisk vele förbrutid haffve. Ther vij strengeligen haffve budit och befaledt våre fogter och embetzmen i Stocholm och all annerstedz, ther fisk sälies och köpes pleger, att

the schole haffve her nöge och skarp upseende utinnen. Therföre måge I dannemen, hvar i sin stadh, tage sig till vare för schada och förderff. Datum etc.

Utan ort och dag.

Till [Charles Dançay] rörande det vänskapliga förhållandet mellan de franska och svenska hofven samt om en svensk utskickad, genom hvilken vidare förhandlingar kunde drifvas.

Efter originalkoncept i RA.

Accepimus tuas literas, vir nobilissime, quæ nobis gratissimæ fuerunt. Nam temetsi nunquam de constantissima fratris nostri christianissimi et potentissimi Galliarum regis amicitia erga nos dubitavimus, tam illius commemoratio nobis fuit longe iucundissima. Et quidem eo nobis gratior esse debet, quod in ea non obscure animi tui propensionem erga nos et nostrarum rerum dignitatem declarasti. Quapropter magnas tibi agimus gratias et petimus, ut in illa tua bona voluntate ad Dei gloriam. cui in primis te studere non dubitamus, perseveres, utque, quantum in te situm erit, nunquam patiaris ullis calumniis aut sinistris opinionibus ullo modo labefactari firmam illam amicitiam, quæ iam a multis annis et veluti hæreditario iure intercessit inter fratrem nostrum christianissimum et potentissimum, Galliarum regem, et nos, siquidem hanc esse perpetuam optamus, neque Deo favente unquam ulla nostra culpa violabitur. Arbovillanus noster per literas nobis significavit, quam amanter secum egeris, et certiores nos fecit de multis rebus, quæ, ut nobis gratæ sunt, sic etiam speramus illas non inutiles nobis futuras. Quia autem suscipiendum est a nobis negotium aliquod futurum, ut iudicamus ad Dei gloriam, et id non occultum esse volumus fratri nostro christianissimo et poten-

tissimo Galliarum regi (modo id fidelissime et prudentissime tua fide fieri possit). ut obviam eamus sinistris suspicionibus, quas non ipse sed invidi alii delatores, ut sæpe fit, temere suscipere possent, huic præsentis nuncio Ioanni Damasio, doctori medico et fideli servitori nostro, fidem ut adhibeas, volumus petimusque, ut, si quid nobis significandum haberes, id eidem ut fidissimo nostro nuncio committere non graveris. In cuius rei et benevolentiae nostræ testimonium, vir amicissime, ad te mittimus munusculum, quod ut boni consulas et nos perpetuo ames petimus. Utque optime ac diutissime valeas, Christum unicum generis humani servatorum oramus. Datum.

Utan ort och dag.

Till drottning Elisabet af England i de svenska sändebudens namn angående hennes tronbestigning och om befästheten af det vänskapliga förhållandet mellan de båda länderna.

Efter det egenhändigt undertecknade (aldrig aflämnade?) originalet i RA. Jfr ofvan s. 55.

Inclytissima studiosissimaque pietatis & virtutum omnium princeps ac regina ser:ma, illustrissimus atque potentissimus Suæcorum, Gotthorum et Vandalorum rex, una cum eius Majestatis clarissimo ac laudatissimo filio, principe Erico, Dei gratia eiusdem regni legitimo successore ac herede d:ni nostri clementissimi, perpetuam vestræ Regiæ Ser:ti a Deo optimo maximo felicitatem impræcantur hasque literas credititias mittunt, quibus pro vestra regia mansuetudine benigno cum favore receptis & perlectis offitiosissime petimus, ut vestra Regia Ser:tas nos benevole audire velit. Quum tam a multis fide dignis viris, quam ex certis internuntijs & literis V:ræ Regiæ Ser:tis in regnum Angliæ evectorio, maximo cum omnium applausu, illustrissimo ac potentissimo Suecorum, Gotthorum et Vandalorum regi atque eius M:tis inclytissimo

filio, principe Erico, Dei gratia eiusdem regni legitimo successori ac hæredi, innotuisset, regina ser:ma, non potuit eorum M:tas, que alioqui erga vestram Regiam Serenitatem peculiari ac singulari quadam benevolentia conflabat, quin audito tali ab eis maxime optato, etsi inexpectato gaudio, summa perfusa esset lætitia. Quapropter ne ab eorum M:te tandiu exoptatum gaudium, minus quam cuperet eorum M:te exhilarasse vestra Ser:tas opinaretur, ipsorum M:tis voluntas fuit, ut de ipsorum M:tis sijncera erga vestram R. S:tem animi benevolentia ac propensissima voluntate innotesceret, nos ad Regiam vestram Ser:tem transmittere. Itaque eiusdem illustrissimi ac potentissimi principis ac domini, d:ni Gostavi, Dei gratia Suecorum, Gotthorum Vandalorumque regis, ac eius M:tis inclytissimi & ser:mi filij, principis Ericij, Dei gratia eiusdem regni legitimi successoris ac hæredis, nomine omnem Regiæ vestræ Ser:ti a Deo optimo maximo fœlicitatem, vitæ decus et longitudinem rerumque ac votorum omnium lætum successum, regni vestri stabile robur et augmentum pacemque tranquillitatem cum omni salute ac prosperitate impræcamur, verum etiam omnem animi intijmam benevolentiam, integerrimam amicitiam ac sijnceram propensitatem in rebusque vestræ Regiæ Ser:tis & regni nostri promovendis perpetuum favorem et mutui foederis sanctionem offerimus, vestram Regiam Ser:tem obnixè rogantes, hanc illustrissimorum regum dominorum nostrorum clementissimorum benevolam ac sijncero affectu oblatam amicitiam eadem animi sinceritate velle suscipere idque ex eorum M:tis parte habere persvasum, quod ab intimis ac sinceris amicis omnino sit expectandum. Quoniam autem summa rerum necessitudo ac series, quibus principum ac regum regnorumque amicitia & confoederationes solent conservari, eo semper provenerunt, quod principes mutuis aut congratulationibus amicitia suæ fidem fecerunt aut certo inter se sancito foedere certa ac ma-

nifesta suæ benevolentia ac initi foederis signa ac inditia tempore suo commonstrarunt aut firmissimo atque sanctissimo sanguinis coniunctionis vinculo se suaque regna ac terras optata pijs omnibus pace frui curaverunt, id iam a longo tempore eorum M:tas premeditata, cum diutius de rerum mutua communitatis et confoederationis tractatione inter vestrae Regiae Ser:tis et eorum M:tis regna exagitasset, hanc partem illustrissimi regis Eduardi sexti, Regiae V. S:tis fratris pientissimi, tempore tractare incepit. Sed quum ob eius ex hoc seculo migrationem nihil esset effectum, eadem iterum (tantus erat quemadmodum nunc est eorum M:tis cum vestro regno ineundi foederis affectus) ad reginam Mariam, vestrae Regiae Ser:tis sororem eximiam, missa legatione proponi atque inchoari curavit. Veruntamen cum etiam eius rei alterius tractandae (morte illustrissimae reginae Mariae interveniente) ablata fuerit omnis occasio, eorum M:tas in eadem, qua prius declaravimus, erga vestram Regiam Ser:tem animi permanens sinceritate nos, ut ad Dei gloriam vestrarumque Regiarum Ser:tum ac regnorum honorem, decus & utilitatem eandem ac quae prius per ipsorum M:tis legatum, prudentem virum, dominum Dionisium Burrheum oblata est, amicitiam confoederationemque perpetuam denuo offeremus ac proponeremus, transmiserunt. Quam quidem oblatam amicitiam confoederationemque pro V. R. S:tis summa prudentia ac mansuetudine benigno cum favore serenoque affectu et consensu, ut a nobis ex praefatorum illustrissimorum regum dominorum nostrorum clementissimorum parte sincera cum animi propensitate V. R. S:ti proponitur, rogamus excipere. Quod equidem et optamus et omnino speramus cum nihil, nisi pijs, iustis, licitisque ac utroque regno utilibus conditionibus et medijs attentare vel proponere aut velimus atque pretendamus. Nihil enim magis pium quam florentissima ac opulentissima regna ac potentissimas pietatisque et virtutis

studiosissimas nationes perpetua amicitia ac confoederationis associatione coniungere. Nihil magis iustum quam tantos populos mutua ac firmissima foederis sanctione roboratos, ab omni hostium metu tutos reddere. Nihil magis licitum quam pacem, securitatem & libertatem in tantorum regnorum administratione fovere. Denique nihil magis utroque regno utile quam ipsorum incolas ab omni metu et susceptione aut aliquo hostium periculo ubique terrarum communicantes atque sua commercia agentes conservare. Quæ equidem omnia eam, quam V. R. S:ti proponimus, amicitiae ac foederis communionem omnino sequutura maximis non solum, verum etiam evidentissimis rationibus possemus ostendere, nisi prolixitate orationis vestrae R. S:ris aures vereremur obtundere hæcque vestrae R. S:ris exactissimo iudicio satis esse perspecta consideraremus. Quamvis quis forsitan dixerit nullam antea fuisse Anglorum cum Suecis associationem ob idque fore difficile eos cum sibi ignota gente hanc, quam præterdimus, associationem observare, certissimum tamen est gentem Angliæ diu cum ipsis Suæcis & Gotthis arctissimam observasse amicitiam ac confoederationem idque tam linguæ affinitas quam ipsæ testantur historiae, ita ut non sit dubium, Anglos cum nostris, qui non solum natura sunt simplicitatis & humanitatis amantes, verum etiam pacifici et suis finibus contenti minimeque aliorum fortunis invidentes, rerumque omnium inventuros facilitatem, ita ut audacter et merito id unum ausimus asserere nullum hoc tempore honestiorem, convenientiorem aut etiam tam commodam V. R. S:ti posse afferri amicitiae ac mutui foederis associationem quam que tam pijs, iustis, honestisque ac vestro regno utilibus conditionibus eidem V. R. S. a nobis proponitur. Quæ cum ita sint, præfatorumque illustrissimorum principum ac regum dominorum nostrorum clementissimorum petitio sit tam ad Dei gloriam quam ad fortissimarum gentium con-

iunctionem & utilitatem, tanque secundum Deum et naturam sancta, honesta, iusta et æqua, quam offitiosissime petimus, ut nobis clementer respondere, optatumque favorem ac consensum exhibere vestra Regia Serenitas velit.

Gostavus.

(Spår af sigill.)

Utan ort och dag.¹⁾

Till Simon Wolder angående föreslagna giftermål mellan konungens andra dotter, prinsessan Cecilia, och pfaltzgreffe Ludvig von Simmern, samt mellan konungens tredje dotter, prinsessan Anna, och greffe Poppo af Henneberg m. m.

Efter det mycket skadade originalet i Revels stadsarkiv.

Gustaff *etc.* Unsern gunst und gnedigen willen behvor, lieber besonder. Wir haben aus deinem letztem schraiben vernhomen deinen angewandten fleis inn bewustenn sachenn, desgleichenn des durchlechtigsten hochbornen fürsten unnd herren, hern Otto Heinrichs, des churfürsten etc., unsers lieben ohmen, schreiben entfanggen samt deinem bedencken was darauf ferner zu thuen. Und zum erstenn lassen wir unns gnedigst gefallenn, das mit pfaltzgraff Ludwigken dem jungern vonn Zimmern ist gehandelt. Und dieweill beij Saxen unnd Hessenn inn dieser zeit nichts austzurichtenn und nicht gewisses zuspieren, wie du in deinem schraiben vor meldest und wir auch selbest erachtenn konnenn, so seghen wir doch gern, das aller muglicher fleis angewandt, das hochgedachter pfaltzgraf von Zimmern auf unser seiten zu bewegenn, unnd ob es geschehenn könnte (wie du berurst) das [er] sich mit . . . hierener vorfugen

¹⁾ Prinsessan Anna, som i skrifvelsen säges vara fjorton år gammal, föddes den 19 juni 1545. Greffe Poppo blef första gången änkring 1558. Brefvet tyckes emellertid vara skrifvet före den 1 okt. 1559, då prinsessan Katarinas bröllop firades.

möch[te] als wir solchs von das es aus seinem eig. . . . unnd was der almechtige geburlicher und billicher möchte werden (wie du zum teill unser meinungk zuvorn woll vorstanden), darin wolten wir unns willigk unnd geneigt ertzeigenn. Inn gleicher gestaldt magst du auch mit graff Poppen von Hennebergk handelenn. Doch dieweill wier unser liebe dochter Katherin dem edelenn wolgebornenn graffen von Ostfrieslandt zugesagt unnd vorsprochen, unnd dem pfaltzgraffenn vielleicht die andere unsere dochter mochte gefallenn, schicken wir dir die abconterfeijungk der dritten unser dochter, ob dem graffenn von Hennebergk dieselbien mochte angemem sein, das [du] wollest dich erkundig [doen]. Unnd wiewoll sie noch jungk und beij vierzehenn jharenn, so wird sie doch innerhalb kurtzer zeith manbar werdenn. Du magst derhalbenn beide abconterfeijungenn dem pfaltzgraffenn erst sehen lassenn, unnd was im nit gefellich, darnach dem graffenn, unnd uns ferner dorauf beider ir gemut erklerenn. Dis alles thuen wir [dich] gnedigst vortrauen und vorsehenn unns, [dass du] [wi]rdist deinen fleis anwenden und diese sache treulich und woll vorrichtenn etc. Was des churfursten schreibenn belangen thuet, können wir dich nicht bergen, das dieweil der churfurst selbest unser freundlich erbieten abgeschlagen, so doch die form des vorschreibens nit anders dan nach seinem eigenem originall ist gesteldt wordenn, können wir zu dieser zeith nichts weiters zu der sachenn thuenn, noch unns selbst annötigenn, eher dan wir mit dir deshalben underredinge habenn und eigentlich desfalls des churfursten gemut von dir vorstehenn mögen. Als dann wollenn wir unns weiter kegen dich erclerenn. Die wagen, so du meldest, die wir mit dem erstenn zu Luebeck oder Dantzigk sollenn machen lassen, können wir nicht eigentlich deine mainungk vorstehen, vorhoffen aber, wen alle andere sachen vorrichtet

wehrens, würde in dem fhall guth radt werdenn, und haben dir dis auf dein schraiben zu dieser zeith beantworten wollenn, des gantzlichen vortrauens, du wirdest dich kegen uns also fleissigh, treulich und auffrichtigk in unseren sachen vor[halten], wie du uns gelobet unnd und pflicht mit derumb mit erkennen und be[falen dir Gott]. Gegeben uf unserm schloss

Utanskrift: Dem ernvhesten unserm diener unnd liebenn getreuenn Simonn Woldernn.

TILLÄGG.

[Vadstena den 18 mars].

Instruktion för Charles de Mornay vid underhandlingar med franska sändebudet i Danmark, Charles Dançay.

Enligt afskrift i RA. Datum framgår af Titularregistret 1522—1568.

Instructio articulata ea complectens, quæ ex mandato illustrissimi potentissimique principis ac domini, domini Gostavi, Dei gratia Suecorum, Gothorum Vandalorumque regis, nobilis ejusdem Majestatis servitor Carolus de Mornaj apud christianissimi Gallorum regis legatum, generosum Carolum Danzæum, in Dania acturus est.

Primum cum Regia Majestas Sueciæ jamdudum tam ex relatione prædicti Caroli de Mornaj, quam ex literis generosi Caroli Danzei, christianissimi Gallorum regis legati in Dania agentis, quo pacto idem Danzæus christianissimo Gallorum moderno regi ejus M:tis promptissima studia, integerrimam amicitiam et benevoli animi promptitudinem significarit et obtulerit, clementer cupideque

intellexisset, cumque ejus M:ti cum illustrissimo victoriosissimoque piæ memoriæ principi ac domino d:no Francisco, patri ejus Ser:tis dilectissimo, multos annos sincera intercessisset amicitia, foedus, fraternus amor et mutua officiorum vicissitudo, ob id eius M:tem non minorem, quam olim in parente collocaverat, amicitia et fraterni amoris fiduciam in ejus Ser:te ponere et nihil majori desiderio cupere, quam ut Ser:tas ejus animum sibi conjunctissimum reddere, amicitiam, foedus et fratrum amorem in perpetuum cum ea colere possit, seque in ea re Ser:ti ipsius promptissimam suam denuo efferre voluntatem, studium et officium. Nam animo fraterno et benevolo christianissimi regis, ex literis Danzæi intellecto, ejus M:tem pro veteri amicitia, quam cum parente ipsius Ser:tis studiose diligenterque coluerit, esse paratissimam quæ pro sua virili ejus Ser:ti non minus quam piæ memoriæ patri Francisco studio suo gratificari, et id quod in ejus potestate sit officij præstare vehementer cupiat, ideoque Carolo Danzæo hoc nomine quod ejus Majestati in offerendo et declarando ultro citroque utriusque regis fraterno animo studium suum fideliter probarit, clementer agere gratias han[c]que ipsius operam habere acceptissimam eamque ita aliquando remuneraturam, ut ejus recordatio Danzæo aliquando usui esse debeat.

Cum autem christianissimus Gallorum rex, ejus M:tis frater et consanguineus, singulari amicitia gratificandique studio adductus, privilegia et immunitates quasdam in M:tis ejus et subditorum Sueciæ usum in Gallia concedere, et pro ea re commodius tractanda exemplar quoddam privilegiorum ab illustrissimo victoriosissimoque principe ac domino d:no Carolo, olim Galliarum rege, civitatibus anzæ teutonicæ concessorum, ad cujus modum ejus Majestas pro commoditate et ratione suorum regnorum minuendo vel addendo aliquot, quos a christianissimo rege peteret, conscriberet articulos, adiuncta non dubia

promissione ipsius Ser:tem in M:tis ejus amicitiam et gratiam ea amice et benevole confirmaturam per legatum suum transmitters dignatus sit, Majestatem ejus istiusmodi christianissimi Gallorum regis animi promptitudinem et oblatum officium grato amico cupidoque animo intellexisse et accepisse, pollicerique se hoc erga eius Ser:tem quocunque tempore amicitiae studijs pro dignitate vicissim pensaturam, in cujus amicitiae et gratiae mentis declarationis maius argumentum etiam eius Majestatem literas, quibus benevoli et fraterni animi studium uberius declararet, Ser:ti ipsius misisse, certa spe et fiducia christianissimum regem, tanquam ejus M:tis fratrem dilectissimum, non solum nuda promissione, sed et scripto signatoque diplomate oblata privilegia ejus M:ti concessurum.

Quod ut eo commodius fieri queat, M:tem eius domino legato articulos ipsos, tum ad exemplar privilegiorum ansæ teutonicæ factos, tum etiam ad rationem et statum hujus regni aliquomodo directos, per servitorem suum nobilem Carolum de Mornaj transmitters clementerque postulare, quo eosdem nacta commoda occasione ad christianissimum regem referre causamque hanc sibi ita commendatam habere et promovere velit, quemadmodum Majestas ejus indubitata de ipso concepit spem et fiduciam.

Quod cum factum fuerit et ejus Majestas legati studio christianissimum regem, fratrem suum dilectum, in articulos hos consentire intellexerit, statuisset legatos suos solemnes pro tractando, ratificando absolvendoque negotio ad Ser:tem suam pro more ablegare aut etiam, si commodior hujus negotij tractandi et perficiendi ratio a legato excogitari posset, quo minus tam longinqua missione legatorum opus sit, eam fore M:ti ejus ratam et acceptam.

Postremo, quamvis eo tenore privilegia a christianis-

simo rege obtineantur et diplomate confirmentur, nihilominus tamen ejus Majestatem ipsius Ser:tem officiose rogatam velle, quo amice et benevole apud suos subditos id agere velit, ut privilegia etiam inviolata serventur, Sueci istis immunitatibus et libertatibus in Gallia civitatibus terra marique sine publico vel privato impedimento libere fruantur, ab eius Ser:tis præfectis, capitaneis cæterisque in negotiationibus suis defendantur, atque etiam quidam ex viris nobiles autoritate præditis et justitiæ æquitatisve amantibus a christianissimo rege ordinentur constituanturque, qui sint quasi privilegiorum conservatores et Suecorum in justis causis protectores et patroni.

Super quibus omnibus et singulis, quid Danzæus apud christianissimum regem dominum suum efficere, promovere et obtinere possit, Regiam M:tam Sueciæ a domino legato expectare responsum.

Quod autem ad matrimonia et sanguinis arctiora illa vincula inter quosdam principes Gallia et serenissimos principes Sueciæ, Regiæ M:tis filias, constituenda attinet: Quandoquidem R. M. Sueciæ non minori fraterni animi benevolentia studioque singulari erga christianissimum Gallorum modernum regem quam ejus piæ memoriæ parentem affecta sit, imo pari amore et amicitia prosequatur, nihil sane majori desiderio ejus M:tem cupere, quam ut non solum inter se et christianissimum Gallorum regem, sed et ejusdem regni principes amicitia perpetua, foedus vinculumque indissolubile constituatur. Et licet ejus M:tas, ut per Danzæum hac in re aliquid ad utriusque regni commodum attentetur, lubens patiatur, attamen Regiam M:tem postulare ab Mornay, ut ita cum Danzæo agat, quo graviter, caute, secreto et ita hæc negotia tractare velit, ne ad ejus M:tem vel familiam inde damnum, vel etiam sicuti fieri solet, cum ejusmodi res levius quam decet tractantur, macula vel ignominia redundet. Et im-

primis cum Gallia magno locorum intervallo a Suecia disjuncta ita ut ejus M:tas ordines, familias statusque regni, nonnisi per historias calleat, multominus principum ipsorum notitiam ullam habeat, operæ pretium videri, antequam ejus M:tas aliquid certi in tam gravibus causis statuere possit, ut prius exploratis rebus omnibus ejus M:tas de singulis circumstantiis regni et præcipue cum per ejusmodi matrimonium et affinitatem hæc regna perpetuo foedere, associatione et amicitia invicem connectantur et implicentur, ut de principum istorum, qui ejus M:tis filias in matrimonium petent, origine, generis nobilitate, familiæ vetustate, corporis et animi dotibus, authoritate et gratia apud regem, de potentia, divitijs, fundis, arcibus, civitatibus, possessionibus, annuisque proventibus, item de subsidio, commodo et utilitate regno Sueciæ ab eiusmodi principibus eorumque propinquis et amicis expectanda, ejus M:tas omnino certior reddatur; item ut principes, qui ejus M:tis filias ambiunt, non solum in singulari quadam dignitate, honore, officiis, authoritate et gratia apud christianissimum regem et ordines regni constituti, sed etiam ex regio sanguine sint oriundi aut alioquin regi affinitate conjuncti, nedum obscuri generis vel etiam regi et ordinibus regni exosi.

Regiam M:tem quoque velle præscire secreto proventum annuum fundorum, quos princeps uxori loco donationis propter nuptias daturus sit.

Cum autem principes Galliæ regi, tanquam vasalli et feudarij immediate subjecti, nec sine consensu regio in possessionibus immobilibus donandis sui juris, omnino necesse erit, ut christianissimus rex non solum istiusmodi qualicunque dono propter nuptias consentiat, sed etiam id diplomate suo confirmet et ratificet promittatque se principes istos dignitate et honore ampliori gratiaque regio more ornaturum.

Prolibus etiam, si quæ procreentur, ita cautum sit,

ut non solum sint legitime bonorum et possessionum hæreditariorum, verumetiam dignitatis et honoris aviti successores a rege et ordinibus protegantur, defendantur et in bonis et dignitate conserventur.

Ut etiam regis Sueciæ filiæ, quæ Gallo principi in matrimonium tradentur, pro suo ordine et statu necessariis, gyneceo et aliis, quas principes foeminas habere decet, rebus et regionis mores postulant, a marito ornentur, nec per eum aut alios superiores quosve ad papisticam religionem cogantur. Nam quamvis regna Sueciæ et eius M:tas se cum christianissimo Galliarum rege et ejus regnis quantum ad amplitudinem, splendorem et majestatem attinet, minime comparet, et non solum fraternam illam amicitiam, quam in parente ejus apertius declaraverat, cum ejus Serenitate quoque suscipere, sed etiam cum Galliarum regni principibus conjunctionem et necessitudinem contrahere affectet; attamen ejus M:tem esse nihilominus regem in suis regnis et pro naturalis legis præscriptione erga filias suas tanquam regias proles istiusmodi paterno affectu et amore, ut sane eas principi ignobili vel egeno, apud quem non, sicuti principes foeminas decet, alentur, sustententur et ornentur cum honesta et ampla principique digna dote, in matrimonium tradere nolit.

Cum etiam moris sit, ut principes et præsertim inferiores ad superiores pro seria tractatione istiusmodi negotiorum legatos suos solemnes mittere soleant, oportebit principem, qualiscunque is fuerit, ad Regiam M:tem hac de re suos mittere legatos, nam filias suas alicui obtrudere ejus M:tas nec vult nec opus habet, quotidie enim reperiuntur et nobilitate, forma et divitijs pares principes, qui eas petant. Causam autem, quod hæc ratio attendandi per legatum ipsius M:ti placuerit, hanc esse, quod singulari desiderio christianissimi Gallorum regis affectet amicitiam et animi coniunctionem, ad quam captandam putet ejus M:tas hanc viam et rationem non in-

commodam. Cum autem ejus Maj:tas facile pro sua prudentia intelligat, quam difficile et molestum ipsi principi in has longinquas terras futurum sit iter, ita ut sine periculo id non facile fieri possit, non cupit eius M:tas, ut principes ea de re se ipsos in Sueciam conferant, verum devitandi periculi causa vult eius M:tas in principis honorem et decus filiam suam ipsi principi domum mittere et, cum de transportanda dote conventum fuerit, eandem quoque principi exponere.

Quum autem eius M:tas non dubitet, quin illi, per quos Danzæus secreto hoc negotium subornaturus, acturus et moturus est, quid ejus M:tas filiabus in dotem dare constituerit, deque personæ circumstantiis scire cupiant, Carolus de Mornaj personarum qualitates, formam, mores, studia et institutiones principibus dignas d:no Danzæo explicare poterit. De dote vero, si interrogatus fuerit, respondebit Reg:am ejus M:tem cuilibet filiæ tonnam auri, ut appellant, vel centena millia talerorum in dotem destinasse, sed nihilominus principi isti, quicumque is fuerit, prout genere nobilior, christianissimo regi sanguine propinquior, possessionum et fundorum ditior et etiam in constituendo nuptiarum dono liberalior majus quiddam ab ejus M:te expectandum esse.

Quod autem ad paraphernalia attinet, M:tas ejus ornatu, vestibus, gemmis et omni genere pretiosis lapidibus, catenis annulisque aureis argenteisque suppellectiliis pro ordine principis foeminæ consuetudine moreque regnorum Sueciæ filias tanquam proles regias pro dignitate et decore ornabit.

Hæc singula quæque Reg:æ M:tis servitor Carolus de Mornaj d:no Danzæo ex mandato ejus M:tis referet, attamen ut Danzæus hæc apud se secreta habeat et prudenter, quemadmodum istiusmodi negotiorum ratio requirit, in his agat, ne quid detrimenti maculæque ejus Majestas aut regia familia inde capiat; quemadmodum ejus M:tas de

fide, diligentia studioque Danzæi hac in re nihil dubitet, id etiam pro merito ejus M:tem erga Danzæum clementia et officiis rege dignis remuneraturam.

Cavebit autem summopere Carolus de Mornay, ne quicquam in his negotiis præter ea, quæ in hac instructione ipsi demandata sunt, cum Danzæo agat, statuatur, promittat, consentiat aut etiam quoque se intromittat, nec etiam hanc M:tis ejus instructionem Danzæo ostendat, aut legendam tradat concedatve, sed in hanc sententiam se Reg:æ M:tis animum obiter intellexisse dicat, quo ejus Majestas postmodum tanto liberiores in his negotiis statuendi agendique facultatem habeat, nec cuiquam promissis obstricta sit, sicuti etiam ejus Majestas in his rebus omnibus liberam agendi statuendique pro sua voluntate potestatem protestatur. Proinde Carolus de Mornaj hoc negotium et commissa mandata ita tractet, ne in aliqua re hujus instructionis egrediatur et præter nostrum mandatum se quoquam intromittat. In eo facit quod servum fidelem pro regio mandato serio facere decet.

Gostavus.

Vadstena den 22 mars.

*Till borgmästare och råd i Reval angående från ryssarne
röfvadt gods.*

Efter original i Revals stadsarkiv.

Gostaff etc. Ersame liebe besondernn, ob wier unns wol zu euch gnedigst vorsehenn, wier solten auff unser nechst gethanes gnedige schreibenn vonn wegenn der guther, so durch etzliche aus ewer stadt Revall unlangst denn reussenn auff unsernn sthrömennt enthommen, abegeraupt unnd inn Reval gefuret wordenn, so wol der gefangenn halbenn, welche umb solcher

gewalt unnd geubtenn frevels willen alhie beij unns inn vorhafft gehalten, vorlengst nicht allein gepuerlich beandwortet sein, dan ir soltet auch unserm gnedigenn gesinnen nach die theter zu wercklicher restitution der selbtigenn guther guthwillig mit ernst gehalten habenn; so vormerkenn wier doch, uns nicht weinigk zu beschwer unnd vordriess, bis daher gar nichts ausserhalb dem das uns vonn dem hochgebornenn furstenn, unserm freuntlichenn liebenn sohenn, hernn Johann etc., hertzogenn zu Finlandt, neulicher zeit ein vormeinte supplicationn, bericht unnd vorgewanthe entschuldigung Gothschalck Zimmermans, domit er sich vormeintlicher erfintlicher weise zu purgirenn understehet, zukommen. Wier wissenn aber solchenn seinenn gesmuckten bericht unnd dargebenn nicht allein nichtigk, sondernn habenn es auch mit dem jegenspill viel anders dartzuenn unnd beweisen dann was Bertolt Buschmann uns desfals auch Clawes Christiernsons halbenn, die wir beide vor unns gegenn einander zu vorher gestellet, vonn gemelthenn guthernn, wo hin sie kommen, auch wer dero genossenn bekanth unnd betzeuget ist mit gemeltenn Zimmermans gegebenenn vorsiegeltenn handschriefftenn, so wol des Buschmannes ausgesagtenn gezeugnussenn, die wier unserm stadthalter zu Wijburgh zugeschickt denn reussenn zu zeigend, so sich der entnommenen guther halben vor ime beclagenn wurdenn, vonn welchenn so jemant weither urkunth begerendt beij gemelthem unserm stadthalter wol fordernn magk etc., genugsam zubescheinen, wie dem allenn, weilnn wier euch inn unserm vorigenn schreibenn hievon allenthalbenn unsers gemuts meinungk zuvornhemen gegebenn, derog[e]stalt das wier weiterer probationn, weilnn es die thadt unnd der ewer bekanthusschriefft unleugbar zeuggenn, unnotigk erachtenn. Als wollenn wier euch nachmales hiermit inn gnadenn euch selbst zum bestenn vormanet habenn, ir wollet dartzu ohnn weiter vorgebliche dilation

unnd aufftzugk vordacht sein unnd die ernste nachforschung unnd versehung thuen lassenn, domit die geraup-
 tenn guther, so denn reussenn auff unsernn sthrömen
 entnommen, denselbigenn restituiret unnd wider er-
 stadtet, ader aber auch ahnn unsernn sthadthalther ge-
 gegenn Wijburgk vorschicket mogenn werdenn, dann wier
 ohnn nott erachtenn alhie zu repitiren, was wier vonn
 ernster, des grosfursten beij unns umb restitution des
 schades ersuchung unnd anforderungk im nechsten
 schreibenn genugsam vormeldett, dabeij wier es auch
 für dismall bewendenn unnd beruhen lassenn wollenn etc.
 Do aber dieses unser gnedigs pillichs gesinnen beij euch
 nachmales, wie bisdaher geschehen, kein stadt findenn,
 noch derg[e]stalt, das ethwes fruchtbarlichs im werck dar-
 auff erfolgenn solte, vonn euch angenommen, uns aber
 ader denn unsern einiger schade, nachteil oder ungedeij
 (inn massen wir uns vonn gemeltem muschoviter solchs
 dachlich zuvormuthenn habenn müssen) doaus entstehenn
 wurde, wollenn wier uns hiemit nachmales auf unser
 nechstgethanes schreibenn unnd protestiren referiret unnd
 gezogenn, auch uns gegenn unnd wieder euch desfalls im
 bestendigster mas unnd form des rechtens zum uberflus
 hiemit bewaret habenn, welchs wier euch hiemit also inn
 gnadenn nicht vorhaltenn wollenn. Datum auf unserm
 schlos Wathstehenn denn 22 martij anno etc Lix:ten.

(Sigill.)

Utanskrift: Denn ersamenn unsern lieben besondern,
 burgemaistern und rathmannen der stadt Revall.¹⁾

¹⁾ Senare anteckningar på brevets yttersida: R. 23 aprilis a:o 59. Ein
 . . . schreiben um restitution der guter, so den russen genommen und will
 ijre Ko. Mt . . . protestiren bei der stadt.

1560.

Stockholm den 1 januari.

Till Joakim Bulgrin angående de livländska fångarnes förvaring.

Riksregistr. 1560, fol. 1. I Protokollon är samma bref dat. den 3 januari.

Vår gunst etc. Vi lathe tig förstå, Jochim Bulgrinn, att effter fast ovist ähr, hure lägenheterne sig kunne begiffve her effter med rydzen och Lijfflandtt, och effter man skall haffve till att förmode, att um rydzen får överhanden, skall han då vele haffve tiltaell till oss um the lifflendesche fånger, som haffve tastett på rydzerne på våre strömmen och vij haffve bekommitt fenglige, och hvar då samme fånger icke kome tilstedz, så skulle han tileventyrs räcknett fast högtt med oss etc., hvarföre skicke vij nu så många aff the lifflendesche fånger, som hijtt till Sverige udi nest förbidden sommer komme, till Findland igen, effter som thette inneluchte register för-meller, upå detth, um framdeles så kunne behöffves, att the då våre något nermere ther för handenn, att man them för:ne rydtzer tilstelle och öffverandtvarde, hvar the eliest ingelunde tilfridtz stelte bliffve kunde. Och ähr vår vilie, att tu förlegger samme fonger till the slått och gorder ther uthi Finlandt, som ähre Tavasthus och Nyslått, och på the gårdar, som i samme lähnn belegne ähre, och att man ingelunde tilsteder samme

fånger komme till the orther, som ligge vid Saltesiön eller emot Reffle, ther the kunne bekomme tilfelle att stige in på någet skep och ther med hugge sin koss. Her um tu endeligen på thett flitigeste bestelle vilt, så att the ingelunde unkomme, som tu viltt göre thett oss åhr behageligit. Tu viltt och alvarligen förmane fougterne upå the slott och gårder, som förschriffne fonger tillagde bliffve, att the lathe alletijd haffve på them flitig achtt och tijlsyn, effter som för nöden ehr, och såsom the vele vette sig um theris egine velferdt förvarede, ty um noger aff samme fånger undflyr och bortkomme, vele vij då haffve både tig och the andre ther um på thett sckarpeste tiltale. Ther tu och the andre måge vette sig fulkommeligen effter rette. Datum Stockholm 1 januarij.

Stockholm den 3 januari.

Till utvald konung Erik angående den svåra skjutsningstungen och om sparsamhet med provianten på slott och gårdar.

Riksregistr. 1560, fol. 2.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Erich, vij förnimme aff [o: att] then menige man både udi Uplandt, Östergötland och flerestedz besverer sig flux um thenne öffvermåttens skiutziegning [*sic*], som udi thette hele åhr varitt haffver och en nu dageligen scheer, i thett att then eene hop effter then annen hafver struckett och utgardett hele landett igenom både up och utt, så att tilbefruktendes åhr, hvar man snart icke holler uppe med sådane skiutzreser och gardningar, att ther aff måtte opfödes och upvexe någet obeståndt eller annat, thett som besverligit kunne vare. Tett tu ville med alsom störste flijtt öffvervege och tiltäncke, att med alle sacher måtte förnuffte-

ligen betäncktt bliffve och thett minste man kunne udi then måtten betunge almogen etc. Tu viltt och icke drage alltt för starck med titt hoff till våre slått och gårdar, upå thett ordningen, som vij haffve latidt stelle opå gårdernes förtäring, motte bliffve ved sig, så att ryttere och andre, the som igen bliffve, icke måtte haffve någon brijst opå fetalie. Ther tu tig, käre son, effter rette viltt. Then alz:te Gud tig faderligen och kerligen befallendes. Datum Stocholm 3 januarij.

Stockholm den 4 januari.

Till Joakim Bulgrin angående årsväxten i Finland, om den hästexport, som egt rum till trots för utfärdade förbud, om täta rapporter rörande de livländska förhållandena och om en mandråpares straffande.

Riksregistr. 1560, fol. 2 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij haffve aff tin schrifvelse förnummitt, Jochim Bulgrin, att udi vår käre sons her Jahans etc. lähn ehr passelig årssvexst bliffven udi thette nu nest framlidne år, hvilchet osz och väll behager etc. Så vele vij tig icke förholle, att oss ähr til vetendes vordett, thett någre hundrede hester schole vare udförde i fremmende land aff vår käre sons förstendöme udi nest förlidne sommer och höst, endog vij sådane utföring utöffver hele richet vid höxste straff haffve latid förbiude, hafve och alment latidt förkunne, att inge hester schole utföres, och ähr oss slett inthet behageligit, att sådane förbud, som dog skeett ehr för menige richsens beste skuld, skall icke vare så vell achtett udi thett lähn som annerstedz, effter vij vell täncke kunne, att vår kere son haffver icke heller annett befalett sine tienere, uten att the ju schole rette sig effter thett vij them la the befale och thett troligen effterkomme, och hvad vij

förbiude, haffve fördrag så vell ther som annerstedz. Så vele vij tig her med alvarligen haffve förmanett, att tu ett scharp inseende schalltt haffve med thett selskap, som vårtt mandatt och befaling öfvertrede, och att tu tager them vijd halsen, som sig anthen udi så måtte heller eliest med olydne och ohörsamheett emott oss haffve latidt förnimme, skickendes them till oss välförvarede, att vij her kunne lathe handle med them, effter som sachen kreffver.

Hvad tin schriffvelse belanger um tidender, kunne vij tencke, att lägenheterne både udi Rydzlandt och Liiflandt haffve sig vell myckitt förändret, seden tu oss senest tillschref. Sehe förtenschuld gerne, att tu stedz haffver visse kunskaper uthe, som retteligen kunne förfare, hvad upå ferde ehr, och att tu och stedz med bud öffver bud osz förstendiger, hvad tu kan förnimme, som osz macht opå ligger.

Ten Joen Larsson, som haffver bedriffvit thett manslag, tu schriffver um, må tu lathe stå sin rett. Ther tu må rette tig effter. Datum Stocholm 4 januarij.

Stockholm den 4 januari.

*Förläningsbref för Simon Mårtensson på Negelstena gård
i Håbo-Tibble socken.*

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)
I Protokollon är samma bref dateradt den 3 januari, hvarjämte i marginalen N. I. är antecknad som relator.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så uppå thet vår tro tienare Simon Mårtensson sig tess troligare och flitigare skall befinna och bruka låta udi alle måtte udi then befallning vij hafve honom umbetrodt, hafve undt och effterlåtitt, som vij och nu med thetta vårt öpne breff (oss till en behagelig tijdh) unne och effterlåte honom ett vårt cronehemman, benembd

Neglesteen, liggendes i Tibbelle sochen udi Håbo härade, till att bruka och besittia frij för all uthskyller, som ther aff åhrligen affgå bör. Ther vår cammerer och alle andre måge vetta sig effterrätta, icke görendes för:ne Simon här emoth något hinder eller förfång. Stockholm den 4 januari anno 1560.

Stockholm den 5 januari.

Till Jakob Henriksson [Hästesko] angående försäljning af spannmål mot andra varor, om hästexporten, om anskaffandet af byggmästare, om Erik Svenssons olämplighet som fiskefogde och om befallningen på Viborg.

Riksregistr. 1560, fol. 4. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 382—385.

Vår gunst etc. Vij haffve unfånget tin schriffvelse, Jacop Hindrichsson, och som tu till thett förste låther förstå, att spannemåle haffver icke varit myckitt dyr udi förliadne sommer och höst ved Nylandz sidenn etc., så förtäncker tig vell, att vij på then berettelse, tu gjorde osz i nest förliadne sommer um ten nöd och breck, the hade um spannemåle udi för:ne landzender, lathe förskicke heden och dijt en hop spanmål till att gøre the nödtörffige ther med unsetting för liche och skäll, och haffve dog förnommitt, att samme spanmål en nu ligger all oförytrett, kan och skeett vare aff then orsach, att thenn menige man icke haffver rådih till att lösen för penger. Så haffve vij icke heller så myckit hardt stått effter penger för samme spanmål, uten haffve befalett them, som skulle förytren, att tage varer, både trån och annet, hvad som then menige man kunde åstadtkomme etc.

Vij åhre och tilfridtz, att ther um än nu så bestelles, synnerligen att vij måtte bekomme trån, tiere, elgzhuder och breder för för:ne spannmåle, och sedenn them för-

ytre lathe till vårt gangn och beste, effter som tu udi tin schriffvelse förregiffver etc.

Hvad som belanger the hester, aff vår käre sons her Johans etc. förstendömmen utriches förde ähre, ähr osz platt inthet behageligt. Vij haffve och tilförende latidt schriffve hans befelningzmen ther um till, såsom vij och nu tesligest vår alvarlige mening them haffve latidt förstå, att the vid höxste straff inge duglige hester aff richet schole utstedi etc.

Vijdere hvad vår mening ähr um the ödestämpter, ther i landet allestedz finnes, haffve vij offte förständiget våre befalningzmen, som ther um borde retteligen bestellet. Vij haffve udi lijche måtte och så nu upå nytt them med vår schriffvelse [tilkännegiffvit], hvad vår villie och mening ähr um sådane tompter, ehvad frucht thett skaffe kann.

Then kranevindtz byggeren, tu haffver latidt förstå för bygningens schuld i Vijborgk behöffves, lathe vij skicke ther heden her ifrå Stocholm een ved namn Simon, men Pavell Koberg kunne vij icke umbäre hädenn, effter her ähre någre bygningar både i Östergöttland och flere stedz, som han måtte hålle på och göre ferdige, ty the ehre ther och storligen förnöden. Vij haffve her och ingen råd till byggemestere att schicke ther häden, uthan see en nu för gott och rådeligit, såsom vij och vårt betenkende haffve uptächt tilförende, att man måtte haffve bud till Reffle eller till någre andre orther i Tyslandt effter någon förständig och förfarenn byggemester. Vij förmode och, att ther någon synnerlig flijt föreventd blifver på the orther, som allehände kunstenehre vancke, kan vell finnes råd både till byggemestere, muremestere och andre flere, som bruchlige vare kunne.

Och thett tu lather förstå um Erich Svenszon, att han icke nogsampt schall kunne bestå the fijscherij, som han haffver tagit sig an till att förrestå, så kunne vij

väll tänckie, att um han en fast hade ther till förståndh nog, funnes han dåg föge flitig eller trogen ther udinnen, och såge förthenskund gerne, att tu honum så vell som the andre våre fougter, um hvilche vij tig vår mening tilförende haffve tilschriffvit, med thett förste till osz skynde villtt etc.

Vijdere then ursegt, thu förevender, hvarföre tu icke tröster att lathe tig bruche udi befalningen på Vijborgk, och begärer, att vij vele haffve tig herudinnen förskonet, så veet then alzmechtigeste, hvar vij någre sådane personer bekomme schole, som till sådane befalning bruchlige vare kunne, och ähr nu som tilförende vår gunstige och endelige villie, att tu för ingen deell her emott någon igensejelse haffve schallt, uten tig heruthinnen hör sam och velvillig finne och bruche lathe.

Till thett yterste, såsom tu ähr begärendes genom tin tienere Mattz Besk, att till Vijborgs slätt måtte förordnes någon trogenn karll till slättschriffvere, så kunne vij tig icke haffve förberget, thett vij någre gånger haffve latitt then Erich Hindrichson, som en tijdlang var i vår rechninge cammer, tilschriffve, thett han uthenn all gehen-sejelse schulle förfoge sig till för:ne Vijborgk och bliffve ther slättschriffvere. Och haffve vij förnommit, thett han inthet haffver effterfölgtt vår vilie och befalning, vele tig förtenskund haffve befalet, att tu honom alvarligen tilseger, att han oförsummeligen giffver sig til för:ne Vijborgk och sampt med tig acter vårt och richsens gangn och beste ther vid slättet, så frampt han vijll göre thett oss ähr behageligt. Hvar och han thett icke vill göre, då vele vij tig alvarligen haffve befalet, att tu lather tage honom vid halsenn och seden late honom komme her tillstedz. Ther tu tig effter rette må etc. Datum Stocholm 5 januarij.

Väntholmen den 16 januari.

Till hertig Johan angående den engelska underhandlingen, om hansestädernas hållning, om det spända förhållandet till Danmark, om nyheter från Livland och det rysk-polska kriget samt om värfning af handtverkare i England.

Riksregistr. 1560, fol. 6. Det tredje stycket förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Gesch. d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 167—169.

Vår faderlig gunst etc. Endog, käre son, vij stedes haffve befruchtet, att then engelsche handel kan icke komme till thett beslut och endskap, som man gerne såge och haffve vilde etc., så haffve vij dog giort thett till sachen, som osz haffver stået tilgörendes, och therudinen med stor bekostnett effterfolgt tin broders och tin vilie. Then alzmechtige Gud giffve, att thett måtte komme osz alle och Sverigis riche till gledie och gode, och att tu med lycke och sundheett kunde med thett snaraste komme vell tilbache till osz igen. Vij vele osz och, käre son, till tig försee, att tu såsom een hörsam son varder ther ingen handell ingångendes med någre besverlige conditioner eller vilchor eller någet beslute, thett som osz och menige Sverigis riche kan nu eller i framtijden vare till förfång, nådell eller skade, effter som vij tig och therum tilförende haffve förmanet och tilschriffve latidt. Och effter osz icke heller synes rådeligit vare att leggie sig udi någet långt disputatz med thett svinde folck, som tu haffver ther att handle med, och besynnerligen um man förmerchte, att för:ne handell kan icke haffve någon framgång anthen för någre besverlige förslag, som ther förrefalle måtte, eller och för någre andre orsacher schuld etc., therföre¹⁾ haffve vij nu therum latit schriffve till drötning Elizabet (effter som tu aff thenne medfölgiende copie haffver till att förnimme, och försckicke tig samme

¹⁾ I handskriften: therum.

breff her med tilhande), så att hon icke vilde på någet, thett som ovist kunde vare, tigh länge uppeholle, uthenn heller, hvar så behoff kunne vare, lathe beledsage tig med någre skep in till Elffzborgk igen för the farlige lägenheter schuld, som kunde på ferde vare etc. Och om vij till ingen annen handell ther i Engelandt komme måtte, att tu, käre son, vilde tig då vinleggie, så att vij måtte bekomme ther någre vilchor, privilegier eller fri[h]eter för våre undersåther, som ther handle och köpslage vilde, tesliges till vårt egit behoff, hvad vij till våre nödtorffter ther till att bestyre haffve, så att vij kunde bliffve tulfrij.

Och vele vij tig, käre son, icke förholle, att hoss the lubeske och andre anzesteder, som i thenne förlidne höst udi Lubecke haffve till dage och handels till sammens varit, begynner nu fast till att mulne, och synes liche som ther vilde ett stortt regn effterfölgie, effter the osz nu haffve tillschriffve latidt och ther med dog i så lång tidt stille varit och inthet rört um the privilegier, som för:ne lubesche her udi richet gerne haffve vjlde, och begäre nu, att vij med förb:te steder ther um någerstedz på then tydsche side vilde handle lathe etc. Så haffve och någre lubesche borgere schriffvit till theris factorer och liggere, som the her i richet haffve, att the sig beflite schole till att utkreffve och inmane all then schuld och geld, som the her i richet haffve utheståndendes, tagendes i betalning, hvad the bekomme kunne, och förskickett uth till Lubeck med tysche och icke svenske skep etc. Osz ähr och för[e]kommit, att then unge konungen i Danmarck schall i then tydsche nation lathe flux verffve um krigzfolck både ritteré och knechter, som och i liike måtte cörförsten hertug Augustus aff Saxsenn göre schall, och kunne vij icke vette, hvad grund eller mening her med vare kann, uthen till eventyrs thett vill gelde osz, eller och att hertug Augustus är udi någen

fare aff gamble curfurstens söner aff Saxsenn. Doch effter then skeppere, som her i Stocholm var i förlidne sommer ifrå Danmarck och hade thett dansche vapn för målet på sitt skep, ther udi the tre croner med insatte våre, hvilche och upå then tid bleffve ther uthugne, haffver nu seden beclaget sig för konungen ther um, så att han thett och icke myckitt väll schall ved sig taget haffve, uten hotet tig, som thett giorde, med sådane ord: de witte kop schall där ein måll förblödenn etc., kan och schee, att then unge konung haffver flere hosz sig, som honom mehene råde (för theris egit privat fördeell och nytte schuld) till obeständigheet och krigg än till thett, som fredeligit ähr och någet bestand medfölgiar, så att han förtenschuld, om tilfellet kan giffves, achter försöchie sin lycke opå osz (ändoch osz till Gud förhoppes, att thett honom litidt lyckes kan), och besynnerligen effter the dansche vette, att vij till krigg icke myckit vell på thenne tijd förfatede ähre, uthen haffve våre örligzскеp [*sic*] och archelie förskingrede, somme i Engeland, en part vijd Elffzborgk, och haffve alenest her i Östersiön the små skep och galeider tilstedes etc., therföre ähre storligen aff nödenne, att vij på våre siide haffve våre sacher i god acht, så att vij oförvarede icke måtte öffverfalne och försnellede bliffve. Och vele, käre son, tig förtenschuld haffve käriligen förmanet, att tu på tine siide vjilde see tig väll och visligen förre, effter the dansche tilleventyrs achte utruste een hop skep i Vestersiön i vägen för tig, för raschende aff tig både skep, skytte och all then deell, tu kant haffve med fare. Therföre må tu stedes haffve tine visse bud uthe, för än tu giffver tig till siösz ifrå Engeland, både till Seland, Hålland, Bråbant och flerestedsz vijd siösidenn ther vestvart och förfare, um ther icke någon skep[s]flåthe till krigg utredes, hvem han tilstode, och hvart han sig achtet hade. Thett samme vij her i Östersiön och flere stedtz både vijd Hamborgk och

Bremen i liche måtte bestyre vele, så att vij sådane theris onde förrehaffvende i någen måtte kunne förhindre, och hvar tu, käre son, um sådane farlige lägentheter [*sic*] någet varder förnimmes, see vij heller, att tu vilde tig beflijte um en hop örligz skep ther ifrå Engelandt, som tig kunne beledsage in till Elffzburgk, effter som vij och nu drötning Elizebet ther um haffve tillschriffve latidt, och ingelunde begiffve tig till landz däden etc.

Framdeles, käre son, hvad then liiflendsche handell belangendes ehr, vele vij tig icke förhålle, att vij för någen tijd afferdigede een vår tienere, Marcus Skårenbergk benempd, [med] creditive och instruction till Jachim Burwitz, att han med hermesteren then påbegynte handell om Räfte, Sonneborgk och Pernow skulle förfölje, som D. Rambertus her i förlidne somer förhandlade, så att vij ther i Liifland ett stycke land anthen till köpz eller pant för een summa penningar bekomme kunde. Så haffver för:ne Jochim Burwitz med hermesterens bref varit hosz osz, doch med ingen annen bescheed, än som tu aff desse medfolgiende copier utaff hermesterens schriffvelser förnimme kantt. Och effter kongen i Pölandt haffver nu tagit sich the liiflendsches saach ahn och ähr theris beskydzherre vordenn, thêrföre han och haffver bekommit aff Lijffland någre lähn, som 30 miler lång vare schole, effter som tu kan see aff then contract, som them emellen ähr uprettet, ther aff vij tig en affschriff tilskickte, så haffver thett ett sådant anseende, att för:ne liifflander nu icke ähre till sinnes sig att inlathe med osz udi någen lijdelig handell, som vij och eliest theris mening tilförende väll förstode, att the osz inthett gott haffve undt, uthen haffve the dansche och andre fast bättre bevogne varit, gangendes um med sielsinne och fördeelafftige svencker, osz till att umföre och bedrage. Thêrföre lott hermesteren och nu i så motte föregiffve um Sonnebergk och then summe daler, som han haffver aff osz begären-

des varit, effter som hans brief inneholder, så att vij våre penningar aldeles oförvarede och uten all vissen eller sächerheet honom utfå och lähne schulle, liche som vij inthet bättre förstode oss på sachen. Thett lather sig och nog ther aff see och förmärke, hvad god vilie och tilbenägenheet hermesteren till oss haffver, i thett att han med sine utliggerere och siöröffvere haffve nu i thenne för- lidne sommer och höst tilfoget osz och våre undersåther både i Finland och her aff Sverige een stor schade och förtredt. Och ehre någre våre undersåther, som ifrå then nylendsche siide med små båther utlöpe, aff för:ne utliggerere lemlästede, lårbehenen affschutne, een partt bortkomne och druncknade, hvilche the i qvaff och sanck löpet haffve, och eliest een stoor deell bliffvit fängzlige tagne, theris godz bytt och partet, liche som thett med Vit Olde i Vijborg, Hans Gammell i Stocholm och någre flere scheet ähr etc. Hvarföre kunne vij osz täden inthet annet en fientligit till att förmode haffve, ther vij och aff ehre förorsachede tänckie till the väger, hure sådant måtte igen vedergöres. Doch effter våre lägentheter ännu icke ähre så, att vij ther till väll komme kunne, haffve vij nu till thett förste latidt schriffve hermesteren till um samme handell och begäret restitution och för- andring. Tesligest um han nu strax vilde offverantvarde osz till een underpant för:ne Sonnebergk och så för- schaffet, att vij sammeledes till Arensburgk eller något annet, som osz belägligit våre, komme måtte, då våre vij icke obenägne att lathe honom then summe, nempligen etthundert tusent daler, bekomme, som han aff osz begä- rendes ähr etc. Men hvad svar eller bescheed vij täden ther um bekomme, kunne vij enu icke vette. Vij haffve och ennu ingen annen legenheett deden förnumitt, uten att muscoviten schall vare i stor rustning och achter med all sin krigzmacht och i egin person tage med störste alver sachen före emot Liiflandt, så att han och schall

vele belägre sig för Reffle, och endoch liiflenderne med kongen i Pålandtz tilhielp haffve giordt honom någet affbruch på folck i thenne förlidne höst, nempligen till 6,000 man, och hade belägrat Dorpt, så ähr osz tilkenne giffvit, att thett schall föge haffve på sig, och att samme belägring kunde icke länge vare för mangell schuld på fetalie, uthenn bleff strax upgiffvet, och att the rychte med hast däden igen. Hvad her aff videre bliffve kann, varder tiden giffvendes etc.

Till thett siiste, käre son, tviffler osz intet, att ther i Engeland vancke allehände embetzmnen och handvercher, förtenschuld begäre vij, att tu ville bestelle någre, som osz kunne tienlige vare, och synnerligen ähr vår faderlige begären, att tu förshaffer osz någre, som jernskytt giute kunne och eliest i så måtte göre aff jern, hvad som tienligt kan vare, hvilche vij storligen ähre begärendes, och haffve förnommit, att the ther i Engeland vell till att bekommendes vare schole etc. Her med vele vij tig, käre son, faderligen och käriligen Gud then alzmechtigeste haffve befalet till all lycksalig vellfärd, han vilde verdiges tig vel bevare och så laget, att tu med helse, gledie och gode tiender måtte snarligen komme till osz igenn etc. Datum Venteholmen then 16 januarij anno etc. 60.

[Väntholmen den 16 januari.]

Till Claes Kristersson [Horn] angående underrättelsers insändande från gränsen, om tullens erläggande i salt, om kvarstaden på Hans Hoffmanns gods, om slottstjänarnes i Viborg aflöning, om tillförsel af spannmål och om kalkbränning.

Riksregistr. 1560, fol. 12. Förnt tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 385—387.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommit tin schriffvelse, Claes Cristierusson, och hvad the nye tiender belangendes ähr, tu rörer um, kunne vij vell täncke, att the sig myc-

kit seden förändret haffve. Therföre vele vij, att tu alltid schallt haffve tin visse bud uthe emot the rysche och liiffendsche grenszer, som granneligen förfare kunne um alle lägenheter, som på färde ähre etc. Vij kunne och lijde, att bönderne måge haffve en nu på någon tid till görendes fördrag att drage till Rithema, synnerligen till tesz Hendrich Matzson kan komme till bache med svar ifrå storfursten.

Såsom tu begärer bescheed um tullen, ther tydscherne biude saltt före, så ehre vij tilfridz, att tu må upbäre saltt för för:ne tull, achtendes att osz ther udinnen måtte ske skäll. Tu må och upbäre dalerne, effter som the ther och annerstetz gå och gelde etc.

Hvad Hans Hoffmandz godz belanger, som udi Viborgk aristeret ligger, kunne vij tig ther upå ännu inge svar giffve, uthen hade förmodet, att för:ne Hans lenge seden schulle haffve ställt osz tilfrijdz eller och ther um latid osz tilbörligen besöchie. Tu må förtenschuld ennu lathe samme godz udi arist till stedes ligge till videre bescheed etc.

Videre thett tu giffver till kenne, att slottzens tienere haffve icke bekommit klede i tu åhr, så ähre vij till frijdz, att hvar skytterne, som Jacop Hindrichson udi befallning hade, haffve bekommit then deell, them bör haffve, att tu då lather för:ne slättzens tienere bekomme utaff thett clede, som udi tull upburit ähr, thett hvar aff them bör att haffve etc. Yterligere thenn feell och brist, tu lather förstå, som ähr upå spanmåle udi Viborgz lähn, och befruchter, att udi then landzende vill tilstund[e] en svår hunger, hvar ifrå Sverige icke kommer någon undsetning eller tillföring etc., så våre vij tilfrijdz, att een hoop spanmåle måtte ther hedenn framdeles förskickes, hvar vij någon schäll therföre bekomme kunne, anthen penger, trån, tijere, elgzhuder eller andre partzeler, som osz tienlige våre kunne etc.

Tijll thett ytherste haffve vij och nu latidt tillschriffve fougterne udi Borgo, Nyland och Helsingefors, att the udi thene vinter schole brythe och brenne lathe så myekin kalck; the kunne åstad komme, effter vij förnimme, att then kalck, som faller i Lapvesz, skall intett vare döglig. Doch kunne vij icke vette, um thett vill falle them för svårt och långt att före samme kalck theden och till Vijborgk uthann någon betalning, och vele, att tu giffver osz tidt betänckende her um tilkenne. Ther tu tig effter rette må etc. Datum ut supra [Ventholmen 16 januarij anno etc. 60].

Uppsala den 21 januari.

Till konung Fredrik II af Danmark angående Sveriges rätt att ensamt föra tre kronor i sitt riksvapen.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i danska riksarkivet.

Unser freunthlich dienst unnd was wier mher liebes unnd guttes vormögenn zuvhör. Grosmechtiger furst, freuntlicher lieber schwager, bruder unnd nachpar, wier habenn E. L. beandwortungk auf unser ahnn sie gethanes pillich freuntlichs suchenn unsers unnd unserer reiche wapenn der dreier cronen halbenn enthpfangenn und ferner E. L. meinung doraus vornommenn, und ob wier unns dann freunthlich zuu E. L. verhoffet, sie wurde die angezogenenn inn demselbien unserm schreiben ursachenn unnd sonderlich die treue dienst, nachparlichenn willenn unnd freunthschaftt, so wier E. L. hernn grosvatter unnd vatern, auch den gantzenn raichenn zu Dennemarck unsers hochhesten vormuegens mit getreuem guthenn willen, doch sonder rhuem oder aufruck erzeiget, imgleichenn E. L. auch alles was uns muegelich unnd zu nachparlicher freunthschaftt dienlich zubeweisenn genaigt, bewogen und umb unser freunthlichenn bitt und pillich rechtmessigen

furderung willenn desselbien unsers raichs wapenn, so sich E. L. her vater vor weinick jaren unnd nhun E. L. angemasset, freuntlich unnd williglich soltenn begebenn habenn, so befinden wier jedoch aus E. L. vorigem schreibenn, der auff sie sich im itzigen referiren, das sie durch alle exempeln unnd historien, welche sie anziehen, ir verhabenn zu vertheidigen vermeinen. Ob wier nhun nicht inn abredenn unnd wol bestehenn, das die dreij raich beij könig Erichs, könig Christofer[s], könig Hansenn unnd mher anderer zeitenn zusamenn gehalten, sich mit einander aus diesenn ursachen, domit sie irenn wiederwertigen, nachdem sie benachpart unnd einander woll gelegenn, desto besser bejegnenn, sich vor unrechtenn gewalt friedelicher schutzen mochtenn, vereiniget unnd verpundenn, so ist doch solchs bescheidenlich geschehen, nemlich das ein itzlich raich vor sich bey seinen regalien, privilegien, freyheitenn, gesetzenn, statuten, gerechtikeitenn unnd gewonheiten pleiben und von den andern nicht solte geschwechett oder inn was vorkurtzet werdenn, sondern vielmher eins das ander bey seinenn rechten unnd gerechtikeiten helffen, erhalten, schutzenn und handthabenn, inn massenn die vortrege, brieff unnd siegel, daruber aufgerichtet, mit mher begriffenen conditionen vermeldenn. Weiln aber die cron zu Dennemarck ein anders unter solcher verein unnd zusammensetzung gesucht vorkommet werdenn, als das sie aus denn drein raichen eines machen und die andern beidenn unter sich pringen, verdrucken unnd uber sie dominiren woltenn, so seint offtmals umb solcher bewilligung und verein nichthaltungk willenn, wie gemeiniglich aus hofart, unrechtem, gewalt, eigenutz und geitz zuerfolgen pffet, nicht ohne Gottes vorsehen und ordenungk vorenderungh eingefallenn, also das do ein könig die drey raich gehabet, derselbien woll aller dreier, wie des exempeln genugk vorhandenn, umb niederdruckung der underthanen unnd verbrechung willen,

wie sichs gemeiniglich zutregt, der da viel habenn will, offft das weinigste erlangt, entsetzet, und ist wol whar, das zu zeiten ein konigk alle drey raich regiret, bisweilenn auch ein königk zweij vonn diesenn raichen, auch zu zeiten ein jeders seinen eigenen königk gehabet, und mochtenn vielleicht woll heutigs tags in vereyn mit einander stehen, do solche nichthaltung unnd misverstandt, und das man was anders derunter gemeinet, unter inen nit eingefallen, dan man woll kaiser unnd könige, den man doch mit sondern eidenn unnd pflichten verwant umb brechung unnd violirungk eines raichs privilegien, statuten und gerechtikeit abetzusetzenn pfflegget, wie vielmhales auch geschehen, geschweigenn, das drey unterschiedliche gesonderte eigne freie raich, so einander nicht mher vorpflichtet, verbundenn oder zuthuen schuldigk, dan so viell aus irem eigenen freien gutten willen, freunthschaft unnd nachparschaft zu erwerung irer feinde bewilligt unnd aufgenommen, unnd derumb das das jenige, so unter inen bewilligt, nit gehalten, die versprochenen conditionen violiret unnd gebrochen, nicht soltenn getrennet werdenn. Wie dann geschehen, aldeweil man das dominium uber die andern beide gesucht, Dennemarck allein regiren und der andern ir haupt werdenn wollenn, dan diese lobliche raich zu Schwedenn, welche ein alt curraich mit seinen eigenen privilegien, gerechtikeitenn, herlikeiten, gesetzenn und ordenungk vor sich wie andere königraich vor viell hundert jaren vorsehenn, in seinen marken und greintzen auch wie ander gleibet und beschlossen niemants unter werffen oder wes pflichtigk, ir eigen natürlich eingleibete recht, diadema unnd wapfenn von anfangk je und alwege vor sich ummolestiret gefuret und geprauchet habenn, sich allein aus guther zuversicht und vertrauen zu den andern beiden auf die conditionen wie angezogen gehalten, do man aber vernommen, das man wes anders domit gemeinet, brief unnd siegell, conditionen

unnd das jenige, derumb solche verein aufgenommen, nicht gehalten, sonder mistreu eingefallen, gewalt unnd unrecht vergenommen und sie zur dienstparkeit unnd servitut bringen wollen, seint deruber aus Gottes ordenungk verenderungk erfolgt, wie inn andern königraichen auch zugeschehen plegett, und sich also vonn denn andern abscheiden und sondern müssen. Derhalben nicht kann gesaget werden, das aus einigerley anderer ursach die dreij raich einander, dann wie angezeigt, verwant und pflichtig gewesen, oder sich sonderlich diese raich inn wes vorfenglichs gegenn die andern begebenn habenn, auch niemals erbvereinungk oder dergstalt verbunthnus mit einander aufgerichtet, derumb ir rechte naturliche wapenn von Dennemarkenn mit pillikeit mochten gefuret werden, und geben wol nach, das die lande, so erbvereinungk mit einander haben, von einem stam unnd herkommen flissenn, gemeine wapen habenn, und eines des andern furet, so seint doch mit diesen raichen, wie angezeigt, gar keine erbeinigungk, derumb eines des andern wapen pillich furen konte, sondern allein zusammensetzung aus treuer guther zuvorsicht entstanden und aufgenommen, doch ohne eines jedernn schaden und nachteil, laut den conditionen und doruber aufgerichteten briefen unnd siegeln, deraus weiter die warheit zubezeugen unnd ersehenn, dan es nie ein corpus gewesenn, sondern abgeteilete gesonderte raich eines von dem andern, dan man nennet jo mit dreien nhamen diese drey raich, die cron zu Dennemark, die cron zu Schwedenn unnd die cron zu Norwegen, seint jo drey unterschiedliche raiche unnd nhamen, und wan man nennet Dennemarck, folget nicht das Schweden und Norwegen mit begriffen und unter einem nhamen vorstanden wirth, dan also hat könig Magnus Schweden unnd Norwegenn zugleich gehabet, sein schon Aquinus hernachmales Norwegenn vor sich, Wolde-
 marus aber Dennemarck, das ein jeders seinen eigenen

hern unnd königk zum regirer gehabet, hernachmales aber durch königin Margaretha konig Albrechtenn die raiche zu Schwedenn abgedrungenn und ein zeit, biss wieder vorenderung eingefallenn, von ir regiret wordenn, wie solchs die croniken ferner und mher anzeigenn, wen E. L. dero recht mochten bedeutet werdenn. Dieweiln unshun unsers erachtens aus solchenn, vonn E. L. hern vatern angemassen dreien cronen nit weinigk verkleinerungk und nachteil erwachsset, das wier die possession und titel habenn, E. L. aber unser wapen furen solten, so sich doch nicht anders als aus etzlicher wiederwertiger leuth angeben erhobenn, unnd dann E. L. gar nichts schimpflich, das sie von denselbien abtreten, sondernn vielmher rhuemlich und loblich, das sie das jenige, dartzu sie nit befugt, auch nit thuen begeren, nachdem sie die possession nicht habenn, und uns kumpftigk vielmher nicht allein verweislich, sondernn auch in prejuditium sein, und die prescription daruber angezogen mochte werdenn, so bittenn wier E. L. nachmales freuntlich, sie wolthe also ein christlicher furst hierinnen die pillikeit bedenckenn und freuntliche vorenderung domit furnehmen, auch betrachten, weiln wier, Godt lob, die possession haben, E. L. aber das wapen furen, was wier dan und unser raichen zum wapen haben solchenn, und wollen unns keines wegges vorhoffenn, das E. L. unns dergstalt unserer regalien priviren werden, oder das es vonn E. L. also gemeinet. E. L. wolten auch freunthlich erwegen und zu gemuthe furen, das wier E. L. hern verfarnd und vatern gerne gediendet, sie bey iren königraichen helfen erhalten und mitt allem fleis getrachtet, wie sie also hertzoze von Holsten bey solcher cron, landen und leuthen pleiben mochten, inen auch von hertzen gerne gegonnet, E. L. auch alle mögliche dienst zu erzeigen gewilligt, derhalbenn wier unns zu E. L. vorsehen, E. L. unns das jenige, so uns von Godt gegeben unnd wortzu wier berechtigt, gonnen

und bey dem, so uns von E. L. verfarñ zugesagt, erhalten helffenn werden, freuntlich bittent, E. L. es nicht anders dan im besten vorstehen wollen, das wier unser nochtroft(!) nach und das dartzu wier befugt thuen suchen, und mochten demnach, do die sachenn je nicht anders könnten hingelegēt werdenn, wol leidenn, das zu gelegener zeit neben unser beiderseit̄ underthanen etzliche fursten und hern, nachdem die sachenn wichtigk und die underthanen schwerlich was fruchtbarlichs ausrichten, sondern dieselben wiederumb ahn E. L. und unns verschieben mochten, sich der selben unternhemen unnd handelung dorinnen pflegen woltenn, so wolthenn wier, was unns betrifft, unns freunthlich unnd willigk befinden zu lassenn genaigt sein, unnd habenn solchs E. L., die wier hiemit Godt dem almechtigenn empfeleñ thuenn, zur wiederandtwort nicht verhaltenn wollenn. Datum Upsall denn 21 monats tag januarij anno etc. lx:ten.

Gostaff, von Gottes gnaden zu Schwedenn, der
Gotthenn und Wenden etc. königk

Gostauus.

Zettell.

Das auch E. L. unter anderm inn irem schreibenn anziehenn, als ob wier unns ungepuerender titel angemasset, wissenn wier unns keines wegs zuerinnern, das solchs von uns geschehenn seij, sondern haben uns je und alweege dergestalt gegenn meninglich verhalten, das wier es, ob Godt will, bestehen und verandtworthen können, keine ungepuerende titel gefuret oder wes zu unrecht ahnn uns genommen, sondern uns des jenigen, so uns von Godt gegeben, gerne genuegenn lassen, und nit weiter dann mit fug unnd recht, auch dieser unser raich wolhergebrachtenn gewonheit nach inn titell furen und anderm verhalten. Doch bittenn wier E. L., sie wolte

austrugklich, was sie domit meinen, erleuthern, so seint wier E. L. mit gepuerender freuntlicher andtwordt darauf zubescheidenn gewilligt. Datum ut in literis.

Utanskrift: Dem grosmechtigenn furstenn, unserm freunthlichenn gliptenn schwagern, brudern und nachparn, hern Friederichenn zu Dennemarck, Norwegen, der Wenden unnd Gotthenn könige, herzogen zu Schleswigk, Holstenn, Stormarn unnd der Dijthmarschenn, graffenn zu Oldenborch und Delmenhorst.

(Sigill.)¹⁾

Uppsala den 22 januari.

Till Jöns Brun angående spannmålsförråd och saltbehof, om Henrik von Köllens murningsarbete, om ett inlevererad register öfver adelns gods och ränta i Tavastehus' län samt om Jöns Skyttes rätt till några jordagods.

Riksregistr. 1560, fol. 13 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 387—389.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommit tin schriffvelse, Jöns Brun, och som tu giffver tilkenne, att ved Tavestehus ligger sextie läster rog ännu tilstedz, och begärer vette, um Erich Svenszon i Helsingefors och Lasse Erichszon udi Borgo schole annamme ehn hoop aff samme spanmåle till att förytren ved Nylandz siidenn, effter then menige man ther samme stedz haffve behoff att köpe rog, så vele vij tig icke förholle, att vij udi näst förlidne höst lathe förskicke ifrå Sverige och öffver till then nylandsche siiden till Ekenäs z een heell hop spanmåle, hvilchen ännu ther sammestudz oförytret ligger. Så kunne vij ingen mehère spanmåle ther häden förskicke lathe, uthen

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Des konigs Gostavi schreiben umb ablegung der 3 cronen.

såge heller, att man framdeles i vår utskickede någon spannnåle till then liifflendsche side eller annerstedz, ther man tilleventyrs bättre skäll kunne bekomme för honom, ther um man måtte lathe förhöre och giffve osz ther um tilkenne etc. Osz förundrer och, hvarföre tu icke udi tijd, och meden öpett vatn var, fördrede på thett saltt, tu nu begärer, och kan tu vell sielff täncke, hvad råd nu fins till att förskicke saltt hädenn och till Finland eller och eliest ifrå then tysche sidenn, och närh tu ther um förhandler i tijde, kan tu väll bekomme så mycket ther behöffves. Vij vele och, att tu lather the varer, som ther falle, komme till vårt varehusz i Stocholm etc.

Thett tu berörer um then Henrich von Cöln, så kunne vij vel täncke, att han schall föge förstånd haffve till att upsettie then muhr igen, som han udi sommers latt nederbryte, udi något gott skick, uthen man måtte sig beffite, hvar man någon annen upspane och bekomme kunne, som upå murning och slätz befestninger något bättre förstånd haffver en then Henrich etc.

Hvad belangendes ähr thett register på adelens godz och rente ther i Tavestehus lähn, så förnimme vij, att the göre oss och cronene ther utaff een ringe tienist, och förnimme, att thenn Jöns Skitte ifrå osz een hop godz med orette haffve schall. Förtenschuld vele vij, att tu honum till osz förskicke schalltt, på thett att vij måtte få see och her ransache lathe, um han bättre breef och bevijsz upå samme godz haffver ähn vij etc. Ther tu tig effter rette veet. Datum Upsale 22 januarij anno etc. 60.

Uppsala den 23 januari.

Till utvald konung Erik angående hans oförsiktighet att låta förhållandet mellan prinsessan Cecilia och grefve Johan af Ostfriesland blifva bekant, om danskarnes afsikter och om Charles de Mornay's arrest.

Riksregistr. 1560, fol. 14 v. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 18—21.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Erich, osz ähr tvenne tin schriffvelse för någon tijd sedenn komne tilhånde. Med then eene haffver tu osz skickett thet rådslag och betänkende, som tu och Carolus de Mornaj haffve hafftt um then besverlige handell och sich ther nedre udi Vadzstene haffver tildragit; udi then annen lather tu förstå um then föräring, som kongen i Danmarck haffver tig tilskicket, och hure han osz och thette riche nu myckit benägen vare schall. Och så myckit thet rådslag ähr belangendes, synes osz, att thett kommer öfvereens och må lichnes ved en man, som lender till een upskurin åker, ther han intet annet än stubben igen för sig finner. Men um tu och the andre, ther hosz tig våre, hade tagit sachen något visligt före och thett bättre betäncktt tilförende, förre än tu så hastigt skickede then bevijsste person up till osz, ther utöffver thenne besverlige handell och landrychtig vårdenn ehr, osz, tig och all vår slecht till förclenring och försmedelse, då hade thett varit fast bättre giort, som vij tig ther um tilförende haffve förstå latid etc. Och effter vij haffve befalet våre gode men, her Per Brae, her Svante Sture och Jacop Turszon drage tijdt nijd till tig, ther thenne handell haffver sig tildragit osz aldeles ovitterligen, ther I och kunne beväge och förhandle, hure samme saach måtte komme till något gott beslutt och ändskap, osz ytherligere herum obekymbrede och uthenn större besväring, så ähre vij förtenschuld tidt

och theris sampfelte betänckende ther uthinnen med thett förste förventendes, ändog vij vell tro skole, att thenne besverlige handell kan her effter aldrig till någon god utgång komme, och för:ne våre gode men ther till föge göre kunne, förre en flere aff vårt råd och adell komme tilhope, som her um med vederparten handle kunne, hvilchen än nu fast ther upå står, att han sig med sin oskyligheet försvare täncker etc.

Till thett andre, hvad kongens schriffvelse aff Danmark ähr belangendes, haffve vij för vår person thett betänckende ther om, att endog han nu effter lägenheterne giffver gode och söthe ord, liike som the dansche alltijdt tilförende, när the udi någon farligheet eller betryck ehre, göre plege, så kunne vij doch theris tilbenägenheet icke annerledes förstå, uten att the ju vele haffve ett stortt tilltaall till osz svensche, icke um ett stycke land, uthen till thette gansche heele konunge riche och alles våre yterste velfärd, ther the förmehene sig haffve rett och anfordring till, hvilchen the icke heller förgete, när lägenheet kan vare, uthen till thett skarpeste och hårdeste fordre, ther med the och nu icke alenest till thett stiiffveste förfechte samme förmehente rettigheet och tilegne sig tette riches gamble regalie och vapn, the tre croner, uten vele och nu ther till med förtage oss vår tilbörlige tittell och utschriffvende, effter som tu kan förnimme aff thenne inneluchte copie aff kongens bref, som han osz haffver tilschriffvit. Hvad vij honum och ther till haffve svare latid, varder tu sammeledes aff thenne medfölgiende affschrifftt förnimmendes etc. Och haffve vij vell länge siiden förstådt sådane the dansches illistige grund och mening, ther med the haffve umgångit osz svensche till att undertrycke och sig till evige treler att göre, hvilchet vij och gerne effter vår yterste förmögenheett haffve velet förrekomme och förhindre, men Gud bätret, att vår trogne försorg och mening schall så litid gelde och achtet varde,

och att man ennu icke vill förstå och åttskilie, hvilchen räztligen för ven eller ovenn borde achtet och hollin bliffve, och att vij then dag schole leffve, thett vårt käre federnesland skulle i så måtte bliffve ringe actet och komme i faarligheet, att man mehère achter gode och slete ord med een ringe skänck än tesz höxste välferd och beste, som thett partie doch altijd och aff begynnel-sen haffve affstundet och effterträncht till att undertrycke, thet samme the och, så länge verdenn står, her effter görendes varde. Men vij kunne ther till inthet annet göre, ähn som vij her till giort haffve, uten vele befalet Gud i händer och, så lenge vij leffve, osz gerne beflithe, att the icke theris upsåt fulkomne och fremie måge etc.

Videre, käre son, haffve vij och nu i tesse dager bekommit tin schriffvelse med then Carolus de Mornay, hvilchen och effter vår schrifftlige begeren till osz ähr ankommin etc. Så befinne vij, att samme Carolus fast dristigt och obetäncht i then bevijsste saach udi Vadstene handlett haffver etc. *Intermedia querenda i valcherne etc.*¹⁾ Hvarföre ehre vij förorsachede vordne att late honnum bestricke och till videre betänckende på någon tidt andholle för then store sorg och bekynber skuld, som osz egenom samme obeskedelige handell och hans dristige förmetenheet ähr tilfoget vordenn, och vele osz, käre son, faderligen till tig försee, att tu ther till inthet mishag haffvendes varder. Gud haffver i then helge schrifftt sielff budit, att man hans smorde och theris blod ingen schade eller skam tilföge schall, ändog med them under tijdenn mangell och brist finnes kan etc. Thette haffve vij tig, käre son, till svar på tin schriffvelse icke förholle velett. Befallendes tig Gud alzmechtigste alltijdt faderligen och käriligen. Datum Upsale 23 januarij anno etc. 60.

¹⁾ Adlersparres i anf. arb. gifna tolkning, att »härmed förstås förmodligen koncept-rullorne eller buntarne» torde böra ersättas med en hänvisning till Södervalls ordbok, enligt hvilken ordet *valk* betyder fara eller svårighet.

Uppsala den 31 januari.

Öppet bref för kyrkoherden i Uppsala på tionde vid Bältinge kyrka som vederlag för en mistad äng.

Enligt afskrift i RA. Enligt en marginalanteckning i Protokollon var M. I. relator för detta bref.

Vij Gustaff *etc.* giöre vetterlige, at eptther vij haffve låtit igenkalle och vederkennes then engh, benempdh Gud-sunde engh, som haffver varidt lagt under pastoriet i Uppsala, och oss elskeligh vor tro undersåte, mester Morthen Olai, pastor uthi förnempde Upsale, her til brukat haffver, så haffve [vij] ther emoth aff synnerlighe gunst och nådhe undt och epttherlåtit, som vij och nu medh thetta vorth öppna breff (oss til en behageligh tijdh) unne och epttherlåte honom uthi staden igen för samma engh och sich til hielp och underholdh halffparten aff then deel utaff tijenden, som kalles kyrkiedelen och årligha falla kan vijdh Bælings kyrkie *etc.* Ther vor camererare, befalinges mæn och alle andre, som för vore scul vele och scule giöra och låte, haffve sich eptther at retta, ickie giörandes fornempde mester Morthen her utinnan noget hinder heller förfångh. Datum Upsaliæ ultima januarij anno 60.

Under vort secret.

Olika orter i januari.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

•Protocolon opå alle the concepter och meeningar, som utgångne äre aff Kong:e M:ttz vår alder nådig:te herris cantzelli anno *etc.* 1560, jämfördt med •Register på the förlänningar, som äre utgångne anno *etc.* 1560.

Stockholm den 1 januari.

Till Joen Vesgöte, att K. M:tt förskicker en hoop lijfflendzske fånger utöffver vid Veddön till Åland och

seden till Finland, att han later en hoop knechter och hoffmen fölie samme selskap till för:ne Finland, så att the icke måtte undstinge och ryme sin koess på vägen etc.

Häredtzhöffdinge breff för Anders Sigfridzson på Färentune häredt.¹⁾

Stockholm den 2 januari.

Öpedt breff för Niels Larsson, cammerscriffvere, på två punde lester spannemåle aff tijenden, som faller udi Trögden (till en behagelig tid).²⁾

Stockholm den 3 januari.

Svar på Matz Holstz scriffvelse belangende then entskylling han gör um the dagzvercker, han haffver latid gøre till sin gårdh. Och haffver K. M:tt honom allfvarligen förmanet, att han troligen och flijteligen achter H. N. K. M:ttz, tesligest H. F. N. hertug Johans etc. gagnn och bäste i H. N. fråvare etc.

Stockholm den 4 januari.

Förscrifft för Erich Larsson i Upsale till Simon Nielson, att han tager honom i K. M:ttz försvar, till thes H. N. till Upsale kommer.

Svar till Joen Karsson, um then Hans byssegiutere haffver gutidt två halffve slanger, thet ene haffver tagit gott lag, och then andre fick feel i huffvudet, att han förthenskuld skall haffve med honom her effter ett flitigt upseende etc.; att han ingen färge på thenne tid kan bekomme ifrå Stocholm; att han flijteligen skall late achte elden etc.

¹⁾ I marginalen: N. I.

²⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

Svar till Hans Eether um the dagzvercker, han begärer till Rijdöö aff Irestade, Kierbo och Konungzhåre sochner, att han um them skall förhandle med Boo Ols-son, som them i befallning haffver; item att han med thet förste skall giffve sig med sin regenskap till rechningecammeren.

Till Simon Mårtensson, att K. M:tt haffver förstådt, thet bönderne i hans befallningh äre olijkeligen och ringe skatt och affratz lagde effter ther[es] hemmen. Vill förthenskund K. M., att han skall föröke opå them, som för mögne ähre, anthen fåer, flesk, gies eller andre partzeler.

Häredtzhöfdinge breff för Håkon Andersson på Vän häret i Vestergötland.¹⁾

Stockholm den 5 januari.

Till Simon Nielsson, att han lather Karll von Insbruk, sadelmakere, bekomme then deell, han behöffver till sitt ämbete, och att han qvitter samme partzeler aff i hans bestellingh.

Stockholm den 6 januari.

Till Erich Henricksson, att han oförsunnmeligen skall giffve sig till Vijborg och bliffve ther på någon tidh slotzscriffvere.

Öpedt breff för Lasse von Schare på ett K. M:ttz stenhus i Stocholm, be:d S. Gertrudz gilstuge, och Jören Heijde tillförende hafft haffver (till en behagelig tid).²⁾

Stockholm den 7 januari.

Förscrifft för Jacob Henricksson till Jachim Bulgerin, att han må upbäre spanmålen och höedt i thenne

¹⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson]. Jfr ofvan s. 313.

²⁾ I marginalen: N. I.

vinther anno etc. 60 aff the tre fiendinger i Loppis sochnn etc.¹⁾

Stockholm den 8 januari.

Svar till Peder scriffvere, att han skall vederkennes thet danarff effter then båtzman Erich Hampebjll; att han må late annamme thet höö aff Närickes engen.

Stockholm den 10 januari.

Förscrifft för Oloff Siggesson i Lagmandzbode i Löstade [*sic*] sochn och Anders Benchtsson i Brotha i Hoffva sochn till Peder Joensson, att K. M. synes thet icke liktt vare, att the två sochner schole vare tvågilde och mere tunge haffve än som the andre sochner, ther i häredet ähre; item att han icke heller mehre frijheeter inrymer frelssislandbönderne, ähn K. M:ttz och cronones bönder, anthen med dagzverker eller annedt.

Försvarilsse breff för Lasse Olsson i Grensta för thet manslag han i kommen var för Peder mölnere vid Sundzqvärn.

Till Anders scriffvere, fougte på Konungzbro, att han ähr Oloff Nielsson, landbofougten, behielpelig och förfordelig med timber och annen deell, som behöffves vill till then tulqvärn i Normelöse sochn i Vijfolkehäredt, som uprättes skall vid Tolebro.

Samme mening till Niels Slatte, fougte på Norby, och Jören Olsson, fougte udi Vijfolke häredt.

Till Påvell Koberg, att han hielper till ved Börshultt i Ekebyrinne sochn motte bygges i vinter en tullqvern och ålekijster; um han icke sielff ther öffver vare kan, att han dhå skall fare tijtt och undervijse sine drenger, hure ther bygges skall etc.

¹⁾ I marginalen: N. I.

Till Anders Olsson, fougte udi Göstringx h[äredt], att han hielper timber till för:ne qvärnn och ålefiskie aff sin befalning, tesligest dagxvercker till then eng, som rödies skall vid Grönelund i Åsby soch[n] i för:ne häredt.

Samme meening till Jören Olsson.

Till Joen Karsson, fougte på Vastene, och Arffvid Larsson på Motale, att the late köre fram i vinter till Motale så myckidt timber, som kan behöffves till en god tulqvärn, som ther uprättis skall, effter man ther aff haffver mere fördell ähn aff the många qvärner ther ähre.

Till Måns Torchilsson, fougte på Hellesteberg, att han later Oloff Nielsson bekomme ancker och annen jernredskap, som behöffves till thet skep, han udi Tiust haffver bygge latidt.

Till Esbiörn Håkonsson, att K. M:tt haffver gunsteligen effterlatidt bönderne i Trosa, Vångehäredt och Höle sochner i Hölbo härede thet gierde höö, som the utgöre skulle för then myckle gestning och stoore skiutzfärd the i förledne sommer och vinter hafft haffve etc.

Till Bencht Nielsson, att Kong:e M:tt ähr till fridz, att bönderne i Dage häret skole tryskie säden vid Gripzholm anthen för fodringen eller och för någre aff the andre små partzeler.

Samme mening till Esbiörn Håkonsson, fougte i Dage häret.

Stockholm den 11 januari.

Till Anders Pedersson, att han skall fulfölie och effterkomme på Kåperbergidt, såsom Jöns Pedersson på Rijsolen besteltt haffver um paretaledt; item att han skall vare Jören Berg, drabantt, förforderlig och behielpelig att upköpe till K. M:ttz behoff looskin, mårdskin och andre skinnvarer, som ther till köps kunne vare; item att han oförsumeligen giffver sig till K. M:tt och gör

reede och regenskap för then deell, han haffver hafftt hender emellem etc.

Svar till Jöns Hansson, att the tyske ryttere, som ähre kompne ifrå Nyköping, måge förläggies ther heden igenn; spannemålen, som effter årssvexten bliffven ähr, vill K. M:tt vette, hure myckit aff hvar partzell tilstädes ligger, tesligest hure myckidt till thenne tillstundendes årss förtäring vid gården behöffves vill, och hvad tilförende åthgångidt ähr, och seden skall han bekomme beskeed, hure med samme spanmåle skall bestelles.

Stockholm den 12 januari.

Svar till Peder Joensson um the qvarner vid Tuneholm, som Oloff scriffvere haffver bygge latidt, att [effter] vatnedt haffver skuridt sig egenom vallen och vid Ulffarffvet skall vare tiänligere, ähn ther the nu stå, vill K. M:tt, att the tijtt icke skole före[?], uthen H. M:tt vill, att vallen skall botes; um the otilbörlige handlinger, Oloff scriffvere haffver brukedt, vill K. M., att han skall arrestere, hvad Oloff haffver opå sin gård i Vasbo; att han skall vederkennes then allmening i Ulffarffvedz geld under gården; item K. M:tt är tilfridz, att then Joenn Larsson i Dillö må behålle thenn östre gården och göre ther aff 4 [L]æ smör, och then hustru Karin Sivortz må beholle then vestre gården, och att han skall försee then bonden med ett annet hemmen.

Vennngarn den 18 januari.

Öpedt breff för Hans Olsson, lentzman i Näess sochn, thet han må beholle sin gård i Tijbbile och en annen gård ther sammestädz, qvitt och frij för alle utskylder, så länge han ähr lentzman.¹⁾

¹⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

Uppsala den 19 januari.

Försriffitt för her Peder Petri till her Peder Andräæ, ordinarius Arosiensis, att han confererer honom Köpingz stad och sochn, um then ther ähr vill försökie sig på någon annen städ.

Uppsala den 20 januari.

Försvarelisse breff för Marcus Hansson, skätte, för sin framlidne broders Oloff Hanssons otilbörlige handell skuld.

Till Anders Sigfridsson, att K. M. haffver förståt, thet offven för Nacke strömen löper myckidt vathnn fåfängt bortt; vill K. M. förthenskuld, att han skall late köre tijtt en hoop timber och annen dell och late ther göre en håldam etc.

Uppsala den 22 januari.

Försvarelisse[breff] för Knut Pedersson i Sund för thet att någre aff adelen vele feigde och öffverfalle honom för någre gotz skuld, som honom på hans hustrues vegne tilkomme etc.

Till Matz Jönsson, stalmestere på Svartsiö, att han later Anijs Skenck och Jachim Köije[r]idtz bekomme tre hester till köpz aff the han hade på Venteholmenn etc.

Försriffitt för Anders Olsson i Härede till Steenn Bure, fougte udi Gestrickeland, på en halff lest spannemåll etc.¹⁾

Försriffitt till Anders Larsson, fougte udi Bälingz och Ulleråkers häreder, för Erich Månsson i Frosta [*sic*] i Bondekyrkie sochnn, Peder Andersson i Norby och Peder Olsson i Strye, lentzmän, att hvarthere må behålle tolff öre utaff hesteståndz penningerne frije, så länge the äre lentzmän.¹⁾

¹⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

Uppsala den 23 januari.

Till Anders Sigfridsson, att han förordner Michell Gregersson och lille Michell vestentill att upbäre alle huder och skin, som leffreres in i K. M. varehus i Stockholm; item att han skall med thet förste late them inventere samme skin; item att Måns Joensson skall vare scriffvere öffver samme huder och skin, doch schole the haffve nycklerne.

Svar till Peder Gunnersson, att han troligen handler [med] bönderne, thet the vele utgöre 12 [L]ä törfisk för gärdehöödt. The penningar, som Lasse Tursson fougte haffver up[buri]tt aff bönderne, skall han annamme till sig och late them komme tilstädhes; att han ähn nu någen tid skall late bruke sig i then befallning, han haffver, till thess K. M:tt kan late upspäne någen annen.

Till Erich Trulsson på Ekolsund, att han her effter inthet mere ähn otte hvilmer höö skall late the tyske ryttere um måneden bekomme etc.

Förscriffitt för Bencht Hansson till Matz scriffvere, att han obehindret må bruke en sågeqvärn vid Norge i Grödinge sochn; tesligest att han och må beholle the breder han haffver latid såge.

Till Anders Sigfridsson, att han lather Hans i Gollsettra löss; item haffver Erich Larsson i Lundhe och Oloff Jörenson i Söderby giort handstreckning för honom för sextije marker.

Till Lasse Ericksson, att han later bryte och bränne en heell hoop kalcksteenn och later fören till sösjiden och sedenn framdeles däden och till Vijborg.

Same mening till Erich Svensson i Helsingefårs och Erich Olsson i Kymmene etc.

Svar till Jachim Bulgerin, att Kong:e M:tt haffver förståt um the lägen[he]ter, och hvad han bestältt haffver i Finland; item att han skynder Henrick Tommesson

och Lasse Jönsson till K. M:tt; um then forehålk, som kalles Vijborgz hålken, måtte strax i våhr lades medt trävercke och sendes vestvart och sälies; item att han städes och altid skall haffve visse bud uthe och late förfare um alle lägenheeter i Rysland och Lijffland.

Till Jachim Bulgerin, att K. M:tt haffver förståt, thet ett skep är strandet vid Porkale udd, och att någet aff godtzet är bergitt; åhr H. N. tilfridz, att the, som godzet tilhöre, måge bekomme thet igen för en skälig bärgere löhn.

Förschrift för menige man på Daell till Mauritz Stake, att the icke förmå uthgiffve penningar för smöret, them framdeles bör utgöre; vill K. M:tt, att han skall förspörre sig, när smör skatten skall utgöres.

Örby den 24 januari.

Till Oloff Larsson, att K. M:tt vill gerne vette beskeed, hure starck greffvens selskap gå till bordz opå Vesterårs slott, tesligest hure många hoss borgerne i stadhen; att han med thet förste förskicker ther heden ett vist bud, som ther um förfare och beställe kan.

Örby den 25 januari.

Svar till Jöns Trulsson um thet kätterij, Jacob Hansson med två systrer bedriffvit haffver; vill K. M. att han therföre skall straffes; item att han skall ransake, um han icke åhr K. M. någet skyllig, um han haffver någre register inne med sigh; att han beflijter sig um the meste renshuder, som ther till fångx vare kunne.

Svar till Knut Ingesson um presterenthen aff Tornö och Calix sochner haffver tilförende varit Kong:e M:ttz vilie och befalning, som han ther um rörer. K. M:tt är icke obenägen att effterlathe presterne någet underhåld igen för thenn ränte, the her till hafft haffve. Udi lijke

mätte skall han lage um lentzmandz ränten i sin befallning etc. Um kornedt kan K. M:tt inthet tilsvare, för ähn han giffver tilkenne, hure dyr en tunne korn kan sälies ther i Bothnen. Bönderne, som velle göre stadge aff Sielffvensön och Birkeskär med lax och smör, måge the them bruke och beholle, skole icke allenest göre lax och smör, uten och andre partzeler. Tesligest att han befijter sig um K. M:ttz gagn och bäste och förskaffer H. K. M:tt någre perler.

Örby den 28 januari.

Svar till Rasmus Andersson, att han må annamme aff fiskiefougten i Öregrund, Ture Nielsson, then törre och saltte fisk han begärer, men hampe och lijn till noot, näth, skiöter och ryssior må han bekomme i Stocholm; K. M:tt haffver latid tilscriffve Lasse Dalbo och Peder Gunnersson, att the skole aff theres befallningar late köre timber till Norretälie, och må the qvitte aff theres årlige partzeler, som lijkest kan vare, för samme timber körningh; item att han med thet förste skall giffve sig till K. M:tt.

Örby den 29 januari.

Öpedt breff för Michell Matzson, att han må up-tage ett torpeställe, be:d Raest i Morkare sochn i Olandz häret.

Samme mening för Anders Tomesson på Flymyre ibidem.

Till Lasse Dalbo och Peder Gunnersson, att the late aff theres befallningar köre till Norretälie thet meste timber, the åstäd kunne komme.

Öpedt breff för Oloff Larsson, secreterer, att K. M:tt haffver gunsteligen effterlatidt honom, thet bönderne i Rasbo härede skole flytie och före then tijende spanne-

måle, K. M:tt haffver honom till underhåld effterlatid, till Stocholm etc.

Till Jacob screddere, att han med thet förste gör drabanternes clädningar till reedhe.

Örby den 30 januari.

Svar till Bencht Nielsson, effter then Peder tiäre-brennere kan icke drage öffver eens med drengerne, må han förskicke honom till Roen, ther att brenne tiäre för sig sielff; hvar han thet icke göre vill, dhå skall han um vinteren ther vid Gripzholm och Tynnelzöö göre tunner och um sommeren achte på murningen; att han skall haffve ett fljigt inseende med folkitt ther vid slottid.

Öpedt breff, att Södre myre och fyre ortiger land jord skall läggas igenn under Vali prestebordh.

Till Anders Sigfridsson, att han medt thet förste förskicker till K. M:tt hööscriffverenn.

Uppsala den 31 januari.

Till Oloff Andersson, att han med thett förste förskicker till K. M:ttz rentechammer betalningen för 4 pund spanmåle (doch inthet mindre än 4 mark för tunnen), som han i Upsale för någon tid aff Erich scriffvere annammet haffver.

Svar till Jöns Pedersson, att K. M:tt är icke obehageligitt, som han förhandlet haffver med bönderne i bergzlagen um theres affradt.

Uppsala den 1 februari.

Till grefvinnan Katarina af Ostfriesland angående prinsessan Cecilias sak och om hennes egen diet.

Riksregistr. 1560, fol. 25. Förnt tryckt af C. C. Gjörwell i Kongl. bibl:s tidn. om lärda saker, D. 2 (1767): s. 261 f.; af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 21 f.; och af N. Edén i Gustaf Vasa, Valda bref (För skola och hem. Svensk bokskatt 19, 1901): s. 72—73.

Vår faderlig gunst etc. Käre dotter Katherine, effter som (!) tu schriffver osz till um then handel, som Gud kenne tig och osz alle giffver stor sorg och bekymber, thett then alzmechtigeste Gud veet och sig ther öffver förbarme, att vij skulle icke bliffve bättre lönte utaff vår barn, them vij med alsom störste faderlig kärlig upfödt och tuchtet haffve udi thett förhop, att the skulle bliffve osz till hugnet, gledie och hugsvalelse, men hvad gledie vij nu förnimme och haffve aff tin söster Cicilie, och hure hon osz löner för sådane vår faderlig ummach och upföde, ther förbarme sig Gud öffver etc. Och veet Gud alzmechtig, hvart uth man schall med samme saach, uthenn man haffver inthet annat at förmode än stor bedröffvelse, och bliffve vij för hennes skuld nu förde udi een oförvinnelig skade och förderff, then vij nepeligen förvinne kunne, uthen alzmechtig Gud vele vare osz nådelig och barmhertig etc. Och effter som tu schriffver, att tin herre vill komme osz med sitt betänckende till råd och bijstand, så giffve Gud, att han vilde thett lathe på skine, våre thet både honum sielff och osz alle nogsampt aff nödene etc. Gud förlathe hans broder och tin syster, att the skulle före sig sielff i thenne skam och osz alle udi sådane oförvinnerlig bedröffvelse etc.

Vij haffve och, käre dotter, förståt aff thett tu haffver schriffvit vår käre husfru till, att tu haffver varit någet svag och krencklig. Så kunne vij vell tänckie, att thett ähr både aff sorg, och att tu intet gott regemente

holler med ätende, uthen holler än nu then samme seed, som tu giorde, ner tu var freuche[n], och äther allehande schaffvell, som ähr eple och fruszne nötter, tesligest zucker och annet, som förslemmer magen etc. Så måtte tu haffve sådant fördrag, så frampt tu icke schalltt komme udi någon stor och longvarig siuckdom, hvilchet then alzmechtigeste Gud tig före bevare, then vij tig och her med faderligen och käriligen vele befalet haffve. Datum Upsale 1 februarij anno etc. 60.

Ekolsund den 6 februari.

Öppet bref för Peder Månsson i Vängelsta på jord i Näs socken i utbyte mot jord i Bondkyrka socken.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarek) kopiebok å donationer, vol. I (KA.)

Vij Erich [o: Gustaf]¹⁾ etc. göre vitterligt, att effter thenne brefviser, vår ländzman uti Ulleråkers härad, Peder Månsson i Vängelsta, hafver oplåtit oss 3 örisland jord i Ullutuna i Bondekyrke sochn i för:ne härede, så hafve vij ther emoth [af] synnerlig gunst och nåde undt och uplåtet, som vij och nu med thetta vårt öpne breff unne och uplåte honom siu örelandz jord i Säby uti för:ne(!) Nähz sockn frij för alle the uthlagor, som ther årligen bör affgå, och synnerligen så länge han vår ländzman är. [Thet] våre cammererer, befallningzmän och alle andre sig hafve epter rätte, icke görandes för:ne Per Månsson här emoth någre hinder eller förfång. Ekolsund den 6 februari anno 1560.

¹⁾ Att utställarens namn är felskrifvet i kopieboken, framgår af dateringsorten.

Ekolsund den 7 februari.

Öppet bref på ett jordbyte mellan Kungl. Maj:t och Peder Eriksson i Fiskvik.

Efter afskrift, intagen i en af härads höfdingen Olof Olofsson Enæus utställd vidimination på pergament, daterad vid tinget i Trögds härad den 3 oktober 1642.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterlighit, att vij hafve giordt ett laghligt jordaskiffte medh thenne vår undersåthe Pedher Erichsson, boendes uthi Fiskvijk, uthi så mätto att vij hafve uplåtet honom och hans efterkommande arfvingar förbe:de] gård Fiskvijk, som ligger för tolf öre och siu penningland, liggiandes uti Lisslena sokn i Trögden *etc.* Ther emot hafver han uplåtet och vederlagdt oss och våre lijfsarfherrar igen sin gård Herfvesta, som ligger för fiorton öre och fem penningland, liggiandes i Huseby Siutolfft sokn uti förb:de Trögden *etc.* Hvarföre afhände vij oss och våre efterkommande lijfsarfherrar förbe[:de] gård Fiskvijk och tilläghne honom förb:de Pedher Erichsson och hans efterkommande arfvingar medh hus, jord, åker, eng, skogh, fiskevatn, intet undantagandes, som samma gård nu tilligger och af ålder tilläghat hafver, till evärdeligh egho. Och thess till yttermehre visso låte vij tryckie vårt secret här nedhanföre. Datum på vår gård Ekolsund 7 februarij anno 1560.

Ekolsund den 8 februari.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående proviant för den i Elfsborg liggande flottans behof.

Riksregistr. 1560, fol. 26.

Vår synnerlig gunst *etc.* Käre her Göstaff, vij haffve förstået utaff thett bref, som I haffve tillskriffvit vår secreterer Oluff Larson um thett feell och breck, vårt skipz-

folck, som ehre i Elffzborgk, upå fetalie haffve, synnerligen upå öll, bröd, grynn och fjsch. Så kunne vij väll sielffve besinne, käre her Göstaff, att vell mögeligit ähr sådane partzeler heden ifrå Uplandt och ned till Elffzborgk att lathe skicke. I kunne och väll betäncke, att ther folck ähr, ther måtte ju ändeligen finnes råd till fetalien, ther the kunne bliffve uppeholdne och behielpe sig med. Såge förtenschuld gerne, ähr och vår gunstige begärenn, att I sielffve vele täncke till någre medell och uttväger, eehvad råd I ther till finne kunne, så att för:ne skipzfolck ändeligen måtte bekomme then deell till kost, som the kunne hielpe sig med, på thett att the sig icke någet obestånd företage schole, som befruchtendes ähr, ther the icke bekomme theris nödtorffter effter skälighheet, att the då måtte förlöpe och öffvergiffve vår skeep och settie them ther udi all som störste faarligheet, och kunne vij vell lijde, att the måge bespisade varde aff then gård, nu tilstedz ligger eller och her effter ther aff landet utgiordt bliffve kann, efter såsom vij eder tilförende ther um tilschriffvit haffve. Vij kunne icke heller vette, um then lille hielpe gård, som nu senest upå landet lades, ähr till för:ne Elffzborgk inkommen, ther aff man folket och kunne spijse lathe, hvar then gård, som tilförende ähr utgiord, icke till recke eller förslå kann. Man måtte och förhandle med fougterne ther nädre, hvad råd hosz them finnes kunne till fätalie och annen nödtörfftt, som till samme skipzfolck behöffves vill. Vij såge och så gerne, att I, käre her Göstaff, ville och betäncke och öfferväge, hvad råd man schall finne till then fetalie, som behöffves vill till för:ne vår skip framdeles och på föråret med förste öpet vattn, när the då till siös tilflyes och utredes schole, och att I osz edert betänckende ther um med thett förste meddeele vele. Gud eder befallendes. Datum Ekelsundt 8 februarij anno etc. 60.

Ekolsund den 8 februari.

Quitto för Per Olsson på penningar.

Enligt afskrift bland saml. af qvittensregister (KA.)

Vij Gustaff *etc.* göre vetthrligit, at vi haffve opbreth aff thenne breffvisser Per Olson, som var vår fougte udi Hagund och Lagundh, på en videre regenskap penningar halfftannet hundrede mark ortiger på the fyrehundrede mark ortiger, som han udi sin regenskap pro anno *etc.* 58 oss skyldig bleffven ähr. Och tess til visse lathe vij tryckie vårth secreth her nedén före och medh vår elskelig käre sons Magni handh undersciffve låthet. Datum på vår gårdh Eckholmssund 8 februarij anno *etc.* 60.

Magnus ex mandato Regiæ Majestatis proprio.

Gripsholm den 16 februari.

Till Joen Svensson angående exporttull på varor.

Riksregistr. 1560, fol. 27 v. Förnt tryckt af A. A. von Stiernman i Saml. utaf k. bref . . . ang. Sverges rikets commerce, D. 1 (1747): s. 171—172; och af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 389—391.

Vår gunst tilförende *etc.* Effter thett, Joen Svensson, att i förlidne sommer udi Stocholm och flerestedz her i richet ved siösidenn bleff bevilliget, att aff alltt thett godz, som her utföres, eehvad thett helst kan vare, oanseende hvem thett tilhörer, aff hvilche man samme godz haffver bekommit, anten aff osz och våre varehusz eller andre, skall utgöres een toll, nempligen 3 mark ortiger aff hvart hundrede mark värde *etc.*, terföre ähr vår alvarlige vilie och befallning, att tu i lijche måtte schalltt och bestelle om thett godz, som ther aff Gefle utskeppes, hvad thett¹ helst kan vare, och så laget, att osz på cro-

nenes vegne therudinnen någon god skäll skee kunde och troligen med handlet bliffve, så att inthett måtte undendölies och oschriffvet utföres ved samme godtz förlust och vårt högste straff, och förskicke vij tig her innelycht, hure varerne udi alle partzeler värderede ähre, ther effter tollen sijden schall inkreffies och upbäres. Vij vele och, att inge förbodne varer schole utskeppes uthen vårt synnerlige förloff och tillatelse. Vetendes tig her effter fulkommeligen rette. Datum Gripzholm 16 februarij anno etc. 60.

Samme mening till alle tolschriffvere öffver heele richet.

[Bilaga:]

Verderingz register, ther effter alle inlendsche varer schole bliffve förtolledede, som utföres.¹⁾

Trån,	fatt	50	mark
Smör,	tunnen	36	»
Lax,	»	24	»
Älle,	»	24	»
Sielspex,	»	22	»
Clar talg,	skippundet	40	»
Rug talg,	»	32	»
Ister,	»	32	»
Kiökenfett,	»	30	»
Gille elgzhuder,	deckret	120	»
Unge elgzhuder,	»	70	»
Oxe huder,	»	40	»
Koo huder,	»	24	»
Bottnehuder,	»	20	»
Kalffschin,	»	2	»
Fårskin,	»	3	»
Store bockschin,	»	15	»
Midelmotige bochschin,	»	10	»

¹⁾ En liknande lista, enligt uppgift från år 1559, är förut tryckt af P. J. Bergius i Inträdes-tal om Stockholm . . . hållet för k. vet.-acad. (1758), s. 17.

Små buckskin,	deckret	8	mark
Store geetskin,	»	7	»
Medelmotige getskin,	»	5	»
Små getskin,	»	4	»
Stånge jern,	skippundet	20	»
Osmundz jern,	lesten	126	»
Sågebreder,	tol[f]ten	6	»

Item schall och allt treverche och smide verderes, effter som thet profittligest kan selies och vare gott till.

Gripsholm den 16 februari.

Till Per Brahe angående danskarnes rustningar och däråf föranledda försvarsanstalter samt om Erik Kaggs berättelse.

Riksregistr. 1560, fol. 30 v. Ett liknande bref, dock något afkortadt i slutet, ställdt till Svante Sture och dat. den 20 febr., är efter originalet i Lunds univ.-bibl:s delaGardiska samling tryckt af P. Wieselgren dels i Historiam r. Gustavi I:mi monumenta, quæ respiciunt, e bibl. delaGardiana in Löberöd depromta [Diss. acad. Lund] (1829), s. 10—14, dels i DelaGardiska archivet, D. 1 (1831): s. 53—59, där Erik Kaggs i texten omnämnda berättelse jämväl är aftryckt efter den kopia, som ännu är bilagd samma original.

Vår synnerlig gunst etc. Käre her Per, osz ähre någre breef kompne tilhånde, aff hvilche vij förstå, att the dansche ähre udi svår krigzrustning, och att the sig lathe uppenbarligen höre med fientlige ord emot osz, effter som her Steen ther um haffver förnommit och osz ifrå Lubeck tillschrifvit, så att han för then skuld sig icke väll betröster att begiffve igenom Danmarck, effter som hertug Frantz aff Saxsenn honom thett och affrådt haffver etc. Så ehr osz tesligest eett bref tilkommit ifrå provesten udi Jemptelandt, her Erich i Ovichen, att i Nörige bliffver upschriffvit och uttagit alt thett siöfarit folck, som man ther kan öffverkomme, så att aff Opslo alene 700 bådzmén utschrifne ähre. Och effter man nu icke hörer, att hertug Augustus schall vare i någen fare, icke haffve the dansche heller behoff att fruchte sig

myckit på thenne tijd för the luttringesche, som nu samt [med] kongen i Franckreiche ähre förhindrede och nog haffve att bestelle med skotterne. Therföre ähr till betänckendes, att the visseligen achte tage något fiendtligit före emot osz, effter the vette, att vij ehre på thenne tijdt icke myckit väll förfatede till krieg, och vår skepflåthe ähr förskingret på åttskillelige örther, och vele till eventyrs besöche osz med then krigzmacht, the bekomme aff Tyslandt på then ene sijde, och nehr thett kan komme till fördragt och frijdståndt med muschoviten och liifflanderne (som till förmodendes¹ ehr, effter till Ridzland schall nu vare een städlig legation afferdiget, som ther upå handle schall), achte de då att göre osz något anfall på thenn annen sijde aff thett kriegzfolck, nu ähr i Liifflandt, till hvilchet ryssen och (aff the dansches tilskynden) hielpe kan, så att vij på alle siider (thett Gudh dogh nådeligen vilde verdiges affvende) måtte bliffve beängstigede etc. Therföre vele vij haffve eder förmanet, att I samt med her Göstaff täncke till alle the väger och nödtörffter, som till motverie kunne tielike vare, um något fiendtligit upå komme, så att man nu i tijdt förviiste sig um musterplatzer, ther folchet beqvemligen kunde församble sig och komme till hope, item um rittmestere och höffvidzmän [till att] besichte och mustre folchet, att icke så stor fäfeng umkost och penningespilling skee kunne på thett folck, som inthet ähr tieligt, som vij förnimme alltt för myckit her till skeet ähr, effter vij sielffve icke haffve hafftt lägenheet ther um att bestyre, som väll behöffdes, sammeledes bestelendes um hestefoder och annet underholl till fälchet, som behöffves vilde, när the skulle rycke till sammens etc. Man måtte och nu täncke till vår örligzskep, som vij haffve vijd Elffzborgk liggendes, hure the kunde bliffve förvarede, bemannede och utspijsede, så att the och måtte

¹) I handskriften: förfodendes.

komme egenom Sundet igen till then andre vår skipzflätte etc. Vijdere vele vij eder icke förholde, att vij [aff] vår tienere Erich Kagge, som vij med bispen aff Osnebrygge ned till Danmarck förskickede, haffver förnommit, att vij för all gunst och velgerninger, som vij honum beviiste och emot thett margfallige lyfte och tilsejelse, som han osz giordt haffver både i sitt affsceed och eliest, intet annet ehn allt ondt igen haffve att förmode, så att han icke alenest [icke] vilde inlathe sig med kongen i Danmarck på våre vegne, som han osz her tilsade, uthenn haffver sig eliest med många förtreetlige meningher och ord lathe[t] förnimme, som I aff thenne inneluchte för:ne Erich Kaggens berettelse kunne förnimme etc. Doch haffver han eliest hafft myckinn handell med the dansche, när han drog egenom Danmarck, tesligest med kongen sielff udi Kiill i Landtthoholstenn, effter som vij nu sijden ther um förnämmit haffve, och osz icke ett ord doch velett tilschriffve etc. Men aff then Hermenn Amelunxzon haffve vij bekommit tvenne schriffvelse, och effter som vij forstå, haffver han sig med ordenn emot oss icke annerledes ähn tilböriligen lathe[t] förlyde. Han haffver och schriffvit eder till, hvilchet bref vij för tiender schuld haffve upbruttit, och skicke thett eder her med tilhande sampt ett annet, som samme bischop till eder schriffvit haffver. Så kunne I och nu aff för:ne Amelunxsons bref förnimme um the farlige lägentheter, som ähre med the dansche på färde, effter som ther um tilförende berördt ähr, och begäre förtenschuld, att I sampt med her Göstaff vele ther um betäncke och bestyre um alle deeler effter nödtörfften och eder sijden med thett förste till osz förfoge, effter som vij edher haffve tilförende latidt tilschriffve. Ther effter I eder rettendes varde. Gud alltijdt befallendes. Datum Gripzholm 16 februarij anno etc. 60.

Samme mening till her Göstaff Olffszon till Torpe, mutatis mutandis.

Gripsholm den 17 februari.

Till ordinarius i Gefle Nils [Olai Helsingius] angående Hogdals och Hafverö socknars sammanslagning till ett pastorat och om förordnandet af en lärd predikant i det nya gället.

Efter afskrift i Ytter-Hogdals kyrkoarkiv förut tryckt af E. Modin i Härjedalens ortnamn och bygdesägnar (Nyare bidrag t. kännedom om de sv. landsmålen, XIX: 2, H. 76, 1902), s. 211.

Gustaf etc. Vår gunst tillförende etc. Vij gifve eder tillkänna, arch. ep. [!] Niels, at våre undersåthare uthi Houg Dahl hafve hafft sitt bud här hoos oss [och] uthi underdånighet ödmiukeligen begäredt, at Hafröö sochn måtte läggias till förbenämde Houg Dahl, thesslikest at en lärd man måtte komma till samma giäld, som them Gudz hel. och klara ord rätteligen lähra och förhålla kunna, effter den präst älliast ehr ganska långt boendes ifrån dem, som dhe härtill underlegadt hafva. Så hafve vij sådana dheras underdånige begäran utij then måttion nådeligen ansedt och gunsteligen efftherlåtut, at förb:te Hafröö må läggias till Houg Dahl, och ähr vår villie, at I till samma giäld en lärd prädikant förordna skola, som them medh Gudz hel. ord väll förestå kan, och hafve förr skrefne våra undersåtherr utlofvadt, at the honom, som tijt varder kommandes, vele försee både med prästebohl och annat underhåld, så at han sig ther skall väll behielpa kunna. Vij hafva och gunsteligen efftherlåtut ther till then tijonden, som vid förb:te Houg Dahl uthij detta närvarande ähr 1560 falla kan. Ther I eder efftherrätta hafva. Datum Grijspholm den 17 februarij a[nn]o 1560.

Gripsholm den 17 februari.

Öppet bref på tionden vid Hogdals kyrka för den blifvande kyrkoherden där.

Efter afskrift i Ytter-Hogdals kyrkoarkiv förut tryckt af E. Modin i Härjedalens ortnamn och bygdesägnar (Nyare bidrag t. kännedom om de sv. landsmålen, XIX: 2, H. 76, 1902), s. 211—212.

Vij Gustaff *etc.* giöre vitterligit, at efter vij hafve befallat oss elskelig vår tro undersåte ock ordinarius uti Gefle arch.[!] Niels at förordna och tillskicka en god lärd man till Hogdahl, som then menige almoge udi för:de giälld Gudz klara och rena ord rätteligen förhålla och lära skall, och på det at den person, som tit förordnat varder, må komma sig före och dess bättre lägenhet hafva till at bygga och boohagas vid fören:de giälld, therföre hafva vij af synnerlig gunst efterlåtit tijonden, som vid förn:de Hogdahl uti detta närvarande åhr 60 ther falla kan. Ther vår forigt [v: fougte] thersammastedz och andre måge vetta sig efter rätta, icke görandes emot thenne vår gunstelige tillåtelse något hinder eller förfång. Datum Gripsholm den 17 februarij anno 1560.

Gripsholm den 18 februari.

Till Jöran Eriksson [Gyllenstierna] angående hans sons Nils Jöranssons anställning i utvald konung Eriks kansli.

Riksregistr. 1560, fol. 34.

Vår gunst tilförende *etc.* Vij lath[e] eder förstå, Jörenn Erichson, att vår käre son, her Erich *etc.*, haffver osz tillschriffvit och begäret, att eder son Niels Jörensson må vare hosz honum och lathe sich bruche udi the sacher, som udi cantzeliet plege bestelles *etc.* Så effter många richsens vichtige anliggende ährender nu på ferde ähre

och dagligen uthen tviffvell mehere förefalle kunne etc., som vell behöffve ett gott betänckende, att the måtte bliffve rettzligen företagne och bestelte, så att vij och meenige Sveriges riche kunde ther aff icke bliffve förde udi någon faarligheet, schade eller nächdeell, uthen heller att thess nytte, gangn, velferd och longligit bestånd kunne varde förfordret, effter som vij thett gerne såge och osz alstedes her um beflitet haffve etc., så ähr thett vell aff nödene och see [vij] thett tesliches gerne, att högbe:te vår käre sonn motte haffve någre förståndige oeh trogne personer hosz sig, som honum therudinnen kunne råde och vare till hielp och bijstand, effter som thett och vell behöffves kan etc. Och effter för:ne Niels haffver nu een tid lång varit i andre och fremmende land och sig beflitidt udi the bochlige kunster och studerende, som han med tijdenn kan tiene sitt fädernesland med, therföre vele vij osz försee, att han sig therudinnen varder villig, retrådlig och trogen befinnandes, och haffve förtenschuld gunsteligen effterlatidt, att han ther nädre hos vårr käre son bliffve och sich försöchie må. Doch effter ungdommen ähnnu på ferde ähre och sig snarligen udi vichtige sacher kan försee och förgripe, vele vij, att I honum på eder siide vele alvarligen förholle och förmane, efftersom vij och sielffve thett her giort haffve, att han veet tage sig till vare och icke inmenge udi någre faarlige sacher eller något samptycke och beslute med högbe:te vår käre son, thett som vichtigt och drapligit kan vare, osz oåtsporidt, effter som vij och förmode, att högbe:te vår käre sonn varder sig och terudinnen hörsambligen och effter tilbörlicheet skickendes. Thette vij eder gunsteligen icke haffve förholle velet. Datum Gripzholm 18 februarij.

Gripsholm den 19 februari.

Öppet bref på ett jordbyte med fru Anna [Bengtsdotter
(Sparre)] till Aspenäs.

Efter det mycket skadade originalet på pergament i RA. De oläsliga delarna af brevet hafva återställts med tillhjälp af fru Anna Bengtsdotters bref rörande samma sak. De sålunda tillagda orden äro satta inom [.]. En afskrift af nedanskrifna bref finnes f. ö. i Uppsala universitetsbibl. (E. 252).

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, at vij haffve giort ett jordeskipte med oss elskeligh erligh velbördig qvinne fru Anna på Aspenäs udi så motte, at vij haffve uplatidt henne tesse effter:ne våre godz och gårder, såsom äre tre gårder Hemblinge i Bålingz sokn och häredt, hvar gård ligger för ett mark land och renter affradz penningar sex öre, gengerdz penningar halff mark, affradzkornn trij pund; item Isegrenna, en gård, är i jordetal och rente lijke med [en aff] för:ne gårder, liggienes udi för:ne sokn och häredt; item en gård i Nyeby i Biörklinge sokn ij Norunda häredt, fem öris land, renter affradz penningar en mark, kornn tu pund; en gård i Valla i Biörkesta sokn i Tiurbo häredt, fjorton öris land, renter affradz penningar tiugu öre, gengerdz penningar halff mark, kornn tolff spen; en gård i Berga i Konungzhåre sokn i Siende häredt, renter affradz penningar sex öre, kornn tijo spenn; item två gårder i Vijda i Hara sokn i Våle häredt, hvar gård ligger för halff mark land och renter affradz penningar halffierde mark, gengerdz penningar halff mark, smör tu [L]ū *etc.* Ther emot [haffver] förbe:te [fru Anna uplatit] och vederlagt oss och våre lifzerffherrer igen tesse effter:ne hennes [arffve]godz, såsom [äre två gårder] i Rönsöö i Öffre Sela sokn i Silbo häredt, hvar gård ligger för [halff femp]te öris land [och renter affradz] penningar sex öre, kornn trij pund tre spen; item två gårder i Eke[by med ett torpes]telle, rente [affradz] penningar [två] mark, kornn elffve pundh; item

en gård i Litislunda en [markland jord] med tesse fyre [holmer], nembligen Gåseholmen, Rönnskär, Lönhammer och Lindöön, rente affradz penningar [en] mark, kornn fem [pundh]; item aff trägården ther sammestedz penningar en mark; item Vedletorp, renter [penningar] tolff öre, liggendes udi för:ne sokn och häredt; item en gård i Brunneby kyrckeby udi Bobergz häredt i Östergötland med ett ålefiske vid Huseby fioll, renter trädiss penningar en öre, landgillis korn fyre töner, aff ålefisken penningar tre öre en ortig; item et torp ther under, som kalles Slatthet, renter penningar två öre sex d:r; en gård i Näset renter penningar sex öre, kornn en span; item aff qvernen i Näset, renter tull rogmiöl två spen, biugmiöll två spen; item aff ålefisket under Näset, renter penningar tre öre otte d:r, liggiendes udi för:ne Brunneby sokn och häredt, effter såsom thet bytes breff, som förbe:te fru Anna oss her opå giffvit haffver, videre inneholler. Hvarföre affhende vij oss och våre liffzerffherrer för:ne tre gårdar i Hemblinge, item Isegrenna, Nyeby, Valla, Berga och the två gårdar i Vijda och tilegne them offtebe:de fru Anna och hennes effter:de arffvinger med hus, jord, åker, engh, skogh, fiskevatn, qvern och qverneströmer, torp och torpestädar, i våte och torre, intit undentagen-des, som samme godz nu tilligger och aff alder tilleget haffver, till everdelige äge. Och tess till visse late vij hengie vårt kon:ge secret her neden före. Datum på vårt slot Gripzholm then nittonde februarij anno etc. tusende femhundra sextije.

(Sigill.)

Gripsholm den 20 februari.

Till utvald konung Erik angående den engelska giftermåls-handeln, om rikets oförmåga att bära allt för stora utgifter och om den hotande krigsfaran.

Riksregistr. 1560, fol. 35. I utdrag förut tryckt af N. Edén i Gustaf Vasa, Valda bref (För skola och hem. Svensk bokskatt 19, 1901): s. 73—77, samt (ett stycke) i Anmärkningar i sv. hist., saml. af et sällskap, Bd 1: N. 28 (1786): s. 251 f.

Vår faderlig gunst och kärlig helsenn med Gud thenn alzmechtigste etc. Käre son Erich, vij haffve bekomit tin schriffvelse, som tu haffver till oss skicket med Niels Jörensson och Bencht Teit, sampt the bref ifrå Engelandt, som vij thesz innehold effter thenn transferering, som ther upå giord ehr, förståt haffve etc. Så, käre son, förnimme vij utaff samme tin schriffvelse, att tu osz betacker för then faderlig välgerning, som vij tig bevijsst haffve, och besynnerligen henger tu ther hosz och erinerer osz um thett manigfollige lyffte, som vij tig loffvet och tilsagt haffve, att vij samme vårt lyffte schole nu lathe upå skine, liiche som thett tilförende icke skeet våre, med videre inneholdning, såsom tidt bref udi längdenn yterligere förmelder etc. Så giffve vij tig her upå för svar, ath så myckitt thett ord belanger, thett vij tig loffvet och tilsagt haffve, thett samme schole vij nu låthe på skine, så tycker osz, att thett ehr nogsampt och effter nödtörfften ögenskinligit, att vij tig med all faderlig gunst och troheet nogsampt mehent haffve. Giffve Gud, att thett så vijsligen, troligen och fliteligen hosz tig betänckt varde måtte, och vette vij emellen Gud och osz och på vår siel saligheet icke annet erinnere, än att vij alltid och allestedz haffve varit tig för een tro fader och gerne fordret thet bästa udi alle the sacher, som vij haffve kunnit täncht tig kunne komme till gangn, bästa, tillvexst och uphöjelse och besynnerligen i the stycker, som

mennischlige och möglige vare kunne, men att göre tin barnslige och qvinslige affect till fyllest udi alle the stycker, som schadelige, omögelige och icke udi vår macht ähre, them vele vij haffve osz förbeholdne. Gud förbarne sig ther öffver, att tin affect schall vare så stor, att han schall före både tig, osz alle och vårt käre fädernesland udi allsom störste förderff och undergång etc.

Vij förnimme och udi samme tin schriffvelse, att inthet skulle nu feele udi thenn engelsche saach uthen thette, som ähr tin egin persones tilkompst och närvarenn etc. Så kunne vij doch icke förstå aff samme breff, att the uttrycke sådane mehening, som tu föregiffver, så att ther skulle nu någon förändring vare på tidt bäste, ytermehere ähn som tilförende, och tyckes osz, att ther ähr mehere vanhop ähn något fulkomblig, effter som Dionisij breff uttryckeligen nog förmeller, och skulle ther opå nu skeep ytermehere bekostning (som Gud bättre alltt för myckitt fåfengeligen skeet ähr), thå skulle ju alle man intet annet holle osz före uthen för thett galneste folck, som udi hele verden vare, och thermed göre tredubbeltt, ther andre een gångh haffve giort fåfeng kost och tåring, och bliffve så förde udi alle mandz spått, och ther andre haffve een gång lidit spått, ther haffve vij fördt osz tre gånger udi och kunne ändoch med vår galenskap aldrig affstå eller åthervende, effter man kan ju clarligen see upå Dionisij ord, hure the lyde, att the giffve före tu stycker, nempeligen thenn evangelische saach och tin egin persones närvarenn. Men han henger ther een annen clause effter, som ähr, att än um fast så vare, att tu sielff personligen vare ther tilstedz, ähr han endoch tviffvelachtig, um thet skulle någon fortgång haffve etc. Hvad tröst eller hop tette ähr, thett kan hvar förständig man besinne. Hure thett och vårt federnesland dragligit vare vill eller kunde tude och lide sådane svåre och store bekostninger upå tviffvelachtige och ovisse sacher, thett må Gud vette.

Thett ähr icke så lettligen tilsammenskommitt, som thett veell står till att förskingre. Vij sittie icke heller så frije, ähre icke heller så visse på fredenn her i Sverige, effter som nu våre sacher stå för mångehande fahre och anfechtninger, att vij osz så förblätte kunne och göre sådane store förgefflige umkostnet, som nu begäres etc.

Thett ähr tig och icke ovitterligt, att vij haffve utlagt udi brudskatt först ett hundrede tusent gyldene, ternäst till tin broders uthredning till Engelandt till tvågånger hundrede tusent gyldenn vell upå kostet, föruthen thett tu sielff utlagt haffver, thett vij veell tro schole icke lithen summe drage vill. Endoch thett bliffver för osz fördöltt, så vill thett doch icke fördölies, när thett betales schall. Vij skicke tig och her med tilhände ett vijst uttog på thenn upbyrd udi alle partzeler både visse och ovisse, som aff Sverigis riche årligen udi vår renthecammer ifrå alle landzender leffreres, och ther hosz utgifften, som vij nu årligen haffve för then store faare vij udi sittie både för rydzer, dansche, lijfflender, tysche, och snarest sagt vij haffve flere ovenner, ähn vij sielffve aff vette, på thett tu må sehe, hvad till årlige utlegninger både till land och vattn åtgå vill, um thu thett och aff samme register förnimme kan, att Sverigis riche sådane höge och visse summer haffver årligen till upbyrd, som utgifften utvijser, eller och förmå länge tole och liide sådane svåre utlegninger, som nu årligen sckee och udi samme register förtalde bliffve. Neij ingelunde, när man vill thett rett förstå, och hvar tu vill retzligen öffversee och collationere utgifften emot upbyrdenn, då schal tu udi sanning befinne, att utgifften reeser sig myckitt högre, ja en till tredubbeltt mehere ähn rigsens upbyrd, föruthen för allehande inköp, som ähr för saltt, vijn, sjdentyg och annen vår håffz nödtörfftz behoff. Hvad svåre summer vele och åtgå, nehr vij schole försvare osz för sådane fiender, som för:ne stå, thett syntes vell upå udi

ridze kriget etc. Och står ännu tilbage, som utleggies vill till tine sötres utredning udi gifftermåls säch, um Gud teckes them någonstedz nådeligen försee, till än fyremåll hundrede tusendt gyllene. Ther näst um Gud vill försee tig med gifftermåll, hvad ther vill åtgå, thett kan hvar man vell besinne. Hure alltt thette ähr vårt fädernesz riche mögeligit, thett spörs och finnes väll, ähre och tine brödere ähn nu oförseedde, ther vill och någet upå gå. Tu vill och, att man skulle utleggje för tin broder Johan etc. att köpe eller förpante slått eller land i Liiflandt för två gånger hundrede tusent gyllene. Hure alltt thette ähr mögeligit till att utrette, thett veet Gud, och vij för vårt enfoldige förstond icke besinne kunne etc. Then summe, som vij med stoort bekymber och arbete haffve tilsamen dragit, ehr icke heller så stor, att hon sådant förmå att drage eller tole, som tu til eventyrs mehener etc. Alzmechtigeste Gud, han beveeche tidt sinne och affect till thett, som vij alle tin fatige slecht och vårt fädernes rijke måtte komme till gode, velfärdt och långligit beståndt etc. Och må then alzmechtigeste Gud sig therutöffver förbarne, att tin store och omåttelige affect schall leede tig så vijdt, att tu bliffver förd och kommer ifrå all mennischlig juditium och förstånd och in upå allsom störste förderff och galenskap, tig sielff och osz alle sampt vårt käre fäderneslandt till een oförvinnelig och evig schade. Hvad ther vill effter fölie, kan ährligit och förståndigt folck dömmе um etc. Oss förundrer storligen och befruchte nog, hvad thett betyder, att thitt fädernes riche ähr tig så leet bliffvet, att tu thett så litidt vårder, och achter begiffve tig ther ifrå udi alsom störste farligheet upå skadelige, ovisse och omöggelige sacher, men hvar tu thett redzligen kände och förstode thes lägenhet, som vij thett göre, tviffler osz inthet, att tu schulle vell haffve therudinnen eett annet betänckende etc. Och giordes thett icke behoff här med

så myckit haste, förre ähn tin broder Johan eller her Stehen, som allerede farligen nogh utstadde ähre, sampt the andre gode menn komme tilbache igenn, besynnerligen effter man nu icke tädenn mehère eller andre förtröstningar haffver, uthen att thenne handell ähr med skickelicheet och fogeligen affslagen, effter som drotningens bref nogsampt utviiser. Hon haffver tesligest then samme mehening ähn nu seden mundtligen ifrå sig giffvit med then förclaring, att hvar the, som ther tillförrende udi sendebudtzviisz våre, osz sådant icke effter hennes befallning berättett haffve, dhå haffve the osz icke troligen tient etc. Vij förundre och, att tu thett udi såå måtte förstår och uttyder, liiche som hon hade thett skämtet och snacket, som tidt breff lyder, men osz synes thett vare ett grofft skempt, ther thett störste alver med fölier etc. Thett tu och berörer och tig före satt haffver, att hertug Frantz och biscoppen aff Osnebrygge vele følge tig then veg in åt Engelandt, schole vij vell tro, att thett haffver nu fast een annenn mening, ähn som tu täncker, och besynnerligen med samme biscop, effter som vij tilförrende nocgh befructede och nu förnimme aff vår tienere Erich Kagge, som vij med honum in åth Danmarck förskicket hade, så att vij osz inthet gott uthen allt ondt aff honum kunne haffve till förvente emot hans manigfallige tilsegn, eeder och lyffte, effter som tu aff för:ne Erich Kagges berettelse, hvilchen vij her haffve schrifftligen förfate lathit och tig her innelucht tilhånde skicke, förnimmendes varder. Och haffver han udi samme reese sig nog latidt förmerchie, så att han osz med intett gott bevågen ähr, uthen tilfögedede vår tienere hosz the dansche then störste spått och förtreedt, som han honum ther haffver kunnet göre, hvilchet the dansche icke heller haffver obehageligt varit, uthen ther till fast hulpit effter theris förmögen. Och effter (!) tig vell ähr vitterligt, hvad vichtige sacher här nu på färde ähre

och udi hvad sorg och bekymber vij på thenne tid ähre stadde både för then besverlige handell skuld, som then grefve Johan osz udi fördrt haffver, (hvilchen tu osz så hasteligen och obeskedligen tilskickede och doch ther hosz intedt betänckende, hure samme besverlige saach till nägen ände komme kunde). Och eliest så hade vij vell förmodet, att tu osz schulle komme til hielp och bijstånd udi samme högvichtige sacher och osz nu icke ythermehere bekymbre med thenne ovisse och omögelige handell, ther med vij och bliffve förhindrede och till bache satte udi the andre rigsens anliggende och vårdende ärender, som Gud bätre, her nu myckit på färde ähre. Och ändog tu kant tig haffve föresatt myckit gott aff the dansche att förmode, effter som tu senest i tin schriffvelse berörde, att kongen i Danmarck osz myckitt till gode bevågen vare schall, så kunne vij doch för vår person och effter vårt förståndt sådant icke mehere ähnnu förnimme än tillförende, effter konungen i Danmarck icke alenest vill förfecte och behålle thette rigsens gamble vapn, the tre croner, och ther med komme sig till ythermehere tilltaall och anfordring till thette riche, som the dansche vele sig gerne undertrycke, uthen achter och therutöffver förmehene och betage osz vår titell och utschriffvende, effter som tu aff thenne copie aff hans breff kan see och förnimme. Och kunne förtenskuld icke vette, hvad tilbenägenheet och gott vij aff honum schole haffve till att förmode, uten hade vell förhoppes, att vår trogne umsorg, råd och förmaning, som vij herudinnen alltid hafftt och dragit haffve, schulle någet mehere bliffvit achtet och icke aff tig så snart förgettes, som vij eendeles förnimme nu sekeer, men så lenge Gud täckies osz lifvet unne, vele vij, så her effter som her till, gerne förekomme (så myckit osz står till görendes) sådane the dansches faarlige och onde upsåt, ther med the osz svensche under theris våld och tyranni igen komme vele, effter

som thett i förtijden (thett Gud bätre) varit haffver, menn hvad tu och våre effterkommende ther till göre vele, kunne vij icke vette etc.

Till thett siiste berörer tu i tin schriffvelse um ett christeligt och barmhertigt verk till att beviise etc. Ja, thette våre visseligen ett christligt, barmhertigt och retvijst verck, att tu vilde komme osz såsom tin gamble och utarbetede fader udi sin olderdom med regementet till hielp, tröst och bijstånd, besynnerligen udi the svåre och vichtige ärender, som her nu myckit på ferde ähre, aff hvilche vij och dagligen bliffve bekymbrede eendeles öffver vår förmögenheett, så att vårt käre federnes riche måtte icke komme i förderff, schade eller undergång. Och synes osz, att her ähr schade, oförstånd och farligheter allerede nog på färde, att thett icke behöffdes mehere inmenge och beveffve sig udi ovisse och farlige sacher, ther inthett annet än förderff och skade effterfölgiar, effter som gehemenligen sckeer, att then bliffver i förderffvett, som sig i farlige ärender inmenger, som thett gamble latinesche ordsproch lyder: qui amat periculum, peribit in illo. Ja, thette våre och visseligen ett christligt och barmhertigt värck, att tu nu ville betänckie tidt och tin fattige slechtz och alles trogne Sverigis inbyggers nytte, gangn och beste och tesz schade och förderff hielpe till att affverie, som, Gud betret, hänger och sveffver udi all^a som störste sorg och farligheett, ja, så gott som på een silches tråd, betrachtendes tin vocation och kall, som alle trogne Sverigis inbyggere haffve tig um betrodt och utvald till koning effter vår dödelig affgång, att tu thenne ähre och heder, som tig aff tidt fädernesland bevijst ähr, ville såsom een erlig förste att leggie på sinnet och them beskydde och beskerme i sådane farligheet, såsom nu synes nogsampt på alle sijder på ferde vare, effter som her Steens breff och vijdere förmeller, som osz nu nyligen tilkommit ähr, ther aff vij tig een

affschrifftt her innelucht tilhände skicke, som tu thett både för Gud och mennischier plichtig och skyllig ähr effter tin rette vocations arth, och som tu tig med tidt bref och sigill emot osz förplichtet haffver, så att tu tig intet dråpligit eller vichtigt schalltt företage till att beskicke herrer eller potentater, anthen um venskap, förbund eller hvad thett helst vare kann, uthen vår vilie, vettskap, råd eller befallning, så lenge Gud täckis osz liffvet unne, effter som samme tin schriftlige obligation viidere förmelder, ther tu och någet ville erindre tig och henne effterkomme, och icke före osz udi ythermehere skade och faarligheet, såsom nu synes, att tin farlige affect sig med förmerchie lather. Thette haffve vij tig, käre son, för svar icke förholle kunnet och vele osz försee, att tu såsom een god hörsam son varder tig alltidt effter vårt faderlige rååd skickendes etc. Then alzmechtigeste Gud tig käriligen befallendes. Datum Gripzholm 20 februarij anno etc. 60.

Zedell.

Item, käre son Erich, vij vele tig faderligen och troiligen haffve rådt och förmanet, att tu ville granneligen betrachte tine egne lägenheter och tig icke understå thett, som omögeligit ähr och öffver tin förmågen kan vare, så att tu ther utöffver hosz fremmende och andre icke måtte komme udi någon förclenring eller förachtelse, när the varde förnimmendes tidt oförståndt. Man kan doch icke längre komme med någon saach, än thett ähr aff Gud then alzmechtigeste utförsedt, ther hvar och een sig måtte med benöje lathe. Och vele osz försee, att tu vårt faderlige råd udi then bästa mening förståendes varder. Datum ut in literis.

Gripsholm den 20 februari.

Till konung Fredrik II af Danmark angående Mikkel Pedersen [Göing], som, ehuru själf gift, flytt till Flensborg med Arvid Claesson [Ugglas] änka, medtagande hennes barn och lösa egendom.

Efter originalet i danska riksarkivet.

Unser freuntliche dienst unnd was wijr mehr liebes unnd gutes vormuegen zuvor. Grossmechtiger furst, freuntlicher lieber schwager, bruder unnd nachpar, wijr mögen E. L. freuntlich nicht vorhalten, das uns der edle unnd gestrenge herr Gostaff Olefson zu Dorpt, ritter, kurtz vorliedener zeit zuvornehmen gegebenn, wie einer mit nhamen Michel Person inn Westergutlandt sehligen Arve Claussons nachgelassene withwe mit alle ihrer kinder, barschafft ann geldt, silber, goldt, geschmeide unnd anderer fharender habe, wieder Gott, ehre unnd recht, auss unsern reijchen heimlich entfueret. Weilm nhu solche unpilliche begangene stuck unnd diebstal den vorlassenen Arve Claussons erben zu ewiger schande, nachteil unnd schaden gereichte, hett er von ampts wegen, alss unser der orth stathalter unnd desfalles der armen kindern vormunde unnd patron, genantem Michel nachgesetzt unnd ihn inn E. L. stadt Flenssburgk mit recht beschlagen unnd anklagen lassenn, domit er nach seinem vordienst gepuerlich gestrafet, unnd die armen kinder zu dem ihren wiederumb kommen möchten, unnd ob ihm auf seines volmechtigen klage rechtes damales vorholffen, so hette doch der beklagte dorwieder excipiret unnd sich berueffen, das wijr ihm mit gemeltem weijbe sich zuvor ehlichen nachgelassenn, unser ordinarius zum Stockholm auch dasselbie, so viel das geistliche ampt hierinnen erfurdert, bewilliget, unnt ob ihm solche nichtige erfunt-

liche aussflucht von gedachtem klegler keines weges gestanden wurden, so where doch domales von den richtern doselbst erkennt, das benömeter her Gostaff von unss so woll unserm ordinario beweis, das wijr inn seine vormeinte vorehligung nit bewilliget, zuwege brengen soltte, alss dan wheren sie ihm gepuerendes rechtens zuvorhelffen erbuttigk etc.

Weiln wijr unss nhu keines weges zuerinnern, das wijr zu solcher unördentlichen ungepuerlichen ehe unsern willen unnd zulass gegeben, unss auch mitt nicht, die weiln gedachtes theters weijb noch im leben gewhssen, mit welcher er etzliche kinder gezeuget, solches gepueren wöllen, sondern vielmehr, nachdem er öffentlichen ehebruch begangen, ihnen zu straffen verursacht, wie auch geschehen unnd derohalben inn gefengnus gezogen, alss ihm aber gnade von unss erzeiget unnd auf ferner zu recht einstellungk inn burgen handen gelassen, hat er sich daruber heimlich mit dem weijbe unnd gutte hinweg gemacht, seiner ehr unnd eijdts vorgessen unnd die burgen stecken lassenn unnd solchs erfuntlich auf unss, so woll gedachten unsern ordinarium zu Stockholm, tichtet. Demnach bitten wijr E. L. freuntlich, sie wolten ihren vorördenten richtern zu Flenssburgk umb der eh-lenden kinder unnd der gerechtigkeit, auch unser vorbitt willen vielgemelts her Gostafs volmechtigen auf sein ansuchen gegen dem theter, damit er vhor solche seine ungepuerliche handlung unnd dieberey, auch der auf uns getichten rehdn halben gepuerlich alss ein öffentlicher ehebrecher unnd vorlauffener dieb, des vorig weib unnd kint noch im leben, inhalt unsers ordinarij zeugnus, so beij dem kleglern zuersehen, ferner aussweisend, mochte gestraffet werdenn, unnd die erben zu ihrem entfrembden gutte unnd barschafft wiederumb gelangen, schleuniges rechtens zu vorhelffenn ernstlich befehlen lassenn. Darann thuen E. L. was pillich, unnd wijr seints umb E.

L. freuntlich zu vordienen gewilliget, die wijr hiemit dem allemechtigen trewlich entpfhelen. Datum auf unserm schloss Gripsholm den 20 februarij anno etc. 60:ten.

Gostaff von Gottes gnaden zu Schweden, der Gotten unnd Wenden etc. konigk.

Utanskript: Dem grosmechtigen fursten, unserm freuntlichen lieben schwager, bruder unnd nachpar, herrn Friederichen, zu Dennemargken, Norwegen, der Wenden unnd Gotten etc. konigk, hertzogen zu Schleschwigg, Holstein, Stormarn unnd der Detmarschen, graffen zu Oldenborgk unnd Delmenhorst.

(Sigill.)

Gripsholm den 21 februari.

Till utvald konung Erik angående hans och Svante [Stures] rådslag samt om de danska rustningarne.

Riksregistr. 1560, fol. 43 v. Början är förnt tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 29.

Vår faderlig gunst. Käre son Erich, vij haffve bekommit tin schriffvelse sampt thett rådslag, som tu och her Svante beväget och osz tillskicket haffve. Så effter then besverlige handell i begynnelsen icke annerledes bleff företagen, och thett nu seden så vijt kommit och udsprijdt ähr både aff thett testimonium och vittnesbyrd, som tu ther upå lätt författe, tesligest att thu then greffve Johan så hastigt och obetänckt till osz skickede, kunne vij nu föge rettilse eller förändring på thenne tidh aff samme rådslag haffve, uthen osz synes, att thett råd, som seent kommer, ähr så gott som inthet råd etc.

Videre låthe vij tig forstå, att osz ähr till vetendes vordit, hure konungen i Danmarck lather verffve och an-

tage krigzfolck udi then tydsche nation, så att han till sextusendt ryttere och nije regemente knechter schall haffve bestelle latidt. Tesligest haffve vij och bekommit schriffvelse ifrå prousten i Jemptelandt, att i Norrige uteschriuffs och utagx alltt thett siöfarit folck, man kan ther öffverkomme, så att aff Opslo alene till siuhundrede bådzmén utschriffne ähre, och effter the dansche opå thenne tijdh ingen fare haffve aff the luttringesche, som föregiffs, besynnerligen effter samme luttringesche haffve nu samt med the frantzoser nog till att bestelle med skotterne, som sig emot them upsat haffve etc., therföre ähr thett högeligen aff nödene, att vij icke tage osz någon sächerheet her före, så att vij oförseendes bliffve på then ehene siide öffverfalne aff the dansche, och thett krigzfolck, som nu ähr i Liiflandt, samt med ryssenn utaff the dansches tijlskynden göre osz någon skalckhett och skade på then annenn side, besynnerligen um thett kommer till något fördracht och handling emellen muschoviten och för:ne liifflender. Och haffve vij förståt, att eett sendingebud in i Ryssland skickett ähr, som her upå handle schall etc. Förtenskuld såge vij gerne, att thu, käre son, ville beflitthe tig på tine siide och täncke till alle nödtörffter, som till nödhvern kunne tienlige vare, haffvendes stedz tine visse bud och kunskaper uthe, att man rettligen motte förfare, hvad upå färde ähr, effter som störste macht upå ligger. Ten alzmechtigeste Gud tig faderligen etc. Datum Gripzholm 21 februarij anno etc. 60.

Gripsholm den 22 februari.

Till utvald konung Erik angående hans till Livland utsände tjänare, om Baggeläktens gods i Småland samt om Verner Slattes och Nils Persson [Silfversparres] förvärf af skattejord.

Riksregistr. 1560, fol. 44 v.

Vår faderlige gunst. Käre son Erich, osz ähr tilkenne giffvit, att tu haffver afferdiget een tin tienere, Christoffer Skeiffer ved namn, med någre synnerlige verff in ått Liifflandt, ändoch vij icke kunne vette, hvar uppå the lyde, effter tu osz ther um inthett haffver tillschriffvit eller forstå latidt. Tesligest ehr osz och till vettendes vordet, att tu schalltt haffve effterlatidt the Bagger ther nedre i Smålandt någet godz, som vij haffve bekommit aff theris fader Halsten Bagge udi vederlag, nemligen Lagmanshuldt och Långemåle, som vij bekomme aff för:ne Halsten för Skellesnäs och Skellenese äger etc. Så förundrer osz icke litidt, att tu tig understår sådant att göre emot vår villie eller vittskap och sådane sacher tig forretager emot tin obligation och förplichtilse, och vele tig förtenskuld haffve alvarligen förmanett, att tu betäncker, hvad tu osz loffvet och tillsagt haffver och tager tig inge vichtige sacher före till att bestelle och förhandle, anthen uthenlandes eller innen, osz oåthspord, och icke heller stadge någet eller effterlathe aff thet, som osz tilkommer, för än tu haffver giffvit osz ther um tilkenne. Så förnimme vij och, att Verner Slatte och Niels Perszon på Holme slå monge skatteäger under sig, sammeledes aff thett osz sielffve tilkommer, föregiffvendes att thett schall vare almenningh. Så borde tig sådant icke effterlâthe, uthen heller försvare thett, som osz och cronene tillkommer. Therföre

må tu och her um endeligen bliffve förtäncktt och icke tilstede, att vårt bliffver så bortaget och rappet, eller vij varde förorsachede att försvare thett sielffve. Ther effter tu tig rettendes varder etc. Datum Gripzholm 22 februarij anno etc. 60.

Gripsholm den 23 februari.

Till Joakim Bulgrin angående förbudet mot utförsel af hästar, om den pålagda exporttullen på varor och om behofvet af försvarsåtgärder vid ryska och livländska gränserna.

Riksregistr. 1560, fol. 45 v.

Vår gunst etc. Effter som tu giffver tilkenne, Joachim Bulgrin, um the hester vij haffve förbudit och till Tysland föres plege, så ähr ännhu vår alvarlige villige och befalning, att tu herudinnen ett nogeafftigt inseende haffve schalltt och för ingen deell effterlathe eller tilstedi, att någre hester eller andre förbudne varer schole utskeppes ved högste straff etc. Så ähr thett och nu her i Sverige udi alle köpsteder bliffvit bevilliget udi förlidne sommer, att aff alltt thett godz, som aff richet ved siösidenn utföres, schall göres een tull, nempligen tre marck aff hvardt hundrede verde, och skicke vij tig her innelucht een zedell, hure varerne udi alle partzeler värderede ehre etc. Tu villtt förtenskuld alvarligen vare förtänckt, att ther i Findlandt måtte och så udi liiche måtte ther um bestellett bliffve, och så laget, att alle varer kunne granneligen upschriffves och intet undendölies eller oschriffvit utföres ved samme godz förlust etc. Viidere såsom tu och begärer vår vilie och meheningh vette, hure med the skep, som udi tilstundende våår ved then finsche siide utrustes schole, må besteltt bliffve, så vele vij tig icke förholle, att osz dagligen tilkomber farlige och

sielsamme tijender, och befruchte nog, att udi tilstundende sommer vill sig ett underligt spell begynne, besynnerligen med thett kriigzfolck, som nu ähr i Liiffland, um thett komber till fördrag med muscovithen och liifflanderne, eller och, um muscovithen fåår öffverhanden, med them. Therföre motte tu och the andre, ther ähre i landet, på sådane lägenheter haffve god acht och tillsyn och förstercke eder med mehère ryttere och kriigztilbehöringer, så myckit mögligt kan vare, tänckendes udi tijdt till alle the nödtörffter, som till motvernen kunne tienlige vare, och eder till vatn och landh förstercke, effter som behoff kan göres etc.

Och ehr vår vilie och befallning, att tu alle the skep, som till krig kunne vare tienlige och tu vedh then finsche siösiide kant till vege komme, med fetalie, skytt, krut och lod, tesligest gott siöfarit folck försorgie och utruste villtt, så att för:ne skep måtte vare vederreede och ferdige, ehvad upå komme kann, och effter ther ähre någre flere ryttereharnesch ähn behoff görs, förtenschuld må du sende någre hijtt öffver med förste öpen vatn etc. Her um tu effter nödtorfften och med all flijtt så bestelle viltt. Datum Gripzholm 23 februarij anno etc. 60.

Sundby göl den 23 februari.

Till adeln och samtliga fogdar i Finland angående vak-samhet mot yttre faror.

Riksregistr. 1569, fol. 47. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. till upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 391 f., och af C. Schirren i Quellen z. Gesch. d. Unter-gangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 223—224, den senare dock efter annan afskrift, daterad Eskilstuna den 24 febr.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder frijborne, frelsesmen, menige adell, tesligest alle befelningzmen och fougter udi Finlandt, vår gunst och nåde tilförende etc. Effter som eder ähr vitterligt, trogne men och tienere, thett

vår käre son, her Johan, Sverigis, Göthis och Vendis etc. arfförste och hertig till Finlandt, ähr nu stad uthen riches på någre richsens verff och ärender, terföre vele vij eder her med alvarligen haffve budit och befalet, att effter thenn farlige lägenheet, som nu höres och framdeles till eventyrs ytermehere kan på ferde komme, besynnerligen för then krigzhandell skull, som nu ähr med muscoviten och lifflenderne i verchett, att I på alle deeler och med the sacher, udi thenn landtzenden förefalle kunne, udi medler tijdt och udi vår käre sons fråvare ett gått, troget och flitigt inseende [haffve skole], som retrådige, trogne undersåther och tienere egner och bör att göre, besynnerligen med thet krigzfolck, som nu ähr i Liifflandt, och thett till någen friid emellen muscoviten och Liifflandt komme kan, så att man icke oförseendes måtte bliffve i then måtte förraschede och öffverfalne, eller och um samme muscovite bekomme öffverhanden. Doch vele vij, att I inge sacher eller någre vichtige handlinger företage eller bestelle schole, hvarchen innan eller uthen landz, effter hvars befelning thett och vare kan, som osz och richet angelle, oss oåtsport, ved vår ogunst och högste straff. Ther hvar och een haffver sig effter rette. Gud befallendes. Datum Sundbygöll 23 februarij anno etc.

Gripsholm den 23 februari.

Öppet bref angående de tyska knektarnes inkvartering i städerna och om leverans af deras underhåll från de orter, där de förut legat i borgläger.

Riksregistr. 1560, fol. 48. Delvis förut tryckt af J. Hallenberg i Hist. afhandling om mynt och varors värde i Sverige under kon. Gustaf I:s regering (1798), s. 334—335.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij för synnerlige orsacher schuld haffve bevilliget och befalet, att våre tysche ryttere, som her i landet richet till gode bestelte

ähre och på våre slåt och gorder i borgleger leget haffve, schole nu bliffve förlagde, osz till een behagelig tidt, till köpstederne, doch så att våre fougter hvar udi sin stad, så vell häredz som gårdzfougter och besynnerligen ther the tillförne varit haffve till borgeleger, schole alvarligen vare förtänckte och lathe för:ne ryttere bekomne till theris karler och hester all then deell, som vij them gunsteligen tilsacht och effterlatidit haffve och vår medgiffne ordinantz utviiser, nempligen

till tolff personer um måneden

ööll	14 tunnor
bröd	6 »
kött	3 [L]æ
flesk	3 »
slachtet färst nötekött	$\frac{1}{2}$ nödtzfall
slachtede fersche fåre kroppor	3 stycker
pläckede geesz	3 »
höns	8 »
lax	4 [L]æ
fersche gedder, braxn eller id	2 »
fersch små fielfisch	4 »
smör	1 [L]æ 16 marker
ost	12 marker
gryn	3 fierdinger
miöll	3 »
erter	$1\frac{1}{2}$ spanne fierding
salltt	1 [L]æ 4 marker
lius um vintern	12 marker
veed sammeledes	16 lasz.

Item till 12 hester

korn	12 tunnor
höö	12 sommerlasz
hallm	48 kerffvar
jern till beslag	12 [L]æ um året.

Hvarföre vele vij våre befelningzmen och fougter upå förbe:te våre slått och gårdar och i häreden her med alvarligen haffve tilsagt, budit och befalet, att the lathe för:ne tysche ryttere uten all schötzmåll elle[r] igensejelse bekomme then deell, som för:ne ordinantie förmeller och som för:vit står, och um någre aff fougterne kunne icke sådane partzeler anthen för mehenföre schuld eller eliest lathe framkomme, som thett sig höffdes, då biude vij her med the andre våre fougter och befalningzmen, hvilche the helst vare kunne, ther the nu komme och förlagde bliffve, tesligest landzfougterne ther um kring, att the schole göre them förfordring med the partzeler, som fat-tes och the kunne åstad komme, så att för:ne våre ryttere måtte fulkommeligen bekomme then deell, vij them gunsteligen haffve effterlatidt, och effter som för:ne ordi- nantie inneholler, att the sig icke måtte haffve till be- clage etc. Schole och så våre fougter, ther samme tysche ryttere nu varde liggendes, thett så förschaffe, att ther måtte holles beschedelig register på then deell, som them leffteres, och ther upå annamme qvitantier och be- kennelser, som thett sig egner, lagendes thett och så, att hvar måtte sig tilbörligen förhålle och skicke emot then annen, vid vår ogunst och högste straff etc. Ther hvar och een haffver sig effter rette etc. Gripsholm 23 fe- bruarij.

Gripsholm den 24 februari.

*Till Jakob Turesson [Rosengren] angående de svenska skyt-
tarnes förläggning och utrustning samt om förvaltningen
af Hof's gård.*

Riksregistr. 1560, fol. 50.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommit någre tine
schrifvelser, Jacop Turson, och ther aff förståt, hure tu

med vår son her Erich etc. haffver handlet um the verff, som vij tig medgoffve och befalte, tesligest förnommit um the förfall, tu förevider, att tu icke förre haffver osz kunnet tilschriffve etc. Och effter som tu videre berörer um the skytter, till Surkepung förslagde ähre, så haffver icke varit vår mening, att the svensche schole och förlegges till stederne, effter vij vell kunne täncke, att the icke förliiches ther väl med the tysche, uten att the viid våre gårder måtte bliffve underholdne och förslagde, effter som ther kan vare råd och lägenhett etc. Thett vij och schulle effterlate för:ne skyttene, både svensche och tysche, så myckit korn um viickenn, som tu schriffver, ähre vij icke till sinnes, uten att the måtte förholle sich effter then ordinantie, som vij them effterlatidt haffve, synnerligen the tysche för sig och the svensche sammledes effter thett sätt, som thett tilförende med them varit haffver etc. Och effter vij vel vette, att för:ne våre svensche skyttene ehre icke myckit veell skickede eller ferdige med theris verier, som them haffve bör, så att ther haffver ett gansche litidt och oflitigt upseende med them varit nu en tidh lang etc., thett vij vell förnumme, then tidt vij våre ther nedre nu senest, och the mötte osz med een hop siide och follede kiortler, udi then stad the gode rustninger och verier haffve schulle etc., så såge vij förtenschuld gerne, att the måtte een gång retzligen bliffve munstrede och beskickede, ther effter och lagendes med lönen, som the fordre uppå, så att våre och rigzens penningar kunde icke så onytteligen förspilles och utgiffves upå een hop odugeligit och obrukeligit folck, som ingen stadz till tienlige ähre, effter som hertill för myckit scheedtt ähr, osz och richet till ingen ringe schade och besvering. Therföre kunne vij och vell liide, att tu med Jören Trulszon må vare ther utöffver, ner för:ne skytter varde affbetaledede, så att thett kunde och gå liiche till etc.

Viidere um then tijende spanmäll tu schriffver, som i Grenna vare schall och ther ähr inthet huserum till i kyrkieherberget etc., så vilde vij gerne, att bönderne måtte före samme spanmåle någonstedz ned till siösiiden, effter som thett och annerstedz scheer, ther vij honum kunne behöffve eller förytre lathe, om the honum icke sielffve köpe eller löse vele, nempligen tunnen för iij mark ortiger etc.

Hvad the verier belanger, som ther ähre nedre i Östergötlandt, och att the knechter, ther ähre, vele köpe een hop aff samme verier etc., så synes osz thett icke behoff vare, att man fåår them någre verier uth, förre än man täncker att bruche them etc.

Till thett siiste berörer tu, att upå vår gård Hoff schall icke myckit vell tilgå, effter ther ingen fougte till stedz ähr etc. Så ähr thett osz icke myckit behageligit och vele förtenskuuld, att tu och Joen Karszon på Vastene schole med för:ne Hoff och the andre våre gårdar ther nedre haffve ett gott och flitigt upseende, att ther kunne gå något liiche till, så att vårt gangn måtte icke aldeles bliffve tilbache eller försummet varde. Ter effter tu tig rette villtt etc. Datum Gripzholm 24 februarij.

Stensholm den 26 februari.

Till Joakim Bulgrin angående innehållandet af den penningssumma, som utvald konung Erik befallt skola öfverlämnas till hans utskickade.

Riksregistr. 1560, fol. 51 v. Förut tryckt (enligt annan afskrift) af C. Schirren i Quellen z. Gesch. d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 228 f.

Vår gunst etc. Vij haffve förnummit, Jochim Bulgrin, att vår käre son her Erich etc. haffver afferdiget een sin tienere, Christoffer Scheiffer, till Liifflandt med någre verff och ärender, effter som han tig och ther um

schall tilschriffvit haffve, så att tu honum een summe penningar öfverandtvarde schalltt, som han till Liifflandt skicke vill. Så synes osz icke rådeligit vare, att man någre penger på så ovisse sacher ther heden förskicker etc. Tu må förtenskuld med samme penningar ther heden att förskicke på thenne tijd haffve fördrag etc. Vij vele och, att thu eller andre våre trogne men och tienere, som ther i Findlandt ähre, ecke schole någre vichtige sacher och handlinger, utaff hvars befelning thett helst schee kan, anthen innen eller uthen landz, som osz och richet angelle, osz oåtspodt, ved vår ogunst och högste straff, företage eller bestelle etc. Ther tu tig fulkommeligen haffver effter rette, och för:ne våre trogne men och tienere i Findlandt thett samme schalltt förstå lathe, effter som vij them och ther om med vårt öpne breff haffve latidt tilschriffve, thett vij och her med nu till hande skicke. Ther effter the sig och alvarligen holle och rette schole. Datum Steenszholt 26 februarij.

Stensholm den 29 februari.

Till utvald konung Erik angående förhållandet till Danmark och Livland samt om de senast från utlandet inkomna brefven.

Riksregistr. 1560, fol. 52 v.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Erich, vij haffve förstådt tin schriffvelse, udi hvilchen tu schriffver um the dansches prachticher, hure the måtte umringe osz, och att sådane theris prachticher driffs upå Liifflandt, tesligest then stempling the haffve på vårt argeste udi Ryslandt etc. Så, käre son, ähr föge behoff, att tu osz um samme the dansches ondske och schalkheett varner och erinerer, förty thett ähr osz nogsampt och öfverflödiligen vitterligit. Vij haffve them nu snart udi 40 ähr

lärtt att kenne. Gud giffve, att thett ginge tig så till hiertet, som thett går osz, våre thett Sverigis riche myckitt nyttig. Så ähr thett icke nog att tale um theris falscheett, uthenn ligger mehère macht upå att vette och tage sig till vare för sådant, liiche såsom läkerenn han förtelier then siuches farligheet, ther igenom bliffver han alzinthett förbätret, men thett komber then siuche mehère til hielp, att läkeren giffver bonum god råd med fulkomblige och gode lächedommer, ther kan then siuche mest haffve hugsvalelse och förbetringh utaff etc. Så veet thå then alzmechtigeste Gudh, hure troligen och fliteligen vij sådane the dansches falscheett och ondskap haffve både gamble och unge förhollet och varnet i alle våre dager. Ähr doch icke tesz mehère tillgiort och tilltänchtt och alsz inthett till hiertatt gått, uten lathe sig hvardt ähr effter thett andre mehère bedrage, låcke och förföre till thett ytherste förderff, effter såsom thet synes allestedz både med gamble och unge. Hade sådane våre trogne förmaninger och råd varit udi retten tijd effterföljde, thå schulle nest Gudz hielp Sverigis riche och tesz inbyggere haffve bättre anseende, ähn thett lather sig nu see, och the dansches högmod icke så myckit tillvext bliffvit, såsom scheet ähr. The råd, som icke tages udi retten tidt, the lyckes sellen, och kunne nu inthet mehère her till göre, uten måtte stelle thenne saach till Gud, som alting bättre kan etc. Hure offte vij haffve underviist tig och flere her i richet [um] samme the dansches meheninger, thett ähr vell beviisligit, doch tyckes osz (såsom tidt förre breff förmeller), att thett ähr föge lagt upå hiertett etc. Hure offte vij och haffve rådt och förmanet, att the landzender Smålandt och Vestergötlandt motte bliffve försörgde och försterckte med slått, steder, folck och verier, thett ehr och väl beviiseligit. Men vij haffve icke ännu många seet, som thett ähr gånget till hiertet, icke heller många, som therföre vele haffve omach och arbete, uthen

haffve latidt tiden så slepet hedenn, liiche som thett inthet mehere vârdede, men thett vill lichevell een gångu spöries effter, hvad vij svensche haffve förbätret osz i thenne fyretije åhrs fred udi förstånd, förnufft, macht och styrke etc.

Och så myckit the dansches förrehaffvende med Ösell belanger, kunne vij thett inthett hindre eller upå thenne tijdt någet ther till mehere göre, och förmode doch, att theris förrehaffvende i thenne måtte sig föge lijeke kann. Vij haffve och i förliadne sommer afferdiget eet vårt bud in åt Ridzlandt till storfurstenn med vår schriffvelse till att göre ther vår orsecht, um för:ne the danske eller liifflanderne osz hosz muscovitenn förolempet och beluget haffve. Doch ähr ähnnu samme bud icke tilbache kommit, och som vij kunne täncke förtenschuld bliffver ther så lenge uppeholden, att man icke någet schall förfare um hans förrehaffvende emot Liifflandt. Sammeledes haffve vij och latidt tilschriffve her mestern udi Liiffland um the slâtz lähn, som han osz för een summe peninger tillpante böd, ther upå vij doch ingen svar igen bekommit haffve. Och sâm vij kunne täncke, ähr han föge benägen ther till, uten mehere achte bedrage osz um een summe peninger ähn göre osz någen fördeell. Så tyckes osz, att samme liiffendische handell ähr gansche lithenn på driste, och snarest sacht, man kan inthet annet seije, ähn att the ähre the danske mehere benägne ähn osz, effter såsom theris handell lather sig nog förmerckie. Therföre hade icke varit behoff att ther upå ytermehere skicke och göre någen fåfeng penningespilling, förre en man hade bekommit någen ytermehere bescheed ther upå. Doch upå thett man eliest kunne förnimme, hure lägenheterne sig ther i Liifflandt tildrage, ähre vij till fridz, att then Christoffer Scheiffver må drage ther hädenn, som thu tijdt förskickett haffver, en doch tig med rette hade bordt ther um tilförende gif-

vit osz tilkenne och tig inge sådane sacher osz oåtsporidt företage, efftersom vij tig tilförende med Niels Jörensön haffve forstå latidt etc.

Vijdere haffve vij bekommit the breek, som thu osz tillskickede och osz aff hertug Frantz, Jören Gylte och Jören v. Nörenbergk tillschrifne ähre. Så förundrer osz, att thu samme breek icke haffver öpnet, att thu kunne sehe, hvad lägenheter på färde ähre, som the schriffve um. Therföre skicke vij tig samme breek her med tilhande igen, och effter högberete hertug Frantz berörer udi sitt breek, att han haffver befalet Steffan Dan att berette osz någre lägenheter, och förnimme, att för:ne Staffan var till tig framkommen, när thu samme breek ifrå tig skickede, förundrer osz storligen, hvarföre thu icke sende samme Staffen till osz, att han osz hade kunnet berette thett, som honum aff hertug Frantz var medgiffvit. Therföre vele vij ennu, att tu med thenne vår tienere schalltt lathe osz all bescheed ther um tilkomme, um för:ne Staffen ther icke tilstedz ähr, så att han sielff till osz komme kunde etc. Ther effter tu tig rettendes varder. Gud tig faderligenn och käriligen altijdt befallendes. Datum Steensholm 29 februarij.

Strömsholm den 29 februari.

Öppet breek på ett jordbyte med Jöns Stensson.

Efter originalet på pergament i RA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij haffve giordt ett jordeskiifte medh thenne vår tro undersäte Jöns Stensson i Lijda, väpnere, udi så motte att vij haffve unt och uplatit honom ett vårt godz, nembligen ett halff[t] markland i Rijeby i Åker sockn och häredt udi Södermanland, renter korn 3 pund. Ther emot hafver han vederlagt oss och våre lifzerffherrer igen till everdelige äge

en sin gård i Hesle, liggiendis för 9 öris land, renter korn fem pund 2 spen, effter som hans breff, oss ther opå giffvet, vjrdere förmälder etc. Hvarföre affhände vj oss och våre lifzärffherrer för:ne Rijeby gård och tilegner honom förbe:te Jöns Stensson och hans effterkommende ärffvinger med hus, jord, åker, äng, skog och all annen lägenheet i våte och torre till evärdelige äge. Och tess till visse late vj hengie vårt secret her neden före. Datum på vår gård Strömsholm 29 februarij anno etc. 60.

(Sigill.)

Olika orter i februari.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Protocolon opå alle the concepter och meeninger, som utgångne äre aff Kong: M:ttz vår alder nådigeste herris cantzelli anno 1560», jämfördt med »register på the förläningar, som äre utgångne anno etc. 1560».

Uppsala den 1 februari.

Till Anders Sigfridsson, att han förskicker till Steensholm 3 håndsägere och en kiste glaess.

Till Anders Girmundsson, att han skall hålle husesyn medt bönderne i Öffvernäs.

Till Anders Pedersson på Kårebergitt, att han förskicker två båthebyggere till Steensholm.

Svar till Bencht Scriffveres scriffvelse um the 600 skip pund stångejärn och 50 lester ossmundz järn, som till Elffzborg förskickes skulle etc. Hade honom bordt giffve K. M:tt tilkenne, hvad vinnist och profijtt H. N. ther aff haffve kunde, och hure bestältt ähr um kröger vid Mycklebode och annerstädes, tesligest um skip och skuther, ther med järnet öffver Väner till Vasseende föres kunne etc. I medler tid, medenn um sådane lägenheter bestyres, skall han lathe jernet komme till Arboge och seden till varehusset i Stocholm. Effter hans begäre

haffver K. M:tt latidt tilscriffve Erich Knutzson på Örebro, att han förhandler med bönderne udi Näricke, thet the, som nemest vid sölffgruffven boendes ähre, vele hielpe K. M:tt med ett halfftt staffrum vedh.

Till Svän v. Schare um någre knechter, som ähre förscreffne ifrå Dalerne till Stocholm, att han schall förhjelpe them till theres 59 årss löhn.

Uppsala den 2 februari.

Till Hans Dalekarll opå Torffvesund, att han skall annamme ifrå Hundhammer allen småboskap, spannemåle, höö, halm och hvad annet, som theden leffreres skall.

Uppsala den 3 februari.

Svar till Gefle borgernes scriffvelse, um then skatt ther skulle skee, vill K. M:tt med thet förste vette them beskeed.

Giresta den 4 februari.

Öpedt breff för Tomes Nielsson, fougte på Örby, på thet skult han bleff tilachters på sin regenskap pro anno etc. 58, som är 581 mark 6 öre.¹⁾

Förscrifft för en bonde, Oloff Hermansson be:d, till Tommes Nielsson på ett pund spannemåle.¹⁾

Ekolsund den 4 februari.

Till Simon Nielsson, att K. M:tt later förläggie till Upsale 38 tyske ryttere, och att han skall förskaffe them hussrum till theris eigett och hesternes behoff; item the svenske skyttere skole bliffve lagde i the tyskers städh igen etc.; item att fougterne, ther the tyske haffve tilförende legedt, skole förskaffe them höö, korn och theres månedtzkost.

¹⁾ I marginalen: N. J.

Till Tomes Nielsson, att the tyske ryttere, som opå Örby her till legedt haffve, skole förläggies till Upsale, och att han skall förskaffe them till Upsale uthspijssning och månedtzkost effther ordinantien lijke såsom tilförende etc.

Till Anders Sigfridsson, att K. M:tt vill gerne vette, hvad greffven haffver förhänder, tesligest hvad besteltt ähr um bygningen, både um skantzen i forborget och elliest etc.; item att han sampt med Svän v. Schare skall haffve ett fljigt upseende medt knechterne, som vake opå slottedt och i staden, så att the icke inlathe någre fremmende, med mindre the vette, hvad the ähre för seller; item att han förhandler med plathslagerne, thet the göre till reede en fusthammer med heelt feste um hånden etc.

Ekolsund den 6 februari.

Till Jacob Tursson, att han oförsumeligen skall giffve sig till K. M:tt och göre H. N. en viss besked och relation på the värff och ärender, som honom medgiffne våre till hertug Erich etc.

Till Niels Tulsson, att han lather Göstaff Bruntheson, stalmestere opå Kegelholm, bekomme drafftyg 20 med skiörter och flancker, fyräggere 20, fusthammer 20 stycker.

Till Niels Larsson, att han lather för:ne Göstaff bekomme sadelrör 14 stycker.

Ekolsund den 7 februari.

Öpedt breff för the tyske ryttmestere, att K. M:tt ähr icke till sinnes att lathe lägge the tyske ryttere till köpstäderne, såsom betäncktt var, uthen K. M:tt vill, att the skole bliffve i theres förre borgeläger etc.

Till Anders Sigfridsson um then tyske scriffvere, som

ifrå biscopen aff Darfftt utskickedt är och han förvaredt haffver opå ¹⁾ slottedt, ähr K. M. behageligit, att han um honom så bestältt haffver, och ähr K. M:ttz vilie, att han later förvare honom i Stocholms tornn, effter han med ijdell förrederij umbgåer etc., efter som hermesterens scriffvelsse förmeller etc.

Ekolsund den 8 februari.

Till Anders Sigfridsson, att han later K. M:ttz stalmestere, Erich Henrichsson och Bencht Jönsson, bekomme så många rustninger the behöffve till the karer, them effterfölie etc.

Enköping den 8 februari.

Fougte breff för Ambiörn Svensson på Käggleholms gård och Glanshammers härede.

Enköping den 9 februari.

Till Oloff Larsson, secreterere, att han i disting-marcknet skall upköpe till K. M. behoff all[e] the dyreste och utvaldeste skinvarer, som ifrå Norlanden komme.

Brunnsholm den 10 februari.

Öpedt breff för Jöns Bonde på all kyrkietijenden, som årligen faller öffver heele Kållen (till en behagelig tid).

Öpedt breff för Anders Olsson, att han må vare frij för gestningen, så länge han later bruke sig i varehusedt i Stocholm.

Tynnelsö den 11 februari.

Fougte breff för Anders v. Kenckzhus på Olandz härede.

¹⁾ I handskriften: och.

Gripsholm den 12 februari.

Svar till Anders Sigfridssons scriffvelsse, um kruth-qvernen och skytten ähr K. M:tt behageligt; item att han med thet förste skall lathe bære och tilreede göre och försökie hvad samme skytt vele duge; item att Göstaff Johansson understundom må gå inn till greffven och få sig maatt och tale medt, doch oförmercht skall han förhöre hvad [han] i sinnet kan haffve. The timbermän, han aff Norlanden och Tijerpen begärer, haffver K. M. latidt tilscriffve fougterne, att the i våhr skole late komme så många till Stocholm, som han begärer.

Förscrifft för Niels Larsson i Mökelläng i Mora sochnn till Hans Pedersson, att K. M. haffver förloffvet honom för hans ålderdom skuld aff tienesten, doch så att hans son skall komme i hans städ igen.

Gripsholm den 13 februari.

Förscrifft för Germund Jönsson till Sven Joensson, att Niels Pederssonn på Holma vill för muther skull driffve honom aff thet Kårssåss och för:ne Niels för någre åhr haffve kentz ifrå Nydale klöster under sig, att för:ne Sven skall her um ransake, och hvar thet ähr kommit under cronen eller K. M:ttz arff och eigitt, dhå skall han thet vederkennes etc.

Öpedt breff för Hans Eether, fougte på Rijdöön, opå alle dagxvercker med K. M:ttz egne landbönder i Sijende och Tiurbo häreder, tesligest med skatte, crone och kyrckie landbönder udi Iristade sochnn.

Gripsholm den 21 februari.

Öpedt breff för Anders Pedersson till Fåredaell opå kyrckie, preste och prebendelandbönderne i Kåkindz härede i Vestergöthland, the som oförlänte ähr, att han

må behålle them med all årlige rântten (till en behagelig tid).¹⁾

Gripsholm den 22 february.

Fougte breff för Johan Siggesson på Norby gård och Bobergz härede.

Eskilstuna den 25 february.

Fougte breff för Michell Nielsson på Eneköpingz stad och Trögdenn.

Stensholm den 26 february.

Fougte breff för Staffen Pedersson udi Vasbo etc.

Stensholm den 27 february.

Fougte breff för Steen Erichsson på Svartesiö gårdh.

Fougte breff för Jören Larsson på Venteholms gårdh.

Fougte breff för Lasse Pedersson udi Veddön etc.

Häredtzhöffdinge breff för Joen Karlson på Nörrevijdhbo.¹⁾

Stensholm den 28 february.

Häredtzhöffdinge breff för Steen Erichsson på Jönåkers härede.²⁾

Öpedt breff för hustru Brite, Tord Rydzes effterleffverske, och hustru Karin, Anders Bugges, [att the] måge i theres lijffztid beholle tu pund råg och fyre pund kornn aff tijenden, som faller i Muncktorpz sochn; tesligest på en gård, Hemblinge be:d, i för:ne sochn, qvitt och frij för alle utskylder.²⁾

¹⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

²⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

Stensholm den 1 mars.

Till grefvinnan Katarina af Ostfriesland angående hennes och hennes mans besök hos konungen.

Riksregistr. 1560, fol. 68. Förut tryckt af E. M. Fant i Handlingar till upplysn. af sv. hist. 1 (1789): s. 126 f., och af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 33—35.

Vår faderlig gunst etc. Käre dotther, thenn änd-schuldning, som tu gör, att tu icke haffver besöcht osz med schriffvelser, ähr icke behoff, uten vij vette tig udi thenn och större måtte vell alltid entschuldiget. Videre, kere dotter, att tig och tin käre herre icke alle sacher så går och sig förholle effter begge eders behag och vilie, såsom vij thett gerne seeth haffde, thett kenne Gud, att thett ähr osz upå alle siider fast bekymberligit och besverligit. Gud förlathe them, som ther till orsachen haffve varit, att vij icke schule hafft thett umgenge med våre barn, som vij osz försat hade, och som osz med rette effter christelig skick hade bortt att haffve, uten ähre nu så jemmerligen införde udi sådane stor bekymber, sorgh och besväringer, så att vi icke vete, hvad ände thette ärende tage vill. Then alzmechtigeste Gud verdiges att före thenne saach till någet, thett som bättre kunne vare etc.

Så myckitt then saach belanger, att tu och tin herre begärer personligen vare till ord och tals med osz, så våre vij ther väll med tilfridtz, men effter thett ähr så beslutet, att tin herre må komme med sin broder till tals, så haffve vij thett gerne effterlatidt. Giffve Gud, att the ville och kunne ther någet förhandle, såsom thenne besverlige saach kunne komme till någon bättre ände, än som ähn nu lather sig sehe. Så kenne Gud, att vij såge thett ganske gerne, och haffve vij så bestelt, att hans broder med thett alder förste må giffve sig hijtt till ord

och taels med honum, och lathe förtenschuld then tillsammanskompst förbliffve. Gud alzmechtigeste föge all ting till thett bäste. Men ther tu udi medler tijd för alene ville komme till ord och tals med osz, då ehre vij ther till obesveret, effter såsom Sven Elffson viidere veet tig vår mening till att berette. Thett vij tig till svar faderligen och käriligen haffve velett förstå lathe och befale tig her med Gud then alzmechtigeste till velfärdt och sundheet faderligen och käriligen. Datum 1 Martij Stehensholm.

Stensholm den 6 mars.

Till utvald konung Erik angående det bref han tillskrifvit hertig Magnus m. m. rörande grefvarnes af Ostfriesland sak.

Riksregistr. 1560, fol. 69. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 30—32.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Erich, vij haffve förståt aff thet breeff, som tu haffver schriffvit till tin broder Magnus, hvad tidt bevog ehr um thett greffve Edzart ähr inmahant på Vesterårs etc. Så effter samme tin broder ähr ähnnu fast ung och oförfarenn, synnerligen udi sådane höchvichtige sacher, som thenne ähr, hade tu vell mått schriffvit osz ther um sielff till och honum ther med försckonet etc., och effter som tu berörer, att velbe:te greffve Edtzartt schall icke nu haffve sit frie vilchor som tilförende, så våre thett myckit öndschendes, att then mishandell, som hans broder, som var udi hans selskap och fölie, oerligen bedriffvit haffver, hade bliffvit tilbache, då hade vij varit med sådane bekymber, som vij nu haffve, försckonet, och då vell vettet osz effter tilbörlicheet ther emot att förhålle och skicke. Och förundrer osz storligen, att tu thenne höge och fast besver-

lige handell icke bather besinner och öffverveger, uthen springer ther så obetäncktt utöffver, liche som thet inthett mehere vardedde, och förvijther osz, hvad vij udi så måtte giort haffve, så att thett schall icke vare (som tig tyckes) viisligen och velbetäncktt, att greffve Edzart bleff inmanet, men osz synes, att the, som haffve giffvit tig thett råd, att tu schulle straffe thett, som vij göre, och i så måtte legge schulden in upå osz, ther osz dog ingen schuld med rätte bör att haffve, icke alenest haffve handlet obetäncktt och oviisligen, uden therudinnen giort fast oerligen. Giffve Gud, att vij någre god råd, som till thenne saach tienligere varit, hade förnummit tilförende, anthen aff tig eller andre, som hosz tig ehre och öffver thenne besverlige handell aff begynnelsen först varit haffve och osz och våre råd nu straffe, då hade vij them gerne annammet, men vij haffve ennu sådant hvarchen aff tig eller andre förnummit, ther med thenne saach kunde komme till någon god eller fulkommelig ände. Thett ehr icke heller tilbörlygit, att barnen straffe eller tillegie föräldrerne någon förvitelse till udi schyldige sacher, myckit mindre ther the oskyldige ähre etc. Ty thett hörer them intet till, uthen thett straffett ähr hosz Gud. Så står thett icke heller vell, att man stiffter oenigheet och legger sckylden inn upå andre, som ingen schyld haffve etc. Och effter tu så simulerer med sachen, så att tu inthett beständigt råd eller betänckende föregiffver, hure thenne besverlige handell måtte komme till någet gott beslut eller ändschat, uthen straffer alenest hvad vij herudinnen giort haffve, så vilde vij nu gerne vette, hvad tidt betänckende herudinnen vare kan, och hure thenne saach till någon god utgång eller ände komme måtte, eller hvilchen parten tu holler för rett eller orett. Och begäre förtenschuld, att ther tu viiste någre gode råd, ther med thenne saach måtte vell affhulpen varde och komme till nogen god ende, att tu villtt stället

i verchet och thett sehe lathe, giffvendes osz therum se-
den med thenne vår tienere titt bestendige råd och be-
tänckende med thett förste tilkenne etc. Men att greffve
Edzartt schulle drage med tin¹⁾ syster her aff landet och
hans broder bliffve her igen, för ähn thenne saach ähr
osz emellen förhandlet och äthskijld, kan tu vell täncke,
hure vellkommin hon ther bliffve schulle, och med hvad
gledie hon vårde ther unfängen, och förundre icke litidt,
att tu sådant inthet vill bevege eller i hug komme etc.

Tette haffve [vij] tig för svar på tin schriffvelse icke
förholle kunnedt. Befalendes tig her med Gud then alz-
mechtigeste faderligen och käriligen alltidt etc. Datum
Stehensholm 6 martij.

Ulfund den 7 mars.

*Öppet bref på ett jordbyte med fru Malin [Eriksdotter
(Gyllenstierna)] till Bergvara.*

Enligt afskrift i Lars Eriksson Sparres kopiebok (B. 16) i RA.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligit, att vij haffve giort
ett lagligit jordeskipte medh oss elskelig, erlig och väl-
bördig qvinne, fru Malin till Berqvare, salige herr Ture
Trolles effterleffverska, uti så måtte att vij haffve unt
och uplåtit henne och hennes efter:de erffvinger these
effter:ne godz och gårdar, som äre två gårdar i Huseby,
hvar gårdh ligger för tre öre land och räntar afratz pe-
ning[a]r tre öre, korn aderton spänn, smör ett halfft
[L]ä; item aderton peningaland i Vansiö och en gård
Västertörp, renter peningar fiorton öre, Ingetårp en gårdh,
räntar peninger en mark, och en gård Malmberg, räntar
peningar fiorton öre, liggiandes i Öije sochn på Västre
Rekerne; item två gårdar i Nörre Åby, hvar gård ligger
för sex öre, sexton penningar land och räntar affratz-

¹⁾ I handskriften: sin.

peningar en mark, korn trij pund, liggiandes uti Västermo sochn på för:ne Rekerne. Thär emot hafver hon uplåtit och vederlagdt oss igen och våre liffzarffherrer thesse effter:ne hennis egin arffvegodz, som äre tre gårdar i Säby, hvar gård ligger för siutton ortuger land och räntar affratz peningar en mark, korn trij pundh, liggiandes uti Lagga sochn i Långhundretz heredt; item Gudersta en gård, ränter afratzpeningar sex öre, korn aderton spänn, liggiandes uti Store Rytterne sochn i Tuhundretz heredt i Vasmannelandh; item en utjord i Hageby, räntar korn två spänn, liggiandes uti Biuringen i Erla sochn på Östre Rekerne. Hvarföre affhände vij oss och våre liffzarffherrer för:ne godz och gårdar och tilägne thäm förbe:te fru Malin och hennes efter:de erffvingar med hus, jord, åker, eng, skog, fiskevatn, qvern och qverneströmer, tårp och törpestädher i våte och törre, intet undantagandes, som samma godz och gårdar nu tilligger och aff ålder tillegat haffver, till evärdelige äge. Och thess till ytermere visse låte vij hängie vårt kon:ge secret här nedan före. Datum på vår gård Ulffvesundh then siuendhe martij anno etc. tusende femhundra sextijo.

Ulfsund den 12 mars.

Öppet bref på ett jordbyte mellan Kungl. Maj:t och Claes Åkesson [Tott].

Efter afskrift i RA.

Vij Gustaff etc. göre vittherligit, at vij haffve giorth eth lagligit jordaschiffte med osz elscheligh vår tro man och undersåte Claes Ackesson till Bystad udij så måtte, ad vij haffve unth och uplatidh honnom och hans efftär:de ärrffvingher thesse äffter:ne godz och gårder, som ähre en gårdh, benempd Butestörp, ränttär smör fyre [L]æ, gest-

ninge peninger aderton öre; item eth törp, benemdh Rylebacke, ränttar smör eth [L]æ; item en gårdh, benemdh Börestörp, ränttar smör tu [L]æ, humble eth [L]æ, penningar nije öre, liggendes udij Östärgöttlandh udij Regne sockn i Brobo härad; item Anundztörp, en gårdh, ränttar affradzpeningar sju öre, gästninge peningar tolff öre; Malmö, eth törp, renttar peningar fem öre, gestningepeningar tolff öre, liggendes udij Näriche i Svinevadz sockn udij Schöllerstadhe häredh; item eth lagmandztörp, benemdh Faste-törp, renttar schattepeningar fyre öre, gästninge peninger sex öre, liggendes udij Aschers sockn och häradt; item Öf-reby, eth törp, ränttar peningar halff mark, liggendes udij Södermannelandh i Malm sockn udij Uppunde häradth etc. Thäremoth haffver han uplatidt och vederlagth osz och våre liffzerffherrer igen thesze äfftär:ne hans arffvegodz, som äre Bärgh, en gårdh, ränttar smör halff tridie [L]æ, gestninge peninger fiorton öre; item en ström, benempd Hulte ström, ränttar åll eth [L]æ, peningar 2 öre; en qvärn thärsamestädes ränttar peningar sex öre; item Torsebodha, en gårdh, ränttar smör tu [L]æ, gestninge peningar fiorton öre; Lönshulth, en gårdh, renttar smör sexton marker, gestningh peningar fiorton öre; en gårdh Kröklekulla räntte[r] smör halfftannedt [L]æ, gestninge peningar fiorton öre; item eth törp thärsammestädes, benämndh Kuretörp, ränttar smör eth halfft [L]æ, liggendes udij Östärgöttlandh på Östre Holevägen udij Ekebyrinne sockn i Göstringz häradt; item en uthjordh i Anderstaby, ränttar malt halff annen spann, liggendes udij Gamblekijll sockn i Valchebo häradh etc. Hvarföre affhände vij osz och våre liffzerffherrer för:ne godz och gårdar och thilegne them förbe:te Claes Åckeszonn och hans äfftär:ne arffvinger med husz, jord, åker, engh, schog, fischevatn, qvärn och qvärneströmer, törp och törpestader i våthe och törre, inttet undentagen-des, som samme godz och gårdar nu thilligger och aff äldhär tilleggett haffver, till everdelige äge, och thess thijll

yttärmere visze låthe vij hängie vårth konn:ge sechretter [*sic*] nädenföre etc. Datum på vår gårdh Ulffvesundh then tolfifte martij anno etc. tusende femhundra sextijio etc.

Arboga den 12 mars.

Till utvald konung Erik angående åtskilliga bref, växlade i den ostfriesiska saken, samt om andra skrifvelser rörande den engelska giftermålshandeln.

Riksregistr. 1560, fol. 71 v.

Vår faderlige gunst etc. Käre son Erich, vij haffve bekommet tvenne tine schriffvelser, och som tu i then förste refererer tig på tidt rådslag och betänckende um then besverlige och otilbörlige greffvische handell, tu osz tilskickede med tin tienere Carolo de Mornaij etc., så försee vij osz, att tu schalltt haffve allerede ther um med Niels Jörensзон bekommit vår schriffvelse och hvad vår[t] faderlige betänckende varit haffver, och synes osz förtenschuld icke behoff på thenne tijdt viidere ther um schriffve, uthen ähre ther upå tidt svar förventendes etc.

Vij haffve och bekommit Claudij schriffvelse, hvilchen tu osz i thitt breff tillskickede. Så kunne vij icke mehere tro stelle till honum en till dröttningsens egit breff, hvilchet vij för någre dager sedenn med vår tienere Niels Hanszon sampt med thett breff, hon haffver tillschriffvit tig, öffverskickede. Så varder tu nogsampt aff samme schriffvelser meheningen vell förnimmendes etc. Och vele tig, käre son, her med Gud then alzmechtigeste alltidt faderligen och käriligen haffve befalet. Datum Arboge 12 martij etc.

Arboga den 18 mars.

Till utvald konung Erik angående koppar och järn till kanongjutning samt om de nyheter en från Ryssland återkommen svensk utskickad medfört från detta rike och dess grannländer.

Riksregistr. 1560, fol. 72. Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Gesch. d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 285 f.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Erich, vij haffve aff tin schriffvelse förstådt um then kåpper, som ther nedre till någet skytt behöffves schall och tu begärendes ehr etc. Så endå vij icke vette, um ther ähr någon byssegjutere ther nedre, som sådane skytt vell giute kann, vele vij lechevell samme kåpper tidt ned förskicke lathe, närh upet vattn bliffver. Och effter vij nu lathe holle upå och försöchie med någett jernskytt, som vij her upe achte giute lathe, förmode och, att thett schall bekomme gott lag och framgång, så vele vij och ther aff lathe förskicke någre stycker till tig framdeles, som ther nedre behoff göres kunne, och eliest lothe tig bekomme någet jern, som tu kant aff nödene haffve och tu nu begerendes ähr etc.

Viidere vele vij tig, käre son, icke förholle, att vårt bud, som vij in till storfursten i Muscoven med bref förskickett hade, ehr nu igen tilbache kommit, och sende vij tig een affschriffitt aff then uttolckning och svar, som han till osz schriffvit haffver. Vij förnimme och, att han i thenne vinter udi Liiflandt ähnnu stor schade båd med mord, roff [och] brand giordt haffver och haffver ähnnu bekommit någre slåt in, benemdte Marienburgk och Svaneborgk. Och effter han nu i tilstundende sommer haffver att befruchte sig aff then krimsche tatere, som honum och i förlidne sommer någet affbruch schall giort haffve, så achter han nu, som rychtett går, att tage i dag med

liifflienderne, ther upå then römische kejsersens sendebud udi Muscouven och schall någet förhandlet haffve etc. Vij förnimme och icke, att konungen i Pålantdt tager sig någett myckit the lijfflendsches saach ahnn, ändoch han eett stortt stycke landt aff them ther bekommit haffver. Hvad the dansche och ther till göre vele, kunne vij icke ehnnu vette etc. Osz ähr och förekommit, att hertig Adolff schall haffve intagit Möllen, och att han sampt med the dansches och någre tusche försters tilhielp schall haffve belägrat Lubeck. Doch kunne vij icke vete, hvad her um sant ehr, och vele förtenschuld, att tu, käre son, vilt stedes haffve tine viisse bud uthe och förfare um the lägenheter, som ther upå färde ähre. Man måtte och tilsee, att um thett kommer till någon fördracht och förning med förnempde hertug Adolff, the dansche och the lubeske, att the icke då vende samptligen theris kriigsmagtt in upå osz svensche. Therum thu, käre son, villtt granneligen lathe förhöre och ther upå god acht och tilsyn haffve, som ingen ringe macht upå ligger. Gud tig her med alltidt faderligen och käriligen befallendes. Datum Arboge 18 martij.

Arboga den 20 mars.

Förläningsbref för Måns Jönsson på en gård i Bromma socken.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Vij Gustaff etc. göre vetterligt, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för thenn hulle tro tienst oss elskelig vår tro tienare och svarvare Måns Jönsson oss och vårt rijke här till dagz troligen och fliteligen giordt och bevist hafver och än här effter yttermere bevise och göre må och skall, hafver undt och förlänt, som vij och nu med tetta vårt öpne breff (oss till en behagelig tijd)

unne och förläne honom Linthäky(!), liggendes uti Bromma sochn i Sollentuna häradt, med all tilläge både i våthe och torre, som nu tilligger eller aff alder tillegat hafver, frij för all then tunga eller rättigheet, som ther aff årligen gå böör. Thet vår fougte ther sammestedz och alle andre, som för våre skuld vele och skohle göre och låthe, måge sig effter rätte, icke görendes för:de vår tienare Måns Jönsson emoth thenne vår gunstige effterlåtelse något hinder eller förfång. Arboga den 20 martij anno 1560.

Arboga den 25 mars.

Till utvald konung Erik angående ansvaret för den vändning prinsessan Cecilias sak tagit, om den engelska giftermålshandelns omöjlighet och om hertig Magni af Sachsen tilltänkta besök.

Riksregistr. 1560, fol. 74. Förut delvis tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 35—39, och likaledes i utdrag af N. Edén i Gustaf Vasa, Valda bref (För skola och hem. Svensk bokskatt 19) (1901), s. 77—80.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Erich, tu skicker osz till mångehande schriffvelser. Gud alzmechtig veet, med hvad gledie vij them läsit haffve, eller med hvad grund vij schole kunne them rett förstå, uthen med vår högste och störste hiertens sorg och bedröffvelser. Så vele vij tig för Gudz sons Jesu Christi dödh och pijnes förschyldlen förmanet haffve och effter thenn sonlige kärlick och lydne, som alle fromme barn bör haffve till sine föräldrer, att thu villtt afstå med sådane martirium, som tu och flere osz såsom tin fatige gamble fader med belader och plåger. Vij vete osz intet thett någen tidt tencktt haffve, ähn säden giort, att vij schulle någen then i vår tienist haffve liidit, som tig hosz osz till thet värste schulle förolempa, som tu nu schriffver. Ähre vij icke heller så lätferdige, som tu holler osz före, effter vij gå

hvar dag på graffbredden och bedie Gud um, att han vill haffve osz aff thenne verlden, upå thett vij måtte med sådane bedröffvelse bliffve förskonede aff them, som osz mest hugsvale och vij vår tröst aff haffve schulle etc. Vij kunne osz och icke nogsampt förundre, hvarföre tu går med sådane sophistische stycker um, att tu icke retteligen svarer till vår schriffvelse, som rättviist våre, uthen springer ther öffver och tager thett ringeste att svare till och thett störste och meste, som alles våres välfärd upå henger, går tu förbij. Tu förvither osz och, att vij schriffve tig thett till, som vij schulle haffve tillschriffvit våre fougter etc. Så förhåppes osz, att vij haffve tig inthet otilbörligit tillschriffvit, såsom tu thet högt till sinnes tager, uten mehente vij hade thett schriffvit, såsom tig så vell som osz schulle haffve kommit till gangn.

Tu haffver och i thin[e] förre schriffvelser fast besväret tig um Carolo de Mornanij [*sic*], så att hvad han haffver giort, thett haffver varit tin befallning. Så tycker osz, att tu betäncker thenne sachen icke myckitt vjlsigen och legger then skulden in upå tig sielff, som tu med rätte schulle tig med förschone. Och ehr ju thette eet obetänckt stycke, att effter tu villt haffve tin syster och the greffver entschydiget, och att greffve Johan schall icke haffve instigit in i tin systems cammer på någon oehre, effter som tin schriffvelse förmåller, hvarföre haffver thu då befalet then Carolo de Mornaij att tage dem båden up med blåtte verier och vapen, tin eigen syster såsom een oppenbar skökie, och kastede honum i tornet såsom then, ehene kongedotter skempt hade, item seden förden i alle mandz åsyn fenglig öffver heele landet och in upå osz, lijche som vij aff samme handell hade något vist och ther med velet komme schulden in upå osz, hvilchet Gud schall kenne, vij dogh inthet aff viiste. Tehrnest skickede tu osz kundschap och vittnesbyrd tilhände um för:ne otilbörlige handell. Så vette vij icke um,

hvem thu förnehener, att samme besverlige handell schall skylden till mäthes, effter hvarchen the grefver, tin syster eller Carolus de Mornai kan någon schyld tilleggies, som tin schriffvelse esomöffttest nogsampt förmeller. Hvad schole vij då annet seje, uthen osz tyckes, att thu legger skylden in upå tig sielff eller och osz, effter tu förviiter osz, att vij icke haffve varit rät förtänckte och tagit sachen rätt före med grefverne, som tin schrifvelse lyde till tin broder Magnus etc. Men så myckit osz tillkommer, kunne vij med ingen föge eller rett um thenne besverlige handell beskyldede varde, och hvar thette hade kunnet gå effter vårt betänckende, schulle sådane otillbörlighett haffve bliffvit tilbache och tin syster varit hosz osz, att vij hade kunnet hafft upseende med henne, som vij tilförende gjorde. Therföre sende vij och effter henne, att hon schulle følge vår hustru tilbache till osz igen, men tig förtäncker väll, hure samme tin syster osz falscheligen förclaget hade och stod på knä för tig, så att vij henne slagit och alltt hårett aff huvidet riffvit hade, hvilchit dog inthet santt var, uthenn håret lop dog eliest aff henne, som många nog vitterligit ähr. Therföre var thett icke rätt aff tig betäncktt, att tu schulle settie troo till henne, så att vij och så tyrannisch vare schulle, att vij vele slå halsenn sönder på henne, effter som tu vår hustru ther om svarede, förre ähn tu hade hört, hvad vij ther till seje vilde. Men osz förhåppes, att vij haffve ingen annen, och then som schyldig haffver varit, slagit i hiäl, myckit mehere vete vij osz och så, Gud thesz loff, att förhålle emot våre egne kötzlige barn, att vij med sådane sckamper opalage [*sic*] väll hade mått förskonede bliffvet, men hure hon nu seden haffver sig förseet, ath hon kom ifrå osz, och hure viisligen man haffver gåt um med sacherne, thett ähr nu opåskiinth och oppenbart vordet etc.

Tett bref, som tin tienere hade till her Stehen, haffve

vij upbrottet, effter her Stehen var icke så när vid handenn, och haffve thesz innehold förnämmit och förstå, att tu fatter tig underlige meninger och besverer tig, att her Stehen icke schulle haffve dragit först till tig, effter then sach låg tig något macht upå att vete. Så tyckes osz, att then saach ähr inthet ther egenom bliffven något förderffvet eller förhindret, att hon ähr kommen osz tilhande, för än hon kom till tig. Så hade vij väll förmodet, att tu schulle betäncke then schriffvelse fast annerlunde, än som nu synes, och schulle giffve tin fatige fader then tilbörliche ähre, sosom tig med rette för Gud borde göre, effter som thet fierde Gudz bud lyder, och såsom ett gammeltt ordspruch ähr: um barnen vare tiugu och fyre, då ehr lichevell faderen then älste. Och var tig aff dröttningen aff Engelandt icke alenest tillschriffvit, uten och till osz med, effter som then artichell udi dröttningens breef förmelder, som så lyder etc.: Ut vero concludamus, cum Deus animum nostrum tanta coelibis huius vitæ voluptate iubuat, ut ab ea nos deduci non libenter patiamur, rogamus Serenitatem Vestram, ut pro sua prudentia et paterna autoritate sic agat cum filio suo ill:mo principi D. Erico, Suecorum etc. electo rege, ut uxorem sibi eligendi, nec consilium diutius sustentet nec tempus longius differet etc. Hvarföre synes osz, att her Stehen haffver inthet i thett stucket förgripit sig, uthen haffver giortt, som honum för Gudi och mennischier svarligit ähr etc. Och effter som förmelles i tin schriffvelse, att her Stehen ville förfordre och icke förhindre then saach, effter her dog många andre ähre, som henne förhindre etc., så tyckes osz, att tu och i thett stycke lather tig med oförståndt myckitt förmerchie, fördy vij kunne icke tänckie, att the ähre her i Sverigie, som then saach förhindre, uthen thett förste målszmandzdömet ähr hosz dröttningen i Engelandt, ther med then saach ingen framgång haffve kan, och ähr vell ögenschinligit, att vij eller någen annen

her i richet inthet hinder haffve giort ther opå, i thett vij haffve förhengt och våget tin fatige broder samt her Steen med myckit ärligit folck, som haffve satt sitt liiff och leffnet på vågschälenn, på thet att thett ärende schulle gå fram och icke tilbache, föruthen någre hundrede tusende gylden samt skep, skytt och munition, som ther upå kostet och våget ähr, och snarest sagt henger vårt liiff och leffverne och hele Sveriges riches välferd ännu udi stor fare för sådane lösachtige affecter schyld, på thett som omögeligit ähr etc. Men hvad tacksamheet, som vij, såsom tin fatige fader, och andre ther före bekomme, thett synes väll, hvilchett vij stelle till then alzmechtigeste Gud, som dömmar her um, hvad som rätt ähr etc. Hvilchit vij tig icke haffve udi ehen faderlig tro meningh förholle kunnet och befalle tig altidt faderligen och käriligen Gud alzmechtig. Datum Arboge 25 martij.

Zedell.

Käre son Erich, hvad belangendes ähr, att tin morbroder, hertug Frantz aff Saxsen, achter nu med thett förste sende sin son hertig Magnus till tig, så haffve vij ther um intet tilförende förnommit, uthen förståt, att een utaff hans bröder hosz kongen i Danmarck vare schall, och effter högbe:te hertig Magnus udi Franckreich eet städtligt underhold schall tilbudit vare (ther han såsom een ung herre och något mehere kunde see och förfare) och vij hans fader ärligen een städtlig besoldning tilsagt haffve etc., så kunne vij icke vete, hvad tine lägenheter ähre samme hertig Magnus ther hosz tig att underholde, hvilchet vij udi titt eigit betänckende vele hemstellet haffve etc. Men att vij schulle på thenne tijdt giffve honum någen stoor pension, effter vij på cronenes vegne dog elliest store bekostninger och utlager haffve, så att vij holle ärligen richet till tienist till 3000 hester med

stoor besoldninger, therföre kunne vij thett icke göre, ähr icke heller richsens lägenheet att tole sådane utlegninger. Datum ut in literis.

Arboga den 27 mars.

Till utvald konung Erik angående Mauritz Francke.

Riksregistr. 1560, fol. 79.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Erich, vij lathe tig förstå, att våre tienere, udi vårt cantzelie ähre, haffve i underdånigheet giff[v]it osz ödmiucheligen tilkenne um någet taall, som thenn Maritz Francke, ther nidre hosz tig ähr, schall upå them hafftt haffve, effter som tu videre aff thenne inneluchte theris supplication förnimme kan etc. Så effter samme vell geller endeles till våre och richsens ärender, tesligest theris ähre och redligheet at försvare, begere vij förtenschuld, att tu för:ne Francke med all then skääl och beviisz, som han kan ther upå haffve, villt hiitt till osz komme lathe, att vij med någre gode ovilde men kunne ther um lathe förhöre och rand-sache etc. Her um tu, käre son, så bestellendes varder. Gud tig altidt faderligen och käriligen befalendes. Datum Arboge 27 martij anno etc. 60.

Arboga den 27 mars.

Quittobref för Olof Stake på inlevererade restantier.

Efter originalet från Brokinds arkiv. (Jfr Personhist. tidskrift, Årg. 3 (1901): s. 124.)
Förut tryckt i Handl. rör. Skend. hist., D. 16 (1831): s. 131 f.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi vår stad Arboge then 27 martij anno etc. 60 haffve anna[mme]tt och op[buri]tt aff vår tro tjänere och fougte udi Vermland Oloff Stake och han oss skyllig bleff på sin 53 årss

regenskap, när han befalningen hade i Ulleråkers och Bålingz häreder, för en elgzhud peninger tije marker; för otte [L]x sexten marker hampe ([L]x 2^{1/2} marker) peninger tiuge två marker; för tolff [L]x sexten marker fiedrer ([L]x 2 marker) peninger tiugefem marker, fyre öre, nitten d:r; för ethundrede siutije halffsiuende dagzvercker (dazgverkett 2 öre) peninger fyretijefyre marker en öre; för femtije halffsiuende lass kalckvedh (lasset 2 öre) peninger fiorten marker en öre; för tretije halffierde lass ställingeverke (lasset 2 öre) peninger otte marker tre öre; för trehundrede halffadertonde lass gråsteenn (lasset 1^{1/2} öre) peninger femtije nije marker fem öre. Summa opborne peninger etthundrede ottetije tre marker sex öre nitten d:r etc. Item haffve vij aff synnerlig gunst och nåde tilgiffvidt honom hvad han oss mehre skyllig bleff (och föregickz på Ålekråken) på för:ne 53 årss regenskap, när han lefferedhe spannehmåll till Finlandh, löper kornn tre lester, elleffve pund, tre spenn, tre fjerdingar etc. Hvarföre göre vij för:ne Oloff her medt qvitt och frij för yttermere tilltaell um för:ne peninger och spannemåle. Till visse under vårtt secrete. Och haffver vår kære son Magnus på våre vägne medt eigen hånd underschriffvidt. Datum loco et tempore ut supra.

Magnus ex mandato Regiæ Majestatis proprio.

(Sigill.)

Arboga den 29 mars.

Till Joakim Bulgrin angående handeln i Helsingfors och om skeppsutrustningen.

Utdrag, förut tr. af C. Schirren i Quellen z. Gesch. d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 295 f., ur det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur. Det transnumerade stycket handlade om »inre finska förhållanden».

Vår gunsth tilförennde etc. Vij haffve bekommit thijn scriffvelsse, Jachim Bulgrijnn, och såå som tu geff-

ver tilkenne, att bönnderne vedh Nylanndz sijdenn siig mykijt besvere, att the för thenn deell the haffva tiill att förÿttra udi Helsinngefors gannska liithenn skääll therföre bekomma, haffve förthennskuldh begierett, att the motte till andree städer drage, ther them bettere skäll skee kunde etc., så haffve vij våår nådiige vilige och meningh herum lathiitt våår tiänere, Jacob Henndricksonn förstå, ther hann och tiig förstendiige veett, huruledis vij vele besteltt haffva — — — — —.

Sååsom tu och videre schriffver och begierer vette, um thu några borgare skip annholle schalt och them förbygge latha, så är våår vilie, att thu tilflye och utruste skall alle the skeep, så vääll våre som borgare [skeep], thu tiil väge bringge kann och tiill kriigz tiännlige ähre, med skyt, krut, lodh, fettaliie och godt förfariitt folck, tesliigest andree nödtorfftige deeler, effther som vij tiigh ther um senest tilscriffve lathe. Ther effter tu tiig och rette måå. Datterett Arboga 29 martzii anno 60.

Olika orter i mars.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

Register på the förläninger, som äre utgångne anno etc. 1560.

Stensholm den 5 mars.

Öpedt breff för her Oloff Olai i Henemore, thet han frij må behålle then taxe han årligen pläger utgöre.¹⁾

Ulf Sund den 7 mars.

Häretzhöffdinge breff för Hans Ersson på Snäffvingz härede.²⁾

¹⁾ I marginalen: N. H.

²⁾ I marginalen: N. I.

Arboga den 20 mars.

Collation för her Oloff Andraæ Lamb opå Larffz prestegäld i Vestergötlandh.¹⁾

Häretzhöffdinge breff för Christoffer Pedersson på Oppunde häretz rätt etc.¹⁾

Arboga den 25 mars.

Öpet breff för her Eleff Pauli i Malm sochn, att han må behålle ett torp, Strökerstorp i för:ne sochn, frijtt under prestebordet etc.²⁾

Collation för her Simon på Råde prestegäld på Käl-len udi Vestergötlandh.¹⁾

Öpedt breff för her Staffen Erics i Arboghe, att han frijtt må behålle taxen, som årligenn faller i för:ne Arboge (till en behagelig tid).¹⁾

Arboga den 1 april.*Öppet bref på ett jordbyte med Gustaf Olsson [Stenbock].*

Original på pergament i Uppsala universitetsbibliotek. Ifrågavarande bref upptager samtliga de gårdar, som uppräknas i det koncept rörande samma jordbyte, som är dateradt Vadstena den 6 april 1559 eller nästan jämnt ett år tidigare och finnes aftryckt här ofvan s. 84, men nämner därutöfver bland de af konungen bortbytta hemmanen jämväl »Knaphestra, en gård, räntar tu [L]Û, liggandes udi Danike soku i för:ne Kind uti Vestergötland». Nära tillhanda ligger antagandet, att årtalet i ettdera brefvet skulle vara felskrifvet, men däremot strider å andra sidan de olika dateringsorterna, som stämma öfverens med konungens vistelseorter under respektive år och dagar. Att det för öfrigt ej är fråga om alldeles samma bref, framgår dessutom äfven af andra, formella skiljaktigheter. I konceptet vänder sig konungen med underrättelse om [det ännu ej afslutade?] bytet till sina fogdar, då däremot originalet utgör det af Gustaf Olsson emotagna exemplaret af själfva bytesbrefvet. Då emellertid likheterna, med ofvannämnda undantag, i sak äro så stora, att innehållet kan inhämtas ur hvilketdera brefvet som helst, har ett aftryck af originalet ansetts onödig.

¹⁾ I marginalen: O[lof] L[arsson].

²⁾ I marginalen: R[asmus] L[udvigsson].

Ulfsund den 7 april.

*Till Olof Törnesson och Olof Simonsson angående tull-
uppbörden i Elfsborg.*

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. i RA.)

Vår gunst tijllförnne. Effter såsom vij för någon tijdh sedann latte förskicke till eder, Oluff Törneshonn och Oluff Simunshonn, enn undervisning, hure tollinn utåff indlensk och uttlenska upberis skulle, så hafve vij oss nu anderlunda bete[n]ktt och för godh ansedh, att oss elskelig vor tro man och öfvijrst secrete råd, her Göstaff Olssonn tijll Torpa, skal tijllsitia nakra andra borgare, som samme toll upber[e] skulle. Velle förthenskull eder befallitt haffve, att I skule offvarsantth (!) varda samme undervisning the[m], som bliffve förordnade tijll att opbera förnemde toll. Ther retter eder effter. Datum Ulfsund 7 aprilis anno Domini 1560.

Ulfsund den 9 april.

*Till grefvinnan Katarina af Ostfriesland angående ko-
nungens sjukdom och om grefve Edzards rådsherre, som
klagat öfver sitt quarhållande i Sverige.*

Riksregistr. 1560, fol. 80. Förnt tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797):
s. 39—42.

Vår faderlig gunst etc. Käre dotter Katherine, vij haffve för någre dager seden bekommit tin schriffvelse och ther aff forstået, att tu haffver varit någet svagh och siuchlig, therfore tu och intet till osz tilförende haffver schriffve kunnet etc. Så höre vij thett icke gerne och haffve tig therudinnen till thett beste vell entschyl-diget. Vij kunne tig och icke förhålle, att vij tesligest befinne osz någet svage både i huffvidit och i magen,

doch mehere aff bekymber och sorg ähn någet annet, besynnerligen effter vij förnimme, att våre trogne och faderlige meheninger, som vij altijdt um vår[e] barn hafftt haffve, icke kunne then framgång haffve, som vij gerne seet och förmodet hade, och må thett vare thenn alzmechtigeste Gud claget, att vij med våre barn intet annet uthen fiender och ovenner osz förschaffe schole. Vij hade tesligest vell förmodet, att then Haio Maningo, som begärede komme till sin herre greffve Edzardt i then acht och meningh, som han utloffvede, att vij udi thenne besverlige handell schulle i någen måtte bliffve tilfridzstelte, hvilchet vij honum och gunsteligen effterlothe, men vij förnimme, att efftersom han aff förste begynnelsen och altidt seden haffver varit osz emot och under ögen och beviist osz myckin förtreedt och högmodt udi alle handlinger, så gör han thett samme och ennu, i thett att han med myckin förbetingen haffver clagligen besveret sig, så att um han her aff richet icke utkomber, då vill han söchie hosz greffve Edzardt all then schade, som han ther utöffver lidendes varder etc. Så effter vij vell kunne tänckie, att han sådant med ingen foge eller rätt hosz honum söchie kan, uthen hvad besvering, som sig udi så måtte förorsaches, ehr ingen annen tillvollende eller sckyllig uthen greffve Johan, som sig så oerligen och otillbörligen förhållet haffver, så att greffve Edzartt herudinnen med rette icke kan beskyldes, uthen väll entschuldijget ehr, therföre ehr thett ingen annen uten osz svensche, som han her med mehener, och effter han sig med sådane truff och högmod her i landet hosz osz lather förnimme, så kan man vell besinne, hvad han framdeles vorde görendes, um honum bleffve effterlatidt her aff richet att drage. Och effter han uthen åthervende och emot all förskylden ännu lather sig förmerchie med all förtrydt och vedervilie emot osz, vete vij icke, hvad vij retzligen her till göre schole, uthen bliffve förorsachede

att lathe tage annerledes förre emot honum etc. Och ändog vij gerne såge och aff thenn alzmechtigeste Gud vele öndschadt haffve, att tig, käre dotter, måtte allstedtz effter tine egne tancker vel gå, så befruchte vij nog, att nehr tu kommer her aff richet, varder tu icke många glade eller gode dager haffvendes, uthen måste myckit nijute tin syster till onde, hörendes stedtz een stor försmedelse och förviitelse. Så må then alzmechtigeste Gud vete, hure vij osz i thenne besverlige och onde handell förhålle schole etc. Han ville och verdiges komme osz på alle sijder till råd, tröst och hugsvalen. Then vele vij tig, käre dotter, haffve befalet alltid faderligen och käriligen till eett nådigt beskärm. Datum Ulffvesundt 9 aprilis.

Ulfsund den 9 april.

Öppet bref på ett jordbyte med Peder Eriksson.

Efter originalet på pergament i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij haffve giort ett lagligit jordeskipte med vår undersäte Peder Eriksonn, borgare udi Vastena, udi så motte att vij haffve unth och uplatit honom och hans effterkommande erffvinger en tomt med ett stenhus, som haffver varit Vastena clösters pörte, liggiendes udi för:ne Vastena på Helgansbro gatun, och är lengden på förschiffne tomt ifrå Siögatun up till Erik Svensons gård fyretie och half-fempte alner, bredden in till gatun och in till Claes Skinnere gård tiugu fem alner etc. Ther emoth haffver han uplatidt oss och våre liffzerffherrer igen en gård, benempd Starbek, renter smör tu [L]æ; item ett laxefiske ther sammestedz, renter smör halfft annet pundh, liggiendes i Hagebo sokn udi Vartoffte häredt i Vestergötlandh etc. Hvarföre affhende vij oss och våre liffzerffherrer

för:ne tomt och stenus och tilegne thet förbe:te Peder Erikson och hans effter:de erffvinger till everdelige äge. Och thes till ytermere visse och bätre förvaringh late vij hengie vårt kon:ge secret her nedan före. Datum på vår gård Ulffvesundh then nijonde aprilis anno etc. tusende femhundra sextijo.

(Sigill.)

Ulfsund den 12 april.

Till Ambrosius Jöransson angående bristfälligheten i insända mönstringsregister.

Riksregistr. 1560, fol. 84 v.

Vår gunst etc. Oss förundrer icke litit, Ambrosius, att vij ifrå tig så obeschedelig register, ther utaff vij ingen rättelse haffve kunne, bekommit haffve, effter vij icke ähre vane her udi vår cammer veed sådane muster register, therudinnen aleneste summorne och ingen nampne upå personerne schriffne ähre, uthen thett pleger vare rätte sättet, att man nampnen upå alle personer både ryttere och knechter udi längden inschriffver och tesligest hvad theris löhn ehr etc. Och kunne vij föge rätte osz utaff samme register, tu osz nu haffver tilskicket, effter tu alenest tilkenne giffver um then store utgiffitt, ther nädre ähr, och intet ther hosz lather förstå, hvad upbyrdenn varit haffver. Så borde doch först vare tilkenne giffvit um upbördenn, hure högt hon reeser udi allehande partzeler, som i thenn landzenden falle, och thett alltt verderet udi penger, och seden beschedeligen utgiffiten ther effter fölie etc. Thett tu och schriffver i bredden på samme register, att hvad som fattes udi thalet upå rytterne, thett holler adelen aff förleningerne etc., så vete vij icke, hvad för förleninger thett ähre, som samme ryttere (ved pasz 200) kunne holles med, icke heller hvilche

samme förläninger haffve etc. Hvarföre ähr vår alvarlige vilie och befalning, att tu ännu med thet förste lather osz bekomme klare och beschedelig register i längden både upå rittere och knechter, så och upå upbördn och utgiffte, tesligest upå the förläninger, tu schriffver um, hvad thet ähr för förläninger, och hvilchen them haffver, och hvad hvar ther aff holler richet till tienist, så att vij ther utaff kunne haffve någon viisz och fulkommelig bescheed och berättelse, ther tu haffver tig aldelis effter rette. Datum Ulffvesundt 12 aprilis etc.

Ulfsund den 14 april.

Förläningsbref för Måns Jönsson på Fågelbro i Värmdö socken.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Vij Gustaff etc. göre vitterligt, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för then hulle tro tienist oss elskelig vår tro tienare och secreterare Måns Jönsson oss och vårt rijke härtilldagz troligen och fiteligen giordt och bevist hafver och än här effter yttermehr bevijsse och göre må och skall, hafve undt och förlänt, som vij och nu med thette vårt öpne breff (oss till en behagelig tijd) unne och förläne honom Foglebrok, som äre tre gårdar udi Vermdö sochn, med alle tilläger både i våte och torre, som ther nu tilligge och aff ålder tillegat hafve, frij för all then tunge eller rättigheet, som ther aff årligen gå bör. Ther vår fougte thersammesteds och alle andre, som för våre skuld vehle och skohle göre och lath, måge sig effter att rätte, icke görendes för:ne vår tienare Måns Jönsson emoth thenne vår gunstige effterlättilsse något hinder eller förfång. Ulfsund den 14 aprilis anno 1560.

Under vårt secret.

Ulf sund den 18 april.¹⁾

Till utvald konung Erik angående följderna af grefve Johans af Ostfriesland fängslande, om den engelska underhandlingen och om en ifrågasatt hjälpskatt från hertigdömet.

Riksregistr. 1560, fol. 82. Första stycket förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 42 f.

Vår faderlige gunst etc. Käre son Erich, vij haffve bekommit tvenne tine schriffvelser med vår tienere Niels Hanszonn. Som tu osz först svarer till tin systers och greffve Johans förachtelige handell med hvad medell, som tu täncker, att han schulle företages, thett osz tyckes doch till lithen hugsvalelse och flere tine syschene i framtidjen komme vill, effter thett hänger icke alene in upå blåtte orden och lyfften (som osz ähre nog allerede vederfarne), uthen fast mehère in upå them, som thett holle schall, som tu sielff väll måtte haffve till att betäncke, hure then schall någen tidt haffve gott till att förmode, som en annen haffver ondt åtnijutet, som nu scheedt ähr med thenne greffve Johan och tin syster, ther tu så openbarligen haffver latit tage them up och i alle mandz mundt kommit ähr, thett greffve Johan ähr satt i fängelse för tin syster schuld, så kan hvar vell besinne, hure thett tin syster schall bliffve hollit till gode, doch hennes person icke alene, uthen nog till befruchtendes ähr, att tin syster Katherine aff thenne handell och gifftermåll icke myckit gott haffver till att vente, som allerede nog lather sig upå skine, synnerligen med then Haio Maningo, som fast truger och träther och vill söchie uprettelse hosz osz och andre, thett han och flere haffve sielffve voldet och fört osz upå all som störste sorg och

¹⁾ Möjligen kan datum tydas som den 10, i hvilket fall en ursprunglig datering 8 april ändrats till 10.

bekymber, thett then alzmechtigeste Gud må vare claget och een sanferdig hempnere öffver. Vij kunne her um inthet viidere schriffve, uthen alle ärlige hiertar må her um dömme, hure väll vij ähre lönthe för alle våre store och höge velgerninger.

Vij haffve och förståt thett kortelige svar, tu giffver tilkenne um tin företagne engelsche saach. Så kunne vij tig her inthett annet till svare, effter osz nu ledes [och] tröttes ved att schriffve och svare tig upå alle tine fåfenge meninger. Vij see dog vore faderlige trogne råd bliffve så litidt betänchte och achtede, uthen tu vender sachen in opå een annen mehening, liiche som vij schulle lathe osz förföre, och dröttnings breff icke schall vare osz rätt uttydt, uthen then mening, Ezechias haffver uttolchet, veest tu tig icke alene effter rätte etc. Så hade vij dog, käre son, fast heller seet och öndschet, att tu osz med sådane meninger hade mått med förschonet och osz som tin gamble fader icke förachtet. Ändoch vij vell bekenne, att vij icke så höglerde ähre i thett latinesche måäll, som tu kant vare, så haffve vij dogh Gud thesz loff thet förståndt och i vår tienist både svensche och tysche, som thett måäll vell förstå, att thett ligger icke alenest in upå een person, um någon thett annerlunde uttyde ville, ähn som thett i bochstaffver lyder och dröttningen nog förståndeligen sin alvarlige mehening tillkenne giffver, som then högste och rätte målszman ähr, ther tu, käre son, inthett hade behoff osz viidere ther med att besvere etc. Vij förnimme och, att tu haffver tin broder sammellunde tilschriffvit, att han ennu i Engelandt längre fördröje schall på viidere umkost och besväring, liiche som allereede icke nog ther upå vent och skeet våre, thett osz icke lithet förundrer, att tu tig sådant företager osz ovitterligit och oåtspordt i thett styc-kett och alltt annet, som fast ähr longt ifrå then sonlige hörsamheet, tu osz loffvet och tilsagt haffver, som osz

med rätte borde att vette, förre ähn tu tig i någre sådane vichtige handlinger med tin schriffvelse inlathe etc.

Vij haffve och förnummit tin meening um thett samtaell, tu achter haffve med våre undersåther ther nijdre i then landzenden, vij tig tilbetrodt haffve, att the tig een hielp med selff och penger göre schole till then engelsche reese. Så kunne vij icke täncke, käre son, hvi tu tig sådane handlinger företager, heller hvem tig giffver råd till sådant, effter tu väll veest, med hvad tunge våre undersåther nu kortligen haffve varit besverede och ähnnu yterligere vill göres behoff till rigsens store och höge nödtörffter, som osz dagligen förefalle, än doch tu thett ringe achter etc. Som vij nu her med försckicke tig ehen copie aff the farlige lägenheter, vij förnimme, så ähr förtenschuld ähnnu vår alvarlige förmaning, att tu, käre son, med sådant thett företagende villtt her med affstå och inthet göre osz oåtsport, så frampt vij tig för vår lydige och hörsamme son hälle schole, thett vij tig nu faderligen icke vele haffve förhållit. Gud thenn alzmechtigeste tig, käre son, alltidt käriligen och faderligen befallendes etc. Datum Ulfvesundt 18 aprilis anno etc. 60.

Ulfund den 19 april.

Instruktion för Claes Kristiernsson [Horn] och Christoffer Schiefer på deras beskickning till ordensmästaren Gotthard Kettler.

Enligt koncept i RA.

Instruction und bericht, worauff wir Gostaff, zu Schweden, der Gotten und Wenden etc. koning, den hochwirdigen fursten, unsern freuntlichen lieben nachbarn, hern Gothart Ketteler, meister Teutschs ordens zu Lifflandt, durch die ernvesten

unser untersassen und liebe getrewen Claus Christiensen und Christoff Schiefer zuersuchen bevolen.

Erstlich sollen S. L. sie unser freuntliche nachbarliche dienste neben wunschung mehr liebs und guts anmelden, und do es S. L. ann guter leibs wolvermugeneit, glucklicher regirung und zustandt allenthalben wol und nach wunschlichem gefallen ergienge, dasselbig were uns lieb und erfreulich zuvernemen, wunschen auch treulich, der almechtige S. L. gluck, heill und alle wol fart zu auffgenomener regirung, fried und rhue mit iren widerigen zu verleihen gnediglich geruhen wolle etc.

Folgens zweifelten wir nit, es were S. L. unverborgen, mit was beschwertem gemute, christlichem und getreuem mitleiden wir von S. L. gesandter bodtschafft, so bey uns unlangst erschienen, so wol aus gemeinem geschrei jeder zeit angehoret und vernomen, das die provintz Lifflandt und S. L. mit dem muscowiter zu dermassen hartten kriegsubungen und widerwillen, mergklichen bedranck, noth und gefahr leider gerathen, und ob wir wol als ein christlicher furst und nachbar auff gerurter S. L. gesandten bescheenes suchen niemals anderer neigung noch gmuts gewesen, dann S. L., gleichst derselben vorfarn vonn den reichen zu Schweden vielmahls bescheen, inn ihren und der lande nothen und bedruck zu entsetzen und mit gutem rath und trost vorschieben helfen, in massen wir uns dan gegen die lande zu Liffland und derselben regenten vonn anfangk unser regirung nachbarlich, freuntlich und wilferig im werck und der thadt allewege erzeugt und das jenige bey ihnen gethan, was der eine getreue nachbar des andern halben seinem vermugen und gelegenheit nach zu thun schuldig, so were es doch ann dem, das wir S. L. inn itzigen kriegs irrungen, zu welchen sie mit dem muscowiter kommen, des auffgenommenen friedens halben, ohn merglicher ver-

letzung unser ehren gelubts und zusage, sowol unverwintlichen schadens, nachteil und verterb unser reiche, lande und leuthe, die gesuchte hulff begertter gestalt nicht leisten noch darreichen mugen. Dann weiln wir auch nach lang aussgestandener fehed mit gedachtem muscowiter zu letzt zum friede geschritten, denselben beiderseitig angenommen, bewilligt, verbrieftet und versiegelt, hette S. L. und alle verstendige zu ermessen gehabt, das uns et iure divino et humano nicht anders geburn wollen, dann ime nit weniger als einem andern christlichen haupt den einmahl angenommenen und bestettigten frieden, den wir auch [nit] ohn merglichen schaden violiren konten, unverbruchlich zu halten, inn massen dann auch die Rom:n Key. Mat und des heiligen reichs stende versamlete chur und fursten nach dar gethanenn, diesen unsern erheblichen ursachen uns desfals gunstig und freuntlich entschuldigt genomen hetten etc.

Was wir aber sonsten S. L. und den landen inn diesem irem bedrugk zum besten hetten darthun und beweisen können, so uns bey gedachtem muscowiter des friedens halben unverweisslich gewesen und mit fugen vor friedbruchig nit aussgedeutet werden mogen, dasselb hetten wir inn dieser stehenden fehed alzeit gethan und nicht allein den unsern die gewontliche communication, handel und wandel zu treiben, auch nach notturfft und gelegenheit auff Liffland zuffure zu thun nit geweigert, sondern auch auff gesinnen hochstgedachter Key. Mt gerurten landen und E. L. zu guthe der zeit, do der kriegk zwischen S. L. und dem muscowiter am hefftigsten gewesen, ann ihm den muscowiter geschrieben, mit vleiss allezeit umb den frieden angehalten und darzu ermanet, neben erbietung, do wir sein gemute gegen die lande zum vertrage gneigt vermercken wurden, das wir uns neben andern christlichen potentaten zwischen S. L. und ihm des frieden halben auff leidliche conditionen under-

handlung zu pflegen gerne bemühen wolten, domit beiderseitig rhu gestiftet und so vielem unschuldigem blute verschonet wurde etc.

Was uns nun darauff von gedachtem muscowiter zur antwortt worden, dasselb hetten wir aus nachbarlichem freuntlichen willen und gemute, damit wir S. L. und den landen bewogen, nicht underlassen mogen, S. L. durch beyverwarte copey inn reussischer und deutzscher sprach zu vernehmen zu geben, daraus sich dan S. L. ihrer gelegenheit nach zu richten und allermenniglich sehen mochten, das wir uns der sachen und ihrem anliegend, soviel uns immer thunlich und muglich gewesen, bey gedachtem muscowiter dermassen angenommen und dahin bearbeitet, das er numehr bewogt mit S. L. inn vertrag und frieden zu willigen. Welchen frieden neben andern christlichen potentaten zu befurdern, vortzustellen und ins wergk zu bringen wolten wir uns gegen S. L. und die lande hie mit nochmals guthwillig erpotten haben, so fern wir wissen mochten, das S. L. inn dem von uns zu nachbarlichem willen und gefallen geschege, inn massen wir nicht zweiveln wolten, S. L. solchs von uns dahin verstehen werde, das wir aus treuem gemute und nachbarlichem mitleiden das jenige inn diesen sachen gethan, was einem christlichem fursten, der S. L. den frieden gerne gonne mochte, zu thun anstehe und gebure.

Und ob wir nun angezogener gestalt gegen S. L. und die lande zu Lifflandt je und allezeit geneigt gewesen, fur unser person, auch durch unser unterthanen das jenig gethan, thun lassen und hinfurder zu thun urputig, vielweniger mit S. L. oder derselbigen verwanten, underthanen und bestalten dienern einigerlei gestalt inn unguthem noch unfreuntlicher weise zu thun wusten, so mochten wir doch uff unablesslich klagen unser underthanen S. L. mit beschwertem gemuthe nit verhalten, das verlauffener zeit und noch unlangst S. L. bestalte

diener unser underthanen hin und herwider uff der sehe, auch uff unsern eigenen stromen, da sie vonn Stockholm ab gen Wijburg und von dannen so wol von der Narve gen Revell ir curss gehalten, auch zu zeitten mit victualien, proviant und andern gutern uff Lifflandt zu verschiffen furhabens etc., freventlicher muthwilliger weise ohne einig ir verschulden angefallen, geplundert und zu mercklichen summen benommen, die entnommenen guter inn Revel und des orts verfuert, verbeutet und ihres gefallens als raubguth ausgetheillet, wie solchs S. L. aus der verzeichnuszettel ferner und nach der lenge zu ersehen.

Weiln wir aber bey uns nicht ermessen konten, das wir oder unser underthanen uns deromassen gegen die lande zu Lifflandt erzeigt, das wir solchs umb sie verschuldet oder zu dergleichen wegen ir ursach solten gegeben haben, und dan S. L. desshalben hiebevorn umb abschaffung dessen freuntlich angelangt, aber biss daher nichts fruchtbarlichs zur antwort bekommen, demnach weren wir verursacht S. L. desshalben durch diese unsere bothschafft zu ersuchende, gantz freuntlich begerend, S. L. sich gegen uns nachbarlich ercleren wolte, wie und wohin wir solche unfreuntliche handlung verstehen und deuten sollen, oder aber, do es ausser S. L. bevelch gescheen, wie wir uns gantzlich verhofften, S. L. bey denen von Revel und sunster ihren underthanen, verwanten und dienern, so die unsern dermassen zur unfuge beschedigt und benommen, die ernste vorsehung thun wolte, damit den unsern das ire vollkomlich restituirt, und wir, do es darzu nicht gelangen kont, zu andern wegen, der wir uns doch ungerne gebrauchten, nicht mochten verursacht und genottigt werden, inmassen wir uns nicht anders verhofften, S. L. werde uns unsers nachparlichen, freuntlichen, alzeit bewisenen guten willens, so woll unser armen underthanen unschuldt inn diesen sachen dermassen freunt-

lich geniessen lassen, das desshalben ferner weiterung zu erregen nicht vonnotten sein werde, doran auch S. L. die billigkeit befurdern und uns zu freuntlichem nachbarlichem gefallen thun wurden, welchs wir unsers vermugens gegen S. L. und die lande jederzeit hinwiderumb freuntlich zu beschulden urputtig und gneigt sein wolten. Datum Wolffssundt unter unserm auffgedrucktem koniglichem secret den 19 monatstag aprilis anno etc. Lx.

Gostaus.

Ulfund den 20 april.

Till tsar Ivan Vasiljevitz angående den förestående gränsregleringen mellan Sverige och Ryssland samt om Revalsbornas öfverfall på ryska undersåtar i de svenska farvattnen.

Riksregistr. 1560, fol. 87. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 9 (1857): s. 392—395. Jfr De äldsta svensk-ryska legationsakterna, utg. af H. Hjärne (1884), s. 92—94.

Vij Gustaff etc. tilbiude then stormechtige förste och herre, her Ivan Vasilienviidt, storförste och keisere öfver allt Ryslandt etc., vår venlighe helsenn med Gud then alzmechtigeste altiid tilförende och giffve eder her med tilkenne, att vij haffve unfångit eders schriffvelse med vår tienere Hindrich Mattzsonn, med hvilche I lathe förstå, att I vele befale edhre stadholdhere på Store Nogårdt, att the schole giffve osz tilkenne, på hvad tiidh the vele sende theris fulmyndighe till begges våre riichers grentzer, som ther med våre godhe men och fulmyndighe schole åtschilie landen och lathe them schee rätt, som oret och öfvervåld scheet ähr, och att I alvarligen haffve förbudit edre unndersåther att förgripe sig eller göre något öfvervåld på vårt landt och befalet them, att the schole lathe våre undersåther schee så myckit som rätt

ähr etc. Så effter vij med vår senaste schriffvelse lothe edher förnimme vår meheningh um våre grentzer, therföre synes osz icke behoff myckit ther um schriffve, uthen vele osz till eder aldeles försee, att I våre lägentheter udi then måtte så betäncke vele, såsom vij edher senest giort haffve, och um osz icke altidt kunne vare lägligit att skicke våre fulmyndighe til grentzen, när I vele och kunne haffve lägenheet att skicke edher fulmyndighe ther hädenn, så förhoppes osz, att I då udi then måtte vele haffve osz till thett bäste entskyldiget och icke osz tilmäte, att fredtzbreffven och korskysningen ther egenom i någon måtte kan förkrencht vare, såsom vij thett icke heller edher tilmätthet haffve, uthen för eder förfalsz schuld hafft eder upå thenne tiidh, vij våre fulmyndige sendebud utskicket hade, venligen entskyldiget. Vij vele och alvarligen förbiude våre undersåther att förgripe sig eller göra något öffvervåld på edert landh och befalt them, at the schole lathe eder undersåther schee så myckit som rätt ähr.

Och effther I haffve sändt till osz the clagemåhl, som eder undersåth Fedder Perszon och några flere köpmen haffve emot vår befalningzman opå Viborgk Claes Christierszon och vår tienere Jöns Månszon, så haffve vij samme clagemåll them alvarligen latidt förhålle, och haffve the ther till svaret, effter som I aff thenne medföliende entskylling haffve till att förnimme. Och thett I lathe förstå, att edre undersåther haffve fåt stor schade på våre strömmen, och att theris godz er sancket till Viiborgh och theris röffvere ähre fångne etc., så förmodhe vij, att I haffve aff våre förre schriffvelser vel förståt, att vij icke i någon måtthe haffve varit ther udi vällendes, att edre undersåther haffve lidit någon schade på våre strömmen, uthen att vij haffve vinlagt osz att försvare them på våre strömmen, thett meste mögeligit haffver varit; förtenschuld vij och bådhe hosz the

liiffendsche och alle theris anhangh stor förviitelse höre mätthe, och våre undersåther aff the revelsche och andre liiffendsche siöröffvere udi nest förlidne höst svår schade vell till många tusendt guldenn bådhe upå skep och godz liddit haffve. Så kunne I her aff vell förstå, att vij icke haffve varit vållende ther till, att the liiffendische haffve öffverfallit och giort edhre undersåther skade, then tiid the aff och till udi siönn emellen edert landt och Reffle och icke på våre strömmen dragit haffve. Vij hade och för för:ne liiffenders förtienist schuld intet schrifvit eder till uti theres saach, ty the haffve icke myckit vell förhållet sig emot osz, uthen effter thenn romische kejserronn aff osz thett haffver begäret, så haffve vij giort honum thet till vilie, och betacke eder för thett venlighe tilbudh, at I vele höre ¹⁾ våre sendighebudz förbön för för:ne liiffendische och göre till sachen så myckit eder mögelligit kan vare. Så giffve vij eder tilkenne, att vij med thet förste vele skicke bud till the liiffendsche och lathe förhöre med them, um the vele ehnu falle tilföghe och göre thett them medh rätte bör, och hvad svar vij aff them bekomme, thet vele vij sedenn giffve eder tilkenne etc. Eder her medh Gud alzmechtig befalendes. Datum aff vårt hoff Ulfvesundt then 20 aprilis anno etc. lx.

Ulfund den 20 april.

Till borgmästare och råd i Reval med rekommendation för Claes Kristiernsson [Horn] och Kristoffer Schieffer, som af konungen sändes till Reval i några hans ärenden.

Efter det egenhändig undertecknade originalet i Revals stadsarkiv.

Gostaff etc. Unsern gnedigen willen, wolweijssse liebe besondernn. Wir habenn brieffsweisere, die erentvhester unsere undersassen und lieben getreuen Clauss Christiern-

¹⁾ I handskriften: vare.

son und Christof Schiefer mit etzlichen unsern ahnliegenden gewerben euch anzutragen abgefertigt, gnedigst sinnend, ir dieselbige gutwilligh hören und in ihrem anbringen fur dis mhall gleichst unns selbst follenkommenen stadt und glauben geben und beimessenn, auch mit furderlichen antwort sie wiederumb ahn uns remittiren und vorabscheiden wolten. Dass seint wir inn gnadenn wiederumb umb euch zuerkennen geneigt. Datum Ulffsundt den xx:ten aprilis a:o etc. Lx:ten.

Gostaus.

(Sigill.)

Utanskrift: Den wolweijssen unsern lieben besondern burgermeistern und radtmhannenn der stadt Revell.¹⁾

Ulffsund den 20 april.

Till ordensmästaren Gotthard Kettler angående Claes Kristiernsson [Horns] och Kristoffer Schieffers beskickning.

Enligt det egenhändig undertecknade originalet i RA., där jämväl finnes ett lika lydande bref, likaså i original, som är dateradt Stockholm den 12 juli.

Wir Gustaff *etc.* entbieten dem hochwirdigen fursten, unserm freuntlichem lieben nachparn, hern Gotthart Kettler, meister teuzsches ordens zu Liefflandt, unser freuntschafft und was wir mher liebes und guttes vormögen zuvor und fuegen E. L. hiermit zu wissenn, das wir briefsbewisere, die erentvhestenn unser untersassen und liebe getreuen Clausz Chriestiernson und Christoff Schiefer mit etzlichen unsern anliegenden gewerben E. L. anzutragenn abgefertigt, freuntlich bittent E. L. dieselbigen guttwilligh horenn und in ihrem anbringen fur dismhall gleichst unns selbst follenkommenen stadt und glauben geben und beimessen, auch mit freuntlicher furderlicher

¹⁾ Senare anteckning på brevets ytersida: Anno 60 den 25 junij R.

antwort wiederumb ahn uns remittiren und verabscheiden wolten. Das wollen wir umb E. L., die wir hiermit Gott dem almechtigen in sein schuz befehlen thuen, im gleichen oder grossern zu beschuldenn alzeit geneigt sein. Datum Ulffsundt denn xx aprilis anno etc. Lx:ten.

Gostaus.

Utanskrift: Dem hochwirdigenn fursten, unserm freuntlichen lieben nachparn, hern Gothart Ketteler, meister teutzsches ordenns zu Liefflanndt.

(Sigill.)

Ulfsund den 21 april.

Till Joakim Bulgrin angående tvifvel på Revals vänliga afsikter och om penningars utbetalande till Claes Kristersson [Horn] och Kristoffer Schieffer.

Enligt C. Schirrens aftryck ur det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur i Quellen z. Gesch. d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 5 (1865): s. 7 f.

Vår gunst tilförennde etc. Vij haffve bekommit thijnn scriffvelse, Jachim Bulgrinn, och hvad thenn liiff-lendzske sack ähr belannganndis tu scriffver um, kunne vij icke troo, att the reffvelske schole mene oss medth någott gott, effter [the] haffve udi thenne förliidne tiidh tilfoghett oss och vååre unndersåther mykijnn skadhe, såsom tiig therum väll vetterligiitt ähr, och skole förthensskuldh icke fördriste siigh någott här hooss oss om någenn hielp eller unndsetning verffve late. Hvad och thenn docter Frisnär föregiffver, kunne vij icke vetthe, um thett schall någott haffva opå siigh, och som vij förmerckie både aff våre undersåther och elliest, mott hvilka hann siig sielffsindt nog förhollit haffver, att hann medh idhell bedregerij umgåår, och ther mann mykijtt vill förlata siigh på honnom, thåå ähr thet lika som stecke

honndenn udi enn tom taska. Doch opåå thet vij rette-
liiga kunne bliffva um för:ne liiflennders handdell för-
stenndiige, haffver för got annsett, att Clavus Christiernn-
sonn och Christoffer Skeffer schole förfoge siigh tiill Liiff-
lanndh och ther bestelle, efther såå som the videre aff
instruction varde förnimmandiis, och måå tu förthenn-
skuldh them til thärepenninger latha änn tuhundrade
dalar.

Videre vele vij för synnerlighe orsaker schuldh tiig
alffvarligenn förmanatth haffva, at tu medt thet förste
skickar tiill oss alle the breff, som våår käre sonn her
Johann haffver tiigh latiidh tilscriffva, sedann han drogh
ifränn Finndlanndh etc. Datterett opå Ulfvesundh 21
aprilis a:o 60.

Julita den 26 april.

*Till Olof Simonsson och Olof Törnnesson angående kläde
till knektarnes aflöning.*

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor (Varuhushandl. RA.).

Vår gu[n]st tijllförne. Er vor vilie och befaling,
Oluff Simonszon och Oluff Törnnesson, att I latte vor[e]
unde[r]sotter Oluff Pederszon till Kåldtorp och Bengt Gölta
tijll Patörp bekomme så mickitt klede, såm the kunde be-
höffva till att lönnna vor[e] tyske knichter med tijll denne
tillstundende Valbormesse löning, effter såsom löningis
rigister förmåler. Ther I haffve eder effter retthe. Da-
tum på vorr gord Julte 26 aprilis 60.

Julita den 29 april.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] och Per Brahe angående hertig Johans återkomst från England och om konungens ohälsa.

Riksregistr. 1560, fol. 85 v.

Vår synnerlig gunst etc. Käre, gode menn, effter vij förnimme, att vår älschelig käre son Johann etc. schall vare på vägen ifrå Engelandt och ähr med thet förste till Elffzburgk förväntendes, så upå thett vij måtte um then engelsche sachen först förstendiget bliffve, therföre ähr vår gunstige vilie och nådige begärenn, att I högbe:te vår käre son Johan (nähr han till för:ne Elffzburgk kommendes varder) vele opå våre vegne tilseje, att han sigh till osz först begiffve vill. Doch hvar I och förnimme, att högbe:te vår son Johan icke vill förfoge sig till osz, förre en han med sin broder Erich till orde och tahels varit haffver, då ehr vår gunstige vilie och endelige befallning, att I utöffver begges theris handell och taell vare schole och granneligen förfare, hvad the sig emellenn handle och beslute och osz seden tilkenne giffve, hvar upå handelen står. Thette I, gode men, samtlichen så bestelle vele etc.

Vij kunne eder, gode men, och icke förholle, att vij upå thenne tijdt gansche svage ehre och litidt förmå, och befinne, att thett schall vare thenn hethe febris, som vij ähre beladde med, effter vij så svårligen hete och brinne, och befruchte nog, att hvar then alzmachtigeste Gud icke vill verdiges sehe osz nådeligen till, då bliffver thett uthe med osz, och kunne inthet annet ther till göre, uthen vij befale osz udi then alzmachtigestes hender. Han verdiges osz aff sin barmhertigheet altijdt nådeligen friste och bevare till siel och liiff. Befalendes eder Gud alzmchtig. Datum Juleta 29 aprilis.

Julita den 30 april.

*Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående pärlstickaren
Påfvel Tyrols befordran med skepp och varor till Tysk-
land.*

Riksregistr. 1560, fol. 86 v.

Vår synnerlig gunst. Vij giffve eder gunsteligen tilkenne, käre her Göstaff, att vij nu afferdiget haffve thenne breeffviisere, vår tienere och perlestickere Påvell Tyrooll, häden ifrå osz och till Elffzburgk, och seden schall han framdeeles förfoge sig til Tyslandt, ther att förschaffe och bestelle någon deell till vårt behoff, effter som I viidere förnimmandes varde utaff thett register, som vij haffve latidt honum her med giffve. Ähr för-tenschuld vår gunstige vilie och begären, att I vele för-ordne någre borgere ther udi för:ne Elffzburgk, som annamme utaff våre köpmen thersammestedz så myckit godz, som sig till femtusentd daler belöpe kan, och lathe thett komme upå eet skep, och seden schole the oförsum-meligen och med thett aldre förste förfoge sig sampt med för:ne Pavell till then ort,¹⁾ som the kunne tänckie, att the bekomme god skääll för för:ne godz. Thette²⁾ I vele så bestelle etc. Gud eder befallendes etc. Datum Juleta 30 aprilis etc.

¹⁾ I handskriften: ord.

²⁾ , , : Tehette.

Olika orter i april.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

»Protocolon opå alle the concepter och meeninger, som utgångne äre aff Kong:e M:ttz vår alder nådig:te herris, cantzelli anno etc. 1560.»

[*Arboga*] den 1 april.

Fougte breff för Lasse [Svensson] i Gimmerstadhe på Håffz gårdh.

[*Ulf Sund*] den 8 april.

Fougte breff för Jören Olsson utöffver Kong:e M:ttz arff och eigitt på Östre och Vestre Rekerne, tesligest i Åkers och Silbo häreder.

Fougte breff för Oloff Krook på Konungztune.

Fougte breff för Henrick [Påfvelsson] i Sotholms och Svartelösse häreder.

Julita den 1 maj.

Till hertig Johan angående hans oförtöfvade resa till konungen.

Riksregistr. 1560, fol. 91.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Johan, vij kunne tig faderligen icke förhålle, att vij nu på tije eller tolff dager tillgörendes med ehen svår heettig colerisch feber haffve varit besverede och ähnnu fast svage terutaff ähre. Hvad then alzmechtigeste Gud effter sin guddomlige och nådige vilie täckes med osz göre, och effter vij stor åstunden haffve, att vij måtte komme med tig till taals, och förnommit, att tu med skep vilt begiffve tig till Elffzborgk, therföre haffve vij thette vårt bud velet ther um till tig afferdige. Begäre förtenschuld faderligen, att tu

udi för:ne Elffzborck eller någon annerstedz på vägen icke länge förtöffve viltt, uthen tich med thett förste och snarreste begiffve hijtt till osz, upå thett vij med tig till ordz komme måtte. Ther effter tu tig, käre son, rätten-des varder. Gud then alzmechtigeste etc. Datum Julete 1 majj anno etc. 60.

Julita den 1 maj.

Till Sten Bure angående handeln och sjöfarten i Gefle, om tullen på utgående varor, om en afgäld i oxar af de präster, som undsluppit borgläger, om Anders Perssons uppdrag i Gestrikland samt om Sverker Simonssons och Erik Henrikssons fartyg.

Riksregistr. 1560, fol. 91 v. Jfr fol. 97 v., där samma bref är ånyo infördt.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommit tin schriffvelse, Steen Bure, och som tu giffver tilkenne, att någre borgere udi Gefle haffve köpt een hoop förbudne varer, så förundrer osz storligen, att tu ther bredveder icke haffver latidt osz förstå, hvad för varer thett ähr, som samme borgere köpt haffver, och thett tu begärer veete, hure med them schall bliffve handlet, så veete vij icke annat ther till svare, uthen att the måtte straffes, effter som vårt förbud och lagen ther um förmelde, och ähr vår alvarlige villie, att tu seden förskicker osz bescheedt, hure ther um bestelitt bliffver, tesligest hvar eblandt samme förbudne varer, som samme borgere köptt haffve, finnes någre skinvarer, och the då med thett aldre förste till osz förskickes måtte, med then förclering, hvem the tilkomme, och aff hvilche the samme varur bekommit haffve etc.

Som tu och giffver tilkenne, att Lasse Larson haffver förbudit fyre skep udi Gefle, att the ingen verdt utlöpe schole, och förtenschuld begärer veete, hure tu ther

um handle schalltt, så kunne vij vell liide, att samme skep måge bliffve lösz giffne och segle till the orter, som icke förbudne ähre etc., nemeligen till Nerffvenn eller någonstedz i Liifflandt till viidere bescheedt, och eliest icke utskeppe the varer, som vij haffve förbiude latid etc.

Vij vele och, att tu eett flitigt upseende med samme borgere haffve schalltt, så att the icke måtte tråde öfver then ordningh och bevilling, som the så vell so[m] menige borgere udi vårt riiche udi Vadstene besluttit och bevilligit haffve, och ther någre finnes iblandt [them], som ther emot görendes varde, ähr vår alvarlige vilie, att han schall lide och ungelle thett straff, som udi samme bevilligede ordinantz förmeldes etc. Tesligest ähr och vår ändelige befalning, att samme borgere schole giffve uttoll aff allt thett godz, som the så väll västvardt som till the orther udi Östersiön utförendes varde, både aff allehände träverche och smiide, som aff alltt annet godz, hvad partzell thett hälst vare eller nempnes kann, nembligen udi hvart hundrede marck värde udi utförningen tre marck. Och må tu ordne någre förtrogne borgere ther i staden, som samme uttoll upbärendes varde och veete göre osz therföre reede och regenskap, så att intet måtte undendölies, uthenn granneligen upschriffves etc. Vij kunne och vell liide, att tu må lathe uthskeppe någre tolffter sågebräder till att förbythe och förvende udi humble och salltt. Doch vele vij endeligen, att [tu] så besteller, thett samme bräder på then ordt förythres schole, som man för them kan bekomme best schäll och ther hosz liideligit köp både på saltt och humble etc.

Hvad the prester belanger, som een tijd lång för borgläger haffve förshonet varit, kunne vij väll liide, effter som tu och schriffver, att the måtte giffve osz therföre någre oxser ell hvad annet, som the kunne åstad

komme, effter till the ryttere, som udi Geffle ähre liggiendes, myckin fetalie vill behöffves. Vij vele och, att tu schalltt tig beflith och lathe bruche the lägenheter, som ther ähre udi tin befalning, både med höö, fiisch och andre nödtörffter, som behöffves vele, så att man hade någet till att tage etc.

Och lathe vij tig förstå, att vij haffve förskicket thenne breffviisere Anders Perszon tijdt till Gestringelandt, att han ther och um alle lägenheter, som fiischen belange, förfare schall etc. Ähr förtenschuld vår alvarlige vilie, att tu ähr honum förforderlig med all then deell, han kan haffve behoff etc.

Videre effter vij haffve förnummit, att Sverkill Simensz[on] udi Elffkare by och Erich Hindri[ch]szon udi Tijerpen haffve eett skep, som undertijden i Geffle förlosses pleger etc., så biude vij tig, att för än samme skep någon verdtz utlöper, att tu lather granneligen upschriffve alltt thett godz, ther uppå ähr, ehvar thett helst ligger eller tillades kan, och att the udi liche måtte, så vell som borgerne, aff alltt thett godz, the utförendes varde, schole och göre tre marck udi uttoll aff hvardtt hundrede marck verde. Ter tu veest etc. Datum Juleta 1 majj etc.

[fol. 97 v.:] Samme mehening till Per Abiörnszon, att borgerne udi Nörkepong måge och så utsegle med samme bescheed um tullen och utförningen. Datum ut supra.

Samme mehening till Per Schriffvere i Nykepong, att borgerne till uttull i liiche måtte sich holle schole, tesligest och med seglatien, och att the her effter till ehen behagelig tidh schole utgöre i schatt tuhundre marck ortiger. Ut supra.

Julita den 1 maj.

Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående en afvelsgård vid Askersund, om föreslagna jordbyten och om gården från Jönköpings län.

Riksregistr. 1560, fol. 94.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve bekommit eders schriffvelse, käre her Stehen, och såsom I tilkenne giffve um then lägenheet ved Aschesundt ähr, så synes osz icke obelegligt vare, att ladegården ther sammestedt lagd bliffve, men rätte gården tyckes osz beqvemligst bliffve att byggie opå öhn, när ther bliffver rätth rödt och vattnet utgraffvet och dijkjet, eller på holmen uten för udden, ther ladegården schall läggas. Vijdere hvad som belanger Segersjö, ther um I udi eders schriffvelse berörer, lathe vij eder förstå, att vij samme Segersjö icke vel umbäre kunne, och haffve vij sammeledes nu besichtet then lägenheet, som här ähr vijd Juleta, och endoch vij befinne, att her aldels ehen schön lägenheet och ett gott tilfelle ähr och ähn ythermehere bliffve kan både med åker, äng, strömer, ålefische och annat fjscherij etc., så ähre vij doch icke obenagne att lathe eder bekomme för:ne Julete üdi vederlag, hvar I thett godz udi Dage häredt, som eder tilkomber, icke för högt sättie eller lägge vele, och när vij thet rätzligen haffve besichte och ransache latidit, och effter her ligger ehn heel hop gårdar under, veed 80 eller 90, som dog ringe nog ennu skattlagde ähre, att uplathe [*sic*] her uppe, hvar the ligge och hvad the ränte etc.

Till thett siiste, såsom I schriffve och begäre vätte um then gård, som i fiord ther nedre utgiordes och ännu tilstedz ligger, hvart han komme schall, så ähr eder icke ovitterligt, att vij allestedz myckitt folk och många

byggninger här uppe förhender haffve. Så haffver och vår son, her Erich, then landzenden Smålandt borte i förläning, som vij ehen god hoop fetalie utaff haffve plege; icke kommer osz eller myckit till ifrå Vestergöttlandt, och hvar så icke våre, och vij för:ne gärd umbäre kunde, vjlde vij eder gerne henne effterlathe, och begere förtenschuld, att I förschaffe samme gärd up till för:ne Aschesundt, att the thäden och till våre slått och gårder måge bliffve uttskiffte ther the mäst behöffves etc. Thett vij eder på thenne tidt för svar icke haffve kunnet förhålle. Gud eder befallendes. Datum Juleta 1 maj.

Julita den 1 maj.

Till Anders Sigfridsson [Rålamb] om bryggning, bakning och bössgiutning, om utrikes sjöfarten, om införseltull i Stockholm på finska varor, om ett parti humle, om skinnberedning samt om kanoners försändande till Viborg och järngrytor till Stockholm.

Riksregistr. 1560, fol. 98.

Vår gunst etc. Såsom tu begärer, Anders Siffridzson, att öll och bröd måtte pyntes upå våre slått och gårder her uppe till vårt effterföliende håffolches behoff, thett kun[ne] vij och liide, att så schee må, och må tu vare förtenckt att lathe them bekomme ifrå Stockholm humblen, så myckin the räthligen behöffve. Viidere effter vij achte med thett alderförste lathe haffve then byssegiutning förhender upå Lindesbergk, therföre såge vij gerne, att Mattz Törne måtte sig ther häden sckynde och sig med all fliit vinleggie, att samme giutningk till ehen god fortgångk komme måtte. Och hvar han någen deel fordrar theden ifrå slåttet, som till samme byssegiutningh behöffves vill, då vele vij, att tu schallt lathe honum uthen all gehensegn thett bekomme,

tesligest öfverantvarde honum the uthskurne stycker, som Gerd löffsnidere till cakelungne utskurit haffver, att han tager them med sig och förfoger sig till osz med thett förste etc.

Tehtt tu och viltt tig besporde haffve, um någre svensche måtte segle till Dansche eller Lubeck, så kunne vij thett vel effterlathe, doch så med schäll, som vij tig tilförende haffver tilschriffve latidt, att thett måtte med bescheed och scheligen till gange, att the icke alle tilhope eller och på ehen stad måtte tilsamen komme, uthen hallee then ordning, som i Vastene bleff bevilliget etc. Vij haffve och förståt, att jernet schall vel gelle veed then tysche siide på thenne tijd. Therföre vele vij, att tu någet både osmundt och stånge jern upå hvart skip schalltt inscipe lathe och ehen förordne, som thett till vårt gangn och bäste förythre schall, effter som Tomes Förstenaw tig viidere vår vilie varder tilkenne giffvendes etc. Vij vele och, att tu ett grant upseende vijd vägen och eliest schalt haffve lathe med thett stånge jern, ther i Stocholm utskeppes, så att hvar thett icke vill lathe sig böje och veeche, thå må thett vreckies och ick[e] för köpmandz godz hollit bliffve eller utskeppes viid straff och godzen förlijst etc. Vij kunne och effterlathe, att the, som vestvert segle vele, måge obehjndrede sin veg fare, doch så att the schole göre först sin tull aff thett the utföre, så vell aff träverche som alltt annet, och ähre tilfriidz, att the sammeledes måge någet smör på thenne tid utföre och thett förtolle etc. Um seglatien till Nerffven kunne vij tig inthet tilsvare lathe på thenne tijd, förre ehn vij måtte först få veete, hvilche the ähre, som emot vår förbud både till Nerffven och andre förbudne orther udi förgångne sommer seglet haffve, så att them therföre måtte vederfares tilbörligit straff etc.

Thett thu och begierer vetthe, um bönder, borgere och andre, som ifrå vår käre sonsz Johans etc. fursten-

dömme till Stocholm komme med fiisk eller annat, schole någon tull ther aff göre, så vele vij, att liiche så nu som i fiordh schall med them handlet bliffve, så att hvar sextende deell aff thett, the till Stocholm¹⁾ förendes vardhe, måtte komme osz till etc.

Vij ähre och till friidtz, att thu må behålle ther vedh slåtthet the fempten säcker humble, som Johan Brandh till Stocholm förskicket haffver, medh thett köp, som bevilligett bliffver, och alle schole vare under ett köp etc.

Vij vele och, att inge skiin schole leffreres till att berehede cardevan utaff, uthen sehe fast heller, att ehn heell hop måtthe väll sämpschede bliffve. Hvad och the skin belangendes ähr, som Erich Bergk haffver förderffve latidt, må han förtäncht vare att betale osz etc.

Till thett siisthe vele vij icke, att tu lather någon kopper skytt komme till Viiborgk, effter som tig tilförende tilschriffvit bleff, uthen när then bysseggiutningh aff jern kan komme till väghe på Lindesbergk, kunne vij liidhe, att ther aff förskickes ther häden framdeheles etc. Vij vele och, att the jerngryter och kättzler, som nu i Arboghe ähre, schole läffreres till Stocholm, så mænghe ther behöffves bådhe på skeppen och eliest, och tages igen then kopper ther ähr effter inventering och viichten, inlegendes honum förvaret. Therföre må tu haffve tidt budh ther hädenn och giffve tilkenne, hure myckit ther kan behöffves och hure store. Ther tu veest tig effter rätthe. Datum Julete 1 maj anno lx.

¹⁾ I handskriften: Stocholms.

Julita den 2 maj.

Till Lars Olofsson och Olof Törnesson angående utförsel af en skeppslast varor.

Riksregistr. 1560, fol. 100. Jfr Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor (Varuhushandl. RA.).

Vår gunst etc. Schole I vette, Lasse Olffszon och Oluff Törnesson, att vij för gott anseet hafftt, thett I schole annamme till edher aff våre varer ther udi Elffzborgh så myckit godtz, som sig till 5000 daler belöpe kan, och lathe thett komme in upå ett skep, och säden schole I förfoghe edher till någre fremmende orther, som I kunne förnimme, att I bekomme schäll för samme godtz, och förschaffe osz hiitt in i riichet igen the partzeler, som thett register förmäller, som vij nu haffve latidt thenne brevviisere Povell perlestijckere öffverandtvardhe. Ehr förtenschuld vår alvarlighe vilie och befallingh, att I vårt gangn och bäste her udinnen söche och befordre vele och oförsummeligen förfogendes samt medh för:ne Pavell till för:ne orther och betahle then deel och till edher annamme och förvare, som för:ne Pavell till vårt behoff köpendes vardher, hvilchet vij med gunst och nådher igen med edher betäncke vele etc. Ther I vette edher att effter rätte ¹⁾. Datum Juleta 2 maij anno etc. lx.

Julita den 2 maj.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående Påfvel Tyrols uppdrag i Tyskland och om utförsel af en skeppsladdning varor dit.

Riksregistr. 1560, fol. 100 v. Jfr ofvan, s. 491; i det där införda brevet äro borgarenas namn ej utsatta, hvarför båda skrivelserna torde hafva afgått efter hvarandra.

Vår synnerlig gunst etc. Vij giffve edher gunstligen tilkenne, käre her Göstaff, att vij nu afferdiget

¹⁾ I handskriften: ähre.

haffve thenne brefviisere, vår tienere och perlestiickere Pavell Turoll, häden ifrå osz och till Elffzborgh, och sedenn schall han framdeles förfoghe sig till Tyslandt, ther att förskaffe och beställe någon deell till vårth behoff, effter som I viidehre förnimmendes vardhe aff thett register, som vij haffve latidt honum her medh giffve etc. Sammelundhe haffve vij och nu latidt tilschriffve Lasse Olffszon och Oluff Törneshon, borgere ther udi Elffzborgh, thett the och schole annamme utaff våre köpmen ther sammesteds så myckit godz, som sig till 5000 daler belöpe kann, och lathe thett komme in opå ett skep och sedenn göre för:ne Pavell selskap till the orther, ther som the kunne förnimme, att the bekomme godh schäll för våre varer etc. Ähr förtenschuld vår gunstighe vilie och begärenn, thett I vele oförsummeligen och med thett aldreförste afferdighe samme borgere och Pavell thädhen ifrå för:ne Elffzborgk och sin kosz uth. Thett I vele så bestell[e]. Gudh edher etc. Datum Juleta 2 majj anno etc. lx.

Julita den 2 maj.

Till Anders Sigfridsson [Rålamb] angående uppgift om antalet kanoner på Stockholms slott, om en gåfva i spannmål till arklimestaren Mats Törne och om inventering af salt- och torrskifförrådet.

Riksregistr. 1560, fol. 101 v.

Vår gunst. Effter thett, Anderss Siffridtzsonn, vij vele gerne vette bescheed om all skytt, som nu opå Stockholm tilstädz ähre etc., ähr förtenschuld vår alvarlighe vilie, att thu med Mattz Törne lather osz ther um bescheed bekomme, så att vij och vette måtthe, hvad nyligen ähr vordit tilguttidt, besynnerligen aff hvar byssegiuthere för sigh och för hvardt ähr äthskilth.

Viidere haffve vij gunsteligen skencht och giffvit vår tienere, för:te Mattz Törne, archelijmestere ther upå Stocholm, ehen lest spanmåle, hal[f]parten rogh och helfftene malth etc. Ähr förtenschuld vår vilie, att thu tilseger them, som vår spanmåle udi befallning haffve, att the lather honum bekomme för:ne läst spanmåle, ehnär hann ther upå fordrendes vardher etc.

Så ähr och vår alvarlighe vilie, att tu medh thett aldreförste lather inventere all thenn saltt och torfiisk, som nu opå Ståholm ähr tilstädes liggendes, och seden oförsummeligen skicke osz ther upå så väll som allt annet ett klart och beschedeligit register, upå thett vij måtte vitte, hvadh nu aff zamme partzeler ähr ther tilstedz liggendes. Ther tu vest tich effter rättthe. Datum Juleta 2 majj anno lx.

Zedell.

Viidere ehr vår alvarlighe vilie och befallning, att tu upå thett skickeligeste medh the borgere, som ifrå Stocholm och till Dansche seglandes vardhe, handle schalltt, så att the ther förschaffe osz ehn godh anchersmedh, doch så att the mätthe föregiffve, att the samme smedh till theris egit behoff haffve vele, effter vij vell kunne täncke, att hvar the seje sigh vele honum till vårt behoff bestyre, att borgerne ther i Dansche tileventyrs mätthe göre honum affspannigh etc. Sammeledes ähr och vår vilie, att tu med thett aldreförste schall skicke till Arboghe någre skuther, som kunne fordre och hente täden till än 40 lester osmundzjern och 500 skeppund stångejernn. Ther um tu så med fliith bestelle schalltt. Datum ut in literis.

Julita den 2 maj.

Till Svante Sture angående en köpstad vid Hufvudnäs och om Lidköpings borgares ditflyttning.

Enligt original i RA. Förut tryckt enligt en af C. G. Styffe meddelad afskrift ur lektor Carlmarks saml. af C. J. Ljungström i Kinnefjerdings och Kållands härader samt staden Lidköping (1871), s. 151.

Gustaff *etc.* Vår synnerligh gunst och nåde tilförende *etc.* Käre her Svante, effter vij förståt haffve, att ved Hufvudnäs schall vare en synnerligh godh läghenhett till befestningh och köpstadh, rickett till nytte och godhe, så haffve vij um samme Hufvudnäs läghenhett tilförendde handlett medh oss elskelige våre trogne männ her Göstaff, her Stenn och her Peder Brae, huru vårt betänckende ther um ähr, thett the godhe männ edher och väl up-täckendes varde. Och efftter Lideköpingh ähr nu nyligen brunnetth och [vij] förnimme, att thet ähr inghenn tiänligh orth, ther thet nu står opå, ähr icke heller thenn landz-endhenn Vestergötlandh noghet til styrcke eller beskerm, therföre ähr vår gunstighe begärenn och allffvarlighe be-falningh, att inghenn effter thenne dagh motthe efftterlathet bliffve ther bygge och boo, uthenn att hvar någher [haffver] lust till köpzhandell och vill bo i städerne, att hann mätthe flötie till för:ne Hoffvudnäs och ther bliffve boendes och brucke borgere handell, efftter ther myckitt bätter läghenhett ähr bådhe medh menigheternes tilsöchningh aff Vestergötlandh, Näricke, Vermelandh och Dall och elliest, änn vedh Lideköpingh, tesligeste enn god hampnn. Thet I, käre her Svante, så med flijtt beställe vele *etc.* Gud edher befalendes. Datum Juletha 2 maji anno *etc.* 60.

Utanskrift: Osz elskeligh vår tro mann och secrete råd, her Svante Sture till Hörningholm *etc.* gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Julita den 3 maj.

Till skeppsbefälhafvarne i Elfsborg angående förbud mot fartygens utlöpande utan K. Maj:ts särskilda tillstånd.

Riksregistr. 1560, fol. 102 v.

Vij Gustaff *etc.* tilbiudhe våre trogne men och tienere alle, som på våre skep vedh Elffzborgh liggendes ähre, vår gunst tilförendhe och giffve edher her medh gunsteligen tilkenne, att osz ähr till vettendes vordet, att vår käre son her Erich *etc.* genom någres ondes tilskyn-den achter att begiffve sich ther ifrå Elffzborgk aff landet. Hvarföre vele vij edher her medh alvarligen budit och befalet och ved edhers ähre och redhligheet, så och vedh thenn eedh och lydne, I osz skyllige och plichtige ähre, förmanet haffve, att I ingelundhe samme skep utstodie schole och ingens vilie och befalningh ther um fölije eller effterkomme, förre ähnn I edher therum hosz osz försport haffve. Så udi liiche mätthe vele vij edher, trogne menn och tienere alle, som på the skep ähre och vår käre son Johann *etc.* ifrå Engelandt medhkommendes vardhe, förmanet, budit och befalet haffve, att I ingelundhe lathe samme skep viidher utlöpe uthen vår befalningh och tilståndt. Ther I edher, trogne men och tienere alle, fulkommeligen haffver effter rättthe, så frampt vij och riichet then store schadhe, ther aff förursaches kann, hosz edher icke söche schole. Datum Juleta 3 majj anno lx.

Julita den 3 maj.

Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående konungens sjukdom och om utvald konung Eriks planlagda resa till England, för hvilken han skulle hindras att bruka de i Elfsborg förlagda fartygen.

Riksregistr. 1560, fol. 103.

Vår synnerligh gunst. Käre her Stehen, vij kunne eder icke förholle, att seden I nu senest droghe ifrå osz, haffve vij varit och ännu ähre fast svaghe bådhe aff sorgh och ehen besverligh hettig colerisch feber. Hvad then alzmechtigeste Gud med osz göre täckes, vele vij osz udi hans guddomlighe hender giffve och hemstelle etc.

Sammeledes vele vij edher icke förhålle, att vij utaff vår bud, som vij ned till vår son Erich förskicket haffve, förnummet, att han ju ändeligen emot vår vilie, förbud och faderlige förmaninger vill begiffve sikh aff landet och ruster sich ther till flux bådhe medh skep och andre deeler, effter som I och aff thenne inneluchte copie kunne förnimme, som han Jochim Bulgrin tillschreffvit haffver. Så kan och vell schee, att han achter taghe the skep medh sig emot vår befallning, som nedhre ved Elffzborg liggendes ähre, sampt med the andre våre skep, som alle reedhe ähre utskickede till Engelandt, om Gud täckes, att the med lycke kunne komme tidt tilbache igen, och hvar så schulle schee, bleffve vij och menighe Sveriges riiche fast ille utsatthe och förblåttedhe, om någet fiendtligit och farligit upå komme etc. Tehrföre vele vij, käre her Stheen, haffve edher på then eedh och troheet, som I osz och vårt käre fäderneslandt medh förvante och skyllighe ähre, förmante, att I så myckit edher mest kan stå tilgörendes, vele förtaghe och förhindre samme fåfenghe reese och faarlighe utferdh och edher

med thett aldre förste begiffve nedh till Elffzborgh och ther medh her Göstaff och her Pedher så förskaffe, att han för ingen deel för:ne våre skep emot vår villie bekomme måtthe. Och effter vij vell kunne täncke, att the höffvedzmen, som ther upå ähre, vele icke gerne brythe sig uth medh honum eller göre emot hans vilie, besynnerligen Isack Nielszon och then Niels Jespersonn, som allerehede tiidt ned dragne ähre, förtenschuld såghe vij gärne, ähr och vår gunstighe vilie, att I thett så för-schaffe, att the måtthe komme up till osz medh thett förste. I vele och med alver tilseje och förmane adeln ther nedhre bådhe i Smålandt och Vestergöttlandt, tesligest skytterne och vårt folck, som ähre på skeppen, att the icke fölie våre barn effter udi the stycker, som emot vår vilie vare kunne, uthen heller rätte sigh effter thett, vij them tilsejendes och befallendes vardhe, som the och på Gudz och ährennes vegne med rette schyllighe och plichtighe ähre till att göre etc., effter som vij och them sielffve ther um haffve latidt tilschriffve. Her um I, käre her Stheen, med fliitt troligen så bestelle vele, som vij och inthet tville, I görendes vardhe, giffvendes osz her upå och andre deeler, som sich ther nedre tildrage och osz ligger macht upå att vett[e], med thett alderförste ett schriffbligat svar oc besched tilbache igen. Gudh edher etc. Datum Juleta 3 maj.

Julita den 3 maj.

Till Svante Sture angående förbud för adeln i Vestergötland att åtfölja utvald konung Erik på hans tilltänkta resa till England, hvilken på allt sätt borde förhindras.

Enligt originalet i Lunds univ.-bibl:s DelaGardieska samling. Förut tryckt af P. Wieselgren dels i Hist. r. Gustavi Imi monumenta, quæ respiciunt, e bibl. DelaGardiana in Löberöd depromta [Diss. acad. Lund.], P. 2 (1829): s. 15—16, dels i DelaGardiska archivet, D. 1 (1831): s. 59.

Gustaff etc. Vår synnerligh gunst och nåde tilförende etc. Käre her Svante, vij kunne edher icke för-

holle, hure osz ähr tilvettendis vordett, att vår sonn her Erich etc. ruster sigh flux till och achter emoot vår vilje och oss oåtsportt drage her aff landett. Så vele vij edher allffvarligenn haffve förmanedtt, att hvar I förnimme, att hann varder någre aff adelenn ther nidre i Vestergötlandh och ther I tilkommer tilseijendis heller någre andre, ehvilke the helst ähre eller vare kunne, och begärer, att the medh honum utdrage schole, att the sådantt inthett göre eller effter fölije hans befalningh udi drapelige och vichtige saker, oss oåtsportt och så lenge vij leffve, så framptt the vele göre theris edh och ähre fyllesth, som the oss på cronenes vägne ähre plic-tige och skylliche etc. I vele och, så myckett edher någenn tidh kann mesth stå tilgörendis, förtage och förhindre samme fåfenge reese och farlige utfårdh etc. Thenne vår trogne meningh I medh alsomstörste allffvar effterkomme vele etc. Gudh edher befalendis. Datum Juletha 3 majj anno etc. MDLX:o.

Utanskrift: Oss elskeligh vår tro mann och secrete råd, her Svante Sture till Hörningholm etc., gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Julita den 3 maj.

Öppet bref för Sven i Restad på skattefrihet för hans gård.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I. (KA.)

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och oppå thet thenne vår tienare och ländzman Sven i Redestada sig tes troligare, fliteligare och vällvilligare skall befinna och bruka låtha opå vårt gagn och bästa ved vår gård Nörkoping och elliest udi häredt, i hvad måtte och när honom tillsagt blifver, hafve undt och effterlätit, som vij och nu med thetta vårt öpne

breff unne och' effterlåte honom (oss till en behagelig
 tid) frij att behålla sin gård Redestada för all then rät-
 tighet och uthlagor, som ther af årligen affgå bör, doch
 undentagendes lifvandes boskap, then han årligen uthgöre
 [och] vår fougte lefverera skall. Teslikest hafve vij och
 gunsteligen effterlåtit honom, att han må behålla hvad
 han för thetta förledne år anno 1559 uti alle pertzedler,
 aff thet underhåld han då aff oss hade, opburit hafver.
 Thet vår fougte och alle andre måge sig effterrätta, icke
 görandes för:de Svenn här emoth något hinder eller för-
 fång. Juleta den 3 maj anno 1560.

Julita den 4 maj.

*Till Joakim Bulgrin angående hans pligt att lyda endast
 konungens befallningar, om den gård, som influtit från
 Finland, och om M. Peder [Nicolai (Follinger)] i Åbo,
 hvars uppförande ådragit sig K. Maj:ts misshag.*

Riksregistr. 1560, fol. 105. Jfr *ibid.*, fol. 106 v. Sista stycket förut tryckt af K. G. Leinberg i *Handl. rör. finska kyrkan och presterskapet*, Saml. 1 (1892): s. 39—40.

Vår gunsth etc. - Vij haffve förstodt, Jochim Bulgrin,
 aff tin schriffvelse om the skep, som vår son her Erich
 etc. haffver varit begherendes ther ifrå Finlandt etc. Så
 effter han vill taghe sig någon reese före uthen vårt vett-
 schap och emot vår vilie, och vij vell kunne tänckie, att
 samme reese osz och Sveriges riiche föghe till gangn,
 uthen mehère till schade vare ville, therföre ehr thett
 osz behageligt, att tu honum samme skep icke haffver
 fölgie latidt, förre ähn tu tigh med osz ther um bespodrt
 haffver, och vele tigh en nu haffve förmanet, att tu udi
 dråplighe och vichtige sacher icke viltt effter fölie, hvad
 som han eller andre våre barn uthen vårt veetschap och
 befallning tig eller andre tilsejendes varder osz oåtsport,
 så frampt I vele göre thenn eedh fyllest, som I osz

på Sveriges cronas vägne skyllighe ähre och tilsagt haffve etc.

Viidere om then gärdh, som tu berörer och ther anno etc. 59 pålagt och utgiort bleff, biudhe vij tigh, att hon mätthe hijtt öffverskickes och komme till Stocholm, så vell thett, som präster och köpstadzmen opalagt bleff, som then deel bönderne utgiort haffve etc.

Till thett siiste, hvad belanger then M. Peder ther i Åbo och hans clagenn, achte vij them gansche ringe, effter vij förnimme, att han begärer, som otilbörligit ähr, och ähr osz eliest till vetendes vordet, att han tager sig stooort velle och dignitet, ther som thett föghe behoff göres, både udi viciteringh och eliest. Så må tu förten-schuld lathe haffve upseende medh honum, att han icke sätther biscopzhatten för högt, att han icke kunne falle utaff honum, förre ähn han viiste ther någet utaff. Hvilchit vij tigh för svar icke haffve velet förholl[e]. Datum Julete 4 majj.

[*fol. 106 v.:*] Till Simon Tomeson samme meheni[n]g, som i thett nest för:ne breff lyder till Jochim Bulgrin. Datum Juleta 5 majj.

Julita den 5 majj.

Till hertig Johan angående påskyndandet af hans resa på grund af konungens iråkade sjukdom.

Riksregistr. 1560, fol. 106.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Johan, effter som vij senest lathe tigh tilschriffve, att vij nu på någon tiidh tilgörendes med ehen svår hettig colerisch feber haffve varit besväredt, så ähre vij ähnnu therutaff fast svage och vanmechtighe, så att vij icke kunne vetthe, hvad then alzmechtigeste Gudh med osz göre täckes, effter som och vår tienere Nielsz Hanszon vel viidere veet tigh ther um

till att berätthe. Såge förtenschuldh, käre son, gärne, att tu icke vildhe langt umdrage eller upå vägen någerstedz länghe förtöffe, uthen med thett aldre förste tigh till osz förfoghe uthen all fördröjelse, och um tu ju änderligen villt begiffve tig till tin brodhe[r] på vägen och tale med honum för ähn osz, och I seden samptligen tijl eventyrs achte förfoghe edher till osz, så vilde vij gerne, att I icke förtunge landet, synnerligen nu på thenne tijdh, med någet stort hoff och myckit folck, upå thett våre undersåther, ther I framdragendes varde, icke för myckit besvärede bliffve, besynnerligen effter her uppe hosz osz icke heller stort råd ähr att underhålle myckit folck med fetalie etc. Her effter tu tig, käre son, vell rätthendes varder. Befallendes tigh her med etc. Datum Juleta 5 majj.

Julita den 6 maj.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående förhindrandet af utvald konung Eriks tilltänka resa till England.

Riksregistr. 1560, fol. 107.

Vår synnerligh gunst. Käre her Göstaff, vij haffve eders schriffvelse bekommit och ther aff förstådt, att vår käre son Johan ähr till Elffzborgh ankommin etc. Så hade vij vel förmodet, att I medh thett samme schulle haffve giffvit osz tilkenne um alle umständer, hvad I um hans reese och förrehaffvende förnommit haffve, eller hvilchen väg han haffver achtet draghe hijtt up till osz etc. Och effter vij ju förnimme, att vår son Erich änderligen vill begiffve sigh aff landet, så vele vij edher än nu såsom till förende her medh gunsteligen och alvarligen haffve förmante, att I samme fåfenghe reese, thett meste edher mögeligit vare kan, affstelle och förhindre schole och för ingen deel tilstedie, att våre skep, ther

liggie, täden ifrå Elffzborgk någer vert utlöpe schole, giffve Gud, effter hvars befalningh thett helst schee kann, osz oåtsportth. Ther I eder, käre her Göstaff, aldeles effter rättthe vele. Befallendes edher Gud alltid etc. Datum Juleta 6 majj anno Lx.

Arboga den 6 maj.

Till grefvinnan Katarina af Ostfriesland angående de svåra kostnaderna för hennes och hennes gemåls hofhållning, om prinsessan Cecilia och om behofvet af båtsmän för en färd på Mälaren.

Riksregistr. 1560, fol. 107 v. Vid brefvet är antecknad: Regis proprium.

Vår faderlig gunst. Vij haffve förståt tin skrivelse, i huredane mätthe the hester, ther stå på Vadstene, icke kunne länger ther haffve seet underhold. Så kan tu vel sielff forstå, hvad orsach ther är till, att the icke längre kunne haffve sit underhold, fördy ther haffver vell varit så gardering och fåfengh kost och taringh, att thett kan icke stort längre til recke. För samme saach schuld haffve vij varit förorsachede att skilie the hester åth, icke aleneste ther, uthen och flerestedz på våre slått och gårdher, som nästen ähre slett utterdhe och utödde, effter i thenne förlidne tijdh haffver then ehene hopen dragit till och thenn annen ifrå, så att thett kan icke längre tillrecke. Vij haffve och förtenschuld måst slå våre egne hester ut på grász etc., och kunne vij väll täncke, att tig tycker, thett går icke så rundt till, som thu vilt haffvet, men när thett kommer ther till, att tu schalt settie tidt egit boo, så får tu väl see, hure the[tt] vill vare. Så hade vij och befalet Bergie Rudt, att han schulle schelie tin syster Cicilies ifrå, lathe thett inventhere och komme tijdt, som vij thett haffve vildhe, och förnimme, att tu icke haffver velat thett tilstadt, uten tagit thett harde-

ligen till mistyckes och lagt tigh myckit uth för henne etc., hvilchit osz eendeles förundrer, men osz tyckes, att vij haffve kostet nogh på hennes bram, effter ther fölier icke större heeder medh etc. Tu schriffver och, att för:ne Bergie Rudt haffver velet taghe tedt ting[e]st, men vij schole tro, att the, som thett haffve sagt för tigh, haffve spartt sanningen, effter tu haffver väll seet vårt breeff, hure thett lydher. Vij förnime och, att tu ville haffve månghe dravanther och knechter hoosz tigh, mehene ähn behoff görs. Så våre gott, att man fördhe så ståtedt, att thett kunde recke till och vare oss behageligit. Så förnimme vij icke heller månghe frije måltijdher i Friislandt aff våre tienere, som ther fare egenom, och effter tu med greffve Edzardt achter begiffve sig (!) till siös i Mehler, synes osz icke vare behoff att haffve så månghe dravanter och knechter medh edher, uthen i then städt till förordnet någre båsman, som kunne regere segell och eliest laghe till, när så aff nödene ähr, och begäre, käre dotther, att tu vill lathe bliffve ther vedh, så lenghe tu est her i landet, som vij thett skicke och laghe, effter som osz synes lighest och best vare, som tiidhen och lägenheterne thett angiffve, hvilchet vij tig faderligen icke haffve förhålle velet. Befalendes tigh altidt Gud then alzmechtigeste faderligen och kerligen. Datum Arboga 6 maj.

Julita den 7 maj.

Till borgmästare och råd i Dantzic angående befordrandet af ett bref till konungen af Polen.

Enligt originalet i Danzigs statsarkiv.

Gostaff etc. Unsern gnedigen grues, gunstigen und geneigten willen bevor, wolweisen liebe besondern. Wier haben euer schreiben, bey welchem ir uns des grosmech-

tigen fursten, unsert freuntlichen lieben bruders und nach-
 parn, hern Sijgemunt August, königs zu Polen etc., brieve
 zugeschickt, empfangen und haben nun darauf I. Kön.
 Würde unser andwort gethan, schicken euch auch die-
 selbige hierbey verwart, gantz gnedigst gesinnend, Ir
 wollet I. Kön. W. dieselbigen bey gewisser botschaft sleu-
 nigst zufertigen lassen. Das wollen wier umb euch hin-
 wiederumb in gnaden und allem guten zubedenken wis-
 sen. Datum Juleth den 7 maij anno etc. Lx.

Utanskript: Den wolweisen unsern lieben besondern
 burgermaistern und radtmannen der stadt Dantisch.¹⁾

(Sigill.)

Julita den 7 maj.

*Till Knut Andersson angående landsköpmännens i Norrland
 bosättning i Hudiksvall.*

Enligt original i RA.

Gustaff etc. Vår gunst tilförennde etc. Schall thu
 vette, Knutt Anderszonn, att menighe man udi Anger-
 manneland haffve hafftt theris budh her hosz osz och be-
 gäret, att the landzköpmän motthe bliffve ther qvare i
 landhet och brucke sin handell med borgenn och köp-
 slagenn etc. Så kunne vij väll effterlathe, att the, som
 köpzhandell brucke vele, måghe bliffve ther i landett och
 icke begiffve sikh hiit up i städerne, som befalet var,
 doch så att alle landzköpmän, bådhe i Helssingheland,
 Ångermannelandh, Melpa och flerestädes ther i Norlan-
 denn, schole rycke till hope på enn platz, nämpligenn till
 Hoffvidvickzvaldh i Helsinghelandh och ther bygge och
 boo och sin köpslagningh med bönder och andre brucke

¹⁾ Senare anteckning på brevets ytersida: R. 1. junii a:o 60.

thett bäste the kunne etc.; vettendis tigh ther effter rätte. Datum Julethe 7 maii anno etc. 60.

Utanskrift: Till vår tro tjänere och fougte udi Ångermanneland, Knutt Anderszonn etc., gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Ulfvassund den 12 maj.

Öppet bref för Jöns Månsson i Åsby, Lista socken, på skattefrihet för hans gård.

Enligt afskrift i Åkermareks (adl. Leijonmarek) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, och på thet thenne vår tro undersåtare Jöns Månsson i Åsby uti Lijestade sochn opå Väster Rekerne sig thes flitigare och troligare skall late befinna udi thet vij honom umbetrodt hafve, hafve undt och effterlåtitt (som vij och nu med thetta vårt öpne breff unne och effterlåte honum) oss till en behagelig tijd för:ne Lijestade, ther han boer oppå, frij för alle uthskylder, som ther aff åhrligen gå bör. Ther vår befallningzman opå för:ne Rekerne och andre måge vetta sig effterrätte, icke görendes för:de Jöns här emoth något hinder eller förfång. Ulfvassund den 12 maj anno 1560.

Ulfvassund den 14 maj.

Till Olof Simonsson och Olof Törnsson angående kläde till en drabant.

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. RA.)

Var gunst tijllforne. Schole I vitte, Oloff Simunsson och Oluff Tönieszonn [*sic*], att vij g[un]stige haffve effterlattitt thenne brijvizzare, vor tienare Per Klaueszon så

myckitt klede medtt alle tis tillbehoriinger, som sig kan belöpa for then sommerscledning honom mett the andre dravintar [*sic*] haffve borde. Är förthennskuld vor villie, att I latte fö[r]:ne Per Klaueszon bekomme samme partz[e]-ler, som han till samme kledning kan behöffva, enär hann ther oppå fördrandis varder. Ther I haffve eder effter retta. Datum Ulffulundh (!) 14 maj anno 1560.

Stensholm den 17 maj.

Till Svante Sture med kallelse till rådsmöte och angående Lidköpings borgares flyttning.

Enligt originalet i Lunds univ.-bibl:s DelaGardieska samling. Förut tryckt af P. Wieselgren dels i Hist. r. Gustavi I:mi monumenta, quæ respiciunt, e bibl. DelaGardiana in Löberöd depromta [Diss. acad. Lund.], P. 2 (1829): s. 17, dels i DelaGardiska archivet, D. 1 (1831): s. 60—61.

Gustaff *etc.* Vår synnerlige gunst och nåde tilförende etc. Käre her Svante, såsom eder icke ovitterligitt ähr, hvad her på thenne tid för rigsens vichtige värff och ärender förhänder ähre, therföre achte vij förscriffve och tilhoope kalle vårt råd och the förnäemeste aff adelen och rigsens ständer her i landet och begäre förthenskund gunsteligenn, att I sammeledes vele förfoge eder up till oss med thet alderförste etc. Doch är vår gunstige begären, att I tilförende vele beställe medt Lijdeköpingz borgerne, att the flyttie sig till Huffvedtnäs, såsom vij eder ther um tilförende haffve vår mening tilkenne giffvit, latendes oss med thet alderförste her um bekomme beskedh. Gud eder altidh befalendes. Datum Steensholm 17 maj anno etc. 60.

Utanskrift: Till oss elskelig vår tro mann och secrete råd, her Svante Sture till Hörningzholm etc., gunsteligenn.

(Spår af sigill.)

Stensholm den 18 maj.

Kallelse till adel, präster, köpstadsmän och bönder att samlas till riksdag i Stockholm i midten af juni.

Riksregistr. 1560, fol. 109. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter, D. 1 (1888): s. 665.

Vij Gustaff etc. tilbiude edher, osz elschelige våre trogne men och undersather, friiborne, frelsesmen, köpstadzmen, prestmen och böndher, som boo udi N., vår gunst och nådhe tilförende och giffve edher her medh, trogne undersather, tilkenne, att effter vij befinne osz nu medh tiidenn både svaghe och alderstiigne och her nu på thenne tiidh månghe svåre och vichtighe sacher på ferde ähre, therudinnen mehenighe riichsens vellferdh henger och myckit anliggendes ähr, och upå thett vij all schade och förderff, så myckit osz står till görendes, ennu her effter, så lenge Gud täckes osz liiffvet unne, som vij her till altidh tilförende giort haffve, mätthe förekomme och affschaffe, therföre haffve vij för gott anseet att lathe eder, trogne undersåther, förschriffve och tilhope kalle, att förbenempde friiborne och frelsesmän, tesligest ordinarij och tva beschedelige prestmen och bönder aff hvardt herede, item fyre borgere aff hvar köpstad, schole nu then 16 dag juni nestkommendes, som ähr then förste söndagh effter Trinitatis, komme till stedz udi vår köpstadh Stockholm, ther vij då um samme riigsens anligende nödtörffter med edher handle vele, och biudhe her med alvarligen ved vår högste ogunst, att ingen aff eder, som förschriffvit står, schall sig fördriiste ther ifrå bliffve uthen sachelighe och laglighe förfall. Ther sigh hvar och ehen fulkommeligen haffver effter rätthe. Datum Sthensholm 18 maj.

Stensholm den 18 maj.

Lejdebref för de ostfriesiska sändebuden.

Enligt original i statsarkivet i Aurich.

Wir Gustaff *etc.* bekennen und thuen kundt öffentlich, nachdem die wolgeborne unsere freuntliche liebe schwegerin, frau Anna, geborne zu Oldenburgh unnd Delmenhorst, greffin zu Ostfrieslandt witwe, ire redte und gesandten inn sachen, so sich alhier zwischen unss und I. L. sohnen zugetragen, zu pflegungh und verhandelungh derselben, in unsere reiche ahn unss zu senden willenss, und wir von dem wolgebornen unserm freuntlichem lieben son, hern Edzarten, graffen zu Ostfrieslant, dienstlichen angelangt dieselben I. L. gesandten in und auss unsern könighreichen zuvorgleitten und passiren zulassen, das wir gedachten gesandten auss sondern gnaden unser könighlich, christlich und sicher geleit gegeben haben, und geben dasselbige hiermit alle den jenigen, so I. L. ahn uns senden wirt, neben irenn dienern, wer die sein, heissen, und was sie bey sich haben möchten, jegenwertigh in crafft ditz brieffs, also das sie und ire mithabende diener in unsern könighreichen frei, vhelich, sicher reissen, bei unss erscheinen, ire gewerbe antragen, handeln, auch nach demselben wiederumb unaufgehalten ziehen unnd passiren mögen von uns und den unsern, auch menniglich, so von unsert wegen zuthuen und zulassen, ungehindert, doch das sie sich hin wiederumb inn allem gegen die unsern, wie sich solchs nicht anders geeignet, friedtlich und gleitlich vorhalten, auch niemants von unsern wiederwertigen unterschleffenn oder in ihre gesellschaft ziehen. Gebietenn und befehlen demnach hiermit euch allen und itzlichen [!] unsern lieben getreuen unterschassen, redten, amptleuten, vogten, befehlichabern und

menniglich unsers bevehlichs, ir wollet gerurte gesandten bei diesem gegebenen geleit ungehindert pleiben lassen, auch sie darbei, wie dan gesandten billich zu wiederfharen pflaget und ir recht erfordert, schutzen und mit dem besten befurdernn. Dorann geschicht unsss zugefallen in gnaden zuerkennen und unsern ernste meynungh. Inn urkunt mit unserm königlichem secret becrefftigt, gegeben ahn unserm hoffe Stenssholm den 18 may anno 60.

(Sigill.)

Stensholm den 20 maj.

Öppet bref för Olof Jönsson i Tuna på skattefrihet för hans gård.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopicbok å donationer, vol. I. (KA.)

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och opå thet thenne vår undersåte Oloff Jönsson i Thune udi Sigtuna socken sig thes flitigare och vällvilligare på vårt gagn och bäste här ved vår gård Stensholm skall befinne och bruke late, hafve undt och effterlåtitt, som vij och nu medh thette vårt öpne breff (oss till en behagelig tijd) unne och effterlâte honom frijheet på alle the uthlagor, ehvad pertzell thet hälst vare kan, aff för:ne hans hemman Tuna åhrligen bör afgå. Ther vår fougte och alle andre sig hafve effterrette, icke görendes för:de Oloff Jönsson här emoth något hinder eller förfång. Stensholm den 20 maj anno 1560.

Stensholm den 21 maj.

Fullmakt för Joen Verme att jämte knektbefälet upprätthålla ordningen i Småland.

Riksregistr. 1560, fol. 110.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att effter vij befinne, att thett går undertiidenn fast sielsindt och oliiche till nedre udi then landtzenden Smålandt och iblandt thett folck, som vij haffve befalet then[ne] vår tienere Joen Verme att vare profosz utöffver och ther med haffve godh acht och upseendhe, så att intet otilbörligit och ochristeligit mätthe ostraffvet effterlatidt vardhe, hvarföre haffve vij nu med thette vårt öpne breeff befalet, giffve och för:ne breffviisere ther upå fulmacht, att han sampt medh våre befelningzmänn öffver knechterne ther nedhre, Bern Huldt¹⁾ och Berie Ingermerszon, ther upå bådhe med ehen och annen, så vell fougter som andre, eett got och tilbörligit upseende haffve schall, hvad the i så måtte bestelle och förhänder haffve, som oretviist vare kan, och hvar [the] någon med otilbörlige stycker besla och beträdhe, dhå göre vij them her med fulmectighe, att the sådane ogerningzmen antaste schole och så laget, att the till osz välförvarede komme måghe och unfange theris förtiente straff. Ther hvar och ehn, som för våre schuld vele och schole göre och lathe, haffve sigh effter rätte etc. Datum Sthensholm 21 maj.

¹⁾ I handskriften: Bernhuldt. Jfr registret till D. XXV: s. 680.

Fiholm den 22 maj.

Till Olof Simonsson och Olof Törnsson angående spannmål till flottans behof.

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. RA.)

Var gunst tillförne. Effter thett, Oluff Simunson och Oluff Törneshonn, att vij enn hell hopp skip och kri[gs]folk the[r] i Elsborg haffve ligendes, och vij förnijme, att the icke kunde bliffva underholne aff then gerd, ther är sammann gordh, er för then skuldh vor vilie och befaling, att I ther tijll lijfrera så mickitt spanemoll, som man skiligann behöffva kan, aff thett I på vor vegna hafva udij befaling, om thett icke eliss kan tillrecka, som mett gerden uttgörss. Ther I haffve eder effter retta. Datum Fiholm 22 maj anno 1560.

Fiholm den 23 maj.

Till utvald konung Erik med kallelse till ständermötet i Stockholm.

Riksregistr. 1560, fol. 111.

Vår faderligh gunst etc. Käre son Erich, effter som tigh icke ähr ovitterligit, hvad viichtighe sacher och riichsens anliggende ärender her nu på thenne tiidh på ferde ähre, them vij gerne såghe, så myckit mögeligit kunde vare, att the mätthe bliffve affschaffede och komme till något besluth och ändskap, besinnerligen effter vij och förnimme osz något svaghe aff thenn siuchdom, som vij nu senest medh besväredhe våre, hvarföre haffve vij nu latidt förschriffve våre godhe men aff adelen, tesligeste någre andre aff riichsens ständer, att the schole komme tillhope udi Stocholm then förste söndagen effter

Trinitatis, som ähr then 16 dagh junij månet nestkommen-
des. Och effter tin brodher Johan etc. kommer och nu
sammeledes tilstedz, så att man thå kann förhandle och
beslute um then engelsche saach, therföre ähr vår gun-
stighe vilie och faderlighe begären, att tu, käre son, tes-
ligeste vilt förfoghe tig up till osz medh thett förste och
förhielpe osz udi samme sacher, tagendes her före ingen
försummelse. Ther effter tu tig och rättendes varder.
Gud tig alltid faderligen och käriligen befallendes. Datum
Fiiholmen 23 maj.

Arboga den 23 maj.

*Till Olof Simonsson och Olof Törnnesson angående kläde
åt knektarne.*

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. RA.)

Vor gunst tillförne. Effter thett, Oluff Simunszon
och Oluff Törnnesson, att vore knickter i Smålandh haffve
änn icke bekomitt thett klede, som tem för thetta för-
ledna ar 59 haffve borde, är förthenskull vor vällvilig
villie, att I latthe vora befalijngis menn öffver samme
knickter bekomee såå mickitt kläde, som tijll same knick-
ter behövis vill, och thett som kinlig er, enär the ther
oppa fordrandis varder. Ther I haffve eder effter att
rette. Datum Arboga 23 maj anno 60.

Eskilstuna den 28 maj.

*Till Svante Sture angående Lidköpings stads flyttning och
om förvärf af Hufvudnäs' gods till kronan genom byte.*

Riksregistr. 1560, fol. 111 v.

Vår sinnerligh gunst etc. Vij haffve förstådt aff
edhers schriffvelse, käre her Svanthe, hure I med borgerne

udi Liideköpungh haffve handlet, som sig till Hoffvudnäss flyttie och begiffve schole, och förnimme, att the thett icke gerne göre vele etc. Så vele vij osz försehe, att effter vij icke haffve achtett lathe bygge för:ne Hoffvudtnäs z för vår giricheet schuld, som aff ehen part otilbörligen kan mehent vare, eller till vårt egit gangn och fördeell, uthen heller till cronenes förbetring och riichsens beskyd och försvar, effter som och vell behöffves kunde, att man vende ögenen och näsen ther heden och in emot then ordtt etc., therföre förhoppes osz, att ärligit och förständigigt folck sådane vår meheningh icke medt någon sckäll ogillendes vardhe, och att I och flere godhe menn ther till vardhe förhielpendes och befordrendes, att samme bygning kunne stelles i vercket och bekomme någon godh förfordring och framgångh medh thet förste etc. Och effter som I beröre, att I för:ne Hoffvudtnesz och the gårdher, ther upå liggie, schole haffve bekommit i fast arff effter edher salighe framlidne fadher, och att vij edher medh någet annet godz ther nedre i Vester göttlandt vilde igen vederlegghie etc., så ähr osz doch therum icke annerledes berettet, uthen att I samme Hoffvedtnäs z haffve edher ther nädhre tilbytt. Doch ähre vij icke obenägne att lathe edher therföre igen bekomme vederlagh, effter som skäl och rätviise med fölie kunde. Och närh vij aff edher therum förstendiget bliffve, och hvad I ähre udi vederlagh ther före begärendes, vele vij osz effter tilbörligheet therudinnen att förhålle vette, hvilchit vij eder för svar icke [vele] haffve förhållet. Befallendes eder Gud alzmechtig. Datum Eschelstune 28 maij anno lx.

Ridön den 29 maj.

Till utvald konung Erik angående den engelska underhandlingen, hvars närmare dryftande borde uppskjutas till det blifvande ständermötet.

Riksregistr. 1560, fol. 113. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter, D. 1 (1888): s. 666.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Erich, vij haffve bekommit tin schriffvelse, med hvilche tu begärer, att vij vele meddeele tigh vårt faderlighe råd och velmening, hure tu tig udi then engelsche saach förhålle schall. Så giffve vij tigh, käre son, sielffve till att besinne, hure vij alltid och udi alle måtthe haffve varit tigh faderligen tilbevågne och gerne befordret tigh till all lychsalign välfärd och högheet, så myckit osz haffver ståt till görendes, och ähre icke heller ähnnu ther till obenägne thett samme att göre, hvar vij måtthe förstå, hure thett skulde rettzligen varde företaget, och kunde förnimme, hvad vij osz ther emot igen till att förtröste haffve schulle etc. Och effter vij her till både aff schriffvelser och eliest ingen mehere vissen eller någet fulkomligt bescheed haffve um samme handels fortgångh kunnet förfare, therföre haffve vij och hafft orsaach, att vij inthett mehere ther till haffve göre kunnet, förre än vij haffve förnommit aff then berättelse, tin broder Johan etc. haffver osz ther um nu tilkenne giffvit etc. Och upå thet att sådane vichtighe handlinger måtthe med råd och försigtigheet företagne bliffve, therföre såghe vij gerne, att tu tig, käre son, till osz med thett förste begiffve ville och så laget, att the godhe men aff adelen både udi Östergötlandt och Smålandt måtthe och upå thenn tijdh, som benempd ähr, upkomme, att vij ther um och andre vichtighe ärendher, som her nu på färde ähre, effter nödtörfften rettzligen förhandle och berådsla måtthe etc. Tette

vij tigh, käre son, för svar icke haffve vele[t] förhålle och befale tig her medh Gud then alzmechtigeste alltid faderligen och kerligen. Datum Riidön 29 majj.

Strängnäs den 3 juni.

Till utvald konung Erik angående konungens sinnelag mot honom och om hans förestående färd till Stockholm.

Riksregistr. 1560, fol. 117. Förnt tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 44 f.; och af N. Edén i Gustaf Vasa, Valda bref (För skola och hem. Svensk bokskatt 19, 1901): s. 60.

Vår faderlig gunst etc. Käre son Erich, vij haffve bekommit tin schriffvelse, med hvilchen tu berörer, att tu nyligen förstådt haffver, thett vij schole vare tig något vredhe och ogunstighe, begärendes att vij tig vår faderlig venschap igen till vendhe vilde etc. Så ändoch vij haffve latidh tig någre reser vår mehening tilschriffve um them, som hosz tig ähre, att the undertiiden komme tigh till att sacherne icke så räztligen bliffve betänckte och företagne, som thett sig vell bordhe, så haffve vij doch icke hafft, som vij icke heller ähnnu haffve kunne, till tin person någon sådane ogunst eller vreedhe, att tu förtenschuld icke skulle betröste tig till att förfoge tig up till osz, som vij haffve begärendes varit, effter vij vethe osz, Gud thess loff, väll till att förhålle och skicke både emot tig och the andre våre barnn effter all tilbörlicheet, och bordhe them, som sådant för tig uthenn grund och sanning berättet haffve, bekomme ther före theris förtiente löhn och straff, effter som sådane liugere och förförere tilegner etc. Hvarföre begäre vij ähnnu, käre sonn, att tu villt icke allt tro, hvad udi sodane måtte förregiffs, och att tu vilde förfoge tig up till osz, effter som vij haffve begäret och ther om tilförende till tig schriffve latidt. Ther medh gör tu thett osz ehr behageligt. Befallendes tig, kere son, alltid Gud thenn alzmechtigeste faderligen och kärligen. Datum Stregnes 3 junij.

Tynnelsö den 4 juni.

*Till hertig Johan angående utvald konung Erik och dennes omgifning med anledning af bref skrifna i Kalmar till några borgare i Stockholm.*¹⁾

Riksregistr. 1560, fol. 118. Förut tryckt af C. C. Gjörwell i Kongl. bibl:s tidn. om lärda saker, D. 2 (1867): s. 260—261; och af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 46 f.

Gustaff etc. Vår faderligh gunst. Käre son Johan, vij lathe tig faderligen förstå, att thesse breff, som vij tig her innelucht tilskicke, ähre osz komme till hande, aff hvilche tu kant förnimme, hvad selscap vår käre son, her Erich etc., brucher till att förkunscappe, hvad vij her haffve förhender etc. Och effter högb:te vår käre son ähr aff natur eliest något mistencht, så förhielpe och tilschynde samme padder, som han ther hosz sigh haffver, ther till medh, att han undertiiden tager sig obetänckte sacher före och fatter sielsinne meheninger, som intet behoff giordes eller tienlige ähre. Och ändoch vij haffve honum therudinnenn ärindhret och latidt förstå vår meheningh om them, som honum ther till komme och förorsache, att thet ähr osz föghe behageligt, så haffve vij doch till hans egin person ingen sådane meheningh, att thett skulle vare något behoff fate sliche tancker om osz, liiche som vij honum något synnerligit ogunstighe eller vrede vare skulle, effter vij osz (Gud tess loff) väll veette att förhålle och skicke både emot honum och andre våre barn effter all tilbörlicheet. Therföre bordhe them bliffve straffede, som the thett och väll förtient haffve, som sådant misförståndt tilskynde och åstadh komme. Och ähr vår faderlighe vilie och kärlighe begärenn, att thu, käre son, villt honum ther om med

¹⁾ Rubriken i registratoret lyder: Till hertig Johann belangendes någre bref, som schriffne våre ifra Calmern till någre borgere i Stocholm.

thett förste tilschriffve och förmane, att han sådant affstår och icke allt troor thett, som lösachtige och obetänchte personer honom föregiffve, men heller att han förfoger sig up till osz med thett förste, effter som vij honum och sielffve ther um någre gånger haffve latidt tilschriffve, att vij udi tiidhe kunde lathe förhandle och besluthe um then reese, som till Engeland företages schall, och andre ärender, som her nu på ferde ähre, så att the kunne komme till något beslut och ändtschap. Her effter tu tig, käre son, rättendes vardher. Thenn alzmechtigeste Gud och altidh faderligen och käriligen befallendes etc. Datum Tönelsö 4 junij.¹⁾

Ridön den 15 juni.

Till Olof Törnesson och Olof Simonsson angående spannmål till bryggning och bakning.

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. RA.)

Vår gunst tijllförne. Effter ther enn stor hop folck ligar udi Elffzborg och tijll evintyrs ännu flere titth komme kunde för vora skip behoff, som vij aktther ther latte uttrede, therföre kunde vij lijde, är och vor befaling, att I, Oluff Törneson och Oluff Simunson, uttage aff then spanemål, som vij haffve ther liggandes, och latte ther aff brige och backa så myckitt behoff kan göris, och besynderlig um gården och hielpe sådann alenist ickie tillricka kan, [som] bönderne uttgöra. Ther I haffve eder effter retta. Datum Riidöön 15 juni 1560.

¹⁾ Detta bref är den sista af Gustaf I:s skrivelser, som finnes fullständigt införd i riksregistraturet. Det efterföljes emellertid omedelbart fol. 119 af en påbörjad kopia utan datum af ett öppet bref till mehenige mann udi Vestergötland belängendes hertig Erich etc., af hvilket endast ingressen är införd.

Stockholm den 27 juni.

Öppet bref på skattefrihet för Peder i Skälfsäter.

Enligt afskrift i Åkermarecks (adl. Leijonmarek) kopiebok å donationer, vol. I (KA.)

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde hafve undt och effterlåtitt,¹⁾ och på thet thenne brefvijsere Peder i Skelffvesätter, lentsman i Hersamme sochn, sig tes troligare, fliteligare och vällvilligare till vårt och riketz gagn och bäste skall befinne och bruke, synnerligen vid vårt slott Stågeborg och elliest i gårdar, när honom tillsagt varder, som vij och nu med thetta vårt öpne breff unne och effterlåte honom, så länge han ländzman är, frijheet opå the uthlagor han skall uthgifve aff sitt egit för:ne hemman Skelfvesätter, item tesligest aff Tolsby, Karlösse, två heredetz holmer, nemblige Idesiö och Norre Ekeöö, och en uthjord, som ligger i To[l]sby, dock undentagendes smör, flesk, får och höns, hvilket han uthgöre skall. Ther vår fougte i för:ne sochn och andre hafve sig effter att rätte, icke görendes för:ne Peder här emoth något hinder eller förfång. Stockholm den 27 junij anno 1560.

Under vårt secret.

¹⁾ Ordningen mellan satserna är här omkastad. Rätta ordalydelsen af detta vanliga formulär kan ses t. ex. ofvan s. 518.

[Stockholm i juni.]

Artiklar framställda af konungen inför hertigarne och rådet vid den församlade riksdagen.

Efter en samtida afskrift bland Riksdagsakta i RA. Efter en annan afskrift dårsamma-städes förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 667—672.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligitt och förmode, att thet är nogh kunnogt medt hvad troheett och kärlich vij thette rijche vårt käre fäderneslandh altijdh och aff förste begynnelsezenn haffve bevogne varit, så att vij för thess bescherm och velferdh schuld haffve osz och udi all motte latijdh befinne ospare och velvillige och therutöffver hafft myckitt bekymber och arbete, som vij och thet ännu dagligen haffve, och udi monge farligheeter varit, aff hvilke doch thenn alzmechtigeste Gudh osz nådelighenn reddet och hulpet haffver *etc.* Så vele vij effter samme bevogh gernne ännu betrachte thess långlige beste och all tillstunddendes schade förhindre och förekomme, så myckitt osz mögeligitt ähr och kann stå till görendes. Therföre haffve vij och på thenne tijdh latijdt förschriffve våre gode männ och råd, att vij samt medt våre älschelige käre her sönnner, thenn högborne förste och herre, her Erich, Sverigis, Göthis och Vendis *etc.* utvald konungh, och thenn högborne förste, her Johann, Sverigis, Göthis och Vendis *etc.* erförste och hertigh i Finlandh, samt thenn högborne förste, her Magnus *etc.*, kunne förhandle och berådslå medt samme våre godhe männ och råd, um the högvichtige sacher och rijchsens anliggende ärender, som her nu på färdhe ähre, och tviffle intedt, att hvar udi sin städh varder sigh herudinnen så beflitenndes, att vårt, våre lijffzerffzherrers och thette rijchis långlige velferdh effter hvars och eenns yterste förständh motte bliffve betrachtet och förfordret, effter som ther upå och störste macht ligger *etc.* Och äre thesse

effter:ne punchter förnemligen, som vij achte på thenne tijdh lathe förhandle om etc.

Först effter thet vij befinne osz nu medt tijdhenn någett ålderstiggenn och svaghe, synnerligen aff thenn siuckdom, som vij enn tijdh lånnggh haffve medt besvärede varit, och lägenheeterne sigh tesligeste nu så begiffve aff thenn bescheedh, som högbe:te vår käre sonn her Johann etc. haffver medt sigh tilbache fördt om thenn handell, som vij på högbe:te vår käre sons vägne her Erichs etc. haffve hoss drotningen udi Engelandh etc. värffve latijdt, så att Hans K. sich udi eghenn personn ther hädenn i thenne sommer begiffve achter, så vilde vij gerne, att thet tilförendhe motte bliffve affhandlett och beslutet om the slot, städer, landh och länn, som the andre våre käre söner, her Magnus och her Carll etc., uppå sinn sijdhe och effter vår dödelighe affgångh aff thenne verdhenn bekomme och besittie scholle; item hvad och hure myckitt hvar schulle bekomme aff våre eghne arffvegodtz, så att hvar motte vette sin affskildhe deell och anpart och niuthe vår troheett, store möde och arbete nogett till godhe, som vij her för Sverigis rijche nu i långh tijdh hafft och dragitt haffve etc. Sammeledes såge vij och gerne, att thett motte till ände förhandles och beslutes om the andre punchter och articler, som ähre författede udi vårt kong:e testemente och sijste vilie, effter som samme vårt testemente udi längdenn inneholler och förmelder etc.

Till thet andre, effter vij och gerne vele förhielpe högbe:te vår käre sonn her Erick etc., att H. K. kunde komme till etth städtligitt gifftermåll, som förberördt ähr, som vij och elliest udi all annenn motte, så myckitt osz haffver mögligitt varit och ståat till görendes, haffve altijdh befordrett och förholpet H. K. till all ähre, dignitet och högheett och thenn gifftermalls handell, som vij hoss drotningen udi Engelandh etc. haffve värffve la-

tijdt, ähr nu så vidth kommen, att ther till intedt annett fattes, uthenn högb:te vår käre sonns her Erichs etc. eghenn närvarilsse, så vill thett vare behoff, att mann tillförennde öffvervägher och betrachter, hure samme sach medt förnufft motte företagis, och hure om thette rijche och thess lägenheett udi H. K:tz fråvarilsse skall bestält varde, nämpligen till thet förste, att effter på thenne handell altredhe nogen bekostnedht skeedt ähr och ytermere her effter ther uppå bekostes vill, besynnerligen nu udi begynnelszenn, therföre motte berådslås, hure therum vare schall, och hvad the anndre våre barnn scholle sigh theremott och samme store bekostnedt till gode att förtröste haffve etc.; item om vår käre sonn schall her aff rijchit sigh til underhold nogett fordre och begäre årligen till Engelanddh, och hure stor summe thet schall vare, eller hure högt thet sigh belöpe schall.

Till thet tredie ähr aff nödhene, att och motte bevæges om någre synnerlige fall, som aff Gudz skickelsse sigh kunne tildraghe, så att vij, våre käre barnn och thette rijche ther egönum icke motte bliffve förkortede till regalie, succeszion, rättigheeter eller friheeter, nämpligen, thet Gud förbiudhe, att högb:te vår käre sonn vordhe dödheligen affgångendes udi Engelanddh uthenn arffvinghe eller och hadhe icke mere än en mandzarffvinghe effter sigh, hure då um thette rijche vare skulle, att thet icke motte komme under främmendhe vold och regemente och högb:te the andre våre käre söner och thette rijche komme under noghenn servitut och ägen-dom, som i the förre tiidher och varit haffver. Item hvar och så kunde hendhe, att vij udi högb:te vår käre sonns her Erichs etc. fråvarilsse egönum dödhenn affliidhe, för änn noghenn aff Hans K:tz manlige arffvinghe her tillstädis våre, hure och aff hvilkenn thett rijche schulle dhå regeredt vardhe etc.

Till thet fierdhe motte berådslås, hure högt eller

viidt vår käre son her Erich etc. schall haffve macht och voldh till att förschriffve eller förbindhe sigh utenn landz på thette rijchis vägne till nogen hielp, bistondh eller undsättningh, anthen med skep, folck, munitiön, söloff eller penningar eller och eliest udi annen motte; item om H. K:t och må utföre och fordre her aff rijchett och till Engelandh rijchsens barskatt, skytt, skip, breff eller clenodie etc.

Till thet fempte, om vår käre sonn för noghenn förfallendes nöd skuldh schall haffve macht till att försättie, förpante eller eliest någett förkomme aff thette rijchsens tilbehöringher, anthen landh, länn, slot, städher eller annedt, ehvadh thet vare kundhe, heller och uthenn landz upläne och borge nogre store summer, som thette riiche ighenn till att betale schall förplichtedh vare etc.

Till thet siette om H. K. eij må giffve främendhe köpmänn her i rijchitt nogre nye privilegier eller noghre gamble förnye och stadfäste, så lenge H. K. uthenn riichit stadh ähr, medt flere umständigheeter och thess lägenheeter, som till thenn engelsche handel och resse behöffves kann etc.

Till thet sjuennde ehr aff nödhene att berådslå um thenn greviske handeell, hure hann till nogen godh utgång och ände bekomme motte, och um thet ähr rådeligitt att lathe greffve Edzart medt vår käre dotter Katharine (besynnerligen för Hennes K:tz lägenheeter schuld) drage aff landett, förre änn samme sach medt hans broder kommer till någon endtschap.

Till thet ottennde, effter muschovitenn haffver schriffvitt osz till, att hann för våre schuld vill tillathe, att thet må komme i handdell emellenn honum och liffländerne, um vij eliest någon tro eller loffvenn till them settie kunne, och vij nu förnimme, att kejsers och konungens sendebudh aff Pålann ther hoss honum intedt

uträttedt eller beschaffet haffver och lägenheeterne sigh nu så sielsindt medt rytzenn udi Lifflandh tilldrage, therföre motte betänckes, hvad till thenn saach till att görendes rådeligest vare vill, besynnerligen effter the danske begynne till att begränsse sigh på thenn sijdhenn udi Liifflandht och haffve hyllet till sigh all adelenn mestedelis ther i landet etc.

Till thet nijennde så motte och bevåges um the besväringer, som vij haffve emott the danske belangendes vårt och rijchsens vapnn och tre croner, som the sigh otilbörligen tilvellet haffve, ther med the och enn annen ond grundt och mehening haffve, som the achte företaghe emot osz svenske och lathe see, när tilfellett kan giffves osz svenske till att undertrycke, om vij ther om schole lathe besöche nogett mötthe medt them, som begäret ähr, eller hvad therudinnen eliest ähr rådeligest och bäst tilgörendes etc.

Till thet tienndhe, effter thet fredheståndt, som vij hadhe medt the lubesche, ähr också nu länge sedhenn uthe och förleditt, och vij förnime, att the nu på nytt begynne tränge upå the besvärlighe och olidelighe previlegier, som the her i rijchitt gerne haffve vilde, och elliest tilskiundhe osz allt ondt upå halssenn, hvar the helst thertill komme kunne, hvarföre motthe och betänches, hvad till thenn saach göres schall, och um mann schall lathe besöche nogett mötthe medt them på thenn tysche sijdhenn, som the haffve begärendes varit, eller hvad herudinnen eliest tilgörendes ähr etc.

Till thett elloffte, effter the hertuger aff Pommeren, salighe hertig Philips sönnner, högloffligh i hugkommelsse, haffve osz upå thet venligiste tilschriffvitt och begärett, att vij effter theris her faders dodelighe affgångh vilde vare them till försvar och vette theris bäste etc., motthe öffverväges, om mann icke kunne komme ther till någon förvantnisse och troenskap, besynnerlighenn effter theris

landt thette rijche så belägligitt ähr och ther både ungher herrer och fröiicker ähre förhåndene; item um printzenn van Uranien, och hvad mann thertill göreschall etc.

Till thett tolfte så haffve våre godhe män och vell förnumet um thenn otibörligheett och store otachsamheett, som bispenn aff Osnebrugge för monge våre höge velgerner, som vij honum icke alenest nu, uthenn och tilförenndhe beteedt haffve, sigh lather ighenn emot osz befinne medt, therfore motte och betänckes, hure vij honum sådant ighenn motte vedergelle, eller hvad ther till görendis vare vill etc.

Till thet trettende vilde vij ochså gernne, att våre godhe männ sigh emellen motte förhandle och beslute, så att någre aff them kundhe alstedz vare hoss oss för the monge vichtige sacher schuld, så vell fremmendhe som inlensche och her dageligen förefalle, och tilhielp oss att afferdighe och uträtte sådanne rijchsens ärender etc.

Till thett fjortende, effter osz dagelighenn och uthenn återvendhe stoor otroheett och schalcheett scheer aff våre fougter, embetzschriffvere och andre, som våre och rijchsens upbörder haffve händer emellenn, hvilket cammerschriffverne och så under tijdhenn fördölie och understinge, som ther effter spörre och ransache schulle, och på thet menige rijchsens schade och förderff i så motte kunne bliffve förhindrett och förekommit, begäre vij, att these saacher motte rätteligen effter nödtorfften bliffve betänchte och behielpe osz medt för:ne partie till thet, som rätt ähr, så att sådanne otro och orätrådighet motte enn gångh tilbörligen straffadh vardhe etc.

Till thett femtendhe, effter vij ärligen ju mere och mer förnime, att våre och rijchsens godhe varer bliffve ringe värderedhe och icke achtede udi sitt rätte priss udi the städher her udi Östersiönn, som thet sigh bordhe och

the värde ähre, och att våre egne köpmänn och borgere före oss inghenn deell till för alt thett godhe the rijcheligen utskeppe, som osz, adelenn eller andre våre tjänere kunne tiännlige vare; förthenschuld motte betänches, hure mann sådannt kunne förekomme, och effter vårt betänckenndhe kunde thet alderbäst schee, efftter som vij vår meningh therom offthe haffve tilförenndhe forstå latijdt, att mann icke giordhe them her udi Östresiönn så stor och öffverflödeligh tilförningh, som hertill scheett ähr, uthenn man motte finne väger, ther mann sådhanne våre inlendzsche varer eliest annerstädz enn stor deell utskeppe kunne, som ähr thet jernn, så vell osmundt som stängejernn, och faller vedh Noreschohge och i Vermelandh, att thett motte komme till Varnemesundh och till Huffvedtz-näs vedh Vassendhenn och framdelis in i elffvonn och ått Vestersiönn, som och eliest ähr storligen aff nödene, att vij motte vände ögenenn och nässenn in mott Noriges sijdens; förthenschuld motte beslutes, effter som vij tilförennde och ther um medt för:ne våre godhe männ och rådth någett therum handlet haffve, att thet motte bygges vedh för:ne Varnimesundht och Hoffudnäs, så att the vildhe och therum förhandle och tilhielp, att thet kunde stelles i värkett medt thet förste, och redtzligen beväge, hure mann motte förekomme borgernes otilbörlighe och schadelighe handell, som the bedriffve, the andre menige rijchsens inbyggere till enn stor och oförvinneligh schadhe etc.

Upå these för:ne articler begäre vij nådigst, att vij kunne bekomme ett beständigitt och fulkombligitt svar medt thet förste mögeligitt kunne vare etc.

Stockholm den 1 juli.

Konung Gustafs testamente.

Efter en enligt påteckning med originalet kollationerad afskrift i Palmskiöldska afskriftsamlingen (»Riksdagsakter in 4:o») i RA. Förut tryckt af E. J:son Tegel i Her Gustafs, fordom Sveriges . . . konungs historia (1622), s. 386—410, samt efter detta aftryck af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 675—695, där meddelanden lämnas om öfriga handskrifter och andra läsarter m. m.

Uthi thet evige och oåtskilielige Helige Trefaldigheetz, Gudz Faders, Sons och then Helige Andes nampn göre vij Gustaf, af samma Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes etc. konung, vetterliget och uppenbarligen bekännes, at såsom vij uthi all vår lifztijdh och synnerligen ifrå vårt regementz första begynnelse och in til denne närvarandes stund, medh högste flijt och åstundan altijdh ther efter ståt, tracktat och tänkt haffve, at detta vårt loflige konungerijke Sverige, vårt käre fädernesland, för öfvervåld, oroligheet, tvist, tvedrächt och alle andre farligheter måtte försvarat, beskyddat och beskärmat och uthi all välfärdh, både then evige och timelige, bevarat, förmerat och behollet blifva, til hvilket vij och uthi alla motto vår yttersta kraft utsträkt och så mycket mäst mögeliget oss ther om befljttat hafve; såsom och til det första skedde, då som then gamble, fångne och omilde her Christiern, fordom Danmarkz konungh, uppå det aldrehäftigeste och fiendtligeste medh mycket oskyldigt blodz utgiutelse, roof, brand, hängiande, steglande och många tyraniske förfölielser thetta vårt rijke så obarmherteligen, ömkeligen och omänniskeligen öfverföll, förhäriade och ödelade, och hans upsåt och tyraniske meningh til intet annat stält och bevågen var, än allenast til detta låflige rijkets evige förderf och thet naturlige svenske blodz och slechts, högre och lägre ständers uthrotning, lagh, rät och rätvijses undertryckelse och under en evigh och otilläteligh fremmande tråldom och våldh

at underkufva och uthi så måtto til det sidste omildeligen och ändeligen komma samma vårt rijke uthi sådane oförvinneligen skade och förderf, at dhe sigh aldrigh mehre uprätta eller resa skulle, medh mycket annat mera sådant, som här för långt til at förtälia falla ville etc.; hvar igenom vij uthaf den plichtige och skyldige kärligh och godhe vilie, som vij altijdh til vårt käre fädernesland draget och haft hafve, förorsakade och trängde blifve oss sådane svåre last och börda at företaga, therigenom vij oss uthi mångfalleligh sårgh, bekymmer och vedermödo, så och uthi ingen ringa farligheet til vårt lif och lefverne, hvilket vij lijka som et roof ther utöfver vågat, utsat och ospart haft hafve, aldenstund ingen annen ville taga sigh före at hielpa och redde vårt käre fäderneslandh ifrån sådane jemmer och tyranij, ther til så vore och störste parten af ridderskapet och the förnembste riksens ledemot ömkeligen om halsen kompne etc. Och ändoch farligheeten var allestädes ganske stor förhanden, så hafve vij oss dåch ther ifrån fördenskul icke afvenda eller förskräckia låtet, uthan ther til tänkt och trachtadt, huru sådane ångest, jemmer, tilstundande förderf och undergångh måtte afställas och blifva tillbaka, och i så måtte thetta förtryckte och uthi grundh förderfvade rijke uthaf thes förderfvares våldh och tyranij genom Gudz nådige tilhielp igen blifva förlossat och til sine förre frijheter, egenskafft och kraft restituerat etc.; hvarföre och then alzmechtige Gudh thesse våre christelige, låflige och rätfärdige värk och handlinger medh lycka och framgångh (för hvilket honom ske prijs, tack och låf uthi evigheet) altijdh fordret, främiet och kraftigt giordt hafver uthi så måtto, at vij icke alleneste (näst hans gudomelige tilhielp och bijstånd) thetta rijke uthaf thet odrägelige ook, som opå then tijdh låg samma rijke på halsen, befriede, förlossade och uthi sin förre frijheet och verdigheet igen insatte, undersäterne så väl högre som ringere ständer til

roligheet, fridh, godh politie och theres välfärdh och til godz och ägodeler förhulpit, uthan ochså strax ther efter medh Gudz helige, rene och helsosame ordh (hvilket ochså opå then tijdh här i riket, som och i flere konungerijker och furstendömer i verlden, förmörkat och uthslächt var) väl försedt och försörgdt hafve, mycken ovilie, farlige prach-tiker och onde stämplinger ther uthöfver öfverståt och uthi så måtte ifrån vårt förste regementz begynnelse medh högste försichtigheet, umkåst, möde och vårt eget lijfz kraf-ters förminskelse arbetet, at vij thetsamma, som vij uth-mattet, förderfvat och utöst funnet och öfverkommet hade, åter igen til den välfärdh och förmögenheet, som thet nu är uthi, komme och behollet blifva måtte, om hvilket vij och altijdh här efter, så väl som til thenne tijdh, så mycket mögeliget är, oss beflijta och ingen ting ther til spara vele etc.; så vete och kunne vij doch, så-som en christeligh konungh, hoos oss betrachte, at den alz-mechtigste Gudh thet hele menniskelige slechte och köön för syndernes skuld then timelige döden til det evige lifz ingång oppålagdt hafver, och at hvar och en människia intet vissare kan hafva til at förmoda än döden, men ef-ter uthi lijka måtto deremot intet ovissare kan vara än tiden och stunden, när vij hädankallade blifva skole, theruthöfver så kräfver och vårt konungzlige embete och then kärligheet och troskap, som vij drage til detta vårt konungerijke, at vij och så omsårgh och bekymmer hafva måtte, at thet och, så väl efter vår dödelige afgangh, som uthi vår lifztijdh, oppå det aldrebäste må försedt och re-gerat varda etc.; så hafve vij alt sådant och, hvadh mehre märkeliget efter sakernes högvichtigheet ther om anlig-giende vara vil, nu uthi vår välmacht faderligen och tro-hierteligen bevåget och fördenskul medh godt vetskap, förnuft och välbetänkt rådh oss om thenne vår ändelige och sidste vilie beslutet och then samma efter vår ko-nungzlige autoritet, våldh, macht och högheet våre unge

lifzarfherrar och fröker, våre käre söner och döttrar, tessliques alt vårt rikkes undersåter, högre och lägre ständer, här medh til en evigh åminnelse förkunna låtet och nu här medh förkunne låte, hvilken the alle samptligen och hvar för sikh synnerligen uthi alle måtto, intet undantagande, så troligen, stadeligen och obråtzligen til evigh tijdh hålla och effterkomma skole och uthan någon förvandling hielpa at styrkia, hålla och bevara, såsom theres hörsamme plicht, troskap, ähre, christelige troo och then tilsaga, ther medh the oss förvante och förbundne äre, thet fordrer och kräfver, och som vij them opå theres christelige siäls saligheet och himmelrijkes låt til at förtappa, therom alfvarligen här medh förmane och fulkomeligen tilbetro etc.

Till thet förste så tacke och låfve vij then alzmechtigste Gud, at han oss efter sit eget beläte och til en medarfvinge til det evige lifvet skapat och medh sin Helige Ande uplyst, ther näst til thenne svåre och mödesamme börde och konungzlige crones värdigheet utförsedt, fordret och förhulpet och ifrån vårt regementz första begynnelse nu uthi åtta och trettijo åhr ther til medh sin milde gåfvor och faderlige hielp altijdh nådeligen bijståt, beskyddat och beskermat hafver, så at vij vårt rijke emot många anfäctninger, farlige prachtiker och listige ansläge uthi fridh, roligheet och gott regemente, som för är sagdt, frijat och behållet hafve, våre undersåters siälars saligheet medh then dyrebare skat thes helige evangelij bespise och försörge låtet och til then välmögenheet, värdigheet och ståndh, som the nu äre uthi, them kommet och fördt hafve, medh hierteligh begäran bediande och ropande, at hans gudomelige nåde ville them och så här efter nu och til evig tijdh all lycka och välfärdh nådeligen förläna, ther medh the vijdare tilväxe och ther uthinnan sikh förmehe och förbättre måtte, och them för alt ondt och thet, som skadeliget vara kan, beskydda och bevara, oss

ochså, när then stunden kommer, en saligh ände förläne och uthaf thenne jemmerdaal in til then rätte vår frelsares Jesu Christi bekände sanningh uthi den evige glädie och the uthvaldes selskap komma låte, hvilket vår troos bekenneelse och siälennes försörgningh vara och blifva skal. Men vår lekamen befale vij jorden til en konungzligh, ährligh och lofligh begrafningh uthi vår domkyrkia i Ubsala, sampt medh våre hiertans aldrekäreste husfruers, när Gudh den alzmechtigste oss här af verlden täckes kalla låta.

Ther efter öfverantvarde vij här medh vår konungzlige crone, stool och spijra vår elskelige käre äldste son, högborne furste och herre, her Erich, medh Gudz nåde, såsom then rätte Sveriges, Göthes och Vendes etc. utvalde konungh, och hans efterkommande rätte manserfvinger efter honom och tilägne honom sådane maijestet, högheet och våldh aldeles niuta, bruka och beholla, såsom then arfföreningh (hvilken för någre åhr sedan uthi vår stadh Vesterås af menige rijksens ständer och ledemot uprättedt och genom deres flijtige oafförläteligh böön och begäran opå alle sijder ratificeret och bevilliget blef) uthi bookstafven klarligen i längden förmäler och uthvijser, hvilken vij och fördenskul vele här ihugkommet hafva. Vij befale honom här hoos ochså, at han för alt Gudz ähre och hans helige och saliggörande ordh älske och försvare skal, thet samma (såsom och vij igenom thens alzmächtigstes tilhielp thet hafve låtet upretta och kommet uthi verket) och så vijdare uthi oförfalskat lärdom för uthan någon superstition eller menniskiors upåfund utbrede och predike låte, menige rijksens bäste, nytte, tilväxt och förmeringh uthi lijka måtto, som af oss skedt är, medh troskap, högste flijt och förmågo sigh antaga och låta befalet vara, så och freden uthi alle måtto sökie och förvidge, missförståndh och hvadh ondt ther af genom tvist, tvedrecht och upror sigh förorsaka pläger, så

mycket någon tijdh mögeliget, som förgift och det skadeligste tingh, genom hvilket all godh politics förderf och väldige rijkers, landz och städers förstöring afkommer, fly och undvijke eller och medh gode och tidlige rådhs afskaffe och hielpen at afvende, ther medh landzsäterne under hans beskyd, hielp, tröst och hugsvalan bekomma måtte och han et christeliget, frompt och fredälskande konungz embete och namn hafve och bäre och ther uthaf af allom älskat och ährt varda och i så måtto efterfölje och tråde i vårt footspår; thernäst at H. K:t the andre våre käre söner och döttrar all välvilligheet, broderligh hielp, kärligheet och troskap altijdh bevijsa skal, sigh emot them såsom et eget oåtskilleliget köt och blodh och våre högste clenodier, uthaf konungz stam och bördh födde, trösteligh förhålle, och såsom vij honom til ähre, värdigheet och then tilkommande konungz regeringh för the andre faderligen ophögdt och framsat hafve, skal H. K:t them ochså ther emot igen ähre och älske och theres nytte och välfärdh uthi en rät broderlig troskap och kärlek thes mehre fordre och främie, såsom han therom för Gudh och alle Sveriges trogne inbyggjare och jemväl för alt ehrligt folk vil och kan til svars vara. Och ther opå öfverantvarde vij honom, nemligen vår käre son, her Erich etc., alt det som thenne hele Sveriges crone tillyder och incorporeret vara bör, theruthaf han sit konungzlige ståndh, ähre och regemente före och uppehålle skal, doch undentagandes hvadh som vij the andre förbe:te våre lifzarffherrer och fröker här uthi, hvar för sigh serdeles, uthtryckeligen in specie meddelt och gifvet hafve, hvilke ochså at försörje och försee vij oss skyldige och plichtige befinne, icke allenest at al verldzligh lagh och rätthet kräver, uthan ochså then naturlige lagh och infödde faderlige kärlek, som Gudh alzmechtig uthi alle fromeföräldrars hierter inplantat hafver, medgifve, at vij them ochså medh tilbörlikt och furstliget underhåld, som Sve-

riges rikkes lägenheeter och förmågo sigh i then måttan begifva och lijda kunne, försee måtte, efter the ochså af samme konungzlige stam och blodh födde äre, therföre vij och, så mycket then furstlige underhåldning för the andre förbete våre lifzarfherrar, thesslijkest våre frökers och käre dötrers brudskat eller medhgift belanger, såsom en trohiertig fader, ochså uthi vår välmacht och efter vår frij vilie och faderlige behagh hvar och en af them och uthi lijka måtto til theres nödtorffter så mycket tilläggie och medh försee velet, som här efter uthtryckeligen förmäles; ther hoos the alle och hvar serdeles för sigh, som här uthi uttryckt och samtykt är, blifve och uthaf vår käre son her Erich etc., thesslijkest alle riksens ständer och undersåter så troligen ther vid försvarede och beskyddade varda skole, som vij för theres och alle andre våre undersåters bäste och välfärdh skuld vårt lif, lefverne, så och arf och eget, ther uthöfver ospart haft och vågat hafve, och at sådant måtte obråtzligen holles föruthan theres eller någre andres (ehvem thet hälst vare kunne) motsägn eller förhindring uthi alla måtto (ehuru menniskiors sinne eller list emot thenne vår sidste vilie det uptänkia kunne) hvilket och alt annat sådant vij här medh aldeles plat kraftlöst, dödt, til intet giordt och casset hafve vele.

Ther efter så gifve och öfverantvarde vij här medh och i thenne vår sidste vilies kraft vår elskelige käre son, her Johan, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes etc. arffurste, och hans efterkommande manserfvinger och vijdare ifrån erfvinge och til erfvinge til sit och deres furstlige underhåldh desse efterskrefne slot och län uthi Finlandh, som är Åbo slot och län, Kumegårdz län, Rasborgz län och Åland, medh alle theres underliggiande landh, folck, adel, clärkerij, bärgare, bönder, skat, afradt, ränter, toller, sakörer och andre upbörder; item liggiande grunder, åkrar, engier, skoger, jachter, strömer.

salte och färske vatn, fiskierier, qvarner, dammar och qvarneströmer, fundne och ofundne berghvärk och in summa medh alle theris tilhöringer och nyttigheet, lijka som vij them på cronones vägne sielfve innehaft, medh theres skilnat och grentzer, plat intet undantagande; sammalunda och alt förrådth på artelari, munitioner, victualier och hvadh annat, som dertil hörer, alt sådant såsom sin egen furstligh arvedeel föruthan all taxe, besväringer eller förholdninger behålla, niuta och bruke för sigh, sine furstlige lifzerfvinger ifrån erfvinge och til erfvinge, til evigh tijd, efter som uthi vårt konungzlige donationsbref, förbe:te vår käre son her Johan etc. ther opå gifvet, vijdare i längden uthtryckes och förmåles. Och efter vij nu hafve försedt förbe:te vår käre son her Johan medh et sådant furstliget och ståtliget uppehälle af Sveriges crone, som förberördt, så skal han och ther emot uthi alla måtto, såsom en from son och en christen, trogen och rätrådigh svensk man och undersåte ägner och bör, så och hans effterkommende lifzerfvinger uthi lijka måtto efter honom förplichtige vara sigh altijdh troligen och välvilligen medh huldskap, troheet och trygheet både emot Gudh, oss, tesslijkest emot Sveriges crono och sin käre her broder, högbe:te högborne furste her Erich etc., när Gudh honom til then konungzlige regering i Sverige för en konung och hufvudh efter vår dödellige afgang förseendes varder, tesslijkest emot de andre hans efterkommande Sveriges rätte och tilbörliche arffherrer och konunger och sit käre fäderneslandh Sverige, såsom han therom för Gudh och alle Sveriges trogne inbyggjare och jemväl för alt ehrligt folk vil och kan vara til svars. Sammalunda skal han och uthaf förbe:te lähn holla det mäste folck, hästar och krigzrustninger, som honom möjeliget och han uthan sin skada afstadh komma kan, til at göra Sveriges konungh och sit käre fäderneslandh ther medh uthi all förefallande nödh och anfächtningh hielp,

tröst, bijstånd och undsättning till landh och vatn, både medh rådih och dådh, emot allom them, som Sveriges rijke eller någre the landzorter, ther till lyde, och thess trogne inbyggjare öfverfalla, förhärie och förderfve vele, när som hälst behof görs och sådant uthaf Sveriges konungh och thess trogne inbyggjare och ständer uthaf honom eller hans efterkommande lifzerfvinger fordret och begärat blifver. Och när nöden til det högste fordrer (det Gudh nådeligen värdes länge afvände), skal han då och hans lifzerfvinger efter honom al deres förmågo hafva ospar til at troligen upsättia medh Sveriges rikkes konungh och thess trogne inbyggjare både lijf, godz och alt annet, hvadh som kan tienliget vara til at afväria rikksens skade och förderf medh.

Uthi lijka måtto gifve och öfverantvarde vij här medh och i thenna vår sidste vilies kraft vår elskelige käre son, högborne furste och herre, her Magnus, medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes etc. arffurste, och hans efterkommande furstlige manserfvinger och vij dare ifrån erfvinge och til erfvinge til sit och theres furstelige underhåldh desse efterföliande lähn: först Vadstena stadh, item Aska häredh medh Sanchte Peders, Strå, Orlanda, Helgone, Fivelstada, Hageby, Steen, Kålfvesten, Hvarf, Styre, Aske, Vinderstade, Motala, Nykyrkie och Klåstade sochner samt medh Motala byy, gårdh och laxefiske; item Daals häredt medh Næssie, Örberga, Råklösa, Vävesunda, Kialstada, Härstada, Broby och Håfz sochner samt medh Håfz gårdh och ladegårdh; item Vijfolke heradt medh Normelösa, Veta, Vijby, Sya, Harberge, Harg, Tålfstade, Vesterlöse, Møleby och Söderby sochner; item Göstringz herad medh Målesanders, Åsbo, Egby, Egbyrinne, Högby, Helgone, Skruckeby, Järstada, Hågstadh, Bielbo, Apunda, Väderstade, Harstada och Hofz sochner; item Lyssningz herad medh Svanzhals, Kumbla, Röök, Heda, Åby och Ödesjö sochner samt medh Alfvastra

gårdh och ladugårdh; item Bobergz heradt medh Brunneby, Klåckerijke, Flijstada, Elfvestada, Ballerstada [*sic*], Vallerstada, Skipzåhs, Fornåsa, Lönsåsa, Egbyborne, Krigzberga, Tielmo och Godegårdz sochner samt medh Godegårdz bergh; item Gulbergz heradt medh Biörkebergz, Ledebertz, Flijstade, Liungz, Vreta och Kaga sochner samt medh Konungzbro gårdh och ladugårdh och Vreta clöster; item Memingz herad medh Kimstada, Kullerstada, Lööt, Bårgz och Vånga sochner samt medh Norsholms gårdh och ladugårdh, thesslijkst Vånga bergh och Orga hammar, smidie och hytta; item Brobo heradh medh Qvillinge, Eneby, Rijsinge, Regna, Skädvij, Norköpingz och Hellestade sochner samt medh Norköpingz stadh, gårdh och laxefiskie, thesslijkst Hellestade bergh, hammar, smidier och hytter; item uthi Nerikie Askersundz heredh medh these fyre sochner, som äre Askersundz, Hammar, Snaflunda och Lierbergz [*sic*] sochner; item uthi Smålandh Södre och Norre Kinden medh Vårdenäs, Kättilstada, Hägerstada, Horn, Eneby, Kijisa, Tierstade, Uppeby, Hycklinge och Tijdesrum sochner; item Ydre heredh medh Askerydh, Åsby, Vij, Torpa, Rydh, Sundh, Malexander, Ränskulla och Svinehult sochner; item uthi Vestergötlandh Vassbo heredh medh Horns, Frödsvädz, Sätters, Bellifårs, Ekeskogh, Mölnetorpz, Haga [*sic*], Fagerlijda, Hundekulla, Vårångh, Låcketorpz, Flijstada, Göthelunda, Undene, Halna, Fageröö, Trästena, Berga, Fåreda, Ramsbergh, Elgeråås, Frösbergh, Beckebertz [*sic*], Lerdala, Bierna, Tynnesdala, Lyrestada, Odensåker, Bindebergh, Låstade, Tiåvadh, Hellestade, Vadz, Sväneby, Moo, Hamnehäredz, Biörsäter, Ekeberga, Eekz och Uby sochner; item Valla heredh medh Stenoms, Vings, Skerfz, Iströms, Öglunda, Egby, Skärike, Bullom, Häggenäs och Lundby sochner samt medh Hägnetorpz gårdh och ladugårdh; item Kåkindz heredh medh Sködve, Kyrketorpz, Våm, Rydh, Fårssby, Sventorp, Hageberga, Madefal, Valora, Verisåås,

Kyrkefal, Hioo, Gredevijk och Bredebäckz sochner, sampt medh Sködve och Hio städer; item Daal medh thesse härader, som är Sundahls härade medh Bulstade, Grimstade, Giättstade, Irestade, Frendeforssa, Brolanda och Ryr sochner; item Nårdals heredh medh Öörs, Gunneråås, Skole-redz, Daalskogh och Holm sochner; item Valbo heredh med Ryr, Torp, Ödberg, Färgelanda, Högsäter, Reenlandh, Leerdahl, Rugeerdh och Jerbo sochner; item Vebo häred medh Gräsätter [*sic*], Rölandz, Toftedal, Eedz, Nosemarkz, Högbele, Värkvijkz, Laxerby, Torskogh, Artemark, Steneby, Eskehult, Bäck och Tisslehultz sochner, och Tössbo heredh medh Eskeskogh, Moo, Åmolz, Fröskogh, Tösöo, Tijdö och Ruskogz sochner medh theres underliggiande landh, fälck, adel, clerkerij, bärgere, bönder, skat, afradh, renter, toller, sakörer och andre opbörder, item liggiende grunder, åkrer, engier, skogar, jachter, strömmar, färske och salte vatn, fiskierier, qvarner, dammar, qvarneströmmar, fundne eller ofundne bergverk, och in summa medh alle theres tilbehöringer och rättigheete, aldeles lijka som vij them oppå cronones vegnar sielfve innehaft medh theres skildnat och grentzer, plat intet undantagandes; sammalunda och alt förrådth opå artelarij, munitiön, victualie och hvadh annat, som ther til hörer, alt sådant såsom sin egen furstlige arfvedeel föruthan all taxa, besväring eller förhåldninger beholle, niute och bruke för sigh, sine furstelige manserfvinger, ifrån erfvinge til erfvinge, til evigh tijdh, efter som uthi vårt konungzlige donations bref, förbete vår käre son her Magnus deropå gifvet, vijdare i längden uthtryckes och förmåles. Och efter vij hafve nu försedt vår käre son her Magnus medh et sådant furstliget och ståtliget oppehålle af Sveriges crone, som förberördt, så skal han theremot uthi alla måtto, såsom en from son och christen, trogen och råttigh svensk man och undersåte ägner och böör, så och hans efterkommande lifzerfvinger udi lijka måtto efter

honom förplichtige vara sigh altijdh troligen och välvil-
 ligen medh huldskap, troheet och trygheet både emot
 Gudh, oss, thesslikest emot Sveriges crono och sin käre
 her broder, högbe:te högborne furste, her Erich etc., när
 Gudh honom til den konungzlige regeringh i Sverige för
 en konungh och hufvud efter vår dödellige afgångh för-
 seendes varder, thesslikest emot the andre hans efter-
 kommande Sveriges rätte och tilbörliche arffherrer och ko-
 nunger och sit käre fäderneslandh Sverige, såsom han det
 för Gudh och alle Sveriges trogne inbyggjare och jemväl
 för alt ehrligt folk vil och kan vara til svars. Samma-
 lunda skal han och uthaf förbe:te lähn hålla det mäste
 folk, hästar och krigzrustningar, som honom mögeliget
 och han uthan sin skada afstadh komma kan, til at göra
 Sveriges konungh och sit käre fäderneslandh der medh
 uthi all förefallande nödh och anfächtningar hielp, tröst,
 bijständh och undsätningh til landh och vatn, både medh
 rådih och dådh, emot allom them, som Sveriges rijke eller
 någre the landzorter, ther til lyde, och thess trogne in-
 byggjare öfverfalle, förhäre och förderfve vele, enär som
 hälst behof görs och sådant uthaf Sveriges konungh och
 thess trogne inbyggjare och ständer af honom eller hans
 efterkommande lifzerfvinger fordret och begärat blifver,
 och när nöden til det högste fordrer (det Gudh värdiges
 nådeligen afvände), skal han då och hans lifzerfvinger
 efter honom al theres förmågo hafva ospar til at troligen
 opsättia medh Sveriges rikkes konungh och thes trogne
 inbyggjare både lijf, godz och alt annat, hvadh som kan
 tienliget vara til at afvärja rikzsens skade och förderf
 medh.

Uthi lijka mätto öfverantvarde vij och gifve här-
 medh och uthi thenne vår sidste vilies kraft vår elske-
 lige käre yngste son, högborne furste och herre, her Carl
 etc., medh Gudz nåde Sveriges, Göthes och Vendes etc.
 arffurste, och hans efterkommande furstlige manserfvinger

och vijdare ifrån erfvinge och til erfvinge til sit och deres furstlige underhåld desse efterskrefne slot och lähn, först Nyköpingz slot, stadh och lähn, som är Röne häradh medh Bählingz, Tisteberga, Hälgarne, Svarte, Rifzestade, Lijdh, Sätterstade, Lästringe, Runtuna, Spellevijck, Lundgudavi, Råby, Tårsåker och Bogestada sochner, sampt medh Näfvebergh; item Jönåkers heredh medh Stigtompta, Nykyrke, Bierkevijk, S:te Nicolaj, Tuna, Halla, Bergzhammar, Lunda, Kijla och Bärbo sochner; item Oppunde heredh medh Årdala, Fårssa, Husseby, Blackestade, Vassbro, Leerbro [*sic*], Vingåker, Juleta, Skillinge, Floda, Fleens, Vrena, Malma, Betna och Österåkers sochner; item Villättingen medh Dunker, Malma, Helgestade, Medellösa, Gryte och Hylltinge sochner; item Hölbo heredh medh Mörkö, Höle, Trosa, Vagnheredz och Västerliungz sochner; item Stre[n]gnäs stadh och gårdh; item Tunnelsö gårdh; item Åkers heredh medh Åkers, Länne, Herede, Vansö, Fogdö, Helgarne och Strengnäs sochner; item Selbo heradh medh Aspö, Öfversela, Yttersela, Tårsen, Kärna och Ehria sochner; item Daga heradh medh Gåsinge, Dillenäs, Fröstuna, Kattenäs, Bierklunda och Gryte sochner; item Öknebo heradh medh Öfvergärna, Yttergärna, Öfver Enhörne, Ytter Enhörne, Tälje, Vårdinge, Tveta och Turinge sochner; item Kongesberga gårdh, Eskilstune gårdh och Juleta gårdh; item Öster Rekarne medh Jäder, Kiula, Barve, Valby, Sundby, Hammerby, Stenqvista, Ärla, Huseby och Näshultz sochner; item Fårs, Tårsilia och Gilberga sochner på Vestre Rekarne sampt medh Torsilie stadh; item uthi Vesmannelandh uthi Tuhundratz heredh Svedhvij, Säby, Store Rytterne och Lille Rytterne sochner; item Snäfvingz heredh medh Munke-
torpz, Bärgez, Kålbäckz, Ramnäs och Sura sochner; item Sixta grufva uthi västre selfbergzlagen; item Örebro slot, stadh och lähn; item Askers heredh medh Medelösa, Lennes och Askers sochner; item Sköllerstade heredh medh

Sköllerstade, Svinevadh, Ekeby, Gellerstade och Närboås sochner; item Kumble heradh medh Kumbla, Halsberga och Lerbeckz sochner; item Hakevadh och Vijby sochner uthi Grimstens heradh; item Hardemo och Kräklinge sochner uthi Hardemo heredh; item Edzbergz herad medh Knifstade, Edzberg, Tångerrås, Qvesbro och Hidinge sochner; item Örebro heradh medh Almby, Ånestade, Långebro, Hosta, Ekers, Grefva, Tissinge, Vintrosa, Täby, Moses och Kijl sochner; item uthi Vestergötlandh i Vassbo heredh Ularfvet, Ledebertz [*sic*], Haslö och Torsö sochner; item uthi Vermelandh i Vestresyslet Gilbergz heradh medh Gilbergz, Långerijs, Stafvenäs, Sillerudh, Glädevaldz, Värneskogh och Svanskogz sochner; item Jussus heredh medh Arfvijka, Gunnerskogh, Elgå, Bronskogh, Ny, Kiula och Ede sochner; item Fredzdalen medh Sundh, Emptervijk, Frixsene och Lysvijkz sochner; item Elfvedalen medh Eckerheredh, Ny, Dalby och Roda sochner; item Normarken medh Blomskogh, Silbodal, Tronskö [*sic*], Holmedal, Karlanda, Östervaldzskogh, Tingzmark, Foglevijk, Hierneskogh och Skillingemarkz sochner; item Grums heredh medh Grums, Nors, Segerstada och Eedz sochner; item Visnums heredh, Rudskogz, Ruda och Kijls sochner uthi Östresyslet; item och Näs heredh, Brodsätter, Ny, Huggenäs, By, Ölersråd, Mällesvijk, Botilsäter, Eskilsätter, Tvetta och Kijla sochner; item Kijls häredh medh Öfver Ullerö, Ytter Ullerö, Grafva, Kijls, Frykerudz, Tingzvallan och Hammarö sochner; item Väse heradh medh Väse, Fullevijk, Alster, Ölmeheredz och Varneme sochner samt medh Vermelandz bergh, medh alle theres underliggiande landh, folk, adel, clärkerij, bångare, bönder, skat, afradh, renter, toller, sakörer och andre upbörd; item liggiande grunder, åkrer, engier, skoger, jachter, strömer, färske och salte vatn, fiskerij, qvarner, dammar och qvarnströmmen, fundne och ofundne bergvärk och in summa medh alle theres tilbehöringer och nyttigheeter, aldeles

lijka som vij them opå cronones vegna sielfve innehaft, medh theres skildnat och grentzer, plat intet undantagandes, sammalunda och alt förrådth på artelarij, munioner, victualie och hvadh annat, som der til hörer, alt sådant til at niuta, bruka och behålla uthi alla måtto, såsom nu här tilförende om både våre käre söner, her Johan och her Magnus om then artickel uthtrykt och sagdt är, och efter som uthi vår konungzlige donationsbref, förb:te vår käre son her Carl deropå gifvet, vijdare i längden uthtryckes och förmåles. Och efter vij nu hafve försedt förb:de vår yngste son her Carl medh et sådant furstliget och ståtliget upphälle uthaf Sveriges crono, som förberördt, så skal han och ther emot uthi alla måtto, såsom en from son och christen, trogen och rätrådigh svensk man och undersåte ägnar och bör, så och hans efterkommande lifzerfvinger uthi lijka måtto efter honom förpliktige vara sigh altijdh troligen och välvillegigen medh huldskap, trooheet och tryggheet både emot Gudh, oss, thesslikkest emot Sveriges crone och sin käre her broder her Erich etc., när Gudh honom til den konungzlige regering i Sverige för en konung och hufvudh efter vår dödelige afgångh förseendes varder, thesslikkest emot the andre hans efterkommande Sveriges rätte och tilbörliche arffherrer och konunger och sit käre fäderneslandh Sverige, såsom han ther om för Gudh och alle Sveriges trogne inbyggjare och jemväl för alt ährligt folk vil och kan vara til svars. Sammalunda skal han och uthaf förbete län holla thet mäste krigzfolk, häster och krigzrustningar, som honom mögeliget och han uthan sin skada åstadh komma kan, til at göra Sveriges konung och sit käre fäderneslandh ther medh uthi al förefallande nödh och anfächtningar hielp, tröst, bijständh och undsätningh, både til landh och vatn, emot allom them, som Sveriges rijke eller någre the landzorter, ther til lyde, och thess trogne inbyggjare öfverfalle, förhärie och förderfve vele,

enär som hälst behof görs och sådant af Sveriges konung och thess trogne inbyggjare och ständer af honom eller hans efterkommande lifzarfherrer fordret och begärat blifver; och när nöden til det högste fordrer (thet Gudh värdiges nådeligen länge at afvände), skal han då och hans lifzerfvinger efter honom al theres förmågo hafva ospar til at troligen opsättia medh Sveriges rijkes konungh och thess trogne inbyggjare både lif, godz och alt annat, hvadh som kan tienliget vara, til at afvärja rijksens skada och förderf medh.

Och skole våre befalningzmän och tienare efter vår salige afgång uthan al igensägn och motståndh vara förpligtige och besvorne at tilställa och öfverantvarda hvar af förbete våre käre söner alt, hvadh vij dem nu uthtryckeligen och oigenkalleligen undt och gifvet hafve.

Så hafve vij och thesse våre käre söners furstelige underholdninger medh sådane conditioner och vilkor them och theres efterkommande mänservvinger gifvet och til everldelige ägor öfverantvardat, at hvar så hende (det Gudh nådeligen afvände), at någon af oftabete våre käre söner föruthan mänservvinger dödeligen afginge, då skole samma län frij och obehindret komma och läggies under Sveriges crono igen, oanseendes hvadh erfvinger the eliest på qvinköns sijdan sedan hafva kunne.

Hvar och then alzmächtige Gudh någon af them qvinkönserffvinger allenast förlänandes varder, och samme erfvinger uthi deres lifztijdh medh giftermål icke försedde blifve, då skole de efter deres dödh medh en ährlich och furstligh brudskat uthaf theres löösörer och uthaf theres furstendömes undersäter tilbörligen försörgde blifva, hvadh heller the medh giftermål efter Gudz försyn uthan eller innanrijkes kunde försedde blifva; men arfvegodzen, som the både opå fäderne och möderne bekomma kunne, skole komma bröderne, som efterlefve, eller theres efterkommande arfvinger efter rätte linien til skiftes, hvariom

sin part, efter som Sveriges lagh medgifve. Hvar och någon af för:ne våre käre söner föruthan lifzerfvinger dödeligen afginge (thet Gudh nådeligen afvände), då skall alt hans rätte arff och afindgodz i löst och fast komma til hans käre bröder eller theres lifzerfvinger, som ther til the näste och rätte arfvinger ähre, och icke under cronan, som Sveriges lagh ther om förmäle.

Vijdare skole våre käre söner alle, så väl then som kommer til thet konungzlige säte och regemente och hans efterkommande arfvinger, som och the andre våre käre söner och theres efterkommande erfvinger, för sikh sielfve eller medh theres enskylte rådih, tienare och undersäter icke företage, förhandle eller beslute någre the saker och ährender, som rijksens almennelige välfärdh opå hänger, anten medh krijgh, fredestånd, förbundh, tractater eller någre andre högvichtige rijksens saker at uthrätta, uthan alt sådant skeer medh alles theres och flere af the förnembste och förständigeste rijksens ständers och ledemots endrächtige rådih och samtycke. Doch om så skedde, at någon af förbete våre käre söner eller theres efterkommande erfvinger i the landzänder, the besittiandes blifve, någon sådane handel förefalla kunne, som menige Sveriges rijke til nytta [och] fördel komma måtte, och tilfallet eller lägenheterne för menföre eller långh vägh skull icke så hastigt, som behöfdes, gifvas måtte, at sådant berådslåes kunde medh the andre bröderne eller theres efterkommande erfvinger, då må och skal honom, som sådane godh tilfalle förefaller, icke härmedh vara betaget och förbudet at sökia derigenom menige Sveriges rikes och sit eget gagn och bästa, och at the andre hans bröder eller rijksens ständer honom theruthinnan och i sådane godh förefallen lägenheet icke förhindre eller til meens vara skole; doch at alle saker i så mätto vissligen företages, så at Sveriges rijke theruthaf någon skada eller nachdeel icke tilfoges måtte.

Och opå det at ingen den mening här uthaf fatte eller tage skal, at vij uthi någon måtto achte göre någon afsyndring medh the lähn, som vij våre käre söner, högborne furster och herrer, her Johan, her Magnus och her Carl, nådeligen undt och efterlåtet hafve, ifrån Sveriges rijke, uthan vele, at samme lähn alle skole blifva, såsom the och af ålder varet hafve, incorporerade til hele Sveriges rijke och aldeles stadigt holla sigh der vidh, såsom thet ene ledemotet holler sigh och henger vidh hele kroppen och låter regera sigh uthaf sit rätte hufvudh; så skole och förbe:te våre elskelige käre söner, her Johan, her Magnus och her Carl, samt theres efterkommande arfvinger (som förbe:st står) vara förplichtige altijdh både medh rådth och dådh tilhielpa at afvärja och förekomma efter yttersta förmögenheten högbe:te vår käre son, her Erichz, efter vår dödellige afgang, såsom theres rätte herres och konungz, och hans efterkommande ächte manserfvinger, samt Sveriges rikkes, alles theres käre fäderneslandz skade och förderf och uthi ingen måtto sigh ifrån honom, hans erfvinger och Sveriges rijke afsyndra låte, vidh thet peen och straff, som uthi Sveriges laagh förmäles. Thesslikest, så ofta någon ny förändringh skeer i regementet i så måtto, at anten vij eller tilkommande arfvinger efter oss (thet Gudh nådeligen länge efter sit gode behagh värdiges friste) dödelligen afginge, och någon annan af samma konungzlige stam och blodh kommer til regementet igen, eftersom vij och menige rikksens ständer samtyckt och beslutet hafve, då skole före:ne våre käre söner och deres efterkommande mänsarfvinger besökia samma herre och konung medh tilbörlich ähra och reverenz och begära stadfästelse på thenne vår faderlige gäfve och förläninger, sammalunda tilsäija honom huldskap, troskap och manskap til menige Sveriges rikkes gagn och bäste uthi alla måtto, och thet altså stadigt efterkomma och bevijsa, såsom alle andre rätrådige och trogne Sve-

riges rijkets rådh och ledamot at göra skyldige och plichtige äre, och ther²emot skal then, som til rijket och thet konungzlige säte kommer, vara förpflichtigh medh bref och segel stadfästa och confirmera förbete våre faderlige gåfvor och förlänningar, så at högbe:te våre elskelige käre söner, her Johan, her Magnus och her Carl, och theres efterkommande mänservvinger föresk:ne gåfvor och förlänningar aldeles obehindrat och oklandrat niuta måge och skole efter vår donations brefz uthtryckelige innehåld och lydelse.

Uthi lijka måtto skal vår käre son her Erich etc. sampfäldt medh alle rijkens ständer och ledemot förplichtige och skyllige vare, som förbet är, efter theres högste förmögenheet ther uthöfver holla, at det altsammans så fast och obrotzligen uthan alt motståndh och förhindring fulgiordt och efterkommet varder. Doch vele vij i synnerheet och af et got betänkiande, til at förekomma mycken olycka och farligheet, här medh förordnat och förbetinget hafve, at ingen af våre käre söner skal frit och tillåtet varda någet af then deel, vij them nu af cronan undt och förländt hafve, någre främmande eller inländske til någon ägendom, arftligen eller uthi någon annen måtto, at tilvända, sälie, förpante, tilägne eller försättie thetta rijke, them sielfve eller undersäterne til förfång och förminskelse, såsom tilförende (ty vår) skedt är både med Gotland, Halland, Skånö och flere landzänder, som här ifrån rijket och cronan uthi så måtto frånkompne och bortrychte varet hafve och ännu äre. Men hvar någon af våre käre söner sådane olycka hända kunne (det Gudh nådeligen värdes afvände), at han anten medh fängzle, svår siukdom eller odrägelig armodh blefve nödträngd och förorsakat at förpanta någon deel af det honom tilkommer, så skal honom då tillåtet varda at taga thet af den deel, honom medh rätta arf anten i löst eller fast tilfallet är, och icke ifrån cronan; doch skal ingen

deel utsättias eller förpantas annorstädes uthan här in-
rijkes och til återlösn under rätte börden igen för guld,
silfver eller penningar genom menige rijkens eller theres
furstendömers undersåters tilhielp, efter sakernes umstän-
der och lägenheter, och skole the alt thetta, såsom vij
thet faderligen här uthinnan förordnat hafve, oförskingrat
och oförryct blifve låte, uppå thet the eller theres erf-
vinger och efterkommande til sine land, folck och förråd
icke försvagade, förderfvede eller ringere varda måtte,
och besynnerligen at rijkens undersåter uthi någon theres
förfallande nödh sådant icke medh omögelige skatlägninger
umgälle och sigh ther uthöfver at beklaga och besväre
hafve måge.

Ytterligare som vij vår käre son her Erich etc. här
tilförende synnerligen förmanat hafve, så vele vij och
thesse tre andre våre käre söner samptligen och fader-
ligen härmedh ochså förmane, at de Gudz helige vilie
och thet honom behageliget är medh ödmuk och en christ-
ligh gudachtigheet städze för ögon hafve, uppå honom så-
som then sanne lefvandes Gudh (föruthan hvilken ingen
lycka eller saligheet vara kan) theres faste hop och til-
försicht ställe, sigh ifrån hans rene läre icke drage, för-
skräckie eller afvijke låte, uthan intil ändan ther hoos
beständige blifva, thetta rijkets välfärdh, uthi alt hvad
the kunne och förmåge, betrachte, fordre, hielpe och be-
skydde, och then troheet och huldskap, hvilken the hög-
be:te vår käre son her Erich etc. efter vårt aflijdande och
hans rätte efterkommande mansarvinger, thesslikest sam-
me rijke såsom theres käre fäderneslandh at bevijsa skyl-
dige äre, uthi alle måtto fultgöra och efterkomma, sigh
ther ifrån för ingen deel skilie eller syndra låte, mycket
mindre något motståndeliget ther emot företage, uthan
såsom många och the förnembste ledemot uthi et lijf,
thet samma förvant, tilhope hängie och öfvereens blifva
skole, och förthenskul vår elskelige käre son her Erich

etc. för en konungh och hufvudh öfver thetta rijke be-
 känne, älske och ähre och sigh emot honom efter all til-
 börligheet broderligen och käriligen förhålle, then ene then
 andres bäste såsom sit eget sökie och fordre och såsom
 käre bröder och et kött och blodh hvar annan älske och
 endrächtige blifve och ingen ting, som thetta broderlige
 kärlichheetz och troheetzbandh i någon måtto åtskilie, för-
 svage eller til skade vara kan, lijda eller iblandh sigh
 upväckia eller komma låte hvarken igenom theres tienares
 eller andre löse och vrånge människiors trättor, ingifter
 eller förursaker, icke heller uthi någre högvichtige rijk-
 sens eller theres egne anliggiande saker någre the per-
 soner, inländske eller uthländske, för rådth, cantzler eller
 andre slije höge ämbete uptage eller bruke, som thenna
 vår faderlige testamentz ordningh i någon måtto förhindre
 eller emellan bröderne ovilie och missförståndh upväckia
 ville, icke heller genom theres giftermål eller eliest in-
 drage för många uthländske til rijkens gode mäns och
 andre undersåters förtryckelse, uthan heller all occasion,
 ursak och tilfälle til all förmodande farligheet til det yt-
 tersta fly och undvijka, godh och broderligh tilförsicht
 för alt älske och hafve och thet ju mehr och mehr iblandh
 sigh plante och förvidge och thesse våre faderlige och
 välmenende försorger således uthi deres hierta diupt in-
 skrifva, att alt sådant, och hvadh som eliest elskelige käre
 bröder til at göra och bevijsa emot hvar annan ägner och
 böör, så troligen föruthan all utflycht altijdh efterkomme,
 som the vele, at den alzmächtigeste Gudh allom them
 både til lijf och siäl hielpe skal, och vij uthaf them un-
 der jorden uthi vår salige hvile för then orsak obekymb-
 rade blifva måtte.

Men medh frökerne, våre elskelige käre döttrar, ordne
 och stadge vij här medh i så måtto, at så många af them,
 som efter vår salige afgångh outhgifne blifve, skole uthi
 vår elskelige käre sons her Erichz fruentimber, eller om

han icke här i landet tilstädes är, hoos vår elskelige käre husfru eller en af the våre äldste söner, som medh giftermål försedde, konungzligen, furstligen, ährligen och icke ringare, än vij them upfödt hafve, föruthan någens theres brudskatz förminskelse, uthaf cronone försörgde och uppehåldne varde, til dess de efter ordningen och linien uthi konungzlige, furstelige eller furstelige likes hus och slechter försedde och utgifne varda. Så gifve vij här medh hvar och en af them til medgift och brudskat uthi thenne vår sidste vilies kraft ethundra tusende daler, hvilke summer medh alle rikhsens ständers och undersåtters tilhielp (efter som och i Sveriges lagh i konunge balken förmäles) tilsamman läggies och utgifves skole, och ther hoos, at hvar och en af them medh sine konungzlige, furstlige och stådtlige klädningar, clenodier, sölfversmide, kijsters och skrijns uthredningh och alle tilbehöringer, såsom konungebarn ägnar och böör, intet undantagandes, uthi thet fall skole försörgde och försedde varda, och skole the här uthöfver uthaf före:ne vår käre son her Erich, Sveriges rijke eller någon annan plat uthi ingen måtto emot thenne vår vilie trängde eller besvärade varde. Och här opå befale vij våre lifzarfherrar och käre söner samfälligen, men vår käre son her Erich besynnerligen, såsom hufvudet och then förnembste ibland them, at han och the alle våre elskelige käre döttrar, theres käre systrer och eget köt och blodh, uthi ähre och vördning hålle, och efter the ifrån deres naturlige föräldrar, fader och moder, då skilde äre, them thess heller uthi en san broderligh kärligheet och troskap medh rådth, hielp, tröst och hugsvalan icke förlåte, uthan til thet bäste låta befaladt vare, them icke heller uthi älendheet förskiuta eller förstöte, uthan så mycket någon tijdh mögeliget (medh rikhsens ständers tilhielp) förarbeta, at samme våre käre döttrar til the orter, som them til vördning, äre, glädie och thetta riket uthi förfallande nödh til

hielp, tröst och förfordring kunne vara, utgifne och försedde blifva måtte, och när den alzmechtigste thet så förfogandes varder, skole och alle våre käre söner sigh beflijta och vinläggia, at förbete våre käre döttrar medh mårgengåfvor och eliest uthi alle måtto och på det kraf-tigste (efter som bruckeliget är) försäkrade och försedde blifva måtte, och sigh uthi these och alle andre fall, såsom vij theres bäste och välfärdh altijdh betänkt och oss antaget hafve, och så uthi faders stadh, som sielfve naturen thet fordrar, altijdh sigh emot them förholle.

Ther emot förmane vij uthi lijka måtto våre elskelige käre döttrar samfälligen och hvar för sigh serdeles, såsom theres trohertige her fader och uthi moders stadh, at the ju för allting then alzmächtigste Gudh, theres skapare och återlösare, fruchte och älske skole, hans helige budh och saliggörande ordh gärna höra och lära och så mycket menniskeliget hans guddomelige hielp och bijståndh upåkalla och ther efter al theres väsendh och lefverne ställe och rätte; thernäst at the och våre käre söner, uthi alt thet the broderligen och välmenende them rådendes varde, hörige och fölgachtige vara skole, then enes thens andres bäste, hvar the kunne och förmåge, såsom käre systrer och bröder medh hvar andre sökie och fordre, theres herrar och ächte män, som then alzmächtigste them medh förseendes och gifvandes varder (ther om han och synnerligen vil bedin varda) uthi ähre och vördigheet holle, sigh emot them efter Gudz vilie och insättelse kärligen, hörsambligen och låfligen bevijsse och ther hoos betrachte, uthaf hvadh konungzliget stam och blodh the kompne och födde äre, och så väl uthom som uthi theres ächte ståndh theres fru moders (höglofflig ihugkommelse) exempel efterfölle, så at the furstligen och berömmeligen uthi all theres lifztijdh sigh förholle och these våre välmeninger diupt uthi theres hierter fatte och them aldrih förglömme eller ther uthkomme låte,

och hvar the hoos theres herrer och käre ächte män Sveriges rijkes, theres käre fäderneslandz, fromme och bäste uthi någon måtte fordre eller vette kunne, at the thet icke heller låte tillbaka eller förgäte.

Uthi hurudane måtto vij och så medh förbe:te våre käre söners och Sveriges rijkes rådز välbetänkte rådھ och samtyckie förhandlet och beslutet hafve om vår elskelige käre närvarande husfrues, drottningh Catharines, mårgongåfver eller underhåldھ efter vår salige afgangھ, varda the bref och förlåningar, som ther uthöfver göres och uprättes skole, klarligen uthvijse och förmåle etc., begärendes förthenskul af förbe:te vår käre son her Erich, så och the andre våre käre söner och vårt elskelige rijksens rådھ, at the icke allenest låta förbe:te vår käre husfru sådane morgongofvo och underhåld uthan all förhindring eller insage välvillieligen bekomma och niuta, uthan henne och så ther vidھ försvare, beskydde och eliest udi alle måtto til thet bäste förfordre, älske, ähre och i vurdning holle.

Therefter förmane vij ochså förbe:te vår käre son her Erich, at när Gudھ alzmechtigh honom efter vår salige afgang til then konungzlige regeringھ at komma förseendes varder, at han, så och the andre våre käre söner hvar för sigh, the gode män, vårt elskelige rijks rådھ, som sigh medھ all trooskap och välvilligheet emot oss och Sveriges rijke altijdh hafve mehre än andre bruke och befinna låtet, och besynnerligen the, som oss och vår elskelige käre husfruge förvante äre, för ögon hafva och sigh them medھ all gunst och nåde låte befalade vara; sammalunde the andre våre tienare, som sigh och hoos oss och Sveriges rijke troligen och välvillieligen bevijsst hafve, måtte och det til gode åthniutandes varde, så och medھ någon synnerlig gunst och nåde befordrade blifva, och skole samme våre gode män och tienere vara förplichtige icke mindre til at bevijsa högbe:te vår käre son

her Erich och hans efterkommande manserfvinger all tro-
skap, manskap och tilbörlig tjenste än oss, som deres rätte
herre och konung efter vår dödelige och salige afgångh etc.

Ther hoos förmane vij och här medh alle och hvar
och een vårt rikkes undersåter, högre och lägre ständer,
at de medh flijt öfvervåga och sigh til hiertat vele gå
låte, under hvadh grufveligit främmande tyrani, förföliels-
ser, jemmer och älendigheet de och deres föräldrer för
vårt regementz tijdh under och uthi varet, huru och den
alzmächtigeste Gudh genom underlige medel och skickel-
ser uthaf sådane jemmer och bedröfvelse dem nådeligen
hulpet och frelsat hafver och nu en lång tijdh både til
lijf och siäl medh all lycksalig välfärd rijkeligen be-
gåfvat och välsignat, så at de för sådane välgärning och
milde gåfver Gudh aldrig fultacke, prijse och ähre kunne,
eller tage sigh til vare, at de igenom otacksamheet [och]
obotfärdigt leverne icke åter igen reete och upväckie uth-
över sigh hans hårde rijs och straf, therföre de och
uthan återvåndo uthaf alt hierta och innerligen altijdh
bedia och begära skole, at han them och här efter uthi
frijdh, roligheet och enigheet länge frijste och bevare vil
och sine guddommelige nåder förlåne, at de sig både emot
honom och inbördes emellan sigh sielfve såsom gudfruch-
tige och christelige menniskior skicke och hans vilie och
gode behagh, uthi så mycket menniskeliget är, fulborda
måtte. Och aldenstund desse sidste tijder sigh ganska
farlige och svinde skicke och anse låte och verldennes
ondske, falske prachtiker och argelister (tyvår) dageligen,
såsom för ögon är, öfverhanden tage, hvarigenom väldige
och mächtige potentater, konungerijker, land och folck
icke allenast i förfölielser, nödh och tvång, uthan och
ofta uthi oförvinneliget förderf och evig undergång (så-
som then dagelige förfarenheet och exemplar det nogh
bevijse) förde och satte varde, så at et land eller rijke
fördenskul intet nyttigare och lycksaligare vara kan, än

at de emellan sigh sielfve fast och endrächteligen tilsammans holle, och der emot intet skadeligare är än split, tvedrecht och inbördes oenigheet; så vele vij fördenskul ytterligare alle och hvar och en våre rijksens undersäter (som en nådig och mild konung) uthaf en troohiertig välmening til beslutet för den bittre dödh, som Gudz son på korsset för alle theres och hele verldennes skull lidet hafver, här medh befatat, förmanat och bedet hafva, at de vele låta sigh detta Sveriges rijkes, deres käre faderneslandz välfärd och lycksalige mädgång, efter deres ytterste och högste förmågo och efter den skyllige och plichtige trooheet, altijdh til det bästa låta befatat vara, och til at förekomma förbete och andre olycker medh all försichtigheet, veet, sinne och förnuft thär hädan trachte och tänkie, huru rijksens ledemot sigh emällan fredligen, endrächtige, oåtskilde och hvar annan oskadelige blifva måtte, och fördenskul emellan sigh sielfve, mycket mindre emellan theres rätte och naturlige öfverheet, våre unge lijfzarfherrar och käre söner något missförstånd, ovilie eller förbittring åstadh komma, väcke eller upvexe låte, icke heller til något sådant them rete eller orsak gifva, uthan heller deres flijt (så mycket de mäst kunne) thär hädan vände, at om sigh något sådant ofall (för hvilket den alzmächtigste Gudh them nådeligen bevara ville) emellan them upkomma kunne, at sådant medh godh råd och förbetänkiande uthi tijdh och medh vilie och venskap förhindrat och afstält varda måtte, och åter igen en fast och tilförlätelig, broderlig kärlek, vänskap och tilförsicht uthaf grundet uprättat, förmehrat och behållen.

Ther och sådant ofall sigh begåfve (thet Gudh värdiges nådeligen afvände) at emällan någre förbete våre käre söner eller theres efterkommande arfvinger någon slijck oenigheet och missförstånd upkomma kunne, at sådant medh vilie och vänskap, som i thenne näst förnembde arthickel förmåles, icke afställes eller förlijkes kunne,

uthan at ther uthöfver igenom lagh och dom ändeligen rättas och procederes måtte, då skole någre af de förnembste uthi riket, uthaf bägge parterne samtyckte och bevilie[de], på någon behageligh platz församlas och om sådane saker ransaka och emällan begge parterne rättvijsligen och efter theres bäste samveet afsäija, thet skääl och rät uthi sådane trätter vara kan. Och hvadh uthi så måtto emellan them anten medh rätte eller genom venlige underhandlingar och förlikningar kan afsagt eller giordt blifva, skole förbem:te våre k. söner eller theres efterkommande på alle sijdor aldeles vara til fridz medh och låta sigh benöija, så at ingen vijdare rättegång eller appellation inför främmande potentater, furster, ständer eller städer uthan rikets uthi sådane saker eller någre andre begäras eller behöfvas skal.

Och opå det at denne vår sidste vilie intet emot handlat, uthan på alle sijdor efterfölgd och fulgiordt blifva måtte (hvilket ändoch them sielfve, undersäterne til frögd, tröst och all välfärdz beskärm kommandes varder, ther til och at deres edz plicht sådant fordrer och medgifver), så förmane vij doch alle våre undersäter samfälligen och hvar och en särdeles ännu opå deres siäls saligheet och himmelrijkes låt, och så sannerligen som the vele, at det dyrebare och oskyldige Christi blodz uthgiutelse them til theres synders aftvättning och förlåtelse komma skall, och at the Gudz maledijelse öfver sigh til lijf och siäl icke reta eller upväckia vele, at de denne före:ne vår sidste och ändelige vilie aldeles fast och obrätzligen efterkommandes och hållandes varde.

Til thet yttersta så gifve vij och til Gudz ähra, ungdomsens uptuchtan och skolerne her i vårt rijke, ther lärde man skole upfödas, uthi en summa mark; thesslijkest til alle spetaler och siukestugur här i vårt rijke, de arme, fattige och förlammade menniskior til en trogen och lijka uthskiftning, uthi en summa mark.

Och ther medh vele vij denna vår yttersta vilie och åminnelse beslutet hafva och Gudh den altzmächtigste för sine milde nåder och godheet, som han oss til thetta christelige värkz stiftningh och fulbordand förlänt, låfvat, tackat och prijsat hafva, uthi hvilkens händer vij här medh vår siäl til en härligh förklaring och vårt kötz upståndelse til et evigt och oförgängeligt lijf, frögd och glädie här medh öfverantvarde och befale, ther han medh sin alldrekäreste son Jesu Christo och then Helige Ande styrer och regerer, en san och evigh Gudh uthi evigheet, amen. Actum på vårt konunglige slot Stockholm den förste dagh uthi julij månadt, åhret efter Christi vår frelsares födelse femptonhundrade på det sextijonde.

Gustavus.

Stockholm den 2 juli.

Till Truls Marbo angående tre gårdar, tillhöriga fru Brita [Jönsdotter (Roos)] till Ervalla.

Enligt originalet i Sjöholms arkiv.

Gustaff etc. Vår gunst tilförende etc. Är vår vilie och befalning, Truls Marbo, att tu tig intet befate skalt meth tesse godz, en gård Halle i Liudes sockn i Gesene hered, item en gård Näs och en gård Haffveräng i Tempta sockn i Veen häredt, som tu ifrå fru Brite på Erffvela vederkendz haffver, effter hon oss sine breff och skääl, som hon haffver på samme godz, haffver see latijd, vetendes tig her effter rette. Datum Stockholm 2 julij anno etc. 60.

Utanskrift: Till vår tro tienere och landbofougte utöffver vårt arff och eigit udi Vestergötland, Truls Marbo etc., gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 6 juli.

Quitto för hustru Anna på uppburna penningar för försåldt mjöd.

Afskrift bland Handl. rör. kryddor etc. i slottsarkivet.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att vij oppa vartt slotth Sthocholm thenn 6 julij anno 60 haffva opburitt aff vår tienerinna och fatebursqvinne oppå för:ne Sthocholm, hustr[u] Anne, för 9 tunnor blanckmiödh (tunnann 11 mark) och för 2 tunnor blanckmiödh (tunnann 10 mark), löper opborne penningar ett hundrett nittonn mark ort:r, hvilkenn miödh honn sålltt haffver anno 59. Hvarföre göre vij för:ne hustru Anna her med qvitt och frij för ytermere tilltall omm för:ne penningar, till visso under vartt sechrett, och haffver vår elskelige käre sonn Magnus på våre vegne medh eginn handh underschriffvitt. Datum loco ett tempore ut supra.

Magnus ex mandato Regiæ Majestatis proprio.

Stockholm den 12 juli.

Till ordensmästaren Gotthard Kettler angående Claes Kristersson [Horns] och Kristoffer Schiefers beskickning.

Egenhändigt undertecknad original i RA. Innehållet framgår af det likalydande bref, dateradt Ulfesund den 20 april, som är tryckt häröfvan, s. 487 f. Rörande förhållandet mellan de båda kreditiven må anmärkas, att det på grund af påtecknade kanslianteckningar får antagas, att begge skrivelserna afgått och nått sin bestämmelseort.

Stockholm den 12 juli.

Instruktion för Claes Kristersson [Horn] och Kristoffer Schieffer på deras beskickning till ordensmästaren Gotthard Kettler.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i RA. Jfr ofvan under den 19 april. Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Gesch. d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 5 (1865): s. 176—177.

Innstructionn unnd berichtt, warauff wier Go-
staff, vonn Gottes gnaden zu Schwedenn, der Got-
then unnd Wendenn etc. konigh, denn hochwirdi-
genn furstenn, unnserrn freunthlichen liebenn nach-
parnn, herrn Godthart Ketteler, meister deutzsches
ordens zu Lifflandt, durch die ehrntvestenn unser
unndersassenn, diener unnd liebe getrewenn Claus
Cristhernsonn unnd Christoff Schieffer zuersuchenn
empfholenn.

Nach gebuerlicher begruessung, unnsers freuntlichen
nachparlichen diennstes, unnd was wier mehr liebes unnd
guts vormochtenn, anmeldung, gluckwuntzschung unnd
irbittungk, sollenn obgedachte unser gesanthenn S. L.
vonn unnserrt wegenn berichtenn, das wier nit zweiffel-
ten, S. L. hette sich freunt- unnd nachparlich zu berich-
tenn, was wier S. L. jungst durch sie alsse unnserr ge-
santhenn vonn wegenn des muscoviters gemute, welchs
auf unnserr beschickung unnd deshalbenn ersuchung eth-
licher massenn gegenn S. L. zum friedenn geneigt vonn
unns vormercktt nebenn zuschickung der copeinn seines
ahn unns gethanenn schreibens inn teutscher unnd reus-
sescher sprach etc., nach dere lenge antragenn lassen, mitt
irbietung, do wier auch S. L. gemuets meinungh, unnd
das derselbigenn vonn unns darahnn zu freunthlichen wil-
lenn unnd gefallenn geschehe, wissenn mochtenn, woltenn
wiewer unns nichts erwindenn lassen darob unnd ahn zu

seinn, damit S. L. mit gedachten muscoviter einmall zu ruhe gelangenn mochte. Weilnn wier nhunn vonn S. L. dorauß keinn entliche gewisse bescheitt durch die unnersnn inn ankumpfft zuruck erlangtt unnd nit zweifeltenn, der muscoviter wurde bey unns auf unnsere vorige bey ime geschene suchennnt anregung thuenn, unnd dessfals eigentliche andtwortt unnd bescheitt wissen wöllenn, auch vellicht unnsere beschehene ersuchung des friedenn halbenn, so wier S. L. zu gute gethann, unns dohinn deutenn unnd ausslegenn, das wier es aus denn ursachenn gethann, damit wier seinn gemuete, meinung unnd willenn aussholetenn unnd erkundigten, desshalbenn er dann ohnn zweiffell umb entliche bescheitt unn andtwortt bey unns mit ernnst anhaltenn wurde etc.; als hetten wier nit unnterlassenn wollenn, seintemall wier sonnstenn inn andernnn geschefftenn des ortts dije unnsere abgefertigt, hiemit abermall S. L. zu ersuchenn unnd umb S. L. gemuets erclerung bey derselbigenn anzuhaltenn lassen, gantz freuntt- unnd nachparlich gesinnend, es woltenn S. L. unbeschwert seinn sich gegenn unns ihre gemuete unnd entlichenn willenn des friedenn halbenn mit gedachtem muscoviter zueroffenn; so werenn wijr nachmals geneigt, wanner wir der conditionen unnd mittell, worauf S. L. denn fridenn gerichtet begerenn, genugsam vorstendigtt, unss inn den sachenn nichts erwijndenn zu lassenn, domit einmall zwischen S. L. unnd denn muscoviter einigkeit gepflanzet wurde. Do aber S. L. darzu vor andernnn nicht gelangenn konte, betenn wier gleichfals freuntlich, S. L. unns, was wir, im fall wir desshalbenn vom muscoviter ersucht, vor entschuldigungk unnd ursachen bey ime furwendenn unnd anziehenn sollenn, wissen lassenn wolte, damit gedachter muscoviter, wanner er solchs erfharenn, nicht thuen zu mehrer bitterkeit unnd feinnthschafft gegen S. L. unnd die lannde gereizett, unnd wir auch auf seinn furdern denn handdell

mit glimpff abzulegenn hettenn. Solchs gereicht S. L. selbst zum bestenn, unnd wollenns unns zu S. L. genzlich vorsehenn, der wier nachparlichen freuntlichen anghemen willenn zu erzeigenn ider zeitt geneigtt. Datum Stockholmm den 12 julij anno etc. sechseven.

Gostaus.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 13 juli.

Quitto för Bengt Matsson på penningar.

Enligt afskrift bland qvittensregister i saml. finska kameralier i RA.

Vij Gustaff etc. giöre vittherligit, atth vij oppå vårt slotth Stocholm then 13 julij anno 60 haffve opburitth aff vår thiänare och fougththe uthi Viborgz socken, Bentth Madzson, och han oss skyldigh bleff på sin 58 års regenskap, scatthe penningar ethundradhe tiugu mark fyre öre 1 d:r; för 2^{1/2} skatth får, stycket 12 öre, penningar tre mark sex öre; för 13 marker tortth pundkiötth etc., [L] 1 mark, penningar 5 öre 5 denningar; för femtijo p[arm]as skatth höö, parmaszett 2 öre, penningar halfftrettondhe mark; summa opborne penningar etthundradhe trettijo siu mark tre öre 6 dheninger, och haffver han för för:ne åår inthet mere resth etc. Hvarföre giöre vij för:ne Bentth ther medh qvitth och frij för ytthermere tilltall om för:ne penningar. Tesse till visse våårtt secret, och haffver vor elskelighe käre sonn Magnus på vore vegner medh eigen hondh undherschriffvit. Loco etth tempore utt supra.

Magnus ex mandato Regiæ Majestatis proprio.

Stockholm den 18 juli.

Till borgmästare och råd i Reval angående Claes Kristersson [Horns] och Kristoffer Schiefers sändning till staden.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i Revals stadsarkiv.

Gustaff *etc.* Unsernn gnedigenn grues, gunstigenn unnd genaigtenn willenn zuvornn, wolweise lieben besondernn. Wier habenn briefs beweisere, die erntfhestenn unnsere undersassen, diener unnd liebe getrewenn Clawes Christernnsonn unnd Christoff Schieffer inn etzlichen unnserrn gewerbenn euch muntlich anzutragenn abgefertigt unnd gesinnen demnach gnedigst, Ir wollet abgedachtenn unnserrn gesanthenn vor diss mall folkommenn stadt, gehor unnd glaubenn beimessenn, auch mit nachparlicher andwortt ahnn unns wiederumb vorabscheiden. Geraicht unns zu gnedigen anghenemenn gefallenn inn gnadenn unnd allen gutenn zuerkennenn. Datum Stockholm denn 18 julij anno etc. sechsix.

Gostavus.

(Sigill.)

Utanskrift: Denn wolweisenn unnserrn liebenn besondernn burgermeisternn unnd ratth der stadt Revall.¹⁾

¹⁾ Senare anteckning på brevets yttersida: Anno 60 am vj augusti R.

Stockholm den 23 juli.

Betänkande angående uppskof med den engelska giftermålshandeln.

Efter afskrift bland Riksdagsakter i RA. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 709—714.

Nödtårffigt bevogh, som vij Gustaff *etc.* haffve udi thenn engelske saach, belangendes thet gifftermål, som vij ther upå vår käre såns, then högborne förstes, her Erichz, Sveriges, Götes och Vendes *etc.* arffkonungz vegne haffve begäret och värffve latijdt *etc.* Achtum Stockholm ten 23 julij anno *etc.* 60.

Till thet förste förmode vij, at thet är alle nock vitterligit (så att ther upå icke behöffvis nu många eller flere ord lägges), medt hvad trohet, faderligh kärlich och gunstig tilbenägenhet vij altid haffve varit hög:te vår käre sonn her Erich *etc.* tilbevogne och som en god och trogen fader uti alle måtte (så mykit oss haffver varit mögeligit och kunnet stått till görendes) gerne befårdret och förhulpet H. K. både udi enn måtte och andre, så vääl med gifftermålshandell som och elliest. Och efter thet högbe:te vår käre sonn haffver taghet sigh thenne engelsche saachen så alffvarligen före och lated sigh thenn ort synnerligen för alle andre velbehage, så haffve vij H. K. och terudinnen, ändogh vij lijten förtröstningh på thet, som någet vist kunde vare, hafft haffve, gerne velet varit till vilie och terupå giort många beskickningar, som uten stoore bekåstningar icke heller haffver skee kunnet, och besynnerligen nu med thenn sidzste reese, ther vår käre sonn, her Johan, herttigh till Finlandt *etc.*, udi egen person terhäden forreest var *etc.* Och vilde vij ähn nu gerne vare högbe:te vår käre son her Erich ther udinnen förfärdeligh och behielpelighe, hvar thet stode upå thet,

som nogen visshet med sigh hade och oss kunde elliest vare drägligit, och thet icke med vår och tette rijcksens märckelige skade måtte tilgå, så ath vij och menige riket icke motte ther utöffver bliffve förblättede och förvarlösede och ther med kome på all som störste förderff och skade etc.

Och effter vij nu haffve förståt åff ten berättelse, som högbe:te vår käre son her Johann etc. om same engelsche saach ifrå sigh giffvit haffver, ath ther ähnn ingen synnerligh viss förtröstningh ähr på färde, utan allenest ath högbe:te vår käre son her Erich etc. skulle på et skådende och behagh förreese ther häden, så att ther ingen viss grund eller förvarningh ähr förhonden om same gifftermålshandell kan än dhå haffve nogen framgång eller icke, och vij tesligest förnummit haffve, att ten bekåstnet och täringh, som ther upå schulle göres, vilde falle oss och tette riket fast för svår och omögeligh, i thet ath vij schole effterlate högbe:te vår käre sonn her Erich etc. med sigh till ten engelsche reese till 40 tusend¹⁾ lödige marker söloff, för utan thet H. K. sielff kunde kåme åstad och menige landet ther till sameledes och förhielpendes vorde, hvilket sigh och till en stoor och märckeligh summe belöpe schulde;²⁾ icke heller her udinnen räckned ten umkåst, som med then skipzutredningh skee ville medt krutt, lod, profiant och fetalie, som Hans K. vilde med sigh haffve; så haffve vij tessligeste aff same vår käre sons, her Johans etc., berättelse förståt, ath om same gifftermålshandell fast ginge före sigh, schulle vij doch her utåff Sverige årligen underhålle högbe:te vår käre son udi Engeland till sigh och alt thet fälck, som H. K. ther med sigh hade med alle nödtårffter och förtäringer, och besynnerligen nu till tesz Gudt tecktes unne

¹⁾ I kanten är antecknad: 146,000. Textens 40 kan möjligen tolkas som 46.

²⁾ I kanten är antecknad: 100,000.

och förläne honom och drötningen arffvinger emellan sigh, som under 50,000 daler årligen icke vää skie kunde, hvilketh Calmarne eller Elffzbårgz lään icke eller skulle kunne föredrage eller räntte, som H. K. sigh till underhold haffver begärendes varit, om man ther elliest något skulle bygge och förbättre, som aff nödenne ähr, och göre Sverigis rijge ther åff ten tieniste, som behoff görss etc. Så haffve vij ther utöffver och förnummet, ath om vår käre son her Erich etc. till Engeland kome, då måtte dröthningen förähres med ståtliche clenodier och smycke, som under ethundrede tusende daler icke tyges kunne. Tesligeste schulle hennes råd med årlige pensioner underhålls, som sigh till 50,000 daler belöpe vill. Item om gifftermålshandeln bekome nogen framgongh, schulle dhå dröthningen tilseijes mårgongåffvor her åff Sverigis rijke årligen till 50,000 daler ath bekome, hvar Gudt förbiude högbe:te vår käre son uten arffvinge dödeligen affginge. Och befruchte nog, ath när högbe:te vår käre son för tenne handels schuld kome till Engelandt, at ther väl andre många höge och vichtigere conditioner schulle förefalle, som oss och tette rijghe odrägelige vilde vare ath ingå eller inryme, men huru mögelige och tesse för:ne äre, at vij och Sverigis rijche them schole kunne bevillige och effterlate, thet giffve vij högbe:te vår käre her söner sielffve till at döme om och annet årligit förståndigt fälk till at betäncke, som tette rijchsens förmögenhet och legenhet vete, besynnerligen effter vij nu i tesse förlidne tijder många andre store och dråplige utläggningar hafft haffve både för tenne för:ne engelske saachz skuld och thett gifftermåell, som med greffve Essart aff Ostfrijslandt skeedt ähr. Så tilstunder oss och ähnn nu svåre summår till at utlägge, för än the andre vår käre barn kunne förseedde varde etc. Och vilde thet sigh belöpe udi en summe, som her åff Sverige årligen schulle utgöres och till Engelandt, till thet mindste (om för:ne en-

gelsche saach ginge för sikh) till 150,000, halfft annet reese hundrede tusende, daler. Item then utredningh, som nu schulde skee, vill vare udi en summe 560,000, halff siette reese hundrede tusende, daler för uten skep, skytt, värier och andre nödtårffter, som på skepen ärhe etc. Och effter som vij äff högbe:te vår käre sonn her Erich etc. förståt haffve, är H. K. och begärendes at behålle the skep med alle teris tilbehöringer hoss sikh ter i Engelandt, som H. K. nu här aff rikket vilde med sikh utföre, till täss Hans Kerlighetz ärende kunde ther kome till något besluuth; item achtter och bruuke them och thet fälck, som H. K. på våre vägne schulle blijffve fölgactigt, emot kungen i Franckerijke eller andre the engelsches fiender etc.; så vele vij thet och haffve ställt till Hans K:tz och andre förståndige mendz betänckende, om alt tette kan vare oss och rikket så drägligit eller tilgörendes, eller och om thet är rådligit nu på tenne tijd (ther vij och våre saacher stå aldelis så blåtte och oförljichte både med the danske och städerne), [att vij] schole nu udi så måtte ytterligere förblätte oss både med fälck, skep, skytt, värier och andre nödtorffter och giffve tøm tilfalle, att the måtte något företage emoth oss och fulkompne theris onde upsåt, som the altijd haffve sikh föresatt, oss och tette rijke till at förderffve, som och till effventyrs något sådantt nu kan vare på färde och noget ondt emot oss beslutes på ten herredagh, som nu udi Danmarck står, ther te lybsches fulmechtige med många öffverster äre församlede och nogre greffver, thet oss med rätte och något betänckende giffve må. Och effter vij sameledes nu på tenne tijd haffve här i rikket en hoop fremmende och tyskt krigzfälck, kunne vij icke vete, hvad lijht man fulleligen till tem sethie kann, eller huru the ackte tage saakerne före, när the förnimme, att vij med vårt egit fälck, bäste skip och munitioner äre förblättede och värielööse, effter man och sådane farlige stycker til-

förende mycket höört och förstått haffve, som sigh både hoos kungen i Franckrijke, tesligiste andre potentater haffver tildraget, och vij utåff förfarenheten vääl vete, huru litiidt man sigh till thet fremmande krigzfälck kan förlate, besynnerligen ther man icke haffver öffverhonden med them. Hvad skade och farlighet thet och med sigh förer, att man sigh udi sådane svinne och farlige tider, som nu på färde ärhe, förblåtter och gör nödstält på ten deel, som man aldelis sielff åff nödene haffver och icke umbäre kan, ther om veet förståndigt fålck till at döme om. Så måtte man och besinne, huru sakerne stå med muschoviten och lifflenderne, och att vij en granne udi Liffland bekåmet haffve, nemplige kungens broder udi Dannemark, at vääl behoff ähr haffve på honom och hans förehaffvende någon åthvacht och tillsyn etc. Och ther Gud förbiude, att noget fientligt upåcome, schulle man tessligiste betänckie vår lägenhet, att vij nu icke förmåge tage oss sådant bekymber och stoort arbete upå, som vij väl tilförende giort haffve och sådane lägenheter högeligen kräffvie, och förtenschuld heller ther till trachte, att vij med nogen ytermere hielp och bijstond kunde förseede och undsatte varde, ähn ath förblåtte oss med thet litzle, som vij tilförende haffve, ther med menige rijcksens välfärd udi all som störste farlighet kan satt och förd bliffve, thenn vij doch gerne vilde förecome och förhindre, effter som vij och på Gudz och vårt konungelige ämbetes vegne plictige och skyllige äre at göre etc.

Och efftter thet är nu sameledes utropat enn openbar feidhe emellån Franckerijke och Engelandt, så ath kungen aff Hispanien och the burgundzske come och så till eventyrs the frantzer till undsethningh, så är till förmodendes, att både Franckrijke, Hispanien och alle Niidländer haffve giort en mechtigh krigzmacht till siöess emoth Engeland och Skåtland, så at ther skall icke mykit gåt eller säkerth vare ath come igenom och ind till En-

gelandt, utan högeligen tilbefruktendes, ath hög:beta vår käre sonn samtt alle the gode männ, som med H. K. kunde vare, måtte theröffver kome udi all som störste nöd och farlighet, och schulle thet dhå siden intid annorledis bliffve aff somme achtedt och uttydt, utan ath vij med föresatt mood och betenckende hade så afferdiget och bårtskyndet vår käre här son, till hvilketh hans broder och så mykit skulle hulpet haffve (effter som thet åff en partt kunde bliffve föregiffvit), på thet H. K. udi sådane farlighet och nööd komme schulle, och thenn andre hans broder inträdde udi hans städ till thenn rättighet, som H. K. tilkommer etc.; hvarföre synes oss storlige aff nödenne vare, ath man sådane farlige lägenheter vilde rätt ansee och besinne och icke begiffve sigh udi otijd udi fördärff och skade, utan oss syntes heller rådligit vare, att man ähnnu såge på nogen tijd legenheterne ahnn, till tess man kunde granneligen förfare, huru thenn påbegyntte feidhe med Engelandt, Franckrijke och Skotlandt sigh måtte begiffve, och icke tess minne ännu haffve visse bud in till Engeland till ath förnimme, hvar upå saacherne ther stå måtte, och hvar dröthningen och te engelsche äre noget väl benägne till tenne gifftermåls-handell med hög:beta vår käre son, dhå kunne the utåff tette förtugh ingen besväring haffve för sådane farlige lägenheter schuld, som nu ärhe på färde etc. Och äre vij elliest icke tilsinnes eller benegne ath late hög:beta vår käre son drage her åff landett, för ähn vij måtte förvete oss med H. K. och Hans Kärlighetz förvantter och slechtinger om teris råd och betenckende udi tenne hög:vichtige handell och alt ytermere tiltall, på thet at te frandelis icke skole med nogen foge haffve orsack till ath beskylle oss eller vår käre son her Johan etc. eller the andre Hans Kerlighetz bröder, om Gud förbiude att thet med H. K. annorledis ähnn vääl udi same handell och reese tilgå måtte etc.

Thette för:ne haffve vij utåff en faderligh trohier-
tedt välmeningh icke veleth högber:te vår kære her son
förhålle, och vele oss tesligiste försee, at H. K. udi lijke
måtte, som vij thet meent haffve och icke annorledis, vill
förstå och uptake och altid förhålle sigh emot oss såsom
en god och hörsam sonn, efftersom H. K. thet på Gudz
och naturens vegne plictigh ähr at göre. Vij vele oss
och hereffter som hertill som en good, trogen och gun-
stigh fader emot H. K. till at förhålle vete. Datum ut
supra.

Stockholm den 30 juli.

Öppet bref på ett jordbyte med Svante Sture.

Enligt en vidimerad afskrift, intagen i Åse härads renoverade dombok för den 3 nov.
1800 (Göta hofrätts arkiv).

Vi Gustaf *etc.* gjöre vetterligt, att vi af gunst och
nåd hafva undt och uplåtit, som vi ock härmed unna
och uplåta till ett häfdebyte denne oss älskelige vår tro-
man och öfverste secrete råd, herr Svante Sture till Hör-
ningsholm, fjärdeparten af Kilia måse, som han af kro-
nans allmänning inhägnadt hafver, samt med Rörholmen
och dess fiske derunder ligger, liggandes uti Åhse härad,
Leckö län och Vestgöthaland, för denne[?] Nygård, som
räntar 12 mark, liggande i Väne härad i Vestergöthland,
hvilket han hermed[?] vederlagdt hafver. Det våre fougdar
och alle andre, som för vår skuld vilja och skola gjöra
och låta, veta sig efterrätta, icke gjörandes förbemålde
herr Svante Sture heremot hinder, plats eller förfång.
Datum Stockholm den 30 juli 1560.

Under vårt secret.

Stockholm den 1 augusti.

Förläningsbref för hertig Magnus på uppräknade härad och socknar i Östergötland, Närke, Småland, Vestergötland och Dal.

Afskrift bland Heyrathskontrakt m. m. i Palmskiöldska afskriftsaml. i RA. Brevet är uppsatt efter samma formulär, som motsvarande bref för hertig Johan af den 7 sept. 1557 (se Gustaf I:s registratur, D. XXVII (1913): s. 145—154) med endast den skillnad, som förläningsens olikhet föranledt. De åt hertig Magnus förlänade härad och socknar uppräknas i samma ordning, som i Gustaf I:s testamente (se ofvan s. 543 ff). Jfr f. ö. Svenska riksdagsakter I (1888): s. 771 f.

Stockholm den 3 augusti.

Förläningsbref för Olof Jönsson på uppräknade gårdar i Kullings härad.

Enligt original i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligitt, atth vij aff synnerlig gunst och nåde, så och opå thet thenne vår tro tienere och landbofougte uthij Elffzborgz lään, Oloff Jönszonn, sig thesz fiteligere och troligere uthij samme sinn befalningh skall bruke och befinne lathe på vårt gagn och beste, haffve unt och förläntt, som vij och nu her medh unne och förläne honom (osz till en behagelig tiidh) thesze våre godz och gårder, som ähr enn gårdh Öffretorp, rentther smör tu [L]æ; Räffholm, rentther smör etth [L]æ; Näs, rentter smör halfftannadtt [L]æ, och Norrekleffholtte, rentther smör etth [L]æ, liggiandes i Norunge socknn i Kollensz häredtt i Vestergötland, qvitt och frij för alle utskylder, ther aff gåå böör. Ther vår fogter och alle andre, som för våre skuldh vele och skole göre och late, vette sigh effter rette, icke görendes för:ne Oloff Jönszonn her emot hinder, plattz eller förfong. Datum Stocholm 3 augusti anno etc. 60.

(Sigill.)

Stockholm den 4 augusti.

Förläningsbref för hertig Karl på uppräknade härad och socknar i Södermanland, Närke, Vestmanland, Vestergötland och Värmland.

Afskrift bland Heyrathskontrakt m. m. i Palmskiöldska afskriftsaml. i RA. Brevet är uppsatt efter samma formulär, som motsvarande bref för hertig Johan af den 7 sept. 1557 (se Gustaf I:s registratur, D. XXVII (1913): s. 145—154, och jfr ofvan s. 575). Härad och socknar uppräknas i samma ordning som i Gustaf I:s testamente (se ofvan s. 546 ff.). Jfr f. ö. Svenska riksdagsakter, 1 (1888): s. 771 f.

Stockholm den 5 augusti.

Vidimation och ratificering af den i Vesterås år 1544 antagna arfföreningen.

Enligt afskrift i Hogenskild Bielkes afskriftssamling (UB.), 2, fol. 580 (i bokens slut). Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 736 f.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt förr alle, eehvadh verdigheett, conditionn, stånd eller skickelse, som the kunne vare udi, som thette vorth kong:e breff och vidisse kann hände förekomme, att effter vij aff vor försthe ålder och begynnelse haffve altidh haft ett synnerligitt bevågh och kärleek thill thette riike Sverighe, vårth kere fädernesslandtt, och thett gerne velett förhjelpe och befordre (effter som vij thett sammaledis medh värckett och sielffve gerningerne nogh haffve bevisett och opo skine latidh) till god upvoxtt, förmerilse och all lyckaligh velfärdtt och thess skadhe och fördärff (so mykitt oss hafver stått thillgörendes) medh högxt e fliitth och umorgh förtagitt och förhindrett effter vår yterste för möghenheetth etc., så haffve vij thesligeste utaff samme bevågh och kerlegh vilet förhindre thett obeståndh, som udi regementedh her ij rikett frandelis ther aff förorsakes kunne (effter vor salige och dödelighe affgång), att mann ingenn ovissheett [*sic*] hade po thenn, som effter oss till

thenn konungzlige regeringh komme och succedere skulle, och thett så bestelth medh oss älskelige godhe männ och trogne undersåther, vårtth råådth, ridderskaap, adhell, clerkerij, bårghare, bönder och menighe ständer, atth de sandrechteligenn haffve ther till uthvaldh och kårett vår kere sånn, thenn högborne furste herr Erich, Sverigis, Göthis och ³Vendis etc. arffkonungh, att Hans Kärlichtht samptt Hans K:ttz effterkommende ächte mandzärffvinger thette riike, vårtth kere fädernesland, effter vårtt salighe afflidhende medh thenn kongl:e scepter och spiire skall styre och regere och vår stoll besittie, effter som thett breff um arfföreningenn, ther på er giffvitth, uthi alle sine punchter, conditioner och artickler utthryckelighenn förmelderr och medhgiffver, som er så lydendes ordh ifrå ordh och her effterföljer etc.¹⁾

— — — — —
 — — — — —

Hvarföre bekenne vij icke alleniste och tilstå, att vij högbe:te vor kere sonn her Erich etc. och hans effterkommende manzerffvinger udi sodanne mothe, som för:vitt, samptt högbe:te the andre vore kere söner och theris efterkommende manzerffvinger udi the fall, som förberörde äre, hafve förhulpitt och befordrett och ther oppo latidh sodanne förvaringh och förskrifningh gifve, som her nu förbemelth er, och att vi sodanne bref setth, hörth och för oss hafve lässe latidh, uthann vele thet sammaledis uthi alle sine clausuler po thet craftigeste, som thet nogen tidh med nogen rätt eller laagh kunne skee, confirmere, ratificere, bevillige, samtycke och efterlate, och bekreftige thett sammaledis medh vorth kongl:e secrett och egen hond her under skrifvitth. Datum opo vort kongl:e sloth Stocholm then femte dagh udi augusti monadh anno etc. 1560.

Gustaus.

¹⁾ Se Svenska riksdagsakter 1 (1887): s. 378—390.

Stockholm den 7 augusti.

Till Olof Simonsson och Olof Törnsson angående kläde till hingstridarne och stalldrängarne på Orreholmen.

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. RA.)

Vår gunst tillförne. Mage I vitta, Oluff Simunsson och Oluff Törnsson, att vij gunstiggenn hafve effter latitt vora hijnstaridare, som liga borlede på Oreholmen ther i Vestergötland, hundrade 4 alnar mesnisk, sammalees staldrengarna sommercledning och tijll såå manga personer, som teta ineläckta rigister utt vissar. Är för then skuld vor vijlie, att I latte vorra stalmestare på för:ne Oreholmen, Hans Vestgöte, become samme klede och then dell hann tijll staldrengernis kledning och them tienlig vara kann, enär hann te[r] oppa ford[r]andis vårdar. Vij vile, att I skule vara honom behielpelig ther i Elsborg att opkiöpa nockra flanker och körter och tem sedann medt varer affbetala, effter hvartt stycke kan göre skäll för. Ther I hafve eder effter retta. Dattum Stockholm 7 augusti anno 60.

Stockholm den 9 augusti.

Till Olof Simonsson och Olof Törnsson angående klädesförrådet i Elfsborg.

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. RA.)

Vor gunst tijllförande. Osz ähr tijll vijttandis vorde, Oluff Simunsson och Oluff Törnsson, att udi vor kamer i Elsborg är mera klede udi förråd, änn som I thett forvara kunde för rotter [och] annen ohyre. Så förundrar oss icki littitth, hvarförann I eren såå försommeligan och inte haffa latitt os ther om förstå eler hvatt

förrod ther finis oppa thene partsell och anitt mira, som os tijllkomer. Therföre villie vij eder hermed alverligenn befalette haffve, att I änn nuu latte os första, hvatt klede I haffvinn ter i förråd[h], attskiliandes hvart slag för sig mitt vidare och nodtroffitig (!) berättillsse, som ther till hörer, och måge I vore förtenete framdelis, ter legenheterne sig så begifve kunde, att skicke hitt op tijll Stockholm ena hop aa samme kledhe, epter thett her oppe tijll vortt folk myckitt behövis. The[t] I haffve eder alverliga effter att retta. Dattum Stockholm 9 augustij anno 1560.

Stockholm den 5 september.

Till Olof Törnnesson och Olof Simonsson angående utlämnande af kläde till Lars Bröms.

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. RA.)

Vor gunst tijll förne. Är vor vilie och befallning, Oluff Tornnessonn och Oluff Simunsson, att I late thenn[e] brevissare, vor tro ti[e]nere och ryttemestere Las Brims bekomme tijll the svinske rytters behof i Vestergöttlandh och hann i bef[a]ling haffve[r] sa myck[et] kläde hann tijll thenne 59 ars löning behoff [haffver], anamindes aff honom vjssso qu[i]ttens på samme kläde. Ther retter eder effter. Datum Stokholm 5 septembris anno 1560.

Stockholm den 7 september.

Till Olof Törnnesson och Olof Simonsson angående kläde åt Erik Gustafsson [Roos?].

Enligt Olof Simonssons längder 1560 på utländska varor. (Varuhushandl. RA.)

Vor gunst tijllförne. Vij haffve förstatt, Oluff Törnnessonn och Oluff Simunsson, att tett klede, som osz

älschelig Erick Göstaffsson för 3 år tijllkomber på sig och the karler, som han holler tijll vor och richsens tjänare, står honum ännu tijll backa, och effter han nu [med] vor kiere sönn, the[n] hogborne förste her Erick, Sverigis, Gödis och Vendis arffkonung, skall draga aff landitt, terföre er vor vilie och befallning, att I latte honum samme klede, nempligen tijll fiorten¹⁾ perszonner for huarth ar, obehindratth bekomme och som honom kan tienliga vara. Vittandis eder her effter retta. Datum Stockholm ten 7 septembris anno 1560.

Stockholm den 18 september.

Öppet bref på uppräknade gårdar för hospitalet i Viborg.

Enligt afskrift i Åkermarcks (adl. Leijonmarck) kopiebok å donationer, vol. I (KA.).

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij aff synnerlige gunst och nåde hafve undt och effterlätit, som vij och nu med thette vårt öpne breff unne och effterlätthe (oss till en behagelig tijd) till the fattigas underhåld och nödtorfft udi spetalen och siukestuffvene i Viborg thesse effter:ne gårdar och godz, som äre Lachtis, Toyka udi Mariaioki, Hemelejuu i Stunepohia och två gårdar i Alasomus, och ränte alle tillhopa råg och malt 9 pund 5^{1/2} span, haffra 3 [L] 5 marker, smör 6^{1/2} [L] 5, får 5 stycken, ull 2 [L] 2 marker, salt fisk 3 fjerdingar, tår iid 1 [L] 5, tör mörter 1000, tör nörs 9000, lius 20 stycken, att the them qvitte och frije måge behålla. Ther våre befallningzmän i för:ne Vijborgh och alle andre hafve sig effter att rätte, icke görendes för:ne the fattige eller thesas fullmyndige här emoth något hinder eller förfång. Stockholm den 18 septembris anno 1560.

¹⁾ Ordet, som i handskriften är förvanskadt och efter bokstafven måste läsas »hiert», är i Erik Gustafssons motsvarande qvitto skrifvet fjorte[n].

Utan ort och dag.

*Till borgmästare och råd i Reval angående Måns Jonssons
förebragta klagomål.*

Efter det mycket skadade originalet i Revals stadsarkiv.

Gustaff *etc.* Unsern gnedigen willen, wolweisse liebe besondern. Es hatt uns jegenwertiger brieffs zeiger, unser underthan Måns Jonson, cleglichen furbracht, wie er mit eijnem schief, darauf er etzlicher seiner wahren gehabt, sich nach der Narve zubegeben und dieselbien zuvorhandlen willens, und wiewol er keine wharen dorauf gehabet, so ime zustendigh, dadurch der reusse könnte gesterckt werden, lauts ingelegtes zettels, so er uns ubergeben lassen, auch ime gantz unbewust, ob andere schedtliche wharen oder kriegs rustungh in dem schieffe heimlich undergeschleiff, wie er sich derhalben nach auflage der rechte gepurlich zu purgiren thette erbitten, so wehren doch die euren zugefharen beide schief und gutt ohne unterscheidt weg gefuret und bisher im zu ewigem schaden, vorterb und unterganh behaltenn, mit underthenigster bitt wir [wolten] euch gnedigst — — —¹⁾ hierin unsere hulf, die weill die vorbottene gutter ohne sein wissen eingeschiefft und er pillich anderer leute, so derhalben verbrochen haben möchten, nit entgelten magh, auch die euren dem reussen, wie wir mit ime in unfriede stunden, vielmher an aller lei rustungk und victualien (wie wir euch mher mhall das genugsam erkleret) zuffur gethan, in gnaden nicht abschlagen. Ist derwegenn unser gnedigs begehren, ir wollet gedachtem unsernn underthan Måns Jonson uf sein ansuchen, so viell der eingelegte zettell ausweisset, wiederumb folgen lassen, in claglos machen und euch kegen im dermhassen hierin erzeigen,

¹⁾ Lakun.

wie ir euch und den euren bei unns gerne wiederfharen wollet, domit er dieser unser vhorshriefft sich genossen entpfinden möge, dan je unpillich das er das jenige entgelten solle, so andere vbrochen, und sonderlich so ime unwissent gewehsen. Doran [geschicht] was billich, recht und uns zu angenehm — — —¹⁾

(Sigill.)

Utanskrift: Den wolweissen unsern liebenn besondern, burgermeistern unnd radtmhannen der stadt Revel.²⁾

¹⁾ Slutet af breffvet borta.

²⁾ Senare anteckning på breffvets yttersida: Anno 60 den 2 septembris R.

TILLÄGG.

1. Bref från utvald konung Erik.

1559.

Kalmar den 10 januari.

Till konung Gustaf I infordradt betänkande angående den utrikespolitiska ställningen, särskildt förhållandet till Danmark, samt om försvarsväsendets ordnande.

Enligt afskrift i saml. Rådslag, RA. Jfr D. XXVIII (1914): s. 521, och ofvan, s. 24.

Thette rådslagh haffver jag latidt ställe um the farlige lägenheter, som Eders Kon:ge M:tt schriffver um och nu elliest höris utaff Danmarck, huru man sigh theremott förholle och skicke schall opå thett troligiste och flitigiste, och effter som jag haffver kunnett sakenn best forstå.

Jagh kann icke annett förnimme utaff the lägenheeter och tijdender, som mann nu hörer utaff Danmarck, Tyslandh och annerstedz, änn att the danske ännu icke mere änn tilförende haffve förglömdtt eller förlatidtt theris onde grundh, meningh och förehaffvende emott E. K. M:tt och Sverigis rijke, thett mann nogsamptt aff theris crönicke förnimme må, tesligeste utaff thett, att the haffve tilegnett sigh the tree croner, forstå kann, som the och dagligenn dagz här vedh grantzenn thett nogh opåskine lathe både medh roffverij, tiltastningh, hugh och slagh emott E. K. M:ttz undersåther och spodske och försmåde-

lige ordh opå alle the svenske, som ther drage egönom Danmarck etc. Och ähr förthenskuldh väll tilförmodendes (såsom E. K. M:tt och therum schriffver), att när the haffve tilfelle och lägenheett oss någett ondttil tilfoqe, varde the thett icke försummendes, och haffve the i mongh år (som E. K. M:tt väll veett) söcht ther till tilfalle och lägenheeter och haffve doch henne hertill icke kunnett bekomme. Så kann jagh ej heller tänckie, att the ännu någon rätt legenheett ther till haffve kunne, ähr icke heller thenn rätte tijdenn ähnn förhandenn, som the gärne såge, effter mann hörer thenn hoopenn, som ähr hoss frantzosen och printzenn, achte haffve någett förhänder emott the danske, så väll som emott Sverige, um thett krigh emellenn the två potentater kann bliffve stillet. Och går thett ruchtett mest utöffver allt Tyslandh, att så snart samme krigh kann bliffve stiltt, schall Sverige och Danmarck tage sikh till vare etc. Och schall jagh troo, att hertugenn aff Prydzenn haffver tagitt ther aff tilfalle att schriffve E. K. M:tt till um the lägenheter hann berörer. Lyde och samme tidender öffvereens medh Jacob Hendrickssons breff, hvilkett E. K. M:tt haffver migh tilskickett. Så haffver jagh och udi these dager bekommitt schriffvelse ifrå min fru mormoder, ther medh Hennes Kärlichett och sådanne lägenheter lather forstå, och förskicker jagh E. K. M:tt samme breff ödmiukeligenn tilhånde, och förnimmer mann, att ther är ju någett förhändenn i Tyslandh, som förhindrer the danske theris onde förehaffvende emott oss. Så ähr och thess föruthenn, thett the danske icke lithett hindrer, thett the haffve tagitt sikh före udi Lifflandh, i så motte att um rydzenn fåer öffverhändenn, schaffer hann väll kongenn i Danmarck på thenn sijde nogh till att göre. Ther och hermesterenn fåer någenn framgångh, schall honum heller föge behage, att kongenn haffver sikh så inlatidtt medh the lifflendske och hyllett them under sikh etc. Ytter-

ligere haffver jagh och förstätt, att kongenn i Danmarck haffver latidtt kalle thenn Peder Oxe in i landett igenn och haffver giortt enn förlijchningh medh honum, doch så att hann haffver giffvitt kongenn enn stoor summa penningar. Tesligeste ähr och sändtt budh utt effter Jeppe Tordssonn och andre flere, som ther äre rymbde utt, och vill kongenn gerne haffve them ther in i landett igenn, ändoch enn partt thett icke vele. Och utaff allt thette kann jagh icke annett besinne, uthann att the danskes saker icke ståå aldelis så väll, som the gärne såge.

Therføre våre icke orådeligitt (som E. K. M:tt schriffver), effter the danske nu haffve nogh till att skaffe medh andre, att vij och gjorde någett till sakenn. Och ther mann hade alle saker ferdige, så att mann kunne strax fulföliett medh värckett, kunne E. K. M:tt dhå förskieke ther inn enn legationn um the tree croner och alle andre besväringer, som här äre faldne, sijdenn E. K. M:tt var till taels medh kongenn i Danmarck vedh Grisbech, som kunne äskie ther opå enn endtlich svar, så att E. K. M:tt motte vederfares rätt och bliffve stältt tilfredz. Och schulle thett så skee, att thee schulle fordre svar innenn enn månedz tidh, opå thett the danske i midlertidh icke schole haffve rådth till att förstärckie sigh, och hvar mann ingenn behageligh svar innenn thess finge, vill mann dhå tänckie anners till sakenn, opå thett mann motte fåå höre, hvadh the vele svare thertill etc. Och hvar the vele finnes tråtziige, schulle mann thå medh machtth gripe them ann och göre them affbreck både till landh och vatnn, i hvadh motte mann kunde. Väre och gott, när man schulle haffve sådantt förhender, att mann sigh befitede att förlike sigh medh the tydske furster, som nu säijes vare i rustningh mott thesse rijker, så att the allenest hade till att skaffe medh the danske och inthett medh oss, och kunde mann sijdenn på både sijder tvinge them, opå thett the enn gångh motte läre kenne theris högmodh och enn

annen tidh vete haffve fördragh att göre spe och spott, öffvervårdh och orätt opå E. K. M:ttz och Sverigis inbyggere etc.

Menn effter vij ännu icke äre aldelis så ferdige och haffve ryttere, knechter, skytt, krutt, lodh, munitioner och befestninger vederrede, som thett behöffdes, therfore synes migh opå E. K. M:ttz nådige behagh rådeligitt vare, att mann nu i vinter opå nestkommendes sommer och frandelis lothe tilpynthe och tilrede göre alle krigznöd-torffter, så att mann icke obetäncht toge sakenn före och begynte någett, thett mann sidenn tileffventyrs kunne ångre, uthann att mann så motte begynnett, att mann kunde thett fulfölje och härdett udi ändenn. Imidertidh, medenn alltingh bliffve giorde tilrede, kunde mann fåå see, huru lägenheterne i Tyslandh sigh begiffve vele, och hvadh the emott Sverige eller Danmark företage vele, och sidenn alltingh vore färdige, kunne mann thå tage sakenn före, effter som förberördt ähr etc.

Så tyckes migh, opå E. K. M:ttz nådige behagh, thette effter:ne vare förnödenn framförätt att bestelle. Först effter E. K. M:ttz schriffver, att the lifflendske haffve åther på nytt tagitt opå rydzerne opå E. K. M:ttz strömer etc., therfore vore behoff, att the som sådant giortt haffve, motte bliffve therfore straffede, och att E. K. M:ttz ville sijdenn enskyllige sigh hos ryssenn, att sådant vore icke skedtt medh E. K. M:ttz veett och villije, opå thett att när mann schulle haffve någett annett förhänder emott the danske, att vij thå icke hade rydzenn oss opå halsenn på thenn annenn sijde etc. Våre och gott, att E. K. M:ttz lade sigh i handell medh hermesterenn och förskickede E. K. M:ttz sändebudh in till honum, the ther kunne giffve tilkenne, att E. K. M:ttz icke vore obenägen till att förhandle um fridh emellenn muschovitenn och honum, um hann thett aff E. K. M:ttz vore begärse, och E. K. M:ttz viste, att hann ville göre E. K. M:ttz hielp och

biståndh, när E. K. M:tt umträngde och thett aff honum begärede. Och schulle the ther hos föregiffve, att ther hann kunne komme till enn beständigh fredh, vore better, att hann icke ansåge enn lithenn skade, änn att hann tileffventyrs schulle miste altsammens etc. Och ther hann sådant bevilgede, kunde mann thå siidenn förskicke budh till storfurstenn och lathe förhandle medh honum ther um i så motte, att the lifflendske lathe sigh ångre, att the hade tagitt sigh före thett obeståndh emott honum och bodhe honum, att hann ville tage them till nådhenn och lathe falle sinn vrede emott them för E. K. M:ttz förbönn schuldh, och att the gärne vele bättre thett the emott honum brutidtt haffve. Och när sakenn kunde bliffve förlichtt them emellenn, kunde mann thå siidenn hitze hermesterenn in opå the danske och till thett minste komme honum till, att hann toge thett igenn, som kongenn ther i Lifflandh haffver tagitt honum ifrånn. Och schulle hann thertill icke vare obenägen, effter mann väll tänckie kann, att thett kongenn så medh våldh haffver trängtt sigh ther inn, schall icke vare honum myckett väll behageligitt. Vore och icke omögeligitt att beveke storfurstenn till fridh medh the lifflendske, effter hann nu haffver fåett ett stycke landh inn, när hann viste sigh thett uthan trätte fåå beholle etc. Så schulle tesligeste hermesterenn heller effterlathe honum ett stycke landh, effter hann haffver lithenn macht, förveett sigh icke heller myckinn hielp annerstedz och rydzenn nu haffver stoor framgångh ther i landett, och schulle änn tileffventyrs för E. K. M:ttz välvillighet skuldh ytterligere göre E. K. M:tt biståndh emott the danske etc.

Och effter thett ähr förmodendes, att the danske opå sinn sijde vinlegge sigh um förvantnus och biståndh både hos thenn romerske kejsereffter och andre flere etc., vore och förnödenn, att vij opå thenne siide oss befittede um någre furster och herrer att hylle till oss, hvilke vij kunne

förlathe oss till, effter tilbefructendes ähr, att vij medh vår svenske machtt allene emott heele theris anhangh för svage varde bliffvendes. Och vore thett så gott, att mann hade någre furster anthenn i förvantnuss eller bestellungh, änn att mann schulle haffve någre andre slette öffverster och ritmestere, effter the haffve både landh och folk the råde öffver och kunne, när the vele, medh enn hast bringe enn hoop folk tilväge och ther medh komme eenn till undsetningh, synnerligenn the som haffve theris landh och furstendöme uthe vedh siösidenn anthenn vedh Östre eller Vestresiönn, så att the icke allenest kunne förskaffe thett folk här inn, som the hölle E. K. M:tt, uthann att förfordre thett folk, E. K. M:tt elliest annerstedz lothe bestelle, medh enn frij pass egönom theris landh här in i rikett. Och synes migh these furster vare ther till belägligiste: hertigh Hendrich aff Brunsvijck, min morbroder hertigh Frantz aff Lowenburgh och greffvenn aff Oldenborgh. Ther mann och kunne bevege någre aff the furster, Simonn Wolder haffver berörtt um, ther till, kunne thett och vare nyttigt. Haffver jagh och förstätt, att hertigh Henrich ther till icke schall vare obenägenn, effter min fru mormoder och min tjänere Claudius haffver latidtt förstå, att hann ähr E. K. M:tt myckett välvilligh och haffver tilbuditt sikh emott E. K. M:tt, att hvadh E. K. M:tt hade behoff att lathe bestelle ther uthe, anthenn ett eller annett, vill hann ther till finnes benägenn. Medh hertigh Frantz kunde mann lathe handle vidh thett sätt jagh tilförende haffver giffvitt E. K. M:tt tilkenne. Greffvenn aff Oldenborgh kunne E. K. M:tt lote förhandle medh genom greffve Edzartt, effter hann är medh honum myckitt bekendh, och schulle E. K. M:tt väll bekomme honum udi E. K. M:ttz bestellingh för en lijdeligh pensionn, medenn hann haffver tilbuditt sikh tilförende udi E. K. M:ttz tjäniste, och kunne hann vare E. K. M:tt myckitt nyttigh, thy hann är the danske icke myckett

benägenn och haffver gott hör medh krigzfolk. The furster, Simonn Wolder haffver latidtt förstå um, kunne mann och vidh thett sätt beväge ther till, att E. K. M:tt nu till nestkommendes sommer ville lathe biude them här inn till bröllopz, och kunne mann thå vijdere handle medh them ther um, effter mann undertijdenn udi sådantt mere uträtter medh gott umgänge och vänligh tractionn, änn mann skulle göre medh monge penningar etc.

Mann kunne och väll lathe beställe någre andre gode öffverster och ritmestere ther uthe utaff thenn menige hoopenn (sijdenn mann hade förhandlett medh these furster och greffver), them man nu udi midlertijdh någett lideligitt varttgältt gåffve, opå thett, när mann framdelis hade folk behoff, kunde the thett medh enn hast förskaffe, och vore thett myckett bättre, att E. K. M:tt dhå lothe bestelle folkett in i rikett, när E. K. M:tt thett behöffde, och gåffve them enn tilbörligh lönn, änn att E. K. M:tt tilförende schulle holle myckett folck och ther medh försvage E. K. M:ttz rentecammer, och när thett umträngde, ville the samme doch lichväll haffve så stoor lönn som the andre. Haffver mann icke heller behoff att befruchte sigh, thett folkett opå thenn tidh, när behöffdes, icke schole komme här inn, när mann elliest tilförende (som förberörtt ähr) hade sådanne venner ther uthe både vidh siösiidenn och älliest etc.

Vijdere vore väll behoff, att mann befliede sigh um någre förtrogne karrer, som kunne vare i kongens i Danmarckz cantzlej, vidh hans skipzflotte, archelie, under rytterne, knechterne och elliest um kringh landett, bådhe här i Schåne, Blekungh, Hallandh och annerstedz, hvilke altidh schole giffve tilkenne, hvadh lägenheeter the kunne förfare, hvar the väre etc. Sameledis schulle mann och haffve någre i Tyslandh, som ther kunne følge krigett effter och udi lijke motte vare udi E. K. M:ttz tjäniste, giffvendes tilkenne um alle lägenheeter både i Tyslandh

och Danmarck. Så haffver jagh alrede någett vinlaggt migh ther um och vill migh ther um ännu ytterligere befijte, ther E. K. M:tt våre så behageligitt. Våre och gott, att E. K. M:tt ville befale them vidh thenn väsgötiske gräntzen, att the och thett göre vele, synnerligitt så myckett i Danmarck belanger etc.

Tesliges vore och för nödenn (um mann någett schulle haffve förhänder emott the danske), att mann lade sigh i handell medh thenn Pedher Oxe, Pedher Christiernsson och andre, som icke stå myckett väll medh kongenn (effter som jagh i sommers gaff E. K. M:tt ther um tilkenne), och lagede thett så, att mann hade ett hemeligitt förståndh medh them, och att the hulle opå thenne siidenn, opå thett att, när the hade tilfalle till, kunde the och giffve oss tilkenne någre tidender och lägenheter. Och ther så vidtt komme, att mann schulle göre ther ett intogh, att the thå gaffve sigh till E. K. M:ttz folk, till att ledsage them ther egönom landett och elliest vare them till hielp både medh ett och annett etc.

Thette är nu sagdt om the utländske saker, och ähr icke minne för nödenn, att och så um alle saker innenlandz måtte beställt bliffve. Och ähr först förnödenn, att mann schaffer sigh lydne, hörsamheett och troheett utaff alle ständer, hos bönder, köpstädzmänn, frelsissmänn, prester och öffver hele rijkett, opå thett (som E. K. M:tt och schriffver) icke någett förräderij här innenlandz utaff the danske må instungitt bliffve. Så kann thett väll skee, när E. K. M:tt sielff, eller hvem E. K. M:tt ther till förordne täckes, medh them handlede och taledes, förhörendes theris brister och clagemäll, och att them siidenn lagh och rätt vederfares måtte, så att herremendzfogter, E. K. M:tt och flere icke motte them öffver skääll och rätt betunge eller medh orätt besväre, ther till jagh opå min sijde gärne vill förtäncht vare etc.

Våre och gått, när mann nu såå medh menige mann

handlede och nu i midlertidh, medenn mann sigh tilreder, att mann iblandh annett them förehulle the danskes dygder, och huru the sigh emott thette rijkett förhollett haffve, latendes them föreläse thett präntt, som E. K. M:tt ther opå haffver utgå latidh, effter therudinnenn nogsamptt ther um bliffver förklarett, så att thenn menige mann och unge världh motte thess bätter läre känne them och sedenn altidh vette tage sigh till vare för themm etc.

E. K. M:tt haffver och offte befaledtt, att adelenn skytter, fougter och andre, som tiäne E. K. M:tt, schole skilije sigh utaff medh alle juter och mistenchte personer. Så ähr thett doch ännu icke allestedz skedtt, utan enn partt haffve allt för myckitt aff samme selskap. Therföre vore gott, att sådantt och motte ännu beställes, att alle the, som våre aff thett slagett, besynnerligenn the, som mann icke thäss bätter kende, bliffve medh foge hädenn förviste etc.

Sedenn thette våre besteltt, måtte mann och vinlegge sigh att tage någett mere folk i tjänistenn, och synes migh effter mitt ringe betänckende, att E. K. M:tt kunne holle mere folk medh ringere umkostnedh, när så besteltt bliffve, att E. K. M:tt lathe antage the dugeligiste karrer mann kunne finne, och sedenn the hade svorett E. K. M:tt och vore inschiffne i registrenn, att mann dhå låthe them bliffve hemme vidh sitt och gåffve them frij för hielpedagzvercker eller någett annett, som icke vore årlige utskyller, ehvadh som E. K. M:tt dhå syntes, doch så att the schole utgöre theris rätte skatt, som the äre vane och andre aff menige männ utgöre. Och förhoppis migh, att the ther till icke schole vare obenägne, effter the finge sittie hemme thess emellenn och bruke theris eigitt gagnn och haffve för:ne frijheeter ther hos. Vore och E. K. M:tt profiteligitt, att E. K. M:tt i midlertidh kunne spare penningerne och församledh någett tilhoope.

I lijke motte ähr och förnödenn (såsom E. K. M:tt

och schriffver), att mann enn hoop ryttere ännu antage måtte, och vill jagh ther um effter E. K. M:ttz befalningh beställe. Menn opå thett umkostenn icke måtte allenest hängie E. K. M:tt på halssenn, synes migh nyttigt vare, att adelenn måtte och någett göre till sakenn, och att the schole holle utaff theris förlänningar och frälse mere ryttere, änn the haffve hollitt tilförende, så allt thett foottfolk, som the nu holle, bliffve affslaget och två hester för hvarie 3 knechter i stadenn igenn motte holles eller och till thett minste enn häst för thvå knechter, så att rytterne ther egönom kunne bliffve thess flere etc.

Kunne mann och handle medh borgerne i alle städer, att för thett folk, som the äre vane att göre utt till foott, när feigde tiidh ähr, att the utgiorde i thenn stadh enn hoop klippere utt, och opå hvar aff them enn fultaginn kaar medh ett longtt röör och elliest ett sadlerör vidh sadelenn samptt andre värier, som ther tillhörde. Egönom thette kunne resigtygett och bliffve någett mere förstärcht. Och um thett änthå thertill någett fattis, skulle mann (effter som E. K. M:tt loott beställe i rydze-feigden) förskaffe sikh enn hoop utgärdis hester och sätte ther opå gode knechter medh longe röör, och kunne mann thermedh och göre fienderne stoortt affbräck etc.

Ähr och förnöden, att rytterne, bådhe E. K. M:ttz eigne hester, skytterne och adelens krigzfolk, våre väll utrustede medh gode harnisk, som våre skottfrij, och ther hos hade andre gode värier, thermedh the kunne vare belatne, och ther någre komme på mustringenn, som ther medh icke våre såväll försörgde, att the dhå motte bliffve utmustrede. Behöffves och väll, att knechterne hade gode rustninger och värie[r], ther nu i midlertidh schulle tiltäncht bliffve. Och opå thett man motte fåå see, huru bådhe ryttere och knechter äre utrustede, schulle folkett bliffve tilsagdtt ett halfftt ähr tilförende, att enn almeneligh mustringh skulle skee i hvar landzände, såå att

the i tidh kunne försörge sigh medh hvadh deell the schole opåholle, och sedenn kunne mann thå mustre först thenn ene landzändenn och så udi thenn andre etc.

Vill och vare behoff, att i tidh måtte tiltäncht bliffve um enn godh archelijmestere, som kunne haffve E. K. M:ttz skytt och munitioner under händer, när mann schulle drage för fienderne. Och kunne E. K. M:tt bruke ther till Göstaff Johansson (som E. K. M:tt tilförende hade achtettt thertill), Simon Tommessonn eller någenn annenn, hvem E. K. M:tt täckes etc. Och schulle the nu medh thett förste bliffve underviste, så att the kunne la the beställe patroner, lanterner, krytzlodh, stängelodh, kranevinder, hoffvetygh, allehände läder och annett hvadh till skyttenn lyder etc. Tesligeste skulle och bliffve tilpyntett sådanne redskap, ther mann kunne medh enn hast fåå skyttenn öffver åer, bergh, moratzer och käär, ther um mann kunne lathe handle medh Gilius byssegiutere, M. Jörenn eller någre andre, som ther haffve förståndh opå, att sådanne instrumentt måtte och bliffve gjorde, så att the vore färdige, när mann them behöffde.

Mätte och någett folk beställes till skantzgraffvere, hvilke mann kunde tage utaff the landzänder, ther thett svageste folk ähr, som icke tiäne att bruke i marckenn för fiänderne. Vill och ther till behöffves yxer, hacker, spader, järnnstänger och annett sådant mere, som bestyres schulle etc.

Sameledis vare och icke onyttigt (um mann någett schulle haffve förhänder medh the danske), att udi Vester götlandh måtte beställes enn godh vagenborgh, effter ther är ett slätt landh, så att mann kann väll bruke ther sådann vagenborgh och komme ther in i Hallandh, när mann så ville, och kunne E. K. M:tt handle medh M. Jörenn eller någenn annenn, som ville göre enn skampelunn, thenn mann kunne förschicke thitt nidh till Vester göth-

landh, ther effter the sedenn sådanne vagenborgh kunne göre lathe etc.

Schole och rödies väger här i Smålandh och Vester-götlandh, ther mann kunne drage fram medh folk och skytt inn i Danmarck. Först emellenn Vastene och Nörköpingh, thitt mann kunne före skyttenn medh skip, och sedenn öffver landh till Vastene och framdelis enn partt öffver Väter medh skuter och galleienn inn till Hioo, thädenn mann kunne före them till Elffzborgh eller anerstedz i Vestergötlandh, och schulle enn eller två väger rödies ther i landett, ther mann kunne komme medh samme skytt och folk in i Hallandh. Tesligeste schulle och rödies enn vägh ifrå Jöneköpingh genom Sunnerbo, thenn mann kunne drage medh the skytt, thiitt bleffve förskickede, och thett folk här aff Smålandh in i Schåne.

Effter mann schall och förmode, när mann sigh thette företager medh the danske, att the och täncke till att hemsöke oss igenn och tilfoge oss all schade och förderff etc., therfore vill vare förnödenn, att mann och täncker ther någett emott, så att mann her innenn landz lothe befeste slottenn och städerne, besynnerlige the som här ligge utt vidh grantzenn, som ähr Calmar slott och stadh, Cronebergh, Jöneköpingh och Elffzborgh, opå thett mann ther egönom hade tilfålle att stå them emott. Och effter ingenn befästningh ähr emellenn Cronebergh och Elffzborgh, vore väll förnödenn, att någenn platz måtte bliffve utsedh, som vore tiänligh till att befeste, och att ther måtte sedenn bliffve enn tilförordnedh, som opå samme fästningh kunne börre och fulborde. Så vill jagh opå minn sijde här nidre i thenne landzände hvadh som behoff görs lathe bestelle, och förseer migh, att the andre gode männ thett och görendes varde etc.

Mädenn thette nu så bestelles till landz, vore förnödenn, att och någett måtte bliffve tiltäncht till the nödtorffter, som tiäne till siös, och vill ther till behöffves

enn godh ameraell, som hade heele E. K. M:ttz skipzflotte udi sinn anttvordningh och schulle achte opå, att the schickeligenn bliffve förbygde och medh skytt och andre krigztilbehöringer tilpyntede, effter som sakenn kraffde, och så att the kunne vare brukelige emott fiänderne, när umträngde.

Thernest vore och för nöden, att borgerne i städerne framförått måtte bliffve tilsagde, att the i tidh förskaffede sikh inn i landett saltt, humble, clåde och annett så myckett, som the sielfve och menige almoge kunne hielpe sikh medh i trij åhr eller 4 tilgörendes.

Och när thette vore så allt bestått, schulle mann thå uppeholle alle skep och skuter, tesligeste skipzfolkett, bådhe adelens och borgernärs, så att the icke finge videre löpe till fremmende orther. Sidenn schulle mann läthe utt alle the skip, som våre tiänlige och mann kunne bruke till örligz, och lathe them ther till utruste, menn the andre skip och skuter, som ther till icke vore tiänlige, schulle mann thå bruke till att före fetalie medh etc.

Till thett sidste vill och behöffves, när ett sådant tagh bådhe till landh och vatnn schall företages, att mann thertill förveett sikh proviantt och annett, hvadh samme folk schall holles medh, och vore förthenskuldh nyttigt, att mann lothe förhandle medh städerne här i Östresiönn, att the vele göre tilförningh till lägrett bådhe medh ett och annett. Ther till schulle och förordnes någre örligzskipp, som samme fetalianer schulle värie och ledsage till lägrett, och schulle ther hos bliffve giffvitt knechterne så monge penningar, anthenn sex eller otte marck um månedenn, som the kunne holle sikh medh och köpe sikh fetalie före. Tesligeste schulle och på samme tijdh utöfver heele rijckett utgöres enn städtligh gärdh udi allehånde partzeler, bådhe rögh, kornn, miöll, maltt, ööll, bröd, humble, ost, kött, flesk, saltfisk, torfisk, saltt, ärther, grynn, lius, haffre, höö och halm etc. Therutaff schulle

först tages the partzeler, som äre tiänlige till att fetalie utt örligzskpeenn medh. The andre partzeler kunne komme till måtte annerstedz. Menn slottenn schole bespijses medh the partzeler, som äre på affvels och ladegårderna, bådhe medh spannemåle, booskap och annenn fetalie, och synnerligenn ifrå the gårder, som ligge någett när grantzernerne, opå thett att fienderne icke schole fåå tilfalle att tage thett bortt eller brännett upp, och mann sidenn inthett gagnn ther aff haffve schulle. När sådantt allt våre bestältt, kunne mann thå tage sakenn medh alffvar före, effter som förberördtt ähr, opå thett mann ene gångh motte fåå vette, um mann finge vare tilfredz eller icke, menn att mann någett heruthinnenn schulle förre haffve förhänder, änn thette så allt våre besteltt, synes migh icke vare rådeligitt etc.

Thette är mitt betänckende um thesse lägenheeter, som sigh begiffve emellenn the danske och oss svenske, och haffver jagh thett opå thett flitigiste och bäste, som jagh thett haffver kunnett förståå och begripe, stelle latidtt, bådhe huru theris grundh och meningh är emott oss, och hvadh vij oss utaff them schole förvänthe, så och hvadh lägenheeter the nu opå thenne tidh kunne haffve till att främie theris onde villije, sijdenn huru vij oss emott them förholle schole (när umträngde) bådhe innenn landhz och uthann, till landh och vatnn, både medh skytt, lodh, munitioner, befästninger och andre krigznödtorffter etc. Och beder jag ödmiukeligen, at E. K. Maj:t ville nådeligen hålle till gode, hure thette ställt ähr, och um jagh icke hafver kunnet så väl betenkt och öfverväget sachen, som thet väl behöfdes och nödtorfften kräffver, tessligeste at E. Kongl. Maj:t ville nådeligen vare tillfridz, at thet så i längden ställt ähr, effter jag thett kortere icke hafver kunnet författe etc. Ty hvadh häruthinnan icke ähr E. Kongl. Maj:t behageliget, vill jagh gärne förandre och förbättre. Hvadh E. Kongl. Maj:t och här

udi behager, vill jagh migh gärne effterrätte. Och när jagh E. Kongl. Maij:tz nådige meningh her um fåår vette, skall um alle deeler medh thet förste beställt blifve. Actum Calmarne 10 januarij anno etc. 59.

Ericus.

Örebro den 11 februari.

Till utvald konung Fredrik af Danmark med anledning af konung Kristiern III:s död.

Enligt original i danska riksarkivet.

Vår kärlich helssenn, medt hvadt mhere kärtt och gått vij förmåghe, altijdh tilförennde etc. Stormechtige, högborne furste, käre frände, vij haffve bekommitt Edhers Kärlichetz schriffvelsse, dateret på Kollinghuss thenn 11 januarij udi thette närvarendes åhr, och medh stor sorgh ther aff förstætt, att thenn stormechtighe furste, herr Christiann, Danmarcks, Norigis och Venndis etc. konungh, vår käre brodher, svåger och nabo, är opå ny åhrs dagh näst förledhenn E. K:tt ifrå skildh och egenum dödhenn aff thenne världh affsompnett. Såå kunne vij nogsampt tenckie, att E. K:tt sampt heele Danmarcks rijke är ther medh enn stoor sorgh och bedröffvelsse upåkommen, såsom thet oss och icke mindre bekymbrer och går till hier tedh, och såsom Gudh thenn alzmechtigeste lather oss komme udi sorgh och bedröffvelsse, såå veett hann och väll middell och utvägher oss till att frije ther utt ighenn, såsom och vij alle osz ther medh schole hugsvale och benöighe lathe etc. Hann värdiges och tröste och hugsvale allt bedröffvet hierte och giffve E. K:tt ett trösteligt tolemodh udi sådanne vedermodhe, som Gudh E. K:tt nu haffver upålagtt, och hadhe vij gärne önsket (hvar thett hadhe varidh Gudh såå behageligitt), att hög-

berte Kong:e Värde till Danmarck hadhe änn nu udhi många åhr mått leffvett, begge rijkerne till endrecht, roligheett och godh naborskap, såsom vij och inthet tviffle, att E. K:tt är ju vedh thett sinne och meningh, som Hans Kongelighe Värde var tilförenndhe etc. Och vete vij väll, att Kong:e M:tt till Sverighe, vår älskelige käre herr fadher, vardher sigh såå emott E. K:tt och Danmarcks rijkes inbyggere förhollendes, såsom thett sigh ther emott medh rättthe ägner och bör. Hvadt vår persoenn är belangendes, haffver E. K:tt sigh inthet till att tviffle, att vij ju altijdh vele lathe osz befinne vällvillighe och benägne till allt gått frendskap och naborskap, såå myckett vij förmåghe och osz står tillgörenndes. Thette vij E. K:tt till enn vänligh tröst och hugsvalelsse icke haffve veledh förholle, och vele E. K:tt härmedh udi thens alzmechtiges beskydd till all lycksaligh vällfärdh och ett fredsamppt och roligitt regemente altijdh vänlighenn haffve befalet etc. Datum Örebro then 11 februarij anno etc. 59.

Erich, medt Gudz nåde Sverigis, Götis och Venndis etc. utvaldh konungh,

E:s K:s kiäre frende

Ericus.

(Spår af sigill.)

Utanskrift: Stormechtige, högborne förste och herre, her Frederich, Danmarckis, Norigis, Gottis och Vendis etc. utvald konungh, hertigh udi Slessvijck, Holsten, Stormern och Ditmersken, greffve udi Oldenborgh och Delmenhorst etc. kärlichenn.

Vadstena den 14 mars.

Till utvald konung Fredrik af Danmark angående Jöran Heides i Köpenhamn quarhällna egendom.

Enligt original i danska riksarkivet.

Unser freuntlichen dienst unnd was wier mher liebes unnd guthes vormogen zuvhor. Hochgeborner furst, freuntlicher lieber ohem, es hatt unser diener unnd lieber getreuer Georg Haid inn underthenigkeit ahn uns gelangen unnd berichtenn lassenn, ob er wol etzlicher seiner guther halbenn, so er inn seinem abezuge hinder im zu Kopenhagenn gelassen, vorlengst einen fulmechtigen umb dieselbigenn anhero zu befurderenn constituiret. So wehrenn sie ime doch bisdaher nhu ins dritte jar nicht zuu handen kommen, sondern alda immer vorenthalten wordenn, unangesehenn das er seines wissens niemandt zuthuenn schuldigh, so sich desfals seiner guther mit fugenn anmassenn mochte, unnd weiln er auch nicht eigentlich erfarenn mogenn, ob durch seines fulmechtigen vorsaumnus oder sonstenn ander sperrung unnd vorhinderung sich die sachenn so lange bis auff diese zeit vortzogen, als wurde er nothwendig vorursachet gemelten seinen fulmechtigen in bestendigster form des rechtenn zu revocirenn unnd ahnn sein stadt wiederumb einen andernn seiner gelegenheit nach zue verordenenn, wie E. L. ferner aus eingelechter seiner supplicationnschrift freuntlich zu vernhemen etc., mit undertheniger bit, wier inen ahn E. L. hierauff derog[e]stalt vorschreibenn woltenn, domit gemeltem seinem fulmechtigen, welchenn er nhumales constituiren wurde, die guther uberraichet unnd ferner ahn inen verschafft werdenn mochten, welch sein underthenig bit, als wier vor zimlich erachtet unnd inen sonsten gern zum besten befurdert seyenn, so habenn

wier uns ime domit inn gnadenn behuelfflich zuerscheinen nicht uberigenn mogenn, unnd gelanget demnach hierauff ahnn E. L. unser freuntliche bitt, sie woltenn sich unsernn diener Georg Haiden unsernt halben inn allenn gnadenn, gunstenn unnd guther furderungk desfalls freuntlich empfolenn sein lassenn, unnd do jemandt in E. L. stadt Kopenhagenn seine guther durch arrest oder ander wege zur unpillikeit anhaltenn lassenn, die freuntliche vorsehung unnd bevelich thuen, domit sie ime durch seinenn fulmechtigenn ohnn weiter vorweilungk anhero [zu ha]ndenn vorschaffet, unnd er sich dieser unser vorbithlichenn schriffte genossenn zu berhumen habenn möchte. Das wollenn wier uns also zuu E. L. gentslich vorsehenn unnd gegenn dieselbige im gleichenn hinwiederumb freunthlich zu beschuldenn gewilligt sein. Unnd befelenn hiemit E. L. Godt dem almechtigen. Datum Vathstenn denn 14 martij anno etc. Lix:ten.

Erich, vonn Gotts gnadenn zu Schwedenn, der Gotthenn unnd Wenndenn etc. erwelter königk,

E. L. Vetter

Ericus.

(Spår af sigill.)

Utanskript: Dem grosmechtigen fursten, unserm freunthlichenn lieben ohem, hern Friderichen zu Denemarck, Norweden, der Wenden und Gotthenn erweltem könige, hertzogen zu Schlesewick, Holsten, Stormarn und Dethmarschen, graffen zu Oldenburgk und Delmenhorst.

Utan ort omkring den 26 mars.

Beställningsbref för en komponist.

Enligt afskrift i KA:s samling af kungl. bref.

Wijr Erich, van Gottes gnaden tho Sweden, der Gotten und Wenden erbkonningh, doen konth und bekennen hier mith offentlig, nach dem unser tegenwerdiger Johan Baston vor enem componisten tho dienen underdenich thogesacht, der gestalt das ær unser laut sinder ubergeben obligacion getrue holt und gewær tho sin försprägen[!], dar giegen sollen wir im tho jerligh underholt wi folget gnedich vorheijsen 4 hundert marc ortiger, en kledningh up sin person, 4 punth rogen, 6 punth malth, ij ossen, $\frac{1}{2}$ tunna ström[ming], 1 tunna botter, 1 tunna dorsk, $\frac{1}{2}$ t:na lax, $\frac{1}{2}$ tunna åll, 6 svinen, 6 skapen. Erkennen (?) unser sekret hier under gedrucht lassen. Geben in dem heligen osteren anno 1559.

Vadstena i slutet af mars.

Betänkande, afgifvet tillsammans med rådet, öfver uppgifna artiklar.

Riksregistr. 1559, fol. 32. Förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 646—651.

Stormechtigeste konung, aller nådigeste herre, vij haffve effter Eders Kong:e M:ttz villije och befallning samptt medt thenn högborne furste vår n[ådige] herre, hertigh Erich, varett tilltals och öffvervägett någre artickler, som försttt förnödenn vare vill, ath hähr ihnnrijkis tiltenckes måtte och i värckett bliffve fulfölgt, opå E. Kong:e M:ttz högste och nådige förbättringh korteligenn författett i siu artikler, som vij på thett underdånigeste giffve E. Kong:e M:tt her medt tilkenne.

Thenn förste um förstärckning här ihnnrijkis.

Thenn annen um befastninger.

Thenn tridie um församblingz platzer.

Thenn fiärde um almenninge herstrater.

Thenn fempte the, som ähre förordinerede till rå-
gången.

Then siätte um thett godtz, the räffvelske haffve ta-
gett ifrå rydtzerne.

Thenn siuende um thenn missive, som ähr stältt till
Ferdinando.

Till thett förste sigh till förstärcke medt mhere folk
och resigtygh, dhå vele vij hvar i sin stadh, som nu här
tilstädes ähre, ruste oss medt thett mässte folck till hästt,
som hvar kan förmå udi thesse trij eller fyre åhr, så
lenge man kan få see, hvad våre fiender haffve i sinnett
emott oss företage, och medt thett förste förschicke hög:te
Kong:e M:tt rätte och clare register både opå våre arff-
vegodz och cronenes lähnn, hvad hvar haffver till att up-
bäre, och vele vij utaff hvartt 150 marck åhrlige ränte
holle eenn välrustedt karll till hästt aff vårt arffvegodz,
menn aff cronenes lähnn schall holles aff 100 marck åhr-
lige ränte een gerustedt karll till hästt, så högtt som
hon kann förslå och värderes i penger, en span kornn
för en mark, ett [L]æ smör för två mark och ett fath järn
för halffottende marck ortiger, eller så dyrtt, som thett
här ihnnrijkis gälde kann, och inthett undentagendes aff
åhrlige ränten, uthan så mykitt, ath hvar kann holle sigh
medt på cronenes slott eller eigne gårdar etc. Så måtte
och någre uthschickes medt adelenn och frelssett öffver
heele rijkett här nu förhandle och beställe schole, så väll
the aff frelssett, som ähre udi Kong:e M:ttz tjänistt, som
alle andre, ther dhå hvar och een schall giffve tilkenne,
hure mykitt han åhrligen haffver up att bäre, både aff
arff och eigett och förläninger, och ther opå leffrere re-
gister ifrån sigh.

Till thett andre, någett vjrdere till ath betencke till flere befästninger, som nu medt thett förste måtte företages, synes oss på E. Kong:ge M:ttz nådige förbättring forsstt ville vare förnödenn vjrdere till ath fullfölge thenn befästning, som företagen ähr vedh Elffsborg, effter thett ähr hampnen och nykelen för alle thesse landzender till Vestersjönn och porten emellen Norige och Hallandt. Ther till måtte hiälpe the lähnn, som nu ther under ligge, undentagendes Väne härett, sammelunde och alle andre häreder utöffver allt Vestergötlandt, som icke göre någon hiälp eller arbete till andre befästninger till E. Kong:ge M:ttz slott och gårdar, hvilke och väl thett till kunne göres behoff, um thett elliestt någett snart skall gå för sigh etc. Hvar och byenn (som och väl förnöden ähr) schulle befästes, dhå måtte Elffsborgz borgere föreläggas, hure mykett the schole hiälpe till ath befäste, och seden late thesse förnempde häreder medh samptt adelenn och clärcker, knechter och andre, som ther nämost ähre och ther schole haffve mästt tilsöken, hvar effter sin ahnpartt hiälpe till medt. Så kunde mann och nu lathe tage på then befästning vedh Naglenesundh, effter thett ähr rätte strättedt emellen Daall, Vestergötland och Norige och elliestt eenn skönn och nyttig lägenhett, och ther under legges Daall, Vene härett och Åse härett etc.

Thernässtt vedh Jeneköpfung, effter ther alrede eenn godh begynnelsse ähr och ligger ther till medt beqvämlig nogh både för Östergötland, Smålandt, Vestergötland och Näricke och för eenn aff the starcke härsträtter egenum landett, ath thett måtte medh någre större machtth företages. Ther ähr och ingen obelägen orth till ath göre någon försambling udi för alle thesse för:ne landzender emott våre granner the danske eller hvadt opå kan komme etc. Vore och E. Kong:ge M:tt behageligitt, ath Vadstene borgere och menige Össtergötlandt medt alle ständers tilhiälp, som tilförende sagtt ähr, någett vjrdere

motte hiälpe till Vadstene stadtz befastning, opå thett ath menige landett, besynnerlige allt E. Kong:e M:ttz krigzfolck, ryttere och knechter, måtte kunne rycke här ihnn, när så kunde vare förnödenn, syntes oss thett icke vare onyttugt, ath ther måtte göres någett till i thenne tilkommendes sommer, så mykitt möjeligitt vore etc.

Så mykitt thenn tridie artichell belanger, hvar vij schulle haffve någre beläglige platzer ath göre någon försambling, hvar så förnödenn vore, syntes oss opå E. Kong:e M:ttz nådige och högre förbättring, ath ifrå Upland, Södermanneland, Näricke och Östergötlandh måtte församble sigh här udi Östergötland, Vadstene och Linköping; utaff Vestergötland, Vermeland och Daall måtte församble sigh vedh F[a]leköpungh, udi Smålandh udi the två städer Calmare och Jeneköpungh etc.

Och till these för:ne orther måtte man medt thett förste före eller elliestt, hure man kunne, lathe komme tijtt höö och andre nödtorfftige partzeler, så mykitt ther kunne finnes råd och ämpne till, som man kunne haffve någett begynne medt sådane församblingz underholl och förschaffe ther huusrum till, så att man och kunde åhr-ligen förbättre sådane tillåger, effter som dhå lägenheten tilsäger, och när tilfallett sigh så kunde begiffve, att mann medt hele hopen någett schulle företage emott fienderne, anthen emott Hallandt eller then norske sijden, dhå kunde man aff för:ne tre orther lägligest mötess och komme tilhope anthen i Jeneköping eller Faleköpung udi Vestergötlandt, effter som tijden och lägenheten sigh bäst tildrage, till hvilcken sijde, anthen then norske eller halandske, till att besökendes vare kunde etc.

Till thenn fiärde artichell vill vare förnödenn, att alle rätte hersträter och landtzväger ifrå Danmarck och uth medt grentzen genum Smålandt, Vestergötlandt (såsom the här effter förtecknade) måtte medt thett förste bliffve förkunneth och uthropett, och seden för[or]dne någre

gode knechter och för them eenn godh rothemestere eller två, som jämbligen kunne achte opå hvar vägh och vette, hvem ther drager up eller uth, och bliffve härutöffver någre fremende seden beslagne, at the icke före then rätte herstråten, dhå schulle the bliffve antastede till vijdere ransakning, och hvad honum siälff tilkomme, thett skulle vare rothemesteren och the andre knechter till prijs giffvitt. Hvar och någer uthlendisk eller ihnlendisk bleffve beslagen att uthføre ahnten häster eller andre förbudhne varer, schulle thett i lijke måtte, som för sagtt ähr, varde till prijs gifvitt och ähndhå böte till medt, effter som Kong:e M:ttz ordning ihne holler. Schulle och udi lijke måtte bliffve förkunneth, att alle andre vägfarende, så väll indlendske hoffmen, knechter och köpmänn, som uthlendsche, at the icke schole drage uthan vägebref eller passebord aff theris husbönder. Samme rothemestere schole och gifve Kong:e M:ttz heller andres befalningzmenn tilkenne, hvem som drage fram eller tilbake och hvadh tijdender eller lägenheter the kunne förnimme. Schole och fougterne haffve achtt och tilsynn medt them, att the icke misbrukede sin befalning anthen för girighet, gåffver, dryck eller annen försumelsse etc.

Rätte landzvägerne, som falle emellen grenzserne i Småland och Vestergötland, ähre nije.

I Smålandt.

Förste landtzväg ifrå Brömsbro och till Calmarne, ifrå Calmarne till Högzby och åth Vimmerby. Ther i Vimmerby grene sigh vägerne, then ene egenum Kijsze och till Linköpfung, then andre ifrå Vimmerby till Vesterwijk, till Eedz kyrcke och åth Troserum till Ringerum och till Söderköpungh.

Ifrå Affveskär.

Thenn andre landzvägen genum Kind härett till Växiö. Ther deele sigh vägerne, then ene åth Ekesiö, Sandsiö, Säby och så utöffver östre Holvägen, then an-

Ifrå Rothneby.

nen um Hiälsmyrdt, Svanerum, Jeneköpungh och så utöffver vestre Holvägen.

Ifrå Helsingborg¹⁾ och Eng-holmenn. Thenn tridie landzvägh um Marckeredt, Sunnerbo, fram um Värnemo och så till Jeneköpungh.

Ifrå Halmstadt. Thenn fierde landtzvägen fram um Råfftile udi Vasbo och åth Öre i Mo härett, så till Jeneköpingh.

Ifrå Vestergötlandt.

Ifrå Halmestadt. Thenn fempte um Gunnerpebro i Marck [*sic*] och så åth Bogesundt.

Ifrå Varberg. Then siätte landtzvägen åth Bergim i Marck och så åth Sexdre i Kindh och till Bogesundt.

Ifrå Varberg och Konungzbacken. Thenn siuende vägen ifrå Elffsborg till Partille, Hielssnäs och Ålingzåss; ther deeler sigh vägen, then ene åth Faleköpung, then annen åth Schare.

Ifrå Kungelle och Bahuss. Then ottende utöffver elfven vedh Gamblelöse och åth Naffven i Barne härett; ther deeler sigh vägen, then eene ått Faleköpung, then annen åth Lijdeköpungh.

Ifrå Malmstrandt i Norige och genum Daall. Then niende landtzvägen utöffver Naglemesundt egenum Väne härett och Åse härett, så åth Lijdeköpfung eller Schara etc.

Till thett fempte åhr opå Kong:e M:ttz nådige behagh bevogett, ath Nills Krumme till Örbehalm, Henrick Claesson till Chanchas, Oluff Persson till Biurum och Nils Persson till Rodha till att drage till rågongen, som nu i sommer holles schall emellenn Finlandt och Rydtzlandt, samptt een Kong:e M:ttz tjänere, hvilcken E. Kong:e M:tt befale täckis, ahnten Jacob Teitten eller någon annen.

Till thett siätte. Effter rydterne fastt trenge opå, att högbe:te E. Kong:e M:tt schall them vederlægge för thett godtz, som the siötiuffver ifrå them toge och aff Råffle uthschickede vore, synes för nöden vare, att udi högborne furstes, hertugh Johans nampnn för:ne råffvel-

¹⁾ I manuskriptet: Helsingfors.

sche medt alffvar måtte förmanes och tillschriffves, at the schole lathe rydzerne bekomme samme sitt godtz igenn, som the under E. Kong:e M:ttz landt mistt haffve, så framptt E. Kong:e M:tt och Hans F. N. schole icke förorsakes att tencke till andre väger, och hvar thett inthett kunne hiälpe, schulle dhå förhöres, hvar någett räffvelsktt godtz kunne upspörries och beslæes och arristerett bliffve, tesliges någre skeep medt godtz i siönn ahntastes, som man viste the räffvelske tillydde etc.

Till thett siuende ähr för gått ahnseett, att thett breff, som till Ferdinando stältt ähr, måtte medt thett försste bliffve förshickett therhadenn, och hvar the lijfflendske seden varde beschickendes E. Kong:e M:tt (som rychtett går) och varde begärendes någon hiälp, dhå kunne these orsaker giffves them före, att ther then romerske Key. M:tt samptt kongen i Pålandt medt flere herrer och furster vele lägge sigh i theris saak, att thett till fredh emellen muschoviten och them komme måtte, thå ville högbe:te Kong:e M:tt göre ther till, hvadt E. Kong:e M:tt mögeligit och oförviteligitt vare kann etc. Och hvar thett komme till någon stadge medt Lijfflandt, så att thett kunde bliffve fördraget emellen them och muschoviten, och the seden vele uthsättie något stycke landt till een underpantt för någre penger, kunde mann medt them dhå vijdere ther um handle, när så vijdte komme etc.

Kalmar den 21 april.

Beställningsbref för en fjädermakare.

Enligt afskrift i KA:s samling af kungl. bref. I Protocollon är samma bref dateradt den 16 januari.

Vij Eric, med Gudz nåde Svärigis, Götis och Vendis etc. utvald konung, göre vitterligit, at vij haffve tagit och anammet, som vij ock nu med thette vårt öpne breff

tage och anamme thenne Dominicus Duclusset uthi vår tjenst och beställing för en fiädermakare. Och skal han vare förplichtig såsom hans obligation och reversael videre uthtrycker och förmåler, vare Kong:e M:tt, vår käre her fader, oss och menige Svärigis rike huld, trogen och retrådlig och udi alle motte, lönligen och uppenbarligen, sökie, fordre och achte vårt och menige rikzens gagn och bäste, all schade och förderff (så mykit honom mest ähr mögeligit) hielpe til at varne, värije och affschaffe och, så mykit hans ämbete kräffver, sig fliteligen, troligen och oförsumeligen bruke och befinne låthe och ingelunde något udi sin konst eller ämbete för oss eller them, som vij til samme ämbetes undervisning och lärdom til honom förordnendes varde, fördölie. Thesligeste skal han icke heller haffva någon hemlig stempling eller taell med någre fremande, oss ovitterligit eller them, som vij haffve befalet at achte upå våre embetzmän. Och för hvar dags arbetis försumelse han bliffver befunnen med, skal utaff hans besoldning, cläde och fetalie så mykit ther emot affkortat varde, effter som på hvar dag udi räkningen löpe kan. Ther emot haffve vij loffvet och tillsagt honom til underhold och åhrlig besoldning, så lenge vij honom udi vår tjenst behöffve, penningar tuhundrade marc ortiger, en julclädning och sommarclädningh, theslikes udi fetalie, som her effterföljer, rogh tu pund, malt trij pund, oxen en, får tu, svin ett, smör en fiärding, sild en fiärding och torsk en halfftunne, och gick thenne hans bestälningis datum an um Michaelis anno etc. 58. Ther våre camererere och befallningsmän måge vethe sig effter rette. Datum Calmar then 21 aprilis anno 59.

Under vårt sechreth.

Kalmar den 6 maj.

Till fogden Anders Gustafsson i Allbo härad angående ett
torp i Stenbrohults socken.

Förut tryckt af C. C. Gjørwell i Den svenska Mercurius, Årg. 4: D. 1 (1758): s. 160.

Erich *etc.* Vår gunst tilförende. Vij giffve tigh tilkenne, Anders Göstafzson, att thenne breffvijsere Peder Håkensson i Verpeshult i Sternerilt (!) sochn haffver varidit her för oss och underdåneliga berettadt, att en, benempd Matz Mannesson, bygger honom och hans granner till förfong medt ett torpeställe, han haffver satt, och igen-täpt all fästig badhe till vatn och march; haffver och för:de breffvijsere giffvet tilkenne, att ther haffver varidit tolffmannasyn upå efter lagen, the ther haffve dömtt ogillt, at han ther bygge schall. Och hvar saken sigh så haffver, mhå tu säije the[n] Matz Manneson til, att han drager täden medt thet han bygt haffver medt thet förste. Ändoch han vårt breff haffver, att han thet upbyggie mhå, så förmeldes ther doch i dennem, att thet icke schall skee någon bolby till förfong. Thette tu så bestalle schallt. Datum Calmar 6 maij anno 59.

Utanskrift: Till vår trotjenere och fogte udi Ubo (!) häredt, Anders Göstafzson, gunstelig[en].

Kalmar den 10 maj.

Beställningsbref för en guldsmed.

Enligt afskrift i KA:s samling af kungl. bref. Brevet är affattadt efter samma formulär som ofvanst. beställning af den 21 april, till hvilket hänvisas i transnumerade delar. Samma bref är i Protokollon dateradt den 30 januari.

Vij Erick *etc.* göre veterligit, at vij haffve takit och anammett, som vij nu meth thetta vårt öpne breff taghe

och anname thenne Cornelius Wervije¹⁾ udi vår tienisth och bestallingh för enn gulsmeth, och schall hann vare förpli[c]htigh — — —. Ther emott haffve vij loffvat och tillsagtt honum till undherholdz, som her effther fölgher, rogh trij pundh, maltt trij pundh, oxer två, smör enn tunna, svijnn sex och enn hoffkledningh, och gick thenne hanss bestellingh datum ahn um Michaelis anno etc. 58. Ther våre cammererer och befallninghmän måghe vetta sigh efftherräthe etc. Datis Calmer thenn 10 maj anno 59.

Undher vårt sechret.

Kalmar den 30 maj.

Till utvald konung Fredrik af Danmark angående en dansk borgares gods, som bärgats vid ett skeppsbrott på Öland.

Enligt original i danska riksarkivet.

Vår venlich, kärlich helze, medt hvadh mher kærtt och gott som vij förmåge, tillförende etc. Stormectighe, högborne furste, vij haffve förstätt udaff E. K:heetz scriffvelze, att enn E. K:heetz bärgere udi Boensze haffver strandett under Ölandh och hans godtz schall vare arresteret, sammeledes att E. K:heet begärer thett han måtte bekämme sitth godz igen för enn skäligh bergherlönn. Theropå vele vij E. K:heet icke förhalle, att vij icke aldelis vette, huru samme sack sich haffver, uthan vele lathe förhöre medt våre fougter på Ölanddh therum. Hvadh ther kan bergett vare, både ancker, tågh och skepzredhscap, tesligeste och aff godzett, såå schall honom sådanth för E. K:heetz förbönn schyldh för enn skäligh bergerlönn blijffve effterlatedt, udi thet förhåpp att E. K:heet vill och så udi lijker måtte lathe Kong:e Ma:ttz vår käre her

¹⁾ I handskriften: wer Vije.

fadhers och våre undersåther bekämme then deell igen, såsom the i Danmarck mijsth haffve. Thet vele vij medt E. K:heet altjidth nåborligen och gerne förskylle. Her medt E. K:heet then alzmectigeste Gudh befalendes. Datum påå vårtt slott Calmarne 30 maij anno etc. 1559.

Erich medth Gudz nåde Sverigis, Göthis och Vendis etc. uttvald konungh

Ericus.

(Spår efter sigill.)

Utanskrift: se s. 598.

Stockholm den 10 juli.

Beställningsbref för en pärlstickare.

Enligt afskrift i KA:s samling af kungl. bref. Brevet är affattadt efter samma formulär, som ofvanst. beställning af den 21 april, till hvilket hänvisas i transsummerade delar.

Vij Erich *etc.* göre vitterligitt, att vij haffve tagett och annammet, som vij och nu medh thette vårt öpne bref taghe och annamme thenne Thomas Trahanns udi vår tienist och bestellingh för een perlestickere. Och skal han vare förplicktigh — — —. Ther emot haffve vij loffvet och tilsagdt honom til undherhold och åarligh besoldningh fyre hundrett mark ortiger och een hoffkledningh, thesliges till fetalie, som hereffter fölier, rogh tu pundh, maltt fyre pundh, oxe een, fåår ett stycke, svinn ett stycke, lax een f[j]erding, åel een f[j]erding, torsk 1 fjerding, ströming een halff tunne, smör een fjerding. Ther våre cammererere och befallningzmen måghe vethe sich efter rethe. Datum Stocholm 10 julij etc. 1559.

Under vårt secrett.

Stockholm den 12 juli.

Till drottning Elisabet af England angående hertig Johans beskickning.

Enligt originalet i Public Record Office, London.

Ericus, Dei gratia Suecorum, Gottorum Vandalorumque etc. designatus ac hereditarius rex, illustrissimæ iuxta ac potentissimæ principi ac dominæ, D. Elijsabethæ, Angliæ, Franciæ et Hybernæ reginæ, fidei defensatrici, nec non ecclesiæ anglicanæ a Deo supremo capiti, germanæ nostræ charissimæ, plurimam salutem, summam prosperitatem, et quicquid ad tranquillum regnum, florentem statum et gubernationem a Deo opt. maximo dari vel exoptari potest, precatur.

Beneficio maximi ac omnipotentis Dei, serenissima potentissimaque regina, ex presenti internuntio intellexi Tuam Serenitatem incolumem, sanam rerumque leto successu frui, quod utique sicut mihi incredibilem adfert letitiam, ita etiam summo desiderio et intimo affectu perpetuum et semper durabile exopto ad gloriam Dei, votum populi ac Tuæ Serenitatis utilitatem et foelicitatem. Preterea relatis his retulit et mihi prefatus internuntius fidelis, meus cubicularius, debita cum reverentia se exhibuisse litteras, quas idibus martij ad Tuam Serenitatem miseram, atque eas beningno animo a Tua Serenitate esse acceptas, Tuamque Serenitatem se vultu, voce, verbis ac gestibus eo pacto declarasse, ut omnino confidam eam benevolentia et amore me prosequi. Haec cum ab internuntio abunde sunt demonstrata, tum etiam ex literis mei perpetui legati suo testimonio mihi comprobata. Quapropter Serenitati Tuæ non modo summas gratias ex toto corde refero, verum et Tua Serenitas me ad æternum favorem et amorem reddit devinctum. Et cum hactenus

tam fideliter et perseveranter Tuam Serenitatem absque ulla certitudine de Tuæ Serenitatis voluntate dilexerim et veluti marmoreus a mea honesta fide non potui flecti, iam ultro citroque exeret [*sic*] se honestus affectus nec ullis adversitatibus aut impedimentis (postquam haec maxima indicia Tuæ Serenitatis benevolentiæ et amoris contigerunt) poterit avelli. Obnixè orans Serenitatem Tuam pro summo suo candore paucissimis scriptis suum animum, qualiter mihi sit affecta, velit aperire, ut eo certior de voluntate T:æ S:is reddar atque ab anxietatibus liberari, cor paululum erigere, rebus nostris melius providere et adversariorum conatum facilius refringere possim. Nam quantis conatibus his rebus refragari odiumque furore coniunctum evaginare studuerunt, id satis declarare nequeo, attamen ea fortuna non favente (Dei omnipotentis gratia fultus) [*sic*], ut omnia eis succederent pro voto, sed cum iam res ad meliorem statum rediere, vires eorum magis sunt attrite; propterea et melius, tutius et facilius bene incepta (auxiliante Deo) me perficere posse spero. Cumque prioribus in litteris pollicitus sum me missurum Tuæ Serenitati alterum legatum, qui ulterius cum Tua Serenitate tractare simulque omnia ratificare atque ad optatum mihi finem perduceret, mittam et iam quando responsum super haec accipero aliquem, qui plenariam in rebus agendi habeat potestatem, atque ut Tua Serenitas serio rem agi evidentius intelligat, iam se itiniri accinxit illustrissimus ac excellentissimus princeps et dominus, D. Johannes, dux Finlandiæ, frater et germanus meus dilectus, quem ad Tuam Serenitatem ablegavimus, ut omnia ista negotia agat et tractet eaque sicut a prioribus promissa in sua presentia ratificetur. Pro consiliarijs etiam sue ditis adiunxi strenuum et nobilem dominum Ste-nonem, baronem de Grefsnæs, clarissimumque et doctissimum virum Dionisium Burreum, perpetuum legatum et olim preceptorem meum fidelissimum, quos post fratrem

Tuæ Serenitati singulariter commendo, ut omnes freti Tuæ Serenitatis benevolentia et clementia eo citius mea negotia perficiendi et quid actum sit significandi quandoque mihi proficiscendum referendi facultatem habeant. Quod cum mihi certo constabit voluntatemque Tuæ Serenitatis desuper intellexero, nulla mora nihilque oberit, nec quodvis periculum prohibebit, quin mox per æquora, per maria, per arma, per tela, per medias acies hostium, si aliter venire prohibebor, ad Tuam Serenitatem me conferam, ea spe et confidentia, quod Serenitas Tua hanc meam fidem et diligentiam non improbabit. Deus optimus maximus conservet Tuam Serenitatem regnaque tua in vera religione, foelicitate et prosperitate omnium rerum nunc et in sempiternum. Datum in arce Holmensi 12 die julij anno salutis 1559.

Tuæ Serenitatis amantissimus Ericus.

Utanskrift: Illustrissimæ et potentissimæ principi ac dominæ, dominæ Elizabethæ, Angliæ, Franciæ et Hiberniæ reginæ, fidei defensatrici, nec non ecclesiæ anglicanæ a Deo supremo capiti, germanæ nostræ charissime.

Stockholm den 26 juli.

Till drottning Elisabet af England angående hertig Johans uppdrag.

Enligt originalet i Public Record Office, London.

Ericus, Dei gratia Suecorum, Gotthorum Vandalorumque etc. electus et hæreditarius rex, illustrissimæ serenissimæque principi, dominæ Elizabethæ, Angliæ, Franciæ Hijbarniæque reginæ, fidei defensatrici, germanæ suæ charissimæ, salutem, studium et benevolentiam, amorem perpetuum, lætos successus cum omnis foelicitatis incremento offert et comprecatur. Illustrissima serenissimaque

princeps, germana dilectissima, serenissimus potentissimus-
 que princeps ac dominus, dominus Gostauus, Dei gratia
 Suecorum, Gothorum Vandalorumque etc. rex, parens
 noster charissimus, serenissimum principem, dominum
 Iohannem, eadem gratia Finlandiæ ducem, fratrem nostrum
 non minus charissimum, in certis quibusdam negotijs et
 ijs sane, quæ antehac Serenitati Vestræ proposita fuerunt
 tam altis suæ quam nostro nomine, cui generosum ac
 nobilem dominum Stenonem Erici, baronem in Greffsnes,
 capitaneum Iencopensem, consiliarij loco adiunxit, ablegavit.
 Et quamvis nihil dubitarem fratrem et legatum nostrum
 sua præstantia, virtute et fide commendatissimum esse,
 Serenitati Vestræ nolumus tamen committere, quin eum
 magis etiam S. V. commendarem. Quapropter cum
 negotia hæc personam nostram præcipue attingant, roga-
 mus officiose et peramanter, ut prænominatum principem,
 fratrem nostrum charissimum, benigne audiat et verbis
 eius, quæ Regiæ M:tis et nostro nomine in certis illis et
 prius propositis causis hoc tempore protulerit, egerit,
 approbarit confirmaveritque, tanque nobis metipsis fidem
 habeat plenariam et indubiam, dein lætum optatumque
 responsum super ijs negotijs ad nos remittere dignetur,
 in quo Serenitas Vestra rem mutuo amore recompensan-
 dum præstiterit, quam denique summa benevolentia et
 perpetuis obsequijs erga Serenitatem Vestram demereri
 studebimus eamque diu prospere foeliciterque valere opta-
 mus. Datæ in arce Stockholmensi xxvi die julij a:o
 MDLIX:no.

Vestre Serenitatis amantissimus Ericus.

Utanskrift: Illustrissimæ serenissimæque principi, do-
 minæ Elizabethæ, Angliæ, Franciæ Hyberniciæque reginæ,
 fidei defensatrici, germanæ nostræ charissimæ.

Stockholm den 1 augusti.

*Till konung Fredrik II af Danmark angående inbjudningen
till hans förestående kröning.*

Original i danska riksarkivet, så godt som ordagrant lika med konung Gustafs bref af samma dag rörande samma ämne. Se ofvan s. 237. I Protokollon är samma bref dateradt den 30 juli.

Stockholm den 10 augusti.

Beställningsbref för en metallgjutare.

Enligt afskrift i KA:s samling af kungl. bref. Brevet är affattadt efter samma formulär som ofvanst. beställning af den 21 april, till hvilket hänvisas i transumerade delar.

Vij Erich *etc.* giöre vitthrligitt, att vij haffve tagitt och anamatth, som vij och nu med thetta vårt öpne breff tage och anamme thenne Marijnn Trunoll uti vår tienest och bestelningh, så att hann schall giute oss allehanda hvad vij haffve behoff bådhe utthåff gull, teszligeste aff silff, koppar och mäsinngh och thet förgylle. Och schall hann vara forpflichtig — — — Ther emott haffva vij låffvad och tillsagtt honom med enn dreng till underholl och årlig besolning fyrehundratth marc ortiger och en hoffclädningh, teszlijkie[s] utij fettallia, som her effthrföllier: rog fyre pundh, maltt fyre pund, oxe enn, fåår trij stycker, svijnn två, smör halff tunna, lax halff tunna, åll halff tunna, torsk halff tunna, strömingh ehnn tunna, och hälle honom frij qvicksilffver, allahande färge och kohll. Ther våre cammarrerare och befallningzmän måge vetha sig effther rättha. Datum Stocholm 10 augusti anno etc. 59.

Under vårt secret.

Stockholm den 15 augusti.

Till borgmästare och råd i Danzig angående anskaffandet af en skicklig läkare för botandet af brefskrifvarens iråkade sjukdom.

Enligt original i Danzigs statsarkiv.

Erich *etc.* Unsern gnedigen willen bevor, wolweise liebe besondern. Wir wollen euch gnediger meinung nicht vorhalten, das uns eine krankheit angestossen, welcher wir gerne mit der hulfe Gottes und radte gelerter leute in zeit furkommen wolten, und vor dismal mit dergleichen medicis, denen wir gentzlich trauen, nicht vorsehen. So seind wir berichtet, wie gelerte erfarne medici in euer stadt und dienst sein sollen, derhalben wir verursacht einen geschickten man an uns zuvorschreiben. Weiln aber gedachte doctores in eurem dienst und bestellung sein, haben wir keine sonder euer wissen hieher berufen wollen. Gesinnen und abegehren demnach gnedigst, ir wollet einen erfarnen medicum, an welchen wir sonderlich darumb geschrieben, uf sein anlangen sich an uns zu begeben einen monat oder ein wenig lenger gestadten und ime gute befurderung, damit er mit dem ersten fortkomen moge, erzeigen. Das seind wir gleichfals umb euch in gnaden zuerkennen geneigt. Gott bevolen. Datum Stockholm den 15 augusti a:o etc. 59.

Ericus.

Utanskrift: Den wolweisen unsern lieben besondern burgermeistern und radtmannen der stadt Dantzigk.¹⁾

(Sigill.)

¹⁾ Senare anteckning på brevet: Empf. 12 septembris anno 59.

Stockholm den 15 september.

Öppet bref för prästerna i Växjö stift angående klockarestomhemmanen och om vederlag för bortmistade landbönder.

Förnt tryckt »ex manuscripto fide digno in codice antiquo» af C. G. Södergren i Småländska archivet, D. 2 (1869): s. 132. Jfr Protokollon under samma dag.

Vij Erick *etc.* giöre vitterligitt, att effter vij förnimme, the[t] ther under uthi Vexjö stigt ähro ganske små giäld, ther medh presterne sigh icke väll behielppa kunne, therföre hafve vij till een behagellig tijd undt och effterlättit, som vij och nu medh thette vårtt öpne breff unne och effterlathe prästerna till hielp een aff clockara stommnar vid theras kyrkijor, lika som the them utaf Konunghl. Maij:tts vår käre her faders gunstiga tillåtelse her till haft hafver. Theszlikäst måge the upbära, hvad them tilförna utaf högbe:te Konunghl. Ma:tt ähr effterlättit i vederlaagh för de prästalandbönder the mist hafva, thet våre foguther och cammererare vetha sig effter retta, icke görandes them her uthinnan någon hinder eller förfångh. Datum Stocholm thenn 15 septembris anno 59.

Stockholm den 16 september.

Öppet bref för hospitalet i Växjö på spannmål till de fattiges underhåll och för domkyrkan därstädes till dess behof.

Förnt tryckt »ex codice per antiquo» af C. G. Södergren i Småländska archivet, D. 2 (1869): s. 144.

Vij Erick *etc.* göre vitterligit, att vij oss till een behagelig tijdh gunnsteligenn haffve undt och effterlathett,

thet vij och nu medh thetta vårtt öpne breff unne och effterlathe, årligenn i Vexiö till the fattige[s] underhåldh uthi Vexiö spettal spannemåll 5 pundaläster, hvilka the må annamma hooss the kyrkior uthi Albo, Kindavälz oc Nordvidinge härader etc. Sammaledes hafve vij effterlathett til domkyrkionnes behoff uthi för:de Vexiö årligen een pundaläst; ther våre foguther och cammererere velhe sigh effter rätta. Datum Stockholm den 16 septembris 1559.

Stockholm den 16 oktober.

Till konung Fredrik II af Danmark angående en gåfva af fyra hästar.

Enligt original i danska riksarkivet.

Vår venligh och kärlich helsen, medh hvad mhère kärt och gott udi vår machth och förmögenhet vare kan, E. K. V. medh then alzmectigeste Gudh tilförende etc. Stormectige konungh, käre frände, vij haffve bekommedt E. K. V. schriffvelsse, therudinnen E. K. V. aff oss kärlichen begärer, att vij E. K. V. medh ett par gode klippere undtsettie vilie. Så effter vij äre tillsijnes icke alleneste i sådanne rijnge saker, utan och jemvel medh thet, som mhère ähr, bevijsse E. K. V. vår godh vilie och venskap, när så behöffves och så myckit som vår machth och förmögenhet tilseger, therföre vele vij E. K. V. medh thenne E. K. V. tienere fyre klippere tilhonde förschicket haffve, begärendis, att samme vår ringe schenck E. K. V. kunde behage, effter vij på thenne tijdt icke haffve kundt så hastigt någre schönere bringe tilväge, och udi hvadh motte vij kunne elliest bevijsse E. K. V. vår venlighe tienist och naborligh vilie göre vij thet allestedz gärne. Befalendis E. K. V. her medh Gudh then alz-

mectigeste etc. Datum Stocholm then 16 octobris anno etc. 59.

Erich, medh Gudz nåde Sverigis, Göttis och Vendis etc. utvaldh konungh etc.,

E. K:s kiäre frende

Ericus.

(Spår af sigill.)

Utanskrift: se ofvan s. 598.

Stockholm den 6 november.

Öppet bref med bekräftelse på Kungl. Maj:ts donation af Åbo m. fl. län i Finland till hertig Johan.

Enligt afskrift i Hogenskild Bielkes afskriftssaml. (UB.), 2: s. 390. Efter en annan afskrift förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 770.

Vij Erich etc. giöre vitterligit, att effter then stormächtigiste furste och herre, her Gustaff, Sveriges, Göthes och Vändes etc. konungh, vår elskelige käre her fader, hafver aff faderligh kiärligheet undt, gifvidt och öfverantvardat den höghborne furste och herre, her Jahan, hertigh till Finlandh, vår kiäre broder, till H. K:tt, så och H. K:ttz lifz mandzarfvingar, till furstligit lhän och underholdh these effter:ne slott och lhään, Åbo, Kumogårdz, Ratzseborgz lhän och Ålanndh, effter som högbeite Konung:e Maj:ttz donationsbref therom förmäler och uttrycker, och H. K:tt aff oss begiäradt hafver, att vij förbeite Konung:e M:ttz bref för vår persson yterligare bekräftige och ratificere ville, så effter vij emott H. K:tt medh all broderligh kärleck och godh tilbenägenheet äro bevåghe, och effter vij förnummidt hafva, att H. K:tt sigh emott oss broderligen och kiärligen hafver förhollit och sigh udi våre saker trohiertadt och godhvilligh låthet befinne, synnerligh och för then troskap,

rättrådighet och hörsamheet, H. K:tt hafver Konng:e M:tt, vår kiäre her fader, her till bevist och ähn yterligare lofvat och tilsagdt, och icke h:te H. K. M:tt allene, uthan och jempnväll oss samt andre Sveriges rijkes efterkommande arffkonungar till att bethee och bevijsse, som vij och inthet tvifle, att H. K:tt sådant aldeles vill, må och kan, derföre hafve vij samma H. K:ttz begiäran i then motton icke velat afslå, uthan confirmere, bekräftige och ratificere, [som vij och nu medh detta vårt öpne bref confirmere, bekräftige och ratificere] förbe:de Konung:e M:ttz donation och ordineringsh uthi alle the punchter och artickler, ther uthinnan förmäles, så att H. K:tt och H. K:ttz lifzmandzarfvingar förbe:te slott och lhän medh alle uttskylder och rättigheter niute och till everdeligh äghe bruke och beholle må för sitt egidt godz och furstelige underholdh; doch medh sådan förordh och velckor, att hvadh som tilförenne uthi thenne handell emillan oss är vordet bevilgett och beslutidt, motte och effter the articklens inneholdh, them vij hvarannan öfverantvardat hafva, aldeles stadeligen och obrotzligen hollas, all falskheet och argelist undantagandes. Och thess till ythermere visse och stadhfästelse, att vij alfvarligen vele holla, hvadh som föreschrifvit står, lathe vij vitterligen hängie vårt secreet nedan för thette breff och medh egen hondh underschrifvit. Datum Stockholm then 6 novembris anno etc. 1559 etc.

[Stockholm den 6 november.]

Till hertig Johan angående den framtida ersättningen för dennes utlägg i England, om den livländska panthandeln och om vissa frågor rörande det finska hertigdömet.

Enligt det egenhändigt undertecknade, men odaterade originalet bland hertig Johans af Finland bref och handlingar (RA.). Af innehållet synes framgå, att skrifvelsen afgått samtidigt med föregående bref. Jfr dock nedan, s. 657, under den 14 augusti.

Svar till the framsette artickler, som then högborne furste och herre her Johan, hertigh til Finlandh, vår käre broder, äre anlangendis, upå hvilcke E. K:tt aff oss en berättelse och declaration begäredt haffver etc.

Till thet förste, såsom E. K:tt begärer varde försächerd, att hvar E. K:tt något mhère utleggendis varder udi then engelske legation, än som then summe sigh försträcker, hvilken E. K:tt utaff Kong:e M:tt vår käre her fader bekommedt haffver, um vij och ville hålle E. K:tt schadelöss och samme penningsumme betale, thertill kunne vij E. K:tt för svar icke förholle, att vij thertill väll benägne ähre, vele ochså therum beflijte oss, att E. K:tt en godh betalningh bekomme motte, och försee vij oss hoss Kong:e M:tt vår käre her fader så myckit kunne bringe till väge, att hvar E. K:tt någon ytterligere bekostningh herudinnen gjorde, varder Hans Kong:e M:tt thet E. K:tt väll uprättendis, effter samme handel Hans Kong:e M:tt och Sverigis rijke icke ringere än oss anlangendis ähr. Syntes oss förthenskuld godt vare, att effter E. K:tt medh sielffve huffudsaken nogsampt besväredt ähr, så att E. K:tt icke sielff kan udi alle måtte haffve acth och tilsyn på thet, som i så måtte utlades, att E. K:tt någre utaff våre tienere ther til brukede, the ther sampt medh E. K:ttz tienere viste holle emoth hvar annen visse och clare register och göre redhe före, hvar

udi samme penningar anlagde bliffve, på thet, när Hans Kong:e M:tt effter reckenskapens bevijsz um samme utgiffter såledis våre förvissedt, skulle Hans Kong:e M:tt teste snarere bevåges E. K:ttz utlagde summe betale. Men hvar Hans Kong:e M:tt herudinnen besvåredes, så vele vij thå udi eigen persson E. K:tt samme utlagde summe välvillegighen och gerne till godhe nöije betale, så snart vij utaff Gudz försyn till regimentedt antingen i Engelandh eller och her effter Kong:e M:ttz salige afflidhene (hvars lijff Gudh nådeligen lenge friste ville) komme motthe. Doch effter E. K:tt väll kan ansee, hvadh för bekostninger oss nu tilstunde, i thet vij oss udi alle motte till then engelske resse tilrusta skole, therföre begäre vij käriligen, att E. K:tt ville oss herudinnen udi midlertijdh broderligen haffve förskonedt, till tess Gudh techtes så laghe våre saker, att vij till bättre förmögenhet komme måtte, så vele vij, effter som förbemålt åhr, icke allenest sådant väll betale, uthen elliest E. K:tt bevijsse vår broderlige kärleek och tilbenegenhet, i hvad motte vij thet helst göre kunne.

Um then lifflendske handel E. K:tt begärer, att vij påfordre skole, haffve vij på thet troligeste oss befitedt, effter som vij E. K:tt thet tilförende loffvedt och tilsagt haffve. Och ändoch aff the lijflendske ingen videre påfordring um samme förstreckningh gjordh åhr, haffve vij doch icke veledt, att handlen therföre skulle bliffve tilbage, uthen effter vij haffve förståt, att then högvirdige herre, bispen aff Osenbrugge, medh the lifflendske bekendh åhr, i thet the tilförende hoss H. K:tt um förstrecningh anlangedt haffve, hvarföre vij och försåge oss, att H. K:tt någet hoss them i then saak uträtte kunne, haffve vij therföre medh störste flijtt vinlagt oss beveke H. K:tt ther till, att H. K:tt lijke som udi eigen persson sigh medh them udi handel inlathe ville och hemlighen medh them undersättie, att the än vjidere motthe besöke Kong:e

M:tt och för en summe penningar pantsättie Reffle eller någre andre slott, therudinnen H. K:tt bådhe Kong:e M:tt och oss loffvett och tilsagdt haffver sikh ingen mögeliqh flijth spare vele. Och effter man befructer, att the lijfflendske icke något aff theris landh borttsälie vele, haffver oss synts rådeligit vare, att H. K:tt sikh ther um ville befljtte och them ther till beveke, att the på 30 eller 40 åhrs tijdh samme slott och län för en summe penningar pantsätte ville. Och hvar thet så vidt komme, kunde man medh thidhen haffve tilfålle något vjrdere göre til saken. Hvdh nu H. K:tt herudinnen utrettendis varder, vele vij E. K:tt ther um framdelis förstendige, så snart vij ther um något beskedh bekommendis varder. Och haffve vij på thenne tijdh inghen bettere förtröstningh um för:de handel kommit till väge, till tess Gudh vill, att vij medh tijdhen nogre beqvemligere legheter bekomme kunne sådant vjrdere förfordre, ther um vij oss gärne beflite vele etc.

Såsom E. K:tt och begärer varde förvissedt, att hvar then lijfflenske handel ginge för sikh, om vij och samme landh och län medh alle theris jurisdictioner E. K:tt frijtt effterlathe vele, ther upå hadhe vij gärne E. K:tt och en vijss svar bekomme latidt, men effter handelen ännu til ingen endtligh beslut kommen är, försee vij oss E. K:tt på thenne tidh ingen synnerligh beskedh ther um skall kunne behöffve, til tess Gudh vil, at man framdelis någre visse förtröstningar bekomme kunde. Begäre förthenskuld E. K:tt ville udi midlertidh medh then beskedh sikh benöje lathe, ther um vij tilförende oss emellen muntlighen affhandledt haffve.

Vjrdere såsom E. K:tt begärer, att vij ratificere och stadfeste ville thet breff högbe:te vår käre fadher E. K:tt upå thet furstedöme i Finlandh giffvit haffver, ther upå förskicke vij E. K:tt här inneluckt vår öpne confirmations breff, begäre och ther hoss E. K:tt ville thet udi then

beste meningh förstå och anname, effter som vij och thet broderligen och käriligen meendt haffve.

Um then sochen Låppis E. K:tt begärer, att vij hoss Kong:e M:tt påfordre ville, att then E. K:tt motte bliffve effterlathen, haffve vij och så bestält och förskickedt E. K:ttz tienere Jachim Bulegrin ther upå ett öpedt breff tilhonde, att han till bergzbrukninghens behoff för:de sochn vederkennes skall.

Vij haffve och så effter E. K:ttz begären giffvit Kong:e M:tt tilkenne um Jachim Bulgrin och Nils Boije, att E. K:tt them tilbetrodtt haffver och befaledt, att the udi E. K:ttz fråvare i Finlandh på alle saker trolighen acthe och ther um bestelle skole, ther medh Hans Kong:e M:tt tilfridz ähr. Haffver förthenskund för någon tijdh sedhen afferdigedt honum, på thet han um alle saker bestelle kunne, som ther i Finland behöffves kunne. Datum ut in literis.

Ericus.

Nyköping den 8 (18?) november.

Till konung Gustaf I angående den politik, som lämpligen borde följas i Livland.

Förnt tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 3 (1863): s. 324—326, efter det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur.

Stormegtigeste konnungh, käre her fadher, Edhers Konngelige M:tt geffver jagh ödmiukeligen tiillkenne, att jagh i förgåår, som vaar then 16 [6?] novembris, bekom eth breff ifråå hermesterenn, hvilkett samma breffdragere, som medh Jachim Burwitz inkommen ähr, hade medh siigh och migh doch icke för öffverantvordett ähr, för änn nu sedann jagh vaar draghenn ifråå Stocholm. Såå förnimmer jagh honnom inthet annedth synneligh schriiffvee, utann hann begierer, thett jagh honnom för-

forderligh vara ville udi thenn saak hann hoss Edhers Konnglige Ma:tt haffver verffve latiidh, effter som Edhers Konng:e Ma:tt utaff samme hanns breff ytterligare förnimmandes varder, hvilkiitt jagh Eders Konngelige Ma:tt her inneluchtt tilschickar, och synes migh thett påå thenne tijdh icke mykijtt legligiitt vara, effter jagh nogsamptt utaff Oloff Larssonns muntelighe berättillsse, tesligiisth utaff the scriffvelser, som Jachim Burwitz infördtt och Eders Konng:e Ma:tt migh nu tilskickatt haffver, besijnne kann, att the vilkor, som the liiflenndzskæe nu föreslagett haffve, E. K. Ma:tt icke lijdelige vara kunne, i thett att thee upåå et åår eller tu begiere enn förstreckningh, och hvar the icke tess förinnann hade råådth samma summa betale, skulle E. K. Ma:tt haffve macht att taga ett slott eller tu tiill pannt och udi betalningh ighenn, hvilckiitt vilckor E. K. Ma:tt nu tess föruthann vell haffve. Sammalediis haffver jag förnummit, huru thee haffve tastedtt påå E. K. Ma:tt[z] undersåter och dochligväll icke tess mijndre begiere, att E. K. Ma:tt ville geffve them theriis fonnger lööss, män E. K. Ma:tz unndersåter vele the inthett förlosse, therutöffver förölåmpedt E. K. Ma:tt för Keijserliigt Ma:tt, hvilkiitt allt väll tilbörliigiitt vore, att thett ene gonge bliffve betalatt. Doch vetth jag icke bettere sädt ther til, änn som jag tilförennde giffvitt Oloff Larssonn tilkenne, nemplig att mann påå thenne tijdh vjssse them aff medh skickeligheet, tiill tess E. K. Ma:tt hade bettere författatt siigh. Och kunne E. K. Ma:tt såå geffva sackenn före, att E. K. Ma:t påå tesse vilckor, som the nu framsatth hade, icke kunne i någenn motte förstrecke them någott, utann hvar the ther thiill bevilige ville, at the upåå 30 eller 40 årss tiidh ville pannttsättie Sunnenborgh och Padis clöster medh alle the tilågher ther tilhöre, såå att E. K. Ma:tt icke för gåffve ut penningerne för änn E. K. Ma:tt annamade slotten, tesligest hvad E. K. Ma:tt i medler tiidh ther upåå förbättre de och bygge,

thett skulle och allt sammans betalas, när som huffvud summan utlagd bliffver. Udi sådann motto kunne mann besth bliffve aff medh them, och hade sedann hvar kenn romeschee keijssarenn eller någenn annenn inthet [*sic*] tilfelle til at seije, thett E. K. Ma:tt hade siigh icke nogsamptt emoth them tilbudett. Vååre thett och såå, att the bevilige samma conditiones, som E. K. Ma:tt them i såå motto föresatth hade, och Edhers Konngelige Ma:tt finnge samma sloth inn, hade E. K. Ma:tt tess bättre tilfelle tiill att tvinghe them, um thett Eders K. Ma:tt såå synntes, effther E. Kong. Ma:tt sådanna hampnner ther inne hadhe och enn footh udi theriis eigit lanndh. Såå haffver jagh och förståått, att Sunnärborgh väll såå fast åhr, att mann siigh ther för eenn hoop folck försvare kunne, och schäll ther vara gott tilfalle att påå enn kortt tiidh befäste både Padis¹⁾ och Sunnerborgh såå fast, att thee thett antinghenn seenth eller aldriig igenn tage skole. Hvar the och icke ville tesse conditioner anname, såå hade mann ånn thå råådth tiill någre andre utväghor i sakenn och sedann medh alffvar grijpe sakenn ann, leggienndis siig vijnn ther um påå thett hefftigeste betala them thenn skadha the E. K. Ma:ttz unndersätter tilfogatt haffver, och opåå thett E. K. Ma:tt motte haffva tess bettere macht att fulfölie sakenn och medh ryssenn väll försächret varde, vore thåå förnödenn, att mann förskickade enn legationn tiill storfurstenn och i såå motte förhandlade medh honnom, att hann ville vara tilfriidz, thett E. K. Ma:tt och såå motte taste the liiffenndzske ann, och att E. K. Ma:tt motte beholle, hvad såsom E. K. Ma:tt utaff them föröffre kunne. När som nu besteldt vore, och E. K. Ma:tt i såå motte ther um vor försächret, hade E. K. Ma:tt thåå råådth tiill att giör them affbreck. Datum Nyköpungh 8 novembris anno 59.

¹⁾ I källskriften: Padas.

Norrköping den 20 november.

*Till ordensmästaren Gotthard von Kettler angående begärd
låneförsträckning och villkoren för dess beviljande samt om
Joakim Horns färd till Narva.*

Enligt original i hertig Eriks brevväxling (Kungl. arkiv, RA.) Se Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 178, och jfr nedan, s. 682.

Wier Erich *etc.* entpieten den hochwirdigem fursten, unserm besonderm freundt, hern Gothart, des ritterlichen deutschens ordens meistern zu Lifflandt, unsern grus, freundschaftt, auch was wier sonst viell mehr liebs und guts zuthunde wissenn zuvornn. Hochwirdiger furst, besonder freundt, wier haben auss E. L. schreyben gantz ungerne vornomen, das dieselben neben den andern stenden zu Lifflandt in die grosse beschweringe des unfriedens dermassen gerathen, darumb wier von herzen wuntzschenn und bittenn, das Got der almechtige solches in ein bessers wandeln und schaffenn wolle.

Und das unss E. L. ersuchenn bey dem grossmechtigem fursten *etc.*, unserm freuntlichen hern vater, zu befoddern, damit E. L. uff eine bestimpte zeith mit einer summen geldes mochten entsaz werdenn, so haben wier an unserm vleis in deme nichts mangeln lassenn undt nunmehr vormerckt, das es einen furtgangk gewinnen moge, so ferne E. L. neben ihren radtsgebitigern in die eingeschlagene mittell, so E. L. aus Koniglicher Majestet schreyben zu ersehen habenn, willigen werdenn. Weiln dan solche mittell unsers erachtens uff billickeit gegrundet, so rathen wier treulich, das E. L. sich in deme nicht weigerlich stellen ader weiter nachdenckenn haben wollen, sondern sich hirauf mit dem forderlichstem erkleren, das Ko. M:t sehenn mogen, das E. L. solches mit ernste meynen.

Wier erachten auch, dass es nicht wenigk zutreglich

sein solte, do E. L. die vorsehunge theten, das dieses reichs inwonern ihre angehaltene schiffe und guter one beschwerunge wider zu handen gestellt würdenn, wie wier dan nicht zweiffeln, E. L. werden bey sich selbst ermesen und betrachten, was derselben gut und nutzlich sein moge. Warin wier E. L. und der lande zu Lifflandt bestes befoddern und gute freundschaft beweysenn können, wollen wier an uns nichts erwinden lassenn. Und bopheelenn E. L. Got dem almechtigen, der E. L. und den gantzen landen zur alter ruhe und friden vorhelffenn wolle. Geben zu Nurkoppingk den xx novembris des Lix:sten.

Ericus.

[Zettel:]

Wier können E. L. auch nicht bergen, das einer unsern diner, Jochim Horn, mit unsern gutern uff dreyen schuten nach der Narven abgefertiget, laut unserer kuntschaft, so wier ihme darüber geben, daselbest solche zu notturfft unser haushaltunge zu vorbeuten. Do der nun von E. L. ader der andern stende ihrem volcke ange-troffen, bitten wier freuntlich E. L. wollen fur sich selbst, auch andern nicht gestatten, dass der angehalten, sondern vil mehr mit radt und helff an unss gefoddert werden moge etc.

Utanskrift: Am hochwirdigenn furstenn, unserm besondern freunt, hern Gothart, des ritterlichen deutzches ordens meistern zu Lifflandt.

(Sigill.)

Norrköping den 22 november.

Öppet bref för Svante Sture att vara lagman i Småland.

Efter originalet, som vid tiden för afskriftens tagande tillh. arkivet på Sjö i Uppland.
I Protokollon är samma bref dateradt den 24 november.

Vij Erich *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerligh gunst och nådigh villie, såå och för hulskapp, troschapp och manschapp, som oss elskeligh Kong:e M:ttz, vår käre her faders troo mann och sechrete rådih, her Svantte Sture till Hörningzholm, Hans Ko. M:tt, oss och Sverigis rijke här till dagz trolighenn giordtt och bevijst haffver och änn yttermere här effther bevijssse mhå och schall, haffve undtt, tilbetrodtt och effterlatidh, som vij och nu medh thette vårth öpne breff unne, tilbetroo och förlihåne honum (till enn behageligh tijdh) lagmandzdömett udi Smålanndh, liche såsom salige framlidne her Månss Johanssønn till Broo thett i sijn lijffztijdh hafftt haffver, så att hann, effther som enn christeligh och uvildh lagmann eller domare ägner och bör, medh thenn fattighe som thenn rijke, thenn höghe som thenn låghe, rättvijslighenn handle och döme schall, effther som hann medh sijnn svorne edh sigh udi thenn mätthenn på Gudh och hans helighe ordh förplichtedtt haffver. Hvarföre biudhe vij edher, dannemänn alle, som udi för:de lagmandzdöme byggie och boo, att I anname för:de her Svantthe för edhers rätte lagmanndh, utgörenndes honum vällvillelighenn thenn rättigheett, som I eders lagmanndh skyllighe och plichtighe äre effther Sverigis beschreffne lagh, och såsom I tillförenndhe edhers lagmanndh sådanne rättigheett uttgiorddt haffve. Hann schall ther emott, som för:vitt ståer, förhielpe, att hvar och enn eblanndh edher mhåå schee och vederfares udhi alle mätthe, thett lagh och rättvijssse är, såsom hann thett för Gudh, Kong:e M:tt, oss och hvar christen mann tryggelighenn ansvare vill,

tesliges schall hann vare förplichtigh att göre oss och Sverigis rijke enn tilbörligh tienisth aff för:de lagmandz-döme. Datum Norköpungh thenn 22 novembris anno etc. 59.

Under vårtt sechrett.

(Sigill.)

Vadstena den 24 december.

Till Joachim Bulgrin angående förhållandena i Finland och om planerna på Livland.

Förut tryckt (under rubriken »Hertzog Erich an Jochim Barwitz») af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 47—51, efter det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur.

Vår gunst och nådiighe vilie tilförende etc. Vij haffve bekommit eders scriffvelsse, Jochim Bulgrinn, datteratt Aåboo thenn 19 novembriis, och ther utaff förnummit, huru udi vår käre her brodhers, hertug Johanns furstedöme udhi Finndlanndh tilståår. Sää är thett oss behageliigit, see och ge[r]nna, att I altiidh udi lijke motto udi Hanns K:ttz frååvare vele oss therum förstenndiige, opåå thett att, um ther något annerledes tilginge, änn som vij gernna såge och vår käre her brodher våre behageliigiitt, kunne vij dhå upåå H. K:ttz venngna, så mykijt oss ståår tilgiöranndis, medh råådth och dåådth hielpe edher att stelle Hanns K:ttz saker ther sammestadz udi rette igenn, tiill tess H. K:tt medh helsse och sundheet (thett Gudh unne) komme heem tillbaka igenn och sielff finge see um siitt bestee etc. Thernäst som I giffve tilkenne, att thenn gerdh, som utöffver hög:te vår käre her brodhers furstedöme udi nest förlidenn sommar ähr utgiord, schall än nu liggie til stedz ther i Findlannd, och begiere, att vij vele lagedt hoos Hanns Kon. Ma:tt, vår käre her fader, att samma gerdh motte fåå bliffva ther qvar i landett, såå vele vij gerna, nåär vij see till-

felle, oss ther um befiite och försee oss, att H. K. Ma:tt vääll skall vara ther med tilfridz, och när vij bekomme ther någonn svar upåå, vele vij geffva eder thett schriff-teligenn tilkenne etc. The trij skep I schriffve um, som väär käre her brodher tilhöre och I tiill nestkommandis väär tiill väärt behoff vele tilpynte lathe, thett ähr oss behageligitt, tesliigiisth thett I vele lathe bestyre någre flere skipp antenn hooss adeelenn eller borgarne ther udi Findlandh, hvilkee samptt medt the andre motte bliffve tilrede, när såå behoff giörs, thett see vij och gernna etc.

Vijdere hvad the legennhetter belanngar, som I lathe os förstå utaff Lijfflandh, haffve vij bekommit och begiere gunsteligen, att [I] udi liike motte altiid vele oss tilkenne giiffve, hvad tiender I bådhe ther ifråå och andre örther varde förnimmandes, opåå thett att, um oss gäffves någett tilfelle tiill att handle um thenn sak, som edher väll vetterliigiitt ähr, att väär kere her brodher ther samna stedz opåå begynnt haffver, vele vij all mögeligitt fijtt ther utinnan haffve ospa[r]tt. Effter vij (thett Gudh kenne) altiidh gerne såge, thett H. K:ttz gagnn motte bliffve fordredt och främiet och för väär personn (effther som vij H. K:tt loffvatt och tilsaugt haffvee och thenn förvanntning, som emillann H. K:tt och oss ähr, thett kreffver) altiidh oss ther um påå thet högste befiite etc. Och kunne vij edher gunsteligenn icke förholle, huru thenn liiffnendzske saack siigh haffver tildragt, siden doctor Rombertus drogh hedann, i såå motte att thenn tiidh hermesterenn icke bekom strax gode och behagelige svar och thenn tiidh hann upbödh Kong. Ma:tt, vår häre her fader, the slott och läänn (som I väll vette) tiill kiöpz, haffver hann inthet sedann vider lattit ther um handla, doch lichavell haffve vij thenn handell icke velett öffvergeffve, utann lagt oss vijnn om, att H. Kon. Ma:tt änn nu skulle lata ther um handla hooss hermester-

ren, och bleff thett förthennskuldh för någenn tiidh sedann udhi Stocholm såå öffvertalet, att bispen utaff Osenbrygge skulle haffva dragiitt ther hedenn och kommit samma handell tiill någenn beslutt, männ sedann hann icke bekom sådannt affskeijdh, som hann begierade och honnom behagade, bleff thåå samma handell förthennskuld tilbaka. Såå haffver hermesterenn doch icke slett velet öffvergiffve samma handell (änn doch hann haffver bekommit godh förtröstningh utaff kongen i Pälann, icke haffvandiis nu mehre behoff att sälie samma sloth och länn), utan lichavell genom Jacop Burwidz, thenn tiid vij vore udi Stocholm, upbudit Hanns K. Ma:tt them tiill pantt för enn summa penningar, och när vij thet förnumme, befitade vij oss nogsamptt, att Hanns K. Ma:tt siig udi samma handell ville inlatha. Doch kunne vij ther utinnann inthett fructbarligiit utrette och bekomme icke alenest ondh svar udi tesse ärennder och udi våre äghne saaker medh, såå att ther vaar dhåå ingen förtröstning opå färde, och motte för thenn skuldh draga thedenn medh obehageliige svaar opåå alle sijdor. Och änn doch vij oss tess förfogede, handlade vij lichavell med Oloff Larsson, Ezechias och för:ne Jacop Burwitz, att the samma handel hoos H. K. M:tt udi vår frävaree befordre ville, hvilkit the och loffvade siigh vele utrette. Vij vele oss doch thermed icke lata åtnöije, utann änn dhå yttermere, sedann vij vore kompne opåå väghen ifråå Hanns Kōng. M:tt, medh vår schriffvelsse solliciterede, att H. K. M:tt siigh ännu udi samma handell ville inlatha, menandes oss ther utinnan mere ther medt kunne uthrette änn dhå, när vij personligen tilstädz vore. Toge vij och tilfelle utaff ett hermostarens breff, thett oss var tilscriffvit, therudinnann hann begierer, att vi samma handell hoos H. K. M:tt förfordre ville. Såå bekomme vij ther påå tesse svar ifråå H. K. M:tt, att H. K. M:tt ville geffa hermostarenn sådanna affskeijdh, som vij H. K.

M:tt rådtth haffve, och förthennskuldh lott vij strax scriffva hermestarenn tiill, att hann ytterligare ville fordra opå thenn handdell, och att vij förmodde, thet han ther uppå behagelige svar bekomma skulle, och förskickte vij edher her medt copier både utaff vårtt råadslagh och hvad svar vij ther på bekomme, tesliigiist aff thett breff hermestarenn oss haffver tiilscriffviitt, och hvad förtröstningh vij gâffve honnom igenn tilhonnde. Sâå kunne vij edher her medt gunsteligen icke förholle, att vi doch förnimme nu, thett hermesteren haffver bekommit the svar utaff H. K. M:tt, som honnom icke mykijtt behagedt heller och vij förmodett haffve, och att samma handdell för thenn skuldh är endeliis affslaghenn, hvilkiitt vij icke gernne see, och kunne nu icke granneligen vetthe, hvad råadh vij tennckie skole samma handdell medh förfordre, eller huru vij skole stelle oss therutinnan, och kenne Gudh alzmechtiigh, att thett går oss mykit til hiertat, thett vår käre her brodhers saker udi H. K:ttz frâvare sâå schole bliffve försummade. Och effter I H. K:tt medh eedh och lyffte förvannte och H. K:ttz troo tiänere ähree, therföre är vår gunstige begierenn, att I vele oss meddeele edhers gode råd, huru vij samma handdell änn nu skole förtage, och synes oss rådelig vara, att um möijeligit vore att bringe till väghe utaff H. K:ttz furstedömee till enn 50,000 dalar, sâsom vij eder senest tiilscriffve, vore gotth, att I eder ther um beflitade, på thett mann motte någott giöre till sakenn, och um man än icke mere therföre bekomme, dhâå vore nyttigt, att man kunne lagett sâå, thett H. K:tt tiill thett minste motte fåå Sunnerborg unnder hennder, och tordee till äffvenntyrers skeep, att Kong. Ma:tt, vår käre her fader, skulle väll hielpe tiill sakenn medh, hvar Hanns K. M:tt förnumme, att Hanns Konngelige Ma:tt icke siälff skulle stå all umkostnedtt. Therföre såge vij gernna, att I eder ther um fliteligenn vindleggie vele och med thet aldra

förste, såsom vij och senest begierade, giffve oss tilkenne, hvad H. K:ttz upbördh kunne förmåå. Hvar ther och icke ähr såå mykijnn råådth, hvad synes eder thåå, skulle thett icke taga lagh, att man lathe hanndla medh någre aff städernne, thett vij hoss them bekomme såå monnge penningar, som vij upå för:ne Sunnenborg giffva kunde, um man them än interesse aff samma penningar tilseije skulle, upåå thett mann icke försumme thenn legennheett, nu är påå färde, och samma sack ännåå icke motte bliffva tillbaka etc.

Thette alltsammans vij eder påå thenne tiidh gunstligen haffve veledt giffve tilkenne och förvente svar tillbaka igenn, hvad edert betennckiande udi thenne sacken vara kann. Gudh eder befallandis. Datteratt Vastena 24 decembris anno etc. 59.

Olika orter januari—december.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

Protocoll öfver konungh Erichz svenske concepter, mådan han var furste, 1559.

Kalmar den 12 januari.

Till Marcus Klingsteen senda någhon till Betzberg, som der kan upsettia een godh jernhytta och hammar-smidia.

Till Jacob Thursson förskaffa Lars Erichsson, som H. F. N. till grufvefougde vedh Betzberg förordnat hafver, en godh skriffvare.

Till her Birge om förbudh på spanmåhls uthföring, ekehugning och ringa tillfördzel i sommar, till Calmar skedt ähr.

Svar på Lars Pedherssons skrifvelse om den befallning han aff H. K. M:t bekommit hafver antagha dugelige karlar i H. K. M:tz dienst till hest och hafva skytterne i Smoland uthi sin befallning.

Målare fullmacht och beställning för Dominicus Vorwilt.

Underhold för Jöns Krook i Fiskestadha uthi Veckelsång s[ochn] lenssmän.

Till Bengt skriffvare uthi Noreskogha leffverera Nils Birgesson på Chroneberg en hoop kätzler och gryther.

Kalmar den 14 januari.

Svar på Axel Erichssons skrifvelse om hans änskyllan för sin sons lengre hemma varelse och Nils Eskilssons afferdande till H. F. N:de.

Kalmar den 18 januari.

Till H. K. M:t om marggraff Hans till Kostrin hofftienare hit inkommelse medh breff till Jacob Bulg[r]ijn, några köpmäns, som hafva lidit skepzbrått, förfordran i Danmark och Caroli Demornaj hemkompst och förrettande uthi Tyskland.

Bergzfougde fullmacht för Lars Erichsson vedh Betzberg.

Breff för her Pedher i Myckleby, som hafver stort feel på sin syn, behålla geldet och hafva i sin stadh en cappellan.

Kalmar den 20 januari.

Till Joen skriffvare uthi Möre byggia för allehanda fisk.

Till Sverchil Simonsson förskaffa nedher i landet sådhana karlar, som kunna settia laxkaar, bruka strömingesköther om vintertidh och vinga medh kastenät.

Till Pavel Koberg om en karl, som kan byggia och bruka åhlefskie.

Friheet för hustru i Calmar för borgeligh tunga till behageligh tidh.

Till Nils Hundeberg om fiskeriet der vedh gården.

Till Nils Hundeberg förskicka alle timbermän, der vedh gården ähre, till Calmare slott.

Till her Steen förfogha [sig] till Vexiö att berådhsla medh H. F. N:de om the lägenheeter på färde ähr, der och H. F. N. vill hålla munstringen.

Kalmar den 22 januari.

Till her Steen förskicka up till H. K. M:t alle danske, som sikh der nedersatt hafve, att brukas för ladugårdz fougder och till de afbrende arff och eghne godzens besettning.

Till Ulff Pedhersson om en hoop danske, som dher vilia sikh nedhersettia, att förvisas till Upland eller aff landet.

Förskrift för välb. Velam Tysk småsven till Erich Oloffsson, som hafver gifvit sikh i echtenskap medh hans dotter, att han ville henne sin förre okyskheet och olydhno förlåtha.

Till Anders Biörnsson vedh Värnenäs gård leggia på svijn och fåår och om folar effter stodhen, ladhurs byggiande, förrådth på gödheboskap och fiedrers förvarning.

Till her Bengt om penningarnas leffverering för 1557 åhrs tijende spanmåhl.

Kalmar den 23 januari.¹⁾

Förbättring för M. Pedher Arvidi, scholmestaren, på hans underhåld.

Svar på Dionisij och Lars Cnutssons skrifvelse angående theres verff i Engeland och unsetting medh penningar.

¹⁾ Dessa bref äro (sannolikt felaktigt) i manuskriptet införda under 1558. Jfr Gust. I:s Reg., D. XXVIII: s. 552, noten.

Kalmar den 24 januari.

Carduanmakare bestelling för Thommos Andres.

Persmåla den 24 januari.

Till Bengt Bagge handla medh almoghen om någhre uthgerdz klippare till hastighe reesande poster vedh vägherne hållas.

Kronoberg den 28 januari.

Breff för fru Malin till Berqvara niutha femptijo aff sine landbönder frij för dagzverken till Chronobergz gård. Snidkare bestelling för Morten Friderich.

Till Claes Christersson vara Seffredh Jönsson behielpegh bekomma uthi Finland legefolck till H. F. N. slott och gårdar.

Kronoberg den 30 januari.

Breff för Seffredh Jönsson på halfparten aff booskapen och annat bohagh, som her Lars i Glöminge för hoor förbrutit hafver.

Till Gorius Holst för Morthen i Fagereek att komma en klädhning.

Vadstena den 2 februari.

Till Nils Birgesson på Chronoberg lefverera till Calmar oxar och annan fetalie till folckzens underhåld.

Förläningsbreff för Jon skrifvare till Barkestorp på heradzhöffdingedöme och prebende landbönder.

Till hert. N. N. uthi Danmark han ville hielpa svenske undersåther, som hafva lidhit skepzbrott vedh dhe landzändar han förestår, till deres godz, som aff dhe danske bergat ähr.

Utan ort den 3 februari.

Förbettring för her Måns, scholmestaren i Vexiö, på underhållet för 1559.

Örebro den 6 februari.

Till Anders Seffredhsson försöria aff slottet uthi Stockholm några H. F. N:es tienare, dem H. F. N. för åth dit förskickar.

Örebro den 7 februari.

Till Germund Svensson tillseja Lasse Stum, att han uppeholler vedhergälla then orett, någre danske honom tillfoghat hafva, till vidhare beskedh ifrån H. K. M:t eller H. F. N:de.

Till Bengt Bagge om fiskerij.

Örebro den 8 februari.

Till Nils Pedhersson låtha upläsa det exemplar för menighe man i Smoland, som H. F. N. honom her medh tillskickar och H. K. M:t hafver låtit ställa emoot the danskes lögnachtighe föregiffvande.

Till Nils Birgesson om fiskerij och uthi alla åher byggia för fisk.

Örebro den 9 februari.

Till Germund, Joen och Abel etc. vara Lasse Stum behielpelighe hylla till H. K. M:tz dienst hans brodher och andre dugelighe karar i Blekunge, synnerligh en bonde, som pläghar göra dhe svenska godt, och åhrlighen komma till Calmar.

Örebro den 11 februari.

Till Nils Birgesson vedh Chroneberg hylla någre danske aff Halland på H. F. N. sidha.

Motala den 15 februari.

Till Germund Svensson icke tillstedhia uthi Calmar-sund spanmähl utföras.

Motala den 16 februari.

Till Kort såghare förfogha sigh till Smoland och undervisa fougderne, huru the skole låtha byggia för åhl och annan fisk.

Vadstena den 17 februari.

Till Erich Mattsson om dravante klådheres förfärd[ig]ande.

Vadstena den 20 februari.

Till Christer Pedhersson hafva acht på resande man genom landet och om tvenne förrymde af landet.

Till Erich Mattsson om salts förtrytande, i Calmar ähr liggiande.

Vadstena den 25 februari.

Till Bengt Bagge och flere fougder uthi Smoland om miöl- och såghqvarnars opsettiande, der lägenheet finnes.

Till Christer Pedhersson vedherkennas fiskerijen.

Vadstena den 28 februari.

Till Lars Jönsson förfara på Öland, om man aff kerr, som stå fulla medh vatn, kan göra fiske siögar eller (om vatnet kan uthsleppas) eng.

Till N. N. antagha dugelighe karlar uthi tiensten.

Svar på Abel Palms skrifvelse om tidhender i Vexiö marknadht hafva vanckat, medh befallning han sigh altidh hemma på Calmar förhåller.

Vadstena den 1 mars.

Svar på Erich Mattssons skrifvelse om folckets aflöning, ryttare och knechters munstring, register på krigzfolcket och hoffolcket.

Vadstena den 4 mars.

Till Germund Svensson och Gorius Holst betala Gotskalck timbermans [*sic*] i Lubeck för thet godz H. F. N. af honom i höstas anammadhe.

Vadstena den 7 mars.

Till städherne nedhre i landet om landzkööp.

Till Germund Svensson på Calmar senda en skutha uthi sillfiske in uthi Belt under dhen Oldenburgiske sidha.

Vadstena den 11 mars.

Till Christer Pedhersson senda till H. F. N. register öfver det han hafver bekommit aff förbudhne partzeler, som ärnadhe ähre att uthföras till de danske, och för sådhant sitt omaak aff sådhant behålla halfparten.

Till Germund Svensson lefverera Nils Birgesson på Chroneberg hampa, såsom och tagha der aff till skepen.

Till Germund Svensson leffverera Staffan Dan sin resterande löön, etthundradt och sexton mark.

Svar på Nijls Birgessons skrifvelse om fiskerijt vedh Chroneberg, hampa, tijdens förselliande för 1 daler tunnen, fougde till Eknaholm och tidhender ifrå Danmark.

Vadstena den 13 mars.

Till Pedher Månsson låtha Ingemar Svensson i Glasshult behålla thet torpet han aff ödhesmark uptaghit hafver, om thet icke ähr någhon bolby förnär.

Vadstena den 15 mars.

Till Hindrich cammarsven oförsummelighen begifva sigh up till H. F. N. medh H. F. N:des klädher.

Till Germund Svensson och Erich Mattsson förese
Pädher Gunnarsson medh borgelägh, som hafver recht
H. F. N. hand på två hestar.

Vadstena den 19 mars.

Till Jon skriffvare, huruledhes han skall förhindra
dhe danske drifva landzkööp och tierebrenning.

Till Germund Svensson senda i fiskie och intet för-
bytha någhon spanmähl i fisk och förhöra medh Moritz
Franch, som biudher sigh uthi H. F. N. tienst, hvadh
han begärer till löön, och huru längi han vill tiena.

Vadstena den 20 mars.

Till Jacob Horn leffverera ifrån sigh hampan, han
uthi Calmar liggiandes hafver.

Vadstena den 22 mars.

Svar på Axell Erichssons skrifvelse om tvenne drå-
pare.

Till Lars Erichsson låtha Anders och hans modher
sittia odrifne på det godz dhe bruka.

Vadstena den 23 mars.

Till Germund Svensson beflitha sigh om tidhender
ifrån Danmark och andra orter och förhindra dhe danske
dragha öfver grentzen att upköpa varor.

Till Germund Svensson för Göstaf Johansson till
Hagha, som H. K. M:t hafver afferdat medh några verff
till Tyskland, om förfordring på resan medh skeep ifrån
Calmar, höö och korn och andre nödhörffter.

Till Hindrich cammarsven förfärdigha sine register
öfver thet han upburit och aff köpsvenner fångit hafver.

Till Germund Svensson om miöblandning och bijgårdz
uprettande uthi Möre.

Till Germund Svensson och Erich Mattsson leggia dhe hestar, Axell Erichsson sin son Johan skenckt hafver, till borglaghe.

Qvittentz H. F. N. hafva anammat på Vastena 3918¹/₂ st. och en ort, som H. K. M:t honom skenckt hafver.

Vadstena den 31 mars.

Till Germund Svensson och Erich Mattsson på Calmar, der penningar uthi cammaren ähre förbytha uthi daler, såsom och tijenden förselia och den förbytha uthi daler.

Förläning för Nils Birgesson på Chroneberg opå heradzrett och prebende godz till behageligh tidh, som H. K. M:t honom tillförende bebreftvat hadhe.

Vadstena den 1 april.

Til Nils Tulsson låtha i Arbogha förferdigha tu rappeer och tu redh sverd, thet beste dhe kunne.

Qvittens på skinvaror, som H. F. N:de i Vastena anammadhe aff Hans Jonsson skinskrifvaren.

Till Ulff Pedherson låtha bönderne uthi Östreheradt lösa halfparten aff tiende spanmålen för 3¹/₂ mark, den andra halfparten skall leffvereres till Calmar.

Svar på Christer Perssons skrifvelse låtha Joen Carlsson behålla för Arffvedh Kåse sitt torp odrifven.

Vadstena den 4 april.

Förläning för Göstaff Johansson till Hagma på konungsaakerne aff sine landbönder uthi Smoland.

Förläning för Carl Holgersson till Berkeviyk på saakören aff sine landbönder uthi Smoland.

Tillstånd för her Birge Nilsson till Vienäs och Jöran Erichsson till Fogleviik några på siön förderfvadhe klippare utföra af landet att försellias.

Vedherlagh för her Anders Joannis i Rombskulla på
16 tunnor s[p]anmål.

Vadstena den 8 april.

Till M. Dijonisijum om gifftermålshandelen medh
fröken i Engeland.

Motala den 8 april.

Tullfriheet för Dirich Gossler.

Motala den 9 april.

Till Erich Mattsson låtha tvenne bekomma deres löön
och klädninger, som skola fölia medh till Engeland.

Till Christer Pedhersson förfara om en hoop krigs-
folck, som hafva draget öfver ifrån Holsten till Danmark,
hvert the hafva achtat sigh.

Norrby den 9 april.

Breff för her Svante Sture behålla en öö, om han
till henne ähr berettiget, som H. F. N. hafver effterlåtet
Henrich Nijlsson att förbyggia.

Vadstena den 10 april.

Svar på hertigh Johans skrifvelse om tillståndet i
Liffland emillan ryssen och herместaren.

Till Germund Svensson anamma uthi Norköping till
Calmar 200 tunnor spanmål, som H. K. M:t H. F. N.
skenckt hafver, och förskicka till Norköping några skep-
pund flesk, som H. F. N. H. K. M. tillsagt hafver.

Söderköping den 12 april.

Till Jochim Horn tenckia på medhel väl förötra dhen
hampa uthi Stockholm liggjande ähre.

Halesund den 18 april.

Till Erich Pädhersson intet förhindra Lars Pedhersson i Hokla opbyggia thet torp han hafver begynt.

Kalmar den 19 april.

Till Nils Pedhersson medh all adhelen uthi Smoland begifva sikh till Calmar till dhen 15 maj, hafvandes medh sikh register på theres arff och egit godz och hvadh de renta, der att afhandla hvadh de deraff H. K. M:t och chronan till godho hålla skole.

Samma mening till Lars Pedhersson om adhelen i Chronenbergz län, Sunnerbo, Össbo och Vässbo.

Kalmar den 23 april.

Till Nils Pedhersson antagha skytter till att upfylla den summa, som H. F. N. hafver lofvat hålla H. K. M:t.

Kalmar den 24 april.

Till Oloff Larsson förskicka H. F. N:de originalen eller copier vidimerade af arfhyldningen, H. K. M:tz testemente etc. etc. etc. till sendebudhen, som till Engeland afferdadhe ähre.

Till menighe man uthi N. heradt bekomma spanmahl till köps.

Till Staffan Andersson begifva sikh medh sin renskap för 58 och leffverering vedh straff till cammaren.

Kalmar den 25 april.

Till Pedher Andersson, att H. F. N. hafver förskont Birge Jönssons son i Frösslunda för båtzmanstiensten.

Heradzhöffdinge breff för Siffvert Cruse.

Till Bengt Bagge och flere fougder upretta en bijgård i hvart häradt och förehålla bönderne leggia bijstockar och gifva H. F. N. der aff halffparten.

Kalmar den 1 maj.

Till Christer Pedhersson H. F. N. hafva förlänt her Göstaff Oloffsson till taga konungzsaakören af sine landbönder och någre skattegodz.

Kalmar den 2 maj.

Svar på her Stens skrifvelse om Vestre heradz ränta, der aff rustienst, och adhelens uthi Jöneköpingz län upbodhelse till Calmar.

Kalmar den 3 maj.

Till Nils Birgesson om Calmar stadz befestning, förskicka dertill ifrån Chroneberg murmestare och handla medh bönderne göra dit sin[e] åhrlighe dagzverker.

Till her Göstaff behålla konungzsaakören aff sine landbönder och någre skattegodz under sin gård Toffta.

Kalmar den 4 maj.

Till Pädher Galle låtha Nils Hundeberg bekomma aff H. K. M:tz landbönder i Upvidinge och Strande heradher dagzverker till Strömsrum.

Till Christer Pedhersson hafva acht på dem, som reesa genom land[e]t, förfara tidhender i Danmark, skicka H. F. N. register på förbudhne, som uthføres, varor, sielf af dem behålla halfparten och om karar, han begärer till hielp.

Kalmar den 5 maj.

Till Oloff Larsson och Ezechia fly under notarij försegling hvadh guld och perlor H. K. M:t miste på skepet, som bleff uthanför Avuskär.

Till Nils Munck antagha H. F. N. tjenst, om H. K. M:t hafver honom effterlätit sigh försökia.

Kalmar den 7 maj.

Svar på Anders Siffridhssons skrifvelse om thet guld-smedher[n]e i Stockholm skole förferdigha.

Kalmar den 9 maj.

Till Oloff Larsson seja Pär Håkensson, att han öfver-seer Erich Svenssons, fougdens i Norköping, rekningar och förstendigar H. K. M:t hans tiufvestycker.

Kalmar den 10 maj.

Till hertigh N. om grefve Edzertz helsning och in-tent att fullborda thet han väl påbegynt hafver.

Till her Steen om en qvinna, som kan blanda miödh och honing skira, till unsetting.

Svar på Christopher Ifvarssons skrifvelse om ängier till Högzby gård, timberhuggande och klagemåhlen öfver Bengt Bagge, att han gör almoghen mootvilligh.

Kalmar den 12 maj.

Till Hans Gardener i Upsala begifva sigh till Calmar att bese H. F. N. trägårder och them, der behoff görs, förbettra.

Till Erich skriffvare, tijendefougden, om tienden.

Till M. Dionisium svar på hans skrifvelse om thet engelske gifftermålet.

Till Axell Erichsson förfara, hvart Christopher Pedhersson är, som haffver slaghet i hiel uthi Skåne en lenzman.

Friheet för Gunnar Pedhersson uthi Redzby uthi Arbo s[ochn], som hafver uptaghit en skatte jord, vara frij för skatten för åhr 59.

Kalmar den 13 maj.

Till Anders Siffridhsson handla medh Hindrich semskmakare uthi Stockholm, han beredher en hoop elgz- [och] hiorthudhar och geetskin.

Kalmar den 14 maj.

Till hertigh Johan om lifflendske handelen och skrifvelssen ifrå Dijonisio uthi Engeland ankommin ähr.

Utan ort den 16 maj.

Stempningz breff till Jöran Kock dhen 28 maj svara uthi Callmar till retta Sven Pädheresson i Hallenäs om arff.

Kalmar den 18 maj.

Till Hans Oloffsson låtha Erich Pedheresson uthi Muncketorp vara förskont för resterande uthskylder.

Kalmar den 19 maj.

Till Nils Hundeborg hafva förskont Joen Nielsson i Bodhesläth i Mö[n]sterås medh helfftenne han ähr saakfelt till.

Till Lars Jönsson låtha Oloff Simonsson uthi Siötorp behålla endera sonen frij, som han till knechter uthnämpthafver.

Utan ort den 21 maj.

Confirmation för Jöran Oloffsson till Håkonatorp på ett dombreff angående ett torp Kråkåås.

Kalmar den 22 maj.

Till Anders Sigfridhsson handla medh någon borgare i Stockholm om skeep att föra spanmähl ifrån Calmar till Embden.

Kalmar den 23 maj.

Svar på hertigh Johans skrifvelse om begges deres F. N:ers sammankompst till H. K. M:t om någre vichtighe saaker handla och berådhslå.

Kalmar den 24 maj.

Till Bengt skreddare handla medh tvenne brödher i Bogesund, som ähre sadhelnakare, att dhe begifva sigh uthi H. F. N. tjenst.

Till Christer Pedhersson förskicka till H. F. N. tvenne godhe kleensmedher.

Till fougderne uthi Smoland handla effter H. K. M:tz mandat medh almogen om en gård till H. F. N:es systers bröllop, som beramat ähr att hållas i Calmar dhen 9 julij.

Till Anders Oloffsson beträdha Nils Birgessons stelle, medhan han ähr uppe till H. K. M:t.

Kalmar den 25 maj.

Till Hans Helssing om skepet, på Borkholmen bygghes, latha thet medh timbermän och båssmän, när thet ähr färdigt, komma till Calmar.

Kalmar den 26 maj.

Till Erich Larsson låtha komma brädher till Calmar att panela våningerne medh, som till högtidhen skole blifva redha.

Kalmar den 29 maj.

Till Christopher Oloffsson om såghbrädher, han bestelt haffver för 10 öhre tolfften.

Kalmar den 30 maj.

Patent till almoghen, uthi hvadh akt H. F. N. hafver uthskickat sina tienare att fatta ett vist register öfver chrone och skatte och frelsse godz, icke att meer beskatta något godz, uthan att medh tijenden må rett tillgå.

Kalmar den 31 maj.

Siöpass för Henrich Mattsson medh H. F. N. skep till Viborg.

Till Pedher Månsson ransaka om Sven Bengtssons klagemåhl och förhielpa honom till hvadh rett vara kan.

Kalmar den 1 juni.

Till Anders Sigfridhsson hafva någhen uthöfver sil-den, som Ewert von Karpen skall lefverera, att bese om hon ähr godh och henne sedhan till Viborg till Claes Christersson förskicka.

Svar på Christer Pedherssons skrifvelse om böndernes begäran göra oxar för then pålagde gården, smör för skatte och landgillesmöret, tijenden lösa för penningar, ekeskogzhughning och hemuls marckerne aff löske fölck.

Utan ort den 2 juni.

Till Joen skrifvare om then upbrende ekeskoghen uthi Norre Möre.

Kalmar den 3 juni.

Till Anders Biörsson om ferskmaat hafva i beredhs-kap till höghtidhen.

Kalmar den 4 juni.

Till danske landzhöfddingen i Blekingen, Ebbe Cnutts-son, om Åfveskärs boernes otillbörlighe förhållande medh

det svenske skeep och godz, som bleff uthan för Afveskär.

Utan ort den 4 juni.

Till legaterne uthi Engeland om hertigh Johans tilbuddh låtha bruka sigh legationsvijs etc. och penningar att bekomma effter nödhörfften.

Kalmar den 6 juni.

Till N. N. låtha leggia humblegård.

Till Christer Pedhersson om allehanda gödhe booskap till brölloppet.

Kalmar den 7 juni.

Till N. N. om kåhl till köket behöffves.

Kalmar den 8 juni.

Till Jöran Gylte beflita sigh bekomma H. F. N. fru modhers vapner och 16 aner medh nampten, såsom och gamble fru Beatas aff Beyerens fedhernes och mödhernes slechts vapner, som var skyld k. Erich aff Pommern, och dem H. F. N. tillhanda förskicka.

Kalmar den 9 juni.

Till Nils Hundeberg och dhe andra fougder, effter thet ähr een stoor torka förhanden, beflitha sigh om höö, bircke och aspelöff, röö och hvass till booskapen.

Till M. Erich Petri troo och effterkomma hvadh Gissle Nilsson honom sejandes varder.

Till Erich skriffvare åhrligh räntan aff Västre heradt vara her Steen förlänt, men för tijenden göra rekenskap.

Tällrösund¹⁾ den 17 juni.

Till Jöran Erichsson bekomma hans skep till att uthskepa spanmähl till Emden.

Till Johan Pedhersson anamma thet jern, som kommer ifrån Beetzberg, och förskickat till Anders Sigfridhsson i Stockholm.

Till Anders Sigfridhsson förskicka thet jern, som kommer ifrån Vesteråhs, till Calmar.

Till Lars Erichsson, fougden vedh Beetzberg, låtha thet jern, han i förråd h hafver, komma till Vesteråhs.

Stegeborg den 19 juni.

Till Germund och Erich Mattsson seja Ambrosio han förferdighar rekenskaperne och låtha hempta fougderne och provsterne till rekning och om spanmåls i Calmar uthskepande eller her inrikes förseliande för 1¹/₂ daler tunnan.

Stegeborg den 22 juni.

Svar på Jöran Pädherssons skrifvelse om tidhender han förfarit hafver uthi Calmar, engelske ankomne ämbetsmännen och breff till Brunssweich.

Till Germund och Erich Mattsson ingen spanmähl uthskepa, en hoop öl och brödh lagha i förråd, antagha dugelighe karar i knechte tiensten och låtha löpa skutha till Mechelnburgiske landet på kundskap.

Breff för Marcus Klingersteen vara öfver hammarsmedzbyghningen vedh Säther.

Svar på Anders Sigfridhssons skrifvelser om skepet H. F. N. begärer, sildens förskickande till Viborg och arbetet hoos guldsmedherne.

Till Petter Guldsmedh medh dhe andra guldsme-

¹⁾ I handskriften: Talre-, Tälre-, Tälro- och Tällrösund.

dherne i Stockholm förferdigha arbetet dem lefvererat ähr, varandes visse på betalningen.

Till Hans Rosenfelt vedh samma mening.

Stegeborg den 30 juni.¹⁾

Till Germund Svensson och Erich Mattsson H. F. N. hafva fått loff aff H. K. M:t uthskepa spanmählen, H. F. N. aff H. K. M:t bekommit hafver, befaller ladda skepet och förskickan till Embden och tillseja Herman Lepper han föryrtrar honom i det dyreste och leffvererer penningerne till legaterne uthi Engeland.

Till H. F. N:es tienare på Calmar uthi H. F. N:es frånvarelse hafva acht på alla saaker att väl kan tillgå, synnerlighen fougderne icke tillfogha allmoghen någhen orett.

Till Carolum De Mornaj förfogha sigh in i landhet till H. F. N. att berådhså vichtighe saaker angående dhe lifflendske.

Söderköping den 3 juli.²⁾

Förläning för Lindorm Torstensson på sommar gestningen och tingzhestarne aff Åsa och Vene heradher.

Stockholm den 4 juli.

Pass för Jacob Bulgrijn förfordra någet tingest, som H. K. M:t och Sverighes rijke macht påligger, till Elfzborg.

Stockholm den 5 juli.³⁾

Friheet för Lars sielekarl, styrman, på en gård Biörnöön.

¹⁾ De två sista brefven under denna dag äro i handskriften daterade den 31 (!) juni.

²⁾ Detta bref är i handskriften infördt under den 3 juni, men hänför sig att döma af dateringsorten till juli månad.

³⁾ De två sista brefven under denna dag äro i handskriften införda under den 5 juni, hvilket af dateringsorten att döma måste vara felaktigt.

Till H. F. N. män och tienare hafva uthi H. F. N. frånvaro godh acht och tillsyn på alla saaker.

Breff för Nijls Birgesson på tiughu bönders dagzverker åhrligen.

Stockholm den 7 juli.

Till Lars Erichsson, fougden vedh Betzberg, om bergzbruket.

Till Nils Pedhersson vara höfvitzman på skepet Barcken, som H. F. N:de vill förskicka genom Öhrsund till Elfzborg.

Till Germund och Erich Mattsson tillseja hoffskredderne dhe förferdigha ähre- och sommarkledhningen till småsvennerne och dravanterne, effter grefven medh andre furster och herrar snart ähr förventandes.

Till Germund Svensson och Erich Mattsson tillredha tu skeep medh alle tillbehör för hertigh Johan till Engeland att förresa och galleijder och om saltpetter och svafvel.

Stockholm den 9 juli.

Till her Steen om hans skeep till unsetting till en summa penningar, H. F. N. vill försenda legaterne uthi Engeland.

Stockholm den 10 juli.

Till Jacob Bulgrijm och Hans Biörsson lefverera Abel Palm och Lars Fleming [thet], som hertigh Johan till then engilske reesan uptagit hafver.

Till her Göstaff förskaffa uthi Elfzborg tu eller trij skeep till H. F. N:des tienare, som skole förskickas till Engeland.

Utan ort den 12 juli.

Friheet för en borgare i Stockholm Pedher Clemetsson för gestning i sin lifztidh.

Till Lars Pedhersson hafva upseende uthi H. F. N. frånvaro medh skytter och knechter, antagha skytter, som fattas, och en hoop knechter, förmana adhelen effterkomma, hvadhe uthi Calmar chronan till tienst uthlofvadhe och tillsettia någon, som hafver acht på rust cammaren [att] intet någhet faar illa.

Stockholm den 17 juli.

Till Claudium medh dhe sextusend daler, som Ifvar Larsson honom nu tillförer, samt dhen andra summan lagha han väl kommer öfver till Engeland och om cledodier drottningen skole förähras.

Till Germund och Erich Mattsson om ett skeepz upsettande, dett H. F. N:de om mögeligit vore vill hafva ferdigt till nästkommende pingesdagh.

Stockholm den 20 juli.

Till Göstaff Fincke för Hartvik Andersson uthi Jenenemi uthi Taffvilsalmi s[ochn] hielpa honom till thet, han kan vara berettigat för thet brödh och öll, han hafver latit komma till H. K. M:tz behoff.

Stockholm den 27 juli.

Förläning för fru Elssa, Axel Erichssons effterleffverska till Nygård, på konungzsaakerne uthaff sine landbönder.

Leigde för Nils Pedhersson till Holma, som hafver kommit i skadha för Nils Eskilsson.

Stockholm den 30 juli.

Förläning för¹⁾ Nils Eskilssons effterleffverska på dhe godz, som hennes framledhne man i sin lifztidh haft hafver.

¹⁾ I handskriften: på.

Stockholm den 5 augusti.

Svar på Ambrosij skrifvelse om then falskheet, han uthi Cnut Håkenssons rekenskap funnit hafver, och hans begäran göra rekenskaperne ifrå sigh uthi Stockholm.

Till Germund Svensson tillpynta Barcken och boijorten medh all tillbehör till dhen engelske resan för hertigh Johan.

Till Joen skrifvare skaffa Amund Bugg i Mannatorp ett hemman för en gård, som ladhes ödhe, när Värnegård bleff uptaghen.

Stockholm den 6 augusti.

Svar på Nils Birgessons skrifvelse på Chroneberg om gärdesoxerne, tijenden, korn, clockare stompnerne, Nils Karlsson, som hafver bedrifvit dråp, grentzevachten och dem, som hafva fördt smör och oxar öfver grentzen.

Stockholm den 8 augusti.

Till Germund Svensson om rödhning till jagheplatzer och eng och diurfällning kring Calmar.

Stockholm den 9 augusti.

Svar på Pedher Nijlssons skrifvelse upbära af nye Vestervik och Dälene utlaghorna och om landgilles smöret, höö till skytternes hestar, sommar skattpenningerne och skattköörne, Vesterviks begäran föra hestar till Dansich och skrifvaren han begärer.

Till Nils Birgesson förskicka till Elfzborg fyretijo hestar, som H. F. N. hertigh Johan effterlätit hafver af dem der stå på Chroneberg.

Till Anders Oloffsson förfogha sigh medh hesterne till Elfzborg.

Gripsholm den 9 augusti.

Svar på her Stens skrifvelse om skeep, han der i Elssborg bestelt hafver medh alla nödhörffter, och hertigh Jahan vara nu på reesan till Elssborg åth Engeland, begärandes han honom ville följachtigh bliffva och medh råd och dådh bistånd göra.

Stockholm den 10 augusti.

Till Jacob Bagge löpa medh skeepen till siös.

Till Pedher skrifvare på Nyköping om en svarfvare, som kan svarfva block och annat, förskicka till Calmar.

Stockholm den 12 augusti.

Till Pedher Gudmundsson låtha Lars Oloffsson i Tällie besittia odrifven det hemanet han effter sina föräldrar erfft hafver.

Heradzhöffdingebreff för Ifvar Larsson på Tiust heradt.

Stockholm den 14 augusti.

Svar på H. K. M:tz skrifvelse om skeep till grefve Edzarts och hans gemåhls uthreesa till Tyskland och om skeep till Finland och på lifflendske fahrvatnet och H. F. N:es resa till Engeland.

Till Pedher Svensson på Gladö och flere uthi fröken Catherines bröllop allehanda kortvill förhänder hafva.

Declaration och svar på the artichlar, som hertigh Johan hafver H. F. N. andragit, opå hvilcke han vill blifva försäkrat, för än han begiffver sikh på reesan till Engeland.¹⁾

Stockholm den 16 augusti.

Till N. N., N. N., effter som dhe loffvat hafve medh eedh veria Jochim Fleming för He[r]man von Wolmerstadz tillmäle.

¹⁾ Jfr ofvan s. 622.

Stockholm den 17 augusti.

Till Claes Christersson låtha Gotskalck Timberman, borgare i Lubeck, vara tullfrij för alt godz han i sommar till Viborg förer.

Till Torckill Bagge för Nilss Ingemundsson i Edzhammar, som han vill drifva aff hemanet.

Stockholm den 19 augusti.

Till mester Jacob sampt medh Blasio trometer upretta en smuck lustegård medh trä [och] örter på then platz uthan för Calmare slott.

Till Lars Jönsson och Pedher Andersson opå Öland bådhe ofvan och nedhan landborggen rödia sköne jageplatzer, som och till eng och fämark sedhan brukas kunne.

Till Nils Tuleson låtha förferdigha en hoop tornere sverd etc., som vilia behöfvas i tornerande uthi H. F. N. systers bröllop.

Stockholm den 21 augusti.

Svar på Germund Svenssons skrifvelse om gården af Öland och annorstedhes till slotzens behooff, malt och rogh han begärer.

Stockholm den 22 augusti.

Qvittentz på åthskillighe partzeler, som H. F. N. aff Jon Oloffsson hafver låtit anamma.

Till doctor Arnold uthi Engeland en godh byssemedh och andre embetzmän förskaffa och hit in förskicka.

Till her Göstaff Oloffsson om koritz till unsettning till dhen tornering uthi H. F. N:es systers bröllop nu för[e]hafvas skall.

Utan ort den 4 september.

Till Boo Oloffsson uthi Vesteråhrs marcknadh alt önsse gull och sølfver, rött stick- och søömsilcke upköpa och till H. F. N. förskicka.

Stockholm den 8 september.

Till Nils Eskilsson förfara, huru presterne i Smoland uthi sitt lefverne sigh förehålla, om ordinarij tagha mutor, och huru många juthar, som hafva gäld.

Stockholm den 9 september.

Svar på H. K. M:tz skrifvelse om then för[e]tagne handell och contract emillen H. K. M:t och grefven på H. F. N:es (hertigh Erichz) systems vegne.

Stockholm den 11 september.

Till Claes Christersson tillseja Lorentz Biur, scholmestaren i Viborg, han förseer sigh på en annan ort och låther M. Erich Härkepää, tillförende scholmestare i Åbo, samma schola och underhold bekomma.

Stockholm den 16 september.

Fougde fullmacht för Nijls Eskilsson uthöfver Södhre och Norre Möre.

Förläning för Jöran Erichsson till Foglevijk på två sochner uthi Tiust.

Stockholm den 19 september.

Till Nijls Birgesson skiffa Tiurede gäld emillan her Jöns i Ekeesåhs och her Jon i Tolg, om thet ähr så litet, att thet icke någhon prestman födha kan.

Stockholm den 20 september.

Svar på Birghe Ingemarssons skrifvelse om knechternes borgläghe, som her till i Vestervijk legat hafva.

Stockholm den 24 september.

Till Jöran Gylte förfogha [sig] till H. F. N. om några vichtighe saaker uthi Calmar att berådhslå.

Stockholm den 2 oktober.

Till Germund Svensson upköpa salt i Calmar och senda kruth på grentzen till Christer Pädherssons knechter.

Svar på Germund Svenssons skrifvelse om gärdpartzelerne, hesteqvarnens upbyggande och skatteköörnes slachtande.

Stockholm den 5 oktober.

Svar på Christer Pedherssons skrifvelse om ålefiskie, knechternes löön på grentzen, kruuth, väghen bönderne i Sunnerbo hafva taghit sigh genom Mark [och] Kind åth Hal-land och Varberg, gärdoxerne, böndernes besvehr om salt, Sven Pädhersson, som hafver velat bortbytha H. F. N. kyrckegodz Prestetorp.

Stockholm den 7 oktober.

Till Nils Birgesson H. K. M:t hafva effterlätit Sunnerboboerne dragha medh sina varor till Danmark och bytha sigh sådhana partzeler, som dhe till theres huus nödhторfft behöffve.

Stockholm den 8 oktober.

Till Sven Joensson låtha Nils Andersson fiskiaren bekomma sijn förtienta löön.

Stockholm den 9 oktober.

Svar på Nils Birgessons skrifvelse om slachterijt, skoghleghe för böndernes svijn, en bijstäck af hvar frelssebonde, kruth och loodh till knechterne, hans leffverering, gerdzpartzelernes upbärande och laghmans gestningens uthi Tieheredz laghsaghu vedherkenning.

Stockholm den 12 oktober.

Svar opå Nils Pädherssons skrifvelse om förskriffth han begärer till Nils Eskilsons måhlsejande och skytterne, han antaghit hafver.

Till Nils Birgesson H. K. M:t hafva effterlätit fru Malin, her Thure Trolles effterleffverska, utföra smör och oxar att förbytas i daler till sina söners i Tyskland gäldz afbetalning.

Svar på Lars Pedherssons skrifvelse om skytterne.

Svar på Bengt Bagges skrifvelse om hittebij.

Stockholm den 13 oktober.

Tullfriheet för Thomos von Bruch på partzeler han införer, der emoot att förskaffa in i rikket en hoop godh harnesk pantzer etc.

Confirmation för her Cnut Håkensson, cappelan och skrifvere uthi Sudherköpingz siukstughu, på hans underhåld.

Tillstånd för Carl Holgersson uthskepa spanmähl.

Breff för Jöran Holgersson behålla heradzretten på Rekerne, som Bengt Nilsson vill honom undangå.

Stockholm den 17 oktober.

Till Jon skrifvare komma till cammarn medh sin rekenskap och leffverering.

Stockholm den 23 oktober.

Tillstånd för Simon Andersson, borgere i Stockholm, hugga fyre stycker ekar i Roen till kööl och stampn opå ett skep.

Stockholm den 26 oktober.

Till Lars Cnutsson hålla kegen register emoot hertigh Johans rentmestare.

Stockholm den 6 november.

Qvittentz på jern, som H. F. N:de aff jernskriffvaren Oloff Jonsson anammadhe.

Norsholm den 26 november.

Svar på H. K. M:tz skrifvelse om grefvens medh sin gemåhl afresande, fröken Cicilie mening och hielp och befordring till dhen engelske handelens fortgång.

Linköping den 1 december.

Till her Göstaff vara grefve Edzart till Ostfridzland och dhen höghborne furstinna fru Catherina medh fem eller sex hestar och karar genom Danmark följeachtigh.

Vadstena den 5 december.

Till någre aff adhelen uthi Smoland vara grefven och hans gemahl genom Danmarck följeachtigh, mötandes them uthi Jöneköping eller och vedh grentzen.

Vadstena den 7 december.

Till Ambrosium uthdragha aff fougdernes rekningar, hvadh Anders Nilssons opbörd dragher.

Vadstena den 8 december.

Svar på Jöran Mattssons skrifvelse om hingzsters i Calmar störtande och hindertygh, koppargiutharen skall förferdigha.

Vadstena den 9 december.

Svar på Ambrosij skrifvelse om ringa hielp i rekne-cammaren, Håkan Anderssons register och dedh underhåld han (Ambrosius) begärer.

Vadstena den 11 december.

Bestellning och underhåld för cammerskrifveren Ambrosio.

Utan ort den 12 december.

Försvarelse breff för Jöns Olofsson i Vesteråhrs emott then afvund och illvilia, som någre Vesteråhrs inbyggjare emott honom taghit hafve.

Vadstena den 13 december.

Till Nils Birgesson ransaka om bönderne i Chronenbergz lähn hafva giordt rett tijende.

Till Boo Oloffsson straffa dem i Vesteråhrs, som hafva skeldt hustru Chirstin för tyfverij för the partzeler furstinnan fru Catherina henne skenckt hafver.

Till her Göstaff hålla sigh i beredhskap till grefvens och furstinnens reesa, som intet för än effter juul skee skall.

Till Lars Pedhersson om skytterne att dragha hem och hålla sigh beredde till effter juul.

Till Erich Cnutzson och Nijls reedha till för grefve Etzart, hans furstinne, hertigh Magno och frök[n]erne, som nu begifva sigh till H. K. M:t.

Svar på Germund Svenssons skrifvelsse om skytterne, som skulle föllia grefve Etzart och furstinnan, som blifva her öfver vintren, att dhe må dragha hem.

Till Nils Tulsson handla medh trådragarna i Arbo-gha, att dhe dragha till H. F. N. behoff några skeppund.

Svar på Cruses skrifvelse senda dhe småsvenner tillbaka, som intet effterlathes fölgia hertigh Frantz fram genom Danmark.

Svar på Erich Mattssons skrifvelse om skytternes hemresa och vijn, Berent vijntappare hafver.

Vadstena den 17 december.

Till H. K. M:t om breff H. F. N. hafver bekommit ifrå Danmarck, innehållandes farlighe legenheeter.

Vadstena den 22 december.

Till Anders Sigfridhsson om skepens tillredhning och handla medh adhelen i Upland om skeep att segla vestfart.

Till Ulf Pädhersson ransaka om bönderne vedh theres eedh medh handen på laghbooken hafva giordt rett tijende.

Vadstena den 23 december.

Till Bengt Bagge handla medh almoghen uthi Up-vidinge heradt om en stooch och sparre till slotzbygghningen uthi Calmar.

Vadstena den 28 december.

Till Germund Svensson förskicka tvenne snickare till Vastena, såsom och Hans skreddare medh sidhentygh och strumpeklädhe.

Svar på her Pär Braes skrifvelse om biskopen aff Osenb[r]ygge, den lifflenske saak, H. F. N. reesa till Engeland, den handell H. F. N. i Stockholm förehadhe, hredagh och det skalcka stycke grefve Johan i Vastena bedreff.

Vadstena den 29 december.

Tillstånd för Hans Fordel föra till Jemptland några skeppund koppar att köpa villdvaror före till H. F. N. behoff.

Vadstena den 30 december.

Tullfriheet för Claes Macheprang på thet godz han i tu åhr till och ifrån Viborg förer.

Till Essbiörn Pedhersson låtha båtmännen på thet ankomne spanmähls skepet ifrå Upland bekomma fetalie till sommaren.

Svar på her Claes Christerssons skrifvelse om Jacob Korns tillfoghadhe olycka af storfursten, Claes Mackeprångz tillbudhne penningar att köpa sablar före och tullfriheet på tu åhr, och dhen stora oskääal rysserne tillfogha öfver grentzen svenske undersåtherne.

Till Ulff Pädhersson köpa aff Måns Pädhersson på Eskilstorp tvådelerne uthi Flugubodhe, som han hafver budhit H. F. N. tillskencks.

Vadstena den 31 december.

Till Måns Pädhersson uplatha H. F. N. tillköpz sin deel uthi Flugebodha.

1560.

Kalmar den 8¹⁾ januari.

Betänkande, afgifvet till konung Gustaf i samråd med Svante Sture, angående grefve Johans af Ostfriesland sak, om förhållandet till Danmark och Lybeck samt om den engelska giftermålshandeln.

Enligt koncept i saml. Rådslag (RA.).

Effter thenn stormechtigeste furstes och herres, herr Gustaffs, Sverigis, Götis och Venndis etc. konungz, vår alder nådigeste herris befalningh, haffver then högborne furste och herre, herr Erich, Sverigis, Götis och Venndis etc. utvalde konungh, samptt medt thenn ädele herre, her Svante Sture till Hörningzholm etc., betencht och öfvervägit på högbe:te Hanns Kong:e M:ttz nådighe behaagh och höge förbättring, hure tesse effter:ne artickler schole beställes och beslutes, som är först um thenn otilbörlighe greffveske handell, thernäst um the dansches svindigheet och prachticher, tesliges um the privilegier, som the lybske äre begärenndes, och till thet sidzste um thenn engelske saack.

Till thett förste effther the greffver utaff Ostfrijslanddh förr thenn vällgärningh och gunstigh trachteringh, som them utaff thenn stormechtigeste furste och herre, herr Gustaff, Sverigis, Götis och Venndis etc. konungh, vår aldernådigeste herre, här udi Hanns Kong:e M:ttz landdh och rijke nådigest är vederfarenn och beteedh, i thett att Hanns Kong:e M:ttz haffver giffvitt thenn ene sijnn dotther och enn stådtlich brudschatt ther medh, sammeledes them bådhenn egenom Hanns Kong:e M:ttz landdh och rijke medh schenckninger och annen gunstigh

¹⁾ Ursprungligen har stått 28, som ändrats genom den första siffrans utstrykande. Den 28 dec. var hertig Erik i Vadstena, den 28 jan. i Kronoberg.

förfordringh nådigest afferdigett, såå otacksamme och otillbörliche haffve sigh förhollett therudinnen, att thenn ene um nattetijdh insteegh egenom ett fenster inn udi jungfrustughenn, ther Hanns Kong:e M:ttz dotther och såå månghe fruer och jomfruer innelåghe, och icke heller schydde eller någhenn försynn hade för Hennes Nådhe, sedhenn för någre andre, ther mädh hann icke allenest henne, uthenn och Kong:e M:tt sielff och Hanns M:ttz högloffighe lijffzarffvinger, slechtinger och förvanter (som tilbefruktanndes är) upå ett evigtt rychte bringett haffver, meenige Sverigis rijke till stoor neesse och förhådelssse, så borde honum therföre medh rätte icke bliffve ostraffett, upå thett hann förmerkie mätthe, hure [o]ährlighenn hann sigh härudinnen haffver förhollett. Och ändoch Hanns Kong:e M:ttz älskeligh käre sonn, herr Erich etc., och herr Svantte trolighenn och fljtelighenn haffve öffvervägitt och betencht, genom hvadt medell samme handell till någhenn godh ändhe (ther um Hans Kong:e Nådhe och flere Gudh thenn alzmechtigeste aff hierttedtt biditt haffve) bringes kundhe, som är till thett förste, att mann schulle lathe greffve Jahann förr enn sådanne stoor dristigheett schuldh och oährligitt företagennde, som hann udi Vastena bevijshe, bekomme sijnn tilbörliche och vällförtientte lhönn, såå haffve the doch theremott ighenn betencht, att frökenn Cicilie och the fruer och jungfruer, medh henne inne vare, kunne dhå snarere bliffve mistenchte och samme handell mere rychttbar, änn när mann annerledes toghe sakenn före. Item um mann ville nu såå strax giffve honum frökenn Cicilie till ächte, såsom enn partt mhene vare råadh (ändoch hann fasth annett förtientt haffver), dhå är väll till att betenckie, att bådhe hoonn och alle hennes förvanter och vänner sedhenn schulle bliffve försmådde och förachedhe, och the andre hennes syskenn tilleffventyrs oförsedde. Therföre kann högbe:te minn nådigeste herre och herr Svantte nu inghe

bättre medell eller råadh udhi sakenn ihugkomme, änn som Hans Nådh tillförendhe ifråå Vastena thenn 29 decembris anno etc. 59 haffver Kong:e M:tt schrifftelighenn förståå latidh, som är, att Hanns Kong:e M:tt (hvar thett icke allereedhe scheidtt är) allfvarlighenn ville lathe examinere the jungfruer och pijgher, som medh fröeken Cicilie inne våre, och grannelighenn förhöre, för hvadt orsack schuldh greffvenn såå drijstelighenn är udi hennes cammer instighenn, och förhoppes mann och troor, att thett snarere schall vare scheidtt för någhenn aff jungfruerne änn för någon annen perssoenn. Eehure thett sigh haffver therum, dhå är uthen tvill icke anners, änn att någhenn aff samme jungfruer ju haffve vettedh ther aff och varitt i rådth ther medh, såsom och greffvens eighenn drenngh uthi Jörenn Erichssons, Ture Pedherssons och andre gode männndz närvaree, när the hadhe samme jungfruer till förhör, oppenbarlighenn vitnedhe och bekännedhe, att två aff samme jungfruer våre enn natt uppe, när greffvenn var egenom fenstredtt instighenn. Och ther man kundhe beslåå någhenn ther medh, dhåå mätthe thenn för sijnn otroheett schuldh, att hoonn medh greffve Jahann enn sådanne otilbörligh saak företaget hadhe, bliffve nödgettt till att taghe sigh saakenn upåå och bekänne, att hann thett för hennes och icke förr fröeckens schuld bestältt haffver. Hans Kong:e M:tt kunde ändhåå nådigest benådhe samme jungfru, ändoch hoonn våre berychedtt. Mann schulle ochsåå genom någre förtrogne personer hemmelighenn lathe förhandde medh greffvenn och råde honum till, att hann och stoodhe upå samme meningh, elliesth våre tillbefruchtenndes, thett Kong:e M:tt upå thett aller hårdeste vardher latenndes straffett gåå öffver honum, effther som han förtientt haffver. Och hade Hans Kong:e M:tt ändhå sedhenn rådth till att göre utaff honum, hvadtt Hanns Kong:e M:tt synes. I midlertidh, meden allt thette schedde, våre rådth att medh Simonn Wolder

lagedes såå, thett hann medh thett förste ville förhandle um thenn saak hann påbegyntt haffver medh thenn högborne frökenn Cicilie, thett pfaltzgreffve Hannss Jörghenn utaff Simeonn kundhe, såå snartt mögeligitt våre, komme här inn i rijkett heller och hanns fullmyndighe sändebudh till att fulborde samme upåbegynte handell heller och, um hann för thette rychte schuldh tileffventyrs ville affståå ifråå then handell, kundhe Simonn Woldher dhå såå förschaffett, att thett skedde medh frökenn Anne. Greffve Edzertt kundhe Hans Kong:e M:tt beholle här i landhett hooss thenn högborne furstinne fru Catharine, greffvinne till Ostfrijslandh, Hans Ko. M:ttz käre dotther, till thess greffvens modher eller hanns förtrogne råådth och lanndz undersåther komme här i rijkett och bådhe förr greffve Jahann. Och är inthett tviffvell, att the ju vardhe all medell sökiennedes och förebärenndes till att bekomme honum lööss ighenn. Och för änn the komme här utaff rijkett, kundhe Hans Kong:e M:tt väll såå försee sikh udi thenne handell, thett the såå häfftiggt obligeredhe sikh undher theris och andres förseglinger (ther Hans Kong:e M:tt så techtes), att Hans M:tt ju visselighenn vore ther medh försäkrett. Sedhen kunde man aff samme handlinger afftage och betenckie, hvad Hans K. Ma:tt med greffve Jahann tecktes att göre, anthen tage honum till nåder eller opå thett hårdeste med honum handle lathe.

Till thett andre, såsom Kong:e M:tt och begärett haffver, att mann ville öffverväghe, hure sakenn schulle företages medh the dansche, hvilcke som offtest medh många hårde besväringer och argelister nogksamptt dagelighenn haffve latidh förmerckie, hvadt gått the unne oss svensche, så kann högbe:te minn nådigeste herre och herr Svanthe Hans Kong:e M:tt ther upå ödmiukeligitt och underdåneligitt icke förholle, att effther the för:de dansche undertidhenn upå thett häfftigeste schälle, förhadhe och medh

hugg och slaagh undsäghe och understundom medh värkett bevijsse emott Kong:e M:ttz undersåther och tienere, hvadtt gått the mene emott Sverighe, såsom the bådhe udi Hans Kong:e M:ttz föräldrars tijdh och nu, sedhen Hans Kong:e M:tt kom till regementtedh, altijdh nogksamptt bådhe medh ordh och listelige gärningar haffve förmerkie latidh; och åther tvertt emott ighenn ställe the sigh mächte vänlige och giffve smikerachtighe och söthe ordh, såsom theris gamble artt och seedh är, thett mann och sammeledes nu nylighenn haffver förstætt utaff kongh Frederichz breff (hvilckett udi Vastena medh ett dansk[t] sändebudh, benempdh Rantzow, kom Hans Ko. Nådhe tilhände), att hann gaff enn hoopp medh godhe ordh, såsom Kong:e M:tt och sielff utaff samme schriffvelsse, effther hoonn medh för:ne Rantzow till Hans Kong:e M:tt bleff upschickett, väll förnummitt haffver; ther aff mann förstæer, att the danske bruke ännu theris gamble sätt, så att nhär the icke vântthe sigh någett ondtt opå thenn tysche sijdhenn, dhå bevijsse the all skalkheett och illistigheet här in opå the svensche, och åther när the haffve någre ovänner, så giffve the the bäste ordh the haffve lärddt; therföre upå thett att the ene gånge måtthe förclare sigh, och mann grannelighenn kundhe förfare så mygett mögeligitt våre, hvadtt theris rättthe grundh är udhi sakenn, haffver man upå Kong:e M:ttz nådighe behaagh synttz förnödhenn vare, att Kong:e M:tt medh thett förste ville haffve budh till kongenn i Danmarck och fordre opå thenn tillsaghe, han loffvede Hans Kong:e M:tt senesth, att så snartt thett dijtmarske krijgett våre uthe, ville Hans Kong:e Vårdhe bevillighe och förschicke sitt rådth och godhe männ, som samfältt medh Kong:e M:ttz tillförordnedhe um alle besväringer kundhe ransake och utträtthe. Och nhär så vijdtt komme, att perssonerne bleffve för thenn orsack schuldh tillschickedhe, dhå schulle mann haffve alle besväringer tilstades,

som bådhe för thett herremöthe udi Elffzborgh och nu sedhenn allt för många schedde äre, och allffvarlighenn kräffvie rätt ther upå. Uthen tviffvell mann finge dhå ytterligere förmerckie theris grund och meningh, um mann än icke mere utträtthe kundhe.

Um the 3 chroner, som the udi sitt vapn författedh haffve, mätthe Kong:e M:tt haffve enn synnerligh legationn och ther iblandh någre förståndighe och förfarne männ, sãm väll vetthe Sverigis historier, trachtater och handlinger, hvilcke vetthe geffve svar och geensvaer, nhär så vidtt komme, att ther um någhenn vichtigh disputatz (såsom uthenn tviffvell scheer) haffves schulle, hvilke kunde så vidt förhandle saken, att the vele affstå ifrå samme 3 chroner, hvar mögeligit våre. Hvar the icke dhå vele utstryke them, haffver H. Kong:e M:tt då bättre rätt till att bruke D[anmark]s och N[orige]s vapnn änn the haffve till Sverigis, effter Danmark och Norighe offtere haffve leget under Sverighe, än Sverige haffver leget under Danmark. Um the siden för samme 3 chroner schuld eller och tesse föruthen ville någet fiendtligit företage emot Sverige, då hoppes man näst Gudz hielpp, att udi thenne landzendhe och Västergöttlanddh är väll så mygett dugeligit krigzfolck, som kunne försvåre bådhe grantzenn och fästerne här nidre äre, till tess Hanns Kong:e M:tt kundhe förschicke någett mere krigzfolck här nedh ifrå Upplanddh the andre till undsättningh. Och haffver H. N. nu sine visse kundschaffter udi Danmarck och jemligen haffve vill, som um alle legenheeter förfare schole, så att H. K. M:tt uthen tviffvel schulle, med thet aller förste mögeligit våre, bliffve förstendiget, hvar man någet fiendtligit förmode. Man mener, att the befruchte sikh fast för gamble kong Christerns erffvinger. Thessligeste veet H. K. Ma:tt och väl tilförende, hure adelen ther i landet är honum benegen. Äre och nu nyligen komne tidender ifrå Danmarck, att kongen ther sammestedz haffver vället

sig till the canonier, prebender och annet underhold, som hans salige her fader udi sijn. välmacht effterloot the caneker och prester udi för:ne Danmarck att beholle, effter som the thett udi gamble tider och ännu, meden kongh Christern leffde, hafft hade, och haffver kongen förordnet them till slotten och biscoptzgårderna therumkring landet till kost, ther the gansche ille bliffve förfördrede både med en deel och annen, hvilket them icke lithet förtryter, och effter the vid sådane kost fast ovane äre, söke uten tvil et medel til ath göre menige landet förthenschuld ovilligt emot konghen. Är och väl troligit, att um han vill lenge så regere, som han påbegynt haffver, schall han icke få monge på sidstone, som vele vare under hans regemente etc.

Vijdere thett Kong:e M:tt och lather tilkänne giffve um the olidelighe privilegier, som the lybske haffve begärett här udi Sverighe, therupå kan vår nådigste herre och her Svante H. K. M. udi underdånigheett icke förholle, hure theris endfällige betenckiende är, hvarföre the lybsche nu så hardt stå effter sådane privilegier, och förmenene the thette vare orsaken, att effter the nu haffve misth alle theris privilegier bådhe udi Danmarck och Norighe, tesligeste och udi Engelandh, sammeledes haffve och the lifflensche i thenne förledne höst giortt them stoor schade bådhe upåå schipp och godz till änn 300,000 daler, ther medh the lybskes handell ther sammestedz nu ligger nijdre, effther som Hans Kong:e M:tt utaff thenne medtfölgennde berättelse vijdere haffver till att förnimme, therföre kann mann väll tencke, att the nu gärne vele flicke sigh någhenstedz inn ighenn, opå thett the icke schole allestedz vare othestengde. Thett steller man ödmiukeligen till Hans Kong:e Maj:tts eget behag [om] Hans Kong:e M:tt [techtes] lothe förhandle medh them om the samme artickler, som udi Hans Kong:e M:ttz närware udi Calmar tillförendhe haffve bliffvitt them

föreholne och tesligestt sedhenn genom Jochim Burwitz och andre the, som samme befalningh hafftt haffve, andragne, heller och någre ther aff, som Hans Kong:e M:tt förnimmer rijkett lijdelighe och oschadelighe. Vele the anamme samme artickler och med tacksamheet vethe H. Kong:e Ma:tt någon thienist therföre ighenn, då ähr ett tekn till, att the äre icke i förbund med the danske, dhå är thett gått och väll. Vele the och icke anamme them, uthan holle sig studtsige, dhå kan Hanns Kong:e M:tt väll så högtt lathe förbiudhe, att inghe svensche eller någhenn, som här i Sverighe bruker sijnn handell, mhå före någett godz till Lybeck, anthenn lithett eller myckett, effter H. M:tz undersäter haffve ändhå elliest godhe uttvägher nogh, bådhe till Franckerijke, ther Hans Ma:tt nu haffver gode vilkor och privilegier, så och till Holland, Brabandh, Enngelandh och annerstedz, tijtt the kundhe före theris godz, och schulle the myckett mhere fordeell haffve theraff, änn nhär the elliesth förköppte thett i Lybeck. The lybske schulle väll sedhenn ångre sigh, att the icke haffve tagett vid samme privilegier etc.

Till thett sidzste, hvadtth thenn engelsche saak belanger, haffver Hanns Kong:e M:tt för någhenn tijdh sedhenn medh Nils Jörenssohn väll bekomet all undervisning, hure vår nådigeste herre ther um är till sinnes, och hvad besked H. N. haffver fått ifrå sin käre her broder hertug Jahan etc. Och effther Hans N. therudinnen inthett haffver företagett uthenn Hans Ko. M:ttz nådighe behaagh och samptycke, vill icke heller någett annett bevillighe för thett gifftermåell schuldh änn thett Gudhi till prijss, Hanns Kong:e M:tt till ähre och menighe Sverigis rijke till hielpp och långligitt bijständh komme mätthe etc.; therföre förseer Hans Ko. Nådhe sigh, att Hanns Kong:e M:tt aff faderligh gunst och kärleek nådelighenn schall efftherlathe, thett Hans Kong:e Nådhe sådantt christeligitt företagennde må fulländhe, effther inthett an-

nett nu feeler udi sakenn än Hans Kong:e Nådes närvarelse, och ställer underdånelighen udi Hanns Kong:e M:ttz nådighe behaagh, hvadtt Hanns Ko. M:tt synes vijdere till saaken göres schall, förventtendes dagelighenn faderlighe och gunstighe svar tilbake ighenn etc. Thette ähr nu vår nådigeste herres och her Svanthes underdånighe betenckende upå H. K. M:ttz nådige förbättringh på these för:ne artichler. Och begere ödm[ukeligen] och underdånigen, att um the icke haffve så väll kunnedt öffverväget saken, som thet väll behöffdes och nödtorfften kreffver, thett Hans K. Ma:tt lichvel ville holle them tilgode, hure the thett nu udi hastigheet, doch aff en godh och trogen meningh, haffve betencht och stelle latid. Datum Calmarne thenn 8 januarij anno etc. 60.

Nygård den 8 januari.

Till borgmästare och råd i Jönköping angående Tord Guldsmeds arf.

Enligt originalet i Jönköpings rådhusarkivs handl. N. 2.

Erich etc. Vår gunst och nådige vilie tilförende etc. Vij lathe eder förstå, trogne undersåther, att thenne breffvijssere Tordh gulsmidh, eder medhborgere, haffver varidt här hoss oss och underdånighen berättedt um någett arff, som faller effter en prest, her Bencth i Svartetorp benempdt, hvilkes syster för:de Tordt haffver till sijn echte hustru, och befråger sikh, umm samme arff schall falle her Benctz dotter till, hvilken han ätte i lönskeleje medh en qvinne, som her Bencth krenckte och gaff henne siden en annen kar til echte, benempd Henrich schomakare, men han skildes vidh henne någon tidh ther effter, doch medh sådanne förordh, att her Bencth aldrigh skulle medh henne någon gemenskap haffve, och doch lichväll bolede han i många ähr siden medh samme qvinne och festede

henne på thet sidste, doch veth man icke medh hvars tilbestondh thet skedde. Så kunne vij inthet göre till samme sack på thenne tijdh, uthen biude eder, trogne undersåther, på Kong:e M:ttz vår käre her faders vägne, att I förordinere någre förstondige ther till, som handelen ransake kunne, effter som theris samveth kan döme rätrest vare och Sverigis lagh utvijsser, um samme her Benchtz dotter schall vare echthet och legittimeredt eller ej. Hvar och icke, må för:de Tordt gulsmidt gå till arffvett efter offtebemälte her Bencht. Förskaffendis thet ändeligen så, att härudinnen måtte skee hvar och en, samme sack anlangendis ähr, så myckit rätt kan vare. Vettendis eder her effter rätte. Datum Nygårdh then 8 januarij anno etc. 60.

Utanskrift: Till Kong:e Ma:ttz, vår käre her faders trogne undersåther, borgmestere och råd h udi Jeneköping etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Nygård den 10 januari.

Till konung Gustaf I angående ett infordradt betänkande rörande grefve Johans af Ostfriesland sak.

Riksregistr. 1560, fol. 18. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 15.

Sonligh ödmukhett medh underdanligh kärlich helsenn, E. K. M:tt medh then alzmechtigeste Gudh altidh tilförende. Stormechtigeste konung, käre herfader, all lycksam vällferdh, lifszund[h]ett och velmåge önsker jagh, att den alzmechtigeste Gudh vill E. K. M:tt samt mijn käre fru modher och käre syskone altidh nådigeste för läne, och begäre uthaf hierttedh, att hans gudomeliga M:tt ville unne E. K. M:tt ett longvarigt roligitt och fridz-samt regementte. Och foger E. K. M:tt her medh öd-

miuckeligen till att vette, att jagh udi underdanigheett haffver bekommett E. K. M:tz skrifvelse medh Jacop Turesson och ther aff förstätt, att E. K. M:tt så nu som tilförende begerer mijtt samt her Göstafz, her Per Braes och andre E. K. M:ttz godhe mendz underdanige råd och betenckiande, huru thenn otilbörligheet, som thenne enne greffve uthaff Osterfridzlandh emott E. K. M:tz dotter bevisth haffver, skulle best komme till någon beslutt. Så skreff jagh ödmiuckeligest för någon tijdh sedhen medh een mijn tienare, som fölgde Johanes Berndes upåt, hvadh mig rådeligest syntes, hvar then sack skulle blifve förhandlett, och gaf jag ther hoos för:ne Johannes all undervijsning om samme handell, att han then för E. K. M:tt berette skulle. Jag kan vell tenckie, att han icke endå var framkomen, ner Jacop Tureszon drog ifrå E. K. M:tt, och endoch jag på samme tijdh lått skriffve för:de her Gustaf och her Peder Bråe ther um till, så ähre mig lichvell inge svar tilhandhe kompne, uthan jag förmodher them dageligen dagz, och när jag them bekommandes varder, vill jagh oförsumbligen E. K. M:tt them och mijtt samptlige råd [betenckiande] underdånigeste förskicke tilhandhe. Jagh sendher och nu Carolus Demonardj (!) up till Edhers K. M:tt, then ther egentligen, och effter som handelen sigh tildragett, för E. K. M:tt kan berette, effter han best vett ther aff. Gudh alzmechtigeste skall vette, att hvadh jag theruttinnan giortt haffver, är icke annerledz än uthi een ödmiuck och trogen mening skett, effter jag icke haffve[r] kunnett lidhe, att E. K. M:tt skulle skeep sådane förtrett och förmedelsse och låtter them sedhan blifve ostrafvatt, och ther som E. K. M:tt någett vill öfverväge och betenckie, medh hvadh umstender och hvadh hiertte jagh thet giortt haffver, förmodendes att E. K. M:tt skulle icke anners befinna, än att jagh såsom E. K. M:tz ödmiucke och trogne son migh terudinan förhollett haffver. Hadhe jag och på samme tijdh någett bättre råd uthi sacken vette eller

finne kunett, skulle jag migh troligest ther haffve effter rettet, terför begärer jagh ödmüeckeliggitt, att E. K. M:t icke velle tage mig therföre till någon ogunsth, effter jagh [icke] vill någon tijdh någett beslutte eller för[e]-tage, thett jag vett E. K. M:tt ähr emott, såsom jag och förhoppes allrigh heller vahre her til scheet. Her medh vill jagh E. K. M:tt uthi then alzmechtigestes Gudz beskydh och beskärm till lycke, sundett och itt lycksampt, longvarigtt, roligett regementte ödmüeckelig[e]n och käriligen haffve befallt. Dattum Nygårdh den 10 januarij 60.

Kalmar den 17 januari.

Till Ulf Pedersson angående den för år 1558 utgjorda kyrkotionden i hans fögderi.

Riksregistr. 1560, fol. 18 v. Jfr ofvan s. 664, under den 22 december 1559.

Vår gunst och nådige villie tilförende. Vij haffve förstätt, Ulf Pedersson, att uthi Cronebergz län, så vell udi thijn befallning som annorstedes, ganske litten tijndhe för thet framlidne ähr 58 fallen ähr, så att the fattige men, som skolle förkunna och ¹⁾ predicke Gudz ordh, bådhe bisper, prester och kyrkietienare, icke bekomme till fyllesth thet underholdh, som the ähre vanne och medh rette böre att haffve sigh till uppehelle. Teslickest haffve och vij uthi licke måtte icke heller bekommett den dell, osz böör haffve och K. M:t osz förläntt haffver. Så vette vij icke, hvar egenom sådantt förorsackes, heller hvars försummelsse thet ähr, anttingen at tu icke mycke troligen ther medh handlatt haffver, så att tu icke gör redhe för så myckett, som in uthi kyrkioherbergen kommett ähr, heller och att bönderna icke gör rett uth sijne tijende. Terföre ähr vår alvarlige villie och befallning,

¹⁾ I handskriften: förkumma oss (!).

att tu medh det aldhre försthe¹⁾ skall holle tijng medh bönderne ther uthi tijn befalning och låtte ransake iblandh the menige men, um the allestedhes therutinnan rettvise- ligen handle, uthi så måtte att hvar bondhe måtte sverrie på Gudh och hans hellige ordh, legiandes handen på la[g]-bocken, thet han haffver för samme åhr giortt rett tijon- dhe. Vidh samme sett skall tu och handle ther anders her effter, och om någre finnes iblandh, som icke haffver giortt rett tijondhe och terföre icke drister sikh att gånge edhen, så må han bötte så för then sack som för annen tiuffnett, heller om någon svär och seden thett finnes, att han annerledz handlett haffver, må tu effter lagen lette straffve honum såsom een menedhig höffves och Sverigis lagh uthviser. Ther tu vest digh effterrette. Dattum Cal- mar 17 januarij åhr 60.

Kronoberg den 28 januari.

Beställningsbref för en kantor.

Riksregistr. 1560, fol. 19. Se Protokollon under s. d. år 1558 och jfr D. XXVIII, s. 552 noten. Brevet är affattadt efter samma formulär, som användts i ofvanstående beställning af den 21 april 1559, och till hvilket hänvisas i transnumerade delar.

Vij Erich *etc.* giöre vitterligett, att vij haffve tagitt och anammett, som vij och nu medh thette vår[t] öpne breff tage och anamme thenne Geffvartt²⁾ von Now udi vår tienesth och bestelning för een cantor. Och schall han vahre förplichted — — —. Theremott haffve vij loffvett och tilsagtt honom tijll underhold och åhrlig besollning peninger siuttie marck ortiger och en hoffkläd- ning, tesligeste udi fetallie, som her effter følger, rogh tu pundh, maltt trij pundh, oxe een, sviyn ett, smör een fier- ding, tårsk halff tunna, åell halff tunne, och gick thenne

¹⁾ I handskriften: des aldhre försth anno 58[sic] skall . . .

²⁾ I rubriken (liksom i Protokollon): Gerardh.

hans bestelningz datum an om Mickaelis anno 58, ther våre camererer och befallningz men måge vette sig fulkomelig effter rette. Chroneberg then 28 janua[r]ij 60.

Kalmar den 29 januari.

Kreditiv för Claes Kristersson [Horn] och Kristoffer Schieffer till ordensmästaren Gotthard von Kettler.

Efter afskrift i Lifländisch Registration 1558—1562 (RA.), fol. 44.

Wir Erich, von Gottes gnaden zu Schweden, der Gottenn und Wendenn etc. erbkönigk, entpieten dem hochwirdigenn furstenn, unserm besondern freunt, hern Gothart, dess ritterlichen deutschenn ordens [meistern] in Lifflandtt, unsern gruss, auch was wir sonst viell mehr liebs unnd guts zuthunde vermogenn zuvornn. Hochwirdiger furst, wir fugenn E. L. freuntlich zu wissenn, dass wir die ehrenveste unnd erbare unsere underthane unnd liebe getreuen Clauss Christiernsonn, rath, unnd Christoffern Schieffern, secretarienn, ahn E. L. mit gnugsamer volmacht abgefertigt, daselbst vermoge habender instructionn, unsert halbenn, auch wegen dess hochgebornen furstens, unsers freuntlichenn bruders, hern Johan, hertzogens in Finlandt etc., beider guten willenn E. L. anzubietenn unnd darauf mit E. L. weitere handlung zu pflegen, darumb wir diese beide bemelte unsern getreuen volnkommene macht unnd gewalt in solchem eigenen unnd uberlassenn, ganz freuntlichen bittend, dass E. L. ihnen in ihren werbungen unnd handlungenn volnkomen glaubenn zuemessenn wollenn, gleich wir personlich theten unnd gethann habenn mochtenn. Dan solchs sol zu E. L. bestenn mit gereichenn, unnd wir seint E. L. zu jeder zeit alle freuntschaft zu erzeigenn erpottig. Dess in uhrkunt habenn wir diesenn offentligenn glaubens

brieff wissentlich lassenn versiegelnn und mit eigener handt unterschriebenn. So geben zu Calmar den 29 januarij anno etc. Lx.

Kalmar den 29 januari.

Instruktion för Claes Kristersson [Horn] och Kristoffer Schieffer på deras tilltänkta beskickning till ordensmästaren i Livland.

Efter afskrift i Lifländisch Registration 1558—1562 (RA.). Förnt tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 5 (1865): s. 135—137.

Instruction und werbungen was vonn wegenn dess hochgebornen, durchleuchtigistenn unnd grossmechtigenn furstenn unnd hernn, hern Erichenn, zu Schwedenn, der Gottenn und Wendenn etc. erweltes konigs, durch ihre gesandte, Clauss Christierson, rath, unnd Christof Schiefferenn, secretarienn, ahnn denn hochgebornen furstenn, hern Gothart, dess ritterlichenn deutschenn ordens meistern in Lifflandt, soll geworbenn werdenn.

Der grossmechtige furst, her Erich zu Schweden, der Gottenn unnd Wendenn etc. erwelter konigk, hochwirdiger furst, entbietenn S. F. G. alle freuntschaft unnd was die sonst viell mehr liebs unnd guts zuthunde vermogenn unnd hettenn S. F. G. leibs gesuntheit, auch glucklichenn zustandt mit freudenn zuvernehmen.

Weilnn mein gnedigster her erwelter konigk bericht empfangenn, dass S. F. G. zu diesen ehren unnd regimenth durch vorgehende geburliche ordentliche wahl versehenn, so wunschet I. Konn. Wirdenn S. F. G. zu demselbenn all heill unnd gluck, dass der almechtige Godtt E. L. wolle glucklichenn lassenn regierenn unnd darein erhaltenn, habenn auch demnach auf S. F. G. muntliche unnd letzt schriftliche werbunge ahn E. F. G. unns mit volnkohmen glaubenn, antwortt unnd gegenwerbungen ab-

gefertigt, gleich die auss diesem offnen brieff zu ersehen habenn mogenn.

Unser gnedigster her erwelter konigk nebenn dem hochgebornen furstenn, I. Kon. W:n freuntlichenn brudern, hernn Johann, erbfurst zu Schwedenn unnd herzog in Finlandtt etc., haben numehr etzliche mahl vernehmenn, wass ahn den grossmechtigen furstenn unnd hern, hern Gustaven, zu Schwedenn, der Gottenn unnd Wenden etc. konigk, beider unser gnedigsten unnd gnedigen hernn freuntlichen hern vatter E. F. G. umb entleihung etzlichs gelds anwerbenn lassenn, dass auch ahnn hochgedachte beide unsere gnedigiste und gnedige hernn vonn S. F. G. wegenn gescheenn solchs mit allem vleis helffenn zu befoddernn, darauf dann mein gnedigste unnd gnedige hernn ahn sich nichts erwindenn habenn lassenn, dass auch hernach mein gnedigster her erwelter konigk auf S. F. G. letzste schreibenn nach furgewentem vleis in ihrer gegenwertigkeitt die sachen auf gute wege vermerkett unnd darumb S. F. G. denn zuversichtigenn trost in antwort erclerett. Als aber unnsere gnedigster her erwelter konigk in diesem ihrem abwesenn solche sachenn dermassenn nicht furtgestellet vernehmen können, die auch wissen auss wass uhrsachen dass gescheen, sondernn wollen fur ihre personn und ahn stadt dess hochgebornenn furstens, I. Kon. W:n freuntlichen bruders hernn Johans, erbfurst zu Schwedenn und herzogenn zu Finlandtt, diese antwort und werbungenn anzeigenn unnd erbietenn lassenn, wo S. F. G. nochmals einer summen geldes vonnothenn unnd dafuhr ein stuck landes verpfendenn unnd auf zeit etzlicher jahr einzureumen gedehtenn, dass E. F. G. sich dess gegen unns erclerenn woltenn, dan hochgedachte meine gnedigste unnd gnedige hernn wollenn ihres vermogens nach sich dermassen erzeigen, so furstlich unnd ruhmlich unnd zu E. F. G. zusampt denn

gemeinen landenn zu Lifflandt nutz unnd wolfart gereichenn soll unnd werde. Datum Calmar denn 29 junij [3: januari] anno etc. Lx.

Kalmar den 29 januari.

Till ordensmüstaren Gotthard von Kettler angående den af honom begärda penningförsträckningen.

Afskrift i Lifländisch Registration 1558—1562 (RA.). Brevet, som är tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 178, är så godt som ordagrant lika med det ofvan, s. 628, tryckta originalbrevet af den 20 nov. 1559, till hvilket därför hänvisas.

Kalmar den 31 januari.

Till Joakim Bulgrin angående anskaffandet i Finland af penningar till Sonnenburgs förpantning och om Kristoffer Schieffers uppdrag i Livland.

Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 183—184, efter det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur.

Vår synnderliigh gunsth och nådiighe vilie tilförende. Vij kunne edher icke förholle, Jochim Bulgrim, att uss ifrån Danmarck udi tesse dagar ähre tiennder tilkomne, thet kongh Frederijckz brodher, hertugh Magnus, vill, så snart öpedt vatnn bliffver, begiiffve siigh inn i Liifflanddh tiill Öxell biscopz stiftt, effter hann säges alrede såå vidth haffva förhannlandis sackenn, att hann schall bliiffva connfirmeredt tiill alle Oxells stifttz possessioner och ägenndomer. Såå drager eder väll thiill mijnnes, hvad vij eder senest um samma liifflendzsche handdell tilscriffve och begierade vette, hvad förrådth udi vår kärre brodhers, hertugh Johanns furstendöme Findlanddh kunne vara opå penningar, all thenn stundh vij lichavell gernne ville förfordra samma handdell, änn dogh vij icke kunde ytterligare bekymbra Konng. Ma:tt, vår

kere her fadher, ther um, och effter thet vil bliffva allt för lonngtt att vennte ther svar opåå, så frampt thenn handdell schall bliiffva medh thet förste företagen, therföre haffve vij nu afferdigedt vår tiänere Christoffer Skeffer tiill Jacop Hendricksonn att giiffva honnom all undervissningh, huru hann sampt med för:ne Jacop schole förhandla hoss hermesterenn, thett hann änn nu ville uplata thet Sunnerborg för enn summa penningar. Våre förthenschuldh opåå högbe:te vår käre broders vengna, att I vele öffverantvarde för:ne Jacob Hendrickson och Christoffer Skeffver tjetusennd dalar eller så mykijtt I haffve mest råådth tiill, hvilke penningar the kunne tiill begynnensenn förstrecke opå samma slott och them sidhann opåå vår käre brodhers vengna annome och besittie lathe. Sammaledis ähr och vår gunstelige begierenn, att I och vele hielpe til at förfordra sakenn med udi allehannde måtter, thet meste edher ähr mögeligiitt, och såsom vij eder ombetroot. Eliest kunne I vell tennckia, att um samma handdell bliffver försummatt (hvilkiitt vij doch icke förmodett), thett vij och vår käre brodher icke varde haffvanndis ther tiill mykiitt behagh. Och vele vij dhåå vara her utinnann endtskyldede, effter vij nogsamptt (thet Gudh schall vette) oss therum haffva vindlagtt. Ther I och all möijeligit fliitt udi samma handdell vele haffva ospart, dhå giöre I oss thett mykijtt behagar, och vele thet med eder gunsteligenn altiit betennckia, inthet tvifflandiis, att vår käre brodher vardher thet och gunsteligenn altiit medt eder förskyllandis.

Hvar såå hennde kann, att Jacop Hendricksonn besverer siigh tiill att unndgåå samma handling och reesse, hvilkiitt vij doch icke kunne troo, att hann thet giöranndis varder, eller hann udi några Konng. Ma:ttz verff och handlinger förhindratt vara kann, thåå ähr vår gunstige begieren, att I vele uptennckia och förordnne någenn annen förtrogen i hanns stadh, som ther till kunne skickelig

och tiänlig vara [och] etth gott forstonnd udi sådanna saker och anseennde haffva motte. Datum Calmarna 31 januarij anno 60.

Kalmar den 4 februari.

Till konung Fredrik II af Danmark med tacksägelse för en med Jörgen Rantzau bekommen föräring och angående hästar, sända som gengåfva.

Enligt original i danska riksarkivet.

Vår vänligh helsenn medt hvadt mhere kärt och gått kann vare udi vår macht och förmögenheet, Edhers Kong:e Vårdhe medt Gudh alzmechtigeste nu och altijdh tillförendhe etc. Stormechtige konungh, käre frännndhe, vij haffve för någhenn tijdh sedhenn bekommet E. Ko. Värdes schriffvelsser sampt thenn förährinngh, som E. K. Vårdhe oss medt Edhers Kong:e Värdes troo man och unndersåthe, oss älskeligh Jurghenn Rantzow, tillschicket haffver, therföre vij E. K. Vårdhe kärlichenn betacke vele och sådanne benägenheet hooss E. K. Vårdhe altijdh vänlighenn och kärlichenn förschylle, och ändoch vij på thenne tijdh ingenn deell haffve här hooss oss, ther medt vij E. Kong:e Vårdhe kundhe ighenn förähre, såsom väll behöffdes, såå haffve vij doch förnummet aff för:te Jurghenn Rantsow, att Edhers Kong:e Värde lust haffver till redzer, och förschicke Edhers Ko. Vårdhe sådanne, såsom vij på thenne tijdh haffve kunnet bekomme, begäre och, att Edhers Kong:e Vårdhe ville taghe them till tacke, um the icke äre, såsom vij gärne seedt hadhe. Vij vele och icke allenest udi thette ringhe, uthenn udi alt yttermere bevijsse Edhers Kong:e Vårdhe all vänligh naaborschafft, förvantnuss och godh villie, befalenndes Edhers Kong:e Vårdhe här medt udi thenns alzmechtigstes beskydd och beschärm till lycke, sundheett och långvarigtt, rooligit

regemennte etc. Datum Calmar thenn 4 februarij anno
etc. 60.

Erich, medt Gudz nådhe, Sverigis, Götis och
Venndis etc. utvaldh konungh,

E. K. V:s kiäre frende Ericus.

(Sigill.)

Utanskrift: se ofvan s. 598.

Kalmar den 11 februari.

*Till hertig Johan angående Kristoffer Schieffers afsändande
till ordensmästaren och om sättet att kunna uppbringa nö-
diga medel till förpantning af Sonnenburg m. m.*

Riksregistr. 1560, fol. 56. Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Unter-
gangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 187—190.

Vår broderligh kärliche helszan medh hvadh mere
kärtt och gått, som uthi vår macht och förmögenheet
vahre kan, Edhers K:tt medh then alzmectigeste Gudh
alltidh tilförendhe. Högborne fursthe, käre brodher, vij
kunne E. K:tt her medh brodherligen och käriligen icke
förholle, att effter såsom vij medh vår sidzste skrifvelszer
gåffve E. K:tt tilkenne, hvar vij, thed mesthe osz haffver
varitt mögeligett, haffve vinlagt, att then liflenske handell
måtte gåå för sigh, och ändoch att vij all mögeligitt flijtt
och vår godh villie therudinnen haffve haftt ospare, så
haffver thed doch icke ännu kunnett vinne sådane fram-
gång, som vij gierne sett och förmodett haffver, uthen
förthenskuldh ännu giortt thed vij haffve kunnett tenckie
till samme sackz förfordrungh vare tieneligesth, hvillkett
nest osz hoppes icke bliffve ofruktbarligitt, nempligen
att vij för någon tijdh sedhan haffve afärdigett vår tie-
nare och sechreterer Christofver Schifver samt medh E.
K:tz troo man Clas Christersson till hermestären uthi Lif-

landh och them medhgifvett instru[c]tion och creditive, efter som E. K:t aff thette inneluchte haffver till att förnime, opå thed att the ytterligere thenn för[e]tagne handhell skolle fortt drifve och förhandle [um] Sunnebårgh och Padis [medh] hermestären, um han the slått, såsom han till förendhe tilbudett haffver, vill för een summa peninger pansette. Och effter vij kunne väll tenckie, att the 50,000 daler, såsom ther till behöffves, icke såå hastigtt aff E. K:tz landh och furstendömmе upbringes, så haffve vij lickvell alttidh skrifvett E. K:tz troo mann till, Jacop Bulgrijnn, att han skall leggie sigh vinn och flijtt om tilhope komme 10,000 daler uthaf den inkomsth i Finlandh åhr aff E. K:tz landh och furstendume, om han elliest kan dem åstadh komma, såsom vij haffve E. K:t tilförendhe tilkenne gifvett, eller någre andhre. Och velle vij görre effter för:de vår person thet yterste, som vij förmåge, och samme suma peningar offverantvarde för:te Claes Cristiersson och Gustaf N. haffver till att förstreckie hermester försth then lille summe, anammandes samme slått och länn till pantt igen. Och skolle the giffve honom videre förtröstningh till att bekomme innan eett åhr eller tu then annen summe, som ther uthi fattas, och försee vij oss, att hermester vill . . .¹⁾ Och när Konungl. M:tt, vår käre h. fadher, innen then tijdh förnimer samma sack haffver forttgångh, och vij haffve slåttenе hendher emellom, varder H. K. M:t then annen summa väll utlägiandes, och hvar än thet icke skeer, kan man tilväge komme sådane peninge suma. Och haffve vij giffvett H. K. M:tt her om någett tilkenne, såsom E. K:tt aff thenne inluckte copia varder förnimandes, doch likvel tilförende afferdigett för:te Christofver Schiffer, så att han, hvar K. M:tt icke samme handell vill bevillige, icke skall bliffve förhindrett eller tilbacke kallett. Ändoch att vij förnime, att H. K. M:tt till samme handell på

¹⁾ Lakun.

thenne tidh icke myckett ähr benägen, haffve vij doch lickvell thett giortt, förthenskuldh att H. K. M:tt icke kan förvende, thed vij H. K. M:tt oåttsporadt någett förtagatt haffve, och sedan thett förhindra låtte. Sammeledhes kan Hans K. M:tt oss thed icke uthi någon ondh mening up-tage, effter thet H. K. M:tt tilförende medh Hans Konungl. M:tz skrifvelsser vårtt rådslagh uthi samme handell bevilgett haffver. Och ehuru ther om var[der] komande, [om] H. K. M:tt therföre vill oss till tillvändhe någon vredhe, eller någre andre velle sigh ther emellom stinge, velle vij ännu medh oss [ingen] föhrandring [ske] låtte¹⁾, uthan lickvell ytterligere] om samme handell[s] förfodrung och framgångh vinlige, effter som then förventtendes och broderligh kärleck, som emellom E. K:tt och oss ähr, thett kräffver, tesligeste thett löffte, såsom vij E. K:tt giortt haffver, thett foordrar.

Videre hvatt then engelske sack belanger och om thed tugh therhedan, såsom E. K:tt oss haffve tillrätt, haffve vij ännu icke annett ther om förstätt, än såsom vij E. K:tt senest gäfvve skriffteligen tilkenne. Ändoch vij haffve der om låttedh värff[ve] hoos K. M:tt, så haffve vij ännu inge egentlige svar ther uppå bekommett, uthen doch förmodhe, att H. K. M:tt väll varder oss thett effterlåtte. Vij haffve och icke någon synerlig förtröstning till att förve[n]tte hoos H. K. M:tt om then taringh, som till samme tågh vill behoffves, såsom E. K:tt Hans Konungl. M:tz sijne the[ru]m tilförendhe nogsamp[t] ähr vitterliget. Begäre förtenskuldh, att E. K. ville medh E. K. nervarelsse giffve H. K. M:tt någre godhe förtröstninger och rådhe H. K. M:tt ter till, att H. K. M:tt ville komme oss till undsetningh, hvar E. K. så syntes, och förse vij oss, att E. K. teregenom någett fruchtbarligett varder uthrettandes. Vij haffve och låttedh tilskrifve Dionijsio Bureo, att han the 30,000 daler, som han senesth bekom hedhan ifrå Sverigie,

¹⁾ I handskriften: medh oss föbreandre låtte (!).

skall anlegie thett nögligestte och sparsamblige[ste], som han någon tidh bästh kan, thett E. K. ville honum för för:de orsacker skuldh lätte förholle tedh [*sic*]. Inthet annett haffve [vij] E. K. upå thenne tidh her medh till att skriffve, uthan velle E. K:tt uthi then alzmechtigestes Gudz beskydh och beskerm till lycke och sundett broderligen och käriligen haffve befallt. Datum Calmar then 11 februarij anno 60.

Kalmar den 14 februari.

Till Claes Kristersson [Horn] angående hans uppdrag i Livland.

Riksregistr. 1560, fol. 57. Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 190—192.

Vår gunsth och nådige villie tilförendhe. Vij kunne edher icke forholle, Claes Chrestiersson, att vij uthi thesse dager haffver bekommett tijender ifrån Danmarck och ther uthaf förstått, att herttigh Magnus, kong Christierns sonn i Danmarck, vill begifve [sigh] in i Lifflandh till Öxell biskopzstijfft, och ähr sacken alredhe såå vitt förhandlett, att han skall blifve confirmerett till biskop och bekomme Öxell biskopz sticht, possessiun och egendomer. Så kienne Gudh, att thet tycker oss icke myckett väll vahre, att medh sakenn så lenge skall vare fördröget, doch icke thes mindhre velle vij ännu vahre förtenckte till (så myckett oss mögeligett vahre kan), att tenne påbegynte och för[e]tagne handell uthi Liflandh icke måge blifve försummett, der såsom vij hadhe någre godhe och trogne personer och men, som ville hielpa till medh i sacken och driffve thedh honom kunne gå för sig¹⁾, och effter thet vij althid haffve förnummett, att I haffve vahritt vår kere brodher, herttigh Johan, så vell i Hans Kärlig[h]etz frå-

¹⁾ I handskriften: försth.

varuu som närvaru trogen och retrådigen, så tviflar och inthet, att hvar vij på hög:te vår käre brodhers vägne velle brucke edher uthi denne liflandzske handell, att I låtte edher finnes trogen, retrådigh och venligh att söckie och ramme Hans Kärlichetz beste och gagn. Haffver fördenkuldh aff färdiget¹⁾ vår tienare Christoffvell Schrifver och medh honom låttedh skriffve till Jacop Henricksson,²⁾ att han sigh thedhan begifve skulle. Och effter vij förnime, att han ähr förhindrett, effter han på thenne tidh Viborgz slott i befallning haffver, therförre ähr vår gunstige villie, att I sampt med för:te Christoffer skolle drage till hermesteren och förhandle medh honum, um han ännu icke velle pantsettie the slott uthi Lif[1]andt för een summa peninger, effter som han sigh tilförendhe hosz K. M:tt, vår kära här fadher, tilbudett haffver. Hvar och så skeer, att han någre slått vill uplåtte, ähr vår villie, att I them på vår käre brodhers vegne skulle aname och besettie låtte. Hafve nu medh edher än tijetusendt daler till begynselse att förstreckie theropå och ännu meher beskärddh, som Christofver Schriffver vett edher vidhere berette. Doch rådhe vij edher, att I icke medh någon summe peninger skolle begifve edher der uthe i landett, medh mijndre I äre medh [bref] och legde vell förvaradhe. Ähr och Jacop Bulgrijn tilskrifvitt, att han skall leggja sigh vin, om mögeligitt ähr, att bringe samme peninger till vegge uthaff vår käre brodhers förstendömme medh thet aldre förste. Så ähr vår gunstelige begären, att I medh thet aldre försthe velle begifve edher inn och troligen her utinna[n] förhandle, effter som vij edher ther um tilbetro; icke befruchtendes, att K. M:tt legger edher terföre någon ogunsth till, effter thet H. K. M:t haffver tilförendhe bevilgett samme handell, såsom I och haffve till att förnime uthaf thenne inluchte copie aff H. K. M:tz bref. Thesligeste

¹⁾ I handskriften: aff federligett.

²⁾ I handskriften: Hernicksson.

göre I terutinnen thet osz myckett behager, och vij medh all gunsth och nådige villie betenke velle, inthet tviflandes, att vår käre brodher varder der och sammeledhes gunsteligen med edher förskyllen[des]. Förshee vij [oss] och förtenskuldh viserligen, att I varde thetta troligen och obesvärligen medh thet allre försthe och oförsumligen uthrettendes, giffvandes sedhan oss svar med thet försthe igenn, huru sigh sacken begifvandes varder. Gudh edher befallandes. Dattum Calmar den 14 februarij anno 60.

Kalmar den 16 februari.

Till hertig Magnus angående hans ingripande hos konungen till förmån för grefve Edzard af Ostfriesland.

Riksregistr. 1560, fol. 57 v. I Protokollon är samma bref dateradt den 15 febr. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 27—29.

Högborne fursthe, kära brodher. Vij önske uthaff hierttedh, att Gudh alzmechtig E. K. medh helsse och välmågenheett alttidh nådeligen bevare ville, och giffve E. K. her medh broderligen tilkenne, thed vij förnumett haffve, att greffve Edzell skall vare inmantt på Vesteråås och icke aldelis hafver sijtt frija velckoor såsom tilförendhe. Och kunne vij icke vetta, om Konung. M:tt, vår käre her fadher thedh befaltt haffver eller icke. Så tyckes oss doch, att sôm H. K. M:tt ther till rett haffver, vore icke rett förtencen i sacken, effter han, såsom E. K. vell vett, oskyllig ähr och uthaf sijn brodhers mishandell intett vettedt haffver. Hadhe förtenskuldh gierne siellf förskrifvett K. M:tt till ther om och fördedigett hans sack till thed beste, hvar vij ellieth haffve vettedh, huru thed sigh haffver hafft medh honom then tijdh, vij senesth vårt rådslagh och skrifteligh betenckiande till h:te K. M:tt förskickede. Men effter vij tenckie, att H. K. M:tt genom munteliget berettelse och förböön snare[re]

stodher ther till att beveckes än egenom skrifvelsse, thedh vij och gierne giordhe, hvar vij så tilstedes vore, är förtenskuld till E. K. vår kärliche begären, att E. K. vill hielpe till, thed han måtte komme löös igen, och att Konungh. M:tt sigh emott honom gunstelige förholle ville; doch hvadh såsom H. K. M:tt teckies emott then andre förtaghe, skötte vij ther inthed um, att han aff att niutte må hvadh efftersåsom hans förtienesth tilsäger. Och effter E. K:tt tilförende vell vett, att grefve Edzertt uthaf sijn brodthers otilbörlige förhafvande inthed vetted haffver, skulle han her uthöffver uthentvifvell höglig besväre [sig], hvar H. K. M:tt honom ville tillmätte och ungelle låtte thett then andre bruttedh haffver. Vore förtenskuldth till befruchtandes, att [om] then handelen [icke] till någon godh beslutt komme motte, skulle doch vår syster thett och udi framtidhen tilefventyrs föge niutte tilgodhe. Vij giffve E. K:tt till att betenckie, hvadh tilfelle han och kunne haffva her aff till att för[o]lempe E. K:tt och oss hoos the fremande herrer och seije, huru vij uthi så måtte haffve vinlagt¹⁾ oss att komme honom udi olycke och obestondh uthen all skull och brott. Försee oss förtenskuldth E. K:tt sigh her uthinen befitte ville, att hans sack till thed beste motte bliffve förmedeltt. Dattum den 16 februarij år 60.

Kalmar den 16 februari.

Till prinsessan Cecilia angående de åtgärder, som blifvit vidtagna emot grefve Johan af Ostfriesland.

Riksregistr. 1560, fol. 58. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 25—27.

Vår brodherlig och kerlige helssan medh hvadh mere kærtt och gått, som uthi vår macht och förmögenheet

¹⁾ I handskriften: vinglagt.

vare kan, Edhers Kärlichett medh then alzmechtige Gudh alltidh tilförendhe. Högborne fröeken, elskelige käre syster, att thed medh Edhers Kärligett aldeles välginge och E. K:tt af all olycke, sårg och vedermodhe förlossett vohre, önske vij thett uthaf hierttedh alltid höre och förnime. Och gifver Edhers Kärligett her medh brodherligen tilkenne, att effter thed vij nyligen inge tiender haffve bekommett, ther¹⁾ aff vij förnime kune, huru E. K:tt går i handh, teslickest hvadh ändskap thenne närvarandhe besvärlige sack grippe vill, giffz osz förten-skuldh nu tilfelle till att besöckie E. K:tt medh thenne vår skrifvelsse, och begäre vij käriligen E. K:tt sigh icke anerledz till oss försee ville änn som tilförendhe och icke tenckie, att vij alredhe platt haffve förgättedh thenn broderlige tillbenägenheet och kärleek, medh hvilken vij emott E. K:tt tilförende hafve varitt benägnie, ändoch vij then sack så förtagett haffve. Ty Gudh alzmechtig skall vette, att vij oss annorledes härutinnan icke haffve kunnett förholle, änn som nu skett ähr. E. K:tt kan och vell sielf besinne, att icke tilbörligett vohre, thett han skulle så tijdz instige udhi eders frustugu och terföre icke strafvatt varde. Doch hvadh vij ännu kunne hielpe till medh rådth och dådh midle och fördagtinge saken till thed beste, så myckett oss mögeligett vare kan, ville vij oss ther till godhvilliche befinne lätte, effter som vij och alredhe K. M:tt om vått betenckiande haffve gifvett tilkenne. Och velle vij E. K:tt her medh uthi thenns alzmechtiges Gudz beskydh och beskerm alltidh brodherlig och kärilige haffve befallett. Datum Calmar den 16 februari ähr 60.

¹⁾ I handskriften: thett.

Kalmar den 16 februari.

*Till konung Fredrik II af Danmark angående lejd på den
förestående resan till England.*

Enligt original i danska riksarkivet.

Vår venligh helssenn, medt hvadh mere käärtth och gotth kann vare udi vår macht och förmögenheth, E. K. V. medt Gudh allszmechtigiste alltijdt tillförende etc. Stormechtighe konnung, käre frände, vij vele E. K. V. kerligen icke förhålle, atth vij udi the helge trefaldighetz nampn haffve achteth att begiffve oss till Engeland till atth fullkompne thenn ächtenskaps handell vij haffve opå begyntth. Och effther vij äre till sinnes atth giffve oss på samme reese thet förste vår lägenheth sikh såå kann begiffve, vethe vij icke, anthen vij till land eller vattn ther hädhen förreesendes varde. Såå änn dogh vij inthet tvijfle, atth E. K. V. oss medt allt gotth äre bevågne för thenn förvanttnus skyld, oss emellenn är, och förthennskuld ingenn lejde genom E. K. V. land behöffde, dog likvel begäre vij gandzske kerligen (för ythermere godh förfordring och säkerheth skyld), atth E. K. V. ville giffve oss en frij, fheeligh och säker leijdhe bååde till landh och vattn egenom E. K. V. land och konngerijke för oss och the personer oss fölie sampt all thenn deell vij haffve medt oss, hvar vår lägenheth kann sikh såå tilldraghe, att vij samme E. K. V:des land och konngerijke på för:de reese besökie kunne, hvilckith vij medt all venlig naborschap, förvanttnus och godh vilie hooss E. K. V. äre benägne kerligen till atth förskylle. Och befale E. K. V. her medt udi thens allsmechtigistes beskydd och beskerm thill lycke, sundheeth och långvarigth

rooligith regementte etc. Datum på våårthh slott Calmarne 16 februarij anno etc. 1560.

Erich, medh Gudz nåådhe Sverigis, Göthis och Vendiss etc. arffkonung,

E:s K:e V:s kiäre frende Ericus.

Utanskrift: se s. 598.

(Spår af sigill.)

Kalmar den 16 februari.

Till Joakim Bulgrin att för tillvägabringandet af den penningssumma, som fordrades för de livländska planernas genomdrifvande, använda det silfverförråd, som fans på Åbo slott.

Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 202 f., efter det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur.

Våår synnerliigh gunsth och nådiighe vilie tilförende. Effther som vij låthe edher senast tilscriffve, Jachim Bulgrim, medh Christoffer Skeffer, att I honom till thenn liiffleendzske hanndels förfordringh ville förskaffe änn tijotusennde dalar utaff våår käre her broders hertiigh Johans furstedöme, eller så mykijt I haffva mest råådth tiill, hvilke the kunne tiill beegynnelseenn förstrecke opå the slott udi Liifflandh etc., såå kunne vij väll tenckie, att thett besverliigiitt vara vill, edher heller icke väll möijeliigit är, på so kortt tiidh samma penninge summa åstadh kommee, och vette vij väll utann tviffvell, att på Ååbo slott ståer någott söloff, som Konngelige Ma:tt, våår kere her fadher, ther qvar leffdee, senisth Hanns Kong. Ma:tt vaar i Findlandh, hvarföre synes oss rådeliigiitt vaaraa, att I opå högbemelthe Kong. Ma:ttz nådiighe behagh taga såå mykijt söloffver, som ther påå färde är, samptt med hvad mere I kunne åstadh komme, öffver-

anntvardandis sedhenn samma söloff och penningesumma Claus Christiernsson, thenn vij nu haffva tilschriffva latiidh, att hann siig samt Christoffer ther hedann begiuffve vill, effter vij haffve förstædt Jacob Henndricksonn är förordnatt till befalningzmann opåå Vijborgz slot. Oss förhoppes, att förnempde Claes Christerssonn varder siigh her utinnann velvilig stelliis, och att hann är thenn mann, som vij påå vår kär[e] broders venngne sådana saker tryggeligenn kunne tilbetroo att samma penninge summa tiill siig anname. Hvar och änn högbe:te Konngelige Ma:tt framdeliis ville samma söloff igenn kalle och icke komme vår käre brodher ther medt tiill undtsetningh, vill man änn dhåå finne råådth tiill att vederleggie såå mykijtt, som I theraff taganndiis varde, hvilkiitt vij doch icke förmodhe, utann försee oss visseligenn, att Hanns Konng. Ma:tt schall ther med tillfridz vare, opåå thett sakenn ändoch motte haffva framgong och tiill ändskap¹⁾ komma. Thertiill I och all möjeliigiitt fliitt vele haffva ospar, dhå giöre I thett oss mykijtt behager, innthet tvifflandis, at vår käre broder varder thet gunsteligenn altiit medt edher förskylandis. Dattum Calmarna 16 februarii anno 60.

Kalmar den 23 februari.

*Till hertig Johan angående hvad som tilldragit sig mellan
fröken Cecilia och grefve Johan af Ostfriesland.*

Riksregistr. 1560, fol. 58 v. Förut tryckt af C. Adlersparre i Hist. samlingar, D. 3 (1797): s. 1—12. Några uppenbara orimligheter i den korruperade texten hafva utan vidare rättats, större ändringar anmärkts i noter.

Vår broderligh och kärligh helssan medh hvadh mere kärtt och gått, som uthi vår macht och förmögenheet vare kan, E. K:tt medh Gudh alzmechtig altidh tilförende. Högborne furste, käre brodher, effter vij väll kunne be-

¹⁾ I källskriften: ändskyp.

sinne, att E. K:tt på thenne tijdh elliest nocksamptligen medh andre sacker besvärett ähr, och oss therföre heller bordhe hielp till att afskafve thett, såsom E. K:tt till någon besveringh vohre, änn att någett förregeffve, thet E. K:tt till yttermere bekymber vare skall, så tvinger oss doch nödhen till att upteckie och förtellie E. K:tt thet, som osz jemväll (thed Gudh kenne) hiertelig besverer, nemligh om någon otillbörligh och besverligh handell, som sikh i thenne nesth förledhne tijdh uthaff then eene greffve aff Österfridzlandh tilldragitt hafver. Och kunne vij E. K:tt brodherligen icke förholle, att sedhen then greffvens handell emellom vår elskelige käre syster och greff Edzertt förhandlatt och besluttedh vartt, och K. M:tt vår käre herfader honom sampt hans brodher medh skenckningar och andre gunstige förfordringar nådigtt afferdigett och förloffvett hadhe att drage hem i theras landh igenn, vartt oss och uthaf hög:te H. K. M:tt befallett, att vij them till vägen fölgachtige vare skulle, thed vij ochså giordhe och tem fölgde in till landmerc-kett. Men när vij vore kompne till Vastena och för menför[e] schull måtte på någon tijdh oss ter förholle, lett tå then greffve Johan påskina, hvar för tacksamheett han hade i sinnett emott alle then välgierning honom aff K. M:tt i tenne resse vederfaren var, nemlig att han om nattetidh (oanseendes thenn vacht, som var tilförordnatt att vacke på slättedh) dristedhe sikh instige inn uthi jungfrustugun, ther som vår syster Cicilia inlåg, och thet icke på een tijdh, uthan på tree eller fyra nätter åslagh, för en vij någett ther af visthe, och endoch vachten sådantt varsee var, så fördristade de sikh doch icke uppenbara thet för oss för än på thet siste, att the thet icke lenger kunne lidhe; tå kungiorde the oss, hvadh the sett hadhe. När vij nu thet finge vette, toge vij sacken uthi betenckiande, huru vij oss herutinan skolle förholle, ginge förtenskuldh tilrådaz medh vår brodher hertug Mag-

nus, Ture Persson och vår tienare Carolum de Mornay, för än thed bleff någett tilgiortt. Så synttes oss alsamans thed rådeligett vahra, att man måtte leggja sigh vinn um beslå honom medh ferska gierningar och tage vedh halssen, ty vij besluttete thet, att om vij ännu [*sic*] skulle hafve tallatt honom ther om till med alvare, för än han haffver varett beslagen medh ferske gierningar, då skulle han uthan tvifvell haffve nekett thet och sagt, att vij ege[n]um sådantt medhell villie komme honom på någett obeståndh och skadhe. Att tyste sacken nedh¹⁾ hadhe och icke heller varitt rådhlidgett, effter han nu så upenbar var vordhen, att hvar man i stadhen nestan visthe thett. Syntes icke heller rådeligett vahre att gifve grefve Edzertt tilkenne, effter vij vell kunne tenckie, att han mere hadhe hollett på sine brodthers sidhe änn medh oss. Tenchte och medh, att um vij skulle haffve skrivett K. M:tt till ther um och begärett H. K. M:tz råd h och betenckiande, hvar vij oss herudinan skulle förhollett haffve, så hadhe thed doch lickvell bliffvett försent, för än vij någon svar tilbacke [be]kommett hadhe, effter the alredhe uthaf H. K. M:tt affverdige[de] vore uthu landett. Vartt och uthaf oss berådslaggett, hvem honom skulle haffve antastatt. Såå vore vij först tilsines, att vij medh vår brodhe[r] hertugh Magnus hadhe vellett gåett ther hedan, när vij förnumett hadhe honom vahre ther inne, men thett vartt oss uthaf the andre viderrått, effter the vell visthe, att hvadh vij hadhe beslagett honom så tidz i vår systems cammar, hadhe han aldrig bliffvet ther leffvendes uthagen. Tå tilbödh sigh vår tienare Carolus, att han thett görra ville, hvarföre vij och strax någre andre af våre förtrogne ter till förårdnadhe, som medh honom ther[om be]stelle skulle.²⁾ Och hendhe sigh, när de hadhe

¹⁾ I handskriften: vore att tysse sacken medh (!).

²⁾ De inklammrade orden äro insatta i stället för handskriftens: efter.

vackett två eller tre netter, vorde the honom på thed siste varse ther inkrypandes såsom tilförendhe. Ginge förtenskuldh strax in i vårs systems cammar och funne honom ther för sigh i skiortten, haffvendes neppeligen hoson på sigh, vartt fördenskuldh af them antastedh och kastedh i tårnett. Och endoch vij icke kunne tenckie, att thed han såå ther instigett hadhe var schedtt för vår systems skuldh, uthen eller för någeen jungfru schuldh, som och ther inne låghe, så gafz oss lickvell een mistancke i sinnett, att effter vij väll tilförende visthe, att Hennes K:tt myckett hadhe att bestelle medh then greffve Johan bådhe i snack och ungenge (ändoch vij H. K:tt tilförende offta therifrå affstyrckt hadhe), befruchte vij någett annett, hvarföre vij och sådane hans högmodh icke lidhe kunne, uthen låtte strax anname och förskicke honom velförvarett till K. M:tt vår käre herfader (doch hembligen och ofömärcht) om nattetidh, ther han och fengzligen nu förholles. Så haffve vij nu förnumett, att H. K. M:tt icke myckett väll tilfridhz her medh vare skall, att vij sacken så förtagett haffve, uthen vill förstå henne uthi then värste¹⁾ mening, effter såsom vår viderpartt (af them E. K:tt tilförende vell vett) thed uthan tvifvell till thed argeste utthyde, [och] menett, att vij haffve giortt thed i then acht och mening, att vij ville komme vår syster uthi någon ondh ryckte her med, [hvilket] Gudh skall vette lögn vare. Mente man nu videre och vrängie, hvar the ville, så förhoppes osz doch, att ner sacken rätzlige blifver betenckt och öfvervägen, skall hvar och een ärligh icke annorledz kunne dömma her om, än att vij osz emott vår syster herudinnen så förhollett haffver, att thet oss ostrafveligett vahre skall. Vij kalle och Gudh til vettne, att vij thed icke udi någon annen acht och meningh giortt haffve, än terföre att vij icke kunne lidhe, thett han för een sådane dristigheet och oährli-

¹⁾ I handskriften: förste.

gheet företagande måtte ostrafvatt blifve, och vij ther hoos (så myckett mögeligett var) försware, frelsse och fördädige vår systems gode ryckte, hvilckett vij egenom någett annett fogligere medell icke viste komme tilväge. Och gifve vij E. K:tt broderligen till att betenckie, att hvar vij inthed hadhe giortt till sacken, uthan vellett förtys[t]ett henne nidh, så hadhe thett doch lickvell icke kunnett blifve fördoltt, effter thed alredhe så vitt beryckted var, att hvar man i staden (nestan) viste ther af. Veet och Peder Erichsson berette E. K:tt, att the vidh grenssen viste thed, för än vij ther aff vette finge. Hvar och (thett Gudh förbiudhe), att anerledes hadhe varitt fatt medh vår syster, än såsom vij gierne hadhe sett och förmodett, och han så ostrafvatt hade komett sijn koos, stelle vij till E. K:tt[z] betenckiande, hvar vij tå hade kunnatt vara¹⁾ till svars hoos K. M:tt, och hvad olempe Hans K. M:tt oss tå hade kommett [*sic*] medh rette tillmätte, all then stundh vij ther af visthe och intet mere hadhe giortt ther till. Tesligestte schulle och för:de gref[ve] (hvar man så hade låtted honom onäpst drage af landet och sett med honom genom fingeren) vell haffve berömpst sigh ther aff och sagtt sigh haffve om mi[d]nadz tijdh [varit] i jungfrustugu, och ingen var som tordhe talle honom ett ordh till der om. Och hvar H. K. M:tt framdeles skulle haffve gått upå någon gifftermåll medh någon af the tyske herrar, tå hadhe han tileffventyrs kunett sådantt förspille och förhindre och sagtt sigh bettere förtrostring haffve bekommett hoss H. K:tt änn någon annen herre, hvilckett tileffventyrs fast mehre hadhe vahritt K. M:tt, oss och meninge Sverigis ricke förvijsligett och under ögen än som nu ähr. Om vij och sielf medh vår brodher hertig Magnus skulle haffve gått ther in, när vij förnume honom vare ther inne, synttes the andre icke heller rådeligett vare för the orsacker, som förberörtt ähr,

¹⁾ I handskriften: kommett vore.

och E. K:tt [kan] sielf till att betenckia, huruledes E. K:tt hadhe varitt tilsinnes, hvar E. K:tt hadhe varritt tilstades och beslagett honom ther i vårs systers cammar så tidz och i samme måtte, som the honom funne, om E. K:tt och hadhe kunnett lijdhe, att han för sådane sitt högmodh skulle haffve bliffvett ostraffvatt. Thett the och seija, att vij icke skulle haffve then broderlig kerleek till vår syschenne, som oss bordhe haffve, vett E. K:tt sigh vell sielff i hugkomme, huruledz vij emott them altidh tilsinnes varitt haffve, synerligen emott H. K:tt fram för alle the andre. Och hvadh thett hadhe gått effter vårt sinne, thå hadhe H. K:tt lenge varij[t] försedt, men hvad thett förhindrett haffver, vett E. K:tt och väll, att thed icke vår skull varitt haffver, uthen heller vår viderparttz, the ther altidh haffva vinlagt sig att förhindre, thed vij till vårs syskons förfodring i så måtto troligen mentt haffve, på thett the måtte martered och plågett them effter theres egen villie. Therföre försee vij oss, att fast ännu vår vederpartt annerledes ville [intale] E. K:tt, lichesom vij theruttinnen emott vår syster icke så handlatt haffver, än såsom tilbörligett och een brodherlig kärleek kräftt hadhe, E. K:tt ter till ingen troo stella ville. Och förhoppes oss nu haffve bättre tilfelle till att handle om sacken, en vij elliesth haft haffve, hvar han hadhe slupett sijn koos, effter som vij och K. M:tt om vår betenckiande i sacken skrifteligen hafver gifvett tilkenne, hvilkett vij och E. K:tt her innelycht tilhande förskickte etc. Vij begere och käriligen, att hvadh E. K:tt någett betencke och öfverväge kunne, som til sacken tienelig vohre, ther igenom honn till någon godh enskap måtte stelltt vahre, E. K:tt ville thett oss brodherligen meddelle.¹⁾ E. K:tt vett vell, huru thet pläger tilgå, att aldrig ähr een sack i sigh sielf så rettferdig och godh, att hoon juu kune

¹⁾ De föregående sju raderna äro i handskriften upprepade i omvänd ordning näst efter följande mening.

uthaf onda meniskior till thed versta vrenses och uth-
tydes. Velle her medh E. K. uthi den alzmechtigest[e]
Gudz beskydh och beskerm till lycke och sund[h]ett bro-
dherligen och käriligen haffve befallett. Datum Calmar
den 23 februarij år 60.

Kalmar den 3 mars.

*Till Svante Sture angående Kongl. Maj:ts misshag till
honom.*

Enligt originalet i Lunds universitetsbibliotek. Förnt tryckt af P. Wieselgren i Dela-
Gardiska archivet, D. 1 (1831): s. 136—137.

Erich *etc.* Vår synnerligh gunst och nådighe villie
tillförendhe *etc.* Vij kunne edher, käre her Svante,
gunstelighenn icke förholle, att vår troo mann och tie-
nere Nilss Jörenssohn är igen kommen till oss ifrå Kong:e
M:tt vår käre herr fadher medh sådanne svaer, som oss
föghe behaghe och vij icke heller förmodett hadhe. Och
haffver hann iblandh annett berättedh oss, att Kong:e
M:tt icke myckett väll tillfridz medh edher vare schall,
för thenn orsack att I här hooss oss såå lennghe för-
töffvedtt haffve. Var och hans föregiffvendhe, att, nhär
som I tillstádz kommandes vardhe, schulle I och hooss
Hans Kong:e M:tt föghe gunst förnimme. Såå effther
vij icke gärne see, att I udi noghenn olycke för våre
schull och oförseennedes komme motte, haffve vij edher
um sådanne faarlighe lägenheeter gunstelighenn veledtt
giffve tillkänne, på thett I visthe edher i saakenn täste
bättre att förholle, och befale edher härmedh Gudh thenn
alzmechtigeste *etc.* Datum Calmar thenn 3 martij anno *etc.* 60.

Utanskrift: Till Kong:e M:ttz vår käre herr faders
troo mann och sechreete rååd, oss elskeligh her Svante
Sture till Hörningzholm *etc.* gunsteligen.

(Sigill.)

Kalmar den 5 mars.

Till Joakim Bulgrin angående sättet att uppbringa nödiga medel till den livländska panthandeln.

Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 260—261, efter det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur.

Vår synnerliigh gunst och nådiige villie tiilförennde etc. Vij haffve utaff eders schriffvelse förnummit, Jachim Bullgriin, att I utaff vår käre broders furstenndöme tiill thenn liiffenndische handell icke tröste komma tilväghe the 50,000 dalar, ther um vij edher för någenn tiidh sedann lothe tilscriffve. Såå kunne vij väll tro, att ther icke så mykenn råadh schall vara på ferde, vette och väll, att the finnske städer icke heller tess förmögne äre, att the någott synnerlig schullee komma åstadh, som tiill samma handell förslåå kunde, männ thet förslag, vij thåå föregååffve, skedde i rådsviisse och udi såå motto, att ther som vij icke förmodde oss påå hastiig tiidh såå mykijt komma til vägha utaff vår brodhers lannd och länn, syntes oss ick[e] orådeliigiitt vara, att mann thåå låthe handla medh någenn aff anssestäder, att the påå interesse såå mykijt förstrecke vele, som vij kunne lösa Sunneborgh för, påå thett hanndelenn för penningelösse schuldh icke motte bliiffve försummatt. Vaar icke heller vår meningh, att I ther um schulle förhanddle, utann vij mente oss thett sielff komme tiilväge, när som vij hade förnummit, att ingenn annenn råad hade varit påå färde, männ effter vij annerlediis är författatt i sakenn, nempliig um thett sölff, ther um vij senest gåffve eder tilkenne, förhoppas oss ther medh någott kunne u[t]-rette[s] i sackenn, att tiilläventyrs icke vill behöffvas, att man skall taga någott tiil länss utaff the fremmande. Vij kunne icke heller oguille edhers föregiiffvande om the 40 lester smör, ther i förråd häre, hvilkit I tiill

vår kere broders hoffolckz behoff antvarde vele. Synes oss förthennschuldh och gott vara, att I her utinnan så bestelle, att the effter nödtorfftenn motte bliffve försörgde, och hvad thåå sedhann utöffver bliffve, kunde I thett och tiill thenn liiffleendzske hanndell uti penninge[r] umvende late, och förhoppas, att thett och någott tiill sakenn hielpaa kann, her utinnann förseenndiis oss, att I varde ramandes vår käre broders ganngn och beste. Dattum Calmarnna 5 martzii anno 60.

Kalmar den 6 mars.

Till Svante Sture angående en ifrågasatt gård i Småland och om afslutandet af pågående lagmansting.

Enligt originalet i Lunds universitetsbibliotek. Förut tryckt af P. Wieselgren i Dela-Gardiska archivet, D. 1 (1831): s. 140—142.

Erich etc. Vår synnerlig gunsth och nådhige vilie tilförennde etc. Vij haffve bekommit edhers scriffvelse, käre her Svante, therutinnen I tilkenne giffve, att Kong:e Ma:tt etc., vår käre her fadher, haffver latidt edher tilscriffve um någre farlige lägenheter, som nu schule vare för handenn, synnerligen att the dansche haffve udi sinnedt någedt företage emott Hans Kong:e Ma:tt, oss och rikkedt, therföre för nödhenn våre att opålegge någenn gårdh her udi thenne landzände, ther med folkedt kunne sigh hielpe här vidh grentzenn, hvar behoff giordes etc. Tesligiste begere I och att vette, um I schule holle thet lagmandzting, såsom I påbegynnnt haffve, heller och giffve edher hijtt till oss till Calmarne, theropå I våre svar vele förvente udi Ekesiö etc. Och ändoch Hanns Kong:e Ma:tt oss um sådane lägenheter inthet synnerligidt haffver tilkenne giffvit, icke heller haffve vij ännu förnummedt, att någre synnerlige farligheter tådhen schule vare till att förmodhe, therföre synes icke

vare förnödhenn, att man än på nytt schall them någenn gerdt pålegge, effter att udi thenne landzände ähr enn fattig almoghe, såsom I, käre her Svante, och scrifftligenn haffve oss giffvidt tilkenne, att enn stor partt haffve icke änn sådane gärdepartzeler tillfyllesth uthlagdt, som them var pålagdt för thenn senaste gärdt the utgöre schulle. Kunne I förthenschuldt vell tencke, hvad rådth the schule haffve till att utgöre på nytt någenn gerdt, synnerlig hvadt the partzeler belanger, som till hestefodher behöffvis, och oss för sådane orsaker schuldt synes rådheligidt vare, att mann ännu på någenn tijdh hade fördraag med samme gerdt, till thess mann vijdhere um alle lägenheter varder förstendigett etc. Hvad thet lagmanzting belanger, som I umscriffve, um I thet strax ände schule heller icke, kunne vij eder inthet annedt tilsvare, utenn begäre, att I med thet förste vele begiffve edher hijtt till oss, opå thet vij med edher um alle lägenheter berådhså kunne etc. Gudh alzmechtigiste edher befaledenndhis. Datum Calmarne 6 martij anno etc. 60.

Utanskrift: Konng:e Ma:ttz etc. vår käre her faders och vår tro mann och secrete rådth, oss elscheligh her Svante Sture till Hörningzholmm, hövidzmann på Lecköo etc., gunsteligen.

(Sigill.)

Kalmar den 8 mars.

Beställningsbref för en skrintillverkare.

Enligt afskrift i KA:s samling af kungl. bref. Brevet är affattadt efter samma formulär, som ofvanstående beställning af den 21 april, till hvilket i transnumerade delar hänvisas.

Vij Erich etc. göre vitthrligitt, att vij haffve tagitt och anammatth, som vij och nu tage och anamme thenne

Cleophas Charonn udij vår tienest och bestelnungh för ehnn skrinverker, och schall hann vara förplichtig — — —. Ther emotth haffva [vij] läffvatth och tillsagtt hanom till underhold och årliga besolning penninhger halff-tredie hundrede mark ortig och ehnn hoffclädhning, teszliges udij fättalliæ, som här efftherföllier: tu pund rog, fyre pund maltt, ehnn oxen, tu schvin, tu fåår, halff tunne smör, ehnn tunna torsk och ehnn tunna strömmingh. Theszliges haffver hann förplichtatt sig för hvar dagz arbetes försumelsze, som han bliffver beslagen med, schall hans besoldningh bådhe i penningher, clädhe och fättalliæ så mykitt ther emott affkorthet varde, effther som på hvar dag udi reckningenn löpe kann, och gick thenne hans bestelningz datum ahn um Michaelis anno 59. Ther våre cammererare och befalningzmän måghe sig effther vetha rette. Datum Calmere then 8 martij anno etc. 60.

Unner vårtt secrett.

Kalmar den 11 mars.

Till Joakim Bulgrin angående utrustningen i Finland af fartyg, som skulle sändas till Kalmar.

Förnt tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 268—269, efter det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur. I Protokollon är samma bref dateradt den 9 mars.

Vår gunsth och nådiige vilie tilförennde. Såsom I tilförennde oss haffve giffvit tilkenne, käre Jachim Bulgrinn, hvad edher utaff thenn högborne furste, her Johann etc., vår käre brodher, befaledt ähr, therudinnan I oss på Hanns K:ttz venngna med förfordelliige vare skole, synnerligh ther som vij någenn skepzutredningh betarffve, och effther vij utaff eders siste scriffvelsse förnummit haffve, hvad förråadt udhi Hanns K:ttz lanndh på skep förhandden ähr, och vij the påå thenne tiidh

behöffve, ähr förthennskuldh nu vår gunstige vilie och begierenn, I vele påå Hanns K:ttz vengna komma oss tiil hielp medh thenne kraffvell, [I] udi edhers sidzte schriffvelsse berörde um, samptt medh såå monge anndre skep, som I tröste medh skytt och proviant utruste, både utaff them H. K:ttz ägnne ähre och utaff borgarne äre tilbekommandes, hvilke udi Vestersöönn kunne brukeligh vara, och hvar I änn icke tröste komme till vege såå mykijtt krigzfolck, som thertiill kunde behöffves, thåå vele vij oss ther um siälffve försee; alleenest begiere vij, att I ther tiill bestelle ville såå mykijnn fettalia, som till 3 eller 4 månadz tiidh förslåå kunde, och ther som elliest icke såå godh förråadh påå fettalie vore, kunne I thå tage aff thenn gerdh, som i fiordh utaff Hanns K:ttz län utgiordiis, männ effter vij väll kunne tänckia, att tiill the skytt, them mann tiill samma skip betarffver, ingen annenn råadh finnes, utann mann them utaff slotzens archelij tage moste, therföre loffve och tilseije vij att lata leffverera såå monng stuckor tillbaka eller och andre såå gode i stadenn igenn, som vij hijtt tiill oss bekommandes varde. Vij försee oss och, att I her utinnan inghen försummelse tage vele, utann nääär som I ther um bestelt haffve, oförsummeligenn förskicke oss samma skep hiitt tiill Calmarnna, påå thet [the] motte her ligge tilrede, tiill tess vij them betarffve kunde. Herutinnan I gör thett oss ähr liufft och behageliigiitt, och vij sådane eders fliitt medh all gunst igenn betennckie vele. Datteret Calmarnna 11 martzii anno 60.

Kalmar den 29 mars.

Till konung Gustaf I angående afsikten med det bref till hertig Magnus, hvilket väckt konungens misshag, om afvecklingen af grefve Johans af Ostfriesland sak och om den engelska giftermålshandeln.

Enligt samtida afskrift i Lunds universitetsbibliotek. Förnt tryckt af P. Wieselgren i DelaGardiska archiv, D. 1 (1831): s. 118—128.

Stormectigiste konungh, käre her fader. Jagh haffver förnummit, att E. K. M:tt medh helse och liffsundhet väll ähr begåffvedt, thes jagh then alzmetigiste Gudh högligen betacker, altijdh gärne önskendes, att hans gudomelige nåde E. K. M:tt ifrå allt ondt bevare och medh itt gott och lykesampt roligit regimente lenge begåffve ville, och giffver E. K. M:tt underdånligen tilkenne, att jagh udi ödmiukhet haffver bekommedt E. K. M:ttz schriffvelse medh thenne E. K. M:ttz tienere Nils Hansson, therudinnen jagh haffver förståt, att E. K. M:tt ähr icke myckit väll tilfridz ther medh, att jagh för någon tijdh seden loott tilschriffve min broder hertugh Magno och begärede, thet H. K:tt ville förhandle hoos E. K. M:tt um greffve Edtzert, att han måtte bliffve lööss etc.

Så kan jagh E. K. M:tt ödmiukelighen icke förholle, att thet jagh E. K. M:tt icke haffver tilschriffvit ther um, är icke skeedt udi någon annen meni[n]gh, uten allenest therföre att effter jagh icke sielff fick vare tilstädz och muntligen berätte E. K. M:tt um samme ärende, såsom migh syntes vare förnöden, icke heller kunne medh sådanne skickelighet schriffve E. K. M:tt ther um till, effter som thet kunne vare E. K. M:tt behageligit, mente förthenskuld, att um jagh gåffve thet min broder tilkänne, sculle H. K:tt genom muntligh berättelse bethre komme thet tilväge, än som jagh elliest genum schriffvelse thet göre kunne, synnerligen effter jagh udi mitt cancelij icke

haffver sådanne personer, the ther medh sådane beskedelighet uttrycke kunde mitt betenckende, så att E. K. M:tt min grundh och betenckte meningh rätt förstå kunde. Thet haffver och icke heller någon tijdh varidt min acth, att jagh udi samme min schriffvelse sculle straffe thet, som E. K. M:tt till sacken giordt haffver, ty jagh bekenner migh ther till vare allt för ringe. Ville och fast heller, så myckit migh mest kan vare mögligit, (effter som migh och egner och bör) både medh rådth och dådh hielpe till att thenne besvärliche saack egenom E. K. M:ttz rådth och högbetenckende till någon godh ändhe komme måtte. Men thet bevogh jagh hade om greffve Edzert gick icke ther utaff, att jagh simulerede medh sacken och henne så ringe achtede, uthen på thet att hon teste bättre och snarere motte bliffve förmidledt och till thet bäste affställt, syntes migh rodeligest vare, att för:de greffve Edzert, som till sijn broders misshandel inthet schuldigh var, icke måtte så hart bliffve hollen som then annen, all then stundh jagh icke annerledis veett, [än] att han medh sijn broders förehaffvende inthet haffver haftt att scaffe, och befructedhe jagh migh, att hvar han i så måtte icke bliffve förschonedt, sculle thå min syster Caterine thet icke myckit i framtidhen tilgode åtniute. Annerledis haffver mitt betenckende icke varidt om thenne saak, hvarföre jagh migh till E. K. M:tt ödmiukelighen förseer E. K. M:tt varder thet och så förståendis, som jagh thet aldels troligen altidh menth haffver.

Thernäst såsom E. K. M:tt fordrer och begärer, att jagh skall giffve E. K. M:tt om mitt betenckende tilkänne, theregenom handelen måtte på thet fliteligiste bliffve affhandledt och beslutet, så är jagh ther till väll benägen, vill och gärne mijn flijtt therudinnen haffve ospart, ther som jagh viste migh något kunne skaffe i saken, effter som jagh och senest udi ödmiukhet gaff E. K. M:tt min trogne meningh tilkänne, hvad som migh

syntes härudinnen tienligist vare, och ändoch jagh gärne hade seedt, att samme rådslagh hade bliffvit fulfölgd, i så måtte att man hade kommit saken in på någon annen, så effter jagh kan förnimme, att thet nu ändelis är vordet försent och på thenne tidh olegligit, nempligen effter tilbefructendis är, att then handell allerede och hooss the fremmende nogedt rychtbar vare skall, såsom jagh thet nogerledis både utaff hertigh Frantzes schriffvelse och elliest utaff många andre lägenheter och umstender förnummit haffver, therföre haffver jagh sampt med the gode män utaff E. K. M:ttz råd, som nu och här tilstädes äre, upå E. K. M:ttz behagh än ytterligere beväggitt thenne sack och på thet troligiste och fliteligiste, effter som jagh kunne tenckie udi lengden förnöden vare ville, henne begrundet. Och kan jagh icke annerledis besinne, än att thette sigh effter the legenheter, som nu på färde ähre, noget bättre schicke schall, att greffve Edzertz moder, greffvinnen aff Ostfriesland, sielff eller hvar hon icke komme kunde (effter som man förnummit haffver, att thet henne på thenne tijdh olegligit vare skall), motte thå greffve Christoffer sampt någre andre hennes förtrogne komme här inn medh greffvinnens sampt landzens inbyggeres fulmacht till att affhandle och förlije thenne saack. När the nu hijtt kompne vore, kunde E. K. M:tt lathe berame ett herremöthe, ther som helst E. K. M:tt sielff techtes, och schulle thå greffve Johan bliffve ställt för rätte och för sijn mishandel skuld, i thet han um nattetijdh uten all försyn dristede sigh instige udi E. K. M:ttz dotters sängcammer, bliffve sagt ifrå sin halss, hvar E. K. M:tt synnerlighen icke ville göre nåder medh honum. Thessförinnen kunde man hemligen lathe understinge genum någre E. K. M:ttz förtrogne, them E. K. M:tt techtes ther till förordinere, the ther såsom för sijn eighen person honum förtroligen ther till råde schulle, att ther som han elliest någhen nåde utaff E. K. M:tt

sigh förmode ville, thå viste the inthet för honum rådeligere vare, uthen att han ju stode fasth vidh then meningh, att endoch han sigh högligen therudinnen haffver förseedt, i thet han ther så instigen var, så hade han doch lichväll inthet oärligit ther bedriffvit, eij heller udi någon oärligh meningh thet giordt, uthen alenest effter han en sådane godh vilie hade bekommit till E. K. M:ttz dotter och han um dagen vartt förhindret, i thet han icke såå fick tale medh henne, som han elliest gerne hade giordt, hade han tagit sigh thet orådth före, att han um nattetijdh ther insteeg. Doch ther som han än upå thet högzste schulle straffedt bliffve och therudöffver lijde döden, kunde han inthet annedt bekänne (effter som han och allerede haffver giordt), thet han och med sitt blodz utgiutelse betyge ville, att hon härudinnen för all oährlighet vore oskyldigh. Seden schulle och bliffve udi lijke måtte undersätt medh greffve Edzart och greffve Christoffer, att hvar the på theris broders vägne ville förmodhe sigh någhen nåde hooss E. K. M:tt, thå schulle the sielff falle till föghe och vare begärendis, att E. K. M:tt för sijn dotter skuld, som E. K. M:tt hade giffvidt greffve Edzert, ville vare honum nådigh och icke på thet strengeste medh honum handle. När the nu så ther upå handlede, thå kunde E. K. M:tt med thet förste holle sigh någet stutzigt emoth them, föregiffvendis, att effter E. K. M:tt var en sådane förträt och försmädelse härudinnen skedt, kunde E. K. M:tt then sack så lätteligen icke falle lathe, och när the ingen annen utflucht såghe, skulle the på thet heftigiste hooss E. K. M:tt anholle och thesse förslagh förevende i så måtte, att upå thet både E. K. M:ttz dotter motthe bliffve oberychedt, så och att han kunde bliffve vjdh sitt lijff och välfärdh, vore the ödmukeligen begärendis, att en gifftermåelshandel emillen them måtte stiftthet bliffve, och ther som E. K. M:tt till samme handel någet techtis bevillige, thå ville the be-

plichte sigh att undergåå alle conditioner, som till sådanne ächteskapzhandel i så måtte kunde vare förnöden, såsom vore till thet förste, att the ville försee mijn syster med tilbörligh leibgedingh, anten i Frieslandh eller och annerstedes, ther som helst the thet bekomme kunde, så och att greffve Johan med en stäteligh summe penningar för sijn anpart udi greffvedömedt motte bliffve afflosset så väll som the andre hans bröder, bättre och icke värre. The schulle och utloffve att, hvar mögeligit våre, ville the sigh beflite ther um, att the för samme penningee summe kunde löse honum till gode ett stycke landh, antingen thet greffvedöme Rittbergh, som nu seijes vare försäddt, heller och något annedt, ther som så legligit våre; och icke allenest försechre E. K. M:tt ther medh, uthan och jemvell att både the för theris eighen person, så och heele landet emott enn sådanne välgärningh altijdh ville bevijssse E. K. M:tt och Sverigis rijke all vällvillighet och venskap och elliest vare E. K. M:t i all måtte tacksamme. Schulle och greffve Johan för sijn persson nogksampt göre sijn caution, att effter E. K. M:tt en sådane stoor välgärningh emoth honum bevijsst hade, schulle han ther emoth igen förplichte sigh att vare E. K. M:tt och Sverigis rikkes inbyggere udi alle sin liffdager hull, tro och rättrådigh och elliest bevisse E. K. M:tt all hörsamhet och lydne. Ther som och så förnöden vore, schulle han lathe finne sigh redeboghen till att upsättie lijff och godz för Sverigis rikis gagn och bäste, thesligis så förholle sigh emoth mijn syster Cicilie, såsom honum emoth en konungh[s] dotter borde göre och icke udi nogen måtte, antingen medh ordh eller gärningar, lathe sigh medh nogen förvitelse emoth H. K:tt förmärkie. Tesliges hvad såsom tilförenne emillen E. K. M:tt och greffve Edzert udi then förre echteskapzhandel och confederation ähr vordet beslutet, schulle och aldelis fulkomlighen och obrotzlighen udi alle sijne puncther hollet bliffve, så att

hvarken greffve Edzart för sijn person heller någon annen schulle vräckie, hvad som greffve Johan i så motte för sijn mishandel skuld vore tilfogedt, eij heller mijn syster Katerine thet i någre måtte till onde åttiute. Doch för än allt thette skedde, kunde man lathe förhöre med begge personer, om the och tilsinnes vore, att the till sådanne echteschapz handel bevillige ville, för man toghe sigh någet förre i sacken. Hvar och så hende, att the thesse föresatte conditioner icke ingå ville, hade E. K. M:tt thå råd h på thet hardeste medh honum handle lathe. Annedt kan jag h på thenne tijdh icke betenckie, theregenum sacken till någon godh ändskap fogeligere kunde affställt bliffve. Men ther som jag h icke så fulkomlighen haffver kunnedt henne betenckie, såsom thet väll behöffdes och jag h thet elliest giärne giordt hade, förseer jag h migh E. K. M:tt utaff sitt höge betenckende sådant väll förbättrandes varder etc.

Vijdere hvad then engilske saak belangher¹⁾, ther um E. [K.] M:tt och begärer vare förstendigett, huruledes jag h härudinnen ähr tilsinnes, så kan jag h E. K. M:tt thet för svar ödmiukelighen icke förholle, att effter jag h ännu om inge synnerlige lägenheter haffver förnummit, ther utaff jag h någet vist kan besluthe, effter hvilke jag h migh och fulleligen rätte kunde, veett jag h migh förthenskuld upå thenne tijdh inthet synnerligit kunne schriffve ther um, och ändoch drötningens breff synes endelis någet hårdt lyde, effter som och Ezechias them för E. K. M:tt uttolkedt haffver, så vett jag h doch icke, om jag h så stoor troo scall ställe ther till, som till min broders schriffvelse. Vill förthenskuldh ther medh förtöffve, till tass jag h någon vijdere beskedh ifrå H. K:tt bekommendes varder, begärendes ödmiukelighen, att E. K. M:tt till thes vill nådeligen ther medh vare tilfrijdz, och vill jag h siden medh thet förste E. K. M:tt mitt underdonige be-

¹⁾ I manuskriptet: behangher.

tenckende vjdere tilkenne giffve. Her medh vill jagh E. K. M:tt udi thens alzmechtigistes Gudz beskydd och beskerm till lycke och sundhet sampt itt¹⁾ longvarigt, roligit regimente ödmiukelighen och kärlighen haffve befaledt. Datum Calmar 29 martij anno etc. 60.

Kalmar den 10 april.

Till Svante Sture angående dennes resa till Kungl. Maj:t.

Enligt originalet i Lunds universitetsbibliotek. Förnt tryckt af P. Wieselgren i Dela-Gårdiska archivet, D. 1 (1831): s. 137—140.

Erich *etc.* Vår synnerligh gunst och nådighe villie tilförenndhe *etc.* Vij haffve förstætt, käre Svante, att I genum her Steens schriffvelsse äre fordrede upp till Kong:e M:tt, vår käre her fadher, och effther I äre till sinnes medh thett allerförsthe begiffve eder till vägz, begäre I försth, att vij vele vare edher sampt edhers hustru och barnn medh gunst och nåde bevåghenn, anammendes them udi vårt beskydd och försvaer. Ther emott ighenn I loffve och tillseije edher trolighenn holle vele, thett I oss loffvett och tillsagtt haffve. Begäre I och tesligis att vette, att um vij hadhe någett att uträtte hoos högberte vår käre her fadher, thå ville I thett påå våre vägne gärne göre. Såå kunne vij edher för svar gunstlighenn icke förholle, att vij till samme edhers reesse önsche edher all lycke och vällfärdh, och såghe gärne, att hoonn mätthe gåå edher aldelis väll i händdh, och mäghe I edher therupå fullkomplighenn förlathe, att såsom vij edher tilförenne thett loffvett och tillsagtt haffve, såå vele vij och ännu vare edher tillgodhe och icke allenest vetthe edhers gagnn och bästhe, i hvadtt motthe vij thett hälsth göre kunne, uthen och såå vare eder hustru och barnn, i hvadtt motthe vij kunne, förforderlighe, och

¹⁾ I handskriften: sampt itt longhsampt [*sic*], longvarigt . . .

ther som såå förnödhenn vore, them försvare och beschydde, thett mästhe som oss ståer tillgörenndes. Tviffle och intedh, att I och standhafftighe vare skole udi the löffter I oss haffve tillsagtt. Och ännodoch väll månghe finnes, som sikh ther um beflijte schole sådantt förhindre [och] affstyrcke, lijke som the thett medh her Steenn haffve veledtt göre, såå försee vij oss doch, att I icke såå lättlighenn schulle lathe edher ifråå oss förföre, uthenn udi all mätthe lathe edher medh trooschapp och rätträdigheett befinne. Och såsom I tilbiudhe edher att vele uträtte the värff och ärendher vij edher till Kong:e M:tt vår käre her fadher medtgiffve vile, så begäre vij först, att I på våre vägne ville önsche Hans Kong:e M:tt all lycke och vällmåghe, såå och på thett ödmiukeligiste tilbiudhe Hans Kong:e M:tt vår sonligh tiensth, tesligiste på thett fljigtigiste göre vår endttschyllinng hooss Hanns Kong:e M:tt udi thenn greffvische hanndell, att Hanns Kong:e M:tt icke ville thett udi noghonn ondtt meningh uttydhe, hvadtt som vij till sakenn giordtt haffve, effther som I och vår endttschyllingh offte tillförenndhe hörtt och förnummettt haffve. Och hvar Hanns Kong:e M:tt vardher edher åttspöriennedes, hure vij tillsinnes äre um then engelsche saak, så må I giffve Hanns Kong:e M:tt tilkänne, att vij inthett haffve achtedtt att taghe oss före, föränn vij någhenn viss bescheedh, antingenn ifrå dröttinghenn eller vår käre brodher, bekommendis vardhe, männ thett vij nu såå släätt schulle slåå oss thett udur sinnett, effther som herr Steenn och andre flere oss ther till rådhe, kunne vij thett icke heller göre, medh mindre vij tess vissere udi sakenn författedhe bliffve, ther effther vij oss rätthe kunne etc. Thette I, käre herr Svantte, Hanns Kong:e M:tt på thett fogeligesthe, hvar såå behöffves, kunne föreholle. Befalenndes eder här medh Gudh thenn alzmechtigiste etc. Datum Calmarne thenn 10 aprilis anno etc. 60.

Utanskrift: Konglighe M:ttz, vår käre herr fadhers troo mann och sechreete råadh, oss elskeligh herr Svannte Sture till Hörningzholm och höffvidzman opå Läcköö etc., gunsteligenn.

(Sigill.)

Kalmar den 12 april.

Till Joakim Bulgrin angående konung Gustafs obenägenhet att inlåta sig i de livländska affärerna.

Förnt tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 322—323, efter det numera förlorade s. k. hertig Eriks registratur.

Vår synnerliigh gunst och nådiighe vilie tiill förennde etc. Vij haffve bekommit eders scriffvelse, Jachim Bulgerijn, therutaff vij förstætt, hvad för tiennder och lägennhetter nu påå thenne tiid udi Liifflandh påå färde ähr, och huru thet siigh begiffvit haffver emillann the liifflendzske och the rytzer etc. Såå kunne vij eder gunsteligenn icke förholle, att hvad som thenn liifflendzske sack videre är belannganndis, är edher vääll vetterliigiitt, huru vij stedes och offta både hoss Konng. Ma:tt, vår käre her fadher, och medth andre vilckor och medell, såsom vij och nu nyligen (thet meste oss möjeliigiitt haffver varit) både i ene och annenn motto oss tiill thet ytterste beflittett och vindlagdt haffve och Hanns Konng. Ma:tt um samma ärennde påå thett ödmiukeligeste både medh scriffvelser och elliest besöcht. Doch haffver sådann vår bönn och begierenn udi sakenn inthet fruchtbarligit kunnet utrette. Såå änn doch vij haffve förståat [och] förnummet, att Hanns Ma:tt tiill samme handdell inthet behag haffva schall, och att vij ther utinnan inthett förhop eller någon godh förtröstningh hoss Hanns Konng. Ma:tt haffve tiill att förmodhe, vele vij doch icke tess minne ännu, thet meeste oss ståår tillgiöranndis,

vindleggie och beffiite båådhe hooss Konngelige Ma:tt, vvaår kere her fader, såå och alle andre utvåger, opå thett, hvar möijeligit vore, samma hanndell tiill fortgonng och åntlighitt besluutt komma motte, såsom vij och allerede Hanns Konng. Ma:tt ther um tilscriffvitt haffve, och nåår vij haaår uppå bekommandis beskeijdth, vele vij eder seden vijdere ther um medt thet förste förstenndige, ther effter I sedhann kunne edher rättthe och förhålle. Thett vij eder påå thenne tiidh vele haffva giffvit tilkenne etc. Datteret Calmarna 12 aprilis anno 60.

Kalmar den 18 april.

*Kreditiv för Kristoffer Schieffer till ordensmästaren Gott-
hard von Kettler.*

Efter afskrift i utv. kon. Eriks Lifvendisch Registration 1558—1562 (RA.), fol. 39 v.

Wir Erich *etc.* entpietenn dem hochwirdigenn furstenn, unserm besondern freunde, hernn Godthartt, des ritterlichenn deutschen ordens meister in Lifflandtt, unserm gruss unnd was wir sonst viell mehr liebs unnd guts zuthunde vermogen zuvornn. Hochwirdiger furst, wir konnen E. L. nicht pergenn, wie das wir unsern secreta-rienn unnd liebenn getreuen Christoffern Schiefern ahn E. L. mit etzlichenn muntlichen werbungenn abgefertigt. Dass der nun solcher werbungenn vollen glaubenn habenn unnd in seiner hin unnd wider reise vehlich gesichertt sein muge, so habenn wir ihme diesen credentz brieff mitgeben wollenn unnd bittenn gantz freuntlichenn E. L. wollenn solchem seinem anbringen vollenkohmen glaubenn zumessen unnd ahn uns mit freuntlicher andtwort denen mit dem furderlichstenn ungehindertt, frei, sicher widderumb abfertigenn. Dass gereicht zu E. L. selbst bestenn mit, und wir wollens umb E. L. in gleichem unnd meh-

rem vahl zu jeder zeit gantz freuntlich verdienen. Zu uhrkundenn haben wir unser insiegell lassenn aufdruckenn. Gegeben zu Calmar denn 18 aprillis anno etc. Lx.

[Kalmar 18 april.]

Instruktionspunkter för beskickningen till Livland.

Efter odot. afskrift i utvald kon. Eriks Lifendisch Registration 1558—1562 (RA), fol. 40. Förut tryckt af C. Schirren i Quellen z. Geschichte d. Untergangs livl. Selbständigkeit, Bd 4 (1864): s. 180—183, där handlingen dock hänföres till tiden före 31 januari.

Information an den hermeyster aus Lifflandt 1.

Was sich die gesandten meines gnedigstenn hernn, erweltes konigs zu Schweden etc., mit der ubergebener instruction, so sie sonderlich empfangenn, in Lifflande beim hermeister behaltenn sollenn.

Erstlich dass sie einenn diener zuvorn abfertigen ahnn denn hermeister umb gleidts brieffe, dass sie mügen fur sich sampt dem jennigen, so sie bei sich habenn, frei sicher in durch und widder reise, so lang es ihnen vonnotenn.

Unnd wann dan der hermeister sich erclerett, so sollenn diese macht habenn auf drei wege zu handelnn jehe vonn einem zum andernn, so fern der erste abgeschlagenn.

Dergestalt furs erste so der hermeister dass gepiete Sonnenburgk wolte verpfenden und uns die possessionn unnd nutzungen einreumenn, so sollenn wir zusagenn darauf erst achtzick, darnach hundert tausent thaler zu leihenn.

Darauf wolte men zehen dausent aber mehr furs erste verschiessenn unnd dass ubrige soll in frist zweer oder einem jahre (so lang die zeit zu erholn) dass hinderstellige nachschaffenn.

Wo aber dass ubrige geldtt in solcher zugesagter

zeit eines jahres nicht nachgeschickt wurde, unnd der hermeister die possessionn solchs gebietes widderfodderte, so sol der hermeister solch erst aussgelegt geldt vol und all widder erlegenn unnd uns nebenn dem gelde sicher auss Lifflandtt passierenn lassenn; sonsten wo der hermeister solch nicht widder erlegenn wurde, so solten wir so lange in der possessionn und nutzungen bleibenn, biss dass die erlegunge gescheenn wurde; dann in dem versprochen jahre dass ubrige nachgeschickt, so soltenn wir in der possessionn dreissig oder zwanzigk jhar bleiben unnd alsdann daruber einenn pfandbrieff aufrichtenn.

Furs ander soll man auf Badis handlenn unnd viertzig dausent thaler daruber zusagenn zu lehnenn unnd sol vleis anwenden, das der alte apt moge mit versiegelenn, unnd darmit umbgehenn, gleich wie oben vonn Sonnenburgk beredeth.

Furs dritte so mochte der hermeister dass gelt, so wir mit uns hetten, auf renhte empfehenn, vonn jedem hundert sechs, unnd erst Sonneburg darnach Badis zum unterpfandt dieses jahrs verschriebenn; dergestalt do dass ubrige geltt inn solchem jahre wurde nachgeschickt, so solt mein gnediger her in possession unnd nutzungen desselbenn eintretten auf dreissig oder viertzig¹⁾ jhar.

Queme aber dass ubrige geldtt nicht ernach, so solte der hermeister solch geldtt, dass zuvor erlegenn, sampt der zugesagten renthe widergebenn unnd unns damit sicher in Schwedenn ziehenn lassenn.

Wurde dann der hermeister nach dem jahre solchs geldtt nicht widdergebenn wollen noch können, so solte M. G. H. eigenes gewalts, ohne widderstand dess hermeisters aber irgents jemants, in die possessionn dess unterpfants eintretten, nutzen unnd haltenn, biss so lang die vollkomene summen erlegen mit der renthen anlage.

Letzlichenn ist zu merkenn, weiln in Lifflandt breuch-

¹⁾ Ordet är till hälften öfverstruket och öfver detsamma är skrifvet 20.

lich, wan ein gebittiger von einem gebiete abtrit, dass er die tage seines lebens ein hof mit etlichen paurenn behalten, doch dass solche nach seinem absterbenn widder ahn dass gebiete; solchs zu bewilligenn sollen die auch macht habenn.

Diese sollenn auch bedingenn, dass sie mit dem itzigen kriege nicht darfenn zu thun habenn.

Was nun volget, sollen diese gesandten vleis furwendenn, so viel ihnen muglichenn: dass der hermeister M. G. H. volck, so solche verpfendte guter verwaltenn, nebenn den underthanen helffenn, schutzenn unnd vertrittenn.

Was mann ahn schloss unnd hoff beweisslich anlecht, solchs sol vom hermeister in der abtretung mit betzalt werdenn.

Information ahn den hermeister aus Lifflandt 2.

Wan in Finlant kein geldt geliefertt oder nicht soviell, dass zehen tausent thaler fol werden, oder keiner von denn eddelleutenn wolle mitzehenn, so soll dieser Christoff zurugk sich begebenn.

Wo auch der winter diese unterwegenn aufhielte, aber dar der reusse so gewaltig, dass sie ahn denn hermeister nicht kommenn mochtenn, so sollenn sie ihrenn moglichen vleiss furwendenn unnd hoher nicht verbundenn sein.

Die verwaltunge dess pfandes soll der eddelmann verwaltenn, unnd Christoffer die relationn zurugk brengenn; es wehr dann vonnoten oder nutzlich unnd der ander diesenn bei ihme zuverharren begerte, so sol ehr die relation in schriftenn thun.

Mein gnedigster her wil unss noch vermogenn freien unnd enthebenn, so wir dieser handlung halber [nicht] zu schadenn quemen.

Wann der liflendische handell Kon. M:t solle vermeldet werdenn, dass dermassenn geschee, wie dass hert-

zogk Johan fur seinen abschiedt M. G. H. darmit gebethen, M. G. H. ihme solchs furtzustellenn auch geloben, unnd werde dardurch dieses reichs bestes geschaffett, wan es furtgehett, ist geringer unkost, dan die lifflender alletzeit begeret, man kan dardurch auch vernehmen, wie es in Lifflandt eine gestaltt habe, auch wass dess konigs auss Dennemarcken bruder, hertzogk Magnus, in Lifflandt dess stifts Osell halbenn verhandenn habe, und obs gerathenn auch wehre, dass diese beide gesandtenn wider diesenn handell protestierten beim hermeister, dass der hermeister solchs nicht wolle helffenn, befoddernn oder bewilligenn. Was I. Kon. M:t hirin abrathenn oder mehr befehlenn wollenn, kan Kon. M:t in Finlant ahn Jacob Hinrichson mit dem furderlichstenn nachschreibenn, ehe dass sie ihren vortzugk nehmen, unnd solchs alles ist gescheen etc. auf Konn. M:t behag.

Kalmar den 28 april.

Öppet bref angående bekräftelse af Vesterviks stads privilegier.

Enligt afskrift i Lunds universitetsbibliotek, jämförd med H. J. Sivers' aftryck af en annan afskrift i Vesterviks stads historia (1758), s. 81—82. Dateringen var enligt den förra kopian 20 april, men enligt Sivers den 28 i samma månad; sistnämnda dag stämmer öfverens med Protokollon, där brefvet visserligen är infördt under den 24 april, men där dagbeteckningen ändrats till 28.

Vij Erich *etc.* göre viterligett, att vij haffve tagett och annamett, som vij nu mett thette vortt öpne breff tage och anamma vore throgne undersätter och borgere uti Vestervich i vår hengn och frid och försvar, att the fritt och obehindrede niuthe och beholle måge theris gamble frijheter och privilegier, som Kong:e Ma:t, vår kere her fader, them för oss unth och epterlåtett haffver. Doch kunne vij the privilegier, som konung Erich them giffvitt haffver, ännu icke bevillie eller samtycke, för en the oss samme theris breff och bevis haffve låt-

tett sedt och vij thess innehåld förnumett och förstätt haffve. Biude för thenn skull vore fougter, befallningzmän och alle andre, som för vore skull velle och skulle göre och lätte, att the them her utinnan ingen platz eller förhindring göre, ther hvar och en må vetha seg epter rete. Datum Callmarne then 20 aprillis anno 60.

Under vort secrett.

Kalmar den 3 maj.

Till Fredrik II af Danmark angående skyndsamt öfversändande af utlofvadt lejdebref.

Enligt original i danska riksarkivet.

Vår venligh, kärlich helszenn, medh h[vad mera kärt och] gott udi vår macht och förmögenheet vare kann, E. Kerligheet medh Gudh thenn alzmetigiste altijdh tillförendhe. Stormectighe konungh, käre frändhe, Eders Kerligheetz scriffvelser, dateredt på Nybårgz slått thenn siuende martij udi thette åhr, haffve vij kärlichen undfångeth, therudinnen vij förnimme E. Kerligheetz venlige svar på vår begärungh um thenn frije leigde egenom E. Kerligheetz landh, kongerijker och furstendömer, tesligiste och the furstelighe underhåldh, medt hvilcke E. Kerligheet sich emooth oss opå samme togh tillbudher, hvarföre vij E. Kerligheet på thet venligeste vele haffve betackedth, och ther som vij udi lijker måtte, heller någeth thett som mhere är, kunne vare E. Kerligheet till vilie och tienisth, schall E. Kerligheet finne oss altijdt vällvilligh sådanth medh all kärleek och gott förskulle. Och kunne vij E. Kerligheet venligen icke förhålle, att vij ännu vedh samme meeningh äre att begeffve oss egenom E. Kerligheetz landh, kongerijker och furstendömer, menn på hvadh tijdh, heller antingen till

landh heller vatn, kunne vij ännu E. Kerligheet thett icke tillkennegeffve, effter vij sielfve icke så fullkompligen vette, huru våre lägenheeter sich kunne begeffve. Däch icke thes mijnder äre vij så nu som och tillförende venligen begärendes, att E. Kerligheet oss medt enn säker, scriffteligh frij leigde förvijsse vele, efftersom E. Kerligheetz scriffvelser therum förmäldhe, förseendes oss, att E. Kerligheet thenn medt thett allerförste oss tillhonde förskickendes varder. Vij låffve theremooth ighen, atth vij oss udi Eders K:tz kongerijker förhålle vele, såsom enn christeligh leedzman och frännthe väll ahnstår och bör, och icke alleeneste i thett, uthan och sådanth medh Edhers K:[h]eet, udi hvadh måtte vij kunne, altijdt käriligen förskulle. Her medt vele vij E. Kerligheet udi thenn alzmectigestes beskydd och beskerm till lycke, sundheet och långhvarigth, roligitt regemente haffve befaledt. Datum på vårtt slått Calmarne thenn 3 majj anno etc. 60.

Erich, medh Gudz nådhe Sverigis, Göthis och Venndis etc. arffkonungh,

E:s K:s kiäre frende Ericus.

Utanskrift: se s. 598.

(Spår af sigill.)

[Vadstena] den 10 maj.

Till konung Gustaf I angående ett snart sammanträffande för rådplägning om uppgifna ärenden och om inskränkning i hoffolkets antal under resan.

Riksregistr. 1560, fol. 114. Af Protokollon framgår, att utvald konung Erik den 10 maj befann sig i Vadstena, som således troligen är dateringsort för detta och nästföljande bref.

Sonligh ödmiuckheet medh un[der]daneligh kärleck etc. Stormechtigeste konung, käre her fadher, giffver

jagh E. K. M:tt ödmiuckeligen tilkenne, att jagh E. K. M:tt[z] tvenne skrifvelsse, dateredhe på Juletta then förste och fempte dagh maij, haffver i gåår bekommett och theruthaf medh bedröffvett hieritta förnumett, thed E. K. M:tt på någon tijdh medh svag[h]et haffver besvärth varritt, hvilkett Gudh kenne migh fast besvärligitt ähr till att hörre eller förnime. Önsker förtenskuldh ödmiuckeligen, att Gudh then alzmechtigeste ville värdiges E. K. M:tt helsze, välmåge och liffzundett mildeligen igen förläne och E. K. M:tt udi thenne vedermodho och bekymber nådeligen hugsvalle. Videre, käre her fadher, såsom Edher K. M:tt giffver tilkenne sigh E. K. M:tt[z] arffvegodz en gång ville ättskillie lätte, på thed E. K. M:ttz barn vette måtte, hvad som hvar haffve skulle, teslickes och att handle medh migh om någre andre vichtige sacker, som nu på färdhe ähre, och terföre begärer, thett jag icke lång umdrage eller någerstades på vägen förtöfve vill, uthen eller medh thed första mig till E. K. M:tt förfoghe, så betacker jagh E. K. M:tt upå thed ödmiuckeligeste, att E. K. M:tt så faderligen låtter sigh althid om E. K. M:ttz käre barn vårdhe och bekymbre, för hvilkett vij alle lydige och plicktige ähre E. K. M:tt all ödmiuckheet och kärleck bevise. Och kan jagh Edher K. M:tt ödmiuckeligen icke förholle, att jag altredhe tilförendhe var tilsines migh uthan all försumelse till E. K. M:tt begiffve, effter som jagh E. K. M:tt genom mijn senaste skriffvelsze ödmiuckeligen gaff tilkenne. Och ther mijn kär[e] här brodher, såsom jagh förstätt haffver, migh någ[e]rstades uthi vägen mötter, så vill jagh doch icke anthen terföre eller för någre andre orsacker skuldh någerstades upå vägen förtöfva, uthen thed förste mögeligett ähr migh till E. K. M:tt förfoge, terföre ödmiuckeligen bidiandes, att E. K. M:tt bådhe sådant och allt annett verdiges mig holle tilgodhe etc.

Till thed sisthe såsom Edher Konung:e M:ttz skrivelser förmåler, att man icke landett med någon stårt hoff och myckett folck förtunge måthe, på thed E. K. M:ttz undersåter icke för myckett besväredhe blifve, så vill jagh migh så vell uthi then måtto som all annen hörsamligen rethe. Och E. K. M:tt her medh till lifsundett, all lycksalig velmåge och välfärd uthi then alzmechtiges beskydh och beskärm sonligen och ödmiuckelighen althid befallett. Datum then 10 majj 60.

[Vadstena] den 10 maj.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående den i Elfsborg ligande flottans utrustning.

Riksregistr. 1560, fol. 114 v.

Vår synerlig etc. Effter thett, käre her Gustaf, vij för någre synerlige lägenheter skuldh gierne velle, att vår skip ther vidh Elfzborg med thed aldhre förste måtte blifve tilpyntede och med nödortfuge tilbehörningar vell uthredhe, så att the kunne ligie videredhe, när man them behoff haffver, hvarföre vij och haffve låtted tilskriffve the skipper och styrmen, som ther på ackte skolle, att the uthi tijdh ther um så bestelle; så effter vij haffve förnumet, att bådhe uthi seglen och tacklen någett ähr vårdett förnött och förslittedh, teslickest vill och vahre förnödhen, att the medh vranger och annett innholtt måtte bliffve förbättre, ähr fördenskuldh vår gunstelig begäran, I velle vahre obesvärett att vahre dem heruthinen befordelig med hvad dell the i så måtte skolle påholle, på thed att sådentt icke igenom någon försumselse bliffver förhindrett och tilbacke, uthen medh thed aldhräförste mögeligett kan vahre färdigtt giortt och tilpynttett uthi all partzeller, effter som till hvartt

och ett schip vill vahre förnödhén. Försee oss och så till edher, her Göstaff, att heruthinan så besteltt vardhe. Gudh edher befalandes. Datum 10 maj.

[Linköping] den 18 maj.

Sköldebref för Simon Henriksson [Oxhorn].

Riksregistr. 1560, fol. 114 v. Enligt Protokollon var dateringsorten Linköping och den adlades namn Simon Henriksson. Jfr Schlegel & Klingspor, s. 206, och Bidrag till Finlands hist., utg. af R. Hausen, D. 4 (1912): s. 39, samt slutet af nedanstående bref.

Vij Erich etc. göre vetterligett, att vij uthaf synnerlig gunst och nådhe, så och för then velvillige hulle tro tienest, som then högborne försthes och herres, hertig Johans till Finlandh, vår kere brodhers tro tienare, osz elskeligh Siverd [v: Simon] Hinderszon [här till dagz troligen giort och bevist hafver] och ännu ther efter ytterligere bevijsse må och skall, haffve för hans troheet, så och underdånige begäran skuldh, gunstelig untt och giffvett, som vij och her med gunsteligen upå K. M:tz vår käre her faders vägne och godhe behag unne och giffve frihett och frelsze upå alle the godz och gårdher, som han laglig anthen medh gifftermåll egenom lage fångh haffver bekommett eller her effter må och kan bekomme och tillförendhe uthaf åldher under frelsse varett haffver, och geffve vij honom till sköldhemercke tu försselfredhe krumme oxhorn uthi ett blått fieldh och upå hielmethet licke sådhana tu oxehorn och emellom bådhe horne tre skäckter. Och haffver han themott igen sigh förpflichtett att vahre K. M:tt, vår käre her fader, osz och väre käre bröddher huldh, troghen och rättrådig, velviligh låttandes sig bruck[e] och befinnes så vell uthi fredlige som ofredhliche tijdher uthi allt thed vij honom biudandes och befallandes vardher. Teslickest skall han åhrlig holle och göre K. M:tt vår käre her fader, osz och cronone then tienest, såsom een adelzman ägner och

böör. Ther hvar och een må sikh aldellis effterette, icke görandes för:te Simon Hinderszon eller hans rette arffvinger her emott någon hinder heller [förfång], låthe[n-des] honom och hans arffvinger thenne vår gunstige effterlåtelsse tilgodhe att niutte. Datum 18 maj.

Söderköping den 21 maj.

Öppet bref för Bertil Eriksson [Ljuster] på ett kronohemman i Lappträsk socken.

Enligt vidimerad afskrift i Reduktionskommissionens dokumentbok ang. donationer, Bd 5 (KA.), fol. 6389. Enligt Protokollon var samma bref dateradt Stegeborg den 29 maj.

Vij Erich *etc.* göre vitterligit, att vij udaf synnerlig gunst och nåder, såå och för then huldheet och trooheet, som thenne oss elskelig, högborne furstes och herres, her-tugh Johans till Finland, vår käre broders troo tienere Bertill Erichsson oss och vår käre broder här till dagz bevijsst hafver och yttermehre här effter giöre mhåå och skall, hafve gunsteligen undt och effterlåtindh, som vij och nu med thette vårt öpne bref unne och effterlåtte [honom] ett vårt och cronenes godz, liggendes udi Lappetreskz cappelley i Pärno sochn, hvilket unnder cappellet der sammestädz tillförende leeget hafver, såå at hann och hanns effterkommende arffvinger till evärdelige äge thett qvitt och frijt för alle åhrlige uthskylder obehindret mhåå och schall nyttie, bruke och beholle med alle the lägenheete, som ther nu tilligger och utaf ålder tillförene tilleget hafve, inthet undentagandes. Ther Kongl. M:ttz vår käre her faders och våre befalningzmänn samt alle andre måge vette sig effterrätte, icke görandes för:ne oss elskelig Bertill Erichsson häremoot någett hinnder eller förfångh *etc.* Datum Suderköpungh thenn 21 maj anno 1560.

Under vårt secret.

[Stegeborg] den 28 maj.

Till Erik Matsson angående öfversändandet till Kalmar af en penningssumma, som delvis borde användas till anskaffande af en hedersdrägt från Antwerpen, och om antagandet af en annan skrifvare i Lasse Lukassons ställe.

Riksregistr. 1560, fol. 115.

Vår gunst etc. Vij giffve tigh tilkenne, Erich Matzon, att vij haffve förskickett nidher till Calmar tålf tu sendh daller, inslagne och försegledhe uthi fierdinger, hvilke vij velle, att tu till tigh anamme skall och ther uthaf leffrere Arffved Trolle, när han titt kommandes varder, effter såsom vij honom ther om haffve lattedh tilskrifve, sextusendh daller till then ähre klädning, som han sampt Lasze Luckuszon skolle låtte göre i Andorpenn. Och skall tu medh all mögelig flijtt och tilhielpande lagha thet så, att samme peninger kunde vell komme öfver till Lybeck till Godzskalck Timberman (hvar han elliest betaltt ähr, thet vij honom skyldige vohre) eller till någon annen visz och tilförlättelig man, som them kunne [till] Andorpen öfver skriffve, på thet man icke skulle stå någon större fare [för] skurksröfvere, ter um tu endelig velle uptenckie och förevände thed beste råd och anslagh tigh mögeligett vahre kan. Theslickest ähr och vår villie och befalningh, att tu skaltt förårdne en annen skrifvere uthi Lasze Luckesons stadh, som ther till tienelig vahre kan och annamer till sikh the partzeller, han haffver uthi sijn verie och befalning, bådhe si[d]entygh och skinvarur, ther för han sedhan osz een vijs räckenkap skall vette att göre. Thette duu såå på thet flitteligeste bestellandes var[der] sampt om allt annett vårt gang och beste. Till thed sisthe ähre vij väll tilfredz medh åtte embetzmän, som skolle medh Arfvedh Trälle och Lasze Luckeson dra-

ghe utt och icke haffve ännu bekommett theres Valborg-
messe löön proo anno 1559, them må tu aflöna uthaf
the penningar, vij haffve öfverantvardatt Jören Erichsson
till att vexle i daler, hvilcke Anders Nilsson sidhen må
haffve uthi sijn uthgift. Sameledhes må tu och låtte Clas
Pederszon och Dominicus Fiedermacker¹⁾ bekomme same then
halfve åhrslön och fettalie, effter som then bestelning uth-
visar, och endoch vij icke haffve haft tidh till att öfverse
och underskrifve [Clas] Person[s] bestälning, så skall thet
licke väll ske medh thet försthe, när the andhre bekomme
deres bestelning. Här tu så beställee viltt. Datum 28 majj.

Stockholm den 4 juli.

*Till konung Fredrik II af Danmark med begäran om fri
fart genom Öresund för ett antal svenska fartyg.*

Enligt original i danska riksarkivet.

Vij Erich, medt Gudz nådhe Sverigis, Götis och
Venndis etc. arffkonungh, tilbiudhe thenn stormechtighe
högborne furste och herre, herr Frederich, Danmarcks,
Norigis och Venndis medh samme nådhe konungh, her-
togh udi Sleessvigk, Holstenn, Stormarenn och Dijtt-
merschenn, greffve udi Oldenborgh och Delmenhorst, vår
vänligh, kärlich helssenn medh hvadt mhère kærtt och
gått, såsom udi vår mackt vare kann. Stormechtige hög-
borne furste, käre frännthe, Edhers Kärlicheet dragher
uthen tviffvell väll tillminnes, att vij någhenn tijdh för-
leedhenn våre begärenndes frij och sächer leigdhe igenum
E. K:tz lanndh, rijker och förstendömer, bådhe på vår
eighenn persoens, såå och på noghenn våre scheppz
vägne, hvilcke vij dhå förtencht vore igenum Öresundh
att löpe lathe, påå hvilckenn vår vänligh ahnsökenn och
begärenn Edhers K:tt oss godhe svaer och förtröstninger

¹⁾ I handskriften: Fiedervacker.

gåffve, tesligest oss och tillsadhe en schriftlich eller och leffvenndes leigdhe, när E. K:tt finge vetthe vår ankumpst och reesse, och hure starcke vij vare kunne, för hvilket tilbudh vij E. K:tt ganske vänlighenn betacke. Såå effther vij nu visselige oss föresatt och besluteth haffve thenn christelige echteschazp handdell medh högborne furstinne, fröckenn Elizabeth, drötningh i Engellandh, Franckerijke och Irlannth, att förhandle och i thenne sommer vår reesse ther hädenn achte att fullände och nogre våre örligz och fettalie schipp, som kunne vare till tiuge, medh thett förste vele lathe löpe igenum Öresundh, ähr förthennschuldh vår vänligh begärenn, att Edhers K:tt ville (såsom E. K:tt sigh tillförenne tilbudett haffver) medh ett frijtt, sächert leigdhe välvilligh emott oss finne lathe och thett oss igenum thenne breffvijssere medtdeele och öffverschicke. Ändogh vij icke tviffle, att the thessföruthenn [icke] udi någenn måtte schulle förhindrett och uppeholdne bliffve, doch påå thett, att the teste sächrere och utenn all förhinder måtte theris befalte reesse effterkomme, haffve vij E. K:tt om thenn frij och sächer leigdhe ansöke velet, tillseijendes och loffvenndes E. K:tt, att vår ammorall och höffvidzmann påå samme schepp schole sigh fredlich holle och schicke och inghenn öffvervoldh Edhers K:ttz undersåther tillfoghe heller göre. Och försee vij oss, at E. K:tt sigh herudinnen icke besvärenndes vardher, uthenn vår kärlich begärenn effterkomme, hvilket vij medt all godh och vänligh naborschafft altijdh gärne förschylle vile. Och befale Edhers K:tt här medh Gudh thenn alzmechtigiste etc. Datum Stockholm thenn 4 julij anno etc. 60.

E:s K:s kiäre broder Ericus.

Utanskrift: se s. 598.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 29 juli.

Öppet bref för Lars Fleming på sakören af egna landbönder i Småland.

Enligt original i hertig Eriks brevväxling (Kungl. arkiv, RA.). Jfr Riksregistr. 1560, fol. 120.

Vij Erich *etc.* göre vitterligitt, att effter thet Kong:e M:tt, vår käre herr fadher, gunstelhenn haffver unnt och förläännt oss then landzenndhe Smålanndh, såå för thenn hullschapp, trooschapp och mannschapp, som thenne Hans Kong:e M:ttz och vår troo mann och råådth, oss elskeligh Larss Fläminngh till Sundholm, hög:te Konglighe M:tt, oss och menighe Sverigis rijke här till dagz bevijsst och giort haffver och änn yttermere häreffther bevijsse mhåå och schall, haffve vij aff synnerligh gunnst och nådhe unnt och effterlatidh, som vij och nu medh thette vårt öpne breff unne och effterlathe honum konungz-sakerne frij, till enn behageligh tijdh, opå alle sijne landbönnther, som hann haffver udi Smålanndh, och såå vijdt som vårt heele förläningh thet strecker sigh. Doch schole inge saaker utenn påå häredztinnet förhöres och icke holles the bencketinngh, som här till dagz mycket skedt är, sammeledes alle höge lijffzsaker, som är truldom, moordh, hoor, ketterij, oppenbare tiuffverij och andre sådanne groffve laster, vele vij icke tillstädie, at the therföre schole sitt lijff förr sölff, peninger eller annet igenlösse. Uthen hvar såå hännde, at man för synnerlige orsechter schuldh vill tillstädhie them till lössenn och icke till lijff lathe straffe sådanne misdödhere [*sic*], dhå schall inghenn haffve macht them, uthenn vij, så vijdt som vårt lhään sigh sträcker, theris lijff benådhe. Och hvar vij lijffzstraffett nådeligest medt them förmedledhe och gunstelhenn öffversåghe, schole the godhe männ seden, som sådanne frijheeter haffve förvärffvedh på theris eignne

landböndher, upbäre thenn sacköre, som vij lathe effter hvar saacks vigtigheet determinere etc. Biudhe förthennschuldh våre cammererere, fougder, befalningzmänn och alle andre, som förr våre schuldh vele och [skole] göre och lathe, att the för:ne oss elskeligh Larss Fläminngh udi någer mätthe ther emott innthet hinder eller förfångh göre vele, ther hvar och enn mhåå vetthe sigh effterätthe etc. Datum Stocholm thenn 29 julij anno etc. 60.

Under vårt sechreet.

(Sigill.)

Stockholm den 1 [9: 9] augusti.¹⁾

Öppet bref angående åtagna förpliktelser med anledning af den förestående engelska resan och i händelse det föreslagna giftermålet med drottningen af England skulle vinna framgång.

Enligt afskrift i Hogenskild Bielkes afskriftssaml. (UB.), 2: s. 354. Förut tryckt efter en annan afskrift bland Riksdagsakta i RA. af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 772—781.

Vij Erich etc. giöre vitterligt for alle, ehvadh ståndh, cond[i]tionn eller skickelsse the helst vare kunne, så vell ofödde som födde, och medh thette vårtt öpne breff friuilligenn och medh berådt modh fulkomligenn tilstå både för oss och våre effterkommende eller arffvinger, att effter thenn stormectigeste furste och herre, her Gustaff, Sverigis, Göttis och Vendis etc. konungh, vår elskelige kere her fader, haffver udi alle måthe såsom eyynn gunstigh godh och trogenn fader varith oss bevågenn och betedtt oss aff vår förste barndom och intill thenne nervarendis tiidh all faderligh gunst och tilbenägenhett och thett med monge store och höge velgerninger

¹⁾ Dateringen är i öfriga handskrifter den 9 augusti. Brevet är ej antecknad i utvald konung Eriks diarium.

bevisetth¹⁾ och påskine lathetth etc., så bör oss uppå Gudh och naturens vegne ther emott (effter som vij och bekenne oss ther till plictige och skylliche) atth vare och altiindh bliffve högbe:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, för eenn godh, trogenn och tachsam sånn och altiindh giöre (hvar vij helst ähre eller kunne stadde varha) thett, som vij vethe Gudh och Hans Kong:e Ma:tt er liufftt och behageligt, och thett haffve fördragh, som then alzmechtigiste och Hans Kong:e Ma:tt er emott och till misshagh, såsom och rett och tilbörlicitt ehr etc. Och effter Hans Kong:e Ma:tt udi synnerhett för andre Hans Ma:ttz lifz-arffvinger, våre elskelige kere bröder, haffver oss ther medh förklarett sinn synnerlige faderlige kerleck och tilbenägenhett till oss, i thett att Hans K. M. haffver giortt oss then preminentz och höghett, att vij ähre uttkårade och valde till att besittie Hans Kong:e Ma:ttz stooll och effter Hans Ma:tz dödelige affgångh (thenn Gudh dågh verdiges lenge förhålle och affvende) thette rijcke vårt käre faderneslandh medh thett kong:e scepter och spiire styre och regere tilförordnade ähre (hvilckett menige Sverigis rikets trogne undersåther effter Hans Ma:ttz nådigiste förfordringh och begärenn och så haffve godvilligenn bevilgett och samptychtt); ther udöffver haffver Hans Kong:e Ma:tt oss och eliest udi andre måthe gerne velett framsättie och befordre till all löchsalig velfertt, ähre och höghett, så myckitt Hans K. M. haffver mögeligtt varetth och stått tilgiörendis, och nu besynnerligen effter vår ödmyke och flitige begärenn förhulpett oss, atth vij (nest thenn alzmechtigeste Gudz tilhielp) till yttermere höghett och dignitett komme måge förmedelst ett christeligt och ståtelligitt gifftermåll och ächte[n]skapz ståndh, som Hans Kong:e Ma:tt uppå våre vegne icke utann stor mödhe och mykin bekostnett haffver lathett verffve och förhandle, och ther öffver sitt kong:e blodh och lifz-arffvinge, thenn

¹⁾ I handskriften: bevisetth.

högbårne furste her Johann, Sverigis, Göttis och Vendis etc. arffurste och hertug udi Finlandt, vår elskelige kere broder, hafftt ospar och vågett samptt flere gode och ahnseenttliche mhänn och förskickett till thenn stormectigiiste högbårne furstinne, fröckenn Elizabett, drottningh ij Engelandh, Franckerike och Irlandh, thenn christelige trois beskermere etc., och ther uppå våre vegne så viidtt kommett thett, att ner vij högbe:te Hennes K:tt seedtt och Hennes K:tt sammaledis vår persons nervarelse ther udi Engelandh förnummett haffver, till ett gått beslutt medh samme gifftermåls handdell komme kann, och effter Hans Kong:e Ma:tt haffver udi like måthe bevilgett och samptychtt (dågh icke utann bekymber, som Hans K. M. haffver till vår persons velferdh), att vij oss ther hädenn till förbe:te handlingz fulbordenn med någre Hans Ma:ttz anttseenttliche gode menn, uttrustede skipp och andre stättelige tilbehöringer udi egenn personn begiffve och förrese måghe, och haffver latedh, vill och thesligiste segh lathe ther om bekåste, så mykit Hans K. M. utann menige richsens skadhe kann mesthe mögeligtt vare etc.; så vill thett segh icke heller annerledis ägne ähnn sammeledis rettvist och tilbörigitt, att vij ther emot medh tilbörigh kerlech och tachsamhett förvisse och försäkre Hans Kong:e Ma:tt och uppå the andre våre elskelige k. bröders och syskennes vegna thesligiste thetta richsens vårtt kere fädernes landz trogne undersätter och inbyggere om förbe:te kåst och utläggningh, som ther uppå och för våre skuldh alleredz er skedtt och giortt vordenn och her effter yttermere uttleggis och skee skall, och för thenn ähre och gode tilförsichtt, som högbe:te vår kere syskenne och menige Sverigis trogne inbyggere till oss hafftt och bevisett haffve, förvetthe them igen om then tröst, biståndh och hielp, som the ther emott aff oss eller aff våre effterkommende eller arffvinger skole haffve segh till att förtröste och förmode, effter vij bekenne, att hög-

be:te vår kere her fadher nest Gudh och högbe:te våre elskelige kere syskenne och Sverigis trogne inbyggere ähre thenn rette ordsakenn, hvar egennem vij till sådanne för:ne höghett och dignithett ähre kompne och förfordrede bliffve etc. Therföre haffve vi efter vårt ytterste och beste förståndh, ett tidigt råd, långtt bevec-kennde och thett rådslagh och förhandlingh, som her om aff the förnemste aff thette riksens ständer och ledemott udi thenne saack skedht och förhandlett ehr, och så förtencht och beslutett till att företage och ingå samme engelske saack och handell, som thesse effterschreffne limiterede punchter och artickler förmälde och uttrycke, hvilcke vij och så låffve och tilseje vedh Gudh och hans hellige ordh och på vår fursteligh ähre och kong:e sanningh udi thette vårtt öpne breffs krafft att vele såsom eenn trogenn svensk konungh, thenn sitt kere fäderneslandz gagn, beste och velferdh altiidh förhielpe och befordre böör, fast och obrottligenn holle och effterkomme och udi ingenn måthe vitterligenn öfverträde eller emott handle, anthenn sielffve eller egennem andre, udi hurudanne måthe thett helsth ske och företagis kunne, nu eller ij framtidenn, uthann all argelist och falskhett etc.

Som er till thett förste: effter att vij vell kunne tencke at uppå thenne handels och saacks fulbordenn (och besynnerligenn nu ij begynnelssenn) vill skee och bekåstes enn svår uttlegningh och förtäringh (effter som och tilförenne berörtt ehr), så uppå thett att högbe:te vår kere her fader samptt våre älskelige käre syskenne, thesligesth thett lofflige rike, vårtt käre fäderneslandh, motte seg therföre nogett till tröst emott igen att haffve förlate och förmode för sådanna stora och höga velgerninger och slike dråpelige uttlegninger aff thenn deell och barskatt, som högbe:te vår kere her fader medh mykitt bekymber och stortt arbete nu udi långh tiidh medh menige Sverigis rikis trogne undersätters tilhielp haffver til-

sammens dragit, oss och vårhe kere syskenne till godhe och thette riike till beskydd och försvar, ther medh och the andre våre kere syskenne uppå theris anpartt och deell aff för:de barskatt icke heller skole tilbake satte och förkortede varde eller och rikett ther med utann all förtröstningh och förvissenn förblottett bliffve etc.; så haffve vij thett udi så måthe bevilligett och beslutett och ähnnu med thette vårtt åpne breffz krafft bevilge, förpligte och beslutte, att hvar thenn alzmetigeste Gudh thett så utsett haffver, atth vij till kronen udi Ängelandh kommandis vardhe, dhå vele vij ther emott vare och altiidh bliffve högtbe:te vår kere her fader, våre älskelige kere syskenne samt våre kere fäderneslandh Sverigis rike till gode, hielp, trösth och undsättningh igen effter vår ytterste machtt och förmögenhett, och som enn svensk konungh ägner och bör att haffve sitt kere fädernis riike udi acht, beskyd och försvar, och vele thett samma hoiss the ängelske på thett troligiste och flittigiste till att beverffve oss hermed förpligtett haffve.

Till thett andre vele vij [oss] och så her medh thette vårtt åpne breffs krafft haffve förbundet, att om för:ne gifftermåls handell udi Ängelandh icke går för segh (thett vij dogh icke förhoppes) anthenn för någre besverlige conditioner och vilkår skuld, som ther kunne föregiffne vardhe, eller och eliest; då förpligte vij vss att vele och skole annamme och tage all then utläggningh, bekåstningh och thåringh, som uppå samma handell skedtt er (effter som thett och medh fulkomlige breff och qvittentier bevises kann), uppå vår egenn ahnpartt och deell udaff thenn barskatt och lösörer, som emillann oss och våre kere syskenne kann til skiffes och [bytes] falla effter högtbe:te Kong:e Ma:ttz testamentz inneholdh etc.

Till thett tridie så vele vij oss och nu her medh haffve fulkomligenn förbundet, att vij udi Engelandh för thenne gifftermåls sacks fulbordningz skuldh eller

och äliest icke vele eller skole inlathe oss udi någett kriigh eller örligh för the engilske på Sverigis rikis vägne emott Franckerige eller andre, högtbe:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, oåtspordh, och effter Hans Kong:e Ma:ttz salige affgångh våre kere bröder och the förnemste aff riicksens stender ovitterligenn (dågh lichvell oss altiid förbehollett thenn konungzlige rett och autoritetth, som oss uppå Sverigis rikis vegne till thess gagnn och beste tilkommer), besynnerligenn förähnn thett bliffver förbetingett och affhandlett emillan bådenn rikenn, Sverige och Engelandh, om thenn hielp och undsättningh, som hvartt riike skall giöre thett andra, så att thett mätthe skee reciproce, och skole vij eliest icke bevilge och samptycke udi någenn handell, trachtater eller conditioner, som högtbe:te vår kere her fader, Hans Kong:e Ma:ttz lifz-arffvinger, the andre våre älskelighe kere syskenne eller vårt fädernes rike Sverige udi någenn mätthe till regalie, herlighett, sucessionn, statuter, friiheter eller rettigheter, och effter som thenn a[r]fförening, som skedde udi Vesterårs om successionen, er giordh, inneholler och förmedler, kann vara förnär, under ögonen, till skada eller nachdell, som vij och thenne punchtt udi så mätthe och ij någre effterfölgende artickler vele videre specificeredt och förklarett haffve; nämpligen att äffter udi arff förningenn er så beslutett vördett, att våre effterkommende ächte mandzarffvinger skole oss succedere effter vår dödth och affgångh her till Sverigis cronas scepter och spire, och thett segh dhå udi så mätthe effter Gudz skickelse kunde tildrage, att vij udi Ängelandh anthen utann arffvinger dödligenn affginge (thett Gud dågh verdiges nådeligenn förekomme) eller och mandzarffvinger, eenn eller flere, effter oss lothe, så vele vij dhå nu hermedh till thett fulkomligiste och troligiste loffvett och tilsagtt haffve, att thette rike Sverige, vårt käre fäderneslandh, skall icke komme udi någenn servitut eller ägendom under Änge-

landh, utann altiindh bliffve ett friitt konungerike, like som thett nu ehr och udi högbe:te Kong:e Ma:tt[z] vår kere her faders tiidh varidtt haffver, så att thett icke heller medh någenn förhandlingh, ehuru ther helst kunne skee eller företagis, måtte bliffve incorporeret eller komme under ett fremmende konungerike eller rēgemente, icke heller varde utan aff eenn udaff våre mandzarffvinger regerett till like, så lenge han leffde, så mykitt thett konungzlige velde tilkommer, effter som Sverigis lagh inneholler och medgiffver. Så skall och samme vår arffvinghe effter vår dödelige affgångh (effter som vij och sielffve thesligiste giöre achte) altiindh söke och befordre thette rikes Sverige, vårt kere fädernelandz gagnn, beste och velferdtt och thett icke otillbörligenn besvere eller förtunge lathe udi någenn måthe udöffver thess för mögenhett och lägenhett, utan heller förskaffe, att bägge rikenn Engelandh och Sverige måtte stå samdrehteligenn tilsammans udi vilie och venskapp, så att the kunne giöre theres fiender och ovenner ett stateliget och ahnseenligt emottständh, dågh effter hvartt rikes lägenhett och för mögenhetth, och att thett ene rike icke mhere hielp och undsättningh aff thett andre fordre skall, ähnn thett kann vare mögeligt och drägeligt, uppå thett att thet icke ther egennem måtte komme i någenn oförvinneligh skadhe och farlighett. Icke skole heller vårhe kere bröder medh sådanne handell bliffve precipiterede oc förhindrade till theris rett och rettigheter, som theris kerligheter på successionens vägne tilkommer effter Vesterås recess innehold, utann vij låffve och tilseje för oss och våre tilkommende mandzarffvinger, att vij vele vare enn trygg och trogenn Sverigis konungh och altiindh söke och befordre thes trogne undersätters velferdtt och långlige beståndh, så att the aff ingenn fremmende med vår vilie skole undertrychte vardhe, uthan vij vele heller holle hvar och eenn udi sitt ståndh udi thenn ähre och verde, som

honnom rettzligenn egner och bör atth haffve, såsom vij och till högtbe:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, sonligenn och ödmykeligenn förtröste, att Hans K. M. så her effter som hertill varder bevisendis oss sin faderlige kerleck, gunst och tilbenägenhett, och vij thett achte udi like måthe hoiss Hans Kong:e Ma:tt sonligenn och troligen förthiene och förskylle, så lenge vij leffve, och för late oss thesligiste fulkomligenn till våre kere bröder samptt menige Sverigis inbyggere och trogne undersätter, att the och varde fast och obrottzligen hollendis, hvadh som udi för:de Vesterås anno 1544 om oss och våre effterkommende mandzarffvinger bleff förhandlett, bevilligett och beslutett och nu aff menige ricksens ständer på nytt her ij Stockholm er ther om bevilligett, samtycht och besluttett belangendis thenn rettighet, som oss och them på successionens vägne tilkommer. Ehvar och så kunne hende, atth högtbe:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, udi vår fråvarelse dödeligenn varde afflidendis (thenn Gudh dågh lenge verdiges friiste och bevare) eller och vår manssarffvinge våre icke så kommen till alders, att hann thett riike Sverige styre och regere kunne eller och äliest udi egenn person ifrån Ängeland och hiitt segh icke begiffve ville, dhå läffve vij och hermed och fulkomligenn tilseje, att högbe:te vår kere broder her Johan etc. skall dhå udi vår och vår arffvingis stadh vare och bliffve thette rigens gubernator och regentt, intill thes vij eller våre mandzarffvinger her sielff personligenn tillstädis komma måtthe, och medh the andre våre bröders och flere gode och trogne svenske mändtz gode rådth och tilhielp udi alle måthe achte och befordre thes gagnn och beste, like som vij eller hann her sielff tilstädis vårhe etc. Och uppå thett atth vårt kere fäderneslandh Sverigis rike medh fremmende regeringh icke måtthe någer tiidh besverett bliffve, och högbe:te vår kere broder her Johann etc. vorde dödeligenn afflidendis (thett Gudh dågh

täckis affvende), dhå läffve och tilseje vij, att eenn aff the andre våre kere bröder, thenn ther beqvemligiste och förständigiste varha kunne och oss och menige rikett och våre arffvinger troligenn kunne och ville förestå, skall då till samma autoritetth och gubernators ämbete constitueret och brukett vardhe etc. Så skall och högbe:te vår kere broder her Johann etc. eller och thenn annen eller tridie, effter som Gudh alzmechtigiste thett försedtt haffver, inthett videre intråde udi thett konungzlige regementett, ähn så viitt som hans vocation tilkreffver till menige ricksens och thess inbyggeris gagnn och beste, och öffverantttvarde thett oss eller honnom friitt och obehindrett udi alle måthe, ner vij hiitt tilbake igen komendis vardhe eller vår manszarffvinge, och vare oss och våre effterkommende (såsom Gudh och all rettvise kräffver) effter högtbe:te Kong:e Ma:ttz, vår kere herre faders christelige och salige afflidende aff thenne verdenne hörige och lydige, som theris retthe laglige herre och konungh, till vårt, våre arffvingers och alle trogne Sverigis inbyggeres gagnn och beste, hvilckett vij och icke annerledis medh christeligitt skäll begäre kunne etc.

Till thett fierde vele vij oss icke heller uttlendis förschreffve eller förbinde på thette richsens vegne till någett krich emoth andre mechtige konungeriker och landh anthen med skep, folck eller munitioonn, sölff eller penningar öffver thette richsens förmögenhett och lägenhett, och förähnn vij effter nödtörfften medh högtbe:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, om Hans Kong:e Ma:tt dhå er ij lifve, eller effter Kong. Ma:ttz salige afflidende våre elskelige kere bröder och förnemste richsens ständer ther om forhan[d]lett haffve (vår konungzlige autoritet till Sverigis gagnn och beste doch förbehollett), effter som forschreffvitt står och rettviseenn kräffver. Och effter högtbe:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, och Sverigis rike, vårt kere fäderneslandh, bliffver nu för vårhe skulle för-

blottet både medh folck, skep och munitiön, så låffve och tilseje vij på vår furstlige ähre och konungzlige sanningh, att ther Gudh förbiude Kong:e Ma:tt eller vårt käre fäderneslandh någenn feijgde eller ahnfechtningh kunne tilkomme anthenn nu snarligen eller framdelis, anthenn aff the danske, ifrå Tyskland, ryttzer eller någenn annan, att vij dhå vele och skole sende samme folck och krigzmachtt oförsummeligenn tilbake igen, som högzte:te vår kere her fader haffver oss nu tilförordnett och medgiffvitth, och oss thesligiste till thett högzte vinlegge, att vij alliest ther utöffver motte komme Hans Kong:e Ma:tt och vårt kere fäderneslandh till hielp och undsättningh medh thenn högzte machtt vij kunne åstadh komme, såsom enn godh, trogenn sånn och svensk inföd konungh emott sinn kere her fader och sitt kere fäderneslandh plichtigh er och bör att göre etc.

Till thett fempte. När Gudh vill, att vij till regeringen udi Engeland kommandis vardhe, dhå vele eller skole vij icke lathe fordre eller utföre aff thette riike, vårt kere fäderneslandh, och till Ängelandh thäss barskatt eller trädzell, skep, munitiön, breff och klenodier eller annett, ther medh vårt käre fädernesriike och thenn konungzlige regeringh udi Sverige kunne bliffve tilbake satt, förminskett och till inthett giortth eller segh för sine ovenner och fiender icke kunne beskydde, försvare och beskerme etc.

Till thett siette vele eller skole vij icke pantsätte eller affhende eller ij någenn annen måthe förkomme någenn aff thetthe richsens landh, ländh, slott, städer eller annett sådanth och någett förminske thett, som Sverigis crone tilyder.

Till thett siuende så skole vij icke heller machtt haffve udi för:de Engelandh eller annerstädtz opbere eller läne någre merkelige summer, som aff Sverige igen betales skole, med mindre oss någenn sådanne nödh förestå

kunne, att hvar vij slike summer icke opborgede, dhå skulle anthenn vij eller vårt kere fäderneslandh ther uttöfver komme udi någenn synnerligh nödh eller farlighett. Dagh skall thett icke skee udaff någenn lättferdighet och utan sådanna nödh, som förbenemtt står etc.

Till thett ottende skole vij inge privilegier eller friheter udi Sverigis riike aff nye giffve eller någre gamble stadfeste uttlenske städer eller kiöpmen, som menige rikett kann komme till skadhe etc.

Till thett niende, effter Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, haffver förordnett, faderligen betencht och laget, huru våra kere bröder medh landh och länn hvar udi sinn ahnpartt effter högbe:te Kong:e Ma:tt[z] salige afflidende skole förseedde och förvissede bliffve, thesligiste och att thenn stormectige furstinne, fru Katherina, Sverigis, Götis och Vendis etc. drottningh, vår kere fru moder, så och våre älskelige kere systre medh tilbörlogitt underholdh, brudskatt, clenodier samptt andre ståttlige tilbehöringer [och] uttredningar vell förseedde och vel förvarede bliffve skole, effter som the breff, ther uppå ähre oprättede och gjorde, ther om videre förklare och högbe:te Kong:e M:[tz] testamentz ordningh inneholler och förmeller etc., så vele vij (såsom och tilbörlogit er) för oss och våre effterkommende arffvinger samme Kong:e Ma:ttz donationsbreff och testamente, effter som thett er nu författett och beslutett eller och her effter göris och beslutes kann (besynnerligenn udi thet fall, om Hans Kong:e Ma:tt flere lifzarffvinger bekommendis varder) på thett kräftigiste och häfftigiste ratificeret och confirmereth haffve, såsom vij och nu med thette vårt öpne breff stadfeste och bekreffte, att hvar och eenn för segh sin ahnpart och förordnade deell friitt och obehindrett skall niuthe och beholle, effter som för:te tästamentz ordningh inneholler, och såsom vij thett tilförenne vår kere broder hertigh Jahann etc. stadfest haffve, och vele oss till högt-

be:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, ödmykeligenn försee, att Hans Kong:e Ma:tt varder oss sådantt latendis altidh till gode åttniute etc. Ther hoiss låffve och tilseje vij för oss och våre effterkommende, att ther som någenn våre, som sådantt ville förhindre och om inthett giöre, då vele vij thett på thett kräftigiste försvare, förekomme och affvende medh all flijtth, försynn och macht och äliest beviser vår kere fru moder, våre älskelige kere syskenne all sonligh och tilbörligh ähre, broderligh kerleck och tilbenägenhett, som vij them på Gudtz [vägne] och för thenn sänlige och broderlige förvanttnusse, som emillan oss er, skyllige och plictige ähre att giöre etc.

Till thett tiende, effter vij och nogsamptt vethe och förnummett haffve, huru the danske altiidh haffve astundet och tränchtett effter thetta ricksenns, vårtt kere fäderneslandz förderff och undergångh, thet samme ochså ähnnu giöre och ther ifrå icke affstå eller segh vende vele, thett segh och nogh ther udaff lather påskine, att the thette ricksens gamble regalie och vapnn, the tre croner, haffve utan all rett och tilbörlighet medh lutter våldh segh tillägnet och tagett och medh inga förmaninger velett therifrån vendhe, på thett atth the må thermedh haffve framdelis någon jurisdiction och talt till thetta rike, som the segh gerne vele subiugere och undertrycke, när them kann lägligitt varha och the thetill någon occasion och beqvemlighet haffve kunne, effter som thet och udi the förre tiider (thett Gudh better) allt för mykitt skeett och varit haffver, hvarföre låffve och tilseje vij, att vij vele och skole oss till thett högzte beflite till att förtaage och förhindre och till inthet göre sådanna för:de the danskes prachticker och onde förehaffvende och them medh macht och ytterste förmögenhett emottstå, så att the theres opsått, thermed the thette låfflige rike, vårtt kere fäderneslandh, under sigh komme vele, icke mätthe fulborde och fuländhe, utann heller thertill

med hielp och så lagatt, att Sverigis crone måtte icke allenest beholle sine rettigheter, gamble herkumpst och regalie medh för:ne tre croner, utann och så jämvell förhindre och förtagte the danskes onde förehaffvende udi all annen måthe.

Till thett elffte vele vij oss* ochså nu her med förbetingett och tilkenne giffvett haffve, att (ther Gudh förbiude) oss någon olycke ij thenn rese förestå eller hende kunne, anthen aff storm eller oväder, fiender och uttliggere, udi siöenn eller elliest, udi hurudanne måthe thett helst skeedde, dhå skall ingenn aff våre förvanter anthenn ij Tysland eller annerstädis haffve machtt eller rådth therföre att beskylle högztbe:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, eller någenn annan, som udi högbe:te Kong:e Ma:ttz rådth ähre, effter vij sielfve aff vårt egit betenkende (dågh med högbe:te Kong:e Ma:ttz bevilningh och samtycke) samme ährende och rese haffve giortt och företagitth.

Till thett tolfte, uppå thett att thess större och fulkomligere kerleck emillann högbe:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, oss, våre kere bröder, fru modher och älskelige systrer her effter vare och bliffve mätthe och allt misförståndh, som her kann udi någenn måthe på ferde varha, kunne affskaffes och till inthett giöres, så loffve och tilseje vij på thett aller krefftigiste, som thet någon tiidh skee kunne, att samme missförståndh och ovilie uppå vår side skall nu her med bliffve affhandlett, borttagenn och tilbake satt, udaff hvadth tilfeller thett helst kann varhe opkommett och förordsaketth, anthenn nyli-genn eller tilförenne, för thenne engelske saack eller thenn greffveske handell skuldh eller någett annet, ij huru thett helst vare eller nämpnes kunne, så att vij och förthen-skull icke vele eller skole her effter drage eller haffve någenn ovilie eller haatt till någenn udaff högbe:te Kong:e Ma:ttz, vår kere her faders gode menn och tiennere, uthann

rådhez eller innenn, betenckendis them udi någenn måthe till ondhe, icke heller på them hämpnes eller hämpnelathe, nu eller ij framtidenn, för någenn thenn deell, som oss haffver synttz udi någenn måtho skulle emott varith, som vij oss och till högtbete Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, ödmykeligen försee och vele Hans Kong:e Ma:tt herom sänligenn och kerligen beditt haffve, att Hans Kongl. Ma:tt thett ochså udi liche måthe giöre vill, uppå thett att allt mätthe vare på alle sider dödt och afftalett, som till ovilie och misförstandh någenn lichnelsse gifve kunne.

Till beslutt vele vij medh thette vårt öpne breffz kraft oss haffve fulkomligenn och kraffteligenn förbundet, effter som förschreffvit står, att vij alle thesse förberörde artickler udi alle sine punchter stadigt och obrottzligenn holle vele och oss allestädtz ödmykeligen och sänligenn befljite till att giöre effter vårt ytterste förståndh och förmögenhett thett som vij kunne tencke Gudh alz:te och högbe:te Kong:e Ma:tt, vår kere her fader, kann varhe liufft och behageliggt, effter som förschreffvit står, och udi like måthe skicke och förholle oss emott högbe:te vår kere fru moder, våre kere brödre och systre, menige Sverigis rike och thess trogne inbyggere, som enn christenn svensk infödd herre och konungh vell ahnstår och bör att giöre, och altiindh söke och befordre alle för:tes gagnn, beste och velferdth, så att vij ther om vele och kunne vare tilsvars både för Gudh och hvar erligh mhann, så santt oss thenn alz:te hielpe till all velferdtt udi thett tilkomende och nervarendis liffvett etc. Och thess till yttermere stadfestelse och krafft lathe vij vitterligenn hengie vårt secrett för thette vårt öpne breff och medh egen handh unterschreffvith. Datum Stockholm thenn 1 augusti anno etc. 60.

Utan ort den 25 augusti.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående förläning af Eknaholms gård [i Norrvidinge härad] med underlydande landbönder till Agda Persdotter.

Riksregistr. 1560, fol. 121 v.

Vår gunsth och nådige villie tilförendhe etc. Vij låtte edher förstå, Nils Birgeszon, att vij gunstelig haffve förlänt thenne osz elskelige Agde Pedersdotter Ekneholms gårdh medh alle closters, kyrke, presters och prebendelandhböndher, som ther undher liggie, att hon them till våhre barns och sitt uppehelle uthi sijn lifztijdh brucke och beholle må och skall. Therföre ähr vår alvarlige villie och befalning, att [I], närsomhålst hon ther uppå fordrer, ville tilseije våre fougder ther sammestädes, att han uplåtter henne samme gårdh, theslickest att I velle förskaffve henne fordenskap ther hädan. Ther medh sker oss till behag. Dattum 25 augusti.

Skara den 3 september.

Till borgmästare och råd i Jönköping angående stadens bekräftelse på den vid riksdagen beslutade trohetsförsäkran.

Enligt originalet i Jönköpings rådhusarkivs handl. N. 2. I utdrag förut tryckt af E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 733.

Vår gunst och nådigh villie tilförendhe etc. Såsom edher, käre godhe männ, uthen tviffvell vitterligitt är om thenn förseglungh, som menighe rijgessens ständer oss udi Stocholm på thette näst förledne herremöthe giortt haffve, lydendes på thett hullschapp, trooschapp och manschapp, som the oss effther högbe:te Kong:e M:ttz salighe affgångh (thenn Gudh doch lenghe värdiges friste och bevare) loffvett, svoritt och tillsagtt haffve, och effther

mäste parthenn aff städherne allereedhe haffve giortt theris försiglung, så nhär som udi edher köpstad, ähr förthenschuldh vår gunstige villie och begärenn, att I genum natt och dagh förschicke edhers stadzens insigle till oss åth Elffzborgh i vårtt cantzelij, ther vij vele, att förnemde obligation schal igenom eder försigles. Görendes therudinnen thett oss är behageligitt etc. Datum Schara thenn 3 septembris anno etc. 60.

Utanskrift: Till oss elskelighe våre trogne undersäter, borgmestere och rådih i Jöneköpungh etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Elfsborg den 15 september.

Till konung Fredrik II af Danmark angående Lave Brades svenska gods och om lån af ett antal skeppsankare.

Enligt original i danska riksarkivet.

Vår vänligh kärlich helssenn, medt hvadt mere kärtt och gått, som udi vår förmåge vare kann, Eders Kärlicheett medh thenn alzmechtigeste Gudh altijdh tillförennde etc. Stormechtige högborne furste, käre frännde, Eders Kärlicheettz schriffvelsse, daterett Ottensee, haffve vij unndfänngett. Och såsom Edhers Kärlicheett therudinnen giffver tillkänne om Edhers Kärlichetz tro mann, herr Laghe Brae ridder, och um the jordhe godz, som honum här i Sverighe tillkommer, them honum aff Kong:e M:tt vår käre herr fadher förrohles schole, att hann icke mhåå bekomme thenn åhrlighe rännte och upbördh, som hann tillförenne är vaenn att haffve, hvarföre Edhers K:tt begärer, att vij honum förr högbe:te Kong:e M:tt behielpegh vare ville, thett hann samme godz ighenn bekomme motthe, såå kunne vij Edhers Kärlicheett ther påå för svaer vänlighenn och kärlichenn icke förholle, att så-

danntt haffver varidh oss här till ovitterligitt, haffve icke heller förståett, hvarföre samme godz såå förhinndrett vare schulle, allenest såå myckett, som vij nu haffve förståett, sedhenn vij hijtt nidh kompne äre, thåå vele eenn partt seije, att för:de herr Laghe schulle medh någre försmädeligh ordh sikh höre latidh emott högbe:te Kong:e M:tt, vår käre herr fadher, hvarföre Hanns Kong:e M:tt ther till är vordhenn förursakett. Doch icke thess minndre vele vij förr Edhers Kärlicheettz förböönn schuldh befijte oss, thett mäste oss mögeligett kann vare, att förnempdhe herr Laghe Brade samme godz väll medh tijdhenn schall igenn bekomme, och att hann Edhers Kärlicheettz förböönn schall tillgode åtniute etc.

Ytterligere haffve vij igenum vår troo mann och under ammiraell Jacob Bagge förståett, huru Edhers K:tz troo mann och tiennere väll haffver undfånngett och förfordrett vårt folck, thenn tijdh the seenest droghe igenum E. K:tz lanndh och rijker, och haffver E. K:tt sikh egenum Edhers K:tz ammiraell vänlighenn emott oss latidh tilbiudhe och i såå mätthe, att ther som E. K:tt kunne göre oss någhenn hielpp och undsätningh, antingen medh schipp, folck eller annett mere gått, som till thenne vår förehaffvennde reesse kunne behöffves, thåå ville Edhers K:tt thett icke lathe tilbake, uthenn vare oss therudinnen förforderligh, hvarföre vij E. K:tt vänlighenn och kärlighenn betacke, vele och sådanne Edhers K:tz godhe villie och meningh udi all kärlicheett och medh allt gått förschylle, udi hvad mätthe vij thett helst göre kunne. Och änndoch vij icke haffve varidh tillsinnes påå thenne tijdh att bekymbre Edhers Kärlicheett um någhenn örlogz schipp, såå hadhe vij likväll behoff att besökie Edhers K:tt om en ringhe befordringh till vår schippz utreedningher, ther som thett elliest icke vore Edhers K:tt till någhen beschvärinng, och effter våre schipp genum storm och ovädher enndelis medh anckar äre vordne för-

blottedhe, thenn tijdh the nu seenest udi Östersiöenn stadde vore, them vij nu icke påå såå hastigh tijdh kunne ighenn bestelle lathe, synnerlighenn mädhen tijdhen vill falle oss ther till förkortt, och vij icke heller här såå lenghe förtöffve kunne, såghe vij förthenschuldh gärnne, är och vår vännlige begärenn, E. K:tt ville göre oss therudinnen till villie och lhäne oss änn siu eller otte ancker, trij om tije skippundh hvar there, tu um nije, tesliges och tu hvar there om siu eller otthe skipundh, inn till thess vij thenne vår förehaffvennde reesse fulländdett haffve, och vele vij them sedhen medh thett förste Edhers Kärlicheett lathe tilbake förschicke heller och, ther som olyckenn såå hännde, att the bliffve bortte i siöenn, lathe E. K:tt bekomme såå gode udi samme stadhenn ighenn som the anddre. Ther medh gör E. K:tt oss myckett till villie, hvilckett vij och udi lijke måtthe medh alltt gått bådhe nu och i framtijdhenn gärnne vele förschylle och elliest bevijsse E. Kärlicheett all naborligh vännschapp. Och befale Edhers Kärlicheett här medh thenn alzmechtigiste Gudh etc. Datum Elffzburgh 15 septembris anno etc. 60.

Erich, medt Gudz nåde, Sverigis, Götis och Venndis etc. arffkonungh,

E:s K:s kiäre frende och broder Ericus.

Utanskrift: se s. 598.

(Spår af sigill.)

Elfsborg den 20 september.

*Till konung Fredrik II angående gisslan vid en beramad
resa landvägen genom Danmark.*

Enligt original i danska riksarkivet. Enligt Protokollon utgafs s. d. Försäkring för konungens i Danmark hitskickade (!) gissler, så snart H. F. Nide medh sitt medhfölje ähr kommen igenom Danmark, obehindradhe komma till baka igen.

Vår vänlig och kärlig helszen, med hvad mhre kærtt och gått udi vår macht och förmögenheet vare kann, E. K:tt med Gud alzmechtigiste tilförende. Stormechtige högborne furste, elschelige käre frende, Eders K:tt veet sig väl ihugkomme, att vij för någon tijd sijden lote E. K:tt besökie um een fhelig och säker leigde egenom E. K:ttz furstendöme och konungerijke för oss och the oss fölgachtige vare schulle till thenn reese, som vij udi the helighe trefoldigheetz namn haffve achtet att företage till Engeland, ther E. K:tt då schriffteligen tillsvarede, att E. K:tt icke allenest med schrifftelig (uthen hvar vij thett begärede) ville E. K:tt oss med leffvendes leigde försörge. Therföre vij E. K:tt högeligen och käriligen vele haffve betackett, och ändoch vij nu sidenn väl hade achtet giffvit oss till siös ått Engeland, så vill thett doch falle oss endels försendt, att vij oss till siös udi thenne höst icke begiffve kunne, äre förthenschuld förorsakede att drage landvägen ther häden, hvarföre ähr ännu såsom tilförende vår kärilige begären (hvar thett E. K:tt icke våre besvärligit), att E. K:tt ville oss med gisler och liffvendes leigde lathe försörge. The skole (nest Gudz hielp) icke anners änn väl her udi Sverige bliffve trachterede, och så snart vij egenom E. K:ttz land och rijke säkertt passeredt haffve, åther igen med thett förste förlöffvede bliffve. Vij achte icke heller att drage starkere egenom E. K:ttz land änn med tuhundrede hester sampt the personer aff adelen oss følge schole, tesligiste våre

drabanter, nöttorfftigt hoffolck och hussgeråd. Förschicke förthenschuld thenne vår tro mann oss elskelig Jörenn Finke, att hann E. K:ttz svarer ther opå fordre och videre ther um med E. K:tt förhandle schall i thett förhåp, E. K:tt varder thett oss icke vägrenades, effter vij icke tilsinnes äre anners förholle oss änn vänlighen och leigdelighenn både emoet E. K:tt och E. K:ttz under-såther etc. Begäre förthenschuld med thett förste E. K:ttz svaer ther opå. Udi hvad måtte vij kunne sådant med all kärlig vänschaep förschylle, göre vij altid gerne, och vele her med nu och altid haffve E. K:tt Gud alzmectigiste befaled etc. Datum på vårtt slott Elssborg thenn 20:de septembris anno etc. MDLx.

Erich, med Gudz nåde Sverigis, Götis och Vendis etc. arffkonung,

E:s K:s kiäre frende och broder Ericus.

Utanskrift: se s. 598.

(Spår af sigill.)

[Stockholm] utan dag.

Till konung Gustaf I angående flyttning af drottning Katarinas lik och om iordningställandet af den kungliga grafven i Uppsala domkyrka.

Enligt koncept i hertig Eriks brefväxling (Kungl. arkiv, RA.).

Sonligh kärlighet med ödmiuk hälssen altid tilförende mett Gud. Stormechtig konung, kiäre her fader, som Eders Kon:ge M:t schriffver meg till och begärer vette, hvad tid jag kan bliffve till rede her ifrå Stockholm etc., så later jag ödmiukeligen E. K. her fader förståå, att på sonedag nästkommendis strax epter maltid kan jag bliffve häden till rede och ecke för, förty i dag,

när kisten, ther min kiäre fru moderss salig ihugkom-
melse affsompnede lechame udi lagd var, up aff graffven
tagin bleff, befantz, att kisten och vaxduken våre så för-
rothne, att hon ecke flytties eller föres kunde, dherföre
bliffver nu en ny kiste giord, ther then gamble innen i
sättias skall, oc sedan bliffve bedragen omkring med nye
vaxduker. Och haffver jag, kiäre her fader, hafft Nor-
man mett någre flere, som tess förstånd haffve, till råd-
z, hure the ceremonier mett then transferering vare schole,
och haffve på E. K. M:tz behag syntz gott vare, att the
på thet sätt, som thette mettfölgende register förmelder,
holles schole.

Thernäst så beder jag eder, kiäre her fader, att Eder[s]
K. M:t vill vare obesväret att sände meg nychilen förseglett
tilhonde till then asck, som the gyllene och flogels täc-
kier udi liggie, älliast haffve vij inthet att läggie her på
båren oc kistan. Sedan the uttagne äre, vill jag late väl-
forvare nychilen.¹⁾

Jag haffver och, kiäre her fader, bestält, att graffven
i Upsala schall bliffve upmuret effter E. K. M:tz befal-
ning i Våre Fru kor så bred, att tre kistor kunne ther
udi ståendis bliffva. Och skall graffven bliffve hvelffd,
dog icke hvalffved högre än vid pass påå en honde-
bred när kirkiegolffved, så thet kan bliffve betäckt med
sköne lighestener, ther the uthugne graffver opå upsät-
ties schole. Och haffver jag på thenne tid inthet annat
scriffve E. K. her fader till, utan befaler eder hermed
Gud alzmectig etc.²⁾

¹⁾ Detta stycke är i handskriften öfverstruket.

²⁾ Det sista stycket finnes, utom på det egentliga konceptarket, äfven på
en däri inlagd lös papperslapp; endast på denna återfinnes den sista här tryckta
meningen.

Olika orter januari—september.*Utdrag ur utgångna skrivelser.*

Protocoll öfver konungh Erichz svenske concepter, mädan han var furste, 1560.

Vinäs den 5 januari.

Till H. K. M:t om hertigh Johans ankomne breff och hans förrettande i Engeland och förloff landvegen oförmerkt resa till Engeland.

Nygård den 11 januari.¹⁾

Till her Pedher Brae begifva sigh till H. F. N. till Calmar att berådhslå om vichtighe saaker.

Kalmar den 22 januari.

Till k[onungen] i Danmark förskriffit för Oloff Svart och Vaste Andersson bekomma sitt godz för skäligh bär-gelön igen, som strandadhe under Laland.

Utan ort den 28 januari.

Till menighe almoghen uthi Smoland hielpa till diek-nernes underhåldning i Calmar, effter dem her effter in-tet effterlåthes löpa uth på bygdhen och gardere.

Kalmar den 30 januari.

Till Jacob Henrichsson om tidhender ifrå Danmark, hertigh Magnum bekomma Ösell i possession, och dhen

¹⁾ Mellan följande och nästföregående bref äro i handskriften införda två skrivelser, daterade Stockholm den 6 och den 9 januari. Båda äro emellertid från år 1561, hvilket framgår däraf att det ena handlar om grefvinnans af Ostfriesland resa ur Sverige, som egde rum sagda år, och att det andra in extenso finnes infördt i 1561 års registratur.

företaghne handel i Lifland, der till han ville finna sigh på hertigh Johans vegner villigh och beflitha sigh bekomma några slott i underpant för penningar.

Kalmar den 1 februari.

Försvarelsbreff för Sven gullsmedh, borgare i Jönköping, för Tord gullsmedh, som honom förfång på något arff göra vill.

Till Ulff Pädhersson låtha bönderne i Hvetelanda sochn bekomma hielp till theres kornhuus förbättring och uthdrifva höö till slottet.

Tillstånd för Sven Joensson till Bengt Bagge byggia och opbruka ett torpestelle uthi Upvidinge heradt i Elliehultz sochn.

Confirmation för Nils Birgesson på h. Catherine prebende gård medh en tomt uthi Vexiö stadh, som H. K. M:t honom donerat hafver.

Kalmar den 4 februari.

Till Pedher Nilsson låtha Hindrich Månsson sielf siette medh timbermennerna bekomma fetalie, mädhan han der upsätter ett skeep.

Till almoghen uthi Södhre Möre uthgöra presterskapet tijende, altare skeppan och annan rättigheet effter gammal pläghsedh.

Utan ort den 5 februari.

Till her Göstaff Oloffsson om klädhe för båtzmännen, som voro på bojorten till Engeland, och ny segell till boijorten.

Kalmar den 6 februari.

Svar på her Birges skrifvelse om Onssvij sochn att bekomma under sin gård för then bygghning skuld han förehaffver.

Breff för h. Anna, Germund Svenssons effterleffverska, behålla alla uthstående för 1560 saakörer och restantier och en sochn till underhåld uthi Östreheradt till behageligh tidh.

Tillgiffit på någhen spanmähl och andra lefvereringar, som Germund Svensson kom till achte[r]s opå åhr 1559.

Till Nils Eskilsson bestella medh bönderne uthi Södhre och Norre Möre, att dhe låtha komma fram vircke till Calmar effter inlychte zedhel.

Vantmakare bestelling för Pedher Oloffsson.

Kalmar den 8 februari.

Svar på her Pähr Braes skrifvelse om endskyldningen öfver Calmare resan och framgång uthi H. F. N. saaker.

Utan ort den 9 februari.

Till Anders Sigfridhsson om tu anckar.

Till her Göstaff hafva godh hampn, acht och vacht om skepen uthi Elfzborg, att dem ingen skadha tillfoghes synnerlighen af dhe danske.

Kalmar den 13 februari.

Till hertigh Johan om grefve Johans af Ostfridzland misshandel och instighande om nattetidh uthi jungfrucammaren.

Kalmar den 14 februari.

Till M. Dionisium sparsamlighen uthleggia aff dhe 30,000 daler, han bekom ifrån Sverighe, effter ingen förtröstning på mer penningar hoos H. K. M:t åhr.

Kalmar den 15 februari.

Till Hindrich Pedhersson tillseja dem aff adhelen, som åhre beskedde föllia H. F. N. till Engeland, att dhe

redha sigh till och låthe göra svarta klädher för sina tienare.

Till Erich skriffvare handla medh bönderne the föra spanmählen till Vestervijk, som uthi hans befallning liggiandes ähr.

Svar på menighe mans uthi N. skrifvelse om högärdan och andre gärdzpartzeler i sommers påladhes.

Kalmar den 18 februari.

Frijheet för Jöns Joensson i Krasslöpe i Kleckebergz¹⁾ sochn för knechtetiensten uthi fredelighe tidher.

Kalmar den 20 februari.

Svar på her Stens skrifvelse om hans ankompst till Calmar.

Utan ort den 21 februari.

Förläning för Erich Månsson till Broxzvijk på tiden aff Skerstadh och Grenne sochner.

Kalmar den 24 februari.

Till H. K. M:t om svar på H. F. N. förrighe skrifvelse om förloff att reesa till Engeland.

Kalmar den 25 februari.

Till Matz Erichsson ransaka om Jöns Jeppessons be-
rettelse om thet hemanet Haraldztorp, som Sigfridh Michelsson vill honom undangå.

Till Erich Larsson om Lasses i Hult klagemähl öfver Jon Mortensson, som hafver fäst och sedhan öfvergifvit hans dotter.

¹⁾ I handskriften: Fleckebergz.

Kalmar den 26 februari.

Till N. uthi Chronebergz län anamma salt till sigh och dedh till almogen förytra.

Kalmar den 28 februari.

Till mester Erich H. F. N. hafva effterlätet kyrckerden i Biörnsetter till behageligh tidh tijende spanmåhlen af sine sochnar.

Till Ulff Pedhersson ransaka om een eng, som Erich Håkansson i Hvetelandz sochn klaghar vara kommin undan hans och hans granners heman.

Svar på fröken Cicilies skrifvelse om den bedröfvelse hon ähr uthi kommen för then handelen uthi Vastena skedde.

Kalmar den 29 februari.

Till Essbiörn Pädhersson om the bönder, som intet hafva fördristat sigh gå eedh för rett giord tijonde, Gunnar Galle och böndernes begäran uthi Östbo heradt lösa tijende spanmålen.

Till Nils Humelberg [*sic*] låtha Sigfredh Michelsson i Torsserum besittia dhedh hemanet Haraldztorp, som han stedzlat hafver.

Kalmar den 1 mars.

Till Lasse Räf anamma befallningen uthi Chronebergz län, effter Nils Birgesson her effter skall blifva brukat på Calmar slott.

Till H. K. M:t om registret öfver then förläning H. K. M:t H. F. N. undt hafver medh löningz registret, hvilke H. F. N. H. K. M:t tillhanda skickar.

Till Pedher Andersson handla medh almoghen uthi sijn befallning om lerfft till skepzustrustningen.

Kalmar den 3 mars.

Till Hindrich Pädhersson förskicka dhe handlingar han hoos sigh hafver välförvaradhe till H. F. N. och achta grant på schantzen.

Till Ulff Pädhersson och alle heradzougder om förskoning almogen begärer för eedhgång att hafva giordt rett tijende.

Kalmar den 4 mars.

Till H. K. M:t om koppar till styckeigiutning.

Till her Anders Torchilli låtha her Sven behålla thet prestegeld, som han then juthen her Jöns opdraget hafver.

Fougde fulmacht för Lasse Råff öfver Chronenbergz slott och Vexiö stadh.

Till Essbiörn Pädhersson skona Lars Svensson medh dhe böther han för thet ringa slagzmåhlet ähr feldt till.

Kalmar den 6 mars.

Till M. Dionisium om H. F. N[:s] resande till Engeland och sparsamheet till att uthleggja den honom tillskickadhe penninge summa.

Utan ort den 7 mars.

Underhåldz breff för Pär Bagge opå Vernesgård till dödhe daghar.

Kalmar den 8 mars.

Svar på biskopens, her Nils Cnutssons, skrifvelse om hielp och underhåld till kyrckiors och kyrckiors nödh-torfftighe hus förbettring.

Förbettring för M. Pädher Caroli, ordinario uthi Calmar, på hans underhåld, två lester spanmähl.

Kalmar den 15 mars.

Svar på H. K. M:tz skrifvelse om godz H. F. N. dhe Bagger skall hafva effterlåtitt, Verner Slattes och Nils Pädherissons tilltagande i godz, Christopher Schieffer, som H. F. N. till Liffland afferdat hafver, och Erich skrifvere uthi Scheninge, som H. F. N. hafver uthi sijn tjenst antaghit.

Roland stenhuggares contract.

Confirmation för Arffvedh Trolle på kongzsakerne aff dhe godz, som H. K. M:t hans modher fru Malin, her Thure Trolles, tillförende förlänt hafver.

Kalmar den 19 mars.

Till Hans Gardener skicka nedh till Calmar en godh trögårdzdreng och medh thet samma åthskilligt fröö.

Till Hans Oloffsson H. F. N. hafva skickat till Vexiö salt, almoghen att uplåthas till köpz.

Till Abell Palm biudha Stockholms borgerne till köps otta lester hånning.

Breff för her Gudhmund Abrahæ[mí], dhe fattighes cappellan i Vexiö, på 40 tunnor spanmåhl och en lithen lycke.

Kalmar den 21 mars.

Pass för Börie Jonsson till Elfzborg.

Kalmar den 23 mars.

Till Hans Erichsson låtha Michil Smedh i Tygelssrydh bekomma ighen thet han honom uthan orsaak afhendt hafver.

Förläning för her Svante Sture på Kijlbo fiäring medh all åhrligh rentan.

Till her Svante om Kijlbo fierdung, som H. F. N.

honom förlänt hafver, och hestar, som han effter ordningen hålla skall.

Kalmar den 26 mars.

Till Anders Göstaffsson låtha hustru Gunila och hennes barn besittia thet hemanet Häredzmåla.

Kalmar den 27 mars.

Till Nilss Tulesson om hans mootvilligheet effterkomma H. F. N. skrifvelser, medh befallning han förskickar nedher den polerer H. F. N. tillförende hafver skrifvit honom till om.¹⁾

Till Eskill skreddare skaffa Jon Bruse rett, som Sven i Diuresmåle vill undangå ett torpestelle, Slutery be[nempd]t.

Kalmar den 30 mars.

Till Bengt skrifvare om hans mootvilligheet effterkomma Hans F. N[:s] vilie medh godhe plåthers förskickande.

Fenrichz fulmacht och bestelling för drabanten Jöns Östgöte öfver knechterne i Vestervijk.

Svar på Essbiörn Pedherssons skrifvelse om Lars Svensson Sielekars, för den handel han för händer hafft hafver, förskickande till H. K. M:t.

Collation för her Torsten på Åby prestegäld.

Kalmar den 2 april.

Qvittentz för Bengt Bagge öfver dhe penningar han för sin misshandel och förseende emoot H. F. N. lefvererat hafver.

Till Pedher Nilsson uthi Vestervijk förötra nie lester salt till folckzens aflöning.

¹⁾ Samma bref är ånyo infördt under den 1 april.

Röörsmeczbestellning för Anders Stuth.

Till Anders Sigfredhsson vara H. F. N[:s] tienare befordeligh bekomma, så myckit H. K. M:t vill effterlåtha, jern och koppar.

Till Anders Sigfridhsson beffitha sigh dhe skytt, H. K. M:t H. F. N. lofvat hafver, måtte till Calmar förfor-dradhe blifva.

Kalmar den 3 april.

Till Hans Oloffsson låtha Helge Turesson vara förskont medh halfva bötherne, som han ähr saakfelt till, för then hiort han skutit hafver.

Försvarelse breff för her Jacob i Hviteredh, som aff Krabbe Pedhersson till lifvit undsagt blifver, när han honom till retta fordrar om ett jordegodz, the ähro tvistighe om, medh befallning Krabbe Pedhersson her Jacob vedh lagh och retta svarar.

Kalmar den 4 april.

Till Eskill skreddare låtha bönderne i Elmebodh vara förskonte medh halfve bötherne för hestar dhe emoot förbudh till Danmark uthfördt hafva.

Till hertigh Johan om hans hemkompst ifrån Engeland och begges sammankompst.

Till Pedher Nilsson låtha presterne uthi Tiust vara förskondt medh taxen, som hålla bårglägre.

Till Christiern Pedhersson förlofva knechterne hem, som hafva hållit vacht på grentzen, och effterlåtha knechten Gudmund Andersson bruka och opröija ett tompeställe.

Tillstånd för her Niels i Leekeridh hafva deel uthi Vadzängens allmennings mark.

Utan ort den 5 april.

Till Anders Göstaffsson låtha Håkan i Hult vedherfaras rett uthi thet ålefiskie, som tvenne bönder uthi Hvembo sochn honom afhenda vela.

Kalmar den 6 april.

Till menighe man svar på theres uthskickadhes begäran lösa tienden, uthgöra 4 åhrlighe dagzverker och om uthgiffit aff bij.

Till Ulff Pädhersson om dagzverken, som restera aff Östreheradt, och taxe och tijendens upbärande.

Till Claes Bagge förskicka båtzmännen i Elfzborg på nye bojorten till Calmar att bekomma klädhe och annamma i H. F. N[is] tjenst tre förfarne i Vestersiön styrmen.

Till Carl Holgersson handla medh menighe man aff Kind och Idhre om een hielp effter theres rådth och godhe vilie, såsom smolenningerne uthloffvat hafva.

Till Anders Sigfridhsson om dhen stool guldsmedherne i Stockholm skulle förferdigha.

Kalmar den 8 april.

Till N. för Lars Erichsson om befordring, som thet jern, ther vedh gården liggiandes ähr, i stångjern smidha skall.

Pass för Lars Erichsson på fordenskap medh tacke och stångjern ifrå Betzberg och till Calmar för skäligh leeghe.

Till Pedher Nilsson om fiskeri, han vedherkennas skall, som ifrån chronehemanen [icke] mistas kunne, och låtha Jöran Erichsson till Fåglevijk komma till skatthö af sina landboor näst om kring hans gård.

Till Pedher skrivvare förskicka dhen bryggiare till

Calmar, som Anders Sigfridhsson Hans F. N. tillsendt och han uthi väghen till Nyköpingz slott taghit hafver.

Kalmar den 11 april.

Svar på Jacob Bulgerins skrifvelse om then liffländske handelen.

Till hertigh Jahan, han vedh sin ankompst ville förtöfva H. F. N. i Elfzborg till tals om alla saaker, för än han reeser up till H. K. M:tt.

Till Lasse Reff låtha komma klocke kopparen, som toghz vedh sochnekyrekiorna, och taakbly der ähr till Calmar till stycke giutningen.

Kalmar den 12 april.

Till Pedher Andersson handla medh almoghen de medh sina skuthor föra kalck till Calmar slotzbyghning och kalcksteen och vedh till kalckugnen på Öland för åhrliche dagzverken.

Till Jöran Mattsson, borgerne uthi Vestervijk vara förskonte medh hielpen och i dhen stadhen hålla färdigt ett aff the besta sine skeep.

Pass för Berent vijntappare förresa till Stockholm och sellia något vijn obehindrat.

Kalmar den 14 april.

Kruutmakare bestelling för mester Hans kruutmakare.

Svar på H. K. M:tz skrifvelse om dhen sorg H. K. M:t sägher sigh bekomma aff H. F. N:es mångfalligha skrifvelser, grefvens saak och engelska resan.

Kalmar den 16 april.

Perlestickare bestelling för Claes Hässe.

Kalmar den 17 april.

Till Birge Ingemarsson tillseja Jöns Östgöthe han förer ighen båthen, som han olofvandes togh ifrån Nils Bengtsson her i Calmar.

Kalmar den 19 april.

Till Christopher Schieffer om dhen reesa honom pålagd ähr uthi Liffland att förretta.

Till biskop Larentz förskaffa Carolo de Mornaj uthi hans betryck maat och ööl, der till H. F. N. forskicker (H. K. M:t oförmerkt) 100 mark ortiger.

Kalmar den 21 april.

Till Jochim Bulgrijn fortsettia dhen lifflendske reesa och legation.

Till her Claes Christersson fullföllia reesan och dhen påbegynte handell medh hermestaren.

Svar på Hindrich Hambackz skrifvelse ifrån Lubeck åthskillighe H. F. N. nödighe saaker och handverkare införskaffa och om leigden hertigh Frantz och biskopen till Ossenburgk hafva lofvat förhielpa H. F. N. till.

Kalmar den 24 april.¹⁾

Till H. F. N:es syster, grefinnen fru Catherina, om aviserande, hvar dhen handelen kan väl besluthas, och nya tidhender.

Svar på Vestervikz borgernes mening om skepet H. F. N. begeradhe, borglägers hestarne och deres gamla privilegier och friheeter.

Till Östre heradt, att the uthgöra penningar för the tu åhrlighe dagzverken à 3 öhre, som the stå tillbaka medh för 57 och 58.

¹⁾ Under datum är tillsatt 28.

*Den 25 april.*¹⁾

Till Jon Carlsson och Pedher Månsson för Pädher Foxes brödher och arfvingar i Danmark komma till deres brodthers arff.

Till Christopher Pedhersson om en trägårdz mestare till att pynta Juletagårdz trägård.

Till Pedher Abiörnsson förhielpa Pär Haraldsson i Hielstadha, som klaghar rettaren Pedher Nielsson i Fiskeby någhen jord, till retta.

Kalmar den 27 april.

Till Gunnar Engelbrechtsson H. F. N. vilia mötha hertigh Johan på Chroneberg medh befallning om natt-legher och almoghens der till hielp.

Till Simon Andersson förskaffa några skeep i Stockholm, såsom och handla der i stadhen, H. K. M:t oförmerkt, hemlighen medh borgerne om guld, sølff, daler och penningar tilläns.

Utan ort den 29 april.

Till Rassborgz, Nyeslotz och Vijborgzläns inbyggjare om en gård effter theres rådth och godhe vilie till engelske resan att fullfölia gifftermålet medh fröken Elisabeth, som nu ähr blifven drottning i Engeland, och om hertigh Johans förtröstan bekomma kunna ett stäteligit gifftermåhl der sammestedhes.

¹⁾ Brefven under denna dag äro daterade »Juletha», hvilket är uppenbart orimligt och låter misstänka, att dessa skrivelser härröra från konung Gustaf, som vid denna tid befann sig på detta ställe. Årtalet torde vara riktigt, ty den i texten omnämnde Peder Fox, som lefde 1559, afgick s. å. som fogde och kan alltså hafva afidit vid samma tid.

Kalmar den 30 april.

Till Erich Spore medh Ifver Månsson handla medh almoghen uthi några lään i Findland om een hielp till then engelske reesan.

Kalmar den 1 maj.

Till skiperne och styrmännen i Elssborg om skepens tillpyntande och ferdighe hållande.

Kalmar den 3 maj.

Svar på M. Dionisij skriffvelse om then engelske gifftermålshandelen.

Till Pedher Abiörsson handla medh borgerne i Lijnköping dhe föra dhen spanmähl der ligger uthi Norköping, som Jon Erichsson i förledhne höst upköpte, till Calmar.

Vadstena den 10 maj.

Till Erich skrifvare anamma spanmählen aff bönderne uthi Askerydz prestegell i Norre Vidbo.

Förloff för knechterne Sven Månsson och Pedher Andersson medh deres rootesellar, som hafve hållit vacht på Hollveggen, reesa hem.

Vadstena den 14 maj.

Till M. Dionisium förhandla medh drottningen i Engeland om leigde för H. F. N. och medh flijt förfordra handelen, såsom och bestella, hvadh H. F. N. tillförende hafver befallat.

Linköping den 18 maj.

Confirmation och förbättring på underhåld och friheet på itt hemman för her Jöns Haquini, scholemestaren i Jeneköping.

Förbättring på underhåld för her Anders Torchilli, ordinario uthi Jöneköping.

Söderköping den 20 maj.

Svar på her Steens ändskyllan om then relation han hafver giordt H. K. M:t (drottningen i Engeland hafva platt afslagit handelen) och förmaning han better en annan gång befordrar H. F. N., så frampt han i framtidhen vill niutha någhen gunst.

Söderköping den 21 maj.

Tillstånd för Hindrich Möller, borgare i Åbo, frijt medh eghet godz och penningar handla i Östre och Norrbotn.

Breff för clerckerijt uthi Tiust¹⁾) och Tvetha häradt medh knechterne eller taxen vara förskonte.

Söderköping den 23 maj.

Till hertigh N. om hertigh Johans hemkompst och nu resande till H. K. M:t.

Stegeborg den 23 maj.

Svar på Jacob Thurssons skrifvelse om ogunst han menar sigh vare uthi hoos H. F. N.

Stegeborg den 24 maj.

Till H. K. M:t om hertigh Johans hemkompst och förrettande i Engeland, såsom och rådth till den handelens ytterligare fortsettiande.

Till hertigh Johan om then grefviske handelen, huruledhes han kan komma till godh ändskap.

¹⁾ I handskriften: Tvist.

Utan ort den 25 maj.

Till H. M:t drottningen förfordra hoos H. K. M:t dhen engelska handelen.

Creditive för Claudio Collerd till hertigh Johan.

Till fröken Cicilia om thet betryk hon uthi kommen ähr.

Stegeborg den 27 maj.

Till Arffve Trolle anamma uthaff Erich Mattsson i Calmar 6,000 daler att köpa sidhentygh före i Andorpenn.

Stegeborg den 28 maj.

Till M. Erich Falck i Linköping och flere biskoper, att dhe på herdaghen i Stockholm in junio hållas skall, förfordre det engelske gifftermålet.

Stegeborg den 29 maj.

Till Lars Fleming och Erich Mattsson, H. F. N. obehagelighe tidhender ankomne ähre, medh befallning dhe hålle godh vacht och proviantere väl slottet.

Svar på H. K. M:tz skrifvelse Pedher Nilsson blifva straffat för thet dråp, han hafver bedrifvit på een hustru i Vestervijk, och om borgernes i Sudherköping klaghemåhl öfver tyske rytterne.

Passbord för her Lars Petri, som en lång tidh hafver varit H. F. N[:s] capellan, till att sökia sigh om een annan tjenst.

Breff för Cuntze Rabe resa till Stockholm att beställa några H. F. N[:s] ärende, i synnerheet om dhen stool guldsmedherne förferdigha skole.

Stegeborg den 1 juni.

Till Jöran Mattsson uplåtha Joen Carlsson på Vadztene effter H. K. M:tz breff heradzhöffdingedömet uthi Norre Vidbo.

*Säfsund*¹⁾ den 3 juni.

Till Essbiörn Pedhersson förfordra Pär Thursson hoos borgerne i Sudherköping, att dhe bryggia och baka aff dhen spanmähl, der ligger, öl och brödh till H. F. N[:s] hoff folcks förtäring på herdaghen uthi Stockholm.

Gripsholm den 9 juni.

Till Erich Mattsson förferdigha skepen till dhen engelske reesan.

Gripsholm den 10 juni.

Svar på her Stens skriffvelse om then ogunst H. F. N:de till honom skall fattat hafva och Västrehäradz häradzrettz igenkallelse.

Stockholm den 10 juni.

Svar på Jochim Flemingz skriffve[lse]r om 10 hestar och ett skeep han biudher H. F. N:e till dhen engelske reesan.

Till M. Lårentz förfogha sigh in i landet till H. F. N.

Stockholm den 14 juni.

Till fru Elssa om hennes skeep till unsetting till then engelske reesan, som H. F. N. nu vill företagha.

Stockholm den 17 juni.

Till Sivardt Kruse om brödh till skepens proviantering, arbetare och embetzfolck till skepens behoff och krigzfolckz antagande.

Till Mauritz Staake om såghebrädher och tieru, som till skepzbyghningen och förbättringen behöffvas vill.

¹⁾ I handskriften: Sevesund.

Stockholm den 19 juni.

Till Staffan Pedhersson och fougderne i Vestergötland om såghbredher och tieru till skepzförbättringen.

Den 19 juni.¹⁾

Försvarelse breff för hustru Cordula, framledhne Axell Bengtssons effterleffverska, och frijheet för stadzens tunga.

Stockholm den 20 juni.

Till Simon Thommesson och Pädher Bruntesson H. F. N. hafva hemloffvat några skepzbygggiare ifrån Finland hafva varit att förferdigha det arbethe them i Calmar ähr föresatt.

Svar på M. Jacobs skrifvelse om een bly kista till cistern han der på slottet hafver låtit grafva, slotzbygningen och åhrlighe dagzverken aff Tiust och Thuna lähn.

Svar på Siffridh Jönssons skrifvelse om skepens förferdigande och bahrlast.

Stockholm den 22 juni.

Till mester Lars göra sigh färdigh och vara H. F. N. föllieachtigh till Engeland.

Stockholm den 23 juni.

Till Christer Pedhersson svar på menighe mans uthi Sunnerbo begäran, lijka dyrt medh tijenden lösa legge skeppan och gengel.

Till Nils Pedhersson ransaka om thet qvarnstelle Bern Jonsson under sigh och sine effterkommande begärer.

Stockholm den 27 juni.

Breff för M. Rasmus Nicolai på två pundlester rogh att fullföllia sine påbegynte studia.

¹⁾ Detta bref säges vara dateradt Vesterås, hvarför om detsamma gäller innehållet i noten s. 764.

Stockholm den 28 juni.

Instruction för grefve [*sic*] Pedher och her Jöns Bonde, huruledhes dhe sigh emoot konungens infall i Danmark uthi dhe landzorter Vermeland och Daal förhålla skole.

Stockholm den 30 juni.

Till her Göstaff dhen engelske reesan på rikzdagen vara beviliat medh begäran han ville låtha baka och bryggia till skepens proviantering.

Svar på Abel Palms skrifvelse om skeep till den engelske reesa att bestella i Sudherköping.

Breff för her Pedher i Elffte uthan förfång behålla Prestenäs, som några bönder under prestebootet skenckt hafve.

Svar på her Göstaff Oloffssons, her Steen Erichssons och her Pedher Braes rådshlagh om thet engelske gifftermålet.¹⁾

Stockholm den 1 juli.

Friheet för her Jon i Modhe på en gård för stedzleören och dagzverker.

Stockholm den 2 juli.

Collation för her Lars Broderi på Skärstadha gåld, underhåld och friheet för then taxe der aff åhrlighen bör gå.

Till Bengt Carlsson anamma H. F. N:des leigde breff aff Jacob smedh och skaffa han står Herman van Pein till retta för dråpet.

Utan ort den 3 juli.

Svar på Nils Trulssons skrifvelse om H. F. N. köritz förferdigande.

¹⁾ Dateradt Calmar [*sic*].

Stockholm den 6 juli.

Svar på Erich Månssons, Erich Mattssons och Erich Pädherssons skriffvelser om skepens proviantering och een gärdz uthi Calmare län påleggiande till dhen engelska reesan.

Svar på Joen Erichssons skrifvelse om then hielps lefverering han aff Smoland upburit hafver och hemloff till sin hustru och barn.

Stockholm den 7 juli.

Till N. stadh förskona hustru Karin Erichzdotter, som hafver mist sin man på then engelske reesan, för någhre åhrlighe uthgerder.

Till Staffan Pedhersson om såghebredher och tieru till skepens förbettrande i Elfzborg.

Stockholm den 8 juli.

Till Erich Månsson, Erich Mattsson och Jöran Pedhersson om krigz- och legefolcketz uthi Chronebergz lähn aflöning för 59 och hoffklädningernes förfärdigande.

Fullmacht för Bengt Helssing antagha up i Dalerne dugeligt folck till then engelske reesan.

Fullmacht för Hans Fordel vara H. F. N:es uthi H. F. N:es frånvarsse skinköpman.

Till Nils Birgesson och Erich Mattsson förskicka till Stockholm victualie partzeler till hoff folcketz förtäring och om dhe 6,000 daler Hans F. N. Erich Mattsson förskickadhe.

Svar på Nijls Eskilssons skrifvelse om then medhling bönderne i hans befallning på kongzfodringen begäre och en hoorkarls och tiufz straff.

Till Erich Mattsson slachta dhe oxar, som bönderne för kongzfodringen uthgöra till engelske reesan.

Stockholm den 10 juli.

Till Carl Holgersson och Jöran Truelsson om then hielp, på rikzdaghen aff stenderne bevilliat bleff, och menighe mans uthi hvart heradt för sigh obligation.

H. F. N:es obligation medh hvadh conditioner han thet engelska gifftermålet ingå skulle.¹⁾

Stockholm den 11 juli.

Till mester Hans göra sijn flijt hielpa fru Ingeborg Nijls Ryningz till sijn helssa.

Till Erich Mattsson förskicka Franciscum till Engeland att förferdigha thet arbetet han plichtigh ähr.

Utan ort den 19 juli.

Till Lars Erichsson intet öfvervold tillstedia att tillfoghas Brynill Oloffsson aff Anders Pedhersson för then träta dem emillan ähr.

Stockholm den 20 juli.

Till Jost archlimestare låtha förferdigha krytzklott. Svar på her Göstaffs skrifvelse om skepens proviantering.

Stockholm den 21 juli.

Till Nils Birgesson och flere fougder ransaka effter lille Pedher Larsson, som för sin misshandel rymder ähr.

Till Lars Fleming om the knechters straff, som hafva försumat sijn vacht.

Utan ort den 22 juli.

Till Jon Erichsson lefverera aff the penningar han upburit hafver 6,000 mark orttigher till båtzmäns afflöning.

¹⁾ Jfr ofvan, s. 731 och noten, som härmed rättas, för så vidt det ej är fråga om olika utkast.

Stockholm den 23 juli.

Fullmacht för Ifvar Månsson och Pedher Oloffsson dragha till Sundet och antagha uthi H. F. N:es tienst dugeligt folck till dhen engelske reesan och låtha dee der ankompne svenske skeep komma till Elfzborg och der förbidha H. F. N[:s] ankompst.

Stockholm den 24 juli.

Svar på her Göstafz skrifvelse om bryghning och bakning till skeepens proviantering och gården uthi Vester-götland, som uthi kött och flesk uthgå moste.

Till Lasse Toppredh berga höö och sädhen aff en gård, som obergat står.

Till Erich Mattsson och Sigfridh Jönsson om segell och takell till en boijort.

Eedzform, som stenderne hafva gjort hertigh Erich på riksdaghen uthi Stockholm.

Till her Göstaff om gården aff Vester-götland uthgå skall.

Stockholm den 26 juli.

Till Erich Mattsson förfordra Erich Bornholm till dhe archelij partzeler, han till det skepet Krafvell behöfver.

Till Göstaff Fincke och Erich Spore uthi Finland upbära den bevilliade hielpen på riksdaghen och låtha almoghen göra k. Erich sin obligation.

Till Erich Mattsson om dedh skepetz Krafvels medh målning uthstofferande.

Stockholm den 27 juli.

Till Erich Pedhersson låtha Matz Larsson i Derreby behålla thet hemanet han sådt hafver.

Till Nils Svensson de flenssborger bekomma igen sitt godz, som bergat bleff under Vestervijk, när H. F. N. bekommer konungens i Danmark förskriff.

Fullmacht för dem, som uthi alla landzändar skole upbära dhen bevilliadhe hielpen på rikzdaghen.

Till her Gustaff vara Sigfridh Kruse befordeligh, att alt medh thet första måtte blifva ferdigt och bestelt.

Stockholm den 6 augusti.

Till Erich Mattsson om dhen ogunst H. K. M:t till honom och Jöran Pedhersson fattat hafver och hans försummelse till att förretta H. F. N[:s] befallningar.

Stockholm den 9 augusti.

Svar på Göstaff Finckes skrifvelse, H. F. N. vara honom och hans omvårdnadh en nådigh och gunstigh herre.

Svar på Lars Pedherssons skrifvelse låtha H. F. N[:s] hestar vara uthi sitt vanlighe borgläggher, effter H. F. N. medh hester till dhen engelske [resan] elliest noghsampt försörgd ähr.

Till M. Dionisium i Engeland om thet på rijkzdaghen her i Stockholm beslutit bleff, och hvadh han i Engeland förretta skulle, synnerlighen avisera, om rådheligit vore H. F. N. sigh till Engeland begoffve.

Utan ort den 10 augusti.

Tillstånd för hustru Valborg Staffansdotter bruka skinnareembetet och vara frij för stadzens tunga.

Stockholm den 11 augusti.

Till Erich Mattsson och Jöran Pedhersson låtha handverkerne i Calmar vara Bengt till Engeland följeachtighe

att förfärdigha hvadh arbethe, der förhafves, såsom och låtha komma vijn på skepen.

Till Joen Erichsson leffverera Bengt Teit the penningar han om händer hafver.

Till Erich Mattsson låtha tvenne knechter ibland dhe andre knechterne bekomma löön och underhold.

Utan ort den 13 augusti.

Till Erich Mattsson för Claes perlestickare på fetalie partzeler.

Ulf sund den 22 augusti.

Till Lars Cnutsson öfverantvarda hertigh Johan obligationen att underskrifva och försegla.

Till hertigh Johan avisera om H. K. M:tz siukdoom, H. F. N. hafva förferdigat donationen och fulmachten medh begäran hertigh Johan obligationen underskrifva ville.

Fullmacht för hertigh Johan uthi H. F. N[:s] frånvaro till Engeland stå regementet före i Sverighe, hvar H. K. M:t något dödhelighit vedhkomme.

Försäkring för hertigh Johan på land och lähn, sölfver och guld till skencks effter H. K. M:tz dödhelige afgång.

Arboga den 23 augusti.

Till Erich Mattsson retta sigh effter thet beskedh om penninge lefvererande, som Bengt Teit hadhe medh sigh.

Friheet för Hindrich Pedherssons fadher, Jöns Oloffsson i Vesteråhrs, på tullen.

Arboga den 24 augusti.

Till H. K. M:tt om så många daler 1,000 lothe [?] sölfver göra, som felas opå 30,000 lother till den engelske resan deputerade ähre.

Till Oloff Cnutsson vedh tillfälla fordra på dhe resterande penningar hoos H. K. M:t till dhen engelske reesan bevilliadhe ähre.

Örebro den 27 augusti.

Till Erich Mattsson förordna Michil Helssing till någhen befallning i Smoland.

Till H. K. M:t begärandes blifva förstendigat, om H. F. N. för H. K. M:t:z siukdom sin reesa upsettia skall och begiffva sigh till H. K. M:t.

Bodarne på Tiveden den 28 augusti.

Till H. K. M:t om breff på spanmähl, som H. K. M:t H. F. N. till dhen engelske reesan gunstelighen tillsagdt och lofvat hafver.

Kungs-Vallby den 28 augusti.

Till Jöran Holgersson förfogha sigh till Elfzborg och vara H. F. N. på reesan till Engeland följachtigh.¹⁾

Kungs-Vallby den 29 augusti.

Till Oloff Staak[e] upbära then bevilliadhe hielpen till dhen engelske reesan aff Vermeland och Daal.

Hofva den 31 augusti.

Till Oloff Stake om förmedhling för Thore i Moo på then ödhesmark han för 10 åhr sedhan uptogh.

Till Gunnar Engilbrechtsson om förskoning för Jon Pedhersson i Barckhult på saakören medh tu paar oxar för thet diur, han för några åhr sedhan skall hafva felt.

¹⁾ Här är i handskriften infördt: »Fullmacht för her Carl Holgersson, friherre till Biörckvijk, vara uthi H. F. N:es frånvaro gubernator öfver Smoland. Datum Elfzborg. Vide 1561 den 8 aug.»

Alingsås den 1 september.

Till Lars Cnutsson låtha H. K. M:t förnimma, hvad han uthi dhen honom befalte saak uthrettat hafver.

Horn den 2 september.

Till H. K. M:t om en hoop hestar till hielp, som H. F. N. vill hafva medh sigh till Engeland.

Skara den 3 september.

Till Truls Pedhersson om en godh sadhelgångare till köps.

Till H. K. M:t om Elssborgz slott och lään, hvilket H. F. N. begärer till förläning och underhåld uthi sin lifztidh.

Utan ort den 4 september.

Breff för Joen Larsson på Vestregården i Dillö att bruka och behålla för stedzleören och annan rättigheet.

Till Staffan Pedhersson för Sven Jönsson om en treding i Horn, som Joen Svensson hafver haft inne medh sigh.

Till Anders Ingelsson för Måns Arffvedhsson i Haggema blifva vedh heradzdoom om Takund.

Breff för her Halvard Petri, kyrckeprest i Vånga, på smörrentan och dagzverker, som bönderne tillförende hafver varit vana honom göra.

Alingsås den 5 september.

Till Anders Ingelsson för Valla heradt på förskoning för then pålagda silfverskatten.

Breff för M. Erich Petri, ordinario uthi Skara, på underhåld.

Till Staffan skrifvare för Håbo heradt på förskoning för sölffverskatten.

Till mester Erich för her Joen i Lefverne bekomma dhen annexa igen, som der under tillförende legat hafver.

Lerum den 5 september.

Till Anders Pedhersson för Eloff i Valby låtha en [af] skytterne, Måns Tuffvesson, bekomma straff, som honom illa huggit hafver.

Utan ort den 6 september.

Till Bengt Gylte låtha Lasse Arfvedhsson komma till thet arff hustru Ingell i Clöster, Skåningz heradt, honom förhåller.

Till Oloff Jönsson för Brynnel Jönsson bekomma ighen then gårdstedzle, som han hafver orettvislighen tvingat honom ifrån.

Breff för her Pedher behålla thet prestegeldet Leena uthi sin lifztidh.

Till Lars Erichsson för Joen Algutsson i Åfen om arff.

Till fru Emerentia för Joen Pedhersson behålla thet heman, hennes fougde vill drifva honom ifrån.

Alingsås den 7 september.

Friheet för hustru Anna Andersdotter, her Anders Olai enckia uthi Larfva geld, på ett heman till behageligh tidh.

Till Anders Ingelsson för Brynnel Arfvedhsson i Rudhe, som hafver uptaghit ett torpestelle, blifva frij för skatt, till thes han kommer hemanet better tillgångz.

Elfsborg den 9 september.

Till Abel Palm om adhelens obligationer, som H. F. N. vill hafva till sigh till Elssborg för sijn afresa.

Till Oloff Carlsson förhielpa clerckeriet i Vestergötland hoos H. K. M:t till vedherlagh af tijenden för smörrenten the mist hafva.

Elfsborg den 10 september.

Till her Steen om hans skeep till unsetting för fracht.

Till Matz Mattsson för Henrich Felbrygge låtha honom bekomma ighen the penningar honom ifrån dömde och utthaghe ähre.

Utan ort den 11 september.

Till Lars Erichsson låtha Anders Pedhersson i Rya vedherfaras rett medh the bij, han hittat hafver.

Elfsborg den 12 september.

Till hertigh Johan om then obligation och försegling, som han H. F. N:de emoot donationen gifva skall.

Elfsborg den 13 september.

Till mester Erich för her Joen Torberni i Todhene, som her Assmund vill trengia ifrån bete geld, han i lång tidh besuttit hafver.

Elfsborg den 14 september.

Donation för hertigh Johan på sölfver och guld och förlänning uthi lifztidhen på Gestrikeland effter H. K. M:tz dödhelighe afgång.

Till Hans Erichsson upköpa och förskaffa i Öresund en hoop stoore anckar till skeepen, som sine anckar på reesan ifrån Calmar till Elfsborg mist hafve.

Elfsborg den 17 september.

Till Staffan skrifvare låtha Joen Andersson i Tillöö, Törssö sochn, sittia sin stedzle uth.

Till Pedher Andersson för Jon Oloffsson i Bodha, Trykerne sochn, brutha the tomppter, han hafver rett till.

Till Abell Palm handla medh åthskillighe städher om skeep till unsetting att uthföra till Engeland spanmåhl.

Fullmacht för Abell Palm handla medh stedherne om skeep till Engeland för fracht.

Till her Svante förfogha sigh till Elssborg och vara H. F. N. följachtigh på reesan till Engeland.

Elfsborg den 18 september.

Svar på her Stens skrifvelse om H. K. M:tz siukdom, Vestreheradt och Nydala closter landbönder, han begärer i förläning.

Elfsborg den 19 september.

Svar opå N. borgernes besvehr öfver knechternes borglägher, tullen, vedhhugning en mijl ifrån stadhen och H. F. N. tienare att dragha stadzens tunga.

Svar på N. N. skrifvelse om sölffverskatten.

Till Hindrich Felbrygge, Jöns Soop och Halvard Cnutsson förskicke af theres befallningar en hoop knechter till Elssborg, som skole vara H. F. N. följachtigh till Engeland.

Till Oloff Cnutsson anhålla hoos H. K. M:t om 10,000 daler till att upfylla then summa sölff i Stockholm afkortat bleff.

Elfsborg den 20 september.

Till Bengt Erichsson om menighe mans i Mark besver, skeppernes i spannen förhöghning, skogh Hanua[?] sochn vill dem afhenda, och sölffverskatten.

Svar på her Gostafs skrifvelse om hans ankompt till Elssborg och penningar han begärer tilläns.

Svar på Jöran Bondes skrifvelse om 30 lot silfver han H. F. N:de tillskickar och kyrcketijenden han begärer.

Till H. K. M:t om rådhs företagha reesan landvägen till Engeland.

Elfsborg den 21 september.

Breff för Joen Björsson och hans son Bierner Jons-son effter honom besittia och bruka thet hemanet Hörythe uthi Malma sochn.

Elfsborg den 22 september.

Förbudh för Askims heradt på skiutzferder.

Till Anders Siffridhsson förfordra Thönies Erichsson och Michil Pädherson att bekomma ighen then hampa them ifrån taghen ähr.

Elfsborg den 23 september.

Svar på hertigh Johans skrifvelse om then obligation och jurament, som för grefve Johan att effterkomma stelt ähr.

Till Bengt skreddare för Anders Gunnarsson på ett torp.

Elfsborg den 24 september.

Confirmation för Pedher Andersson till Branstorp på tree gårdar, som H. K. M:t honom i lifztidhen förlänt hafver.

Friheet för Gissle Nilsson på ett Nydals clösterhemman.

Utan ort den 25 september.

Förbättring för M. Pedher Caroli, ordinario uthi Calmar, på hans underhåld.

Utan ort den 28 september.

Till H. K. M:t om gifftermåls handel emillan H. F. N:es syster och printzen aff Aranien, som Claes Huge, en köpman ifrån Andorppen, veet beretta.

Elfsborg den 29 september.

Friheet för Håken Andersson, borgare i Calmar, för stadzens tunga i fyra år.

Till N. stadh förskicka en af stadzens inbyggjare medh theres insigle till cantzlijt att göra H. F. N. deres obligation.¹⁾

Breff för her Anders, organist i Vexiö, på spanmål till underhåld.

Donation för Calmara stadh på h. Christophers huus.

Donation för her Nils Cnutsson, ordinario uthi Vexiö, på en gård der sammestedhes.

Stegeborg i juni 1559 (tillägg).

Betänkande afgifvet till konung Gustaf i samråd med hertig Johan, Sten Eriksson [Leijonhufvud] och Svante Sture angående förhållandet till Danmark och om försvarsväsendets ordnande.

Enligt afskrift i saml. Rådslag, RA. Betänkandet är i transnumerade stycken lika med motsvarande delar af utvald konung Eriks betänkande den 10 jan. 1559 (se ofvan s. 583). Beträffande dateringen äro dag och ort angifna på själfva handlingen, men med annan senare stil, att vara »Ståkeborg in junio anno etc. 60». Jfr Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 807, där denna datering godtages. Då af innehållet framgår, att konung Fredrik II af Danmark vid tiden för betänkandets afgifvande ännu ej var krönt, måste 1559 vara det rätta året. Konung Erik befann sig båda åren någon tid i början af sommaren på Stegeborg.

Effter som then stormectigiste, högborne förste och herre, her Gustaff, medt Gudz nådhe Sverigis, Göthis och Venndis etc. konungh, vår allern[ädigiste] herre, haffver befalth oss Erick, medt Gudz nådhe Sverigis, Göthis och Venndis utvaldt konungh, och Johann, medt samme nådher hertigh till Finlandt, Hans Kong:e M:ttz söner, samt Hans Kong:e M:ttz troo menn och rådih, her Sten Erichson och her Svante Sture, till att berådslå och Hans Kong:e M:tt vår meningh i grunden tilkenne giffve um the dansche legenheter, som nu på färde äre, så

¹⁾ Jfr ofvan, s. 745. Datum synes angifva, att det här är fråga om en annan adressat, och att brevet således afgått till flera städer.

haffve vij på thet troligiste och flitigiste saken öfvervägit, såsom vår sonlige trohet och kärleck kräffver och oss emott Kong:e M:tt och vårt fäderneslandh bör att haffve, och vij andre, såsom vij på vår edh och trohet plichtige äre, och alle samptligenn på thet flitigiste berådhslåget effter vårt bästhe förståndh och ytterste förnögenheett etc. Så kunne vij till thet förste inthet anneth befinne eller beväge aff alle the lägenhetter, som nu på färde ähre, än att thet står ingen stadigh eller tilförlatigh venschap aff the dansche att förmode, och att hvarcken blott förvantnuss, confederation eller välgerninger både medt peninger, godz, lijff och folck inthet kan schaffe eller hielpe udi saken, thet man aff the gamble historier icke allenesth haffver till att förnimme, uthan i Kong:e M:ttz regimentz tijdh allt förmykith haffver förfaredtt, såsom thet hvar man nogsampt är vitterligit, huru när Hans Kong:e M:tt haffver thenne nästh förlidne konungh Christiern medt svägerschap varidtt förvant, item hvilcke stoore och svåre summe peninger Hans Kong:e M:tt haffver honum i hans nödh förstreckth, huru mång[en] stålth svensk man haffver vågeth för honum sin halss, och ther öfver äre många bliffne um halssen, huru monge stoore lyffte och tilsejlsse ther emott högbe:te Kong:e M:tt tilsagde och loffvede äre, huru monge tractater och confederation både medt segell och breff aff the dansche äre oprettede och förseglede, doch slätt inthet aff them hållet, såsom nogh bevijsligith är aff then försnelningh the Kong:e M:tt bevijssthe, i thet the Kong:e M:tt uthfluthede aff then hamborgische recess, thesligis och medt then otilbörlighet, som the giorde i Tacke feigden, sammeledis och then stoore högfärdh the haffve lathet påskijne medt Sverigis vapns beröffningh, så och medt mångehande onachborlige och oärlighe handlinger, som på grentzen allestedz vederfars, therutaff man inthet anneth seer, än att alle tractater och confederation

icke haffve varidit hålne, icke heller än nu holles, så att Kong:e M:tt haffver slett inthet sigh till them till att för-lathe, och the till evintyrs gerne såge, att yxen såthe i huffvedet på oss svensche, om the icke sielffve schulle holle um skaffteth etc. Så synes doch på alle theres lägenheter, att the icke på thenne tijdh haffve så gått tilfelle till att öffverfalle oss, som the tilevintyrs gerne ville, för these orsaker schuld som här effter fölie etc.

Till thet förste, att effter then gamble kongen i Dan-marck är aff fallen och hertigh Frederick är ennu icke kommen till cronen och en stoor partt aff adelen är honum vedervertig, står förthenschuld icke letligh till troendis, att han sigh någit fiendtligit emott oss på thenne tijdh företagendes varder, för en han bliffver veell säker hem till sitt egith, och endoch att man vill segie, att bönderne och menige mann schall vara honom benägen, så veth man doch väll, att adelen ther i landeth haffver mässte machten, och kan han icke heller bådhe holle krich och cröningh till lijke, effter cröningen ståå schall i sommer um Larsmessetijdh etc.

Till thet andre haffver man i sanningh förnummith, att then tijdh then gamble kongen i Danmarck leffde, schall föge förrådth haffve varidit på peninger hoss the dansche, mykith mind: nu, effter thett dithmersche krigeth inge ringe peninger the dansche kosteth haffver etc.

Till thet tridie, effter man nogsampt förståt haffver, att the dansche ingen troo setie till the pfalssgraffvische och lotringesche, uthan befruchte sigh, att the aff them fiendlige schole anfectede och bekrigede bliffve, therföre synes och thenne icke vara then ringeste ursak, att the dansches lägenhett icke vara vill Kong:e M:tt och Sverigis rijke på thenne tijdh till att bekrighe etc.

Till thet fierde, effter nogsampt vitterliggt är, att thet företagne krich emoth the dithmersche är icke ännu endath, och samme krigzfolck haffver för Dithmerschen

bekommith står schade, thesligis till evintyrs ännu på både sijder mehre hugg uthschiffes vill, så att krigeth ståår en nu på vickthscholen och är än nu icke endeth, synes icke lickth, att the vele tende sikh een eldh up på både sijder. Therföre synes rådeligith vara, att man såge saken ahn till en tijdh och icke gjorde nu någeth antogh eller församblingh, effter vij icke äre så författade, som thet behöffves vill, uthan är för nödhnen, att alle krigznödtorffter måtte i tijdh bestelte bliffve. Sådanth till att bestelle och finne på ett gått rådth, vill Gudh then alzmectigeste ther um besökth vara. Therföre är förnödhnen, att Kong:e M:tt lather befale alle predicanter och ordinarii till att förmane alle man att bidie Gudh alzmectigh till att förhindre våre fienders upsåth och gifve oss ett gått rådth, huru vij oss emott them förholle schole, så att thet kunne vare Gudhi till prijs och äre och oss alle svensche till nytte och gagn etc.

Ther nästh när man besinner, hvadh personer Kong:e M:tt haffver här i rikith till att bruke till the embether och befallningar, som krigzhandlinger behöffve, finne vij gansche fåå, som brukelighe ähre, doch måtte vij taghe lägenheten, som han är, och bruke the personer, som vij haffve etc. Så behöffves thå först thesse personer, som är en öffverste feldtherre, hvilcken till att förordne stelle vij udi Kong:e M:ttz egith behagh, doch tilbiude sikh Hans Kong:e M:ttz söner, våre nådige unge herrer, till att lathe bruke sikh, hvar till som Hans Kong:e M:tt the res nåder förordne täckies etc. För krigzrådth och öffverster för knechterne och therjempte achtendes alle must-ringer haffve vij för gått anseedt, att her Sten Erichsonn och her Peder Brae thertill brukes måghe etc.; till amerall för skepen Jören Erichson och Ture Personn, them till hielp Jacob Bagge; peningemestere eller comissarij Jacob Tursonn och Bencht Gyltte medt en schriffvere; förordnade musterherrer Larss Flemingh, Nils Ryningh

och Hans Kyle medt en musterschriffvere; provianthmestere Olaff Person, Hans Claeson; öffverste profoss Lasse Jönsson til Valsnäss, archelijmester Simon Thommeson eller någon annen, hvem som Kong:e M:tt teckies; till skantzmaster synes M. Jacob snickare vare tienligh.

Siden thette våre besteltt, så att alle embether och befalninger både till landh och vatnn våre effter legenheten försörgde, måtte man och vinleggie sigh att taghe någith meer folck i tienisten — — —¹⁾.

I lijke måtte är och för nödhén, att Kong:e M:tt måtte haffve en hoop godhe ryttere, the som våre Hans Kong:e M:tt redebogne, hörige, lydighe, välrustede och välbruklige. Så befinne vij doch likveell ther udi stoortt feell och breek, att endoch Hans Kong:e M:tt förmener sigh haffve en hoop välrustedt, vävillicht och välförvareth folck, så äre the doch i then måtte icke som thet sigh borde, effter ther iblandh finnes en partt, som till rytterij fast obrukelige äre, och somme haffve misth theres hestar, en partt vele selie theris harnisch, låthe och många höre sigh, att the vele haffve orlåff aff tienisthen, medhen the icke kunne behielpe sigh medt then löhn, som the här till haffve bekommith. Kräffde förthenschuld väll nödtorfften, um Kong:e M:tt kunne så haffve rådt ther till, att the svensche ryttere kunne bekomme någon förbättringh på theris löhn, och ther Kong:e M:tt ville giffve them på ett skytte tygh 40 march, på ett drafftygh 50 march och ett köriss 60 march, eller hvadh som Hans Kong:e M:tt synttes, schulle the väll beflijthe sigh, att the ju så väll schulle vara rustede som tysche ryttere och lathe sigh bruke, ee hvar man them haffve ville. Kunne och man haffve thet upseende medt rydtmestaren, att inge andre toges i tienisten än the, som kunne göre skäll för peningen. Väre thet och Kong:e M:tt besverligit att

¹⁾ Se ofvan s. 591.

hålle så monge tysche och svensche ryttere till hoope, kunne Hans Kong:e M:tt förlåffve en partt aff the tysche ryttere. Man finge väll altijdh igen svensche ryttere, så många man behöffde, the ther kunne vare så bruklighe som the andre. Schall och icke förgätidtd varda att hand-les medt menighe adelen öffver hele Sverige, att the och i lijke måtte ruste sigh up, på thet aller flitigiste the kunne, doch icke till foeth uthan alt till hästh, och måtte the holle aff hvart hundrett opbördh, aff thet the i för-läningh haffve, en hesth och kar, sammeledis aff halfft anneth hundrede march upbördh aff theres arffvegodz en hesth och karll, effter som thet bleff nu senesth i Va-stene aff Kong:e M:tt besluttet, och um fasth någen icke haffver så mykin upbördh, som förmäldt är, måtte han lijkvell hålle en hesth och karll eller öffvergiffve frel-seth. Kunne man och handle medt borgerne i alle stä-der, — — —¹⁾).

Vill och vare för nödhén, att archelijdh öffverseet bliffve, hvadh som Kong:e M:tt haffver behoff till slotten, till skepen, till landtogeth. Hvar som seden någit fattades, måtte mehr skytt giuthet bliffve. Ther man icke hade rådth till att giuthe allt aff kåpar, måtthe en partt smidhes aff jernn, opå thet man så mykith skytt bekomme kunne, som till munitionen behöffdes, och hvar thet icke kunne giuthes allt på een stadh, kunne sompt giutes i Vastena, en partt i Elsborgh eller i Jeneköpungh eller Calmarne, och tijtt måtthe förschickes byssegiuthare och malm eller jernn, ther aff sådane sköth kunne gothne varda, och i medlertijdh måtte udi archelijdh bestelles patroner, lan-terner, krytzlodh, stånglodh, kranevinder, häffvetygh, allehande lādher och anneth, hvadh till skytten lydher etc. Tesligeste — — —²⁾).

Ytterligere, effter thet förbudh ähr nu skeedt upå

¹⁾ Se ofvan s. 592.

²⁾ Se ofvan s. 593 f.

grentzen, att icke må uthføres anthen oxer, smör, hester eller annedt, thet menighe mann udi Smålandh haffver här till dagz fördt utöffver grentzen etc., therföre schall och tenckes till, hure man kan fly bönderne saltt, clädhe, allehonde fisch och annet, hvadh the schole holle upå och the ähre vahne att köpe ther i Danmarck, upå thet the dansche icke schule få tilfelle att lissme medt bönderne och upå nytt komme them till att handle ther ihne etc.

Vij kunne och besinne, att för sådane lägenheter schuld vill behöffves en svår summe penningar, ther medt man kan löhne en hoop folck medt. Och effter Kong:e M:tt så monge penningar eller daler icke haffver udi för-rådth, uthan haffver allt liggendes udi sölf, synes oss vare nyttigt, att Kong:e M:tt än nu medt thet förste ville lathe mynthe en summa daler och penningar, upå thet Hans Kong:e M:tt hadhe någon tiltagh, när um trängde. Och ställe vij underdäneligen till Hans Kong:e M:tt, hvadh myntordningh Hans Kong:e M:tt ther till teckies bruke lathe, ther um vij och vele giffve Hans Kong:e M:tt vår meningh tilkenne, nhär Hans Kong:e M:tt ther opå for-drendes varder.

Medhen thette nu så bestelles till landh, våre för-nödhen, att och mätthe bliffve tiltencht till the nödh-torffter, som thiene till siöes, och schulle Kong:e M:ttz skip till thet förste bliffve väll förbygde och medt skytt och andre krigzbehöringer tillpyntede, effter som saken kräffde, så att the kunne vare brukelige emott fienderne, nhär umträngde. Och effter till samme schip vill behöffves een hoop schipzfolck, motthe ther och i tijdh til-tencht bliffve, så man them hade i förrådth. Therföre och våre gått, att man hade visse register upå thet schipz-folck, som nu allestedz udi städerne, på bygden och udi schäriegården antageth ähr och ännu dageligen schriffves, så att man visthe, hvar the schulle tages igen, nhär the

behöffdes. Thess emellen att Kong:e M:tt och them icke bruker, kunne hvar bliffve hemme hoss sitt, och hadhe Kong:e M:tt thå icke behoff att lathe giffve them någon löhnn etc.

När som nu här um så bestältt våre och mann förnummo, att the dansche hade ändeligen i sinnedt att gripe oss ahn, så att the äre på antoghet och giffve sigh öffver vidh Melfarsund, måtte man thå medt hast haffve krigzfolckedt till en platz tilhope, ther lägligit vare kann, och kunne thet bästh schee vidh Jöneköpungh. Therföre schall thet resetyg och footfolck utaff Uplandh och Dalerne draghe nidh öffver Tiveden genom Vasboo, Vartoffte och så till Jöneköpfung etc.; aff Södermanneland och Östergötland öffver väster Holveden, och ther häden the ryttere och knechter aff Vestergötland, Daall, Vermlandh och Smålandh schole och möthes, och när allt folcket så våre tilhope kommedt, schulle man thå före tugeth egenom Hallandh ihn åth Schåne till Vårbergh eller Halmstadh.

Men Kong:e M:ttz skipzflåthe schulle mann haffve i vargerinng till att värie skäriegården medh, hvar så våre behoff, och um lägenheten sigh så begåffve, att thet icke kunne behöffves, schulle man medt samme skipzflåthe drage till Lycko och Åhus till att taghe the flecker ihn och seden vinleggie sigh, att man kunne them befästhe, och kunne man seden göre all tilförningh medt fettalie och annedt her ifrå Sverige till samme flecker, thäden man seden schulle föredt öffver land ihn i lägreth till vårtt folck. Hvar och samme skepzflåthe våre så mechtig, att man medh them kunne få allt Sundeth ihn och thet seden försvare och beholle, våre thet the dansche till ingen ringe förhindringh.

Eblandh annedt schall icke heller varde förgätidt att bestelle um allehonde fettalie och nödtorffter, såsom største machtt opåligger, att folckedt icke för hunger eller törsth

schuld schulle nödges att förlöpe. När man nu besijner, huru besvärligit thet är bringe enn svår hoop fettalie medt sigh innen landz eller uthen landz, hvar man schall drage, i thet att Kong:e M:tt haffver icke så mykenn fettalie som behöffves, um änn menighe rijketh opå thet häfftigeste ther till hulpe, och när een så vore, att Hans Kong:e M:tt kunde komme ostadh fettalien, så är thet doch besvärligit att lathe kommen tijtt, som hon behöffves, therföre måtte mann tenckie ther ander middell till. Förthenschuld synes oss rådeligit, att Hans Kong:e M:tt ville lathe giffve krigzfolcket, både ryttere och knechter, månedzpenningar, ther the kunne köpe sigh fettalie före, seden är icke behoff att giffve them årslönn. Och effter som vij haffve förslagidt till thett nemesthe, kann en ryttere sigh icke medt ringere behielpe änn till 16 march och en knecht 8 march um måneden. Så vill thet dhå belöpe sigh opå fyre tusendh ryttere um måneden 64,000 march och opå tolf tusendt knechter 96,000 march etc. Och vill dhå föruten höffvitzmen, bysseskytter och skipzfolck löpe udi enn summe på en månedt 160,000 etc. Thette är förslagidt, um man schall falle in udi fiendelandh. Menn innenlandz sigh till att värie kan man komme ostadh, effter som nu hög:te Kong:e M:tt sitt folck holler. Ther och våre mögeligit, att man udi midler tidh kunde beväge städerne till att göre tilförningh medt allehonde fettalie, dhå schulle man ther och så befijthe sigh um. Thessligis kräffver och nödtorfften, att man handler medt Kong:e M:ttz undersåther här i rijkith, att the och göre tillförningh medt fettalie udi lägrenn. Vill thet och vare förnöden, att alle the, som vele göre sådane tilförningh, schole bliffve beledsagedhe medt gott krigzfolck udi lägrenn etc.

Um befestninger kunne vij inthet annet berådslå och seije um, än såsom bleff beslutidt senest uti Vastena,

vele och hvar udi sinn stadh befijte oss um, att högbe:te Kong:e M:ttz vilie schall bliffve therudinnen effterfölgdt.

Um kundschaftter etc. ut in alio.

Hvadh mistenchte personer belanger, som här innen rikjes ähre, schall med them handles, effter som i thet förre rådhs slag ähr angiffvith etc.

Her till ähr berördt um alle the artickler och nöd-torffter, som vele bestelles till krigzrustningh, och huru man sigh fram för åth schall tilreede, för än man schall gripe fienderne ahn. Så vill och vare för nödhén, att man beväger, um H. Kong:e M:tt så udi fridlige tijdher schall årligen sittie udi krigzrust[n]ing, och um icke riketh tileffventyrs theregenom schall bliffve försvagedt etc. Töre och väll een partt meene, att nu effter fijenderne haffve annedt till att taghe vare, att thet nu schulle vare then bästhe tijdh till att gripe them ahnn. Ther opå kunne vij icke annedt besijnne, när vij än opå thet fliteligiste öffverväge sakene, uthan nhär Hans Kong:e M:tt så udi fridlige tijder, effter thet sätt som förberördt ähr, holler en sådane krigzrustningh, att Hans Kong:e M:tt theregenom icke schall bliffve någedt försvagedt, besynnerligen effter the danske äre och något rädde för Hans Kong:e M:tt och måtte förthenschuld årligen holle så mykidt folck, som Hans Kong:e M:tt holler, ther egenom vij förmode, att the snarere kunne bliffve förblottede än Hans Kong:e M:tt, effter the icke haffve så mykit i för-rådhs till penningar etc. Ther och någon ville föregiffve, att thet nu schulle vare lägligiste tijden till att angripe fienderne, effter the nu haffve annedt till att schaffe etc., så synes oss effter vårtt ringe betenckiende, att högbe:te Kong:e M:tt än nu ville förbijde medt sådane krich, till täss att man finge see, hvad eende thet krijgh för Ditmarschen taghe vill, effter vij förmode, att fiendernes taske något schall bliffve lättare utaff samme krich, än hon tilförende haffver varidt, så att the icke till effventyrs

ther effter schole haffve någon lust till att krighe, effter som man och förnimmer, att udi lägredt ähr allrede feell opå peninger, och utom thet ähr och till förmodendes, att effter thenn dansche adell icke ähr väll tilfridz medt hertigh Friderick (såsom och nu ryctes, att the hollster och dener haffve sigh emellen udi lägredt mykedt för-oenighet), att thet och kann väll hende, att seden thet ditmerske krigh ähr ändeth, att man seden haffver att förventthe uproor och tvedrect udi Danmarch. Och hvar hög:te Kong:e M:tt nu opå thenne tidt lothe sigh förmercke medt någeth krigh eller ovenskap emott them, dhå kunne the snarlige bliffve enighe och vende theris macht tilhope emott Hans Kong:e M:tt etc. Thette är (opå hög:te Kong:e M:ttz nådige behagh och förbättringh) vårtt underdånighe betenckiende, som vij haffve kunnedt udi sakenn beväge och föregiffve, effter the lägenheter som opå thenne tidt förhanden ähre. Begärendis underdånigiste, att hvad som therudinnen förseedt och icke så till pricke öfvervägith är, att Hans Kong:e M:tt thet nådigiste täckis förlathe och i thenn bästhe meningh anamme etc. Datum Ståkeborg in junio anno etc. 60 [9: 59].

2. Hertig Johans bref.

1559.

Åbo den 11 februari.

Stämning på Henrik Claesson [Horn], Jöns Knutsson [Kurck] och Erik Arvidsson [Stålarn] att inför hertigen svara Gustaf Fincke i mål rörande gods och lösören.

Enligt original i hertig Johans af Finland bref och handl. 1 (RA.) Förut tryckt af Reinh. Hausen i Bidrag till Finlands hist., D. 3 (1904): s. 434.

Johan, medt Gudz nåde hertigh till Finlandt etc., stempne edher, Henrich Claesson till Kanckas, Jöns Knutsson till Laucko och Erich Arvidsson till Grabbacka, att I, thet förste Gudh oss ifrå Sverige tilbake förfogher, möte och svare Kong:e M:ttz, vår käre her faders trootienere och befalningzman på Nyslott, oss elskeligh Göstaff Fincke, in för oss eller för the godhe men, som dhå hoss oss tilstädes äre, till all then deell han Eder medt rätte haffver till att tale, synnerligen um någre gårdar och lössören, som Göstaff medt rätte mener sigh på sine hustrues vegne tilkomme. Thette vidh hvars eders 40 marck, hvar I, thenne vår stempningh uthan lagligh förfall försittendes vardhe. Ther I vethe eder effter rätte. Datum på vårtt slott Åbo then 11 februarij anno etc. 59.

(Sigill.)

Ulsby den 2 mars.

Till Frans Larsson angående ökad underhåll åt kyrkoherdarne inom hans fögderi.

Förut tryckt enligt afskrift i KA. (Förläningsregister 1564) af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 1 (1892): s. 38.

Johan *etc.* Vår gunst tilförende *etc.* Må tu vethe, Frantz Larson, atth vij haffve gunstelighen effterlatitt (oss till enn beha[ge]ligh tijdh) hvar kirckie herde udi thin befallningh ett pundh spanemåll thill then deell the tilförende haffve *etc.* Tu må förthenskuldh them hvardere thett ene pundett årligen bekomme lathe, till thäss vij oss ther um vijdare frandelis betenckie kunne. Ther tu vetth tigh effter atth rätte. Dat. Ulsby 2 martij anno *etc.* 59.

Ulsby den 16 mars.

Till Gustaf Fincke angående påläggandet af en gård i Nyslotts län till den utsedda gränskommissionens underhåll och om matvarors hopsamlande till Viborg.

Enligt afskrift i Finckeska kopieboken (Skoklostersaml.). Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 4 (1851): s. 367.

Johan *etc.* Vår synnårlige gunst och nodige vilie tilforende. Vij giffve edher tilkänne, Göstaff Fincke, att K. M., vår käre här fadher, haffver förordnet någre förtrogne män utöffver then rågongh, som nästhkommendis Olai emillan Svårigis rijke och Rydzlandh ske skal, och för gåth anseeth, att man en hiälpe gårdh opå then menige man, som boo utt med gräntzen udi Nyslotzlän, lägge skal, ther utaff the, som utöffver rågongen förordnede äre, kune underholdne bliffve *etc.* I vele förthenskuldh ther um med thet förste late beställe, så att opå för:ne bönder en hiälpe gårdh lagdh bliffver, äffter som

them drägeligit är och I kune tänckie lickt och skäl vare, och att man med bönderne förhandlär, thet the sigh icke udi så motte ther utöffver besväre, hvilcken gårdh I til Nysloth vele late församble etc.

Vijdere är och högbe:te vår käre här faders vilie och befallning, att I sampt ridtfougterne udi Nyslotzlään försörre eder med then mäste fetalie, som I kune haffve rådth til, och samme fetalie til Viborgh framdellis leffverere etc.

Thette I högbe:te K. M. vår käre här fadhers fogter udi Nyslotzlään opå thet flitigeste förholle vele, sampt allt annet, som I kune tänckie högbe:te K. M. gagn och bäste vore, och hvar the sigh icke ther äffter rätte, så vele vij äffter then fulmacht och befallningh, som vij utaff K. M. vår käre här fadher bekommit haffve, them therför tilböriligen lathe straffe etc. Ther hvar och en haffver sigh att äffter rätte etc. Gudh befalendis. Datum Ulsby gårdh then 16 martij anno etc. 59.

Ulsby den 21 mars.

Till Gustaf Fincke angående från K. Maj:t begärda instruktioner rörande Nyslotts eller Tavastehus' förestående reparation.¹⁾

Enligt afskrift i Finckeska kopieboken (Skoklostersaml.). Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 4 (1851): s. 368.

Johan etc. Vår synnärlige gunst och nodige vilie tilförände etc. Vij haffve bekomit eders scriffvelse, Göstaff Fincke, och ther utaff förnummith, hvad belngär um Henrik von Kölän etc. Så kune vij edher icke förholle, att vij haffve Kong:e M:tt, vår käre här fadher, tilscriffve latit och begäreth vethe, um man Nysloth först renovere och förbättre skal aller och Taffvesthuss, ther

¹⁾ Vid brevet är antecknad: Svar med Anders Grip.

opå vij förvänte oss dagligen svar ifro högbe:te K. M., vår käre här fadher, och så snart vij ther om svar bekomme, vele vij edher högbe:te vår käre här fadhers vilie med thet förste tilkänne giffve. Ther affther I edher rätte kune etc. Gudh edher befalendis. Datum Ulsby gordh then 21 martij anno 59.

Åbo den 15 april.

Till borgmästare och råd i Reval angående Gottschalk Timmermans fribyteri mot ryssarne på svenskt farvatten.

Enligt original i Revals stadsarkiv förut tryckt af Friedr. Bienemann i Briefe und Urkunden zur Geschichte Livlands, Bd 3 (1868): s. 27.

Johan van Gottes genaden des koningreichs Schweden erbfurst und hertzock zu Finlandt etc. Unsernn genedigen willen etc. Wir habenn, wolweise lieben besondern, euer schreiben mith inliegender supplication Gottschalck Tzimmermans entfangen unnd doraus furlesende seine entschuldigung, so ehr vermeinlich der genommenenn ruischenn gutter halben thuth, vernomenn, unnd wiewol wier unns versehen, ihr wurdet solchs sein excusation fur euch selbst nichtig erkandt unnd ihnn vielmher zur restitution gehalten habenn, ihnn billicher betrachtung, das mitt gedachtem Zimmerman sampt seiner gesellschaftt einen gnediges ubersehn geschehn, durch unsernn genedigen willen ihrer straff unnd verstrickung enthledigt worden, welches dann gewisslich ohne sonderliche conditiones unnd furbescheide, als das sie sich hinfurter solcher gestaltd der Konigl. M:tt zu Schweden etc., unsers freuntlichstenn vielgeliebtenn hernn vatters unnd unser strome gensslich enthaltenn solten, nicht geschehen ist, wie wir des allenthalben van Claus Christierns[sons] guttenn waren bericht nebenn mehr anderenn zeugknus unnd kundtschaften habenn, ehr auch anderer gestaltd sie

zu enthledigenn keinenn bevhel gehatt unnd nicht, wij sie unvorschemett leuckenenn, nhur ahnn der Konigl. M:tt untherthanenn solche verstrickung ihn argem nicht zu rechnen verurfehdet und losgegeben etc., so vermerkenn wir doch nicht ohne sonder beschwehr das widerspiel, unnd das gemelter Zimmerman solchenn ihme erzeigenn genedigenn willen alle guth unnd wolthadt zu beholff seines vormeinten rechtens unreimblich ahnzeucht, demselbenn missbrauchett unnd sich gross auff des hochwirdigenn herrenn meisters zu Liefflandt etc., unsers freundtlichenn geliebten nachpars gegebene bestelling referiret, ihn meinung sich dormith zu schutzenn, da wir doch vann seiner L. gesanten etc. denn kegenbericht viel anders gehoreth und vernomen, das seine L. ahnn solchem angriff, so vann den ihren auff der Konigl. M:tt strome ungeborlich geschehenn, ein hertzlichs missfallen truegenn, hettenn solchs auch vann ihrer L. wieder bevhel noch zulass gehatt, derwegen sie nicht zu entschuldigenn, sondernn billich ihnn straff zu nhemenn weren. Weilen dann deme also, unnd wir nachmalen auff unser vielfaltiges schreibenn ihn dieser sachenn (der wir billich muchtten uberhabenn sein) keiner restitution wircklich vermerkenn unnd teglichs verdrisslichs uberlauffs nicht mogen enthleddiget werdenn; derwegen ist abermals unnd zum uberfluss unser begerenn, das ihr offtgemeltenn Godtschalck Thimmerman sampt seiner geselschafft mitt ernste durch euren rechtswangk oder vorstrickung (wie pillich lange solte geschehenn sein) dohin haltett, das sie alle unnd jede genhomene parselenn ohn einigk fernner entschuldigung unnd aufzug uns oder hochgedachter Konigl. M:tt stathalter zu Wiburgk wieder zustellenn unnd lieffereirenn, domith wir die beschedigten reussenn befridigenn lassen unnd dieses verdrisslichenn vielen uberlauffs enth-[1]ich uberhaben sein unnd bleiben mogen. Ihm fal aber der nichtbeschehung unnd hochgedachter Konigl. M:tt etc.

oder unsern untherthanenn ethwas schedlichs oder unleidtlichs hieraus erfolgenn wurde, wollenn wir unns alles dess, wess auss solcher verursachung geschehenn muchte, ahn euch schadens zu erholenn hirmith ahm krefftigstenn bewareth habenn, welches wir euch ihn kegenanthwordt auff euer schreiben hirnach zurichten nicht verhalten wollenn, und seint euch sonst mitt genaden bewogen. Datum auff unserm schloss Abo 15 aprilis anno etc. 59.

Utanskrift: Denn ersamen und wolweisen unsernn besondernn nachtparn, burgermeistern unnd radtmannen der stadt Revell.¹⁾

Åbo den 20 april.

Öppet bref på underhåll för herr Olof [Olai Jordan].

Förnt tryckt enligt afskrift i KA. (Förläningsregister 1564) af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska kvrkan och prestersk., Saml. I (1892): s. 38. Rörande olika former på herr Olofs tillnamn, se K. G. Leinberg, Åbo stifts herdaminne 1554—1640 (1903), s. 241.

Vij Johann *etc.* giöre vetterliigiitt, att vi aff synnerlig gunsth och nåde haffve unndt och effterlatiid, som vij och nu medt thetta våårtt öpnne breff unne och effterlathe her Oloff Fortzee fem pund spannemåll årliigenn udhi sijn liiffztiid till hielp och unnderholdh, doch med sådana skääll, att hann udi domkyrkienn [sig beflijter] med Gudz tijdegerder, så mykijt som hann förmåå och honnom möijeliigiitt vara kann. Ther vååre cammerer, fogter och alle andree måge vetthe siigh effterrette, icke giörandes för:de [her Oloff] her emott någott hinder, plass eller förfonng. Datum opå vaartt sloth Åboo 20 aprilis anno etc. 59.

¹⁾ In dorso: R. 23 aprilis a:o 59.

Åbo den 27 april.

*Öppet bref på ett jordbyte, hvarigenom hertigen förvärfvar
Helgå gård mot tre andra gårdar i Bjernå socken.*

Enligt afskrift i hertig Johans af Finland bref och handl. 1 (RA.). Förut tryckt af
Reinh. Hausen i Bidrag till Finlands hist., D. 3 (1904): s. 440.

Vij Johan *etc.* göre vetterligit, at vij hafve giordt et lagligit, stadigt och fast jordeskifte medh ärligh qvinna, hustru Mätte Gregerssdotter, salige Olof Jonssons effterleverska till Hälgå uti Bierno sochn, uti så måtto at vij henne och henness effterkommande arfvingar thesse effter:ne trij godz, tu uti Lemo by och tet tridie uti Huchtis by uti före:ne Bierno sochn, gunsteligen undt och uplåtit hafve, så at hon och hennes effterkommande arfvingar samme godz till evärdelige äghe medh åker, äng, skogh, skiul, fiskevatn, uthmarker, qvarnar och qvarneströmar eller hvadh som hälst tär nu tilligger eller af ålder tillegat hafver, intet undantagandess, nyttia, bruka och behålle måge och skole. Tär emoth hafver förbe:te hustru Mätte uplåtit oss och våra effterkommande erfvingar för:ne Hälgå gårdh sampt et torp, benempd Lägeböle, uti för:te Bierno sochn, att vij och våre effterkommande arfvingar samme gårdh och torp medh åker, äng, skogh, skiul, fiskevatn, utmarker, qvarnar och qvarneströmar eller hvadh som hälst tet vara kan, som under för:ne Hälgå gårdh och Lägeböle torp nu tilligger eller af ålder tillegat hafver, nyttia och behålla måge och skole. Hvarföre afhände vij åss och våra effterkommande arfvingar för:ne trij godz och tillägne täm förbe:te hustru Mätte och henness effterkåmande erfvingar, at te samme godz til evärdelige äge nyttia, bruka och behålla måge och skole, och tess till yttermera visso låte vij tryckia vårt secret [*sic*] här nedanföre, hvilket gifvit och skrifvit ähr på Åbo slo[tt] den 27 aprillis anno ettusendh femhundra fämptijo uppå det nijonde *etc.*

Åbo den 1 maj.

Öppet bref för herr Sigfrid Laurentii på Koskennurmi gård [i S:t Mariæ socken].

Förut tryckt enligt afskrift i KA. (Förläningsregister 1564) af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 1 (1892): s. 39.

Vij Johann *etc.* giöre vetterliigiit, att vi haffve gunsteligenn unndt och effterlatidh, som vij och nu medtt thetta vårt öppne breff (oss tiill enn behageliigenn tiidh) unne och effterlate oss elskeliigh vår troo unndersåte och predicant udi Aåbo, her Siffriidh Laurenti[i], enn gårdh, benempd Koskenurmi, siig til hielp och unnderhold. Ther opå våre cammerer *etc.* Datum Aåbo slott 1 maj anno *etc.* 59.

Åbo den 2 maj.

Öppet bref på underhåll för herr Philippus Andreae.

Förut tryckt enligt afskrift i KA. (Förläningsregister 1564) af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan och presterskapet, Saml. 1 (1892): s. 39.

Vij Johann *etc.* giöre vetterliigit, att vi haffve gunsteliigenn unndtt och effterlatiidh, som vij och nu med thetta vårt öppne breff unne och effterlate vaar troo tiänere och predicannt opå Aåbo slott, her Philippo Andree, årliigen siigh tilhielp och unnderholdh all thenn tiende spannemåll, som årliigenn faller viid alle våare ladegårder, som ligge unnder Aåbo slott, tesliigest 7 alnнар enngelst och frij kost opå slottett. Biudhe förthensschuld våare befallningzmen, cammerer, fogter och alle andre, att the icke giöre för:ne her Philippo her emott någott hinder, plass eller förfong. Ther hvar och enn haffve siig att efterrette. Datum Aåbo 2 maj anno *etc.* 59.

Kastelholm den 18 maj.

Öppet bref på underhåll för M. Henrik Jacobi.

Förut tryckt enligt afskrift i KA. (Förläningsregister 1564) af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska skolväsendets hist., Saml. 4 (1901): s. 3. Enligt hertig Johans diarium var samma bref dateradt den 17 maj. Jfr dock äfven ibid., under den 1 juni 1559.

Vij Johann *etc.* göre vetterligiitt, att vi aff synnerlig gunst och nådhe, så och opå thett att thenne oss elskeliig vår troo unndersåte, skolmester i Ååboo, mester Henndrick Jacobi, siig thess troligare och fliteligare udi siitt kall och embette i Ååboo scholstugu bruka och befinna latha schall, haffva unndt och effterlåtiidh, som vij och nu medt thetta våårtt öpnne breff (oss till enn behageligenn tiidh) unne och effterlate honnom årligen tiill hiehp och unnderholdh spannemåll fem lester, hvilken spannemåll vår fogte Stenn Pedersonn honnom schal leffverera. Biudhe förthenskuldh *etc.* Datum Castelholm thenn 18 majj anno *etc.* 59.

Unnder vårtt secrett.

Kastelholm den 21 maj.

Öppet bref för tre bönder på Åland angående rätt för dem att lösa skattepersedlarne med penningar.

Enligt afskrift i Präste och clockar register af 8 socknar på Åland anno *etc.* 1563.
(Finska räkensk., RA.)

Vij Johann *etc.* göre vitterligitt, att thesse effter:ne våre undersåther, Michill Person på Kirkiegårdzöö, Staffvan Jopson och Mattz Jopson på Hussöö uti Fögell sochnn, haffve oss uti underdonighet tillkenne giffvit, att the icke förmå göre alle the pertzeler, som the oss årligen plictige äro ut att giöra, och förthenskuldh ödmiukelige begiere, att vij aff them penningar för för:ne

pertzeler ville opbära lothe, hvilkith theriss ödmiuke begieren [vij] nu them icke haffve villith afflotha, uthen gunsteligenn undtt och effterlothitt, som vij och nu med thetta vårtt opne breff (oss till enn behagligitt tijdh) unne och effterlothe, thet Michill Person på Kirkiegårdzöö tijå mark för alle pertzeler och Mattz Jopson och Staffvan Jopson på Hussöö siuttonn mark ortiger och sex öre för alle pertzeler, som the åss årligenn plictige äro, hvartt årett utgiöra skulle etc. Ther vår camarer, fougther och alle andre måge vette sigh effter att rette etc. Datum på Castelholms slott thenn 21 majj anno 59.

Under vårtt secrett.

Kastelholm den 25 maj.

Öppet bref på underhåll för herr Mårten Olai.

Enligt afskrift i Preste och clockar register aff 8 sochnar på Åland anno etc. 1563 (Finska räkensk., RA.). Förut tryckt af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 3 (1898): s. 12.

Vij Johann etc. gör vitterligitt, att vij gunsteligen haffve undt och effterlatitt, som vij och nu med thette vårtt opne breff (oss till en behagligitt tidh) unne och effterlothe thenne vår tro undersåthe och kirkie herde udi Kumblingh, Mårthin Olajj, sig årligen tilhielp och undherholdh rog sex pundh aff then tiende spannemåll, som årligen faller udi för:ne Kumblinge socken etc. Thernest haffve vij undt och effterlåtijt honom tu pundh spannemåll till the sex pundh hannu tillförende aff ås i underholdh haffver. Ther våre camarerer och befallningsmen måge vette sig att efter rette etc. Datum Castelholm 25 majj anno 59.

Stockholm den 27 maj.

Till Gustaf Fincke angående skyndsam redovisning af fogdarne i Nyslotts län, som för detta ändamål borde infinna sig i Stockholm.

Enligt afskrift i Finckeska kopieboken (Skoklostersaml.). Förut tryckt af A. I. Arwidson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 4 (1851): s. 370.

Johan *etc.* Vår synnärlige gunst och nådige vilie tilförände *etc.* Vij gifve edher tilkänne, Göstaff Fincke, att K. M., vår käre här fadher, haffver oss tilscriffve latit och förundrer, hvad Hans K. M. foughther udi Finlandh haffve giortt utaff then deel the upburit haffve, både päningar och anneth, äffter the sigh icke utöffver til Svärige ther med begiffve vele att göre Hans K. M. rede och räkänskap för al then deel, som the händer emillan hafft haffve *etc.* Och begärär Hans K. M. förthenskuldh, att vij them förmane vilde, så att the sigh utöffver utan vijdere förhalning begiffve *etc.* Och äffter vij ther nu icke udi Finlandh personligen tilstädis äre, så att vij ther om kunne beställe late, therföre är opå högbe:te vår käre här fadhers vägne vår gunstige vilie och befalningh, att I alle the fogther udi Nyslotz län allfvarligen biude och befale, thet the theris sakär så med thet aldreförste beställe, att the sigh oförsumeligen tilstädis hoss högbe:te vår käre här fadher befinne late med theris räkänskaper sampt penningar och annan deel, som the til Sverige leffverere skole, så frampt the vele göre thet högbe:te K. M. vår käre här fadher liufft och behagligit är och undvike Hans K. M. straff och ogunst. Ther hvar och en må [vete] sigh fulkomligen att äffter rätte *etc.* Datum Stockholm 27 majj anno *etc.* 59.

[Elsborg i augusti.]

Till konung Gustaf I angående förvaltningen i Finland under hertigens frånvaro och om en lämplig plats för befästningar vid Elsborg.

Enligt koncept i hertig Johans af Finland bref och handl. 1 (RA.).

Stormectigeste konungh, käre her fader, effter som jagh beretede E. Ko. M:t senest i Stokholm, at jagh ville förordnet Henrich Claesson och Jochim Bulgrin til at förestå mine saker i Findlandh, så effter Henrich Claesson är hijt nedh kommen til Elsborg, kan jagh honom icke veel umbäre, utan er til sinnes at tagen med migh til Engelandh. Haffver i then stadh förordnet Niels Boje til Jachim Bulgrin, at the i min frävare mit beste i Findlandh vethe moge, och huru nu samme saker bestelte äre, varder E. Ko. M:t thet aff Jochim Bulgrins egin berettelse förnimendes. Beder och begärer jagh, at E. K. vill verdiges [haffve] thesamme personer til at bestella alle saker, som jagh them oppå E. Ko. M:ts gode behagh til at bestelle befalet haffver.

Videre hvad som belanger then platz E. Ko. M:t befalet udi E. K. M:ts schriffvelse til at utsehe om Elsborgh, ther oppå E. Ko. M:t en festinge leggie kunne etc., så haffver jach med her Gostaff och h. Steen öfversehet Hijsingen och andre orther kringh om Elsborgh, och ingen legligare platz en på Lindeholmen och nher et bergh, benemdt lille Otrille, liggendes emellan Gulbergh och Elsborgh på then slete engen vedh siön. Thertil stäär veel göre et fast slot och är legligere til en stadh at befestige, men diupare är in för Lindeholmen en in för Otrill . . .¹⁾

¹⁾ Slutet saknas (aldrig utskrifvet).

Elfsborg den 8 september.

Quitto för K. Maj:ts köpmän i Elfsborg på penningar och kläde.

Enligt afskrift i Olof Simonssons och Olof Törnnessons uppbörderegister 1559 (Varuhushandl. RA.).

Vij Johan *etc.* göre viterlig[it], att vij till vor rese till Engelannd aff Kong:e Ma:ttz vor kere her faders köpmannd och borgere i Elff[s]borgh haffva annamatth lättitt peninger trijhundrette femtio halffniende marck ortiger, svartt engillst ett hundrethe femtio fira allna, rött stendilst nitio sex allnna, blått göttinsk etthundrete femtijo nijo allnna, svartth götnisk två och tyghe allne. Thijsz till [etc.] Datum Elffzborg thenn 8 september anno 59.

Under vortt signett.

[Harwich den 27 september.]

Till konung Gustaf I angående hertigens ankomst till och mottagande i England.

Efter koncept i Dipl. Angl. Förhandlingar (RA.), där äfven ett odateradt, men samtidigt uppsatt bref till utvald konung Erik (likaledes i koncept) förvaras (jfr nedan s. 825, under den 30 sept.). Då detsamma icke innehåller något utöfver hvad som meddelas i nedanstående skrifvelse, har det här uteslutits.

Stormectigiste konung, käre her fader, giffver jagh E. K. M:tt ödhmiukeligenn tilkenne, atth jagh thenn 17 septembris är vell framkommen öffver haffvett och inn för enn stadh udi Engeland, benämpd Jermö, och strax begiffvit migh med alle skepenn nermere Lunden till enn fleck benämpdh Hardwich, ther jagh mig någre dager förhollidt haffver *etc.* Och ner dröthningenn förnam, atth jag hiitt kommen var, förshickedhe honn till mig enn aff rickzens råd, benempd Johannes Wer till Oxfordt, till atth undfonge mig på thet venligiste och förfordre, hvad dell som

jag till thenn resse emellen Lunden och her kunne behoff haffve etc., och haffver jagh inthet synnerligenn kunnet förmerkie aff samme greve, effter hann är enn enfolligh mann och icke kann annetth änn engelsk tungomåll, therföre jag och alt genom tolk medh honom talet haffver etc.

Ytterligere vill jach E. K. M:tt icke förholle, atth i dagh, som är thenn 27 septembris, är hijtt til mig kommen dröthningens breffdragere, thenn mig i hennes nampn helssedt haffver och öffveranthvardet migh dröthningens breff, hvilkidt jagh E. K. M:tt her medt innelucth tilhonde förshicker etc.

Jach vill och ödmiukeligenn aff E. K. M:tt haffve begäredt, atth E. K. M:tt icke udi någenn motthe um thenne resse och handel vill vare bekymretth, effter jag her ingenn faare på färde förnimmer, uthenn atth the haffve bevist mig all thenn äre, som them haffver mögeligit varidt, effther then lägenhet som her är etc. Annett haffver jach ännu icke her förfare kunnett, uthenn förseer mig, att E. K. M:tt videre um alle saker och lägenheter her i riket aff E. K. M:ttz senngebudh sampt aff Claudii scriffvelsse, hvilke jach förser mig alredhe till E. K. M:tt vare framkompne, förnimmendhes vardher etc. Jach vill och medt thet förste begiffve migh hedenn och till Lundenn, och hvad som midler tidh kann förefalle och jag ytterligere för tidender her um och allt annet förnimmendes vardher, vill jagh E. K. M:tt, så snart jagh therudinnen något utträtthe kann, ödmiukeligen tilkenne giffve etc. Och vill E. K. M:tt sampt E. K. M:ttz höge vårdnader her medt till lifszundhett all lycksalig vellmåge och velfärd till etth longsampt och roligit regementhe udi thenn alzmectigistes beskyd och beskärm altid sonligen och ödmiukeligenn haffve befaletth etc. Datum.

1560.

Vadstena den 16 maj.

*Till Simon Tomasson [Tavast] angående herr Jöns' Thomæ
underhåll.*

Förut tryckt enligt afskrift i KA. (Förläningsregister 1564) af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 1 (1892): s. 40.

Johann *etc.* Vår gunst och nådiige vilie tilforennde *etc.* Vij giffve edher tilkenne, Simonn Thommesonn, att vij gunsteligenn haffve unndt och effterlatiidh thenne breffvissare, vår troo tjänere och predicanntt, her Jöns Thome, årliigenn tiill underholdh tvåå lester spannemåll till thenn ene hann tilförennde aff oss hafft haffver. I vele förthenn skuldh honnom samma tree lester bekomma latha, eenäär han ther opå förfordrar. Ther I vele eder effter at retta. Gudh befallandes. Datum Vastena 16 majj anno *etc.* 60.

Säfsund den 24 maj.

Förläningsbref för Lars Fleming på Virmo skogsbygd.

Enligt original i hertig Johans af Finland bref och handl. 1 (RA.). Förut tryckt af Reinh. Hausen i Bidrag till Finlands hist., D. 3 (1904): s. 470.

Vij Johan *etc.* göre vitterligit, att vij aff synnerligh gunst och nådhe, så och för then longligh, välvillige och hulle troo tienist, som thenne oss elskeligh, ädle, velborne vår troo mann och rådih, Larss Flemingh till Sundholm Kong:re M:tt, vår käre her fadher, oss och Sverigis rijke här till dagz troligen giortt och bevist haffver och än yttermere här effter bevise vill och må, haffve undt och förlänth, som vij och nu medt thette vårtt öpne breff (oss till en behagelig tidt) unne och förlähne honom

Virmo skogzbyg[d]h udi Norfinlandt medt all thenn rântthe och rättighet, som aff samme skogzbyg[d]h årligen utgå bör etc. Hvarföre biudhe vij etc. Datum Säve-sundh thenn 24 majj anno etc. 1560.

Under vårt secreth.

(Sigill.)

Stockholm den 20 juni.

Öppet bref för M. Erik Herkepä på underhåll.

Förut tryckt enligt afskrift i KA. (Förläningsregister 1564) af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska skolväsendets hist., Saml. 4 (1901): s. 4.

Vij Johann etc. giöre vetterliigiitt, att vij aff synnerlig gunsth och nåde, så och opå thet atth thenne oss elskeliig vâår tro tjänere M. Erick Herchiepä siig thess troligare och flitteligare udi thett kall, vij honnom bruke vele, schall bruka och befinna latha, haffva unndt och effterlatiid, som vij och nu medt thetta vårtt öpnne breff unne och effterlathe honnom årligen sig tiill hielp och underholdh thesse effterscriffne partzeler, som ähr penningar thuhundrade march, spannemåll enn lest samt enn hoffclädningh etc. Ther vååre cammererer etc. Datum Stocholm 20 junij anno etc. 60.

Stockholm den 20 juli.

Till Nils Jönsson angående efterskänkandet af spanmål, som uppburits af herr Måns [Petri].

Förut tryckt enligt afskrift i Finlands statsarkiv (N. 2705) af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 1 (1892): s. 40.

Johan etc. Vår gunsth tilförendhe etc. Vi lathe tigh förstå, Nilsz Jönson, att vi gunsteligen haffve tilgiffvith och skencth thenne vår tro man her Månss i Ju-

mala soch 8 [lis]pund och fyro spenn spannemäll, som tu honom på våre vegne effterlottidth haffver etc. Är för then skuldh vår vilia och befallningh, ath tu för:de her Månss latther okraffdh för för:de spannemäll bliffve etc. Ther tu veth tigh effterretthe. Datum Stocholm then 20 julij anno etc. 60.

[Stockholm i september?]

Till utvald konung Erik angående konung Gustafs hälso-tillstånd, om grefvarne af Ostfriesland, om ett polskt sändebuds ankomst och om en tysk grefves ärende.

Enligt det skadade odaterade koneceptet i RA. (Hertig Johans bref och handl. 1). Enligt hertigens diarium torde datum vara den 18 september eller möjligen, då innehållet ej aldeles stämmer in med diarieanteckningen, den 29 augusti. Jfr nedan s. 829.

Durchlauchtigster furst, grosmechtiger koenigk, E. Koe. W. sein unsere bruederliche freuntliche dienst, und was wir mehr ehrenlibes und guttes vermoegen, zuvor. Freuntlicher gelipter her und brueder, wiewol wir uns zu Got dem almechtigen verhoffett, er solte seinen goetlichen willen und segen vorlehnett haben, und unsern freuntlichen gelipten hern vater widerumb die starcke gegeben, das Ir. M:t auf die fusse kommen, und den hoi[chst] beschwerlichen grefischen sachenn zu endt undt beschlus obliegen und helfen moc[hten], so konnen wir idoch [E. K. V.] nit vorhalten, ob es Got lob zu pesserungk gereichet, das dorch Ir M:t schwachheit halben nichts handeln konne, um derwegen obgedachte und andere sachen keine entschaft nehmen möge. Weiln nuh zu besorgen, do sie lengger also unabgeortert verpleiben sollen, das andere unrath doraus [nit] erfolgen wird, zu dem auch graf Ezarten und den c[hur] und f[ursthlichen] gesanten lengger und an den winter zuvor zihen fast beschwerlich fallen will, und wir vor unser persohn raht-

sam erachtet E. Koe. M:t der handlungk halben, und wor bey es izo berurhen, meldungk zu thuen, demnach ubersenden wir E. M:t copeien graff Johannem juraments und urfehde, freuntlich bitent E. M:t dieselbien vorlehsen, auf Ir gefallen verbesseren, mehren oder vorminderen und uns derselben freuntlichen, bruederlichen gutten raht dorauff mitteilen und Ire behagliche meinungk zu vornehmen geben wollen, domit einmal zu vermeidungk allerley weiterungk zum beschlus geschritten, wolgemelter graff Ezart auch so wol die gesanten in ir gewahrsam wider glucklich vor dem winter gelanggen moegen. Inn den geschiecht den sachen zum pesten, so seint wir es umb E. M:t bruederlich und freuntlich zuvordienen gewilliget und befehlen E. M:t hi[r]mitt Got dem almechtigen in seinen gnadenreichen schuz zu aller wolfartt, glucklicher [heil] und aller vorgenommenen sachen [ein] sehligk gedey und fortgangk. Datum etc.

Zettell.

Wir haben auch vernomen, wie Koe. M:t zu Pohlen abgesanten Hieronimus Makowezky im [lande] albereit ankommen sein soll, . . . aber sein werbungk wirt die zeit geben, und sol E. M:t . . . unverhalten sein, wiwol [wir] bey uns abmessen können, das es der liflender und reusen halben umb hulff und ander vorschuebe zu thuen sein wer[de]. Was auch ferner Marten von der Oegs gemelter sachen und dann der englischen, schotten und franzosen gelegenheit halben geschrieben, solches haben E. K. W. aus ingeslossenen seines schreibens an hochsgedachte Koe. M:t unsers freuntlichen geliepten her vaters extract zu vornehmen, welchs wir E. M:t nit verhalten sollen. Datum ut in literis.

Ander zettell.

Wir schicken E. Ko. W. imgleichen Claus Christer-
sohn[s] schreiben zu, so wol eines graffen, so sich nennet
graf Hans von Artz. Was derselbie dorum zu thun,
werden E. Koe. W. bei sich zu finden haben. Unsers
bedunckens sol es nicht viel auf sich haben und ist nit
anders dan ein insinuation gaben oder geschenck auser
zu pringgen etc.

[Anteckning a tergo med samma stil:]

An hertzogk Erich anno etc. 60.

Stockholm den 28 september.

*Obligation med afseende på rikets styrelse under konung
Eriks frånvaro i England i händelse af konung Gustafs
frånfälle.*

Enligt afskrift i Hogenskild Bielkes afskriftssaml. (UB.), 2: s. 360. Förnt tryckt af
E. Hildebrand i Svenska riksdagsakter 1 (1888): s. 781—786.

Vij Johann, medh Gudz nåde Sverigis rikis erffurste
och hertigh till Finlandh etc., giöre vitterligt for alle the,
hvadh standh, conditionn och skickelse, som the helst
kunne vare udi, så vell nu varendhe som effterkommende,
att effther thenn stormechtigiste furste och herre, her
Gustaff, Sverigis, Götis och Vendis etc. konungh, vår el-
skeligh kere her fader, haffver bevilgett och effterlathett
thenn stormechtige, högborne furste och herre, her Erich,
Sverigis, Götis och Vendis etc. arfkonungh, vår älskeligh
kere her broder, att Hans Kong:e Verde må drage till
Engelandh ther till att fulände (hvar Gudh thenn alz:te
thett äliest så täckis) thenn uppå begynte ächteskapz han-
dell medh thenn stormectige högborne furstinne, fröckenn
Elizabett, Engelandz, Franckerikis och Irlandtz dröttningh,
then ängelske och irlendiske församblingz öffverste huff-

vuett och christelige troes beskermerske etc., och effter theres Majesteter thesligiste haffve öffverväget och betencktt, att alle saker måtte skickeligenn, troligenn och väll udi samme vår kere her broders frånvare her i riketh ordnade och lagade vardhe, synnerligen hvar Gud förbiude Kong:e Ma:tt vår kere her fader genom döden bleffve kallett aff thenne verdenn (hvilckett Gudh alzmectigh verdes nådeligenn lenge fördröge) udi midler tiidh mädan högbe:te vår elskelige kere her broder utann landz stadd våre, och theris Majesteter medh menige Sverigis rikis stenders och ledemottz ja och samptycke haffve bevilligett och besluttett, att vij thå till thetta rikes regentt och vår elskelige kere her broders ståttholdere måge tilbetrodde och forordnade varde, så vele vij sådanne tilbetrodde befallingh och gubernators embethe oss uppå tage och annamme, effter som these effterschreffne punchter formelle och uttrycke, hvilcke vij och så låffve och tilseje vedh Gudh och hans hellige ordh och uppå vår fursteligh ähre, christelige troo och sanningh, udi thette vårtt öpne breffz krafftt atth vele, såsom eenn oprächtigh furste ägner och bör, fast och obrottzligenn holle och effterkomme och udi ingen måthe vitterligenn öffvertråde eller emott handle, anthen sielff eller egenom andre, udi hurudane måthe thett helst ske eller foretages kunne, utann all argelist etc.

Till thett förste. Hvar Kon. Ma:tt vår kere her fader (thett Gudh alzmectigh verdiges nådigest forekomme) udaff thenne verden (som forberörtt ehr) udi vår elskelige kere her broders frånvare dödeligenn affginge, dhå vele vij oss her medh uppå thet högste forplictet haffve, att vij nest Gudh alz:te vele vare högbe:te Hans Kon. Verde och Hans Kon. Verdes effterkommende mandtzarffvinger hörige och lydige, såsom vår rette, naturlige och laglige herre, konungh och öffverhett, och altijdh, så mykitt oss mest mögeligt kann varhe, vete, sökie och

fordre Hans Kon. V:s sampt Hans Kon. Verdes arffvingers och Sverigis rikis gagnn och beste like som vårt egitt etc.

Till thett andre vele vij oss och her medh haffve förschreffvitt, atth hvarsomhelst högbe:te Hans Kon. Verde sielff eller Hans Kon. Verdes mansarffvinger täckis att komme her inn i rikett igen och thetth sielffve förestå och regere, dhå vele och skole vij utann all gensägnn och hinder öffveranttvarde högbe:te Hans Kon. Verde eller Hans Kon. Verdes manssarffvinger regementett igen och oss inthet sedenn med samme gubernators embete befatte, utann, så mykit oss mest mögeligtt kann varhe, tilhielp, att Hans Kong:e Verde eller Hans Kong:e Verdes mandzarffvinger måge utan gensegn till Sverigis, Götis, Vendis etc. konungh confirmeret och cröntt vardhe etc.

Till thett tridie, ther och medh tidenn (hvilckett Gudh förbiude) så hende kann, att vij anthenn för alderdom, lifzsvackhetth eller andre besverlige vichtige saker skuldh, som oss nu ovitterlige ähre, samme regemente och gubernation icke förestå kunne, så vele vij sådantt udi tiidh Hans Kon. Verde tilkenne giffve och Hans Kong:e Verde samptt Hans Kong:e Verders mandzarffvinger eller och then, som Hans Kon. V. udaff våre kere bröder till samma regemente att förestå tilbetroendes och förordnendis varder, like som vij thett till att förestå annammett haffve, aldelis igen restituere och öffveranttvardhe etc.

Till thett fierde, effter vij vethe, atth vår kere her broder aff Gudh alz:ges försynn och Kong:e Ma:ttz vår kere her faders och menige richsens ständers bevillingh och samptycke till thette rikes konungh effter Hans Ma:ttz dödelige affgång (thett vij udaff hiertett önske lenge fördrögis mätthe) confirmeret ehr och arffligh rätt ther till haffvendis varder, så läffve vij her medh, att vij ingelunde vele latha hylla eller cröne oss her i Sverige,

utann lathe oss nöge med then autoriteett och thett regemente, som vij aff Hans Kon. Verde nu ähre och framdelis kunne bliffve uhm betrodde, medan Hans Kong:e Verde eller Hans Kon. Verdes mandzarffvinger och rette linea er i lifffe etc.

Till thett fempte låffve och tilseje vij och, ath vij anthenn sielfffe eller egenom andre udaff någre riddere, adell, prester, kiöpstadzmen eller andre undersåtther, synnerlige the thenn rette kong:e crone och regemente tillyder, inge obligationer eller forseglinger fordre eller begäre vele, utann lathe oss nöge medh thenn fulmacht, som vår kere her broder oss giffvett haffver, och såsom en trogen broder och undersåtthe tilhielppe att försvare och effterkomme thenn certification och förvisningh, som nu i Stockholm Hans Kong:e V. och Hans Kong:e Verdes mansarffvinger giortt och ratificerett ehr.

Tiill thett siette låffve och tilseje vij ochså oss att vele, så mykit mögeligt ehr, förhielppe hvar och eenn till thett, som rätt och skäll er, effter vårtt beste förståndh och samvetth, så att menige Sverigis rikis inbyggare måge bliffve vedh Sverigis lagh holdne och niuthe, hvadh som rettvison medgiffver; allenesth vele vij förbeholdne haffve the två punchter och artickler, som ähre udi konungsbalckenn, att konungh er veliandhe och eij arffvande, och i kirkebalcken om the papistische ogudachtige ceremonier och andre olidelige artickler förmellis.

Tiill thett siuende vele vij oss icke medh någre fremmede potentater, furster, greffver, herrer eller städer udi någre förbund, trachtater, privilegier eller handlinger inlathe, the som Sverigis crone ahngelle, medh mindre Hans Kong:e Verde, som och tilbörligett ehr, ther om först bliffver tilkenne giffvett och theth samptyckiendis varder.

Till thett ottende tilseje vij oss och icke udi någre måthe vele oss med någenn fremmende potentatther, fur-

ster eller herrer någetth fiendttligett anheffve eller företage, Hans Kong:e Verde ther om oåttspott och emott Hans Kon. V. vilie, medh mindre, Gud thett förbiude, så hende kunne, att om någenn fördristede segh någenn ortt her i Sverige ahngripe och annerstedis vele ahntaste, dhå äre vij såsom enn trogenn svensk förste och ledemott ther till skyldigh och plictigh att försvare vårtt kere fädernislandh och thess skade affverie och förekomme.

Till thett niende. Ther någre saker anthenn udi enn måthe eller annen, som Sverigis rike ligger machtt uppå, förefalle kunne, och vij oss sådantt, effter som oss synes rådeligest vare, företagendis vardhe, och våre kere bröder samptt richsens rådth och ständer (effter som them synes) tyckes sådantt icke liichtt vara och vele oss mykit regere, ther egenom monge saker, som Sverigis rike till nytto och gangn våre, försummede och tilbake bliffve måtthe etc., så vele vij oss udi så måthe ingelunde anthen udåf våre kere bröder eller rigsens rådth och ständer judicere och regere lathe, utann vele sådantt till högbe:te vår kere her broder appellere och hemstelle, att Hans Kon. V. ther om, effter som Hans Kon. V. kann täncke rett och skall vare, judicere och döme må och skall.

Till thett tiende loffve vij och oss udi Hans Kon. Verdes frånvare vele haffve godh achtth och tilsynn udi thette rikets landtzänder och synnerligenn att fordre hvad deell, som till bergzbruckningar behöffvis kunne, så mykitt som vij för vår personn ther till giöre kunne, sammaledis att the personer, som varde förordnade till att haffve rigzens renthe under händer och förhöre rekenskaper, att the segh udi theris befallningar emott Hans Kon:e V. och riketth trogne och flittige måtthe befinne lathe etc.

Till thett elleffte. Ther och the, som någett udaff riksens opbördh haffve händer emillann, någett ther udaff försnille och segh udi någenn måthe förseendis vardhe, och oss icke sådantt oppenbartt och förkunnatt bliffver,

så vele vij till sådanna theres mishandell icke svare, menn ther oss sådantt tilkenne giffvett och kunnogtt bliffver, vele vij sådantt ingalunda fördåltt haffva, utann Hans Kon. Verde så vell ther om som allt annett oförsummeligenn förständigige etc.

Till thett tolfte. Ther och hende kann (thett dågh Gudh nådeligen affvende), att någenn uttaff rigzens rådch eller ständer segh emott rikett eller alliest udi någenn måthe försee kunne, så att sådantt er liffsack etc., så skall samme personn ingelunde (hvar thett er icke openbara förräderij och nöden eller farenn oss ther ¹⁾) till tränger) till lifvetth straffett bliffve, medh mindre thett skeer medh Hans Kong:e Verdes vittskapp och samptyckie etc. Menn hvadh andre ringe personer belanger, ther the segh udi någenn måthe förseendis vardhe, vele vij sådanne saker både lagmen, domere och andre till att döme befale och hemsteltt haffve, dåch så att icke vij, uthan the, som sådanna saker döme, ther före svare skole, hvar the orettan dom någenn menniske affsejendis vardhe etc.

Till thett trettonde vele och skole vij icke heller pantsättie, affhende eller i någenn måthe förkomme någre aff thette rigzens landh, lhään, slått, städer eller annett sådantt eller någett förminske thett, som Sverigis crone tillyder.

Till thett fiortende vele vij inthett udij religions saker förandre, ordinere eller mutere, medh mindre thett skeer medh högbe:te vår elskelige kere her broders och menige rigzens ständers samptycke och bevilgningh.

Till thett femtonde. Ner så hende, att Hans Kon. V. till Sverigis rikis gagn och beste eller Hans Kon. Verdes velferdt ryttere, knechter, skipp, skytt, harnisk eller annan munitionn her aff rikett vårdhe begerendis, dhå låffve och tilseje vij oss vele Hans Kon. Verde så-

¹⁾ I handskriften: thenn.

danne nödtörffter, the utan rigzens skade, förderff och förblottningh umbäres kunne, utann all försummelsse förskicke etc.

Till thett sextonde läffve vij och oss att vele sende Hans Kon. Verde her aff rikett så monge penningar, som utan riickzens skade eller förblättningh her aff rikett ombäres kunne, när som helst Hans Kon. V. thett våre begärendis.

Till thett siuttende vele vij oss och her medh ther till förbundetth haffve, att vij inge landh, slott, lhänn, lagmandzdöme eller sochner vele udi Hans Kon. Verdhe[s] fråvarelsze förläne, medh mindre vij os först ther om hois Hans Kon. Verdhe befråge, så som vij och ingenn vele sådanna förläninger affhende, the som Hans Kong:e Verdes öpne breff ther uppå bekommett haffve, utann, såsom tilbörligett er, lathe hvar och eenn niuthe sådanne Hans Kon. Verdes breff till godhe, medh mindre the segh udi någenn måthe emott Hans Kon. V. och rikett förbryte.

Till thett adertonde. Hvar så hende kunne, att Hans Kon. V. enn eller flere aff sine tiennere någre förläninger eller annen hielpp, i hvadh måthe thett hälst ske kunne, meden Hans Kon. V. her udaff rikett ehr, her inrickis ville effterlathe anthen genom öpne breff eller förskriffter, dhå läffve vij her medh och udi ingenn måthe them, som samme breff bekomme, sådanna hielp vele förholle, utann såsom förschreffvitt står och tilbörligett ehr, lathe hvar och eenn niuthe sadanna Hans Kong:e V. schriffvelszer till godhe, allenest undentagett the landh och län, som oss och the andre våre kere bröder tilkomme etc.

Till thett nittende. Hvar och någre aff Hans Kong:e Verdes undersätter, hvadh ämbete, ståndh eller vilkår the haffve kunne, udi Hans Kon. V. frånvare någenn ährende eller klagemåll hadhe på sin eigen eller andres vegne, i hurudane måthe thett kunne skee, therföre the

anthen sielffve eller genom andre medh supplicationer eller andre schriffvelszer vele besöke Hans Kong:e V. och giffve Hans Kong:e V. sine lägenheter tilkenne, då tilseje vij oss ingenn udi sådanne fall förhindre vele eller lathe etc.

Till thett tiugunde vele vij icke heller någre the personer tage udi vårt hägnn och försvar, the vij kunne vethe Hans Kon. V. haffve bevist någon otrohett eller varidtt emott och under ögonenn etc.

Till allt thette vele vij medh thette vårt breffz krafft oss haffve fulkomligenn och kräfteligenn förbundet, effter som förschreffvit står, att vij alle thesse förberörde artickler udi alle sine puncter stadigt och obrottligenn holle vele och oss allestädtz, så mykitt som oss mögeligt ehr, beffiite till att giöre effter vårt beste förstånd och förmögenhett, thett som vij kunne täncke Gudh almectigiste icke er emott och högbe:te vår kere her broder samptt Sverigis rike till nytte och gagnn, och oss emott Hans K. V., såsom eenn trogenn broder och undersåtthe emott sinn rätte her broder, konung och öffverhett vell ahnstår och bör att giöre, altiidh förholle och skicke, så santt oss Gudh hielpе både till lifff och siell. Thess till yttermere visse lathe vij trycke vårt secrett her näden före och medh eigen hand underschreffvit. Datum Stockholm thenn 28 septembris anno etc. 1560.

Utdrag ur utgångna skrivelser.

Hertig Johans diarium 1556—1571 (RA.). Förut tryckt af K. G. Leinberg i Bidrag till Åbo stads hist 7 (Helsingfors 1891). I likhet med hvad som skett i motsvarande delar af föreg. band, har härnedan uteslutits de i diariet antecknade bref, som ofvan i extenso meddelats.

1559.

Åbo i januari.

2. Quitens för Nils Birgeson på något gull han lefvererat hafver.
3. Fulmacht för Nils Birgeson att förhindra landzkiöp i Norrfinland.
5. Pass för tvenne hingstridare åt Sverige.
5. Til Jöran Jönson att låta Eskill Hindrichson skeep hvad rätt kan vara af sine vederparter.
8. Hans F. N:des betänkiande och förslagh, huru, där något fientligt påkommo, sakerna angrijpas måtte.
12. Til Nils Ingesson att förskaffa något malt till Åbo slott.
15. Til Simon Tomeson att låta i Åbo förferdiga en tornereplatz.
15. Til Erich Oloffson att förstädiga H. F. N. om the ryske kiöpmäns handel i Vijborg, och om storfursten sådan handell förbudit hafver.
15. Att Hans Schalm betalar Antonius timberman dett han honom skyldigh ähr.
18. Svar på K. M:tz skrifvelse angående Hans Tomesons räksenskap.
21. Til Christopher Jöransson om böndernas seglation i hans befalning förbiudas.
31. Til Joen Nilsson om thet godz han hafver at föröytra.

Olika orter i februari.

4. Til Nils Månson att icke tilstädia gemene man i sin befalning bruka någon kijtte jord. Åbo.
10. Til Hindrich von Cöln, att han till Nyen föreser och där däss bygningar förbättrar.
14. Att Jöns Månson icke tilfogar några N. den oförrätt, som deres suplication förmäler.
14. Til Joen Västgiöte att låta the liflänske fångarna föras til H. K. M:tt.

14. Till H. K. M:tt om the platzer, som till bygning bequeme ähre uthi Espå sochn.
23. Til Erich Olofson att hafva inseende med alle kiöpmän, att the ingalunda någre hästar förÿtre til ryssens behoff.
23. Til Jöran Jönsson om allehanda fetalieperselers til Åbo förskickande.
24. Till H. K. M:tt om the breff, som till härmästaren i Lifland tilskrefne vore, och Gotskalk Timmermans otillbörlige handel emot ryssen. Ulfzby.
24. Til Nils Jespersion om then gård H. F. N:de hafver vederkiendtz af Jöns Skytte.
24. Att Simon Tomeson håller the muremästare, ved Åbo stadde, till arbetet, tesslikest att han upkiöper en hop hvit valmal til puluner.
25. Att N. N. anhåller hooss K. M:tt om ett stalrum för H. F. N:des hästar, när han til Stocholm kommer.
25. Förskriff för Måns Nilson til sijne creditorer.
26. Til Simon Tomeson om the förrymde fångar, att han där-effter ransakar.
26. Underhåld för läntzmannen uthi Kaukila och någre andre.
27. Til Anders Sigfridzon att beställa hussrum för H. F. N:de i Stocholm.
27. Fulmacht för Jochim Belgrim att förrätta på Åland hvad deel til Hans F. N:des reesa behooff giörs.
28. Til Hindrich Clason, att han gör sigh ferdigh att vara Hans F. N:de följachtigh til Sverige.

Olika orter i mars.

1. Til Anders Månson, att han förtager rytternes otijdige puckande i Cuneborgz lään. Dat. Ulfzby.
1. Til Christopher Bloem om qvarnars reparerande i sin befalning.
2. Att Erich Olofson och Jöens Månsson upkiöpa till H. F. N:des behoff sablar och vax.
4. Til Anders Månson om böndernas trögheet med deras kiörningar.
5. Til hert. Erich om ryssens tyrannij i Lifland.
7. Svar på Jacob Hindrichson[s] skrifvelse, hvarutinnan hohom tilstas att upbära thet matskätz smör, som faller ved Tafvastehuss.

8. Til Antonius steenhuggare om gålfvesteen.
11. Til Simon Tomeson att tilställa Anders bardskiärare någon spannemål.
12. Til doctor Anders om the breff han Borgo boerne förhåller.
12. Til Joen Nilson om borgläger i hans befallning och några ogierni[n]gsmän, tesslikest en hop andre föge angelägne saker.
14. Att Frans Larsson ra[n]saker om några bönders förbrände gårdar och dem sådan något til bränstöd förhielper.
17. Til Jöran Jönsson om hans rustning och att förbiuda sijne underhafvande deras seglation.
20. Til Simon Tomesson att fordra Hindrich Hånelaj til rätta.
20. Effterlåtes Jöns Knutzon lagmansrântan aff nedre Satagunden.
Till Göstaf Fincke och Jöns Brun om bygningars renoverande.
Til Nils Trulson om harneskeplåtar.
Til Hindrich Classon, at han sigh, så mykit möijeligt ähr, uprustar.
Att Jon Västgiöte låter mäta thet korn han i förådth haffver.
Til Jöns Månsson om hästars utförande.
20. Til Simon Tomeson om then näffver en borgare i Åbo til sigh tagit hafver och thet dråp i Hundhalpens gård skiedt ähr. Dat. Ulfzby.
21. Att Jöns Brun effter sin skriffvelses lydelse låter förferdiga murarna ved Taffvastehuss.
22. Til Simon Tomeson om skiepzutreedningen och artollerijtz inventering ved Åbo.
22. Till H. K. M:tt först om H. F. N:des betenkiande i detta nu tilstundande krigzväsende, sedan om rågången emillan Finland och Ryssland, teslijkest om konungens dödh i Dannemark, den teliesteen och brokota folar Hans Kongl. M:tt begiärar och mera sådant.
29. Till Oloff Svart att förskaffa till Åbo tiäru och så mykit bräder han kan tilväga komma.

Åbo i april.

5. Till Joen Västgiöte att förtaga tattarens otilbörlige handell och dem derfore fängzlige anhålla, och att han låter

- bönderna i sin befallning bekomma säd att så sijne åkrar.
7. Att Joen Västgiöte tilställer fru Anna på Åkeröö 20 läster kalk.
 8. Til undersåterna i Jurmäby i Fogle sochn, att the icke tilfoge them uthi Corpo sochn något intrång i theras siele-fiskerij.
 10. Pass eller förloff för N. N. ifrån H. F. N:des hoff.
 12. Kiöpebref för Achus Larsson på en tomt i Åbo belägen.
 13. Svar på Anders Korpz skriffvelse angående Helsingfors borgares seglation och att upkiöpa til H. F. N. behooff något kläde.
 19. Til Joen Nilson att lefverera den fetalie, som til Stocholm ärnat var, til Åbo.
 21. Til K. M:tt om härmästarens senningebudh i Lifland och deras anhållande, hvarutinnan H. F. N:de på theres begiäran interceder[ede].
 22. Till Hindrich Jönson, att han sigh till Cunegard begiffver och som en gårdzfougte på H. F. N:des bästa förhåller.
 22. Til Hans N:de hert. Erich lijka lydandes om senningebudens förrättande hooss K. M:tt.
 28. Frijpass för Åbo borgare att handla med sijne varur på Norbotn.
 30. Tilstånd för Jöran Jönson att upbära sigh till underhåld klockareräntan i Kijmette sochn.
 30. Donation för Bartill Jacobsson på en tomt uthi Åbo till everdeligh ägendom.

Olika orter i maj.

4. Til Class Christierson om thet stycke gyllenduk, som en köpsvän Hans F. N:de tilsagt hafver. [Dat. Åbo.]
6. Til Simon Tomeson om vax, tesslijkest att han beställer någre par vantar af nunnorna i Nändalz klöster. Dat. Berghampn.
11. Til Jöns Västgiöte om krigzfolketz öfverförande til Sverige och om sakernas direction i Hans F. N:des frånvaru.
12. Til Simon Tomesson att hafva inseende med Lars Jönsson, att han troligen med H. F. N:des upbörd omgår. Dat. Castelholm.
13. Til K. M:tt om H. F. N:des reesa till Lönhö.

13. Pass för Hans Schotte till hert. Erich.
13. Till Simon Tomesson om the fångar upå Åbo slot, hvilka lyftesmän för sigh sätta vele. Castelholm.
14. Att Simon Tomesson antastar någre fougter på Åland och dem fängzligen anhåller.
14. Til Raffval Larsson, att han tilfredz ställe[r] en bustru, den han någon oförrätt tilfogat hafver.
15. Tilstånd för Peder Larsson att reesa igenom förstendömet med sijne hästar på frij förtäring.
15. Underhåld för kyrkioherden uthi Finström på någon spannemål.
17. Tilstånd för bönderna i Cumblinge sochn att utgiöra penningar för thet höö the pligtige ähro.
18. H. F. N:de adverterar sin syster om sin lykelige öfverkompst til Stocholm.
21. Til Lasse Larson, huru han sigh med H. F. N:des hästar förhålla skall.
21. Underhåld för her Eskill Johannis på någon spannemål.
21. Tilgift för någre klockare på then spanmål the upburit hafva.
21. Til H. F. [N.] hert. Erich om bröllopszdagens förlägiande med greffve Ertzart.
21. Til Simon Tomeson, att han förskickar til H. F. N:de någre tunnor miödh.
21. Tilstånd för kyrkioherden i Cumblinge att upbära klockareräntan thersammastädhes.
23. Att Simon Tomesson om några knechters förläging i borgläger [beställer].
27. Til Class Christiersson, att han låter alla fou[g]terna giöra sina räckenkaper. Dat. Stocholm.

Stockholm i juni.

2. Til Simon Tomeson om then kardevagzmakare H. F. N:de antagit haffver.
3. Til Simon Tomesson om the steenar H. F. N:de begiärar måtte til Sverige öfverskickas.
4. Til undersåterna uthi bergzlagen om then giöld Joran Jönsson haffver hooss dem utheståendes.
4. Svar på Lasse Larsons skriffvelse angående hingstrijdernas afflöning.

4. Til Anders Pedersson att beställa någre hantverkzmän til H. F. N:des behoff.
6. Till Class Christierson om skiepzutreedningen och siöfolkz antagande.
6. Til Herman Flemming att vara höffvitzman på then skiepzflotta, som utrustas skall.
6. Til Simon Tomeson om skiepzutreedningen.
10. Qvitens på thet sölfver, som H. F. N:de aff H. K. M:ttz sölfkammar ut[t]agit hafver.
10. Til H. M:tt drotningen om sin reesa til H. M:tt. H. F. N:des quitens på the peningar han aff Hans Tomeson upburit hafver.
26. Til Simon Tomesson om svänst öll.

Stockholm i juli.

1. Til Simon Tomeson, huru han med proviantet disponera skal.
1. Til Class Christierson om sex par sablars upkiöpanthe.
1. Underhåld för mester Hindrich Jacobi.
4. Donation för Oloff Erichson på en gård i Åbo belägen.
4. Til Måns Jonsson att utfordre instruction för senningebuden til Ryssland.
5. Om hust. Margareta, Peder Jönssons efterleffverskas, vederlagh för sin gård att bekomma.
5. Till Lasse Larsson och Simon Tomeson om någre hästars öffversendande till H. F. N:des behooff.
10. Til Jochim Belgrim om thet sölfver och penningar, som till Elfzborgh försändas skall.
10. Till Joen Västgiöte om fetalie perzedlars förskickande till H. F. N:des behoff.
17. Qvitens på the penningar Simon Tomeson haffver lefverera låtit.
17. Fulmacht för Hindrich Hansson att vara H. F. N:des skreddare.
17. Til Bertill Erichson om thet sölfver han i antvardnin[g] hafver.
17. Hindrich Hanssons obligation.
18. Qvitens på the penningar och sölfver, som H. F. N:de i Stocholm upburit hafver til den engelske reesa.
20. Til Simon Tomeson om thet godz H. F. N:de aff Jacob Horn annammat haffver.

20. Til Clas Christiersson om then gyllenduk han Hans Förstelige Nåde sänt hafver.
25. Til Simon Tomeson om Karin och hennes selskapz uppehallande ved Åbo slot.
29. Att Simon Tomeson tilställer Jesper gulsmed tuhundrade mark ört.
29. Öpet breff för fru Hebela til Svidie att i detta åhr niuta the godz, som henne hafva förlänte varit.
29. Til Simon Tomeson om the penningar han af myntet i Åbo lefvererat hafver.

Olika orter i augusti.

8. Til hert. Erich om H. F. N:des flijt uthi the ombetrodde ähränder att använda, och att Hans Tomeson måtte blifva H. F. N:de följachtigh. Dat. Ulfund.
21. Til H. K. M:tt om Hans F. N:des ankompt til Elfzborgh, tesslikest om cröningen i Danmark, och han fortfarande med sin reesa. Dat. Elfzborg.
26. Til K. M:tt om the skienkier, som den engelske drottningen föräbras skal, och om then communication, som med the engelske skie måtte. Dat. Elfzborgh.
29. Svar opå K. M:ttz skrifvelse angående den engelske handelen och att handla försigteligen med them, besynnerligen uthi ar[f]öreningen, tesslikest om någre konungens förvanter i Danmark, hvilka mena sigh någon rättigheet til Sverige. Dat. Elffzborgh.

Olika orter i september.

3. Fulmacht för Göstaf F[incke och] Jochim Belgrim att i H. F. N:des frånvaru hafva högste befalningen i furstendömet. Dat. Elfzb[org].
6. Til hert. Erich om H. F. N:des reesas fortsätiande med det förste vinde[n] foger sigh, och at hert. ville ramma i H. F. N:des frånvaru hans bästa, och the hästar han ifran Croneborg bekommit hafver.
9. Creditif för Jochim Belgrim hooss hert. Erich.
30. Til hert. Erich om H. F. N:des ankompt til Engeland. Dat. Hardwijk.

Utan ort i oktober.

2. Til H. K. M:tt om H. F. N:des ankompst till Engeland och hans förrättande ther sammastädes.

London i november.

9. H. F. N:des ankompst til Londen, har haftt audientz, och hvad passerat ähr, vet her Sten Erichsson att berätta.

1560.

Utan ort¹⁾ i januari.

31. Til Hindrich Classon och Jochim Belgrim, att the noga inseende hafva med fougterne i furstendömet, att the icke på något sätt försnilla H. F. N:des inkompst.

London²⁾ i februari.

1. Finnes uthi en knippa, hvad som angår det förrätandet H. F. N:de uthi the giftermålshandlingar emillan hert. Erich och drottning Elisabet i Engeland hafver kunnat til väga bringa.
30. Til Frantz Larsson at ransaka om then ödesmark några bönder optagit haffva, och hvadh rät dhe den hafva til at besittia.

England²⁾ i mars.

3. Pass för Ture Pedersson til Sverige och Finland.
6. Förläning för Hindrich Classon på then spanmål, som Class Christiersons tilförende innehafft haffver.
17. Til Jochim Belgrim om nagra bygningars förferdigande, någre parzellers förtrytande samt fortsätiande med bergz-bruken.
21. Til någre befalningzmän i Finland om hästars utförande, hvilket aldeles förbiudhes.
23. Til Simon Tomesson om Åbo slotz bygningz fortsätiande.
29. Pass för en margraff Wilhelms utskickade att upkiöpa någre falker.

¹⁾ Ett uppenbart oriktigt »Dat. Upsala» är i handskriften öfverstruket.

²⁾ Med säkerhet gäller dateringsorten endast de första breffen i resp. månader. Vid de öfriga äro inga orter utsatta.

Olika orter i april.

12. Quitens på the penningar H. F. N:de aff Lourentz Flemming i Engeland anammat hafver. Dat. Londen.
26. Til Jochim Belgrim om Hindrich Classons förskickande til Finland, och at tro måtte sättias til hans andragande på H. F. N:s vägnar.
26. Pass för Måns Hindrichson til H. K. M:tt i Sverige.
30. Lars Michelsson förähres the partz[e]ler, som han af Åbo slot til förstreckning anammat haffver.¹⁾
30. Til Jochim Belgrim om H. F. N:des ankompt ifrån Engeland och til Elfzborgh. Dat. Elfzborg.

Olika orter i maj.

14. Til Jochim Belgrim, at han med flijt sigh inlåter med the lifflänske uthi den handel the tilbiuda och icke sådant med fåfänge invänni[n]gar afslår, som tilförende ähr skiedt. Vastena.
18. Til Jacob Bagge om the boijorter, som med H. F. N:[des] saker ifrån Elfzborg afferdigas skulle. Linkiöping.

Olika orter i juni.

1. Till Jochim Belgrim om the kiöpmans skiep han förhåller, att the måtte til oförbudne orter sökia sin näring, och om thet bärgzbruk, som upfunnit ähr ved Hyfinge. Västeråhs.
9. Til Sigfrid Pedersson, att han låter inrymma D. Arnoldi hustru thet steenhuss, som Hans F. N:de tilkommer och i Stocholm beläget ähr.
9. Til Simon Tomesson om skiepzbygningen ved Åbo och andre bygningars renovering ther sammastädes. Räfznäs.
10. Til Jochim Belgrim och Simon Tomesson, att the väl med proviant försee the tree skiep, ved Åbo liggjande ähro, och dem sedan til Calmara förskicke. Grijpzhalm.
17. Til Jochim Belgrim om Joen Nilssons misshandel. Dat. Stocholm.
17. Til Joen Västgiöte om Castelholms förbygning.
24. Til Hindrich Classon om Åbo slotz reformering och handla med almogen, så att the giffva penningar för dagzverkien.

¹⁾ »Dat. Stoholm» [sic] vid detta bref är, såsom uppenbart oriktigt, utslutet. Mähända tillhör brefvet någon senare månad.

24. Til Jochim Belgrim och Simon Tomeson att låta förfordra (där några borgare sigh ifrån Räfte in i Finland begiffva) til thet bästa, och alffvarligen förbiuda att hugga eek och annor fruchtbärande trää.
26. Til Jöns Pedersson om thet jernbärgh, som nys upfunit ähr i Finland.
26. Til Simon Tommesson om Oloff Erichsons klagemål, att han til sin rät måtte hielpter bliffva.
29. Fulmacht för Nils Svänsson att upfordra H. F. N:des schiep i Finland och sigh med them til Calmara begiffva. Dat. Stocholm.

Stockholm i juli.

4. Til Jöns Pedersson om bryggiepannor och annat smide til Finland att försändas.
4. Til Lasse Jonsson att beställa en, som täcker tornen ved Åbo slott.
17. Til Jochim Belgrim, att han med thet förste låter förferdiga thet skiep, ved Åbo belägne ähro, att configera [*sic*] Class Christierson til Lifland.
18. Tilstånd för fru Anna til Åkeröö att upkiöpa på Åland någon kalk.
26. Att Hindrich Classon ähn yterligare med almogen om dagzverkien förhandlar, och om then liflänske handelen.
28. Til Jochim Belgrim, att han granneligen achtar the saker, som til Åbo förskickade ähro, att the icke förderfvas, och om eekeplankors beställande.
29. Til Hindrich Tomesson om h[ustru] Karin, Hans Tomessons enkia, att bliffva omolesterat för dhe 200 mark hon til förstrechning tagit hafver.
29. Til Jochim Belgrim om the kopparsmältare, som ant[a]gne ähro och nu til Finland förskickas.

Olika orter i augusti.

6. Grebeke sochn bliffver lagd under Fogelåste prästegieldh. Dat. Vadstena.
7. Til Jochim Belgrim, att han så besteller, att H. F. N:de måtte bekomma til sijne dagelige utgiffter några penningar.

24. Underhåld för en apotekare, Matias Erbach, på tuhundrade mark örtigh. Stocholm.
29. Til hert. Erich om H. K. M:ttz siuklige lägenheet. Sto[c]-holm.

Stockholm i september.

2. Collation för her Lars Caroli på Calmare hospital.
16. Til Simon Tomesson om then föräkring H. F. N:de Anders Band tilsagt hafver.
16. Quitens för Jochim Belgrim på the penningar han lefvererat hafver.
17. Svar på Jacob Hinderssons skrifvelse angående thet frelse han sigh i H. F. N:des furstendöme aff K. M:tt förverffvat haffver, H. F. N:de ovitterligen.
18. Til hert. Erich anlangande H. K. M:ttz siukedom, tesslikest begiäres råd, huru med kiesarens [*sic*] sampt härmästarens begiäran förhandlas skal, såsom och greff Johans anhållande.
23. Underhåld för Mårten Jöransson mynteskrifvare på spanmål.
23. Til Nils Ingeson um then handel han med Öregrundzborne ingåt hafver.
29. Förskoning för Upsala borgare på then mykna stiussning.
29. Bestelning för Ezechias N. att vara secret[erare].
30. Fulmacht för Jochim Belgrim at haffva öfverste befalning i södhre Finland.
30. Lijka lydandes för Hindrich Classon öfver norre Finland.

3. Bref från hertig Magnus.

I likhet med föregående år finnes äfven 1559 och 1560 ett antal qvittobref, som utfärdats i konungens namn, men på hans vägnar undertecknats af hertig Magnus. De äro tryckta i serien af konungens bref, där de med hjälp af registret lätt kunna återfinnas. Nedanstående bref, af hvilka det ena dock är af samma art som de omnämuda, äro utfärdade i hertigens eget namn.

1559.

Stegeborg den 25 juni.

Qvittobref för Jöran van Borg.

Enligt afskrift i Finlands statsarkiv, N. 3854.

Vij Magnus, med Gudz node Sverigis, Götis och Vendis arffuerste, gøre vitterligitt med vortt quittencie, att vij opå Stekeborg then 25 junij anno etc. 59 haffver opå Kon. M:ttz, vor kere her faders vegna annamatt aff Hans Nådz fougte på Mustela gård till Taffvesthusz länn, Joren v. Borg, vargloer 2 stycken, som han till högbe-
melte Kon. Ma:ttz behoff then ena för 10 mark och thett
annatt för sex mark köptt haffver. Thesz till viszo un-
der hög:te vår käre her faders secrett och mitt egitt¹⁾
hand underscriffvitt. Datum ut supra.

Magnus ex mandato Regie Majestatis.

¹⁾ Detta ord är dubbelskrifvet.

1560.

Gripsholm den 14 februari.

Till Ture Persson [Bielke] angående grefve Edzards af Ostfriesland underhåll, om hans broders, grefve Johans, fängslade tjänare och om Ture Perssons fortsatta aktgifvande på de ostfriesiska gästernas förehafvanden.

Enligt det egenhändigdt undertecknade originalet i RA. Förnt tryckt af C. Adlersparre i Hist. saml., D. 3 (1797): s. 23—25.

Magnus *etc.* Vår synnerlig gunst och nådige vilije tilförende *etc.* Vij haffve bekommeth edhers schriffvelsze, Ture Pederszonn, och som I begärett haffve, att vij Kong:e Ma:tt vår kere her fadher tilkenne giffve ville, thett greffve Edzartt kann inthett underholdh bekomme till sijtt folck och sine hester, hann nedre i Jöneköpingh och Vester-götlandh liggendes haffver, uthenn moste them sielff för sine egne penningar underholle och begäre förtenskuldh, att vij hos högberte Kong:e Ma:tt såå förfordre ville, ath samme greffvens folck och hester motte såå her effter som her till (synnerligenn såå lenge hann her i landett bliffve schall) underholles medh hvadh deell the kunne haffve behoff, såå haffve vij sådanth högberte Hans Ma:tt ödmiukeligenn andragitt och ingenn godh svar ther opå bekommeth, uthenn Hans Ma:tt förundrer icke lithett, ath I sådanth och hvadh annett I nu osz tilschriffvitt haffve, thett samme Hans Ma:tt icke haffve tilkenne giffvitt, altenstundh I ähre ju såå ålders kompne, att I thett sielff motte besinne, thett högberte Hans Ma:tt hade ju sådant först bortt ath vette, och förtenskuldh alzintett varith Hans Nådis högmechtighet tachnemligitt, hvad I osz udi såå motte tilschriffvitt haffve. Såå synes osz förtenskuldh icke orådeligitt vare, att I ähnnu thett samme H. Ma:tt vele tilkenne giffve *etc.*

Som I och begäre vette, att effter greffvenn aff Kong:e Ma:ttz synnerlige gunst ähr effterlatijdh att gåå uth aff slottedh och undertidenn, när hann såå löst haffver, drage i jacth etc., om hans tjänere, som ther i stadenn inmanthe ähre, schole bliffve lös giffne och achte på sijnn herre etc., såå ähr H. Ma:tt ingelunde thett til sinnes ath effterlathe, uthenn alenest såå monge aff hans tjänere, som vij, ner vij senest på Vesterårs stadde vore, förordnade hos honum på slottedh bliffve skulle, måge honum fölge etc.

Thett I och röre om och begäre, ath greffve Johans dreng, som opå Vesterårs fångenn ähr, motte bliffve förloszedh aff sitt fengelsze och bliffve hos greffve Edzartt eller någenn aff hans tjänere etc., så haffver H. Ma:tt ganske sielsinth och underligitt synts, att I sådanth begärett haffve, altenstundh samme greffve haffver icke sielff begärett honum lös, och I elijest vell vette, hvilckett stortt förräderij och ska[1]ckhett hann aff sijnn herris tilskyndenn udi Vadstena bedreff, therföre hann ingelunde bör bliffve ostraffett, uthenn till videre beskedh bliffve vel-förvarett etc.

Som I och begäre bliffve förloszedh ifråå greffvenn, thett vill H. Ma:tt ingelunde tilstedije eller effterlate, uthenn ähr Hans Ma:ttz endelige vilije, ath I städis schole bliffve hos honum och fliteligenn achte (doch oförmercth), hvadh hann besteller och haffver förhender etc. Thette vij eder för svar på edhers schriffvelsze icke haffve velett förholle. Gudh edher befalendes. Datum Gripzholm 14 februarij anno etc. 60.

Magnus manu propria.

Utanskrift: Kong:e Ma:ttz vår kere her fadhers tro mann och undersåte, osz elskelig Ture Pederszonn till Salesta etc., gunsteligenn.

(Spår af sigill.)

BILAGOR.

Af daterade bref till Gustaf I från åren 1559 och 1560 finnas omkring ett fyratiotal förvarade i riksarkivet. En stor del af dessa är emellertid förut tryckt. I Schirrens redan i föregående del citerade stora arbete Quellen zur Geschichte des Untergangs livländischer Selbständigkeit (1861 ff.) återfinnas sålunda, utom många bref till kon. Gustafs äldsta söner, omkring ett dussin skrivelser till konungen själf från dessa år, nämligen från ordensmästaren Gotthard von Kettler, Joakim Burwitz, Erik Andersson, Joakim Bulgrin och Claes Kristersson [Horn]. Rörande den sistnämndes öfriga bref till medlemmar af svenska konungahuset, se Gustaf I:s registr., D. 28 (1914): s. 630. Ett bref från Ture Persson [Bielke] till konungen, dat. 1560 ²⁰/₁ (jfr nedan noten) är publicerad af Adlersparre i Hist. samlingar 3 (1797): s. 13—15, och grefve Edzards af Ostfriesland försäkran 1559 ²⁹/₉ är tryckt af O. S. Rydberg i Sverges traktater, D. 4 (1888): s. 321—324. I samma urkundssamling igenfinnes konung Frans II:s stadfästelse på handelstraktaten mellan Sverige och Frankrike 1560 ²⁶/₃. Slutligen hafva i föreliggande del redan tidigare offentliggjorts några skrivelser till konungen från hans båda äldsta söner, dels in extenso, dels i form af innehållsutdrag i de fall, då själfva brefven gått förlorade.

Bland de hittills otryckta brefven hafva några lämnats å sido, enär de icke synts ega större intresse.¹⁾ De öfriga, som alla mer och mindre beröra förhållandet till utlandet, hafva jämte ett par andra aktstycken ansetts lämpligen kunna fördelas i grupper allt efter brefskrifvare och innehåll. — De till sist meddelade handlingarne rörande

¹⁾ Brefskrifvarne äro Ture Persson [Bielke] (1559 ²⁶/₁₁; 1560 ¹/₁ och ⁵/₁ jfr ofvan texten), Gösta Bryntesson (1560 ²⁷/₉), Henrik och Hans Platenslager m. fl. ämbetsmän i Arboga (1559 ¹⁵/₈), Wolff Neumer m. fl. (Augsburg 1559 ²¹/₆), Olof Jenson (Vinheret 1560 ³/₆) samt Henrik Rautter (Travmunde 1559 ¹⁹/₆).

Joakim Flemings process hafva här intagits, emedan de äro belysande för en fråga, som vid upprepade tillfällen varit föremål för omnämmande i själfva registratret. Den ena härrör visserligen från 1558, men har det sammanhang med urkunden från 1559, att de bort få plats bredvid hvarandra.

I. Bref och handlingar angående Sveriges förhållande till främmande makter.

a) till Frankrike.

(Jfr Sverges traktater, D. 4 (1888): s. 325—328.)

1) *Konung Henrik II:s af Frankrike bref till konung Gustaf I angående konfirmation af tidigare medgifna handelsprivilegier; dat. Paris den 16 juni 1559.*

Enligt afskrift bl. Dipl. Gallica, Förhandl. (RA.).

Illustrissime, excellentissime et potentissime princeps, noster charissime et amantissime frater et cognate, salus, amor et omnis fraterna dilectio. Recepimus literas, quas ad nos scripsistis decima mensis aprilis novissime transacti, quas invenimus plenas ex tam honesta et gratiosa declaratione, quam facitis nobis ex fraterna bona voluntate et affectione, quam erga nos habetis, quod ultra spem et securitatem, quam ex ea dominus Danzeus, noster consiliarius et legatus penes regem Daniæ, semper nobis fecit, habeamus occasionem magis ac magis capiendi omnem securitatem, quam sibi quis polliceri potest ex principe fidei ac suo singulari amico. Quoniam autem nihil sit in hoc mundo, quod magis optemus, quam ut reipsa cognoscatis, quantum charam et commendatam habeamus prefatam nostram amicitiam et cum quali affectione huic decrevimus correspondere sequentesque vestigia bone memoriæ honorandissimi domini nostri patris, regis ultimo defuncti, quem Deus absolvat, dare tale fundamentum nostre mutue amicitiae et bonæ affectioni, ut ipsa se extendat etiam usque ad nostros subditos in commune bonum et utilitatem illorum regnorumque et regionum nostrarum, concessimus pro præfatis vestris subditis ea privilegia, ex quibus præfatus noster legatus ad nos scripsit, conformiter et secundum tenorem articulorum, quos nobis misit ex vestra parte. Et quoniam ei demandamus, ut de his rebus Vestre Majestati diffusius atque particulariter significet, nos super eius sufficientia de his omnibus quiescemus, ne super his

rebus in nimiam prolixitatem divagemur. Bene rogabimus V:ram M:tem de hoc esse securam, quod in omnibus rebus, ubi occasio se offeret vobis atque nostris subditis gratificandi, nos id ex tam bona atque prompta voluntate facturos, quam ex bono corde supplicamus Deum omnipotentem, illustrissime, excellentissime et potentissime princeps, habere V:ram Celsitudinem in sua sanctissima et digna custodia. Scriptum Parisiis decima sexta die junii 1559.

Vester bonus frater et cognatus

Henry.

Utanskrift: Illustrissimo, excellentissimo atque potentissimo principi, nostro charissimo ac amantissimo bono fratri et cognato regi Suæciæ.

2) *Odateradt betänkande [af Charles Dançay?] angående sättet för inledandet af en närmare förbindelse mellan Sverige och Frankrike.*

Enligt afskrift bl. Dipl. Gallica, Förhandl. (RA.), där en samtida svensk öfversättning äfven förvaras.

Serenissime rex, M. V. impetravit certa privilegia a rege cristianissimo, ex quibus multa commoda regno M. V. evenire possunt, incommoda vero nulla. Nunc autem mihi consultissimum videretur M:ti V., ut a rege cristianissimo literas peteret autentiquas, ne res tanta negligi videatur a M:te V:a, et ut M. V. pro suo arbitrio postea his uti possit. Nam acceptis literis M. V. illis pro ratione temporis atque commoditate vestra semper uti poterit atque utilio rem conditionem seligere.

Præterea cum nihil hactenus M. V. nec princeps illustrissimus a rege cristianissimo petierint, quod illis liberaliter et prompte non sit concessum, de illius amicitia et voluntate optima erga Majestatem Vestram (si ab effectu de rebus judicandum est) mihi omnino videtur esse sperandum.

De potentia et viribus regis cristianissimi satis constat, nec dubium est, quin multa præstare possit pro M. V., si inter utramque Majestatem bene conveniret et utrinque firma constitueretur amicitia. Qua autem ratione et mediis id fieri possit, quod mihi nunc videtur, dicam, cum tales sese offerant occasiones, per quas M. V. animum regis cristianissimi experiri et cognoscere poterit sine aliquo periculo.

Primum, ut M. V. declararet regi cristianissimo dolorem, quem habet propter mortem Henrici regis, ageretque gratias pro sua erga V:ram M:tem benevolentia, et ut nobis concedat et literas det pro pri-

vilegiis, deinde illum de M. V:re amicitia animique benevolentia et propensa erga ipsum voluntate facere certiozem et rogare, ut M:tem V:ram semper inter precipuos amicos habere velit omniaque sinceri amici officia abs M. V. expectare, quod ego jam multis rationibus regi cristianissimo atque præcipuis suis consiliariis persuasi, presertim cum eis retuli, quam multis viribus atque maximis cum pollicitationibus M. V:ra fuerit ab hostibus regis cristianissimi sollicitata pro pecuniis idque maximo belli tempore semperque M. V:ra responderit, neminem unquam ex V. M:tis pecuniis bellum regi cristianissimo facturum, quod utique rex cristianissimus pro magno beneficio agnovit.

Cum igitur de constituenda firmiore amicitia agatur, mihi satis videretur esse idoneum, ut M. V. per legatum significaret regi cristianissimo, quam benemerita sit M:tas V:ra de regno Daniaë, et nihilo minus a paucis annis contra veterem consuetudinem regni Daniaë addidisse insignia regni Sueciæ suis propriis, quod M. V. parum amice factum putat, nec ad hunc usque diem satisfactionem impetrare potuit.

Sic ista proponendo M. V. aliquid de voluntate regis cristianissimi eliciet, qui eo erit ad gratificandum promptior, quod M. V:re æquitatem et innocentiam intelliget. Preterea talis declaratio et communicatio negotiorum privatorum multum inter omnes homines auget amicitiam.

Posset etiam M. V. declarare multa sibi quotidie significari de practicis ducis Lotharingiæ, cui M. V. nullam unquam fecit injuriam nec justam occasionem dedit. Et si de aliqua re conquereretur, id proponeret, V:raque M:tas esset parata ad omnia equa illi respondere et satisfacere.

Demum ut rex cristianissimus cognoscat M:tem V:ram firmam et certam amicitiam et confoederationem cum sua Majestate inire, quod declararet V. M:tas lubenter velle (si regi cristianissimo gratum esset) mittere aliquem de filiis M. V. in Gallias, qui linguam et mores disceret, ut commodius aliquando, si daretur occasio, suæ M:ti posset inservire, et quoniam amicitia certis vinculis retinetur, M. V:ram nihil unquam pretermissuram, quo rex cristianissimus de V. M. animo bene affecto certus esse possit. Hac ratione de M. V:re filiabus collocandis maxima aperietur occasio.

In quibus omnibus dirigendis si hanc viam et rationem sequamur, hoc fiet sine M. V:re aliqua suspicione vel offensa poteritque M. V. regis cristianissimi voluntatem optime cognoscere, quem coget M. V:ra se priorem declarare et ex illius declaratione capere consilium. Multa sunt alia, que difusius hic tractare possem. Verum cum hec mihi pro ratione temporis satis videantur idonea, penes illa nunc manere mihi non inconsultum esse videretur.

b) till England.

1) *Drottning Elisabets skrifvelse till konung Gustaf I; dat. Hampton Court den 25 augusti 1559.*

Ealigt koncept i Public Record Office, London. (S. P. Foreign. Elizabeth, vol. 6.)

Elizabeta, Dei gratia etc., Gostavo, Dei gratia Suecorum, Gothorum Vandalorumque regi, salutem cum omni longevitatis felici successu. Binas Majestatis Vestræ literas accepimus, quarum illæ certæ [c: certe?] nobis valde gratæ, quibus tanto studio et benevolentia nobis nostroque suscepto regno Ma:tas Vestra gratulatur, atque ut ob tale beneficium nobis collatum haud ignoramus, quantopere Deo omnium rerum bonarum largitori obligatæ sumus, ita Vestræ Ma:ti etiam propter tam claram animi vestri contra nos testificationem multum certe debere nos fatemur idque ex animo nostro intercidere haud unquam patiemur. Altere ille nobis commendabant generosos nobiles vestros Gostavum Joanis, Carolum Holgeri et Carolum de Mornay cum quibusdam mandatis nobis ex parte vestra exponendis. Venerunt illi ad nos . . .¹⁾ julii et vestro nomine legationem quandam amicitia certe valde repletam longo et honorabili sermone explicuerunt. Et ex ea duplicem atque varium affectum cepimus. Nam ut voluntatis vestræ testificatio arctiorisque alicuius vinculi inter nos ineundi deliberatio nobis valde grata fuit summamque voluptatem nobis attulit, ita quia in eo genere amicitia coniungendæ postulata vestra utantur, ad quod nullo modo animum nostrum inclinare poterimus, dolorem certe haud vulgarem sentimus rogamusque Majestatem Vestram, ut velit nos potius in alio quovis amicitia genere experiri, quod utriusque nostrum et regnis nostris utile esse possit, ad quod nos nostramque voluntatem paratissimam Majestas Vestra reperiet. Cupimus in aliquo officii amicitiaque genere vobiscum coniungi et hanc animi vestri tam eximiam non modo presentem, sed etiam antiquam superioribus nostris temporibus significationem rependere et compensare atque harum rerum hujus nostri animi sermone aliquanto fusiore participes fecimus vestros legatos, quibus commisimus cetera vobis copiosius explicanda. Deus Opt. Max. Maj:tem Vestram in hoc senio ad absolutam etatem cum corporis tum animi incolumitate et tranquillitate diutissime conservet. E regio nostro palatio apud Hampton Court 25 augusti anno Domini 1559 et regni nostri primo.

Utanskrift: Serenissimo atque illustrissimo principi, fratri nostro charissimo, Gustavo, Suecorum, Gothorum et Vandalorum regi.

¹⁾ Lakun.

2) *Drottning Elisabets bref till utvald konung Erik; dat. Hampton Court den 25 augusti 1559.*

Enligt koncept i Public Record Office, London. (S. P. Foreign. Elizabeth, vol. 6.)

Elizabetha, Dei gratia Angliæ, Franciæ et Hiberniæ regina, fidei defensor etc., Erico eadem gratia Suecorum, Gothorum Vandalorumque regi designato salutem. Attulerunt ad nos illustrissimi patris vestri oratores, dominus Gustavus et collegæ sui literas vestras datas 3 calend. aprilis, quibus eorum legationem officiose nobis vestra excellentia commendat. Certe ut nobis a quovis principe, presertim tam potente et honorabili, tales legati semper grati ad nos veniunt, ita adventum illorum vestra commendatio fecit non minus gratiorem. Audivimus, quid et patris et vestro nomine nobis dixerint, et ut amicitiam vestram magnopere colimus, ita non posse nos huic legationi per omnia pro animi vestri affectum satisfacere valde dolemus. Atque quia hujus causæ explicationem cert[e] et fideliter credimus hos patris vestri oratores enarraturos, plura non scribimus. Vobis optima semper optamus. E regio nostro palatio apud Hampton Court [25 augusti anno Domini 1559.]

Utanskrift: Illustrissimo principi Erico, Suecorum, Vandalorum et Gothorum regi designato, fratri nostro charissimo.

3) *Drottning Elisabets bref till hertig Johan af Finland; dat. Hampton Court den 25 september 1559.*

Enligt koncept i Public Record Office, London.

Elizabeth, Dei gratia regina Angliæ, Francie et Hibernie, fidei defensor et cæt., illustrissimo ac dilecto consanguineo nostro, duci Finlandiæ, salutem. Quanquam adventum Serenitatis Vestre in regnum nostrum nimis sero intelleximus, eandem tamen incolumem advenisse post tam diuturnas et varias maris jactationes gaudemus. Et certe optassemus contigisse vobis portum commodiorem et urbi nostræ Londiniensi propinquiorem. Verum Aeolo illi semper est in mari obtemperandum. Et ut commodius posthac iter vestrum fiat, jam per hunc nobis dilectum familiarem nostrum ac nobilem Henricum Knolles, quem ad vos mittimus, salutandi gratia mandavimus consanguineo nostro comiti Oxoniensi, præfecto illius provincie, ut in omnibus bene curandis, que ad iter vobis ac vestris necessaria sunt futura, diligentiam præstet auctoritateque sua iuvet. Interim vobis omnia fœlicia optamus. E regia nostra Hamptoniensi XXV:o septembris anno regni nostri primo.

4) *Promemoria öfver de villkor, som af hertig Johan föreslagits för det ifrågasatta giftermålet mellan drottning Elisabet och utvald konung Erik; dat. den 14 december 1559.*

Enligt en handling i Public Record Office, London (S. P. Foreign. Elizabeth, vol. 9)

Primum illustrissimus Sveciæ princeps in regem Sveciæ, Gothorum et Vandalorum coronabitur, priusquam huc veniat, si Anglis ita videatur, atque comitia acta de perpetua illorum regnorum hereditate ad posteros Gustavi regis sine ulla contradictione perventura presentibus anglis legatis (si adesse volent) iterum confirmabunt. Deinde idem princeps dono dabit illustrissime et serenissime regine in ornamentis et monilibus tantam summam, quantum talem reginam decet, scilicet quantum inter utriusque legatos conventum erit.

Item adsignabit regine in dote (si illum premori contingeret) quadraginta millia thalerorum super Vest[r]egothia et terris Sveciæ anglico oceano proximis, ea etiam condicione ut, si sine liberis premoreretur, possint sueci commissarii omnem ejus supellectilem, omne argentum et aurum non monetatum, quod secum advexisset, libere asportare, quod etiam principi licere intelligimus, si regina sine liberis (quod Deus avertat) premoreretur.

Item manebit hic princeps Sveciæ neque se ullis obtrudet anglicis negociis aut hinc exhibit sine et contra regine consensum et voluntatem.

Item sustentabit ipsemet de suo suam aulam, que numerum hominum sibi prefixum non superabit.

Item sicut Anglia suis utetur legibus et consuetudinibus, sic etiam Suecia, ut neutrum regnum contra alterum quicquam attentet.

Item inibitur fedus (si ita reginali Majestati visum fuerit) defensionis et offensionis inter utriusque regna, ditiones et terras quacumque in causa, ut sint amici amicorum et hostes hostium atque utrumque regnum alteri mittere sex vel octo hominum armatorum millia teneatur, quando requisitum fuerit, cum classe ad illos transportandos necessaria expensis autem requirentis.

Item in favorem et gratiam consummati coniugii tenebitur rex Sveciæ mittere (si requiratur) semel Anglis in auxilium sex hominum armatorum millia cum classe armata, quem exercitum alet et sustentabit in Anglorum commodum propriis expensis ad sex menses.

Item tenebitur Sveciæ rex dare pensionem Germanis, qui oceanum accolunt, qui obligati sunt militem germanum Anglis subministrare, quando rogati fuerint.

Item illustrissimus Finlandiæ dux iurabit et solennes sui jurisjurandi dabit literas se defensurum, promoturum et aucturum, quantum in se situm erit, dignitatem et commoda fratris sui, Sueciæ principis, et liberorum ejus, qui ex hoc nati essent matrimonio, omni bona fide, candore et diligentia, sicut probum fratrem, vassallum et commissarium decet.

14 decembris 1559 oblata a rege Suecorum per ducem Fijulandiæ Majestati Regiæ D. Elizabethæ.

5) *Drottning Elisabets bref till utvald konung Erik; dat. Westminster den 22 februari 1560.*

Enligt (egenhändig?) koncept i Public Record Office, London (S. P. Foreign. Elizabeth, vol. 11).

Elizabetha, Dei gratia regina Angliæ, Franciæ et Hiberniæ, fidei defensor etc., serenissimo principi D. Erico, Suecorum, Gottorum Vandalarumque etc. designato hæreditarioque regi, fratri et consanguineo nostro charissimo, salutem et prosperarum rerum foelicissimum incrementum. Serenissime princeps, consanguinee charissime, literæ tum scripto tum sententia verè vestræ 30 decembris datæ nobis per charissimum fratrem vestrum, ducem Finlandiæ, traditæ sunt. Et quemadmodum ex his intelligimus non esse imminutum animi vestri erga nos studium atque amorem, ita aliqua ex parte dolemus non posse nos eodem benevolentiae genere Vestræ Serenitati satisfacere. Atque id quidem non fit, quia de vestro amore atque fide quicquam hæsitamus, sed ut sæpe cum verbis tum literis testatæ sumus, quia haud unquam hactenus in quenquam hujusmodi affectionis sensum concepimus. Itaque etiam atque etiam Vestram rogamus Serenitatem, ut huic vestro amori sic modum velit statuere, ut nec in præsentia ultra leges amicitiae prodeat nec easdem in posterum negligat. Et nos vicissim dabimus operam, ut, quod ad amicitiam inter principes sanctè colendam possit requiri, id omnibus gratis benevolentiae officiis erga Vestram Serenitatem perpetuo præstemus.

Permimum nobis videtur, quod scribit Vestra Serenitas se intelligere a fratre et legatis suis nos omnino decrevisse absenti non nubere nulloque certum responsum vobis daturum iri, priusquam vestram personam viderimus. Quod decrevimus, verissimum est idemque sæpe respondimus, nos certo putare, si quando Deus animum nostrum dirigat ad coniugii considerationem, nunquam nos accepturas aut delecturas in maritum quemvis absentem, licet potentissimum et opulentissimum principem. Sed quod responsum vobis non sumus daturæ, priusquam vestram

viderimus personam, tantum abest a re ipsa, ut nihil unquam tale quicquam vel cogitaverimus. Verum semper et fratri vestro, principi certe optimo et nobis merito suo gratissimo, et legatis itidem vestris responsum idem sine aliqua pene verborum varietate dedimus, nos nihil in animo nostro de accipiendo coniuge concipere, sed maxime probare hanc cælibem vitam optareque, ut Vestra Serenitas non diutius nostri expectatione suum tempus differat. Verum ista nos neque serio in literis vestris reprehendemus neque fratrem aut legatos vestros culpabimus, cum fieri potest, ut aut animus vester hæc libenter cogitet aut narranti similia ita auscultaverit, ut quæ maxime velit mens, eadem, ut sæpe fit, vera esse coniciat. Nobilissimus vester frater in hac causa sic semper institit eandemque tam prompta voluntate acrique studio ursit, ut pro se ipso operam magis sollicitam navare non potuisset. Juro, tanta fuit ejus et in laborando assiduitas et in suadendo facultas, ut, si Vestra Serenitas præsens fuisset, nihil omnino illius vel studio vel sedulitati vel consiliis vel rationibus, ut nos putamus, addidisset. Ista scribimus et manu et mente propria nemine in consilium adhibito, quia ita velle Vestram Serenitatem intelligo. Quantum vero attinet ad reliqua omnia humanitatis et benevolentiae officia, quæ vel Serenitati Vestræ grata vel nostris utriusque subditis commoda et salutaria esse queant, nihil unquam prætermitemus. Deus Vestram Serenitatem diutissime florentem incolumemque servet. Ex regia nostra Westmonasterij 22 februarii MDLIX:o¹).

Vestræ Serenitatis soror et consanguinea

Elisabeth.

Utanskrift: Serenissimo principi, D. Erico, Suecorum, Gottorum Vandalarumque etc. designato et hæreditario regi, fratri et consanguineo nostro charissimo.

[Zedula:]

De adventu vestro, licet voluntatem valde, consilium tamen probare non audemus, cum si præter expectationem suam aliquid in hoc negotio Vestræ Serenitati accidere possit, plurimum quidem nos veremur, ne vester amor, qui iam tantus est, in alium alienumque animi sensum converteretur, id quod et Vestræ Serenitati non ita gratum et nobis quoque permolestum esset.

¹) Då det engelska året räknades från den 25 mars, motsvarar datum den 22 febr. 1560 efter vår tidsräkning.

6) *Tal hållet inför det engelska kronrådet af Dionysius Beurgeois den 3 april 1560.*

Enligt en handling i Public Record Office, London (S. P. Foreign. Elizabeth, vol. 13).

Oratio ad illustres regni anglici proceres et supremos consiliarios habita a Regiæ Majestatis Sueciæ legato, Dionisio Burreo, anno salutis 1560 3 die aprilis.

Etsi laudabili consuetudine apud omnes receptum ac comprobatum est, illustres, generosi nec non clarissimi, juxta ac prudentissimi viri, ut in celebri aliquo consessu quid dicturus ipsorum, ad quos verba facere instituit, audiendi benevolentiam imprimis sibi conciliet, siquidem natura ita comparatum est, ut nemo cum fructu ad vos quid dicat, quos sibi prius non habeat faventes, ego tamen non anxie admodum in hoc elaborandum nunc censeo, propterea quod et negotium ipsum, de quo verba vobis facturus venio, tanti sit ponderis, vestris ut omnium benevolentis iure quodam suo dignum censeatur. Deinde et vos, viri ornatissimi, ita affectos ab initio ad hoc usque tempus erga idem negotium vos exhibueritis, mihi ut omnino persuasum sit, eidem vos adhuc ex animo favere atque ea propter non gravatim, quod sum dicturus, verum summa cum attentione benevolentiaque intellecturos, quod, ut faciatis, vos omnes et singulos perquam officiose et amanter rogo. Agere autem nobiscum [*sic*] paucis adhuc statui, prestantissimi viri, de negotio iam pridem vobis cognito idque duplici de causa, quarum prior, utque sparsim per occasionem vobis hactenus ad id pertinentia sunt dicta, summam denuo a me repetantur atque singulorum vestrorum memoriæ ita firmiter infigantur, deinde ut nomine illustrissimi principis ac domini Finlandiæ ducis, Sacræ Regiæ Majestatis Sueciæ, domini patris sui, charissimi legati, hic apud vos nunc agentis, ea quæ me decet erga vos observantia petam, quo sacrum illud fœdus matrimoniale, quod in clypeo mentionis Finlandiæ dux, illustrissimi principis ac D. Suecorum, Gothorum Vandalorum[que] electi regis, fratris sui observantissimi nomine, cum serenissima principe ac domina, Angliæ, Franciæ et Hiberniæ regina facere constituit, commendatum vobis habeatis proque vestra prudentia efficiatis, ut ad eum tandem perveniat finem, quem et Deo gratum et ipsis sacrum illud fœdus contrahentibus iucundum nec non utriusque regnorum subditis salutarem omnino futurum speramus. Quod ubi perfecero, orationi finem inponam. Protestor autem inprimis nihil in medium allaturum me, quod veritati non per omnia futurum sit consentaneum, ita ut, quamvis nihil tam vere, nihil tam sancte dici a quoquam mortalium potest, pre-

sertim in hac tam pestifera et maledica mundi senecta, quod malevolorum calumnijs non oppugnari queat, in spem tamen veniam nostram me causam vobis ita, viri prudentissimi, declaraturum, ut locum adversariorum calumniæ apud vos minime reperiant. Ac ne longa verborum circuitione vos detineam, rem ipsam vobis declarandam aggrediar. Inprimis autem memoria tenere vos omnes arbitror, amplissimi viri, quonam pacto illustrissimus Sveciæ designatus rex et hæres perpetuus, dominus meus clementissimus, animum ad sacrum connubiale foedus cum serenissima Angliæ in presentiarum regina faciendum induxerit, nimirum postquam omnibus honestis vitæ preceptis a pueritia liberaliter institutus ad eam pervenit ætatem, quæ suscipiendæ regnorum paternorum administrationi apta creditur, ut ejusdem gubernationis initium foelix et faustum fieret, cogitabat serenissimus princeps, sicut alioquin pietati in Deum et veræ ejus doctrinæ semper fuerat addictissimus, illo vitæ genere gubernationem auspicari, quod sciebat in paradiso a Deo optimo maximo mirabili consilio ordinatum et institutum fuisse, secutus in hoc non tam sapientissimi legum latoris preceptum, qui vetuit, ne quis non uxoratus ad reipublicæ munia adhibeatur, quam ipsius Dei severe precipientis, ut omnes, qui in ejus timore vitam agere cupiunt et ad sobolis procreationem natura sunt apti, sanctum coniugii statum amplectantur. Deinde, et illud animo sæpe revolvebat pientissimus princeps, Deus populo sibi consecrato sub gravissimis poenarum comminationibus prohibeat, ne connubia cum illis contrahat, qui diversam, hoc est falsam et idolatricam sectantur religionem, nam ut verus et sincerus amor inter ipsos ad mortem usque vigere et consistere solet, qui suavi consensu verum invocant Deum et protectorem in omnibus vitæ actionibus vera cum pietate agnoscunt, ita e contrario in diversa illos studia ferri, vel ipsa experientia in dies nos commonefaciente, omnibus in confesso est, quorum in cultu divino non firmus est consensus, ex qua deinde animorum disjunctione plurima sæpe incommoda oriri, nemo sanæ mentis inficias iverit eo, quod defensorem Deum adversus diaboli furores non habeant, qui inauspicatam ejusmodi societatem ineunt. Statuit igitur eam sibi vitæ sociam adiungere sapientissimus princeps, quam et generis dignitate et morum conformitate nec non vera in Deum pietate sibi parem reperiret. Siquidem ea demum est vera amicitia, quæ quidem inter coniuges debet esse arctissima, quam et status, conditio morum, similitudo et vera in Deum pietas efficit. Et quamvis non defuerunt principes illustrissimi, qui ejus affinitatem multis modis ambiebant magnum inde suis familiis ornamentum accessurum existimantes, si principii tam potenti, tam heroico et magnanimo, tam denique pio suas nubere filias, sorores vel consanguineas attingeret, audita tamen ex multorum

constanti relatione celebri fama de vita serenissimæ Angliæ in presentiarum reginæ castissima piissimaque ad eam præ reliquis omnibus animum adijcere coepit. Ac proinde consilio communicato cum illustrissimo et sapientissimo Sueciæ rege, domino parente suo charissimo, visa est negotium illud aggrediendi ratio commodissimum, ut Rosenbergerus et Helsingus huc primum ablegarentur, qui dispicerent, quibus mediis inchoari et ad finem salutarem perducere negotium aptissime posset. Illi itaque in Sueciam hinc jam ante triennium reversi commemorant difficultates et pericula, quo minus id perfici posset, obstare quam plurima precipue propter Mariæ tum temporis regnantis in propriam sororem durtiem pene incredibilem, quæ tam stricte observari eam curaverat, ut facilis ad illam aditus non pateret. Verum quid accidit? Illustrissimus inclytæ mentionis Sueciæ rex designatus, postquam diligenter ab illis, qui huc missi fuerant, circumstantias perquesivisset veraque esse intellexisset, quæ antea de heroicis illustrissimæ principis dominæ Elisabetæ tum temporis captivæ, jam vero foeliciter regnantis virtutibus et prestantissimis animi et corporis dotibus ex aliorum relatione perceperat, tantum abfuit, ut propter pericula et difficultates maximas animum a proposito dimoveret, quin magis adhuc inflammaretur, cupiens quicquid habuit habiturusve esset in periculum potius adducere quam eam in captivitate desertam videre, quam sibi in sociam vitæ datam animum certo induxerat. Me itaque hic legatum deinde ad tempus futurum Sacræ Majestatis Regiæ consensu interveniente ablegavit et quidem eo tempore, quo regina Maria masculum peperisse atque alteri partui proxima dicebatur. Etenim cum primum huc appuli, prohibitus sum ab ejus consiliariis ipsam accedere eo quod brevi paritura putaretur atque ea propter non convenire, ut aliquis eam extraneus vel ignotus, ne quid inde mali partus sentiret, alloqueretur. Agitabantur pretenta consilia circa idem tempus de regni successione in perpetuum transferenda ab illustrissima inclyte mentionis principe, domina Elizabeta, in presentiarum regina, ita ut nulla ad regnum spes perveniendi eam in matrimonium ducturo relinqueretur, etiam si soror ejus, regina Maria, absque liberis hæredibus decederet, quæ tum omnia nihil effecerunt, quo minus in cœpto negotio princeps illustrissimus progredereetur. Nam paulo post literis creditivis ad Hispaniarum regem, quas quidem non redditas adhuc apud nos habeo, similiter ad reginam Mariam et presentem illustrissimam reginam instructus in mandatis habebam, ut omnes illos, quorum consensus ad sacrum connubiale foedus contrahendum necessario requirebatur, sollicitarem. Usque adeo amore illam illustrissimus princeps Suetiæ hæreditarius rex sijncero prosequi ex hoc die noscitur, ut non divitias, non regna, non illam mundi potentiam, quod alios facere non dubium est, qui eam an-

tea neglectam habuerunt, nunc ad regios evectam honores demum appetunt, verum ipsam ambire merito videatur, ipsam inquam nullis vel perquam exiguis tunc temporis dotatam opibus, sed virtutibus et vera sanctimonia nec non morum et ingenii similitudinè ita præditam et ornatam, ut ob id solum aliis omnibus preferendam non dubitavit. Neque non vos latet, amplissimi viri, conditiones ab initio appositas fuisse, ut 25,000 talerorum in donationem propter nuptias quotannis acciperet, si illustrissimus princeps præmoreretur, etiamsi dos illa eam non sequeretur, quam illustrissimus foelicis memoriæ rex Henricus, ejus pater, testamento legaverat. Deinde huc etiam illustrissimus princeps in propria persona venturus fuisset, ut in sua eam regna secum hinc abduceret atque omnium illic bonorum consortem faceret, si regina Maria diutius supervixisset et a regni successione, ut quidem moliebatur, eam exclusisset, ubi Anglis etiam ob veram religionem periclitantibus perfugium atque receptus futurus fuisset tutissimus iuxta ac maxime accommodus. Atque idcirco quoties hæc apud me cogito, viri ornatissimi, in tantam ad[d]ucor admirationem ardentissimi in meo principe amoris, ut totus obstupescam et plane ignorare me fateri cogar, quidnam sit verus et sincerus amor, si hic alienus a fuco non iudicetur, cum nihil intentatum reliquerit generosissimus princeps nullumque non periculum subire maluerit quam ut in papistica sororis tyrannide oppressam, quam semel pie adamare cepit, desereret. Cæterum postquam res eo iam pervenit, Deo pro sua bonitate sic disponente, ut ab omnibus difficultatibus et periculis utrinque liberatio facta sit, merito nos gratias Deo agere convenit eumque ex animo precari, quo gaudium illud stabile, firmum atque perpetuum omnibus faciat. Et quia regni hujus status absentiam inclytæ mentionis reginæ commode iam non ferat, siquidem res eo præter omnium, qui de ejus salute antea fuerunt solliciti, spem et expectationem pervenerat, ut ex carceris propemodum squalore ad hæreditariam regni possessionem et administrationem evecta sit, serenissimus Sveciæ rex senior, etsi mallet, quemadmodum omnes totius regni status a minimo sane usque ad maximum negotium in eo consistere statu, ut illustrissimus Sveciæ designatus rex commode posset, quam pie tantopere hactenus amaverit, in regna Sveciæ et Gothorum secum adducere ibique una cum omnibus regnorum incolis, sibi quos devinctissimos certe habet et obsequentissimos, omnibus solatio vitam degere; attamen ne filio, quem in vita illustrissimus Sveciæ rex charissimum habet, vel consilio, autoritate vel opibus ulla in re deesse ejusque propositum honestissimum contra paternam pietatem impedire velle existimaretur, non solum in hoc cense [c: sensu?] sit, ut liceat illustrissimo inclytæ mentionis principi, ejus filio, in coepto negotio proficiendo progredi et, si idem tandem ex animi sententia per-

ficiatur, extra propria et hæreditaria regna commorari et quidem ita ut nihilominus omnibus illis utatur, fruatur, que in paternis regnis hæreditarijs iure possideat, verum ipsemet etiam, quibus potuit modis, totus in hoc incubuit animum, ut vero paternum erga filium sibi obedientissimum declararet, cujus rei causa et tertiam in ætate legationem ad serenissimam Angliæ reginam ac postremo proprium filium secundo natum, illustrissimum principem ac dominum Finlandiæ ducem ablegavit, per quem serenissimæ principi ac dominæ, Angliæ in presentiarum reginæ, filium inclytæ mentionis in maritum et thori consortem offert, quem habet charissimum, potentissimum regem inquam Sveciæ & Gothorum hæreditarium a cunctis fere Sveciæ regibus, qui multis seculis illic huc usque regnaverunt, oriundum, item in omnis eruditionis genere exercitatissimum, corporis deinde dotibus & animi ornatissimum, ætatis simul et religionis cum inclytæ mentionis regina ejusdem, denique qui ejus gratia propria regna ad tempus sit relicturus, ut hic in Anglia cum reginali ejus Majestate commoretur et quidquid habeat potentiæ, facultatum, ingenii cum illa ejusque subditis benigne et liberaliter communicet. Qua quidem regia oblatione an majus, quid vel excellentius offeri a quoquam possit equidem ignorare me fateor. Porro quia osores hic nonnulli obgrunniunt, quod e regio stemmate antiquissimo iuxta ac nobilissimo oriundum illustrissimum principem nec non hæreditarium Sveciæ et Gothorum regem eo, quod regna illa prius electicia fuerint, affirmemus, si vobis, amplissimi viri, molestus non videar, paucis ad ea respondebo. Primo autem illustrissimum regem Sveciæ modernum Caroli, Sveciæ et Gothorum olim regis, ex sorore abnepotem esse, omnibus vel mediocriter rerum et historiarum nostrarum peritis ita planum et in confesso est, ut qui inficiari hoc volet, responsione merito indignus censeatur. Hunc deinde regem Carolum quinto gradu attingere ultimum regem Sveciæ natum Haquinum, qui suam habuit originem ex Erici quinti Suecorum regis familia, qui regem ex se genuit sine liberis morientem Ericum ejus nominis sextum et Benedictum, Finlandiæ ducem, nec non dominam Meritam, nemo etiam negabit. Iam vero Finlandiæ ducem Benedictum et ejus sororem Meritam, Erici quinti regis liberos, attavos esse dominæ Birgittæ, sororis Caroli regis duobus ramis in unum matrimonio coeuntibus, hinc facile intelligi potest. Postea, si ulterius libet progredi, etiam planum fiet Ericum regem filium fuisse regis Canuti, nepotem vero sancti Erici, pronepotem Ingonis, abnepotem Philippi, trinepotem Halstani, qui suam habuit originem ab Olao Skotkonung. Hic vero ab ipso Biörno, qui foedus habuit cum rege Carolo Magno adversus Danos et Saxones, christianis tum temporis hostes infestissimos. Atque ita hinc omnibus satis constare arbitror regie stirpe

natum nobilissima antiquissimaque illustrissimum Sveciæ regem Gustavum ac proinde mentiri eos nonminus impudenter quam calumniose, qui nobilissimum ejus genus veteratorie contendunt obfuscare.

Iam ad alteram adversariorum objectionis partem ut breviter respondeam, constat vel ex ipsis antiquissimis Gothorum legibus regnum Sueciæ et Gothorum electicum quidem fuisse, verum ita ut defuncti regis liberi, si ad regni gubernationem essent idonei, nequaquam aliis postponderentur, sed velut hæredes legitimi ordine suo patri defuncto in regno succederent, idque observatum fuisse ad illa usque tempora, quibus mortuo rege Haquino sine liberis romani pontificis astutia et satellitum ejus episcoporum quorundam fraude et perfidia Sveci faciles atque minus circumspecti ex aliâ familia oriundos, quibus nullo iure regnum debebatur, admiserunt. Qui etsi regiam stirpem funditus extirpare atque in alienos regnum transferre conabuntur, erepti sunt tamen aliqui ex illorum faucibus, qui regium genus ad posteros propagarunt et simul patriam extraneorum tyrannide oppressam liberarunt. Siquidem Carolus Erici regis abnepos legitimæ familiæ regnum ablatum denuo restituit illudque moriens sine liberis nepoti suo ex sorore Stenoni Sture, quem senioremem vocamus, reliquit, quo etiam absque liberis mortuo nova in nos calamitas rursus irruit. Nam antechristus romanus pontifex iterum per suos complices et emissarios effecit, ut ad Danos romanæ curiæ addictos magis regnum transferretur. Hic autem in nobilissimos regni proceres nec non in alios quoscunque quantopere sævitum sit quantumque sanguinis innocentissimi effusum vix ullus absque summo animi dolore meminisse nedum commemorare poterit, siquidem omnibus adhibitis machinis tentatum est, ut quotquot ex regia familia superessent e medio tollerentur ac regnum deinde florentissimum ad eam redigeretur deformitatem, qua Norvegiæ nunc regnum ab illis oppressum conspicitur. Et quamvis plus quam phalarica tyrannide regni proceres ad unum fere omnes trucidati sunt, nobilitas pecudum instar crudelissime mactata, denique infantes lactantes horribiliter necati, misertus est tandem nostrarum calamitatum ita Deus Opt. Max., ut et regium nobis semen reliquerit et simul totam illam tyrannicam colluviem ita profigaverit, nulla ut ejus amplius vestigia fere superesse videantur. Denique postquam illustrissimum dominum Gustavum patriæ libertatis vindicem, qui unus vel saltem proximus ex antiquissima regum Sveciæ et Gothorum stirpe supererat, in regem regni proceres unanimi consensu elegissent, prioribus iam calamitatibus edocti atque commonefacti ad discordias et seditiones in futurum evitandas atque omnem mali occasionem tollendam, denique ad perpetuam beneficiorum ab eo acceptorum memoriam stabiliendam sanxerunt atque concluserunt iidem regni status in comitiis Arosiæ anno

Christi 1544 et postea Strengis anno etc. 47 debite et rite indictis, ut Majestatis ejus hæredes tum temporis nati, vel qui postea nascerentur, regnum Sveciæ et Gothorum iure ac titulo possiderent in perpetuum hæreditario. Quæ quidem senatusconsulta et plebiscita vim ut habeant legum omnes ejusdem regni incolæ ad extremum usque defendent, utpote quæ pacem nobis regia in eadem familia dignitate semper conservata pariant, nec non omnem in nos exteris invidiæ ac tyrannidis viam præcludant. Quo circa nemini mirum aut novum videri debet, si titulum sibi rex illustrissimus iure debitum attribuat, quantumvis fremant, indignentur et oblatrent ejusdem osores et æmuli. Et hæc quidem sunt, illustres, generosi iuxta ac prudentissimi viri, quæ de primo vobis articulo commemorandum duxi, nimirum quo pacto serenissimus Sveciæ designatus rex et hæres perpetuus animus ad foedus connubiale cum illustrissima inclytæ mentionis principe ac domina Angliæ in presentiarum regina faciendum induxerit, quantumque in eo huc usque actum sit, deinde quod non solum perperam faciant, sed calumniose prorsus et veteratorie, si qui sunt, qui principis illustrissimi genus, familiam et regiam dignitatem maliciose student elevare.

Quod porro ad alteram attinet orationis partem, de qua illustrissimi principis nomine Finlandiæ ducis initio dicturum me sum pollicitus, vestra omnium, qua me hactenus benigne audivistis, benevolentia fretus, amplissimi viri, idem quam potero paucissimis expediam. Et primo quidem cum eam naturæ legem Deus Opt. Max. dixerit, ut quicumque ad sobolis procreationem natura sunt apti, sanctum coniugii statum amplectantur, ejusdem deinde naturæ instinctu omnes eo feramur, ut nostri post mortem in liberis memoriam perpetuam relictam velimus, atque ita nostrum genus et familiam per illos conservari ac propagari, regno denique non minus necessarium quam utile futurum, hæredem ut illustrissima regina post se relinquat, neminem inter vos fore arbitratur inclytæ mentionis serenissimus Finlandiæ dux, cui non consultum videatur, ut matrimonium regina illustrissima omnino et quam primum contrahat. Iam vero ut non solum dignitate et potentia pari, sed illi etiam nubat, qui non tam regnum et ejus ambiat bona, quam qui amore in eam feratur vero, sincero et minime fucato, id vobis, ornatissimi viri, quam diligenter inprimis prospiciendum sit, facile pro vestra vos ipsimet prudentia intelligitis. Ex superioribus autem constare arbitror illustrissimum Sveciæ regem designatum et hæreditarium ex nobilissimo et antiquissimo regum Sveciæ et Gothorum stemate oriundum. Potentia deinde et viribus cuivis regum christianorum parem esse non difficili vel longa indiget probatione. Est in Svecia orbis peramplissima iuxta ac populosissima, quæ quidem a meridie septentrionem versus milliaria continet

anglica supra mille ducenta, ab occasu vero in ortum octingenta, postea fertilis et omnium terræ frugum atque pasuorum ita ferax, ut nihil ad vitæ sustentationem necessarium requiri posse videatur, ut de annuis interim redditibus nihil dicam, quos idem illustrissimus Sveciæ rex habet ex argenti, cupri, ferri, calybis et id genus aliis fodinis propemodum inexhaustis tam magnos et uberes, ut vel solis illis inimicis resistere et amicis opem ferre hactenus commode potuerit. Quam vero gens illa populosa sit et bellicosa, testantur non minus victoriæ illustrissimi Sveciæ regis Gustavi gloriosissimæ, quas quadraginta illis annis, quibus hactenus triumphator regnaverat, de suis hostibus sæpe reportaverat, quam veteres Svecorum et Gothorum tam in regno quam extra regnum victoriæ triumphales spectatissimæ. Ad hæc, quod illustrissimam inclytæ mentionis Angliæ reginam vero atque sincero amore prosequatur serenissimus princeps Sveciæ rex hæreditarius atque eam et non ejus amiat bona, partim ex iis, quæ superius a me dicta sunt, partim ex naturarum utriusque similitudinæ, quæ amorem non fictum vel simulatum causari solet, intelligi facile potest. Etenim si morum utriusque, item ingenii et animorum respiciatur conformitas vel unica illa in sacrosantum Christi evangelion pia affectio nec non zelus ardentissimus, a serenissimis et pijssimis regibus illorum genitoribus veluti ex traduce in ipsarum majestatum mentes ope divini spiritus transfusus sanctissimaque ab infantia educatione auctus et confirmatus, omnibus velut digito monstrat, ne lac quidem lacti simile magis. Deinde si virtutes principibus dignas, si studia honestissima, si variarum linguarum et morum in utrisque peritiam pene stupendam consideremus, facile omnes iudicabunt de paritate et æqualitate ita eos inter se concertare, nihil ut similium vel coniunctius hic sol unquam viderit. Præterea quod ad corporis attinet dotes, ut naturæ author regios animos utriusque effinxit omnino similes, ita ut ipsorum organa sic conformavit, nihil ut æqualius reperiri ex morum similitudine facile colligi possit. Pulchritudo et forma in reginæ majestate eximia quidem et venustissima, in hæreditario autem rege Sveciæ illustrissimo tantum robur, tanta agilitas, tanta membrorum omnium dexteritas, cunctis ut ob id, qui eum viderant, sit admirationi. Valetudo etiam in utrisque tam firma et integra, ut annos plurimos nobis polliceatur, spemque faciant indubitata suos illos liberos, nepotes, pronepotes potentissimorum ac ditissimorum regnorum dominos et hæredes facile visuros idque maximo cum utriusque gentis commodo et applausu. Aetas denique serenissimæ reginæ ita convenit ad ætatem illustrissimi principis Sveciæ regis designati annum iam agentis 27, alter ut alterius in gratiam omnino natus esse videatur. Iam vero ad utramque gentem quod attinet, ipsa christianæ religionis propagatio, quæ ex

parte aliqua ab Anglis ad Suecos primum pervenerat, satis ostendit, quod magna fuit olim gentis utriusque coniunctio, imo linguæ anglicæ et suedicæ affinitas evidenti nobis argumento est commercia fuisse olim inter utramque gentem plurima. Nam ut Anglia merces habet non paucas, quæ magna cum utilitate in regno Sveciæ divendi ac distrahi possunt, ita vicissem mercibus abundat Svecia variis, quas in Angliam huc exportari atque in alias majore cum fructu commutari posse, non dubium est, quam quas orientales ad Balticum mare habitantes Anglis hactenus suppeditarunt. Est et trajectus ex Svecia in Finlandiam valde brevis ac inde ad interiora Muscoviæ non difficilis. Deinde habet etiam Sveciæ rex illustrissimus urbes et portus Muscoviæ conterminos, in quibus omnis generis merces, quæ apud Muscovitas venales habentur, facile reperiuntur. Huc accedit, quod quamdiu bello cum Muscovitis Livonienses impliciti sunt, nullum cum illis commercium habere possint, qui ad mare Balticum habitant, nisi serenissimi regis Sveciæ consensu interveniente. Postremo ex Svecia in Angliam tam brevis et compendiosa est navigatio, ut trium dierum spacio, ubi ventus spirat secundus, idque quocumque anni tempore absolvi queat eaque etiam ita libera, a nemine ut impediiri possit. Ac proinde et naves et militem instructum tanta copia florentissima duo hæc regna sibi mutuo suppeditare possunt, cum opus sit, suis inimicis et hostibus ut terrori maximo futuri sint.

Et quidem hæc omnia in rei veritate cum ita se habeant, viri prudentissimi, nec non causæ superius enumeratæ harmonia quædam dulcissima in sacrum connubiale hoc foedus consentiant, in spem venit illustrissimus princeps Finlandiæ dux sacratissimæ Sveciæ regiæ Majestatis ad hoc legatus supremus et principalis non mediocre futurum, ut vos, amplissimi viri, idem vobis negotium habeatis quam commendatissimum proque vestra prudentia et autoritate apud illustrissimam inclytæ mentionis reginæ majestatem efficiatis, quo responsum ejusmodi tandem accipiat, quale iustissimis de causis accepturum se iam pridem speravit. Quacumque in re vicissim promereri illud apud vos, viri amplissimi, celsitudo sua illustrissima poterit omnem se operam daturam adeoque certo et indubitato nomine tam suo quam sacratissimarum regiarum majestatum Sveciæ futurum promittit, nunquam ut vel illustrissimam principem dominam reginam vel vos, regni proceres prudentissimos, illosve alios florentissimi hujus regni incolas contracti foederis connubialis poeniteat. Dixi.

7) *Drottning Elisabets skrifvelse till Gustaf I; dat. Westminster den 10 april 1560.*¹⁾

Efter afskrift bland Engelska regenters bref till svenska konungahuset (Dipl. Angl. RA.).

Elizabetha, Dei gratia Angliæ, Franciæ et Hiberniæ regina, fidei defensor etc., serenissimo principi, D. Gustavo, eadem Dei gratia Suecorum, Gotthorum Vandalorumque regi etc., fratri et amico nostro charissimo, salutem et rerum prosperarum felicissimum incrementum. Quam rationem nos ducendam esse judicamus illius vestræ erga nos tam illustris amicitia, in qua nullum non veræ benevolentia officium sæpe nos et multis modis expertæ sumus, præsentī potius sermoni illustrissimi principis D. Johannis, Finlandiæ ducis, optatissimi Vestræ Serenitatis filij, quam literis nostris committendum esse statuimus. Quem ad Vestram Serenitatem jam revertentem, nec sine nostro dolore, nec sine illius merita commendatione a nobis digredi ullo modo pati potuimus. Cuius in omni muneris sui ratione obeunda tanta extitit cum veræ prudentiæ laus, tum summæ nobilitatis amplitudo, ut foelicior ne sit, vel quia natus est ex tam potenti principe, vel quia sic institutus est a tam prudenti patre, non possumus facile quidem statuere. Cuius rei laus vestra, fructus filij, congratulatio nostra, admiratio plurimorum apud nos hominum existit, quibus tanta eius virtus veraque regia dignitas cognita perspectaque est. Itaque non dubitamus, quin hæc illius in Anglia commoratio atque consuetudo effectura sit, ut omnia et inter nos grata officia et inter nostros oportuna commoda certatim deinceps intercedant. Propterea nos pro nostra parte laborabimus, ut nostra hæc alendæ inter nos amicitia voluntas non sermone solum atque literis significata, sed re etiam et officijs declarata videatur. Deus Vestram Serenitatem diutissime conservet. Ex regia nostra Westmonasterij X:o die mensis aprilis MDLX:o.

Vestræ Serenitatis soror et consanguinea

Elizabeth R.

R. Aschanius.

¹⁾ Rubrik: Copia literarum reginæ Angliæ, Franciæ & Hybernæ etc. ad Regiam Majestatem scriptarum cum inclito duce Finlandiæ.

c) till Danmark.

1) *Konung Fredrik II:s skrifvelse till Gustaf I angående Kristiern III:s död; dat. Koldinghus den 12 januari 1559.*

Riksregistr. 1559, fol. 20.

Vår venlig, kärlig helssenn medt hvesse mhere kärt och gott vij förmue altijt tilförrn. Stormechtigste furste, svåger, broder och nabo, vij kunne Edhers Kär:tt medt högigste bedröffvelse venligen icke förholde, ath efter thenn alsom mechtigste Gudz gudomlig vilge ähr stormechtigste högborne förste, her Christiann thenn tridie, Danmarks, Norgis, Vendis och Gottis konung, vor nådige kiereste herre fader här udi Koldingh nyårsdagh sijstt förledenn efter middagh, ther klockenn var emellenn fyre och fem, efter longvarendes svaghet medt eenn christelig bekiendelse udhi Gudh hennsoffvitt och aff thenne bedröffvede världenn ganggen, hvilckett oss, som Eders Kär:d kann besinne, icke lidett bedröffver. Dog mue vij lade Gudtz gode vilge, som tilbörigitt ähr, haffve sinn fremganh och tröste oss Hans Kiärlighetz christelige henferdh och thenn gledelig upstandelse, udhi hvilckenn vij Hans Kär:tt udi Gudtz udhvalde taell egienn före oss findendis vorder. Vij vedhe och, ath E. K. haffver hafftt udhi hoghmelte var naadige och kiereste herre fader eenn bestandig tro venn, svoger, broder och nabo, hvilckett E. K. udi lijke made, efter dhett venlige forbundt och uprätte fördragh, som emellom E. K. och vaar kiäre her fader giortt ähr, till oss skall haffve sigh ath foresee, och forlade vij oss udhi lijke maade dher till, ath E. K. svogerlig och broderligenn vill bevijse oss thett samme igenn. Hver vij kunde bevijse E. K. venlige tjäniste och gott naboeskaff, vele vij findis välvillig och ville här medt haffve E. K. till timeligh och evigh välferdt Gudh alzmechtigeste udi sinn besköthningh och beskärmselse evindeligin befalett. Datum Kollinghus torsdagen näst efter helige tre konge dag.

2) *Gerdt Ulfstands skrifvelse till konung Gustaf I angående Flaterids gård och hans hustrus öfriga gods i Sverige; dat. Asserbo den 6 mars 1559.*

Enligt original i Skrifvelser till kon. Gustaf I (RA.).

Högbaarne herre, stormectige försthee, alder naadiigste koningh, mijnn ydmygge thieniste mett aldt velvilliighet Eddhers Ko. Maicstätt

nu och altiiddt usparligen redbonn. Aldernaadigste koning och herre, verdis Edhers Kongelig Maiestatt att ville vide, atth mijne thienere, zom jeg haffde skickitt thiill Edhers Kongelig Maiestatt att forfare Eders Naads vilge om dee hverff och ærinde, Eders Kongelig Maiestatt mig thiilschriffvitt haffver, er nu thiill meg komen mett Eders Naads schriffvilsse, udij hvilckenn jeg haffver forfaritt Edhers Kongelige Maiestatz vilge och meneng udi sligge maade, att Eders Naads stormectighet er begierendes mijnn hustruis godz Flatteryddt for denn thieniste, zom schulde haaldes aff mijnn hustruis godz och ejendom udi Eders Naades rigge Sverige. Alder naadigste koning oc herre, saa haffver jeg och mijnn hustru efftherfuldtt Eders Naades vilge och skicker Eders Naade breff och forvaring der paa, effther zom den kopie lydder, der Eders Naads stormectighet meg skickett haffver. Alder naadigstee koning och herre, saa er mijnn och mijnn hustruis ydmyge bön och begieringh tijll Eders Kongelig Maiestatt, att Edhers Naade vilde gunstligen unde mig och mijn hustru att behaalde samme frihet her effther hendes liiff thiiddt, ligge zom vij dett her thiill hafftt haffver och jeg der paa maatthe undttfange Eders Naads breff och forvaringh mett denne mijnn thienere, Edhers Kongelig Maiestatt ydmygelige ombedendis att vilde verdes thiill att undfange denne mijn schriffvilsse i denn beste mening. Her mett vill jegh nu och altiiddt haffve Eders Kongelig Majestett med siell, liiff, langvariigh och löcksallig regemente Gudt dee hellige trefoldighet evindelige befaliddt. Datum Attzterboo denn 6 martij aar etc. 1559.

Edthers Kongelige Maiestattis

ydmuge thienere

Gertth Ulfstandth.

Utanskrift: Högbaarne herre oc stormectige förste, her Gustaff, mett Gudz naadhe Sverigis, Gottis och Vendis etc. koningh, gandsche ydmygelig thiilschriffvitt.

(Spår af sigill.)

3) *Konung Fredrik II:s skrifvelse till Gustaf I angående de politiska förhållandena i Europa; dat. Aarhus den 10 april 1559.*

Riksregistr. 1559, fol. 54 v.

Vor venligh kiärlig hellsenn mett hves mier kiertt och gott vij fermuge Eders Kärlighed altijt tilfornn etc. Stormechtige förste, käre broder, svoger och naboe, vij giffve Etthers K:hed kärligenn ath vide, hvorledes att oss ähr visse tidende och kundschaft tillkomenn, att någre etthers och vore och begges vore rigers uvenner driffve stuor prachtiker emod Etthers K:d och oss, som vij haffve befallitt oss elskelig Jörgenn Rantzow, vor mand och tiänere, ydermere att giffve Etthers Ker:hed tilkende. Och epter som Etthers K:d väll haffver hörtt, att thett staar i handell emellom konnungen aff Franckrijke och konningen aff Hispanien, saa att thett ähr formuendes, att thett vill mett thett forste löbe till fred emellom bade potentater, och ner sligt skier, thaa er thett ett stuortt taall krigzfolck lätteligen att bekomme for enn ringe ting. Vij vijde och, att begges vore uvenner förtröste thenom att bekomme aff same krigzfolck så monnge the behoff haffve, nar begge for:ne potentater ehre fordragne. Vij haffve och tengktt ther till udi forradh, um nogett hasstigt paakome, saa att same krigzfolck icke schulle aldsamen kome udi våre fiende hender, och ther (som Gudh forbiude) slig vore fienders onde villije schulle haffve fremgang emott oss och vore riger, thaa försee vij oss till Etthers Ker:hed, som till vor svoger, broder, venn och naboe, att E. Ker:d komer oss och vore rijger tilhiälp effter thenn venlig forbund, som ähr uprättett emellen Etthers Ker:d och vor käre herre fader, hoglofflig udi hukomelsse, och begges vore rijger. Ther som (Gudh förbiude) atth nagett foretagis emott E. K:hedz lande och rijge, ville vij udi lijge maade kome Etthers Kerlighett till hiälp effter för:ne venlig förbundet, lige som vij ville haffve aff Etthers K:hed, om oss nagett opaa-kome, hvilkett E. Ker:hed schall aldelis ingen tviffvell paa haffve. Och begere vij vennligen, att E. K:hed ville lade oss vede, um E. K:hed och någett vitterligitt er om sadane practiker, ty vij tvile inthett, att E. K:hed jo haffver sijne visse kundschaft udi Tydslandt och andensteds om sligh leglighed adh ladhe forfare. Hves vij ydermere kunne ladhe förfare E. K:hed och vore rijger anrörendes, schall bliffve E. K:hed uforholdedt. Och hvar vij kunne bevijse E. K:hed godh villije, venskaff och naboscaff, schall E. K:hed altijt finne oss villigh, och ville vij her medt haffve E. K:hed Gudh alzmechtigeste befalett. Dateret Arhuss 10 aprilis anno etc. 59.

4) *Konung Fredrik II:s bref till Gustaf I angående hans kröning;
dat. Köpenhamn den 30 juni 1559.*

Riksregistr. 1559, fol. 109 v.

Vor venlig kärlig helsen, mett hves mhere kiert och gott vij förmue, altijdt tilforrn. Stormechtige furste, käre sväger, broder och nabo, giffve vij E. K:t kärligen tilkende, ath vij udi the helige trefoldighetz naffnn achte och holle vår kong:e kroning här udi vår köpstad Kopenhaffn thend söndagh näst effter S. Laurentij dagh förstkommandes, och haffve vij hijtt till oss förschrieffvitt nogre vore venner och forvante, ty bidie vij E. K:t kärligen och gärne, ath E. K:t ville oss till ähre besöke samme vor kroning och sich theruthinnen icke besväre. Hvar vij igen kunne bevijse E. K:t villije och venschaff, ville vij oss altijdt välvilligen befinne lathe och vele E. K:t här medt Gudh alzmechtigh haffve befalett. Aff Köpenhaffn 30 junij.

5) *Konung Fredrik II:s skrifvelse till Gustaf I angående ett möte till afhjälpande af de klagomål, som försports Sverige och Danmark emellan; dat. Vordingborg den 14 september 1559.*

Riksregistr. 1559, fol. 151.

Vor vennlig kärlig helsen medt alt hves mere kiert och gott vij formue altid tillforrn etc. Stormechtige förste, käre svoger, broder och naboe, E. K:t drages uthan tvill väll till minde, ath E. K:t for nogen tijdt seden forleden screff oss till och gaff tilkende om någon naborlige bröster och uenighet, som sich emellen these rijger begiffver, och therefore saae for gott ahnn, ath ther motte berames ett venligitt mode, ath begges vore råd h och gode män kunde forsamles same tvister och irringer ath forhöre och thenom sedenn affschaffe och henlegge, som same E. K:t:z schriffvelse vjrdere formelder, och vij tha E. K:t ther opa igen tilscreff, ath vij vare thess väll tilfredtz, saae thett och gierne, ath hvis naborlige brester, som findis emellen rijgerne, motte bliffve forhardt och till ende forhandlet och therefore vare begerendes, ath E. K:t ville ladhe udi schriff forfatte, hvadt for naborlige uenighet och manggell sigh emellen rijgerne begiffver och thett oss tilschicke, att vij ther aff kunde forfare, hvadt vij vare raadt och gode mennd, som bliffver tilskicket same vennlige mode ath besöke, schulle befale ther ath uträtte, paa hvilckenn var schriffvelse E. K:t oss ähnnu ingenn svar eller be-

skedt giffvit haffver. Ty bede vij E. K:t vennligen, att E. K:t medt thette vartt budh oss ville tilschriffve hvad bröster och besveringer, som ähre emellenn thesse rijger och till for:ne mode och venlige tilsamenkompst forhandles schall, att vij oss ther effter kunde vede att rätte. Vij ville udi lijge maade lathe upteckne hvis brist och besväringer, som vore rijger, lannd och undersater äre ahnnrörendes, ty att vij see inthet heller end att hves tvist, irring och uenighet, som findis emellen thesse löfflige rijger motte venligen forhandles, henlegges och affskaffes, och att vilge, venskap och gott naboeskaff i alle motte hollet bliffve motte. Thet vij E. K:t venligen och i then beste mening icke viste ath forholle. E. K:t her medt Gudh alzmechtigh befalett. Datum Vordingeborg 14 septembris.

6) *Skrifvelse af anonym hand till [kurfursten?] af Brandenburg angående blond annat [hertig Johans af Finland] skadegörelse på ett danskt fartyg; dat. den 21 december 1559.*

Efter originalet i Geh.-statsarkivet i Berlin.

Durchleuchtiger hochgeborner fürst, gnediger herr, euern fürstlichen gnaden sind bevern meine gantz unnterthenige unnd villige dinst. Gnediger fürst unnd herr, vonn zeitung ist hieher geschrieben worden, wie das in Schweden aus Denmarckh etliche schiff ankhomenn, welche der könig aus Schwedenn besichtigenn lassenn, unnd do er gesehenn, das an solchen schiffenn das schwedisch wappenn gestanden, hat er die wappenn von den schiffenn abhauen lassen unnd den schiffleutten anzaigen lassen, sie sollenn irem herrn dem könig aus Denmarckh vermelden, er solle nit eher das schwedisch wappenn gebrauchenn, er habe dann das konigreich zuvorn eingenomen, darauff der konig aus Denmarckh ein legation zu ime abgefertiget unnd durch di:selbenn begeren lassenn ine wissenn zulassenn, wie er sollichs verstehen solle. Was aber die dennischen gesandten widerumb zur antwort bracht, ist unwissendt, aber gleichwol ist der könig aus Denmarckh in grossem gewerwe, desgleichen solle hertzog Augustus seine rietmaister auch beschrieben habenn, unnd wird dafür gehalten, Denmarckh werde sich mit hilf hertzog Augustus unnd anderer auff den früelung umb Schweden annehmen.

So sollen auch unnser herr der kaiser sambt den bischoven heimlichen in grossen gewerben sein, unnd ist die sage unnser herr der keyser meyne mit solchen gewerben auch das königreich Schweden, vielleicht seiner Mat sone dem Ferdinando [*sic*] zum besten, etliche aber

vermeinen er were den ungehorsam etlicher fürsten an die hanndt nemen unnd denselben die ursach sein lassen, aber damit die religion mainen. So ist auch sonsten an anderen vil mehr orten vil gewerbs, darumb E. F. G. unnd andern ehur- unnd fürsten des reichs, sunderlichen so der sachen gesessen unnd mit dem ungeziffer oder unkraut der pffaffen unnd munchen umbzueckhet sindt, ein gut unnd fleissigs aufsehens hoch von nötten, dann der hailligen schrieft nach wird das ungeziffer oder unkraut bleiben bis an den jüngsten tag. Derweegen so wirdt es noch vil unglücks stiften. Darumb mag ein jetzlicher zu seinem ackher dest vleissiger sehen, damit es nit zu hoch uber sich wachsse unnd den waittzen verdrücke, sonder las dasselbig ein wenig abkoppen, unnd were ime, das dasselbig nit geyl werde, dan den bischoven unnd pffaffen sihet man jetzt an irem gang an, das sie oben hinaus wollen, darumb hütmanshaus stehet lang. Solches hab ich E. F. G. in unnterthenigkait nit wissen zuverhaltten unnd thu mich hiemit E. F. G. als meinem gnedigen herrn in aller unnterthenigkeit bevelhen. Datum den xxj decembris anno etc. Lix:ten.

E. F. G. unndertheniger¹⁾

Zedula:

Es soll aber Schweden mit teutschen reuttern und auch knechten dermassen staffirt sein, das er sich vor einem zornigen herrn nit vast will forchten.

d) till Tyskland.

Simon Wolders skrifvelse till konung Gustaf I angående de politiska förhållandena i allmänhet och om inledda underhandlingar om giftermålsförbindelser för den svenska konungafamiliens räkning; dat. Frankfurt am Mayn den 24 mars 1559.

Enligt afskrift i RA. (Skrifvelser till kon. Gustaf I).

Durchlauchtigster, grossmechtiger konigk, gnedigster her, nach erbietung meiner jederzeit gehorsam unnd willig dinsten gieb E. Ko:e Ma:tt gantz underthenigste zu wissen, das ich inn diesem wijnter, wie es umb alle sachen gelegenn, E. Majj. zugeschrieben, aber fur wenig

¹⁾ Namnet öfverstruket och oläsligt. Af den likaså utstrukna adressen kunna följande ord skönjas: an mein gnedigen her zu Brandenburg.

tagen erst erfahren, wie der bote im landt zu Hessen ertruncken und etlich wochen hernach auf dem landt ahm uber, do das wasser kleiner geworden, gefunden, die briffe verlarten, auch nicht kontlich, allein bey dem wapffen, so vann zin [*sic*] gewesen, von wannen der pott heim wahr, erkant worden, und ist noch an deme, das ich so hertzlich gerne, als ich lebe und selig zu werden begere, die bewuste sachen ins werck gestelt mitt denen, van welchen ich hiernachmals geschriben, habe aber irer keynen mit mir hienein zu reissen bewegen noch aufreden können. Ob es gleichwoll etzliche mall auf guten wegen gestanden und gueter will da gewest, derhalb hab ich lezlich auf die wege gehandelt, jemandes mit mir henein zu schickenn, welches allerley boses geschreies halben auch verplieben, und mehr gefergligkeit eingebildett, als wen mahn nach Jerusalem uber mehr fabren solte, und sonderlich izundt, dieweill das vermuetent, ein kriegk wider die reiche Dennomargk und Schweden solte furgenommen werden, das der almechtige gnediglich verhueten wolle, halt jederman ahn sich, das sie inn diessen leufften nichts furnehmen wollen, bis sie sehen, wo es henaus wolle.

Wehre derhalben mein underthenigst wolmeinung, wen der [graf] von Oestfrieslant sein gemall heimfueret, das mahn frewichen Cecilia mitt ir hette heraus bey ir schwester zu pleiben verordenet hette, so kondt ich sovil besser die leudt dohin bewegen als inn Schweden zu reissen. Was die heirats beredung belangte, kondte nichts desto minder bey E. Ko:e May:ten in Schweden vorricht werdenn, stehet zu E. Ko:e May:ten gnedigsten gefall und bedencken.

Gnedigster konigk, E. Ko:e May:t werden aus ingelegter schrift sehen, was fur zeitungen verhanden, die warlich nit zuverachten sein. So hat mir ein vertraueter freundt fur wenig tagen vertraulicher weis angezeigt, dieweill ime bewust, das ich gutt schwedisch, ehr auch viel guets von mir von derselben herschaft vernohmen, also das er den reichen, irer herschafft, auch mir guetes gonte, kondt ehr denselben zu gueter warnung mir nit verhalten, das practicken wieder die reiche Dennemarck und Schweden nicht alleine verhanden, sondern auch schon beschlossen und im wergk werenn mitt erstem, das mahn schiffen und zu feldt liegenn kondte, die gemelten reiche uberfallen wurde zu wasser und lande. Ehr besorgte auch, das die sehe stedte vieleucht wurden mit im spil sein, welchs ich hortt erschrocken, und domit ich davon ethwas mehr glaubwirdigs erfahren mochte, sej ich zue stundt ghen Franckfurt geritten und mehr dan vonn eijnem solchs auch wahr zu sein vernohmen, habe zur stundt etzliche hauptleute angesprochenn von Embden aus inn Schweden sich zu begeben, aber nichts schaffen können, dan sie mit den grossenn besoldungen und vielen kronen der massen verwehne-

ten, das sie nhu mehr niemandts umb rechtschaffen besoldung guet thuen wolten.

So ist auch zu besorgen, das solch geschrej den graffen vann Ostfrieslandt vieleucht heim behalten, und die heirate bis zu besserer luft und gelegenheit verziehen muchten, doran doch mitt hulf des almechtigen nichts verlohren sein, und wirt der liebe Gott E. Ko:e May:ten gnedigen beistandt leistenn und bewahren fur allen bosen anschlegen.

Domitt aber E. Ko:e Maij:ten nicht verkurzet und umb alles wissen muge, habe ich mein eignen vertraueten diener von hie mitt diesen briffen und schriften abgefertigt, das ehr kein gelt, arbeit noch fleis nicht soll sparen, das er zu wasser und lande, wie ehr zum besten kahn, darnach er die lauff und zeitungen underwegen auch sehestedten vormerken wijl, darnach soll er seine reis richten, das er mit erstem zu E. Ko:e Matt:en khomen muge, sej der hofnung ehr im getreulich wirt nachkhommen, mitt vertroistung bey E. Ko:e May:ten seines fleisses genissen wirt. Hoffe auch zu Got, das Denmarck so lieb im sein wolphart ist, werde treulich mit E. Ko:e May:t zu sammen setzen und alle inwendige zwist und zanck hinlegen, die heuser wol besetzen, sie haben noch viel boses weges dahin, sollen die kopf doran zu stossen, koch, keller, muntz und pfennigmeister sol sie wol zu ruck treiben.

Muchte ich auch E. Ko:e May:ten gnedigsten willenn wissen, was ich thuen oder lassen solte, so solte ahnn mejnem fleis nichts erwinden, welchs E. Ko:e May:ten mir bey diesem meynem diener, wes ich mich verhalten solle, gnedigst wollen wissen lassen.

Kauffleuten oder anderen poten hab ich umb allerley gefahr auch verzugs willen die briffe nicht vertrauen darffen, auch so klein darumb zu sammen gelegt, das desto besser verwart und minder aufsehens hat, will mitt erstem auch ghen Augspurgk auf den reichstgk allerley zum fleisigsten nachfragen.

Herzok Wolfgangk van Zwejbrucken hat selbst zu mir gesagt, wen sein sohn erwext, der itzt zwolf jar alt ist, das ehr nicht ungeneigt mit den jungen frewlein einen freundschaft zu machen, so ferne sie eijnander die zeit gefallen werden, im gefallen sie sehr woll, zeigte mir auch ahn, wen E. Ko:e May:ten ime drej oder 4 thausent daler jarlich dinstgelt geben, wolte ehr sich E. Maij. zu dienen verpflichten, weis aber nit wes gemutts er itzundt sein wirt, dieweil das furstenthumb Newburgk izunt ahn ime auch verfallen ist.

Wen der almechtige sein gnade gibt, das ditz bose wetter und geschrej vorbej ist, so wehre guet, das hertzog Erich und hertzog Johan mit erstem sich inn ehestandt begeben, darmit sie freundschaft mit andern machten, das keme denn jungen frewlein, auch ganzem reich zum

bestenn, und wollen E. Ko:e May:ten dis mein schreiben in gnaden vor-
mercken, die ich dem almechtigen sampt derselben lieben gemalh und
jungen herschafft, landt und leuten zu gluckseliger gesunder regierung
himit ganz underthenigst thue bephelen. Datum Franckfurt ahm Maijn
den 24 martij anno etc. 59.

Ewer Ko:e May:ten

underthenigster gehorsam diener

Sijmon Wolder.

[Bilaga:]

Es lauffen allerley zeitungen fur alhir inn itziger Franckfurter fa-
stenmes inn diesem 59 jare.

Den 19 martij ist einer van Andtorff hie spet mit briffen ankho-
men, anzeigentt, das zwischen Franckreich und kunigk aus Hispania ein
bestendig friede gemacht mitt ezlicher condition.

Erstlich das ein dem andern sol widerumb gebenn alles was in
acht jaren erobert und eingenohmen.

Cales soll Franckreich acht jar pleiben, nach ausgang acht jarn wi-
derumb Engelandt zustellen, soll funf mall hundert tausent crohnen mit
kaufleuten verburgen, so ehr das nicht halten wurde, und wen Cales
nach acht jaren Engelandt wider zugestalt, als dan soll Engelandt funf-
mal hundert tausent crohnen Franckreich geben.

Des konigs von Hispanien sohn sol des konigs von Franckreich tocht-
ter haben, der van Lotringen hat die andere tochter acht tage vor fass-
nacht genohmen, des soll Franckreich aller zusprache Meilant, Neapolis
etc. belangent sich verziehen.

Der printz von Piemunt sol des konigs von Franckreich schwester
haben, gibt im sein landt wider, ausserhalb drej festen behelt Franck-
reich bis sie erben uberkhomen, bekhomen sie kein erben, so sol das
landt des konigs schwester und iren erben pleiben.

Hertzogk Hans Wilhelm von Saxen sol des hertzogenn von Niuers
munsur Vendoms(!) thochter haben sambt zwej mall hundert tausentt chro-
nen, darzu gibt ime der konigk von Franckreich ein stadt und festhaus
inn Schampainen, Shattilion genandt.

Von Jenua schreibt mahn, das von Constantinopell warhaftige zeit-
ung, das der turgk hundert und funfzig galern zuruset, besorgen sich
in Italia eines uberfals vom turcken zu wasser.

Vo[n] Venedig schreibt mahn, das die Key. May:ten mitt dem
turgken 3 jahr langk fried gemacht und gebe dem turcken 30 tausent

ungerischen ducaten jarlich tribut; ist es anders wahr, so wehre es pillich zu beclagen und zu erbarmen.

Hie sagt mahn auch, das der muschkowiter gantz Liefflandt inne habe, liege fur Riga, und sein die lieffender von allen menschen verlassen.

Der pfalzgraff Ott Heinrich churfurst etc. ist den sonntagk invocationis christlich von dieser welt abgescheidenn, der alte graff Willem vonn Hennebergk im januario.

Pfalzgraff Friderich von Simmern succedirt und nimpt vermoge der pfalzvortrege die chur in, pfalzgraff Wulfgangk von Zwejbruck nimbt das furstenthumb Neuburgk ein.

Unnd wiewoll mahn von bestendigen friedt sagt, so seindt gleichwol Franckreich und kunig vonn Hispanien inn grosser rustungh und bewerbung, doraus allerley vermuet und nachgedacht wirt, das mahn vleucht ein kriegk in Teutzschlandt oder Dennemarck und Schweden fuehren wirt, welchem irer viel zu geben und fest dafur halten, dieweil die obgemelte potentaten solche freundschaft mitt iren kijndern gemacht, auch eigner person an der frontir sampt dem jungen hertzogk von Lotringen, den sie zum königk inn gemelten reichen zu machen furhabens sein sollen, bej einander gewest und allerley berathschlagt und vorglichen haben.

Man hatt auch starcke vermuetungen, das sie die jungen hern von Saxen und hertzog Augustus ahn eijnander hetzen, und mehr dan ein feuer brennent machen werden, domit sie ir furnehmen desto besser fort stellen muegen, wen sich hertzog Augustus umb Dennemarck ahnnehmen wurde.

So wirt auch vermuet, das die vormeinten geistliche und ir anhangk mit im spil sein und unser heilig und warhaft religion zum heftigsten verfolgen, und darzu unser eignen leudte und freundt, doch undter falschem schrej gebraucht werden.

Vonn den sehestedten wirt verhoft, sie witzigk genugk, auch unser religion dermassen verwannt, das sie solchen practicken nicht zu fallen, sondern widerstehen werden, lassen sie sich dan eines andern bereden, so werden sie betrogen und komen inn leidt und rewen.

Der almechtige gutige vater vorleihe sein gnadt zu besserung unsers lebens und zerstore alle bose ahnshlege, die wider sein wort und gemeijnen friede sein, wie ehr wol khann und oft geschehen ist. Amen, amen, amen.

e) till Östersjöprovinserna.

1) Tomas Hinderssons m. fl. hos Kungl. Maj:t framställda klagomål
öfver de revelske fribytarnes uppbringningar; odat.

Enligt original i RA. (Skrifvelser till kon. Gustaf I.)

Stormectigeste högborne förste, aller nådigeste konnungh och herre, vår underdånigeste tilplictige och hulde thråo tieneste scall varre E. Kong:e M:t medtt all flitht troligenn bevisendes, så länngē vij leffve. Allernådigeste konnungh och herre, foge vij E. K. M. på thet underdonigeste till att förnimme, atth anno etc. 1559, thå vij droge ifrå Viborgh och till Räfte medh våre schutter, ladde medtt allehånde godz utthi, ther vij fattige menn komme i hampnn, kom etth starkt vädher, som reff all seglenn löse aff råånn och dreff oss i hampnn upå etth grundh, och strax vij vårre ther upå komne, toge the revelske fribytarre oss vårtth godz ifrå och förde thet upå Räfte slåtth, som är försth aff migh Marcus Personn allehånde gådz för 331 march ortoger, thesliges aff migh Thomasz Hendersonn kalffskinn 1030 styckenn för 200 marker ortiger, samaledes misthe jagh all skipztillbörningen i tackell, segell, anckar och togh för 200 mark ortiger, hvilke partzeler the revelske och borttho haffve nogh aff migh Hansz Viborgh för 87 mark ortiger, undagandes minn tenn kannor och nogre gångekläder. Dherförre haffve vij enn underdånige och ödmiucke bönn och begärenn till E. K. M:t, atth E. K. M. värdiges för Gudz skuldt hielpe osz fatige menn tijll vårtth bårtagnne godz nådeligenn igenn. Ytermerre och betacke vij ödmiuckeligh E. K. M. för all gunsth och nådher, besynnerligh för the 200 mark ortiger vij aff E. Kong:e M. bekomitth haffve i fiordh på samme godzeth, hvilke för:ne penningar Jacop Hendersonn haffver ifrånn osz thagetth i Viborgh, thet vij aff Iders K. M:t gunsth och nodhe motthe them inthett niuthe, thet Gudh kenne. Vidare och ønske vij E. K. M. lycke och seger öfver alle E. K. M. och Sveriges rikes fiender, velle och med E. K. M. upsättie lifff och godz och altth thet vij äge, så sanntth osz Gudh hielpe, thenn vij E. K. M. med all konnungzligh höghloffligh vårdenatt till etth lyckesampth långvarichtt regementte udij underdånighet och ödmiuckt velle befallett haffve evinnerligenn etc.

Edher Konunglige M:tzt underdånigh ödmiucke undersåter
och bårgerē i Viborgh

Thomasz Hendersonn

Marcus Personn

Hansz Vijborgh

E. K. M. underdonigh styrman i Östersiönn.

2) *Tomas Vegesacks m. fl. revalske skeppsredares skrifvelse till konung Gustaf I angående kaperierna i de svenska furvattnen; dat. Reval den 22 augusti 1559.*

Enligt original i RA. (Skrifvelser till kon. Gustaf I.)

Dorchluchtigeste grothmechtigeste furste, genedigester her unnd koningk, unsere boreith willige denste sijn Iwer Ko:n M:t ungespartes vlites tho ider tidt voran boreit. Genedigester koningk und here, dat idt Iwer Ko:n M:t dersulvigen geleveden ehegemale und jungen herschafften an lieves gesuntheit, glucksaligem regimente und sunst allenthalven nha willen wol erginge, weren wij tho ider tidt tho vornemende h chlick erfrewet. Und wowol wij weten, dat Iwe Ko:e M:t mith hogen rikes handeligen und geschefften beladen, erfordert dennoch de hohe nott Iwe Ko:e M:t in unserem anliggen tho besoken, welckes wij upt aller underdenigeste und denstlikeste bidden I. Ko. M:t in genaden annemen und boherttigen wolle, wo dat wij up des hochwerdigen grothmechtigen fursten und heren hern Wilhelm Furstenberch, meistern tho Liflandt, unsers genedigesten heren bostellinge kegen und wedder den russen, unsern und der gantzenn christenheit erbfiendt, densulvigen mith ernste anthogripen und so vele mogelick tho beschedigenn twe schepe uthgemaket und affgeferdiget, jodoch bij dem boscheide, dat se Iwer Ko:e M:t ströme verschonen und daruppe nemande boschedigen soldenn, wo danne ock also gescheen und sick unsere uthliggerere dornha gerichtet und Iwer Ko. M:t ströme verschonet, wo dat gade und idermenichliken bewust. Idt is overst ock dosulvest eyner mith namen Barttel Busman mith unseres genedigen heren bostellinge in der see gewesenn sick mher unpillick also rechtmetch geholdenn, mudtwillen up gemelten stromen geovet, welckes den unsen, also den beiden, so wij uthgemaket, von hertten leith gewesenn, woll overst des upgemelten Busmans redere. Wor und bij weme he ock de genamenen guder, so he den russenn genhommen, gelatenn, weeth he am bestenn, werdt und mach dar ock boscheit van don wo billick, insunderheit dewile he doch dar in I. Ko. M:t rike gefenglick ock entholden is. Wij werden overst geloffwerdigen borichtet, wo Barttel Busman Iwer Ko. M:t und sunst menniglich sol vorgeven, dat Dirick Rovenkamp mith ohme in der geselschop gewesenn sijn solde, do he de russen genhommen und wes des mher, dar he deme redeliken gesellenn mith unwarheit tho nha an redet, och Iwe Ko:e M:t tho milde berichtet, dan idt vor Godt dem almechtigen und aller welt whar, dat bemelte Rovenkamp domals up dem schepe effte bij Bus-

manne in der see nicht gewesen. Bidden der wegen underdenichliken I. Ko. M:t wolle in dessem dem Busmanne keinen geloven thostellenn, jodoch sijn wij in keinen affreden, dat wij volgendes inholdes und vermoge unserer bostellinge ohne den Rovenkamp affgeferdiget weten, ock dat he sick der bostellinge nha unstrefflick geholdenn, do he overst in de openbare see under Ruslandt gekommen, sindt ohme twe schwedische schuten mith russenn unnd russischen guderen bojegenet. Desulvigen, dewile dat seerecht vermach, dat viende guder viende boddeme maken, an uns thobringende bedacht, doch dat nicht angesehen, dat wo oft woll viende viende boddeme maken, hebben se doch Iwer Ko. M:t undersaten de schuten frih und los neffent twefoldiger fracht, so ohnen van unseren vienden gelauet, thogevende thogesecht, darmith se woll thofreden und hirher tholopende gantz woll geneget. In deme sindt se dorch gades wedder vorsettet, und also up I. Ko. M:t strome als in de scheeren gekamen, darsulvest se van I. Ko. M:t lueden gefenglick genhommen, nha Wiborch gefhoret und gefenglick ingetogen, den rusen overst und alle ohre guder wedder gegeben worden und unse Rovenkamp obgemelt nhamals nha dem holme sampt syner geselschap gefhoret.

Ferner durchluchtigester gnedigeste koningk und here, hefft idt sick dith 59 jar umme pingesten thogedragenn, dat wij overmals eynen mith namen Melchior van Berge mith unseres genedigen landesfursten und heren bestellinge uthgemaket kegen unseren ertz und erbfiendt den russenn affgeferdiget und thor seewert lopenn latenn. Do he overst in de see gekommen und Iwer Ko. M:t uthliggere vernhommen, hebben se mith vorsate frihes willens an se gelopen also mith ohnen also frunden underredinge tho hebbenn. Als he nhu in solcker thoversicht an se gelanget, hebbenn se upgemelten Melchior sampt sijnen verwanten ock schip und guder, so se bij sick gehatt, genhommen und nha Wiborch gefenglick gefhoret. Und dewile Melcher in sodanen thoversicht tho ohnen gekommen ock nicht eijnen schöte geschotenn, wo woll he geschuttes genuch hadde, ock sick in dem nemende nichtes geweiert effte gewheret, dan idt ohme verboden wass kegen Iwer Ko. M:t schepe se weren klein effte groth nicht stellenn solde, sundern vele mher so vele mogelick alle gunst ertogenn, wo wij dan ock vorstendiget he deme nhagekommen, also dat wij uns nicht vorsehen willen noch weten, wath orsake he sampt sijnen verwanten so fenglick genhommen, erachten ock; dat solckes uth Iwer Ko. M:t bovele nicht gescheenn, und dewile dan de tidt vast verloopt de vorgedachten so wol ock desse arme gefangene in grottem bedrucke und kummer sittenn, hebben wij dessenn gegenwardigen Henningk Smandtfisch mith unser leven overicheit eijnes

ersamen rades der stadt Revell gunstiger vorschrifft ock desser unser supplication schrifft ock sunst mundtliken werven in desser saken an I. Ko. M:t allen fernerer boricht thodonde underdenichlick und denstlick affgeferdiget, gantz underdenichlick biddende I. Ko. M:t wolde dessen werven, so woll ock dessem unserem berichte in gnaden geloven stellen und dith unsere uth nott suppliceren nicht anderst dan in allen genaden bij meten und in genaden tho gude holdenn und de unschult Dirick Rovenkamps ock Melchior van dem Berge sampt ohren mithgefangenen uth konichliker gnedicheit, gade und alle den sijnen thon ehren genedichlick boherttigenn und se uth genaden sampt ohren schepen und geschutte los geven. Sodanes umme I. Ko. M:t mith ewiger danckbarcheit und sunst unseres utersten vermogens thovordenen sijn vij nicht weniger geneget und boreit, willich dan ock schuldich. Geschreven in Revel den xxij augusti a:o 59.

I. Ko. M:t

ider tidt denstwillige

Tomas Vegesack	Johan Smedeman
Hinrick Mertens	Hinrick Hothfilter
Jacob Eggebrecht	Blasius Hogréve
Arndt Reier	Jacob Eggebrecht
Reidere des scheerbots.	Arndt Reier und Hinrick Mertens
	Reidere des fingerbotss.

Utanskriфт: Dem durchluchtigestenn, grothmechtigestenn furstenn unnd heren, herrn Gustaff, tho Swedenn, der Gottenn und Wenden koningk, unserem genedigesten heren.

(Två sigill.)

II. Rättshandiingar.

- 1) *Dom öfver Joakim Fleming, som anklagats för stöld; afsagd Åbo slott den 4 januari 1558.*

Enligt en skadad afskrift i RA. (Dombref m. m. från åtsk. specialrätter.)

Effther vij efftherskrieffne Jöns Knutzson, Jöns . . . , Henrich Claesson, Jören Finke, Jochim Bulgrin, S[imon To]messon, Niels Boye, Herman Flemmingh, Jacob Hind[er]sson, Niils Ingesson, Haken Andersson, Hans Thomess[on], Niils Bijrgesson, Frantz Larsson, Oloff Brun, Peder Olenning, Knutt Skredare, Sijman Borgmestare, Henrick Hercke, Joen Skrieffvere, Niels Mongsson, Hinrich Möller, Innemo Henrich, Michill Rosnere, Clemett Bryggere, Lasse Andersson, Biörnn Andersson, Knutt Schreddare, Peder Flemmingh, Niels Schepare etc. aff Jacobs v. der Lippens klaghan förstatt haffva, ath han anclagade för oss i rätte Jochim Flemmingh och hans tienare Herman van Wolmerstäd för the 1100 mark ortiger han i Pytthes lenszmansgårdh miste, och ther um ransakade och funno i saningh (effther som acterne formelle), atth Jochim Flemmingz tienare Herman van Wolmerstade, ladhe Jochim Flämningh fullt och fast till samma tijuffveri, ath han samma schippers peninghar stulit hadhe, och Jochim icke samma tijuffverij mhed nogoth bevisz ifrå sig leggja kunne, och tvetaall aff for:ne Jochim formercktt bleff, så ath hann icke mhed nogott vist kunne forsvara sigh, synnerliga effther Herman beviste, ath Jochim hade icke mere peninger en ehn dalar mhed sigh ifrå Vijborgh, och for:ne Jochim gerne flere bevisse ville, och Jochim, stragx schippers peninger borto voro, begynte flux dele och skjiffte uth peninger, som acterne ther i lengden formelle, therfore haffve vij alle endrecteliga affsagtt, ath vij honom ej for samma tillagda tiuffverij verije kunne, effther som i 7:de cap. udi tiuffvebalker formellis, hvilkit skedde på Åbo slott anno etc. 1558 den 4 januarij.

- 2) *Vittnesskrift rörande Joakim Flemings oskuld till det brott, för hvilket han blifvit misstänkt; dat. Norrby den 9 april 1559.*

Enligt original i RA. (Dombref m. m. från åtsk. specialrätter.)

Jagh Ivar Larsson till . . .¹⁾ bekennes medh thetta mitth öpne breff, att after thet stormectugeste furste och herre her Gustaff, Svergis,

¹⁾ Lakun.

Gottis och Vendis konungh, min aller nodighe herre, hade befalet högborne förste och herre, sin käre her son, her Eric, Svergis utvaldh konungh, ransake och overveghe lathe then handel, som erligh och velbördigh Jächim Flemmingh till Qvidie var komen i roop och rycthe före, nempligh så atth hann skulle haffve affhent en skepar vidh namn Jacop van der Lippe 11 hundredet mark, och förmelthe min nodighe herre hertigh Erich sampth medh the ädle herrer aff ricsens raadh och andre, som på then tijdh vore i Stocholm forsambledhe, icke annet konne befinne, utan atth erligh och velbördigh Jachim Flemingh skulle alldelis kome tillaagh, efter på honom vaar inghen viss eller san kunskap, så ath han skulle vare brutzlighen, therföre vill jag Ivar Larsson till . . . samt andre erlighe aff adlen vare en, som vill gå lagh och eedh medh Jochim Flemingh, änär ther på fordres, och bede migh så Gudh till hielpe och hans helge ordh, efter som lag tilseger, så atth han aldrigh then laast haffver bedriffvith, som han udi förbemelthe motte haffver varith mistencth för om the forbenemdh 11 hundredet mark. Tes till visse under mith signeth. Datum Norby 9 april anno 1559.

(Sigill.) ¹⁾

¹⁾ Sigillet utvisar tre omvända hjärtan (?) omkring en sparre i sköld.

REGISTER.

A.

- Aarhus**, stad i Jutland, dat.-ort för kon. Fredrik II:s br. 854.
- Abel** (-ll) [Skrifvare] l. **Palm**, utv. kon. Eriks tjänare 190, 654; dens:s br. t. 639, 640, 758, 770, 778, 780; dens:s fullmakt f. hm 780.
- Abraham Nilsson**, borgare i Hjo, br. t. 104.
- Aby**, se **Åby**.
- Achus**, se **Åke**.
- Adeln**, underhandl. ang. dess rusttjänst 91 f., 94, 114, 125, 186 f., 592, 787; kallas till riksdag 416, 423; register öfver dess förlänningar 602; sakören af dess landbönder 730 f.; dess obligationer till utv. kon. Erik 778; — i **Uppl.** sk. aflämna skepp 664; — i **Ög.** sk. hjälpa till med Vadstena befästning 254; — i **Smål.** slår under sig skattegor 436; sk. samlas i Kalmar 645 f.; utv. kon. Eriks br. t. 662; — i **Vg.** gjort sammanskott af penningar 195; — i **Finl.** br. t. 438; dess gods i Tavastehus' län 395; — i **Danmark** samlas tillhopa 106; fått röna prof på välvilja i Sverige 225; dess stämning mot Fredrik II 671, 784, 792.
- Adelskap**, ang. villkoren för dess förvärfvande 187; se äfven **Frälsebref**; **Sköldebref**.
- Adolf**, hertig af Slesvig och Holstein 462.
- Adtzerbo**, se **Asserbo**.
- Affveskär**, se **Avaskär**.
- Agda Persdotter**, utv. kon. Eriks frilla, får i förlänning Eknaholms gd 745.
- Aggetorp** i **Vg.** [obest. hvar] 289.
- Alasomes** (-us), by i Viborgs landsförs., Karelén 580.
- Albersdorf** (Alwerstorp), ort i Ditmarsken, 125 noten, 218.
- Albrecht** [af Mecklenburg], konung af Sverige, afl. 392.
- Albrecht**, hertig af Preussen, markgreffe af Brandenburg 584.
- Ale**, hd i **Vg.**, häradshöfding där, se **Kristoffer Torstensson**.
- Alefeld** (-litt, -ldt), **Jost von** (Jobst) 45, 150, 154, 158.
- Alfta** (Elfte), -sn i Helsingl., kaplan där, se hr **Peder** [Petri].
- Algot** (-utt) i Kellstorp, ö. br. f. hm 116.
- Alingsås**, sn i Kullings hd, **Vg.** 606; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 777, 778.
- Albo** (Ubo!), hd i Smål. 609, 619; fogden där, se **Anders Gustafsson**.

- Allhelgona** (Hälgarne), sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
- Almby**, sn i Örebro hd, Närke 548.
- Almundsryd**, se **Hvembo**.
- Alsnäs**, gd i Hammars sn, Sundbo hd, Närke 51.
- Alster**, sn i Väse hd, Värml. 548.
- Alvastra** (Alfv-), gd [f. d. kloster] i Vestra Tollstads sn, Lysings hd, Ög. 543 f.
- Alwerstorp**, se **Albersdorf**.
- Alösund**, se **Halesund**.
- Ambjörn Svensson**, fogde på Käggelholms gd och i Glanshammars hd, fogdebr. f. hm 451.
- Ambjörnarp** (-netorp), sn i Kinds hd, Vg. 267.
- Ambrosius**, borgmästare i Viborg 204 f.
- Ambrosius Jöransson Kammarskrifvare** 652; br. t. 475; utv. kon. Eriks br. t. 656, 662, 663; dens:s br. på hans underhåll 663.
- Ambörd**, se **Handbörd**.
- Amiral** (amerall), förslag till 785; se äfven **Bagge, Jakob**.
- Amnehärad** (Ham-), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Anders** [obest. hvem] 642.
- Anders**, hr, organist i Växjö, utv. kon. Eriks br. rör. hans underhåll 782.
- Anders Algotsson**, afl. 119.
- Anders Bengtsson** i Bråta 402.
- Anders Björsson** i Slumsvik 267.
- Anders Björsson**, fogde vid Värnanäs' gd, utv. kon. Eriks br. t. 637, 650.
- Anders Bårskärare** 821.
- Anders Eriksson 1. Skrifvare**, fogde på Kungsbro gd, häradshöfding i Gullbergs hd, fullmakt f. hm 215; br. t. 402.
- Anders Germundsson** (Gir-), landbofogde i Vesterås' stift, br. t. 448.
- Anders Gunnarsson** 781.
- Anders Gustafsson**, fogde i Allbo hd, Smål., utv. kon. Eriks br. t. 609, 759, 761.
- Anders Hansson**, fogde på Ulfunds gd och i dess län, br. t. 21.
- Anders Heljesson** i Riddarehagen 217.
- Anders Ingesson** (Ingels-), fogde på Högnetorps gd och i Valla hd, utv. kon. Eriks br. t. 777 (2 st.), 778.
- Anders Joannis**, hr, kyrkoherde i Rumskulla, utv. kon. Eriks br. f. hm 644.
- Anders Jönsson**, ö. br. f. hm 51.
- Anders Karlsson** (Karson), knekthöfvidsman 342.
- Anders Larsson**, fogde i Bälinge och Ulleråkers hd, br. t. 405.
- Anders Målare** (-ere) 15.
- Anders Månsson**, fogde på Kumo gd samt i Kumo, Hvittis och Lojmijoki snr, hertig Johans br. t. 820 (2 st.).
- Anders Nilsson** 662, 728.
- Anders Nilsson** i Dulsvik, ö. br. f. hm 164.
- Anders Nylänning**, profoss i Söderköping, ö. br. f. hm 167.
- Anders Olai**, hr, kyrkoherde i Larf, afl., hans änka, se **Anna Andersdotter**.
- Anders** [Olsson], doktor i lagfarenhet, hertig Johans br. t. 821.
- Anders Olsson**, i tjänst vid varuhuset i Stockholm, ö. br. f. hm 451.
- Anders Olsson**, fogde i Göstrings hd, Ög., br. t. 403.
- Anders Olsson** i Härad 405.

- Anders Olsson** [vid Kronoberg], utv. kon. Eriks br. t. 649, 656.
- Anders Pedersson** i Rya 779.
- Anders Persson**, fogde i Mora, Orsa och Rättviks snr i Österbergslagen samt i Svärdsjö, Vika och Kopparbergs snr i Kopparbergslagen, br. t. 403, 448.
- Anders Persson** sk. Lillse fisket i Gestrikland 495.
- Anders Persson** [Lilliehöök] till Fårdala, häradshöfding i Vadsbo hd 195, 199; fullmakt för hm 119, 176; ö. br. f. hm 452; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 778.
- Anders Persson** (Pedhers-) [obest. hvem] 772; hert. Johans br. t. 824.
- Anders Påfvelsson** 61.
- Anders Sigfridsson** (Siff-, Seffredts-) [Rålamb], slottsfogde i Stockholm 652, 762; br. t. 22, 137, 154, 167, 193, 405, 406 (2 st.), 409, 448, 450 (2 st.), 451, 452, 497, 501; ö. br. f. hm 76, 339; fullmakt f. hm som häradshöfding i Färentuna hd 400; utv. kon. Eriks br. t. 639, 647, 648 (2 st.), 650, 652, 664, 754, 760 (2 st.), 761, 781; hertig Johans br. t. 820.
- Anders Skrifvare**, se **Anders Eriksson**.
- Anders Stum** 142, 187 f.
- Anders Stuth**, rörsmed, beställningsbr. f. hm 760.
- Anders Tomasson**, ö. br. f. hm 408.
- Anders Torchilli**, hr, ordinarus i Jönköpings län samt Mark och Kind i Vg, utv. kon. Eriks br. t. 757; dens:s ö. br. på hans underhålls förbättring 766.
- Andersta**, se **Unnerstad**.
- Andorpen** och **Andtorff**, se **Antwerpen**.
- Angarn** (-na), sn i Vallentuna hd, Uppl. 117.
- Ankarsmed** skall införskrifvas fr. Danzig 502.
- Anna**, fatburshustru på Stockholms slott, qvittobr. f. henne 563.
- Anna**, prinsessa, kons: tredje dotter 362 f., 669.
- Anna**, änkegrefvinna af Ostfriesland, född prinsessa af Oldenburg och Delmenhorst 127, 130, 133, 172, 517, 669, 709.
- Anna Andersdotter**, änka efter afl. kyrkoherden Anders Olai i Larf, utv. kon. Eriks frihetsbr. f. henne 778.
- Anna** [Bengtsson (Sparre)] till Aspenäs, fru, ö. br. på jordbyte m. henne 422.
- Anna** [Clemetsdotter (Hogenskild)] till Åkerö, fru, hr Nils Pedersson [Bielkes] änka 822; hertig Johans tillståndsbr. f. henne 828.
- Anna** [Scharffenberg], änka efter Germund Svensson [Somme], utv. kon. Eriks ö. br. f. henne 754.
- Anstorp** (Anundztörp), gd i Svennevads sn, Skyllersta hd, Närke [räknas n. m. till Närikes-delen af Regna sn] 459.
- Anton**, grefve af Oldenburg 588.
- Antonius Stenhuggare**, hertig Johans br. t. 821.
- Antonius Timmerman** 819.
- Antwerpen** (Andorpen, Andtorff) 727, 767, 781, 860.
- Anundztörp**, se **Anstorp**.
- Apotekare**, se **Erbach**, **Mattias**.
- Appuna** (Apunda), sn i Göstrings hd, Ög. 543.
- Aquinus**, se **Håkan**.
- Aranien**, se **Oranien**.
- Arboga**, stad i Vestmanl. 143, 244, 448, 499, 502, 643, 664; br. t. borgersk. där 1; dat.-ort 24—36, 460—472, 492, 511 f., 521; d:o för utv. kon. Eriks br.

- 775 f.; vapensändning dit 168, 174; br. fr. ämbetsmännen där till Gustaf I 833 noten; kyrkoherden där; se hr **Staffan Erici Jungo**.
- Arbovillanus**, se **Herbouville, Jean**.
- Arbrå** (Årbråd), sn i Helsingl. 339.
- Arby** (-bo), sn i S. Møre hd, Smål. 647.
- Arensburg**, slott på Ösel 333, 385.
- Arf- och egnagods**en, fogde öfver 492; sk. skiftas mellan kon:s barn 723.
- Arfskifte** efter fru Sigrid [Banér] 10 f.
- Arkliet** (archelijdh) bör öfverses 787.
- Arklimästare** (archelijmestere), därtill föreslås Gustaf Johansson l. Simon Tomasson 593 och den sistnämnde 786; se äfven **Jost; Törne, Mats**.
- Arkö** (Ålerecken) vid inloppet till Slätbaken, dat.-ort 167.
- Arnold, D.**, se **Rosenberger**.
- Arosia**, se **Vesterås**.
- Artemark**, se **Ärtemark**.
- Artiklar** framställda inför rådet 528.
- Artz, Hans von**, greve 811.
- Arvid** (Arffvedt) **Bengtsson** (Benchtzson), fullmakt f. hm 74.
- Arvid Claesson** (Claus-) [Uggla till Sjögård], afl., hans änka, se **Brita** [Mikaelsdotter (Krumme)].
- Arvid Larsson**, fogde på Motala gd och i Skobo fjärding, br. t. 403.
- Arvid Nilsson**, fogde i Lysings hd, 235 noten.
- Arvid Håkansson** 344, 346.
- Arvid** (Arffvid) **von Skara** (Schara), afl. 215.
- Arvika** (Arfvijka), sn i Jösse hd, Värml. 548.
- Asby** (Äs-), sn i Ydre hd, Ög. 544.
- Asikkala** (Åskala), sn i Östra Tavastland 287.
- Aska** (-e), hd och sn i Ög. 99, 143, 543.
- Asker**, sn och hd i Närke 459, 547.
- Askersund** (Asche-), sn och tingsställe i Sundbo hd, Närke 13, 497, 544; ladugårdsanläggning där 496; -s **härad**, se **Sundbo** hd.
- Askeryd**, sn i Ydre och Norra Vedbo hd, Ög. och Smål. 544, 765.
- Askim**, hd i Vg. 781.
- Asmund** (Ass-), hr, prästman i Skara stift 779.
- Aspenäs** i Östervåla sn, Våla hd, Uppl., fru Anna [Arvidsdotter (Trolles)] gd 422.
- Aspö**, sn i Selebo hd, Södermanl. 547.
- Asserbo** (Adtzer-, Attzerboo) i Holboherred på Själland, Gert Jensen Ulfstands gd 63, 853.
- Asza**, se **Åse**.
- Augsburg**, stad i Tyskl. 833 noten.
- August** (-tus), hertig [kurfurste] af Sachsen 259, 343, 382, 416, 856, 861.
- Avaskär** (Affve-, Avu-), stad i Blekinge 7 f., 18, 66, 69, 605, 646, 650 f.
- Axberg** (-ebergh), sn i Örebro hd, Närke 51.
- Axel Andersson**, afl. 117.
- Axel Bengtsson**, afl., hans änka, se **Cordula**.
- Axel Eriksson** [Bielke] 643; utv. kon. Eriks br. t. 636, 642, 647; omnämnd ss. afl. 216.

B.

Badis, se **Padis**.

Bagge, Bengt (-cht), utv. kon. Eriks småsven 24, 647; utv. kon. Eriks br. t. 638, 639, 640, 646, 661, 664, 753; dens:s qvittobr. f. hm 759.

Bagge, Claes, utv. kon. Eriks br. t. 761.

Bagge, Halfvard 82.

Bagge, Halsten, jordbyte med honom 436; hans söner omnämnda *ib*.

Bagge, Jakob, amiral 246, 747; br. t. 238; utv. kon. Eriks br. t. 657; hert. Johans br. t. 827; befälhafvare på flottan till England 273; föreslagen till underamiral i ett blifvande krig 785.

Bagge, Joen, f. d. fogde i Redvägs och Ås' hd, afl. 53.

Bagge, Per, utv. kon. Eriks underhållsbr. f. hm 757.

Bagge, Torkel, fogde i Rasbo och Vaksala hd, br. t. 288; utv. kon. Eriks br. t. 658.

Bakning och brygging påbjudes 151, 155.

Balk, Anders (-dreas), skolmästare i Arboga, ö. br. f. hm 52.

Ballerstada, obehftlig socken 544 [förmodl. felaktig duplicering af det efterfölj. Vallerstada].

Bambol, by i Vekkelaks sn, Ö. Nyland 310.

Band, Anders 829.

Banér, se **Isak Nilsson; Sigrid** [Eskilsdotter].

Bankekind, hd i Ög. 118; häradshöfding där, se **Jöran Trulsson**.

Bardskärare, se **Bårskärare**.

Barfva (-rve), sn i Österrekarne hd, Södermanl. 547.

Barkarö (-kerne), sn i Tuhundra hd, Vestmanl. 143.

Barken (Barck-), fartygsnamn 654, 656.

Barkestorp i Dörby sn, N. Möre hd, Smål., Jon Skrifvares gd 638.

Barkhult, by [antagl.] i Virestads sn, Allbo hd, Smål. 776.

Barne, hd i Vg. 606.

Barve, se **Barfva**.

Baston, Johan, komponist, beställningsbr. f. hm 601.

Bayern (Beyeren), hertiginna af, se följ.

Beatrix (Beata), hertiginna (fru) af Bayern, afl. [antagl. en dotter till hertig Ernst af Bayern och gemål till hertig Johann af Öfre Pfaltz, som i ett annat gifte hade kon. Eriks af Pommern syster] 651.

Becke, se **Bäck**.

Belgrim, se **Bulgrin**.

Bellefors (-lifårs), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.

Bengt (Benediktus), hertig af Finland, afl. 846.

Bengt, hr [obest. hvem], utv. kon. Eriks br. t. 637

Bengt, hr, kyrkoherde i Svartarp, afl. 674 f.

Bengt Eriksson, utv. kon. Eriks br. t. 780.

Bengt Hansson i Norga 406.

Bengt Helsing, utv. kon. Eriks fullmakt f. hm 771.

Bengt Jönsson, kon:s stallmästare 451.

Bengt Karlsson, afl. 52.

Bengt Karlsson (Kars-), fogde på Linköpings gd samt i Hanekinds och Bank-

- kinds hd, häradshöfding i Åkerbo hd, fullmakt f. hm 165; utv. kon. Eriks br. t. 770.
- Bengt Matsson**, fogde i Viborgs socken, qvittobr. f. hm 566.
- Bengt** (-chtt) **Nilsson** (Nie-), fogde i Åkers och Selebo hd, häradshöfding Öster-Rekarne, br. t. 22, 403, 409; fullmakt f. hm 278; omnämnd 661
- Bengt** [Olsson] **Skräddare** (Skredder), fogde i Ås' och Redvägs hd, br. t. 85; utv. kon. Eriks br. t. 649, 781.
- Bengt Skrifvare**, fogde på Noraskog och Lindesberg, br. t. 448; utv. kon. Eriks br. t. 636, 759.
- Bengt** [obest. hvem] sk. medfölja till England 774.
- Berendes** (Berndes), **Johan** (-nes) 344 f., 676; beställningsbr. f. hm (? Brendis) 278.
- Berendt Vintappare** 664; pass f. hm 762.
- Berg** (Bärgh) [? = Ekeberg?], gd i Ekeby (Egbyrinna) sn, Göstrings hd, Ög. 459.
- Berg** (Bärg), sn i Snäfringe hd, Vestmanl. 547.
- Berg**, sn i Vadsbo hd, Vg. 544 [namnet är i texten i likhet med källskriften sammanbundet med föregående sockennamns till Beckeberg].
- Berg** (-gk), **Erik** 499.
- Berg, Jöran**, drabant 403.
- Berg**, se äfven **Melchior vam Berge**.
- Berga**, gd i Kungsåra sn, Siende hd, Vestmanl. 422 f.
- Berga**, sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Berger, Anton** (-or), livländare 264.
- Berghamn** på Runmarön i Värmdö skärgård, dat.-ort f. hertig Johans br. 822.
- Berghem** (-gim), sn i Marks hd, Vg. 606.
- Bergqvara** (Berqvare) i Bergunda sn, Kinnevalds hd, Smål., fru Magdalena [Eriksdotter (Gyllenstiernas)] gd 354, 457, 638.
- Bergsfogde**, fullmakt f. 636.
- Bergshammar**, sn i Jönåkers hd, Södermanl. 547.
- Bergslagen**, vägar därifr. till Väneren 267; arbetsfolk dit fr. Finl. 341.
- Berkevik**, se **Björkvik**.
- Bern Jonsson** 769.
- Berndes**, se **Berendes**.
- Bertil** (-ll) **Eriksson** [Ljuster], utv. kon. Eriks ö. br. f. hm 726; hertig Johans br. t. 824.
- Bertil Guldsmed**, borgare i Stockholm, ö. br. f. hm 316.
- Bertil Henriksson** [Hästesko] förnyadt sköldebr. f. hm 208.
- Bertil Jakobsson**, hertig Johans donationsbr. f. hm 822.
- Bertil** (-ll) **Jöransson** [Mjöhund] 4, 6, 7, 110, 114; sköldebr. f. hm 33.
- Bertil** (-ll) **Olsson** från Hollola sn 287.
- Berum** (Behrumb), ort i Ostfriesland (öster om Norden) 292 ff.
- Besk, Mats**, Jakob Henriksson [Hästeskos] tjänare 380.
- Beställningsbref** (bestelling) 278, 601, 607, 609, 611, 616, 663, 678, 704, 728, 760, 829.
- Betsberg**, järnmalmsfält i närheten af Säter i Dalarne 635 f., 652, 654, 761; gruffogde där, se **Lars Eriksson**.
- Betna** (Betna), sn i Oppunda hd, Södermanl. 547.
- Betänkande**, se **Rådslag**.
- Beurresus** (Burrheus), **Dionysius** (-nisius), svenskt sändebud i England, br. fr.

hm omnämndt 35, 127, 212; br. t. 53, 95, 223, 240; d:o fr. utv. kon. Erik 637, 644, 647, 754, 757, 765 (2 st.), 774; tal hållet af hm inför engelska kronrådet 842—850; omnämnd 159 f., 189, 360, 425, 613, 648, 687.

Beyeren, se **Bayern**.

Biærkekind, se **Björkekind**.

Bielke, se **Axel Eriksson; Birgitta Stensdotter; Johan Axelsson; Ture Pedersson**.

Bierkeviik, se **Björkvik**.

Bierklunda, se **Björnlunda**.

Bierna, se **Böja**.

Bijrke, se **Björke**.

Bijrekesta, se **Björksta**.

Bilde, Clavs, dansk adelsman [† 1540] 35..

Bilde, Hartvig, dansk adelsman 237.

Billsta (-esta) [i Roslagen], Jöran Johanssons gd 76.

Binneberg (Binde-), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.

Birge (Berie) **Ingemarsson**, knekthöfvidsman i Småland 519; utv. kon. Eriks br. t. 660, 763.

Birge Jönsson i Fröslunda 645.

Birge Nilsson [Grip], hr, rr., br. t. 19, 248; utv. kon. Eriks d:o 635, 643, 753; förl.-br. f. hm 216; ang. missnöje med hm 131 f.

Birgitta [Stensdotter (Bielke)], kon. Karl VIII Knutssons halfsyster och kon. Gustaf I:s farmors mor 846.

Birkeskär (?) [i Norrbotten] 408.

Biskopar, br. t. samtliga ang. prästmöten 156; d:o ang. skolundervisningen 256.

Biskopstorp (?), gd i Husaby sn, Kinneferdings hd, Vg. 300.

Biskötsel 642, 646, 661.

Biur, Lars, hr, skolmästare i Viborg, ö. br. f. hm 23; afsättes 659.

Bjelkenstjerna, se **Hans Claesson**.

Bjerner, se **Björn**.

Bjernå (-o), sn i Egentl. Finl. 799.

Bjuringen, [del? af] Ärla sn, Öster-Rekarne hd, Södermanl. 458.

Bjurum i likanämnda sn, Gudhems hd, Vg., Olof Pedersson [Örnfots] gd 606.

Bjälbo (Biel-), sn i Göstrings hd, Ög. 543.

Björke (Bijrke), sn i Väne hd, Vg. 88.

Björkeberg, sn i Gullbergs hd, Ög. 544.

Björkekind (Biærke-), hd i Ög. 235; länsman där, se **Jöns Larsson**.

Björklinge, sn i Norunda hd, Uppl. 422.

Björksta (Bijrekesta), sn i Yttertjurbo hd, Vestmanl. 19, 422.

Björkvik (Bierkeviik), sn i Jönäkers hd, Södermanl. 547.

Björkvik (Berke-) i Ö. Ryds sn, Skärkinds hd, Ög., Karl Holgersson [Geras] gd 186, 643, 776.

Björkö (-ckö) [= n. v. Oknö?] i Mönsterås sn, Stranda hd, Smål. 253.

Björn, kon. af Sverige, afl. 846.

Björn Andersson, bisittare i rätt 866.

Björn (Bjerner) **Jonsson** i Horyda 781.

Björn Persson [Bååt till Fällnäs] 29 ff., 37; br. t. 32; kreditiv f. hm 32 f.

Björnesetter, se **Björnsäter**.

Björnlunda (Bierk-), sn i Daga hd, Södermanl. 547.

- Björnö** (-öön), gdsnamn [obest. hvar] 653.
- Björsäter** (Björnesetter), sn i Bankekinds hd, Ög. 756.
- Björsäter**, sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Blacksta** (-kestade), sn i Oppunda hd, Södermanl. 547.
- Blasius Trumpetare** (trometer) 285, 658.
- Bleck, Jesper**, livländare 264.
- Bleckstad** (Blickestada), by i Drothems sn, Hammarkinds hd, Ög. 97.
- Blekinge** (Blecking) 7, 61, 70, 142, 187 f., 249, 589, 639.
- Blickestada**, se **Bleckstad**.
- Blom** (-oem), **Kristoffer** (Chr-), fogde på Helgå och Saris' gdr samt i Nousis', Virmo och Vemo snr, hertig Johans br. t. 820.
- Blomskog**, sn i Nordmarks hd, Värml. 548.
- Bo** (-oo) **Olsson**, fogde på Vesterås' slott samt i Norrbo och Siende hd, fullmakt f. hm ss. häradshöfding i Siende hd 21 f. 401; utv. kon. Eriks br. t. 659, 663.
- Boanäs**, gd i Dannicke sn, Kinds hd, Vg. 84.
- Boberg**, hd i Ög. 423, 544; häradshöfding där, se **Esbjörn Pedersson**.
- Bodan** (Bodha), gd i Trökörna sn, Viste hd, Vg. 780.
- Bodarne**, sn i Grimstens och Sundbo hd, på Tivedens norra sluttning, dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 776.
- Bodhesläth**, se **Boslät**.
- Bogense** (Boensze), stad på Fyen 610.
- Bogesund**, stad i Vg. [nu Ulricehamn] 12 f., 606, 649.
- Bogsta** (Bogestada), sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
- Bohus**, slott i Bohuslän 606.
- Bohuslän** (»Norige») 350.
- Boije**, Nils [Andersson till Gennäs] 625; bisittare i rätt 865.
- Bollnäs**, sn i Helsingland 76.
- Bolstad** (Bulstade), sn i Sundals hd, Dalsl. 545.
- Bolum** (Bullan), sn i Valla hd, Vg. 544.
- Bonde, Jöns**, ö. br. f. hm 451; instruktion f. hm 770.
- Bonde, Jöran**, utv. kon. Eriks br. t. 780.
- Bondkyrka**, sn i Ulleråkers hd, Uppl. 405, 411.
- Boreckholmen**, se **Borgholm**.
- Borg** (Bårg), sn i Memmings hd, Ög. 544.
- Borg**, se **Jöran von Borg**.
- Borgholm** (Boreckholmen), slott på Öland 649.
- Borgläger**, afgift af präster, som sluppit sådant 494.
- Borgå** (-ge, -go), gd och sn i Finl. 821; fogdebyte där 203; fogden där, se **Lars Eriksson**; jfr äfven **Peder Jönsson**; — län 77, 265; grundutprickning där 206; br. t. fogdarne där omnämndt 388.
- Bornholm** 141; jfr **Erik**.
- Boslät** (Bodhesläth), gd i Mönsterås' sn, Stranda hd, Smål. 648.
- Botilsäter**, sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Botnen**, se **Norrbotten**; **Österbotten**.
- Brabant** 383, 673.
- Brade, Jöran**, dansk lensmand 350 f.
- Brade** (Brae), **Lave** (Lae), danskt rr. 18 f., 225 f., 259, 746 f.; br. t. 40.

- Brade, Otte**, dansk lensmand 350 f.
- Brahe, Per**, hr, rr. 104, 150, 172, 174, 257, 285, 303, 396, 503, 506, 676; br. t. 11, 14, 15, 16, 27, 105, 125, 133, 152, 183, 194, 211, 416, 490; föreslagen till krigsråd 785; ö. br. f. hm 117 (3 st.); br. fr. hm omnämndt 121; utv. kon. Eriks br. t. 665, 752, 754; dens:s instruktion f. hm 770.
- Brand, Johan** 499.
- Brandenburg**, br. t. [kurfursten?] där af onämnd hand 856.
- Brandstod** (bränstöd) 818.
- Brandstorp** (Brans-) i Trökörna sn, Viste hd, Vg., Peder Andersson [Hjorts-hufvuds] gd 781.
- Braunschweig** (Brunssweich), br. t. 652; hertigen af, se **Henrik d. y.**
- Bredebäck**, se **Grefbäck.**
- Bremen** 384.
- Brendis, Johan**, se **Berendes.**
- Brenneretorp** l. **Brennetorp** (?) i Vårfrukyrka sn, Trögds [n. m. Åsunda] hd, Uppl. 352 f.; jfr **Brämaretorp.**
- Brette**, ort vid sjön Vassbotten i Vg., en half mil söder om Vänersborg 268.
- Brevik** (Gredevijk!), sn i Kåkind's hd, Vg. 545.
- Brims**, se **Bröms.**
- Brita**, änka efter Anders Algotsson, fatburshustru på Vadstena slott, ö. br. f. henne 119.
- Brita** (-e), änka efter Tord Rysse, ö. br. f. henne 453.
- Brita** [Jönsdotter (Roos)] till Ervalla, fru 562.
- Brita** [Mikaelsdotter (Krumme)], Arvid Claesson [Ugglass] änka 432.
- Bro** (Brodsätter), sn i Näs' hd, Värml. 548; se äfven **Brokind.**
- Brobo**, se **Bråbo.**
- Broby**, sn i Dals hd, Ög. [ingår nu i Strå] 543.
- Brodsätter**, se **Bro.**
- Brokind** (Broo) i Vårdnäs' sn, Kinda hd, Ög., hr Måns Johanssons [Natt och dag] gd 630.
- Brolanda**, se **Brålanda.**
- Bromma**, sn i Sollentuna hd, Uppl. 462 f.
- Brotha**, se **Bråta.**
- Bruch, Tomas von**, utv. kon. Eriks br. f. hm 661.
- Bruðskatt**, prinsessan Katarinas 426.
- Brun, Jöns**, fogde på Tavastehus, br. t. 298, 394; hertig Johans br. t. 821 (2 st.).
- Brun, Olof**, borgare i Åbo, bisittare i rätt 866.
- Brunneby**, sn i Bobergs hd, Ög. 423, 544.
- Brunsholm**, gd i Näs' sn, Åsunda hd, Uppl., dat.-ort 451
- Brunskog** (Bron-), sn i Jösse hd, Värml. 548.
- Brunssweich**, se **Braunschweig.**
- Bruse, Jon** 759.
- Bryggare**, se **Clemet.**
- Bryggning**, se **Bakning.**
- Bryniel** (-el) Arvidsson i Ruda, skattefrihet f. hm 778.
- Bryniel** (-nnel) Jönsson 778.
- Bryniel** (-ill) Olofsson 772.
- Brynte** (Brönte) **Birgesson** (Berijes-), ö. br. f. hm 314.
- Bråbo** (Brobo), hd i Ög. [i hvilket ingick äfven delar af n. v. Finspånga län] 79

- f., 459, 544; länsman där, se **Peder Birgesson**; häradshöfding där, se **Simon Larsson**.
- Brålanda** (Bro-), sn i Sundals hd, Dalsl. 545.
- Brånäs** [n. m. Bråborg], gd i Dagsbergs sn, Lösings hd, Ög., dat.-ort 158—161, 166; fogde där, se **Jöran Sonesson**.
- Bråta** (Brotha), gd i Hofva sn, Vadsbo hd, Vg. 402.
- Bråttsta** (Bröttista), gd (n. m. by) i Torshälla sn, Vester-Rekarne hd, Södermanl. 19.
- Bråviken** 162, 164.
- Brämaretorp** (?) i Vårfrukyrka sn, Åsunda hd, Uppl. 353 noten; jfr **Brenneretorp**.
- Bröllopgård**, se **Kostgård**.
- Bröms** (-ps, -ims), **Lars**, fodermarsk l. ryttmästare i Vg. 20, 579.
- Brömsebro** på gränsen mellan Smål. och Blek. 605.
- Brönte**, se **Brynte**.
- Bröttista**, se **Bråttsta**.
- Bugg**, **Amund**, i Mantorp 656.
- Bugge**, **Anders**, hans hustru, se **Karin**.
- Bükert**, **Reinhold** (Renholt) **von**, livländare 264.
- Bulgrin** (-gerin, -grim, -egrin, -grinn, Belgrim), **Joakim** (Jachim) 6, 87, 505, 625, 636, 686, 689, 865; pass f. hm 653; br. t. 374, 376, 401, 406 f., 437, 443, 469, 488, 508, 631; utv. kon. Eriks br. t. 654, 682, 694, 702, 705, 715, 762, 763; styresman för det finska hertigdömet i hertig Johans frånvaro 804; dens:s fullmakt f. hm 820, 825, 829; hertig Johans br. t. 824, 826 (2 st.), 827 (6 st.), 828 (5 st.); dens:s qvittobr. f. hm 829; dens:s kreditiv f. hm hos utv. kon. Erik *ib.*; br. från hm till Gustaf I 833.
- Bullan**, se **Bolum**.
- Bulstade**, se **Bolstad**.
- Bure**, **Sten**, fogde i Gestrikl., br. t. 405, 493.
- Burgund** (the burgundzske) 572.
- Burrheus**, se **Beurreus**.
- Burwitz** (-vidtz), **Joakim** (äfvén Jakob!), diplomatisk agent i Östersjöprovinserna 259 f., 625 f., 633, 673; instruktion f. hm omnämnd 384; br. från hm t. Gustaf I 833.
- Busch**, **Berndt**, borgare, afl., ang. arvet efter hm 58 f.
- Busch**, **Bertold**, afl., den föreg:s broder 58, 178 f.
- Busch**, **Theoderich**, den föreg:s son 58, 178 f.
- Busmann** (Busch-), **Bertil** (Bartel), revalsk kaparekapten 49, 161 f., 372, 863 ff.
- Butestörp**, se **Båstörp**.
- By**, sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Bystad** i Askers sn och hd, Närke, Claes Åkesson [Totts] gd 458.
- Bårskärare** (bard-), se **Anders**; **Dominicus**.
- Båstörp** (Butestörp) [n. m. Regnaholm], gd i Regna sn, Bråbo [n. m. Finspångaläns] hd, Ög. 458.
- Bååt**, se **Björn Persson**; **Johan Persson**.
- Bäck** (Beckeberg), sn i Vadsbo hd, Vg. 544; jfr **Berg**.
- Bäcke** (Bäck), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
- Bäckängen** (Becke eng) vid Stegeborg 164.
- Bälinge**, sn i Rönö hd, Södermanl. 547.

- Bälinge**, sn och hd i Uppl. 340, 399, 422; härads höfding där, se **Lars Larsson**; fogde där, se **Anders Larsson**; f. d. fogde där, se **Stake, Olof**.
- Bält** (Belt), fiske där 641.
- Bältare** (Bel-), se **Erik**; **Lars**.
- Bärbo**, sn i Jönåkers hd, Södermanl. 547.
- Bögared** (Bögerrijd), **Södra**, gd i Norska Skogsbygds sn, Kullings hd, Vg. 57.
- Böja** (? Bierna; jfr sockennamnets äldre form Bøghene l. Böijene), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Bördstorp** (Böres-), gd i Regna sn, Bråbo [n. m. Finspångaläns] hd, Ög. 459.
- Börje Jonsson**, pass f. hm 758.
- Börketorp** (?), hemman i Värmdö sn »östen för Kungshamn» [= på Bo-landet] 22.
- Börshult**, gd i Ekebyrinna sn, Göstrings hd, Ög. 402.
- Börstil**, sn i Frösåkers hd, Uppl., kyrkoherden där, se hr **Erik Laurentii**.

C.

[Se äfven under K].

- Calais** (Cales), stad i Frankrike 860.
- Carolus Fransos**, se **Mornay, Charles de**.
- Cecilia** (Ci-), prinsessa, kon. Gustafs dotter, utv. kon. Eriks br. t. 691, 756, 767; omnämnd 345, 362 f., 396, 410, 464 f., 477, 511, 662, 667 ff., 676, 696, 698 ff., 709 ff., 858.
- Cecilia** (Ci-), änka efter Jöns Nilsson i Söderköping, ö. br. f. henne 215.
- Champagne** (Schampainen), provins i Frankrike 860.
- Charonn Cleophas**, skrintillverkare, utv. kon. Eriks beställningsbr. f. hm 704.
- Châtillon** (Shattillon), stad i Frankrike 860.
- Claes** (-as) **Andersson** [Ekeblad], br. t. 19.
- Claes** (-us) **Botvidi**, M., kyrkoherde i Täby, kollationsbr. f. hm 118.
- Claes** (-us) **Djurskytt** 51 f.; ö. br. f. hm 77.
- Claes** [Hvit], M., kyrkoherde i Söderköping, ö. br. f. hm 236.
- Claes Hesse** (Häs-), pärlstickare, beställningsbr. f. hm 762; omnämnd 775.
- Claes** (-ass) **Jöransson** [Stjernsköld], br. t. 20.
- Claes Kristersson** (Chr-) [Horn], höfvidsman på Viborg, kreditiv f. hm 32, 486 f., 679; instruktion f. hm 479, 564, 680; br. t. 59, 71, 199, 229, 261, 386; utv. kon. Eriks br. t. 638, 658, 659, 665, 688, 763; hertig Johans br. t. 822, 823, 824 (2 st.), 825, 826; br. fr. hm till Gustaf I 833; omnämnd 29, 31 f., 48 f., 81 f., 111, 114, 206 f., 268 f., 372 f., 485, 489, 563, 567, 650, 685 f., 695, 796 f., 811, 828.
- Claes Olai**, hr, kyrkoherde i Fellingsbro sn, kollation f. hm 22.
- Claes Pedersson**, ang. hans beställning 728.
- Claes Skinnare**, gårdsegare i Vadstena 474.
- Claes Åkesson** [Tott] till Bystad, lagman i Närike, fullmakt f. hm 215; ö. br. på jordbyte m. hm 458; omnämnd 155.
- Claes**, se äfven **Klavs**.
- Claudius Collart** (Collerd), breffdragare i utv. kon. Eriks tjänst 96, 223, 460, 588, 806; utv. kon. Eriks br. t. 655; kreditiv f. hm 767.
- Clemet Bryggare**, bisittare i rätt 866.

- Clemet Hansson**, sekreterare 29, 31; kreditiv f. hm 32 f. br. t. 167, 172.
Cleophas, se **Charonn**.
Cleve (Cleffen), hertigen af, se **Wilhelm**.
Collart (Collerd), se **Claudius**.
Cordula, hustru, Axel Bengtssons änka [i Vesterås?], skyddsbr. f. henne 769.
Cornelius Wervier (? wer Vije) guldsmed, beställningsbr. f. hm 609.
Cruus, se **Nils Jespersson**.
Cuneborg, se **Kumogård**.

D.

- Daall**, se **Dal**; **Dalsland**.
Dackefejden 783.
Daga, hd i Södermanl. 403, 496, 547; fogden där, se **Esbjörn Håkansson**.
Dagsberg, sn i Lösings hd, Ög., kyrkoherden där, se hr **Nils Nicolai**.
Dal (Daal), hd i Ög. 543.
Dalarne, ang. fotfolket därifr. 149, 151; knektar därifr. 449; folk därifr. till utv. kon. Eriks engelska resa 771; härväg därifr. 789.
Dalbo, se **Lars**.
Dalby, sn i Elfdals hd, Värml. 548.
Dalhem (? Dälene!), sn i N. Tjusts hd, Smål. 656.
Dalkarl, se **Erik**; **Hans**.
Dalskog (Daal-), sn i Nordals hd, Dalsl. 545.
Dalsland (Daall, Dall, Daell) 20, 317, 503, 545, 575, 603 f., 606, 776, 789; värfning där 198 f.; ang. smörskatten där 407; skyddsåtgärder där mot eventuellt dansk infall 770.
Dan, se **Danne**.
Danaarf (danarff) 402.
Dançay (Danzæus), **Charles**, fransk legat i Danmark, promemoria fr. hm 834; br. fr. hm (»thenn fransosiske legatt») omnämndt 35, 188; underhandlingar med hm 364 ff.; br. t. 357; omnämnd 836.
Danderyd (Dane-), sklg i Uppl. 117.
Danmark, förbud mot tillförsel dit 11 f.; ang. tre kronor i dess vapen 18, 218 ff., 242, 304 ff., 319 ff., 388 ff., 532, 671, 742 f.; legation dit onyttig 28; kons förtjänster om detta land 40 f., 305; rykten därifr. 70, 106 f., 121, 127, 129, 133; Sten Erikssons tjänare där 98 ff.; sändebud därifr. till Ryssland 120; kunskapare dit 121; tyska logoknektarne vilja begifva sig dit 161; fruktan där för Kristiern II:s arfvingar 165; misstänkta rustningar där 167 f., 416; export dit 171, 311, 760; skörden tidig där 175, 185; möte mellan rådsherrar från Sverige och Danmark påtänkt 180 ff., 670, 855; osäkerhet där 191; därvarande adels förhållande till Gustaf I 225; grefvens och grefvinnans af Ostfriesland planerade afresa gm detta land 302, 304, 345 f., 662; behandlingen af ett fartyg därifr., som varit prydt med Sveriges vapen 343, 383, 856; biskopens af Osnabrück uppförande där 418; herredag där 571; utv. kon. Eriks betänkande rör. Sveriges förhållande till 583—597; spioner böra anställas där 589; anfallsvägar dit 594; svenska borgares skeppsbrott där 636; exportvaror dit beslagtagna 641; trupper dit fr. Holstein 644; exportlicens dit fr. Sunnerbo 660; ang. Sveriges rätt till dess vapen 323, 671:

- inre förhållanden där 671 f.; utv. kon. Eriks påtänkta resa därigenom 693, 721; dens:s försäkran för väntad gisslan därifr. 749; Peder Fox' arfvingar där 764; rykten om förväntadt uppror där 792; handlingar beträffande förhållandet till 852—857; omnämndt 173, 305, 318, 641 f., 646, 664, 672, 682, 688, 752, 770, 788, 825; konungen af, se **Fredrik II**; afl. konungen af, se **Kristiern III**; franska sändebudet där, se **Dançay, Charles**; se äfven **Danskarne**.
- Danne** (Dan), **Staffan** (Ste-) 2, 447, 641.
- Dannike** (Dani-), sn i Kinds hd, Vg. 84, 471.
- Dansche**, se **Danzig**.
- Danskarne** (juter, the danske, dener), deras handelsfrihet 60 f.; planer i Livland 66, 444, 462, 532; d:o på Ösel 446, 682, 688, 720; dragit in i Ryssland 66; misstro mot dem 97 ff., 183 f., 188 f., 203, 591, 637, 740, 754, 783; få ej användas som fogdar 102; deras handel i Viborg 201; besvåra sig öfver tullen där 229 f.; behålla tre kronor i sitt vapen 242; deras afsikter mot Sverige 242 f., 397, 703, 822; innehafva pastorat i Smål. 659; möte med dem ifrågasatt 180 ff., 670; misstänkas förbundna med Lybeck 673; oense med holsteinarne 792; förhållandet till dem i allm. 149 f., 669 ff.; jfr **Danmark**.
- Danviks hospital**, ö. br. f. 307.
- Danzæus, Carolus**, se **Dançay, Charles**.
- Danzig** (Dansche, Dantisch, Dantzick) 363; köpmän därifr. i Viborg 269; sjöfarten dit 498; ankarsmed därifr. 502; br. t. borgmäst. och råd där 512; utv. kon. Eriks br. t. d:o 617; ifrågasatt hästexport dit 656.
- Darftt**, se **Dorpat**.
- Dauphin**, se **Delphinen**.
- Deglinge** (Dij-), skattehemman i Östra Ryds sn, Danderyds sklg, Uppl. 117.
- Delphinen** [= dauphin] af Frankrike, se **Frans II**.
- Demonarde**, se **Mornay, Charles de**.
- Derreby**, se **Dörby**.
- Dijlinge**, se **Deglinge**.
- Dikning och røjning** påbjudes i Ög. 152 f.
- Dillnäs** (-enäs), sn i Daga hd, Södermanl. 547.
- Dillö** (-öö, Tillöö), bebyggd ö i Väneren, tillh. Torsö sn, Vadsbo hd, Vg. 404, 777, 779.
- Dionysius**, se **Beurreus**.
- Distingsmarknaden** [i Uppsala] 451.
- Ditmarsken** (-merschen) 125 noten, 191, 212 f., 218, 670, 784, 791
- Djupedal**, gd i Hållstads sn, Äs' hd, Vg. 53.
- Djuramåla** (Djures-), by i Tingsås' sn, Konga hd, Smål. 759.
- Djurskytt**, se **Claes**.
- Djäknegång** förbjuden i Smål. 752.
- Dominicus Bårskärare**, ö. br. f. hm 166.
- Dominikus Fjädermakare**, se **Duclusset**.
- Domö** (Dumbo), gd i Höra sn, Kållands hd, Vg. 143.
- Donation**, se **Förläning**.
- Dorpat** (-pt, Darftt), flyktingar därifr. 265; belägras af polackarne 386; biskopen af 451.
- Draken**, fartygsnamn 168.

- Drothem** (Sancte Drotten), sn i Hammarkinds hd, Ög. 97.
Dråp l. dråpare 377, 402, 642, 647, 656, 767, 770, 818.
Duclusset, Dominicus, fjädermakare, beställningsbr. f. hm 607; omnämnd 728.
Dulsvik (Dulssvijek) i S:t Anna sn, Hammarkinds hd, Ög., Anders Nilssons gd 164.
Dumasius, Johan, med. doktor 358.
Dumbo, se **Domö**.
Dunker, sn i Villåttinge hd, Södermanl. 547.
Dälene, se **Dalhem**.
Döderhult, sn i Stranda hd, Smål. 100.
Dörby (? Derreby) [i Möre l. på Öland?] 773.

E.

- Ebbe Knutsson** [Ulfeld], dansk lensmand på Lyckå (med östra Blekinge) 142; utv. kon. Eriks br. t. 650.
Eckehered, se **Ekhärad**.
Eckholm (?) 334.
Eckholmssund, se **Ekolsund**.
Eclipsis lunæ [månförmörkelse] försakar uppskof med prinsessan Katarinas bröllop 279.
Ed (Eed), sn i Grums hd, Värml. 548.
Ed, sn i N. Tjusts hd, Smål. 132, 605.
Ed (Eed), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
Eda (-e), sn i Jösse hd, Värml. 548.
Edeby (Edby) i Helgarö sn, Åkers hd, Södermanl., Hans Claesson [Bjelkenstjernas] gd 308.
Edgång rör. tiondens rätta utgörande 677, 756 f.
Edsberg, hd och sn i Närike 548.
Edsformulär, enl. hv. ständerna svurit utv. kon. Erik trohet 773.
Edsgårdsmän för Joakim Fleming, utv. kon. Eriks br. t. 657.
Edshammar, gd i Lena sn, Rasbo hd, Uppl. 658.
Edsveden, skogstrakt i Vg. (mellan Väneren och kusten mot Kattegat) 52.
Edvard VI, kon. af England, afl. 360.
Edzard (Etzhart, Essert), greve af Ostfriesland, inga underrättelser fr. hm 87; brefdragare fr. hm 122, 172; vistas hos hertigen af Cleve 191, 213; lejdebr. f. hm 134; anländ till Kalmar 248; sk. uppresa t. Stockholm 248 f.; hans äktenskapskontrakt 290; d:o omnämndt 657; bör kvarstanna i Stockholm 318; ang. hans hemresa 344 ff., 657, 662 f.; ang. storleken af hans följe i Vesterås 407; hans fångenskap där 831 f.; hans försäkran 833; omnämnd 127, 130, 133, 139, 148 f., 214, 249, 257, 259, 279, 302, 320, 363, 410, 450, 452, 454 ff., 457, 473, 512, 517, 531, 570, 588, 647, 654 (grefven), 663 f., 666 ff., 669, 690 ff., 696 f., 707—712, 809 f., 823, 858 f.; hans kanslär, se **Westen, Friedrich van**; hans råd, se **Haio Manunga**.
Egby, se **Eggby; Ekeby**.
Egbyborna, sn i Bobergs hd, Ög. 544.
Egbyrinna, se **Ekebyrinna**.
Eggby (Egby), sn i Valla hd, Vg. 544.

- EGgebrecht, Jakob**, borgare i Reval, hans br. t. Gustaf I 863.
- Ehria**, se **Ärja**.
- Eisenberger, Elias**, br. fr. hm omnämndt 98.
- Ek** (Eek), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Ekby** (Ekebergal), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Ekeblad**, se **Claes Andersson**.
- Ekeby**, by i Öfver-Selö sn, Selebo hd, Södermanl. 422.
- Ekeby** (Egby), sn i Gästrings hd, Ög. 543.
- Ekeby**, sn i Skyllersta hd, Närke 548.
- Ekebyrinna** (Egb-), sn i Göstrings hd. Ög. 402, 459, 543.
- Ekegården**, gd [n. m. by] i Härlunda sn, Skånings hd, Vg. 61.
- Ekenäs**, gd i Nyland, spannmål där 394.
- Eker**, sn i Örebro hd, Närke 548.
- Ekesjö**, stad och sn i Södra Vedbo hd, Smål. 52, 236, 605.
- Ekeskog**, sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Ekesås**, se **Gårdsby**.
- Ekhärad** (Eckehered), sn i Elfdals hd, Värml. 548.
- Eknaholm**, gd i Tjureda sn, Norrvinge hd, Smål. 641; förlänt till Agda Persdotter 745.
- Ekolsund** (Eckholmss-), gd i Husby-Sjutolfts sn, Trögds hd, Uppl., dat.-ort 411—414, 449—451; fogde där, se **Erik Trulsson**.
- Eksjö** (-esiö), stad i Smål. 703.
- Ekö** (-keöö), **Norra**, holme tillh. Jonsbergs sn, Östkind's hd, Ög. [n. m. under Broxvik] 527.
- Elefanten**, fartygsnamn 168, 257; jfr **Nya elefanten**.
- Elfdalen** (Elfve-), hd i Värml. 548.
- Elffte**, se **Alfta**.
- Elfkarleby** (Elffkare-), sn i Norra Roden 495.
- Elfsborg**, slott och stad i Vg., ang. stadens flyttning till Hisingen och be-
fästade 243 f.; nederlag för varor där 267; vägar dit 268; proviant till
flottan där 412 f., 417, 520; export därifr. 491; br. t. befälhafvarne på den
där förlagda flottan 504 (jfr 724); d:o fr. utv. kon. Erik 765; hertig Johan
anländ dit 510; flottan får ej afgå därifr. 511; befästningar där 594, 603,
804; herremöte där omnämndt 671; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 746—750,
778 ff.; ifrågasatt möte där mellan utv. kon. Erik och hertig Johan 762;
begäres af utv. kon. Erik till hans underhåll 777; kanongjutning där före-
slagen 787; dat.-ort för hertig Johans br. 804—805, 825, 827; hert. Johans
qvittobr. f. K. M:ts köpmän där 805; omnämndt 12, 28, 42, 78, 101, 158,
190, 195, 212 f., 244 f., 257, 342, 382 ff., 448, 490 ff., 500 f., 505 f., 520,
526, 578, 594, 606, 653 f., 656 f., 724, 754, 758, 761, 771, 773, 776, 778,
780, 824 f.; varuhusföreståndare där, se **Olof Simonsson**; **Olof Tör-
nesson**; -s län, inkomsterna därifr. 570; f. d. landbofogde där, se **Olof
Jönsson**.
- Elfsnabben**, hamn i Stockholms skärgård 238, 246.
- Elfvedalen**, se **Elfdalen**.
- Elfvestad** (-da), sn i Bobergs hd, Ög. 544.
- Elgarås** (-eråås), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Elgå**, sn i Jösse hd, Värml. 548.
- Eliaë** (Helijæ) profetens dag = 12 juli.

Elisabet (Elizabeth, -betha), drottning af England, hennes tillträde till regeringen 37, 53; br. t. 55, 72, 232, 326, 358; utv. kon. Eriks d:o 612, 614; d:o omnämnda 838, 840; hennes br. t. Gustaf I 837, 851; d:o till utv. kon. Erik 838, 840; d:o till hertig Johan 838; utdrag af br. från henne 466; omnämnd (»drottningen») 189, 224, 243, 246, 381, 384, 428, 460, 478, 712, 714, 729, 733, 764 ff., 805 f., 811, 825, 837—851.

Elliehult, se **Älghult**.

Elmeboda, sn i Konga hd, Smål. 760.

Elof (-ff) i Vallby 778.

Elof (-eff) **Pauli**, hr, kyrkoherde i [Stora] Malms sn, ö. br. f. hm 471.

Elsa [Axelsdotter (Posse)], änka efter Axel Eriksson [Bielke] till Nygård, utv. kon. Eriks förl.-br. f. henne 655; dens:s br. t. 768.

Emden (Emb-), stad i Ostfriesland 858; spannmålsexport dit 648, 652, 653.

Emerentia [Holgersdotter (Gera)], änka efter Abraham Eriksson [Leijonhufvud], utv. kon. Eriks br. t. 778.

Emtervik (Emptervijk), sn i Fryksdals hd, Värml. 548.

Eneby, se **Vestra Eneby**; **Östra Eneby**.

Enevald [Sigfridi], hr, kyrkoherde i Viborg, ö. br. f. hm 23.

Engeby, se **Ängeby**.

Engelholm (Engholmen), stad i Skåne 606.

Engeln (-len), fartygsnamn 244.

Eugholmen, se **Engelholm**.

England, tronskiftet där 37, 53; legation dit påtänkt 54 f., 72, 96; utv. kon.

Eriks giftermålsunderhandl. där 54, 159, 189 [den där omnämnda »prinsen» (jfr s. 224) torde åsyfta Filip II af Spanien], 212, 223 f., 241 ff., 381, 478, 529 f., 568 ff., 644, 673 f., 712, 714, 732—744, 767, 808 ff.; hertig Johans resa dit 212 f., 223 f., 232 f., 240, 258, 326 ff., 381 ff., 490, 504, 657, 752, 804 f., 824; fred mellan detta land och Frankrike 224, 860; kvinnors arfsrätt till kronan där 241; villkoren för giftermålskontrakt med 241 f., 839 f.; handelstraktat med ifrågasatt 247, 360 ff.; vikten större där än i Sverige 246 f.; sjöartiklar för den dit afsända flottan 272; befälhafvarne på denna flotta uppräknas 273; handelsprivilegier där önskvärda 382; hertig Johans återresa därifr. 383 f.; handverkare böra värfvas där 386, 658; bref därifr. 424; utv. kon. Eriks påtänkta resa dit och åtgärder, viktagna m. anl. däraf 425—428, 479, 521, 526, 568 ff., 693, 720, 752, 754 f., 757, 768—781, 811; ang. hertig Johans ankomst dit 825 f. och kvarstannande där 478; oro för de ditsända fartygen 505; i krig m. Frankrike 572 f.; utv. kon. Eriks br. t. legationen där 651; handverkare (ämbetsmän) därifr. 652; legaterna där omnämnda 653 f.; Claudius [Collart] sändes dit 655; dess förhållande till Lybeck 672; handelsn ledande dit 673; lejd sk. begäras där 765; handlingarne i den engelska giftermålsunderhandl. omnämnda 826; handlingar rör. förhållandet till 837—851; omnämndt 4, 7, 637, 645, 753, 860; drottningen af, se **Elisabet**; afl. drottning af, se **Maria**; afl. konung af, se **Edvard VI**; **Henrik VIII**.

Enköping, bröllopgård därifr. 145; dat.-ort 451; fogde där, se **Mikael Nilsson**; kyrkoherden där, se **hr Erik**.

Erbach, **Mattias**, apotekare, ang. hans underhåll 829.

Erik, Sveriges framfarna konungar med detta namn, flere 846.

Erik (-ch), utvald konung, hertig, br. t. 2, 24, 35, 97, 115, 120, 126, 131, 141,

- 146, 148, 159, 169, 186, 257, 279, 282, 285, 319, 329, 375, 396, 424, 434, 436, 444, 455, 460, 461, 463, 468, 477, 520, 523, 524; br. fr. hm 583—792; do omnämnda 838, 840; ö. br. fr. hm 117; förl.-br. f. hm på Tjust 207 (jfr 235); hans utländska resa 505, 507, 510, 568 ff., 657, 665, 752; reqvirerat fartyg fr. Finl. 508; hans tronföljareskap bekräftadt 539; på gr. af sjukdom i behof af läkare 617; hans 16 anor sk. utredas 651; äreklädning beställd i Antwerpen f. hans räkn. 727; hans barn med Agda Persdotter 745; hertig Johans br. t. 805, 809, 820, 822, 823 (2 st.), 825 (4 st.), 828, 829; drott. Elisabets af Engl. br. t. 838, 840; omnämnd 8, 14, 16 f., 37, 72, 96, 100, 172, 183, 212, 219, 223, 239 f., 344, 358 f., 420, 442, 450, 490, 497, 504 f., 525, 528, 539 f., 549—558, 577, 580, 811, 842 ff., 859, 866; hans giftermålsplaner, se **England**.
- Erik** [af Pommern], unionskonung, afl. 389, 651, 720.
- Erik** (-iich), hr, kyrkoherde i Enköping, sk. deltaga i bröllopgården 145.
- Erik, Mr**, se **Erik Petri; Falk, Erik**.
- Erik** [Andersson], hr, kyrkoherde i Oviken, prost i Jämtland 416, 435.
- Erik Andersson**, svensk agent i Östersjöprov., br. från hm till Gustaf I 833.
- Erik** (-ch) **Arvidsson** (Arffveds-) [Stålar] till Grabbacka 32, 37; stämning på hm 793.
- Erik Bornholm** 773.
- Erik Bältare** (bel-), ö. br. f. hm 342.
- Erik Dalkarl** (dalekar), fogde på Räfsnäs, häradshöfding i Åkers hd, fullmakt f. hm 278.
- Erik** (-ch) **Gustafsson** (Gö-) [Roos] till Hjälmäter, br. t. 19; dens. omnämnd 579 f.
- Erik Hampebjll**, båtsman, afl. 402.
- Erik Henriksson**, kons stallmästare 451.
- Erik Henriksson** (Hindrichs-) sk. blifva slottsskrifvare i Viborg 380; br. t. 401.
- Erik Henriksson** (Hindrisson), fogde i Tierp 495.
- Erik Håkansson** i Hvetlanda 756.
- Erik Jönsson**, knekthöfvidsman i Jönköpings län, ö. br. f. hm 166.
- Erik Knutsson** i Bambols by 310.
- Erik Knutsson** [Sparre?], befallningsman på Örebro slott samt fogde i Örebro, Kumla, Hardemo och Grimstens hd, fullmakt f. hm ss. häradshöfding i vestra Närike 22; br. t. 449; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 663.
- Erik Larsson**, utv. kon. Eriks br. t. 649, 755.
- Erik Larsson** i Lunda 406.
- Erik Larsson** i Uppsala 400.
- Erik Laurentii**, hr, kyrkoherde i Börstils sn och Öregrunds stad, kollationsbr. f. hm 166.
- Erik Matsson**, kamrerare, utv. kon. Eriks br. t. 640 (3 st.), 642, 643 (2 st.), 644, 652 (2 st.), 653, 654 (2 st.), 655, 664, 727, 767, 768, 771 (4 st.), 772, 773 (3 st.), 774 (2 st.), 775 (3 st.), 776.
- Erik Måusson** i Flogsta 405.
- Erik Måusson** [Ulfsparre] till Broxvik, utv. kon. Eriks förl.-br. f. hm 755; dens. br. t. 771 (2 st.).
- Erik Olofsson**, utv. kon. Eriks br. t. 637.
- Erik Olsson**, fogde på Kymmene gd samt i Pyttis' sn och Elimä fjärding, br. t. 406.

- Erik Olsson** [Stålar] till Kiala, häradshöfding i Eurepää hd, fullmakt f. hm 278; br. t. 288; hert. Johans br. t. 819, 820 (2 st.).
- Erik Pedersson**, fogde på Åtvidaberg samt i fem socknar af Bankekinds hd och i Gårdsrums sn af Tjust, utv. kon. Eriks br. t. 645, 771, 773.
- Erik Pedersson** i Munketorp 648.
- Erik Petri** [Hvass], M., ordinarus i Skara, utv. kon. Eriks underhållsbr. f. hm 777; dens: br. t. 778, 779.
- Erik Petri**, M., skolmästare i Söderköping, kyrkoherde i Skällvik, kollationsbr. f. hm 215; utv. kon. Eriks br. t. 651.
- Erik Ragvaldsson** (Raffvel-), af. 350.
- Erik Sigfridsson** i Bambols by 310.
- Erik Skrifvare**, tiondefogde 409, 758 (»uti Skenninge»); utv. kon. Eriks br. t. 647, 651, 755, 765.
- Erik Svensson**, fogde i Helsingfors 379, 394; br. t. 406
- Erik Svensson**, f. d. fogde i Norrköping 647.
- Erik Svensson**, gårdsegare i Vadstena 474.
- Erik Trulsson**, fogde på Ekolsunds gd, br. t. 406
- Erikstad** (Irestade), sn i Sundals hd, Dalsl. 545.
- Erla**, se **Årla**.
- Erland Bösskytt** på Kalmar 69.
- Erlinghundra**, hd i Uppl. 301.
- Ervalla** (Ärfvåle), sn i Åkerbo [n. m. Fellingsbro] hd, Vestmanl. 22; gd där, tillh. fru Brita [Jönsdotter (Roos)] 562.
- Esbjörn Håkansson**, fogde i Öknebo, Hülebo och Daga hd, br. t. 403 (2 st.).
- Esbjörn Pedersson**, befallningsman på Stegeborg och i dess län, häradshöfding i Bobergs hd, fullmakt f. hm 216; utv. kon. Eriks br. t. 665, 756, 757, 759, 768.
- Esbo** (-po, -på), sn i V. Nyland, ang. befästningar där 65, 820.
- Eskeskog**, se **Hesselskog**.
- Eskhult** (Eske-), sn [nu Ödsköld] i Vedbo hd, Dalsl. 545.
- Eskil Bengtsson** i Vaischa, lejdebr. f. hm 298.
- Eskil Henriksson** 819.
- Eskil Johannis**, hr, kaplan (sedan kyrkoherde) i Sunds pastorat på Åland, ang. hans underhåll 823.
- Eskil Skräddare**, fogde i Konga hd, utv. kon. Eriks br. t. 759, 760.
- Eskilstorp** i Bredaryds sn, Vestbo hd, Smål., Måns Pedersson [Stjernas] gd 665.
- Eskilstuna** (Eschels-), gd och stad i Södermanl. 68, 547; dat.-ort 438, 453, 521—522.
- Eskilsäter**, sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Espo**, se **Esbo**.
- Essert**, se **Edzard**.
- Esseve** äng i Pedersöre sn 278.
- Essingen**, två små öar i Mälaren nära Stockholm 285.
- Esterna**, sn i Sjuhundra hd, Uppl. [ingår n. m. i Fasterna sn] 301.
- Ether** (Ee-), Hans, fogde på Ridö, br. t. 401; ö. br. f. hm 452.
- Eurepää** (Eugrepä, Eurepe), sn och hd i Södra Karelen 23, 288; häradshöfding där, se **Erik Olsson** [Stålar].
- Export**, se **Utförsel**.
- Ezechias**, se **Gepfart**.

F.

- Fagercke** (-eck), by i Smål. [S. Möre l. Konga hd?] 638.
- Fagerhult**, sn i Handbörds hd, Smål. 15.
- Fagerlid** (-lijda), sn i Vadsbo hd, Vg. [ingår nu i Hofva] 544.
- Fageröö**, se **Fägred**.
- Falk, Erik**, Mr, ordinarius i Linköping 58 f., 178 f.; förl.-br. f. hm 115; utv. kon. Eriks br. t. 756, 767.
- Falköping** (Faleköpfung), stad i Vg. 604, 606.
- Falme** (!), sn (?) i Närike 51.
- Faste**, sn i Sjuhundra hd, Uppl. [ingår n. m. i Fasterna sn] 301.
- Fasterna**, se **Esterna**; **Faste**.
- Fastorp** (-etörp), gd i Askers sn och hd, Närike 459.
- Fedder Persson**, se **Feodor**.
- Felbrygge**, se **Henrik**.
- Fellingsbro** (Fällis-), sn i likanämnda och Åkerbo hd, Vestmanl., kyrkoherden där, se **Claes Olai**; härads höfding där, se **Nils Olsson**.
- Feodor** (Fedder) Persson, rysk köpman 585.
- Ferdinand**, romersk kejsare 45, 271, 331, 336, 481, 486, 531, 587, 602, 607, 626 f., 829, 860; hans sändebud i Moskva 462; hans planer på Sverige 856.
- Ferla**, se **Åke Bengtsson**.
- Fernebo** härad, se **Värmlandsberg**.
- Fifvelstad** (Fivelstada), sn i Aska hd, Ög. 543.
- Fiholm**, gd i Rytterne sn, Snäfringe hd, Vestmanl., dat.-ort 520—521.
- Filip**, kon. af Sverige († 1118) 846.
- Filip** (Ph-) **I**, hertig af Pommern, afl. († 1560), hans söner omnämnda 532.
- Filip II**, konung af Spanien 123, 189, 224 (»prins»), 572; dens. (?) omnämnd 584.
- Filip** (Philippus) **Andreæ**, hr, predikant på Åbo slott, hert. Johans underhålls-br. f. hm 800.
- Fincke, Gustaf** (Göstaf), fogde på Nyslott 37, 686 (? Gustaf N.), 793; br. t. 162, 250, 341; utv. kon. Eriks br. t. 655, 773, 774; hert. Johans br. t. 794, 795, 803, 821; dens fullmakt f. hm 825.
- Fincke, Jöran** 750, 865.
- Finland**, underrättelser därifr. 2 f.; undsättning därifr. 28; fogderäkensk. där 64, 162, 803; godsransakning där 64; fogdar där få ej vara af dansk härkomst 102; styrelsen där i hert. Johans frånvaro 129 625, 631, 804; br. t. samtl. fogdar där 147, 438; fartyg därifr. t. Kalmar 176, 705 f., 824 f.; krigsfolk därifr. t. Vg. och Smål. 192; ö. br. ang. svikligt förfarande med kronans jord och inkomster där 247; kronoombud sk. närvara vid syneförrättningar där 248; livländska fångar dit 374, 399 f.; årsväxten där 376; fiskerier där 379; fartyg därifr. reqvirerade af utv. kon. Erik 508; gården därifr. till Stockholm 509; hertig Johans hertigdöme där 541, 620, 624, 682, 686; legofolk därifr. 638; städerna där ej förmögna 702; hjälpgård där till utv. kon. Eriks engelska resa 765, 773; J. Bulgrin styresman där i hertig Johans frånvaro 804; hert. Johans br. t. några fogdar där 826; ang. behandl. af Revalsbor där 824 f.; bergverk uppfunnet där 824 f.; kopparsmältare dit 825; omnämndt 30 f., 36 f., 61, 67, 77, 81 f., 89, 103, 170, 203, 406 f., 437, 444, 469, 657, 679, 694, 719, 769, 819—829; rågångsransakning där, se **Ryssland**.

- Finnekuula** (-komble), sn i Kinds hd, Vg. 84.
- Finnström**, sn på Åland, underhåll f. kyrkoherden där 823.
- Fiskeby**, rättaredöme [i Ö. Eneby sn?], Bråbo hd, Ög. 764.
- Fiskerierna** i Norrland, ang. saltning där 356; i Finland 379.
- Fiskestad** (-dha), by i Väckelsånga sn, Konga hd, Smål. 636.
- Fisket** i Nyslotts län 163, 252; i Stegeborgs skär 196 ff.; vid Trollhättan 289; i Gestrikland 495.
- Fiskvik** (-vijk), gd [n. m. by] i Litslena sn, Trögds hd, Uppl. 412.
- Fituna** i Sorunda sn, Sotholms hd, Södertörn, Johan Persson [Bååts] gd 23.
- Fivelstada**, se **Fifvelstad**.
- Fjuk** (Fiuckönn), ö i Vettern, mellan Motala och vestgötakusten, halfva fisket där förlänt till Vadstena kloster 166.
- Fjädermakare** anställd hos utv. kon. Erik, se **Duclusset, Dominicus**; beställningsbr. f. hm 607.
- Flateryd** (Flatteryddt), gd i Ås' sn, Vestbo hd, Smål. [n. m. Svaneholm] 853.
- Fleming, Erik**, hr, afl. 310.
- Fleming, Herman**, hertig Johans br. t. 824; bisittare i rätten öfver Joakim Fleming 865.
- Fleming (Flä-), Joakim** (Jachim) till Qvidja 65, 657; utv. kon. Eriks br. t. 768; dom öfver hm 865; vittnesskrift till hans förmån 866.
- Fleming (Flä-), Lars** (Larenntz) till Sundholm, utv. kon. Eriks råd, föreslagen till mönsterherre 785; br. t. 137, 154, 167, 193, 238; omnämnd 246, 654; befälhafvare på flottan till England 273; utv. kon. Eriks ö. br. f. hm 730; dens:s br. t. 767, 772; hertig Johans förl.-br. f. hm 807; dens:s qvittobr. f. hm 827.
- Fleming, Peder**, bisittare i rätten öfver Joakim Fleming 866.
- Flen** (-een), sn i Oppunda hd, Södermanl. 547.
- Flensborg** (-ssburgk), stad i Slesvig 432 f.; sjöfarande därifr. gjort haveri vid Vestervik 774.
- Flistad** (Flijstada), sn i Bobergs och Gullbergs hd, Ög. 544.
- Flistad** (Flijstada), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Floda**, sn i Oppunda hd, Södermanl. 306 f., 547.
- Flogsta** (Frosta!), by i Bondkyrka sn, Ulleråkers hd, Uppl. 405.
- Flottan**, sjöartiklar för 272; ang. dess utrustning 168, 173, 194, 724; dess förläggning 383, 417; dess uppgifter i händelse af krig 789.
- Flugebo** (-dhe), by i Trehörna (Linderås) sn, N. Vedbo hd, Smål. 665.
- Flygmyra**, gd i Morkarla sn, Olands hd, Uppl. 408.
- Fläming**, se **Fleming**.
- Fogdar**, br. t. samtliga i Finl. och Norrl. 147; br. t. d:o i Södermanl. och Närrike 155; br. t. d:o i trakten af Helsingfors 314; br. t. d:o i Finl. 438; ang. deras otrohet 533; några sådana på Åland sk. fängslas 820.
- Fogdebref** 451, 453, 492, 659, 757; jfr 822.
- Fogdö** (-öö), sn i Åkers hd, Södermanl. 547.
- Fogle**, se **Föglö**.
- Fogle-**, se **Fägel-**.
- Folkärna** (-kerne), sn i Dalarne 354; kyrkoherden där, se hr **Hans**.
- Follinger**, se **Peder** [Nicolai].
- Fordell** (-el), **Hans**, utv. kon. Eriks tillståndsbr. f. hm 665; dens:s fullmakt f. hm att vara skinnköpman 771.

- Fordell** (Forr-), **Lars** (Lasse) [Knutsson], fogde i södra Österbotten, häradshöf-
ding i Korsholms län, fullmakt f. hm 278.
- Fornåsa**, sn i Bobergs hd, Ög. 544.
- Fors** (Fårs), sn i Vester-Rekarne hd, Södermanl. 547.
- Forsby** (Fårss-), sn i Kåkinds hd, Vg. 544.
- Forsnäs**, i Sunds sn, Ydre hd, Ög., Olof Gustafsson [Stjernbjelkes] gd 75.
- Forssa** (Får-), sn i Oppunda [nu Villättinge] hd, Södermanl. 547.
- Forstenasläkten**, se **Hans Pedersson**.
- Fortzee**, se hr **Olof** [Olai Jordan?].
- Fox**, **Peder**, f. d. fogde i Vifolka och Göstrings hd, afl., ang. arvet efter hm
764.
- Franciskus** 772.
- Francke** (-ch), **Mauritz** (Mar-, Mor-) 468, 642.
- Frankrike** (l. frantzoserne) 123 [det åsyftade giftermålet var 1558 ingånget mel-
lan hertig Karl af Lothringen och kon. Henrik II:s af Frankrike dotter
Claudia]; fred med England 223; underhandl. med 287 ff., 357 ff.; i tvist med
skottarne 435; hertig Magnus af Sachsen erbjuden underhåll där 467; svensk
hjälp åt Engl. i kriget mot 571, 736; Spanien och Nederl. komma det till
undsättning 572; godt förhållande till 673; handlingar ang. förhållandet till
834—836; planer på giftermål där för kon:s döttrar 835; fred mellan detta
rike och Spanien 854, 860; konungen af, se **Frans I**; **Frans II**; **Henrik
II**; sändebud därifr., se **Dançay**, **Charles**.
- Frans**, hertig af Sachsen-Lauenburg, br. t. 319; br. fr. hm (»hertigen af Saxenn»)
omnämnda 14, 35, 447; sk. bjudas till prinsessan Katarinas bröllop 128;
väntas till Sverige 260; ang hans audiens 282, 284; omnämnd 340, 416, 428,
467, 588, 664, 709, 763.
- Frans I**, kon. af Frankrike, afl. 365.
- Frans II**, konung af Frankrike (»delphinen») 258, 364 ff., 417; hans stadfästelse
på svensk-franska handelstraktaten 833.
- Frans Larsson**, fogde i Kumogårds län, hert. Johans br. t. 794, 821, 826; bi-
sittare i rätt 866.
- Fransmännen** (frantzoserne), se **Frankrike**.
- Fredrik I**, konung af Danmark, afl. 123, 220, 287, 305, 351, 388.
- Fredrik** (-derijk) **II**, konung af Danmark (hertug Frederick) 2, 70, 154, 188,
239, 322 ff., 343 ff., 682, 774, 784, 792; hans br. omnämndt 37, 41, 242, 259;
br. t. 38, 122, 180, 218, 225, 237, 302, 304, 311, 349, 388, 432; ang. hans
kröning 237, 259, 855; värfvar i Tyskl. 382, 434 f.; sändt en föräring till utv.
kon. Erik 396 f.; ang. ett hans br. t. dens. 397; hans förhandl. med biskopen
af Osnabrück 418; hans sinnesstämming gent emot Sverige 429; en ung hertig
af Sachsen i hans tjänst 467; utv. kon. Eriks br. t. 597, 599, 610, 616, 619,
638 (?), 684, 693, 721, 728, 746, 749, 752; br. fr. hm omnämndt 670; hans
åtgärder mot det danska prästersk. 671 f.; hans br. t. Gustaf I 852, 854,
855 (2 st.).
- Fredrik III**, pfalzgreffe af Simmern, blir kurfurste af Pfalz 861.
- Fred-berg** (Frös-), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Fredzdalen**, se **Fryksdalen**.
- Frendeforssa**, se **Fründefors**.
- Friederich**, se **Märten**.
- Friesland** (Friis-), se **Ostfriesland**.

- Friesner** (Frissner, -när), **Mattias**, doktor 66, 488.
- Frixsene**, se **Fryksände**.
- Frosta**, se **Flogsta**.
- Frustuna** (Frös-), sn i Daga hd, Södermanl. 547.
- Frykerud**, sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Fryksdalen** (Fredz-), hd i Värml. 548.
- Fryksände** (Frixsene), sn i Fryksdals hd, Värml. 548.
- Frälse** utan motsvarande tjänstepligt 267.
- Frälsebref** f. Per Jönsson i Borgå 215; jfr **Sköldebref**.
- Frändefors** (Frendeforssa), sn i Sundals hd, Dalsl. 545.
- Fröknarne** (-kerne) [kon:s döttrar], omnämnda i kon:s testamente 555 ff.; resa t. kon. 663.
- Frösbergh**, se **Fredsberg**.
- Fröskog**, sn i Tössbo hd, Dalsl. 545.
- Fröslunda** (Fröss-) [i Möckleby sn på Öland?] 645.
- Fröstuna**, se **Frustuna**.
- Frösved** (Frödsväd), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Frösvi**, by i Romfartuna sn, Norrbo hd, Vestmanl. 143.
- Frötuna**, sn i Rosl. 326.
- Fullevijk**, se **Fågelvik**.
- Fullmakt** ss. öfverste ryttmästare i Vg. 20; ss. häradshöfding 21 f., 75, 119, 165 f., 215 f., 235 f., 278, 313, 339 f., 400 f., 453, 470 f., 638, 643, 645, 657; f. Knut Knutsson [Lillie] 43; f. Jöns Nilsson och Arvid Bengtsson 74; ss. lagman 76, 215 f., 630; formulär till 94; f. Anders Persson [Lilliehöök] att antaga krigsfolk 176; ss. slotthöfvidsman 309; för Joen Värme 519; ss. fänrik 759; för åtsk. ändamål 771, 773 ff., 780; för Karl Holgersson (Gera) 776; hertig Johans f. åtsk. ändamål 775, 819 f., 824, 825, 828, 829; jfr **Beställningsbref**; **Fogdebref**; **Kollation**.
- Fundbo**, sn i Rasbo hd, Uppl. 77.
- Für-tenberg, Wilhelm**, ordensmästare i Livland 863.
- Fågelbro** (Foglebrok), tre gdr i Värmdö sn och sklg, Södertörn 476.
- Fågelvik** (Foglevijk) i Tryserums sn, N. Tjusts hd, Smål., Jöran Eriksson [Gylenstjernas] gd 643, 659, 761.
- Fågelvik** (Foglevijk), sn i Nordmarks hd, Värml. 548.
- Fågelvik** (Fullevijk), sn i Väse hd, Värml. 548.
- Fågelås**, sn i Kåkinds hd, Vg. 828.
- Färdala** (Fåredall) i Åsleds sn, Vartofta hd, Vg., Anders Persson [Lilliehööks] gd 119, 199, 452.
- Fårs-**, se **Fors-**.
- Fårs-by**, se **Forsby**.
- Fåfred** (Fageröö), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Fällisbro**, se **Fellingsbro**.
- Fänrik** öfver knektarne i Vestervik utn. 759.
- Färed** (-da), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Färentuna**, hd i Uppl. 301, 307; häradshöfding där, se **Anders Sigfridsson** [Rålamb].
- Färgelanda**, sn i Valbo hd, Dalsl. 545.
- Föglö** (-le, Fogle), sn tillh. Åland 297, 801, 822.
- Förarp**, by i Tutaryds sn, Sunnerbo hd, Smål. 354.

Förlänningar, uppgift om dylika infordras 475 f.; jfr **Vestra** hd.

Förläningsbref på Sorunda sn 23; på en gd i Risinge sn 80; på Trosa och Vagnhärad's snr 89; på två tomter i Vadstena *ib.*; på en gd i S:t Lars' sn 115; på hemman i Ryds sn 116 f.; på Angarns och Markims snr 117; på N. och S. Vedbo, Tjusts, Kinda och Ydre hd 117; på Habo sn 118; på Irsta kyrkoby 163; på Tjust 207 (jfr 235); på Södra Vedbo 216; på Husby kungsgd 300; på Loppis' sn 300; på Floda sn 306; på gdr i Norska Skogsbygd's sn 314; på en gd i Lerums sn *ib.*; på jord i Markims sn 317; på Mellinge gd i Frötuna sn 326; på Mälby i Tillinge sn 338; på Negelstena i Håbo-Tibble sn 377; på stenhus i Stockholm 401; på en gd i Bromma sn 462; på Fågelbro i Värmdö sn 476; f. hert. Magnus 575 (jfr 543 ff.); på gdr i Kullings hd 575; f. hertig Karl 576 (jfr 546 ff.); f. hospitalet i Viborg på prebendelandbor 638; på spannmål m. m. 75 ff., 79, 116 ff., 166, 236, 300, 307, 339, 399 f., 420, 451, 453; utv. kon. Eriks utf. br. 643 (3 st.), 653, 655, 659, 726, 745, 754, 755, 758, 778, 782; hertig Johans d:o 807, 822, 824, 826; på tjänster, se **Fullmakt**.

Förläningsregister sk. upprättas 602.

Förstenaw, se **Vastenow**.

G.

Gabriel Kristersson [Oxenstierna] till Mörby, br. t. 114, 143; fullmakt f. hm 115; ö. br. på jordbyte m. hm 301.

Galle, Gunnar 756.

Galle, Peder, fogde öfver arf- och egna godsens i Smål., utv. kon. Eriks br. t. 646.

Galt, se **Olof Jonsson**.

Gamblelöse, se **Lödöse, Gamla**.

Gammal, se **Hans**.

Gammalkil (-blekil), sn i Valkebo hd, Ög. 459.

Gardener, se **Hans**.

Garpenberg (Garpebergett), sn och gruffält i Dalarne 24.

Gefle (Geffle), stad i Gestrikh., ang. tullen där 414, 493 ff.; br. t. borgersk. där 449; ryttare förlagda där 494; ordinaris där, se **Nils** [Olaf Helsingus]; tullskrivare där, se **Johan Svensson**.

Gellerstade, se **Gällersta**.

Gensvaret på den danska krönikan 26, 28.

Genoa (Je-), stad i Italien 860.

Georg Johann (Hans Jörg'henn), pfaltzgreffe af Veldentz 669.

Gepfart, Ezechias 478, 633, 712; utv. kon. Eriks br. t. 646; hertig Johans beställningsbr. [f. dens.?] som sekreterare 829.

Gera, se **Emerentia Holgersdotter; Jöran Holgersson; Karl Holgersson**.

Gerd (Gä-) **Hansson**, förl.-br. f. hm 163.

Gerd (Gärdh, Gerth) **Jensen Ulfstand** (Ulfstandth), dansk lensmand 18; ö. br. f. hm 62; hans br. t. Gustaf I 852; hans hustru, se **Görvel Abrahamsdotter** [Gyllenstierna].

Gerd **Löfsnidare** (Löffsnidare) 498.

Gerknäs (-rikenäs), by i Lojo sn, V. Nyland 209, 216.

Germund Jönsson i Karsås 452.

- Germund Svensson** [Somme], slottshöfvidsman på Kalmar, ang. hans räknenskap 754; br. t. 69; utv. kon. Eriks br. t. 639 (3 st.), 641 (4 st.), 642 (5 st.), 643 (2 st.), 644, 652 (2 st.), 653, 654 (2 st.), 655, 656 (2 st.), 658, 660 (2 st.), 664 (2 st.); hans änka, se **Anna** [Scharffenberg].
- Gessene**, se **Gäsene**.
- Gestad** (Giättstade), sn i Sundals hd, Dalsl. 545.
- Gestre** (? Gestringe), by i Frösthults sn, Simtuna hd, Vestmanl. 236.
- Gestrikland** (-inge-, -ickeland), fisket där 495; sk. förlänas till hertig Johan efter kon. Gustafs död 779; fogde där, se **Bure, Sten**.
- Gesäter** (Gräsätter!), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
- Gilins Bössgjutare** (bysse-) 169, 593.
- Gillberg** (Gilb-), hd och sn i Värml. 548.
- Gillberga** (Gilb-), sn i Vester-Rekarne hd, Södermanl. 547.
- Gimmersta**, gd antagl. i Röks sn, Lysings hd, Ög. 492.
- Giresta**, sn i Lagunda hd, Uppl., dat.-ort 449.
- Giresta**, se äfven **Gudersta**.
- Gisle Nilsson** 651; utv. kon. Eriks frihetsbr. f. hm 781.
- Gisslan** (gisler, leffvendes leigde) begärd fr. Danmark 749.
- Giättstade**, se **Gestad**.
- Glädö** i Huddinge sn, Svartlösa hd, Södertörn, Peder Svensson [Svarts] gd 657.
- Glafva** (Glådevald), sn i Gillbergs hd, Värml. 548.
- Glanshammar**, hd och sn i Närke 51; fogde där, se **Ambjörn Svensson**.
- Glasshult**, gd i Rumskulla sn, Sevede hd, Smål. 641.
- Glia** (-ija), gd i Lofö sn, Färentuna hd, Uppl. [ingår n. m. i Drottningholms kungsgd], dat.-ort 261—269.
- Glådevald**, se **Glafva**.
- Glömminge**, sn på Öland, kyrkoherden där, se hr **Lars**.
- Godegård**, sn i Bobergs [nu Finspångaläns] hd, Ög. 544; -sberg 544.
- Golsettra**, ortnamn [obest. hvar] 406.
- Gossler, Didrik** (Dirich) 644.
- Gottestade**, se **Gottsta**.
- Gottland** (Gotl-), tidigare lydt under Sverige 553.
- Gottschalk** (Godzskalck) **Timmerman**, köpman i Lybeck 67, 161, 228, 641, 658, 727; [dens.? i Reval] 796 f., 820.
- Gottsta** (Gottestade), gd i Kungsåra sn, Siende hd, Vestmanl. 22.
- Gottsunda** (Gud-), by med tillh. äng i Bondkyrka sn, Ulleråkers hd, Uppl. 399.
- Gotö** (-öö), gd [n. m. by] i Barkarö sn, Tuhundra hd, Vestmanl. 143.
- Grabbacka** (Gräb-) i Karis' sn, Vestra Nyland, Erik Arvidsson [Stålarms] gd 793.
- Grafva**, sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Granby**, gd i St^t Pers sn, Aska hd, Ög. 119.
- Graussö**, se **Gränsö**.
- Grebeke**, se **Grefbäck**.
- Gredevijk**, se **Brevik**.
- Grefbäck** (Bredebäkl, Grebeke), sn i Kåkindes hd, Vg. 545; sk. läggas under Fågelås' pastorat 828.
- Greffznäss** l. **Grefsnes**, se **Gräfsnäs**.
- Grefva**, se **Gräfve**.
- Grek** (Kreker), **Jakob**, köpman i Helsingfors 201.

- Grenna**, stad i Smål. 443.
Grenna, sn i Vista hd, Smål. 755.
Grensholm i Vånga sn, Bråbo hd, Ög., Jakob Turesson [Rosengrens] gd 142, 153.
Grimstad (-de), sn i Sundals hd, Dalsl. 545.
Grimsten, hd i Närike 547.
Grip, se **Birge Nilsson**.
Gripsholm, slott i Södermanl. 170, 403, 409; dat.-ort 238—250, 414—443, 452—453; d:o för utv. kon. Eriks br. 657, 768; d:o för hertig Johans br. 827; d:o för hertig Magni br. 831.
Grisbäck (-beck), by i Söderåkra sn, S. Möre hd, Smål. 585.
Grum, hd och sn i Värml. 548.
Gryt, sn i Hammarkinds hd, Ög. 164.
Gryt (-te), sn i Daga och Villättinge hd, Södermanl. 547.
Gråmunkeholmen i Stockholm [= n. v. Riddarholmen] 286.
Gräbbacka, se **Grabbacka**.
Gräfsnäs (Greffznäss, Grefsnæs) i Erska sn, Bjärke hd, Vg., hr Sten Eriksson [Leijonhufvuds] gd 216, 233, 613, 615.
Gräffe (Grefva), sn i Örebro hd, Närike 548.
Gränsreglering, se **Ryssland**.
Gränsta (Gren-), ortnamn [obest. hvar] 402.
Gränsö (Granssö), i S:t Annæ sn, Hammarkinds hd, Ög. 173.
Gräsätter, se **Gesäter**.
Grödinge, sn i Svartlösa hd, Södertörn 406.
Grönlund (Gröne-), gd i Åsbo sn, Göstrings hd, Ög. 403.
Gudersta, gd i Stora Rytterne sn, Snefringe hd, Vestmanl. [= Giresta?] 458.
Gudhem, kloster, sn och hd i Vg. 117.
Gudmund Abrahami, hr, de fattiges kaplan i Växjö, utv. kon. Eriks underhållsbr. f. hm 758.
Gudmund Andersson, knekt 760.
Gudsunda, se **Gottsunda**.
Guldsmed, beställningsbr. f. 609; se **Bertil**; **Cornelius**; **Jesper**; **Peder**; **Sven**; **Tord**.
Gullberg (Gulb-), fäste vid Göta älf 804.
Gullberg (Gulb-), hd i Ög. 544; häradshöfding där, se **Anders Eriksson**.
Güllich, se **Tile**.
Gunilla, bustru, i Häradsmåla 759.
Gunnar [Jonæ Trolle?], f. d. kyrkoherde i Linköpings stad och S:t Lars' sn, afl. 214.
Gunnar Engelbretsson, fogde i Uppvidinge hd, utv. kon. Eriks br. t. 764, 776.
Gunnar Pedersson i Resby 647.
Gunnarp (-erp), sn i Faurås' hd, Halland, -s bro 606.
Gunnarskog (-erskogh), sn i Jösse hd, Värml. 548.
Gunnarsnäs (Gunneråås!), sn i Nordals hd, Dalsl. 545.
Gustaf I, konung af Sverige, planer på giftermål för hans döttrar 362 f., 367 ff., 835; danska klagomål öfver hans tagna titel 393, 397, 429; ang. hans hälsa 472 f., 490, 492, 505, 509, 529, 723, 776, 780, 809, 829 f.; hans testamente 535—562; d:o omnämndt 529, 735, 741; utv. kon. Eriks br. t. 583,

- 625, 636, 657, 659, 662, 664, 675, 707, 722, 750, 752, 755, 756, 757, 758, 762, 766, 767, 775, 776 (2 st.), 777 (2 st.), 781 (2 st.); hert. Johans br. t. 804, 805, 819, 820 (2 st.), 821, 822 (2 st.), 825 (3 st.), 826; öfrigas br. t. hm 833—837, 851—865; hans härstamning 846; omnämnd 598, 615, 622, 625, 628, 631 ff., 635, 643, 644 f., 646, 649, 660 f., 663, 666, 672 ff., 675, 681, 686 f., 689 f., 692, 694, 696—699, 701, 703, 707—716, 720, 731 ff., 738 ff., 746, 766, 780, 795 f., 803 f., 807 f., 811, 819.
- Gustaf** (Göstaff) **Bruntesson**, stallmästare på Käggholms gd 450; br. fr. hm till Gustaf I 833 noten.
- Gustaf** (Göstaff) **Johansson** [Tre rosor] 96, 452, 837 f.; br. t. 10, 338; ö. br. f. hm 76, 118; förl.-br. f. hm 338; sk. afgå ss. sändebud t. England 55; kreditiv f. hm 72; sk. inträda i slottslofven på Stockholms slott 338; ö. br. på jordbyte m. hm 352; föresl. t. arklimäst. 593; afsänd t. Tyskl. 642; utv. kon. Eriks förl.-br. f. hm 643.
- Gustaf** (Göstaff) **Olsson** [Stenbock], hr, rr., ståthållare i Vg., br. t. 11, 15, 16, 27, 105, 125, 133, 152, 183, 194, 211, 267, 412, 418, 490, 491, 500, 510; ö. br. på jordbyte m. hm 84, 471; br. fr. hm omnämndt 121, 172, 174; utv. kon. Eriks br. t. 646, 654, 658, 662, 663, 724, 753, 754, 770, 772, 773 (2 st.), 774, 780; omnämnd 14, 104, 150, 243, 303, 417, 432 f., 472, 503, 506, 646, 676.
- Gustaf**, se äfven **Fincke**.
- Gyllenstjerna**, se **Görvel Abrahamsdotter**; **Jöran Eriksson**; **Kristina** [Nilsdotter]; **Nils Jöransson**.
- Gylta** (Gyllte, Gölta), **Bengt**, till Pätorp, lagman i Vg., föreslagen till [krigs]-kommissarie 785; br. t. 160, 217, 249, 304, 316; d:o fr. utv. kon. Erik 778; omnämnd 342, 489.
- Gylta**, **Jöran**, diplomatisk agent i Tyskland, br. fr. hm omnämnda 13 f., 98, 127, 129, 133, 148, 150, 154, 447; utv. kon. Eriks br. t. 651, 660.
- Gårdsby** (Ekesås = prästgårdens namn), sn i Norrvinge hd, Smål. 659.
- Gåsholmen** (Gåse-), ö i Mälaren, tillh. Öfver-Selö sn, Selebo hd, Södermanl. [namnformen nu försvunnen] 423.
- Gåsinge**, sn i Daga hd, Södermanl. 547.
- Gäddeholm**, gdr i Irsta sn, Siende hd, Vestmanl. 20.
- Gällersta** (Gellerstade), sn i Skyllersta hd, Närke 547.
- Gärddh**, se **Gerdt**.
- Gärdsrum** (Gälsrum), sn i N. Tjusts hd, Smål. 132.
- Gäsene** (Gessene), hd i Vg. 78, 562; häradshöfding där, se **Truls Marbo**.
- Gödershult**, se **Göshult**.
- Göing**, se **Mikkel Pedersen**.
- Göks** (Gögs, Gös), by i Sjundeå sn, V. Nyland 209, 216.
- Gölta**, se **Gylta**.
- Görvel Abrahamsdotter** [Gyllenstjerna], fru, Gerdt Jensen Ulfstands hustru 853; ö. br. f. henne 62.
- Göshult** (Göders-), gd (n. m. by) i Fagerhults sn, Handbörds hd, Smål. 15.
- Göstaff**, se **Gustaf**.
- Göstring**, hd i Ög. 77, 459, 543; fogden där, se **Anders Olsson**.
- Götlunda** (Göthe-), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.

H.

- Habo** (Hage-), sn i Vartofta hd, Vg. 118, 236, 304 noten, 474.
- Hackvad** (Hake-), sn i Grimstens hd, Närke 547.
- Hafräng** (Haffveräng), gd i Tämta sn, Vedens hd, Vg. 562.
- Hafverö** (Hafröö), sn i Medelpad 419 f.
- Haga** i Svinggarns sn, Åsunda hd, Uppl., Gustaf Johansson [Tre rosors] gd 338, 352, 642 f.; se äfven **Hofva**.
- Hagby** (-eby), utjord i Ärla sn, Öster-Rekarne hd, Södermanl. 458.
- Hagbyholm**, se **Hageby**.
- Hageberga**, se **Hagelberg**.
- Hagebo**, se **Habo**.
- Hageby** [n. m. Hagbyholm], gd i Irsta sn, Siende hd, Vestmanl. 20.
- Hageby** [n. m. Hagebyhöga], sn i Aska hd, Ög. 543.
- Hagelberg** (Hageberga), sn i Kåkindes hd, Vg. 544.
- Haget**, gd (i Örberga sn vid Arboga!) [möjl. = Hagen i Björskogs sn, Åkerbo hd, Vestmanl.] 143.
- Haget** (-it), by [n. m. gd] i Kullerstads sn, Memmings hd, Ög. 143.
- Haggema**, se **Hajom**.
- Hagunda** (-nd), hd i Uppl., f. d. fogde där, se **Peder Olsson**.
- Hajo Manunga** (-inga), ostfriesiskt råd 473, 477.
- Haid**, se **Heide**.
- Hajom** (Haggema), sn i Marks hd, Vg. 777.
- Hakevad**, se **Hackvad**.
- Hakunge** i Össebygarns sn, Långhundra hd, Uppl., Måns Pedersson [Silfversparres] gd 76.
- Halesund** [= sundet vid Alö (i Gryts sn, Hammarkinds hd, Ög.) vid inloppet till Valdemarsvik?], dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 645.
- Halfvard Knutsson** [till Toresboda], häradshöfding i Redvägs hd, br. t. 85; d:o fr. utv. kon. Erik 780; omnämnd 342.
- Halfvard** (Halv-) **Petri**, hr, kyrkoherde i Vånga, utv. kon. Eriks br. f. hm 777.
- Hall**, Jöns 172, 183.
- Halla**, by i Liurs sn, Gäsene hd, Vg. 562.
- Halla**, sn i Jönåkers hd, Södermanl. 547.
- Halland** 589, 593, 603 f., 639, 660, 789; ang. kon:s gods där 40, 225; tidigare lydt under Sverige 553.
- Hallnäs** (Halle-), gd i Persnäs' sn, Åkerbo hd, Öland 648.
- Hallne** (Halna), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Hallsberg** (Halsberga), sn i Kumla hd, Närke 51, 308, 548.
- Halmstad**, stad i Halland 606, 789.
- Halna**, se **Hallne**.
- Halsten**, kon. af Sverige, afl. 846.
- Hamback**, **Henrik** [i Lybeck], utv. kon. Eriks br. t. 763.
- Hamburg** (-borgk) 383; köpmän därifr. i Viborg 269; recessen där omnämnd 783.
- Hammar**, gd i Torskinge sn, Vestbo hd, Smål. 42; fogden där, se **Karl Jönsson**.
- Hammar** (-er), sn i Sundbo hd, Närke 51, 544.
- Hammarby**, sn i Öster-Rekarne hd, Södermanl. 547.
- Hammarkind** (Hamerkin), hd i Ög. 97, 164, 211 (jfr 216); fogde där, se **Kristoffer Olsson**.

- Hammarö**, sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Hamnehärad**, se Amnehärad.
- Hampebjill**, se Erik.
- Hampton Court**, ort i England, sydvest om London, dat.-ort för drott. Elisabets br. 837 f.
- Handbörd** (Am-), hd i Smål. 15.
- Handtyrkare** (embetzmän) från utlandet t. Sverige 240, 386 652, 658, 727.
- Hanekind**, hd i Ög. 115; härads höfding där, se **Olof Nilsson**; se äfven **Valkebo**.
- Hans**, hertig af Slesvig-Holstein 7.
- Hans**, markgreve af Küstrin 636.
- Hans**, unionskonung, afl. 350, 389.
- Hans**, hr, kyrkoherde i Folkärna, ö. br. f. hm 354.
- Hans**, M., kyrkoherde i Stockholms storkyrka, ordinarus där, ö. br. f. hm 22; sk. deltaga i bröllopsgården 145; utv. kon. Eriks br. t. 772.
- Hans** i Golsettra 406.
- Hans Björnsson** [Lejon], utv. kon. Eriks br. t. 654.
- Hans Bössgjutare** (byssegintere) 400.
- Hans Claesson** [Bjelkenstjerna] till Edeby, ö. br. på jordbyte m. hm 308; föreslagen till proviantmästare 786.
- Hans Dalkarl**, fogde på Torfvesunds gd, br. t. 449.
- Hans Eriksson**, fogde på Kungs-Ösby gård, utv. kon. Eriks br. t. 758, 779.
- Hans Eriksson**, kon:s brefdragare 154.
- Hans Ersson**, härads höfding i Snäfringe hd, fullmakt f. hm 470.
- Hans Gammal**, köpman i Stockholm 334 ff., 385.
- Hans Gardener**, trädgårdsmästare i Uppsala, utv. kon. Eriks br. t. 647 758.
- Hans Helsing**, fogde på Borgholm, utv. kon. Eriks br. t. 649.
- Hans Henriki**, hr, kyrkoherde i Sko, kollationsbr. f. hm 353.
- Hans Jonsson**, skinnskrifvare 643.
- Hans Jürgen** (Jörghenn), pfaltzgreve, se **Georg Johann**.
- Hans Krutmakare**, beställningsbr. f. hm 762.
- Hans Olofsson**, fogde i Norrvinge hd, utv. kon. Eriks br. t. 648, 758, 760.
- Hans Olsson**, länsman i Näs' sn [Bro hd, Uppl.], ö. br. f. hm 404.
- Hans Pedersson** [af Forstenasläkten?], knekthöfvidsman, br. t. 156, 452; [dens. befälhafvare på flottan till England 273.
- Hans Plåtslagare** (Platenslager), hans br. t. Gustaf I 833 noten.
- Hans Skotte** (Sch-), hert. Johans pass f. hm 823.
- Hans Skraddare** 664.
- Hans Sune-son** [i Vadstena] 78.
- Hans Svenske**, fogde i Vesterbergslagen och i Vesterdalarne, br. t. 23, 156.
- Hans Tomasson** (Tommes-), kamrerare i Finl. 63 f., 819, 825; hertig Johans qvittobr. f. hm 824; bisittare i rätt 865 f.; omnämnd som död 828; hans änka, se hustru **Karin**.
- Hans Vestgöte**, stallmästare på Orreholmen 146, 309, 578.
- Hans** [från] **Viborg**, »styrman (= lots) i Östersjön», hans br. t. Gustaf I 862.
- Hans-Wilhelm**, hertig af Sachsen[-Weimar] 860.
- Hansedag** hållen i Lybeck 382.
- Hansestäderna** (anssestäder, sehestedte, civitates anæ teutonice) 149, 290 ff., 861; i förbund mot Sverige med Danmark 343, 595 (jfr 858); deras privilegier

i Frankrike 365; börja pocka på sina gamla privilegier i Sverige 382; lån påtänkt där 702.

Haqvínus, se **Håkan**.

Hara, se **Harbo**.

Haraldstorp [antagl. = Haraldsmåla i Ålems sn, Stranda hd, Smål.] 755 f.

Harberge, se **Härberga**.

Harbo (Hara), sn i Våla hd, Uppl. 422.

Hardemo, hd och sn i Närke 548.

Hardwijk, se **Harwich**.

Harg, se **Harrien**; **Vestra Harg**.

Harrien (Harg), krets i Estland 2, 4, 7.

Harstad (-da), sn i Göstrings (m. fl.) hd, Ög. 543.

Hartvig (-ck) **Andersson** i Jennenemi 655.

Harwich (Hard-), stad i sydöstra England, dat.-ort f. hert. Johans br. 805, 825.

Hassled (-lö), sn i Vadsbo hd, Vg. 548.

Hattula, sn i V. Tavastl. 205; kyrkoherde där, se **Herkepå, Anders Larsson**.

Hebbla [Siggesdotter (Sparre)], fru, till Svidja, Erik Flemings änka, hertig Johans ö. br. f. henne 825.

Heda, sn i Lysings hd, Ög. 543.

Hedemora (Hene-), sn i Dalarne, kyrkoherde där, se hr **Olof Olai**.

Heide (Haid, Heyde), **Jöran** (Georg), anförare för spelmän 285; omnämnd 401, 599.

Helgarö (-garne), sn i Åkers hd, Södermanl. 547.

Helge Turesson idkat oloffig jagt 760.

Helgeandsbrogatan (Helgans-) i Vadstena 474.

Helgeandsholmen i Stockholms norra ström 285.

Helgesta (-de), sn i Villåttinge hd, Södermanl. 547.

Helgona, sn i Aska och Göstrings hd, Ög. 543.

Helgå (Häl-), gd i Bjernå sn, Egentl. Finl. 799.

Helias, se **Elias**.

Hellestada, se **Hällestad**.

Helsing, se **Bengt**; **Hans**; **Mikael**; **Nils** [Olai]; **Olof**.

Helsingborg, stad i Skåne 606.

Helsinge, sn i Nyland 77.

Helsingfors, stad i Finland 203, 470; borgare där omnämnd 201; ang. handel och sjöfart där 314 ff.; br. t. fogden där omnämndt 388; borgerskapets skeppsfart där 822; fogde där, se **Erik Svensson**; **Korp**, **Anders**; skolmästare där, se hr **Henrik Laurentii**.

Helsingland 76, 339, 513.

Hemblinge, se **Hemlinge**; **Hemringe**.

Hemelejuu, se **Hämäläis**.

Hemlinge (-blinge), gd i Munktorps sn, Snefringe hd, Vestmanl. 453.

Hemming (l. Henning) **Pedersson**, ö. br. f. hm 211 (jfr 216).

Hemringe (Hembl-), by i Bälinge sn och hd, Uppl. 422 f.

Hendelöff [o: Händelö i Lösings hd, Ög.?] 17.

Henemora, se **Hedemora**.

Henneberg, grefskap i Franken, grefven af, se **Poppo**; **Wilhelm**.

Henning, se **Hemming**.

- Henrik II**, konung af Frankrike [† 1559 ^{10/7}] 123, 243, 287 ff.; hans br. t. kon. Gustaf I 836; hans död omnämnd 258, 834.
- Henrik VIII**, kon. af England, afl. 845.
- Henrik d. y.**, hertig af Braunschweig-Lüneburg, br. t. 44, 139; omnämnd 588.
- Henrik von Brügge** (Brygge, Bruck), köpman i Reval 231 f., 234.
- Henrik** (-ck) **Claesson** [Horn] till Kankas, lagman i Tavastehus' län 32, 37, 606, 827, 865; ö. br. f. hm 76; instr. f. hm 110; stämning på hm 793; sk. följa hert. Johans till Engl. 804; hert. Johans br. t. 820, 821, 826, 827 f.; dens:s förl.-br. f. hm 826; fullmakt f. hm att hafva öfversta befallningen i Norr-Finland 829.
- Henrik** (-ch) **Felbrygge**, knekthöfvidsman 779; utv. kon. Eriks br. t. 780.
- Henrik Hansson**, hertig Johans skraddare, fullmakt f. hm 824; hans obligation *ib.*
- Henrik Hans[son]** [i Vadstena] 90.
- Henrik Hånelaj** 821.
- Henrik Jacobi**, M., skolmästare i Åbo, hert. Johans underhållsbr. f. hm 801; jfr 824.
- Henrik Jönsson**, gårdsfogde på Kumo gård, hertig Johans br. t. 822.
- Henrik Kammarsven**, utv. kon. Eriks br. t. 641, 642.
- Henrik von Köllen**, se **Köllen**.
- Henrik Laurentii**, hr, skolmästare i Helsingfors, ö. br. f. hm 300.
- Henrik Matsson** (Madzson), brefdragare till Ryssland 265, 387, 484, 650.
- Henrik Mjölnare** (Möller), borgare och rådman i Åbo, bisittare i rätt 866; utv. kon. Eriks tillståndsbr. f. hm 766.
- Henrik** (-drich) **murmästare** 21.
- Henrik** (Hindrich) **Månsson** 753.
- Henrik Nilsson** 644.
- Henrik** (Hindrich) **Pedersson**, utv. kon. Eriks br. t. 754, 757; [dens.?] omnämnd 775.
- Henrik Persson**, fogde på Hollola gd samt i Hollola, Asikkala, Nyby och Tenala snr, br. t. 287.
- Henrik Plåtslagare** (Platenslager) i Arboga, hans br. t. Gustaf I 833 noten.
- Henrik** [Påfvelsson] fogde i Sotholms och Svartlösa hd, fullmakt f. hm 492.
- Henrik Skomakare** (scho-) 674.
- Henrik** (Hindrich) **Sämskmakare** i Stockholm 648.
- Henrik** (-ck) **Tomasson** (-mnesson), kammarskrifvare 406; hertig Johans br. t. 828.
- Henrik Östensson** [Hästesko] till Kalmusnäs, afl. 208.
- Herbouville** (Arbovillanus), **Jean** 357.
- Herecke**, se **Härkä**.
- Herfvesta**, se **Härfsta**.
- Herkepä**, **Anders** (-dreas) **Larsson** (Laurentii), hr, kyrkoherde i Hattula, kollationsbr. f. hm 235.
- Herkepä** (-chiepä), **Erik**, M., skolmästare i Åbo, sk. blifva d:o i Viborg 659; hertig Johans ö. br. f. hm 808.
- Herman Amelungsson** (-xson) 418.
- Herman van Pein** 770.
- Herremöte** föreslaget för den »grefviska» handeln 709.
- Herrstad** (Härstada), sn i Dals hd, Ög. 543.

- Hersamme**, se **Häradshammar**.
Hervilches (?) 310.
Hesle, se **Hässle**.
Hesselskog (Eskeskog), sn i Tössbo hd, Dalsl. 545.
Hessen, landtgrefskap i Tyskland 362, 857.
Heyde, se **Heide**.
Hidinge, sn i Edsbergs hd, Närike 548.
Hiellestade, se **Hjälstad**.
Hielm-, se **Hjäl-**.
Hielssnäs, se **Hjällsnäs**.
Hielstade, se **Hjälstad** och **Hällstad**.
Hierneskogh, se **Järnskog**.
Hillingstad (-gestade) [i Ög.?] 351.
Himmeta (Hijmette), sn i Åkerbo hd, Vestmanl. 21.
Hinseberg (Hinsekindh!) i Näsby sn, Fellingsbro hd, Vestmanl., Nils Olssons gd 22.
Hisingen (Hiss-), ang. Elfsborgs flyttning dit 243, 804.
Hispanien, se **Spanien**.
Hjo (Hioo), stad och sn i Vg. 545, 594; borgarne där skola öfverflytta till Vadsstena 104 f.
Hjort, se **Ulf Pedersson**.
Hjortshufvud, se **Peder Andersson**.
Hjuleberg i Abilds sn, Årstads hd, Halland, Klavs Klavsen [Tots] gd 17.
Hjällsnäs (Hielss-), tingsställe i St. Lundby sn, Vätö hd, Vg. 606.
Hjälmseryd (-srydt), sn i Vestra hd, Smål. 605.
Hjälmssta (Hie-), by i Husby sn, Långhundra hd, Uppl. 283.
Hjälmsäter (Hje-) i Medelplana sn, Kinne hd, Vg., Erik Gustafsson [Roos'] gd 19.
Hjälstad (Hiellestade), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
Hjälstad (Hielstada), ortnamn [i Ög.?] 764.
Hof (-åff), gd och sn i Dals och Göstrings hd, Ög. 543; ingen fogde där 443; fogde där, se **Lars** [Svensson].
Hoffmann, **Hans**, köpman i Lybeck 71 f.; hans gods i Viborg 265, 387.
Hoffudnäs, se **Hufvudnäs**.
Hoffvidvickzvaldh, se **Hudiksvall**.
Hofsta (Hosta), sn i Örebro hd, Närike 548.
Hofva, sn i Vadsbo hd, Vg. 51, 402, 544 (Haga!).
Hogdal (Hougdaahl), sn i Helsingl. [= n. v. Ytter-Hogdal] 419; ö. br. på tionde-spannmål till kyrkoherden där 420.
Hogenskild, se **Anna** [Clemetsdotter].
Hogland (Höge-), ö i Finska viken 329.
Hogreve, **Blasius**, borgare i Reval, hans br. t. Gustaf I 863.
Hogstad (Håg-), sn i Göstrings hd, Ög. 543.
Hokla, ortnamn [obest. hvar] 645.
Holaveden (Hollveghen, Hul-, Holvägen) på gränsen mellan Ög. och Smål. 459, 605; uppsikt m. resande däröfver 74, 116; vakthållningen där indrages 765; vestra 789.
Holland 383; köpmän därifr. i Viborg 269; handelsn ledande dit 673.

- Hollola** (-ele), sn och hd i Östra Tavastland 287; — **gård**, fogden där [Henrik Persson] omnämnd 82.
- Hollveggen**, se **Holaveden**.
- Holländarne**, deras handel i Viborg 201.
- Holm**, gd i Härads sn, Åkers hd, Södermanl. [ingår i n. v. Näsbyholm] 21.
- Holm**, gd i Svenljunga [Långhems?] sn, Kinds hd, Vg. 84.
- Holm**, sn i Nordals hd, Dalsl. 545.
- Holma** (-e) i Lemnhults sn, Östra hd, Smål., Nils Persson [Silfversparres] gd 436, 452.
- Holmedal**, sn i Nordmarks hd, Värml. 548.
- Holst, Gorius**, utv. kon. Eriks br. t. 638, 641.
- Holst, Mats**, br. t. 400.
- Holstein** (Landthoholsten) 418; truppsamling där 140, 173, 181, 644; skörden där förr mogen än i Sverige 175, 185.
- Holsteinare** (holster) oense med danskarne 792.
- Horketorp** (Hörcke-), gd i Risinge [n. m. Hällestads?] sn, Bråbo [nu Finspångaläns] hd, Ög. 80.
- Horn** (Hornö), by i Horns sn, Vadsbo hd, Vg. 76.
- Horn**, sn i Kinda hd, Ög. 544.
- Horn**, sn i Vadsbo hd, Vg. 76, 236, 544; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 777; kyrkoherden där, se hr **Sten Henriksson**.
- Horn, Joakim** (Jochim) l. **Jakob** 329, 629, 824; utv. kon. Eriks br. t. 642, 644.
- Horn**, se äfven **Claes Kristersson; Henrik Claesson**.
- Hornö**, se **Horn**.
- Hosta**, se **Hofsta**.
- Hothfliter, Heinrich**, borgare i Reval, hans br. t. Gustaf I 863.
- Hogdahl**, se **Hogdal**.
- Huchtis**, by i Bjernå sn, Egentl. Finl. 799.
- Hudiksvall** (Hoffvidvickzvaldh), handelsplats i Helsingland 513.
- Hufvudnäs** (Hoffud-), gd i Vg. [nu ingående i staden Vänersborg] 503, 515, 521 f., 534.
- Huge, Claes**, köpman från Antwerpen 781.
- Huggenäs**, sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Hult**, ortnamn [obest. hvar] 755, 760.
- Hult** (-dt), **Bern**, knekthöfvidsman i Småland 519.
- Hulteström**, ålfiske och qvarn i Ekeby sn, Göstrings hd, Ög. 459.
- Hultängen** (-engen) i Vårfrukyrka sn, Åsunda hd, Uppl. 352 f.
- Hulvegen**, se **Holaveden**.
- Humelberg**, se **Hundeberg**.
- Humpe, Karl** 141.
- Hundeberg** (Humelberg!), **Nils**, fogde på Strömserums gd 646; utv. kon. Eriks br. t. 637 (2 st.), 648, 651, 756.
- Hundhalpen**, gdsnamn [i Finl.] 821.
- Hundhammar** (-er) [n. m. Norsborg], gd i Botkyrka sn, Svartlösa hd, Södertörn 449.
- Hünnekulla** (Hunde-). sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Husaby** (Husse-), sn i Kinneferdings hd, Vg. 300.
- Husby** (-eby), gdr i Öja sn, Vester-Rekarne hd, Uppl. 457.
- Husby** (Huss-), »konungsby» och sn i Långhundra hd, Uppl. 283, 300.

- Husby** (Husse-), sn i Oppunda hd, Södermanl. 547.
Husby (Huse-), sn i Öster-Rekarne hd, Södermanl. 547.
Husby fjöl (Huseby fioll) vid Motala ströms utlopp ur sjön Boren i Brunneby sn, Bobergs hd, Ög., ålfiske där 423.
Husby-Sjutolft, sn i Trögds hd, Uppl. 353, 412.
Husö (Hussö), gd i Föglö sn, Åland 801 f.
Hvarf, sn i Aska hd, Ög. 543.
Hvass, se **Erik Petri**.
Hvembo, sn i Kinnevalds hd, Smål. [n. m. Urshult och Almundsryd] 761.
Hvetlanda, sn i Östra hd, Smål. 753, 756.
Hvisboda, se **Vissboda**.
Hvit, se **Claes, M**.
Hvitfelt (Vithfelt), **Poul** (Påvel), dansk lensmand 7.
Hvittaryd (-eredh), sn i Sunnerbo hd, Smål., kyrkoherden där, se hr **Jakob**.
Hycklinge, sn i Kinda hd, Ög. 544.
Hyfvingeberg (?) i Finl. 300, 827 f.
Hyltinge (Hyll-), sn i Villättinge hd, Södermanl. 547.
Hyttenskog (-skough), hemman (?) (»ett hyttenskap») i närheten af Stegeborg 211 (jfr 216).
Håbo, hd i Uppl. 377 f., 778.
Håbol (Högbele), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
Håff, se **Hof**.
Hågstad, se **Hogstad**.
Håkan (Haquinus), kon. af Sverige, afl. 846 f.
Håkan i Hult 761.
Håkan Andersson 663; bisittare i rätt 865.
Håkan Andersson, borgare i Kalmar, utv. kon. Eriks frihetsbr. f. hm 782.
Håkan Andersson [Hök?] 313; fullmakt f. hm som häradshöfding i Väne hd 401.
Håkan (Aquinus) [Magnusson], konung af Norge, afl. 391.
Håkantorp (Håkona-), antagl. i Bredaryds sn, Vestbo hd, Smål. 648.
Hård, se **Olof Persson**.
Hägerstad (-da), sn i Kinda hd, Ög. 544.
Hägg (Hääg), by i Lofta sn, N. Tjusts hd, Smål. 132.
Häggum (Häggenäs!), sn i Valla hd, Vg. 544.
Hägnetorp, se **Höjentorp**.
Hälgarne, se **Allhelgona**.
Hälgå, se **Helgå**.
Hällby, by i Torshälla sn, Vester-Rekarne hd, Södermanl. 19.
Hällestad (Hel-), sn i Bråbo [nu Finspångaläns] hd, Ög. 544.
Hällestadtsberg (He-) i Ög. 544; fogde där, se **Måns Storkersson**.
Hällstad (Hiel-), sn i Ås' hd, Vg. 53.
Hämäläis (Hemelejuu), by i Viborgs landsförs., Karelen 580.
Händelö, se **Hendelöff**.
Härad (-ed), sn i Åkers hd, Södermanl. 21, 547.
Härad (-ede), ortnamn [obest. hvar] 405.
Häradshammar (Hersamme), sn i Östlinds hd, Ög. 527.
Häradshöfdingebref, se **Fullmakt**.
Häradsmåla, gd i Härlunda sn, Allbo hd, Smål. 759.

- Härberga** (Har-), sn i Vifolka hd, Ög. 543.
Härene, sn i Kinnefjärdings hd, Vg. 339.
Härfsta (Herfvesta) i Husby-Sjutolfts sn, Trögds hd [o: Frösslunda sn, Lagunda hd?], Uppl. 412.
Härkä (Hercke), **Henrik**, borgare i Åbo, bisittare i rätt 866.
Härlunda, sn i Skånings hd, Vg. 61.
Härstada, se **Herrstad**.
Hässe, se **Claes**.
Hässle (Hesle), gd [obest. hvar] 448.
Hästeko, se **Bertil Henriksson**; **Henrik Östensson**; **Jakob Henriksson**; **Knut Henriksson**.
Hästexport, se **Utförsel förbud**.
Hästö, holme i Finska viken utanför nyländska kusten i Sibbo sn 265.
Häg, se **Hägg**.
Hö, förråd däraf sk. hopsamlas 106 f., 150, 185, 192.
Högbele, se **Håbol**.
Högby, sn i Göstrings hd, Ög. 52, 77, 543.
Högeland, se **Hogland**.
Högsby, gd och sn i Handbörds hd, Smål. 605, 647.
Högsäter, sn i Valbo hd, Dalsl. 545.
Höjjer, **Joest**, myntmästare i Stockholm (sedan 1556) 202.
Höjentorp (Hägne-), kungsgd i Eggby sn, Valla hd, Vg. 544.
Hök, se **Håkan Andersson**.
Hölebo (Hölbo), hd i Södermanl. 89, 118, 403, 547.
Hölö (-le), sn i Hölebo hd, Södermanl. 403, 547.
Höra (Hörende), sn i Kållands hd, Vg. 143.
Hörketorp, se **Horketorp**.
Hörende, se **Höra**.
Hörningsholm i Mörkö sn, Hölebo hd, Södermanl., hr Svante Stures gd 89 f., 118, 503, 507, 515, 574, 666, 701, 704, 715.
Höryda (-ythe), gd i Malma sn, Viste hd, Vg. 781.
Hössna (Hösna), sn i Redvägs hd, Vg. 85; kyrkoherden där, se hr **Måns**.

I.

- Idesö** (-siö), holme tillh. Jonsbergs sn, Östkindis hd, Ög. [n. m. under Broxvik] 527.
Idhre, se **Ydre**.
Inge (-go), kon. af Sverige, afl. 846.
Ingeborg [Eriksdotter (Trolle)], fru, Nils Rynings maka 772.
Ingemar Svensson i Glasshult 641.
Inger (-ell), hustru, i Kloster 778.
Ingrid, änka efter hr Lars Ingesson, ö. br. f. henne 52.
Innema (-o), **Henrik**, bisittare i rätt 866.
Innsbruck, se **Karl von Innsbruck**.
Instruktion vid rågångsförretningen vid ryska gränsen 108, 110 ff.; för Charles de Mornay 364; vid underhandl. i Danmark begärd 320; för Svante Sture omnämnd 345; för Joakim Burwitz 384; för Claes Kristersson [Horn] och

Christoffer Schieffer 479, 564, 680, 717; f. Peder [Brahe] och Jöns Bonde 770.

Irestade, se **Erikstad**.

Irsta (Irresta, Iristad), sn i Siende hd, Vestmanl. 19 f., 163 f., 401, 452.

Isabella, änkedrottning af Ungern, född prinsessa af Polen, afl. 104.

Isak Nilsson [Banér], befälhafvare på flottan till England 273; omnämnd 506.

Isgrena (Isegrenna), by i Bälinge sn och hd, Uppl. 422 f.

Israel Tomasson, ö. br. f. hm 77.

Istrum (-öm), sn i Valla hd, Vg. 544.

Ivan IV Vasiljevitz, storfurste af Moskva 4, 230 ff., 258, 330, 348, 387, 627, 665, 819; br. t. 46, 270, 484; d:o omnämndt 264 f., 446, 461.

Ivar (Ifv-) **Larsson** 655; fullmakt ss. härads höfding i Tjust 657.

Ivar Larsson, adelsman [med en sparre mellan tre blad eller hjärtan i skölden] (möjl. dens. som föreg.) utfärdar vittnesskrift till förmån för Joakim Fleming 866.

Ivar (Ifver) **Månsson** [Stjernkors] 765; utv. kon. Eriks fullmakt [f. dens.?] 773.

J.

Jakob, hr, kyrkoherde i Hvitaryd, utv. kon. Eriks skyddsbr. f. hm 760.

Jakob, M. [i Kalmar], utv. kon. Eriks br. t. 769.

Jakob, M., »orgemestere» i Linköping 115 f.; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 658.

Jakob Hansson bedrifvit »kätteri» med två systrar 407.

Jakob Henriksson [Hästesko] till Sjundeby, slottslofven på Viborg 61, 86, 114, 203, 263, 387, 401, 470, 584, 683, 689, 695, 720; br. t. 80, 268, 378; förnyadt sköldebr. f. hm 208 (jfr 829); fullmakt f. hm 309; söker afböja befälet på Viborg 380; utv. kon. Eriks br. t. 752; hert. Johans br. t. 820, 829; bisittare i rätt 865.

Jakob van der Lippe, skeppare, bestulen på penningar 866.

Jakob Olsson från Hollola sn 288.

Jakob Skrifvare, ö. br. f. hm 236.

Jakob Skräddare, br. t. 409.

Jakob Smed, ö. br. f. hm 116; skall fräntagas lejdebr. 770.

Jakob Snickare, M., föreslagen till kansmästare 786.

Jakob Svensson, ö. br. f. hm 300.

Jakob Turesson [Rosengren] till Grensholm, väpnare 153, 396, 676; ö. br. på jordbyte m. hm 142; br. t. 441, 450; utv. kon. Eriks br. t. 635; föreslagen till [krigs]kommissarie 785.

Janslunda, se **Litslunda**.

Janus, se **Johan Sigismund**.

Jeneköpfung, se **Jönköping**.

Jennenemi, gd i Tavisalmi sn, Finl. 655.

Jenua, se **Genua**.

Jeorgij, se **Jurij**.

Jeppe Tordsson, dansk landsflyktig 580.

Jermö, se **Yarmouth**.

Jernbo (Jerbo), sn i Valbo hd, Dalsl. 545.

Jeskis, se **Jääskis**.

Jesper Guldsméd (gulsméd) 825.

Joen, se **Johan**.

Joest, se **Höijer**.

Johan, greve af Hoya, biskop af Osnabrück, väntas till Sverige med anledn. af prinsessan Katarinas bröllop 260; omnämnd 320 f., 325, 418, 428, 533, 623, 633, 665, 763.

Johan, greve af Ostfriesland, lejdebr. f. hm 125 (jfr 127); anländ till Kalmar 248, 259; hans äfventyr med prinsessan Cecilia 396, 429, 434, 464, 477, 665 ff., 676, 690 ff., 696 ff., 708—712, 754; omnämnd 454 f., 473, 781, 810, 829, 832.

Johan, hertig af Finland, br. t. 5, 36, 63, 86, 102, 103, 129, 131, 134, 147, 161, 175, 241, 246, 257, 376 f., 381, 492, 509, 525; hans resa till England 212 ff., 223 f., 232 f., 240, 244 f., 327 f., 490, 656; kostnaden därför 426, 622; ang. planer på hans giftermål 245; ö. br. f. hm 300; borthuggit vapnet tre kronor på ett danskt skepp 343, 383 (jfr 856); ang. förpantning af slott i Livland för hans räkning 427; återkommer fr. Engl. 504, 510, 529, 766; hans förläning med Finland bekräftas 541; d:o af utv. kon. Erik 620, 624; utv. kon. Eriks br. t. 622, 644, 648, 649, 685, 695, 754, 760, 762, 766, 767, 775, 779, 781; dens:s deklaration på hertigens artiklar 622 (jfr 657); kreditiv för dens:s utskickade till hm 766; hans obligation omnämnd 775, 781 (jfr 811 ff.); fullmakt f. hm att vara regent i Sverige under utv. kon. Eriks frånvaro 775; utv. kon. Eriks försäkran för hm 775; dens:s donationsbr. f. hm 779; rådslag afgifvet bl. a. af hm 782; br. fr. hm 793—829; drott. Elisabets af England br. t. 838; hans i England framburna promemoria 839; omnämnd 2, 28, 81 f., 98, 206, 212, 223, 297, 372, 379, 400, 410, 428, 439, 467, 489, 498, 521, 523, 528, 549 ff., 552 ff., 568 f., 573, 606, 613, 615, 631 f., 651, 654, 656 f., 662, 673, 679, 681 ff., 688 ff., 694 f., 702, 705, 712, 714, 720, 723, 725 f., 733, 738 f., 741, 752 f., 764, 766, 839 f., 842, 851, 859.

Johan Fredrik, kurfurste af Sachsen [† 1554], hans söner omnämnda 383.

Johan Sigismund (Jannus), konung af Ungern [af huset Zápolya] 104.

Johan (Joen), hr, kyrkoherde i Norrala, kollationsbr. f. hm 236.

Johan (Joen), hr, kyrkoherde i Å, br. t. 215.

Johan (Joen) **Algutsson** i Åfen 778.

Johan Andersson 79.

Johan (Joen) **Andersson** i Dillö 779.

Johan (Jon) [Andræ], hr, kyrkoherde i Moheda, utv. kon. Eriks br. f. hm 770.

Johan Axelsson [Bielke] 643.

Johan (Jon) [Birgeri], hr, kyrkoherde i Tolg 659.

Johan (Joen) **Birgesson**, ö. br. f. hm 88; omnämnd *ib.*

Johan (Joen) **Biörsson** i Höryda 781.

Johan (Jon, Joen) **Eriksson** 765; utv. kon. Eriks br. t. 771, 772, 775.

Johan (Joen) **Gislesson**, utv. kon. Eriks tjänare, ö. br. f. hm 15.

Johan (Joen) **Karlsson** (Karsonn) [till Åstada (Schl. & Kl., s. 138)], fogde på Vadstena slott samt i Dals och Aska hd, häradshöfding i N. Vedbo 90, 254, 443, 767; br. t. 165, 400, 403; fullmakt f. hm 453; utv. kon. Eriks br. t. 764.

Johan (Joen) **Karlsson**, torpare 643.

Johan (Joen) **Larsson**, dråpare 377.

Johan (Joen) **Larsson** i Dillö 404; utv. kon. Eriks br. f. hm 777.

Johan (Joen) [Magni], hr, kyrkoherde i Levened 778.

- Johan** (Jon) **Mårtensson** (Mo-) 755.
- Johan** (Joen) **Nilsson Skrifvare**, fogde på Raseborgs slott och i dess län, hertig Johans br. t. 819, 821, 822; bisittare i rätt 866; omnämnd 827.
- Johan** (Jon) **Olofsson**, utv. kon. Eriks qvittobr. f. hm 658.
- Johan** (Jon) **Olofsson** i Bodan 780.
- Johan Pedersson**, utv. kon. Eriks br. t. 652.
- Johan** (Joen) **Pedersson** 778.
- Johan Pedersson** i Barkhult 776.
- Johan** (Joen) **Persson**, borgare i Hjo, br. t. 104.
- Johan Persson** [Båat] till Fituna, ö. br. f. hm 23.
- Johan Siggeson**, fogde på Norrby gd och i Bobergs hd, fogdebr. f. hm 453.
- Johan** (Joen) **Skrifvare** (schriffvere) till Barkestorp, fogde i Möre 97 f., 141 f.; utv. kon. Eriks br. t. 636, 642, 650, 656, 661; dens:s förläningsbr. f. hm 638.
- Johan** (Joen) **Skrifvare**, landbofogde i Finl., se **Johan Nilsson**.
- Johan** (Joen) **Skräddare** (schreddere) i Söderköping 227.
- Johan** (Joen) **Svensson**, tullskrifvare i Gefle, br. t. 414.
- Johan** (Joen) **Svensson** i Horn 777.
- Johan** (Joen) **Torberni**, hr, kyrkoherde i Tådene 779.
- Johan** (Joen) [Larsson] **Vestgöte**, fogde på Kastelholms slott, br. t. 399; hertig Johans br. t. 819, 821 (2 st.), 822 (2 st.), 824, 827.
- Johan** (Joen) **Värme** (Verme), profoss vid krigsfolket i Småland, fullmakt f. hm 519.
- Johan** (Joen) [obest. hvem], utv. kon. Eriks br. t. 639.
- John Were** (Johannes Wer), greve af Oxford 805 f., 838.
- Jomala** (Ju-), sn på Åland, kyrkoherden där, se hr **Måns** [Petri].
- Jordan**, se **Olof Olai**.
- Jordbyte** 79, 80, 84, 96, 142, 301, 308, 352, 411, 412, 422, 447, 457, 458, 471, 474, 495, 574, 799; upphäfdt 289.
- Jored** (-re), gd i Qville sn, Bohuslän (»Norige») 349.
- Jost Arklimästare** (archli-), utv. kon. Eriks br. t. 772.
- Julita** (-lte, -eta, -leta), gd och sn i Oppunda hd, Södermanl. 496, 547, 764; dat.-ort 489—514 (se äfven 764 noten); d:o omnämnd 723.
- Jungo**, se **Staffan Erics**.
- Jurmo** (-mâ) [Söder-], by inom Kökars kapellförsaml. i Föglö [n. m. Korpo] pastorat, Åland 297; hertig Johans br. t. byamännen där 822.
- Jussus**, se **Jösse**.
- Jäder**, sn i Öster-Rekarne hd, Södermanl. 547.
- Jämtland** (Jempte-), uppköp af vildt där 665; prost där, se hr **Erik** [Andersson].
- Järnskog** (Hierne-), sn i Nordmarks hd, Värml. 548.
- Järsta** (-da), sn i Göstrings hd, Ög. 543.
- Jääskis** (Jeskis), sn i Södra Karelen 205.
- Jurij** [Danilovitj] (hertig Jörenn), storfurste af Moskva [† 1325] 111, 251 [Jönns!], 272 [Jeorgij].
- Jönköping** (Jeneköpfung) 12 f., 174, 192, 304, 594, 604 f., 606, 615, 662; be-fästning där 108, 118, 603; utv. kon. Eriks br. t. borgmäst. och råd där 674, 745; kanongjutning där föreslagen 787; afsedt till samlingsplats för svenska hären i händelse af krig 789; greve Edzards folk och hästar där 831; skolmästare där, se hr **Jöns Haqvini**; ståthållaren där, se **Sten Eriks-**

- son [Leijonhufvud]; ordinarius där, se hr **Anders Torchilli**; -s län 646; gården där 100; ö. br. t. menige man där 108; knekthöfvidsman där, se **Erik Jönsson**.
- Jöns**, hr, kyrkoherde af dansk härkomst 757.
- Jöns**, hr, kyrkoherde i Gårdsby (Ekesås) 659.
- Jöns**, hertig, se **Jurij**.
- Jöns Björsson**, borgare i Hjo, br. t. 104.
- Jöns Hansson**, fogde på Julita gd samt i Julita och Österåkers snr, br. t. 404.
- Jöns Haqvini**, skolmästare i Jönköping, utv. kon. Eriks ö. br. på hans underhålls förbättring 765.
- Jöns Haraldsson** (-reldson), afl. 21.
- Jöns Jeppesson** 755.
- Jöns Knutsson** [Kurck] till Lauko 865; stämning på hm 793; får lagmansrättan af Nedre Satakunda 818.
- Jöns Larsson** i Viby [= Videby], länsman i Björkekindes hd, ö. br. f. hm 235.
- Jöns Månsson**, fogde i Viborgs stad, hertig Johans br. t. 819, 820, 821.
- Jöns Månsson** i Pedersöre 278, 485.
- Jöns Månsson** i Åsby, ö. br. f. hm 514.
- Jöns Nilsson**, fullmakt f. hm 74.
- Jöns Nilsson**, borgare i Hjo 105.
- Jöns Nilsson** i Söderköping, afl. 215; hans änka, se **Cecilia**.
- Jöns Olofsson** i Vesterås, utv. kon. Eriks skyddsbr. f. hm 663; dens:s ö. br. f. hm på tallfrihet 775.
- Jöns Persson** (Peders-) på Risholn 403; br. t. 409; hert. Johans br. t. [dens.?] 828 (2 st.).
- Jöns Skrifvare**, borgare i Hjo, br. t. 104.
- Jöns Stensson** [half hjort?] till Lida, väpnare, ö. br. på ett jordbyte m. hm 447.
- Jöns Thomæ** (-me), hr, hertig Johans predikant, ang. hans underhåll 807.
- Jöns Trulsson**, fogde i Pite och Lule snr, br. t. 407.
- Jöns Östgöte**, drabant, fänriks fullmakt f. hm 759; [dens.?] omnämnd 763.
- Jönåker**, hd i Södermanl. 453, 547; härads höfding där, se **Sten Eriksson**.
- Jöran**, hertig, se **Jurij** [Danilovitj].
- Jöran**, M. 593.
- Jöran von Borg**, fogde på Mustiala gd och i Portas', Kalvola och Saris' snr i Tavastland, hertig Magni qvittobr. f. hm 830.
- Jöran Eriksson** [Gyllenstierna] till Fågelvik, föreslagen till amiral 785; br. t. 248, 346, 420; utv. kon. Eriks br. t. 643, 652; dens:s förl.-br. f. hm 659; omnämnd 668, 728, 761.
- Jöran Holgersson** [Gera], br. t. 90, 248; utv. kon. Eriks br. f. hm på häradsrätten i Rekarne 661; dens:s br. t. 776.
- Jöran Johansson** till Billsta, ö. br. f. hm 76.
- Jöran Jönsson**, fogde på Näs' gd och i dess län i Söderfinland, hert. Johans br. t. 819, 820, 821; hans underhåll 822; hans utestående fordringar 823.
- Jöran Larsson**, fogde på Väntholmens gd, fogdebr. f. hm 453.
- Jöran Larsson**, fogde på Väsby gd och i dess län, ö. br. f. hm 236.
- Jöran Matsson**, utv. kon. Eriks br. t. 663, 762, 767.
- Jöran Mattei**, hr, kyrkoherde i Närtuna, kollationsbr. f. hm 236.
- Jöran von Nürnberg** (Nörenbergk), br. fr. hm omnämndt 447.
- Jöran Olofsson** i Håkanstorp 648.

- Jöran Olsson**, fogde i Vifolka hd, br. t. 402, 403.
Jöran Olsson, fogde öfver arf och eget på Rekarne samt i Åkers och Selebo hd, fullmakt f. hm 492.
Jöran Persson (Pedersson), utv. kon. Eriks br. t. 652, 771, 774; ådragit sig kon. Gustafs ogunst 774.
Jöran Sunesson (So-), fogde på Brånäs' gd och i underliggande snr, häradshöfding i Östkindis hd, fullmakt f. hm 166.
Jöran Trulsson, häradshöfding i Bankekinds hd, fullmakt f. hm 216; utv. kon. Eriks br. t. 772; omnämnd 442.
Jöran Trulsson i Vada, br. t. 78.
Jösse (Jussus), hd i Värml. 548.

K.

- Kaga**, sn i Gullbergs [nu Hanekinds] hd, Ög. 544.
Kagg (Kage, Kagghe), **Erik** 325; fullmakt f. hm som häradshöfding i Skånings hd 339; ö. br. f. hm på tionde 339; hans berättelse om sitt uppdrag i Danmark 418, 428.
Kakelugnar (cakelungne) 498.
Kalix (Ca-), sn i Norrbotten 407.
Kalkbergsfyndigheter i Tavastland 299.
Kalkbrytning i södra Finl. 388, 406.
Kalmar (Calmare, -mern), stad och slott i Smål., dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 2, 583—597, 607—611, 635—637, 645—652, 677—722, 752—765; prinsessan Katarinas bröllop sk. hållas där 127 f., 130, 134, 139 f., 148 f., 170; vapensändning dit 168, 176; taktäckning där 169; en del af flottan dit 173, 176; grefvarne af Ostfriesland anlända dit 248, 259; misshaglig brefskrifning därifr. 525; befästning där 594; samlingsplats för krigsfolket 604; frihetsbr. f. en hustru där 636; lustgård sk. anläggas där 658; slottsbyggnaden där 664, 762, 769; penningar dit 727; djäknarnes underhåll där 752; järn dit 761; bryggare dit 762; spannmål dit 765; handtvverkare där sk. medfölja till England 774; h. Kristoffers hus där skänkt till staden 782; kanongjutning där föreslagen 787; fartyg dit 827 f.; omnämndt 37, 69, 87, 116, 122, 147, 149, 184, 190 f., 212 f., 605, 635—664, 672, 703, 706, 752 f., 755 f., 758, 769, 779, 782; ordinaris där, se **Mr Peder Caroli**; hospitalspredikant där, se hr **Lars Caroli**; — län, inkomsterna däraf 570; gård där 771.
Kalmusnäs (-messnäs) i Kimito sn, Finl., Henrik Östensson [Hästeskos] gd 208.
Kammarskrifvare, se **Ambrosius**.
Kammarsven (cammersvenn), se **Henrik; Karl**.
Kankas (Chan-) i Masko sn och hd, Egentl. Finl., Henrik Claesson [Horns] gd 76, 606, 793.
Kantor, se **Now, Gerhard von**.
Karin [på Åbo slott] 825.
Karin, Anders Bugges hustru, ö. br. f. henne 453.
Karin, änka efter Hans Tomasson 828.
Karin, änka efter Nils Karlsson till Sparsta, skyddsbr. f. henne 180.
Karin Eriksdotter mist sin man på den engelska resan 771.
Karin Sivorts, [o: Sigvards?], hustru, i Dillö 404.

Karkula, se **Kärkölä**.

Karl den store, kejsare († 814) 846.

Karl (Carll), prins, kon:s yngste son, ang. hans underhåll efter kon:s död 529; förl.-br. f. hm 576; hans hertigdöme beskrifves 546—548; omnämnd 549 ff., 552 ff.

Karl II, hertig af Lothringen, måg till kon. Henrik II af Frankrike, kon. Kristiern II:s dotterson 243, 835, 860.

Karl (-II) **V**, romersk kejsare, afl., hans död omnämnd 37.

Karl VIII, konung af Frankrike, afl., hans privilegier för hansestäderna omnämnda 365.

Karl (Carl) [VIII Knutsson], konung af Sverige, afl. 19, 846.

Karl Bengtsson 52.

Karl Holgersson [Gera] till Björkvik 95 f., 837; kreditiv f. hm på beskickning till England 72; qvittobr. f. hm 186; utv. kon. Eriks ö. br. f. hm 643, 661; dens:s br. t. 761, 772; dens:s fullmakt f. hm 776.

Karl von Innsbruck (-bruk), sadelmakare 401.

Karl Jönsson, fogde på Hammars gd, br. t. 42.

Karl Kammarsven 286.

Karl, Långe (longe), knekthöfvidsman 22.

Karl [Petri], hr, kyrkoherde i [Stora] Tuna 52; ö. br. f. hm 300.

Karl Smälänning, knekthöfvidsman, ö. br. f. hm 52.

Karl Östgöte, skeppare 193.

Karlanda, sn i Nordmarks hd, Värml. 548.

Karlösa (-lösse), gd i Häradshammars sn, Östkind's hd, Ög. 527.

Karpen, Evert von 650.

Karsås (Kärssåss), gd i Sandsjö sn, Vestra hd, Smål. 452.

Kart (Karsson!), **Peder**, f. d. fogde i Vadsbo hd 9, 217.

Kasan (Kazanien), de kasanske tartarernas land 258.

Kasanske tatarerne (chaszanische tatter) 80, 86.

Kastelholm, slott på Åland, dat.-ort f. hert. Johans br. 801—802, 822—823; slottsbyggnaden där 827.

Katarina, drottning, född prinsessa af Sachsen-Lauenburg, kon:s första gemål, utv. kon. Eriks moder, hennes lik flyttas 751.

Katarina (Chaterine, Katth-), prinsessa, kon:s äldsta dotter, ang. hennes bröllop 127 ff., 134, 169 f., 172, 177 f., 279, 649, 651, 657 f.; bjudningsbref till d:o 139 f., 249; kostgård till d:o 144 f., 147 f.; hennes äktenskapskontrakt 290; d:o omnämndt 659; ang. hennes afresa ur riket 302, 304, 344 ff., 662; br. t. 410, 454, 472, 511; utv. kon. Eriks br. t. 763; hertig Johans br. t. [henne l. någon annan af systrarna] 823; omnämnd 257, 279 ff., 302, 318, 320, 363, 457, 477, 531, 663 f., 666, 669, 691, 696, 708, 710, 712.

Katarina, änkehertiginna af Sachsen-Lauenburg, f. prinsessa af Braunschweig, kon:s svärmöder och utv. kon. Eriks mormoder, sk. bjudas till prinsessan Katarinas bröllop 128; br. fr. henne omnämnda 35, 148, 150, 173, 175, 584; omnämnd 588.

Katarina [Gustafsdotter (Stenbock)], drottning, kon:s 3:e gemål (»vår käre hustru», »vår hustru») 170, 410, 465, 558, 741 ff.; br. t. 177; utv. kon. Eriks br. t. 767; hertig Johans br. t. 824.

Kattnäs (-enäs), sn i Daga hd, Södermanl. 547.

Kaukila (-e) [i Kumo sn?] 820; dat.-ort för hert. Johans omn. br. 63.

- Kazanien**, se **Kasan**.
- Kedelstorp**, se **Kellstorp**.
- Keell**, se **Kettil**.
- Kegleholm** l. **Kegelholm**, se **Küggeholm**.
- Keliemosse** i Vg., utmed Vänern, se **Kiljamosse**.
- Kellstorp** (Kedels-), gd i Bresätters sn, Kinne hd, Vg. 116 f.
- Kengshusen** (Kenckzhus), **Anders von**, fogde i Olands hd, fogdebr. f. hm 451.
- Kettil** (Keell) **Nilsson** [af gamla Bölljeätten], f. d. fogde på Linköpings gd, afl. 77.
- Kettilstad** (Kättilstada), sn i Kinda hd, Ög. 544.
- Kettler**, **Gotthard**, tyska ordens mästare i Livland (»thenn unge hermaster»), br. t. 331, 334, 487, 563, 616; d:o omnämndt 446; utv. kon. Eriks br. t. 628, 679; instruktion f. sändebud t. hm 479, 564, 680, 717 ff.; br. från hm till Gustaf I 833; omnämnd 66 (?), 103, 114, 161, 258 f., 319, 329 f., 348, 384 f., 451, 584, 586 f., 625, 632 ff., 644, 683, 685 f., 689, 717 f., 763, 820, 821, 829.
- Kexholm**, slott i ryska Karelen, den ryske ståthållaren där 230, 251.
- Kiala** i Borgå sn, Erik Olsson [Stålarms] gd 278.
- Kiel** (Kiill), stad i Holstein 418.
- Kierbo**, se **Kärrbo**.
- Kijmette**, se **Kimito**.
- Kil** (Kijl), sn och hd i Värml. 548.
- Kil** (Kijl), sn i Visnums hd, Värml. 548.
- Kil** (Kijl), sn i Örebro hd, Närrike 51, 548.
- Kila** (Kij-), sn i Jönåkers hd, Södermanl. 547.
- Kila** (Kij-), sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Kilbo fjärding** [del af Vestra hd] i Smål., förl. t. Svante Sture 758.
- Kilja** (-ia, Kelie-) **mosse** i Karaby sn, Åse hd, Vg. 289, 574.
- Killingefjärden** utanför Mönsterås i Stranda hd, Smål. 253.
- Kimito** (Kijmette), sn i Egentl. Finl., klockareräntan där bortförl. 822.
- Kimstad** (-da), sn i Memmings hd, Ög. 544.
- Kind**, hd i Vg. 84, 267, 279, 606, 660; landbofogde där, se **Olof Arvidsson**.
- Kinda** (Kindh), hd i Ög. 79, 117, 186, 544, 761; se äfven **Kinnevald**.
- Kinnalid** (Kindelijda), gd i Långhems sn, Kinds hd, Vg. 84.
- Kinne** (-de), hd i Vg. 19, 116.
- Kinnefjerding** (Kinde, Kinne), hd i Vg. 300, 339.
- Kinnevald** (Kind [], Kindaval), hd i Smål. 605, 619.
- Kirkiegårdzö**, se **Kyrkogårdzö**.
- Kirstin** (Chi-), se **Kristina**.
- Kisa** (Kijse), sn i Kinda hd, Ög. 78, 544, 605.
- Kivinebb** (Kivenabben), sn och fäste i S. Karelen 112.
- Kiälstada**, se **Källstad**.
- Kjula**, sn i Öster-Rekarne hd, Södermanl. 547.
- Kjula**, se äfven **Köla**.
- Klavs** **Klavsen** (Claes Claesson) [Tot] till Hiuleberg, dansk lensmand, i sitt 1:a gifte g. m. Agneta Pedersdotter [Bielke] 17 f.
- Kleckeberg**, se **Kläckeberga**.
- Klefhult Norrgården** (Norrekleffholte), gd i Norska skogsbygds sn (Norunga gäll), Kullings hd, Vg. 575.

- Klingesten** (-gsteen, -gersteen), **Markus**, utv. kon. Eriks br. t. 635; d:o f. hm 652.
- Klockrike** (Clocko-, Kläcke-), sn i Bobergs hd, Ög. 73, 544.
- Kloster** (Clö-), ortnamn [? i Skånings hd] 778.
- Klåstad** (-de), sn i Aska hd, Ög. [nu förenad med Vadstena] 543.
- Kläckeberga** (Kleekeberg), sn i Norra Möre hd, Smål. 755.
- Knapphestra** (Knaph-), gd (n. m. by) i Dannike sn, Kinds hd, Vg. 471.
- Knektarne**, ang. deras inqvartering och underhåll, mönstring och utrustning 439—443, 449 f.
- Knista** (Knifstade), sn i Edsbergs hd, Närrike 548.
- Knolles, Henry**, engelsk adelsman 838.
- Knut Eriksson**, kon. af Sverige († 1195) 846.
- Knut Andersson**, fogde i Ångermanl., br. t. 513.
- Knut Beronis**, kyrkoherde i Linköpings stad och S:t Lars' sn, kollationsbr. f. hm 214.
- Knut Henriksson** [Hästesko], förnyadt sköldebr. f. hm 208.
- Knut Håkansson**, f. d. fogde i Sunnerbo, Östbo och Vestbo hd 656.
- Knut (Cn-) Håkansson**, kaplan och skrifvare i Söderköpings sjukstuga, utv. kon. Eriks ö. br. f. hm 661.
- Knut Ingesson**, fogde i Kalix och Torne snr, br. t. 407.
- Knut Ingesson**, häradshöfding i Vifolka hd, fullmakt f. hm 235.
- Knut Jönsson** 101.
- Knut Knutsson** [Lillie] till Ökna och Sjöholm, fullmakt f. hm 43; br. t. 68, 196, 346; förl.-br. f. hm 306; omnämnd 155.
- Knut Pedersson** i Sund, skyddsbr. f. hm 405.
- Knut Skräddare** (skredare), bisittare i rätt 866.
- Koberg, Påfvel** (Pav-) 379; br. t. 402; utv. kon. Eriks br. t. 636.
- Koch, Jöran**, utv. kon. Eriks stämmingsbr. på hm 648.
- Kolbäck** (Kål-), sn i Snäfringe hd, Vestmanl. 547.
- Koldings hus** (Koll-) i Jylland, dat.-ort för kon. Fredriks af Danmark br. 38, 597, 852; mottagningsort för Gustaf I:s bref till dens. 303 noten, 313.
- Kolen**, se **Kulling**.
- Kolland**, se **Kålland**.
- Kollation** (f. präst) 22, 118, 166 (2 st.), 167, 214, 215, 235 f., 339 f., 353, 471 (2 st.), 759, 770, 829.
- Kollends hd**, se **Kulling**.
- Kollinghuss**, se **Kolding**.
- Kolonna** (Columna), stad i Ryssland, sydost om Moskva på gränsen mot guv. Rjäsan 258.
- Komble**, se **Kumla**.
- Kommissarier**, [Krigs-] (l. penningmästare), förslag till 785.
- Komponist** anställd hos utv. kon. Erik 601.
- Kongesberga**, se **Kungsberga**.
- Kongälf** (Kungelle), stad i Bohuslän 606.
- Konstantinopel** (Co-) 860.
- Konungz-**, se **Kungs-**.
- Konungztuna**, se **Tuna**.
- Kopparberget** (Kåperbergid) [i Dalarne] 24, 403; fogde där, se **Anders Persson**.

- Kopparbergslagen** i Dalarne 343; ang. skatten där 2.
- Korn, Jakob** 665.
- Korp, Anders**, fogde på Helsingfors' gd samt i Sibbo och Helsinge snr 82; skall afsättas 203; hertig Johans br. t. 822.
- Korpo**, sn i Egentl. Finl. 297, 822.
- Korsholm**, gd i Österbotten; -s län, häradshöfding där, se **Fordell, Lars**.
- Kort Sägare**, utv. kon. Eriks br. t. 640.
- Koskennurmi**, gd i S:t Mariæ sn, Egentl. Finl. 800.
- Kostgård** i Ög. 90 f.; påbjudes öfver hela riket 92; i Uppl. 114, 143 ff.; i Vg. 126; i Smäl. 146 ff.
- Kostrin**, se **Küstrin**.
- Krabbe Pedersson**, utv. kon. Eriks br. t. 760.
- Krafslösa** (Krasslöpe), by i Kläckeberga sn, N. Møre hd, Smäl. 755.
- Kraft, Hans**, knekthöfvidsman i Vg. 83 f.
- Krasslöpe**, se **Krafslösa**.
- Krecklinge**, se **Kräklinge**.
- Kreditiv** för Ture Persson [Bjelke] m. fl. 32; för beskickningen till England 72; för d:o till ordensmästaren 679, 716; för d:o till Reval 486; för Claudio Col-lart 767; för Joakim Bulgrin 825.
- Kreker**, se **Grek**.
- Krigsberg** (-ga), sn i Bobergs hd, Ög. 544.
- Krigsråd**, förslag till 785.
- Krigskommissarier**, se **Kommissarier**.
- Krimiska tatarerna** (tatter, tatere) 80, 86, 258, 461.
- Krister** (Chr-, -stiern) **Persson**, fogde i Sunnerbo hd 26, 660; utv. kon. Eriks br. t. 640 (2 st.), 641, 643, 644, 646 (2 st.), 647 (? Kristoffer), 649, 650, 651, 660, 760, 769.
- Kristiern** (Christiern) **II**, konung af Danmark (>then omilde>) 92, 156 f., 165, 168, 175, 183, 189, 198, 203, 208, 220, 243, 535, 671.
- Kristiern** (Christian) **III**, kon. af Danmark, afl., hans frånfalle omnämndt 37 ff., 597, 821, 852; omnämnd 40, 123, 218 ff., 225, 305, 351, 388, 672, 688, 783 f.
- Kristina** (Chirstin), hustru [i Vesterås] 663.
- Kristina** (Chirstine) [Nilsdotter (Gyllenstjerna)], fru, afl. 10 f.
- Kristman** (Chri-) **Andersson**, ö. br. f. hm 51.
- Kristoffer** (Christopher), h., se **S:t Kristoffer**.
- Kristoffer** [af Bayern], unionskonung, afl. 389.
- Kristoffer**, grefve af Ostfriesland, lejdebref f. hm 134; omnämnd 709 f.
- Kristoffer** (Chr-) **byfogde** [i Vadstena] 96.
- Kristoffer Henrici**, hr, kyrkoherde i Skarstad, ö. br. f. hm 119.
- Kristoffer** (Chr-) **Ivarsson**, utv. kon. Eriks br. t. 647.
- Kristoffer Jöransson**, fogde på Kymmene gd och i Pyttis' sn 82; hertig Johans br. t. 819; skall afsättas 102.
- Kristoffer** (Chr-) **Olsson**, fogde i Hammarkinds hd, Ög. 164; utv. kon. Eriks br. t. 649.
- Kristoffer** (Chr-) **Pedersson**, häradshöfding i Oppunda hd, fullmakt f. hm 471; utv. kon. Eriks br. t. 764.
- Kristoffer** (Chr-) **Torstensson**, häradshöfding i Ale hd, fullmakt f. hm 236.

- Krok** (-ook), **Jöns**, i Fiskestad, länsman, utv. kon. Eriks br. på underhåll f. hm 636.
- Krok** (-ook), **Olof** [Mikaëlsson?], fogde på (Kungs-)Tuna gd, fullmakt f. hm 492.
- Kromme**, se **Krumme**.
- Kronoberg** (Crone-), slott i Smål. 638, 656, 764, 825; befästn. där 594; fisket m. m. där 641; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 638, 678; befallningsman där, se **Nils Birgesson** [Rosenqvist]; **Räf, Lars**; -s län 645, 663, 677, 756, 771; fogdebyte där 756 f.
- Krumhusen, Jesper**, livländare 264.
- Krumme** (Krom-), **Nils**, t. Örboholm, rr. 606; instr. f. hm vid rågångsförrättningen vid ryska gränsen 110; jordtvist hm ang. 349 ff.
- Krumme**, se äfven **Brita** [Mikaëlsdotter].
- Krummedige** (-ke), **Henrik**, hr [† 1530] 350.
- Kruse** (Cr-), **Sivard** (Siffvert, Sigfrid), härads höfdings fullmakt f. hm 645; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 664, 768, 774.
- Krutmakare**, beställning f. sådan 762.
- Kråkås**, torp i Långaryds sn, Vestbo hd, Smål. 648.
- Kräklinge** (Kreck-), sn i Hardemo hd, Närike 51, 547.
- Kröklekulla**, gd i Ekeby sn, Göstrings hd, Ög. 459.
- Krönika**, den danska, se **Gensvaret**.
- Krösekillen** (Kröskulle), gd i Norska skogsbygds sn, Kullings hd, Vg. 314.
- Kullerstad** (-da), sn i Memmings hd, Ög. 544.
- Kulling** (Kolen, Kollend), hd i Vg. 57, 314, 575.
- Kumla** (-bla, Komble), sn och hd i Närike 51, 308, 548.
- Kumla** (-ble), sn i Lysings hd, Ög. 166, 543.
- Kumlinge** (Kumblingh, Cu-), sn på Åland 823; kyrkoherden där, se **Mårten Olai**.
- Kumo** (Cune), gd och sn i nedre Satakunda 822; gårdsfogde där, se **Henrik Jönsson**.
- Kumogårds** (Cuneborgz!) län i Finl. 541, 620, 820.
- Kungelle**, se **Kongälf**.
- Kungsbacka** (Konungzbacken), stad i Halland 606.
- Kungsberg** (Kongesberga), gd i Fogdö sn, Åkers hd, Södermanl. 547.
- Kungsbro** (Konungx-), gd i Vretaklosters sn, Gullbergs hd, Ög. 544; dat.-ort 107—114; fogde där, se **Anders Eriksson Skrifvare**.
- Kungshamn** (Konungshampnn) [vid Lilla Värtan vid inloppet till Skurusund öster om Stockholm] 22.
- Kungstuna** (Konungs-), se **Tuna**.
- Kungs-Vallby**, gd i Viby sn, Grimstens hd, Närike, dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 776.
- Kungsåra** (Konungzhåre), sn i Siende hd, Vestmanl. 401, 422.
- Kungsör**, se **Ulsund**.
- Kuopio**, se **Tavisalmi**.
- Kurek**, se **Jöns Knutsson**.
- Kuretorp**, se **Kårarp**.
- Küstrin** (Ko-), markgrefven af, se **Hans**.
- Kyle**, **Hans** [till Erstavik], föreslagen till münsterherre 786.
- Kymmene**, gd och sn i Östra Nyland, fogdebyte där 203; fogde där, se **Erik Olsson**; **Kristoffer Jöransson**.

- Kyrkefalla** (-fal), sn i Kåkind's hd, Vg. 545.
Kyrkeryd (Kyrckerydt) (?) i Ambjörnarp's sn, Kinds hd, Vg. 267.
Kyrketorp, sn i Kåkind's hd, Vg. 544.
Kyrkogårdsö (Kirkiegårdzöö), gd i Föglö sn, Åland 801 f.
Kåkind, hd i Vg. 452, 544.
Kålbäck, se **Kolbäck**.
Kålland (-len), hd i Vg. 143, 471; Lage Brades rättare där omnämnd 19; tionden där bortförl. 451.
Kålltorp (Kåld-) i Gerums sn, Skånings hd, Vg., Olof Pedersson [Hårds] gd 489
Kårarp (Kuretorp), gd i Ekeby sn, Göstrings hd, Ög. 459.
Kåreberget, se **Kopparberg**.
Kåreboda (?), torp i Lena sn, Norunda hd, Uppl. 289.
Kårehage (?), kyrkogods i Lerums sn, Vätö hd, Vg. 314.
Kårssåss, se **Karsås**.
Kåse, Arvid 643.
Käggholm (Kegle-, Kegel-), gd i Ödeby sn, Glanshammars hd, Närke 203; fogde där, se **Ambjörn Svensson**; stallmästare där, se **Gustaf Bruntesson**.
Kälfvesten, sn i Aska hd, Ög. [ingår nu i Vestra Stenby] 543.
Källstad (Kjälstada), sn i Dals hd, Ög. 543.
Kärköllä (Karkula), by [och sn] i Tavastland 298.
Kärna, sn i Valkebo [n. m. Hanekinds] hd, Ög. 214; jfr följ.
Kärnbo (Kärna), sn i Selebo hd, Södermanl. 547.
Kärrbo (Kier-), sn i Siende hd, Vestmanl. 401.
Kättilstada, se **Kettilstad**.
Köijeridtz (?), Joakim 405.
Köla (Kjula), sn i Jösse hd, Värml. 598.
Köllen (Ch-, Cöln), **Henrik von**, byggmästare 205, 252, 299, 395; hertig Johans br. t. 819.
Köpenhamn (-hafn, Kopehagenn, Copfenhagen) 7, 222 noten, 227 noten; kon. Fredriks kröning sk. firas där 237, 855; svenskt gods kvarhållet där 599 f.; dat.-ort för kon. Fredrik II:s br. 855.
Köping, stad i Vestmanl., kyrkoherdeombyte ifrågasatt där 405.

L.

- Laaland** (Lol-), dansk ö, skeppsbrutet gods där 752.
Lachtis (?), gd i närheten af Viborg 580.
Lagga, sn i Långhundra hd, Uppl. 458.
Lagmansboda, gd i Lyrestads sn, Vadsbo hd, Vg. 402.
Lagmansbref, se **Fullmakt**.
Lagmanshult [n. m. Lamnhult i Långemåla sn, Handbörds hd, Smål.?] 436.
Lagunda (-ndh), hd i Uppl., f. d. fogde där, se **Peder Olsson**.
Lamb, se hr **Olof Andreae**.
Lamnhult, se **Lagmanshult**.
Lampis, sn i Tavastland, kyrkoherden där, se hr **Lars Petri**.
Landsköp 314, 513, 641 f., 819.
Landtholsten, se **Holstein**.
Lanthopomeren, se **Pommern**.
Lapparne, ö. br. t. dem i Torne lappmark 228.

- Lappträsk** (-etresk), kapellförs. i Perno sn, Östra Nyland 726.
- Lapvesi**, sn och hd i södra Savolaks 388.
- Larens**, se **Lars**.
- Larf**, sn i Laske hd, Vg., dat.-ort för Gustaf Olssons och Per Brahes bref 125; f. d. kyrkoherde där, se hr **Anders Olai**; kyrkoherde där, se hr **Olof Andree Lamb**.
- Lars**, hr, kyrkoherde i Glömminge 638.
- Lars**, hr, kyrkoherde i Klockrike, f. d. prost i Skånings hd, qvittobr. f. hm 73.
- Lars** (Lärentz), M., utv. kon. Eriks br. t. 768, 769.
- Lars** (Lasse) i Hult 755.
- Lars Andersson**, borgmästare i Åbo, bisittare i rätt 866.
- Lars** (Lasse) **Arvidsson** [i Skånings hd] 778.
- Lars** (Lasse) **Arvidsson** i Öja 217.
- Lars Broderi**, hr, kyrkoherde i Skärstad, utv. kon. Eriks kollationsbr. f. hm 770.
- Lars** (Lasse) **Bältare**, br. t. 215.
- Lars Caroli**, hr, hospitalspredikant i Kalmar, hertig Johans kollationsbr. f. hm 829.
- Lars** (Lasse) **Dalbo**, fogde i Närdinghundra hd, br. t. 408.
- Lars** (Lasse) **Eriksson**, fogde på Borgå gd samt i Borgå och Perno snr jämte Artjärvi fjärding 394; br. t. 406.
- Lars Eriksson**, gruffogde vid Betsberg 635, (dens?) 642; fullmakt f. hm 636; utv. kon. Eriks br. t. 652, 654, [t. dens?] 772.
- Lars Eriksson**, smed 761.
- Lars Eriksson** [obest. hvem] 778, 779.
- Lars** (Larens) **Ingesson**, hr, afl. 52.
- Lars** (Lasse) **Jönsson** till Vallsnäs, föreslagen till öfverste profoss 786.
- Lars** (Lasse) **Jönsson** [olika personer] 101, 407, 822; utv. kon. Eriks br. t. 640, 648, 658; hertig Johans br. t. 828.
- Lars** (Lasse) **Knutsson** (Cn-) 96, 189; br. fr. hm omnämndt 35, 127; br. t. 53, 223; utv. kon. Eriks br. t. 637, 662, 775, 777; se äfven **Fordell**.
- Lars Larsson**, befälhafvare på flottan till England 273; hertig Johans br. t. 823 (2 st.), 824.
- Lars** (Lasse) **Larsson** i Uppsala, fullmakt f. hm som häradshöfding i Bälinge hd 340.
- Lars** (Lasse) **Larsson** [obest. hvem] 493.
- Lars Lukasson** (Luckuszon) 727.
- Lars Mikaelsson** 827.
- Lars Olofsson**, borgare i Elfsborg, br. t. 500; omnämnd 501.
- Lars Olofsson** i Tälje 657.
- Lars** (Lasse) **Olsson** i Gränsta, skyddsbr. f. hm 402.
- Lars** (Lasse) **Pedersson**, fogde i Bro och Vätö skplg, fogdebr. f. hm 453.
- Lars Pedersson** i Hokla 645.
- Lars** (Lasse) **Persson**, knekthöfvidsman i Smål. 169 f.; utv. kon. Eriks br. t. 635, 645, 655, 661, 663, 774.
- Lars Petri**, utv. kon. Eriks kaplan, pass f. hm 767.
- Lars Petri**, hr, kyrkoherde i Lampis' sn, kollation f. hm 166.
- Lars Sjätkarl** (Siels-), utv. kon. Eriks br. f. hm 653; jfr **Lars Svensson**.
- Lars** (Lasse) **von Skara** (Schare), knekthöfvidsman, ö. br. f. hm 401.

- Lars** (Lasse) **Skrifvare** 163 noten.
- Lars** (Lasse) **Stum** 1. **Stump** 36, 69 f., 97, 141 f., 187 f., 639.
- Lars Svensson Sjätkarl**, bötfälld för slagsmål 757; [dens.?] sk. sändas t. K. Mt 759.
- Lars** (Lasse) [Svensson] i Gimmersta, fogde på Hofs gd, fullmakt f. hm 492.
- Lars Topperider** (Toppredh), fogde i Östra och Vestra hd, utv. kon. Eriks br. t. 773.
- Lars Turesson** (Tre rosor) [† 1560], hans fogde omnämnd 406.
- Larsabo** (-sbo), gd i Norska skogsbygds sn, Kullings hd, Vg. 57.
- Larsmessa** = 10 augusti.
- Laske**, hd i Vg. 313, 340; häradshöfding där, se **Posse, Lage**.
- Lasse**, se **Lars**.
- Lauko** (-cko) i Vesilaks' sn, Finl., Jöns Knutsson [Kurcks] gd 793.
- Laurentius** (Laurentz, Lar-) [Petri], ärkebiskop i Uppsala, sk. deltaga i bröllopsgården 145; utv. kon. Eriks br. t. 763.
- Laxarby** (-erby), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
- Laxpoijo**, gd i Pojo sn i Nyland, dat.-ort f. hertig Johans omn. bref 63.
- Leckö** (-öö), slott i Vg. 704, 715; höfvidsman där, se **Sture, Svante**; — län 574.
- Ledeberg**, sn i Gullbergs [nu Valkebo] hd, Ög. 544; se äfven **Lexberg**.
- Leffvene**, se **Levene**.
- Leijonhufvud**, se **Sten Eriksson**.
- Lejd** (leigde) f. grefvarne af Ostfriesland 134; begärd i Danmark 239, 344 ff., 693, 721, 728, 749; f. livländska flyktingar 264; f. dråpare 298, 655; sk. begäras för svenska utskickade till ordensmästaren 717; d:o i England f. utv. kon. Erik 765; sk. frantagas Jakob Smed 770; lefvande lejd = gisslan.
- Lejonet**, se **Hans Björnsson**.
- Lejonet** (Leianen), fartygsnamn 244.
- Lekaryd** (Leckeridh), sn i Allbo hd, Smål., kyrkoherden där, se hr **Nils**.
- Lemo**, by i Bjernå sn, Egentl. Finl. 799.
- Lena** (Länna), by i Markims sn, Seminghundra hd, Uppl. 317.
- Lena** (Lee-), sn i Kullings hd, Vg., kyrkoherden där, se hr **Peder** [Petri].
- Lena**, sn i Rasbo hd, Uppl. 52, 289.
- Lennes**, se **Lännäs**.
- Lepper, Herman**, utv. kon. Eriks br. t. 653.
- Lerbo** (Leer-), sn i Oppunda hd, Södermanl. 547.
- Lerbäck** (-beck), sn i Kumla hd, Närke 308, 544 (? Lierberg), 548.
- Lerdal** (Leerdahl), sn i Valbo hd, Dalsl. 545.
- Lerdala**, sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Lerum** (-em), sn i Vätile hd, Vg. 314.
- Levene** (Leffvene), sn i Viste och Barne hd, Vg. 119; kyrkoherden där, se hr **Joan** [Magni].
- Lexberg** (Ledeberg!), sn i Vadsbo hd, Vg. 548.
- Lid** (Liidh), sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
- Lida** (Lij-) i Årja sn, Åkers hd, Södermanl., Jöns Stenssons gd 447.
- Lidköping** (Lide-), stad i Vg. 503, 515, 521 f., 606.
- Lierberg**, se **Lerbäck**.
- Lijestade**, se **Lista**.
- Lilla Malma** (Malma), sn i Villåttinge hd, Södermanl. 547.

- Lilla Mellösa** (Medellösa), sn i Villåttinge hd, Södermanl. 547.
- Lilla Rytterne**, sn i Tuhundra [nu Snäfringe] hd, Vestmanl. 547.
- Lillie**, se **Knut Knutsson**.
- Lillichöök**, se **Anders Persson**.
- Limsta**, by i Irsta sn, Siende hd, Vestmanl. 19.
- Lindeby** (-thäby), by i Bromma sn, Sollentuna hd, Uppl. [= n. v. Ulfunda] 463.
- Lindesberg** i Vestmanl., ö. br. ang. skatten där 1; d:o ang. stångjärnssmidet 266; bössgjutning där 497, 499.
- Lindholmen** vid det n. v. Göteborg 804.
- Lindorm Torstensson** [till Forstena], [kallas s. 214 fogde i Väne hd, som emellertid var förlänt till Svante Sture], br. t. 88, 289; ö. br. f. hm 214; utv. kon. Eriks förl.-br. f. hm 653.
- Lindö** (-öön), bebyggd ö i Mälaren, tillh. Öfver-Selö sn, Selebo hd, Södermanl. 423.
- Linköping** 604 f.; orgelverket där 115 f.; underhandl. m. borgarne där 765; dat.-ort 115—116, 119; d:o för utv. kon. Eriks br. 662, 725, 765; d:o f. her-
tig Johans br. 827; kyrkoherde där, se **Knut Beronis**; ordinarium där, se **Falk, Erik**; f. d. fogde där, se **Kettil Nilsson**; fogde där, se **Bengt Karlsson**; skolmästare där, se **M. Nils Caroli**.
- Linthäby**, se **Lindeby**.
- Lippe**, se **Jakob van der Lippe**.
- Lista** (Lijestade), sn i Vester-Rekarne hd, Södermanl. 514.
- Litslena** (Liss-), sn i Trögds hd, Uppl. 412.
- Litslunda** (Litis-), gd i Öfver-Selö sn, Selebo hd, Södermanl. [n. v. Janslunda] 423.
- Litthauer** (-over), slagit ryssarne 258.
- Liude**, se **Ljur**.
- Livland** (Lijff-), ang. därv. förhåll. 2—7, 38, 46 ff., 80, 86, 98, 103 f., 113 f., 120, 129, 170 f., 259 f., 330—337, 384 ff., 385, 644; sändebud därifr. 131, 134, 171; bref därifr. omnämnda 161; utförsel dit 206, 314; murmästare därifr. 252; ang. medling i kriget mellan detta land och Ryssland 271, 480 ff., 531 f., 564 f., 586 f., 607; br. dit omnämndt 319; ang. fångar därifr. 374, 399; underrättelser därifr. infordras 377, 387, 407; län där lagda under Polen 384; legation därifr. t. Ryssl. 417, 435; ang. förpantning af slott där 427, 446, 623 ff., 683, 685 f., 688 f., 694, 702, 715, 717 ff., 753, 827; utv. kon. Eriks budskickning dit 436, 443, 446, 758; fred mellan detta land och Ryssl. väntas 438 f., 531, 607; inga penningar få sändas dit 444; danskarnes planer där 444, 572, 585, 682, 688; ryska framgångar där 461, 820, 861; sjöfarten dit tillåten 494; riktlinier för svensk politik där 625 ff., 632 ff.; låne-
transaktioner med 628; dess förhållande till Lybeck 672; brefdragare dit 763 fartyg sk. konvoyera Claes Kristersson dit 828; följder af dess krig med Ryssland 850; kaperier därifr., se **Reval**; ordenmästaren där, se **Kettler, Gotthard**; **Fürstenberg, Wilhelm**.
- Ljung**, sn i Gullbergs hd, Ög. 544; se äfven **Long**; **Tinge**.
- Ljur** (Liude), sn i Gäsene hd, Vg. 562.
- Ljuster**, se **Bertil Eriksson**.
- Locketorp** (Lä-), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Lodkarr** [i Väne hd?] i Vg. 289.
- Lofö** (Loffö), sn i Färentuna hd, Uppl. 301.
- Lojo** (Loije), sn i V. Nyland 209, 216.

- Lolland**, se **Laaland**.
- London** (Lundenn), hufvudstad i England 806; dat.-ort f. sv. beskickningens där omnämnda br. 53, 223; d:o för hertig Johans br. 826—827.
- Long** (? Ljung), sn i Barne hd, Vg. 119.
- Lorentz**, se **Lars**.
- Longim**, se **Länghem**.
- Loppis** (Lå-), sn i Vestra Tavastland 300, 402, 625
- Lothringen** (the luttringesche) 123 (se Frankrike), 417, 435, 784; hertigen af, se **Karl II**.
- Ludgo** (Lundgudavi), sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
- Ludvig**, pfalzgreffe af [Pfalz-]Simmern 362 f.
- Lunda**, sn i Jönåkers hd, Södermanl. 547.
- Lunda**, sn i Seminghundra hd, Uppl. 84.
- Lunda**, ortnamn [obest. hvar] 406.
- Lundby**, sn i Valla hd, Vg. 544.
- Lundenn**, se **London**.
- Lundgudavi**, se **Ludgo**.
- Lybeck** (Lypk, Lybijke. Lybke, Lu-) och **de lybske** 363, 416, 641, 727, 763; köpman där omnämnd 71, 658; smörexport dit 158; svenska varors vanpris där 227; köpmän därifr. i Viborg 269; poeka på sina gamla privilegier i Sverige 343 f., 532, 672; inmanar sina fordringar i Sverige 382; hansedag hållen där 382; belägradt af hertig Adolf 462; sjöfarten dit 498; fråga om möte med dem 532; dess förhållande till åtsk. länder 672; politiska påtryckningsmedel mot 673.
- Lyckå** (-ko), ort i Blekinge 789.
- Lyrestad** (Löstadel), sn i Vadsbo hd, Vg. 402, 544.
- Lysing** (Lyssning), hd i Ög. 75, 116, 166, 236; fogde där, se **Arvid Nilsson**.
- Lysvik** (-vijk), sn i Fryksdals hd, Värml. 548.
- Låcketorp**, se **Locketorp**.
- Långbro** (Länge-), sn i Örebro hd, Närke 548.
- Långemåla**, gd och sn i Handbörds hd, Små1. 436.
- Långhundra** (Lo-), hd i Uppl. 283, 300, 458.
- Långserud** (-gerijdh), sn i Gillbergs hd, Värml. 548.
- Låstad** (-de), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Lägeböle**, torp i Bjernå sn, Egentl. Finl. 799.
- Läkare** införskrifves fr. Danzig 617.
- Längebro**, se **Långbro**.
- Länghem** (Longim), sn i Kinds hd, Vg. 84.
- Länna** (-e), sn i Åkers hd, Södermanl. 547.
- Länna**, se äfven **Lena**.
- Lännäs** (Lennes), sn i Askers hd, Närke 547.
- Lästlinge**, sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
- Lödöse**, **Gamla** (Gamblelöse), stad i Vg. 606.
- Löfsnidare**, se **Gerd**.
- Lönhamm** (Lönhammer), ö i Mälaren, tillh. Algö gd Öfver-Selö sn, Selebo hd, Södermanl. 423.
- Lönshult**, gd i Ekeby sn, Göstrings hd, Ög. 459.
- Lönsås** (-sa), sn i Bobergs hd, Ög. 544.

Lönö (-hö), gd i Häradsammars sn, Östkind's hd, Ög. 822; dat.-ort 161—162.
Löstad, se **Lyrestad**.
Löt (Löö), sn i Memmings hd, Ög. 544.

M.

Mackeprang (-äng), **Claes**, köpman 665.

Madefal, se **Mofalla**.

Magdalena (Malin) [Eriksdotter (Gyllenstierna)], fru, hr Ture Trolles änka, till Bergqvara, ö. br. f. henne 354, 457; d:o af utv. kon. Erik 638; hennes söners underhåll i Tyskl. 661; omnämnd 758.

Magnus, hertig af Sachsen-Lauenburg, utvald kon. Eriks syskonbarn 467.

Magnus, prins af Danmark (*kongens son i Danmark*), biskop af Ösel 2, 120, 572, 682, 688, 720, 752.

Magnus, prins, konungens tredje son 37, 345, 455, 465, 528 f., 543, 519 ff., 552 ff., 663, 696 f., 699; br. t. 318, 340; underskrifvit qvittobr. på kons vägnar 43, 62, 73, 186, 414, 469, 563, 566; förl.-br. f. hm 575 (jfr 543 ff.); utv. kon. Eriks br. t. 690; d:o omnämndt 707; br. fr. hm 830—832 (jfr ofvan).

Magnus [Eriksson], kon. af Sverige [† 1374] 111, 251, 272, 391.

Makowezky, Hieronymus, polskt sändebud till Sverige 810.

Malexander (Måles-), sn i Ydre och Göstrings hd, Ög. 543 f.

Malin, änka efter Arvid von Schara 215.

Malin, se äfven **Magdalena**.

Malm 1. **Malma**, se **Lilla Malma**; **Stora Malm**.

Malma (-öö), gd i Svennevads sn, Skyllersta hd, Närike [räknas n. m. till Närikes-delen af Regna sn] 459.

Malma, sn i Viste hd, Vg. 781.

Malmberg (?), gd i Öja sn, Vester-Rekarne hd, Södermanl. 457.

Malmstrandt, se **Marstrand**.

Malmöö, se **Malma**.

Mannatorp, se **Mantorp**.

Mansbot 298.

Mantorp (Manna-), antagl. i Hannäs' sn, N. Tjusts hd, Smål. 656.

Marbo, se **Truls**.

Margareta, unionsdrottning. afl. 392.

Margareta, änka efter Axel Andersson, ö. br. f. henne 117.

Margareta, änka efter Peder Jönsson 824.

Maria, drottning af England, afl., hennes död omnämnd 37, 53, 360; omnämnd 844 f.

Maria Stuart, drottning af Skottland 258.

Mariajoki (?), ort i närheten af Viborg 580.

Marieholm, se **Tunaholm**.

Marienburg, slott i Livland, intaget af ryssarne 461.

Mark, hd i Vg. 606 [där afses snarare gränsen mellan Kind och Halland], 780-landbofogden där, se **Olof Arvidsson**.

Mark (-ch) [Mark-Brandenburg] 660: värfningar ifrågasatta där 6.

Markaryd (-ckeredt), sn i Sunnerbo hd, Smål. 606.

Markim, sn i Seminghundra hd, Uppl. 117, 317.

- Markus (-cus) Hansson Skotte**, skyddsbr. f. hm 405.
Markus Persson, borgare i Viborg, hans br. t. Gustaf I 862.
Marstrand (Malm-), stad i Bohuslän 606.
Marsängen i Gryts sn, Hammarkinds hd, Ög. 164.
Mats Andersson i Sunneby, ö. br. f. hm 236.
Mats Eriksson, utv. kon. Eriks br. t. 755.
Mats Jakobsson (Jopson) i Husö 801 f.
Mats Jönsson, stallmästare på Svartsjö, br. t. 405.
Mats Larsson i Dörby (?Derreby) 773.
Mats Mannesson 609.
Mats Matsson, utv. kon. Eriks br. t. 779.
Mats Skrifvare, fogde i Svartlösa och Sotholms hd, br. t. 406.
Mats Staffansson ifrågasatt till tullskrifvare där 264.
Mecklenburg (Mechelborg) 191, 653.
Medelby, se **Mälby**.
Medellinge, se **Mellinge**.
Medelpad (-da, Melpa), ö. br. t. menige man där 354; ang. landsköpmännen där 513.
Medelösa, se **Lilla Mellösa; Mellösa**.
Meilant, se **Milano**.
Melchior vam Berge 864 f.
Melfarsund, se **Middelfart**.
Mellinge (Medellinge), gd i Frötuna sn, Uppl. 326.
Mellösa (Medelösa), sn i Askers hd, Närrike 547; se äfven **Lilla Mellösa**.
Memming (Mi-), hd i Ög. 142, 544.
Mertens, Heinrich, borgare i Reval, hans br. t. Gustaf I 863.
Metallgjutare, beställningsbr. f. 616; se äfven **Trunoll, Martin**.
Middelfart (Melfar), stad på Fyen; -**sund** [= Lilla Bält] 789.
Mikael (Michill), hr, ang. hans mission bland lapparne 228 f.
Mikael (Michell) **Gregersson** 406.
Mikael (-chil) **Helsing** 776.
Mikael (Michill) **Larsson** från Hollola sn 287.
Mikael (Michell), **Lille** 406.
Mikael (-chell) **Matsson**, ö. br. f. hm 408.
Mikael (-chell) **Nilsson**, fogde i Trögds hd och i Enköpings stad, fogdebr. f. hm 453.
Mikael Olai, kyrkoherde i Mustasaari, skyddsbref f. hm 286.
Mikael (-chell) **Persson** (Pädersson) 101, 781.
Mikael (Michill) **Persson** på Kyrkogårdsö 801 f.
Mikael (Michil) **Smed** i Tygelsryd 758.
Mikkel (-chel) **Pedersen** (Persson) [Göing] 432.
Milano (Meilant), hertigdöme i Italien 860.
Millesvik (Mällesvijk), sn i Näs' hd, Värml. 548.
Mimming, se **Memming**.
Mjöhund, se **Bertil Jöransson**.
Mjölby (Möle-), sn i Vifolka hd, Ög. 543.
Mjöltnare (mölnere), se **Henrik; Peder**.
Mo, gdsnamn [i Värml.] 776.
Mo, hd i Smål. 606.

- Mo** (-oo), sn i Tössbo hd, Dalsl. 545.
Mo (-oo), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
Modhe, se **Moheda**.
Mofalla (Madefal), sn i Kåkindes hd, Vg. 544.
Moheda (Modhe), sn i Allbo hd, Smål., kyrkoherden där, se hr **Johan** [Andreæ].
Mola, sn i S. Karelen 205.
Monstad, se **Månstad**.
Mora, sn i Dalarne 452.
Morkarla (-kare), sn i Olands hd, Uppl. 408.
Mornay (-ai), **Charles** (Carolus) **de** 96, 183, 188, 190 f., 396, 460, 464 f., 676, 697, 837; sk. afgå som sändebud t. England 55; kreditiv f. hm 72; instruktion för hm 364; sk. arresteras 398; hemkommen fr. Tyskl. 636; utv. kon. Eriks br. t. 653; får understöd af utv. kon. Erik 763.
Mosbo, se **Mossabo**.
Moses, se **Mosås**.
Moskva (Muschoven, Moschaw) 50, 110 f., 258; kejsrligt sändebud där 462; storfursten af, se **Ivan IV Vasiljevitch**; jfr **Ryssland**.
Mossabo (Mosbo), gd i Norska skogsbygds sn, Kullings hd, Vg. 314.
Mosås (-ses), sn i Örebro hd, Närike 548.
Motala, stad, kungsgd och sn i Aska hd, Ög. 143, 255, 543; dat.-ort 38 f.; d:o för utv. kon. Eriks br. 639 f., 644; fogde där, se **Arvid Larsson**.
Munk, **Nils**, fogde på Norsholms gd samt i Memmings och Skärkinds hd, utv. kon. Eriks br. t. 647.
Munketorp, antagl. i Högby sn på Öland 648.
Munktorp, sn i Snäfringe hd, Vestmanl. 166, 453, 547.
Murmästare, se **Henrik**.
Muschoven, se **Moskva**.
Muskoviten (muscho-), se **Ryssarne**.
Mustasaari (Mustesare), sn i Österbotten, kyrkoherden där, se hr **Mikael Olai**.
Mustiala (-tela), kungsgd i Portas' sn, Vestra Tavastl., fogde där, se **Jöran von Borg**.
Muulhammar, se **Målhammar**.
Myckleby, se **Norra Möckelby**.
Myckeläng (Mökelläng), gd i Mora [n. m. Älfdalens] sn, Dalarne 452.
Myckleboda, ortnamn [i Vestmanl.?, obest. hvar] 448.
Myntmästare, se **Höijer**, **Joest**.
Myntning 788; myntet i Åbo 825.
Myntskrifvare, se **Mårten Jöransson**.
Målare, se **Anders**; **Vorwilt**, **Dominicus**.
Målesander, se **Malexander**.
Målhammar (Muul-), gd i Björksta sn, Yttertjurbo hd, Vestmanl. 19.
Måns (Mons), hr, kyrkoherde i Hössna 85.
Måns Arvidsson (Arffv-) i Hajom 777.
Måns [Birgersson], hr, skolmästare i Växjö, ang. hans underhåll 638.
Måns Henriksson, hertig Johans pass f. hm 827.
Måns Johansson [Natt och dag] till Bro[kind], hr, f. d. lagman i Smål., af. 630.
Måns Joensson, skinnskrifvare vid Stockholms varuhus 405.
Måns Jönsson 581.

- Måns Jönsson**, sekreterare 21 noten, 22 noten, 76 noten, 77 noten, 98: förl.-br. f. hm 476; hertig Johans br. t. 824.
- Måns Jönsson**, svarfvare, förl.-br. f. hm 462.
- Måns Nilsson**, hertig Johans föreskrift f. hm 820.
- Måns Pedersson** [Stjerna] till Eskilstorp, utv. kon. Eriks br. t. 665.
- Måns Pedersson** [Silfversparre] till Hakunge, ö. br. f. hm 76 f.
- Måns** [Petri], hr, kyrkoherde i Jomala 808.
- Måns Skrifvare** i Elfsborg, qvittobr. f. hm 42.
- Måns Storkersson** (Torchilson!), fogde i Hällestads, Vånga och Godegårds bergslag, br. t. 403.
- Måns Svensson** [Somme], br. t. 90.
- Måns Tufvesson**, skytt 778.
- Månstad** (Monstade), sn i Kinds hd, Vg. 267.
- Mårten** i Fagereke 638.
- Mårten** (Mor-) **Friederich**, snickare, beställningsbr. f. hm 638
- Mårten Gabriel[sson?]** 158.
- Mårten Jöransson**, myntskrifvare, ang. hans underhåll 829.
- Mårten Karlsson** (Carszonn), ö. br. f. hm 52.
- Mårten** [Knutsson] **Skrifvare**, fogde i Vederlaks', Vekilaks' och Säckjärvi snr, br. t. 310.
- Mårten Olai**, kyrkoherde i Kumlinge, hert. Johans underhållsbr. t. hm 802; får rätt att uppbära klockareräntan i sin förs. 820.
- Mårten** [Olavi Helsing?], M., kyrkoherde i Uppsala. sk. deltaga i bröllopgården 145; ö. br. f. hm 399.
- Mårten Skrifvare** (schriffvere), Ture Persson [Bjelkes] fogde i Stranda hd 253.
- Mårten Ulfsson**, borgare i Vadstena 101.
- Mälaren** (-erenn, Mehler) 281, 512.
- Mälby** (Medel-), by i Tillinge sn, Åsunda hd, Uppl. 338 f.
- Mällesviik**, se Millesvik.
- Märta** (Merita) **Eriksdotter**, svensk konungadotter, afl. 846.
- Mätta** (-e) **Gregersdotter**, änka efter Olof Jonsson [Galt], hertig Johans bytesbr. f. henne 799.
- Mökelläng**, se Myckeläng.
- Möleby**, se Mjölby.
- Möller**, se Henrik Mjöltnare.
- Mölln** (-len), ort i n. v. hertigdömet Lauenburg 462.
- Mölltorp** (Mölne-), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Mönsterberrar**, förslag till 785.
- Mönsterås** (Mölstadeås), sn i Stranda hd, Smål. 253, 648.
- Mörby** i Fasterna sn, Sjuhundra hd, Uppl., hr Gabriel Kristersson [Oxenstjernas] gd 114, 301.
- Möre** [Södra och Norra], hd i Smål. 97, 642, 650, 753 f.; fogde där, se **Johan Skrifvare** [till Barkestorp]; Nils Eskilsson.
- Mörkö**, sn i Hölebo hd, Södermanl. 547.
- Mörtsjö**, ödehemman i Arbrå sn, Helsingland 339.

N.

- Nacka**, sn i Svartlösa hd, Södertörn, -strömmen 405.
- Naffven**, se **Naum**.
- Naglum** (Nagleme, Nafleme sund), gd och sn i Väne hd, Vg. 15, 289, 603, 606.
- Narva** (-rffven, Narbe, Nerffven, Rugodiv), stad i Ingermanl. 86, 230, 232, 258, 263 ff., 270, 329, 335 f., 483, 494, 498, 629.
- Natt och dag**, se **Måns Johansson**.
- Naum** (Naffven), sn i Barne hd, Vg. 606.
- Nausinemi**, se **Noisniemi**.
- Neapel** (-polis), italienskt konungarrike 860.
- Nederländerna** (Niid-) 572.
- Nedre Ullerud** (Ytter-Ullerö) sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Negelstena** (Neglesteen), gd i Håbo-Tibble sn, Håbo hd, Uppl. 377 f.
- Nertuna**, se **Närtuna**.
- Neuburg**, stad och hertigdöme i Pfalz 859, 861.
- Neumer, Wolff**, i Augsburg, hans br. t. Gustaf I 833 noten.
- Nevers** (Ni-), hertigen af 860.
- Nicolaus**, se **Nils**.
- Niger**, se hr **Peder Andreae**.
- Nils** (Nijs) [obest. hvem], utv. kon. Eriks br. t. 663.
- Nils** (Niels), hr, kyrkoherde i Lekaryd, ö. br. f. hm 760.
- Nils** (Nicolaus), hr, kyrkoherde i Vadstena, ö. br. f. hm 78.
- Nils** i Gottsta 22.
- Nils** i Kyrkeryd 267.
- Nils Andersson**, fiskare 660.
- Nils Bengtsson** i Kalmar 763.
- Nils** (Niells) [Bengtsson], hr, ordinarus i Örebro, ö. br. f. hm 51; br. t. 255
- Nils Birgesson** [Rosenqvist], befallningsman på Kronoberg 170, 636, 641, 649; utv. kon. Eriks br. t. 638, 639 (2 st.), 641, 646, 656 (2 st.), 659, 660, 661 (2 st.), 663, 745, 771, 772; dens:s förläningsbr. f. hm 643, 651, 753; sk. användas vid Kalmar slott 756.
- Nils Birgesson**, fogde på Björneborgs gård samt i Ulfsby, Nerpes', Eura och Euraäminne snr jämte Lappo kapellgäll, hertig Johans qvittobr. f. hm 819; dens:s fullmakt f. hm *ib.*; bisittare i rätt 866.
- Nils** (Nicolaus) **Caroli**, M., skolmästare i Linköping, ö. br. f. hm 214.
- Nils Eskilsson** 636, 661; dräpt 655; utv. kon. Eriks förl.-br. f. hans änka 655.
- Nils Eskilsson**, fogde i Möre, utv. kon. Eriks br. t. 659, 754, 771; fullmakt f. hm *ib.*
- Nils Gräfvare** (graffvere) 126.
- Nils Hansson** 83 f., 460, 477, 509, 707; br. t. 160.
- Nils Ingemundsson** i Edshammar 658.
- Nils Ingesson** [Svinhufvud], fogde på Liuxela gd samt i Kyro, Birkkala, Kangasala, Lempälä, Vesilaks', Karkku och Törvis' snr, hertig Johans br. t. 819, 829; bisittare i rätt 865.
- Nils Jespersson** [Cruus till Edeby], befälhafvare på flottan till England 273; hertig Johans br. t. 820; omnämnd 506.

- Nils Jönsson**, fogde på Gregersby gd samt i fyra socknar på Åland, br. t. 297; hert. Johans br. t. [dens.?] 808.
- Nils Jöransson**, borgare i Hjo 105.
- Nils Jöransson** [Gyllenstierna] sk. efter nyligen avslutade studier i utlandet anställas i utv. kon. Eriks kansli 420 f.; omnämnd 424, 460, 673, 701.
- Nils Karlsson**, dråpare 656.
- Nils Karlsson** (Carson) till Sparsta, afl. 180.
- Nils Knutsson** (Cn-), hr, ordinarius (biskop) i Växjö stift, utv. kon. Eriks br. t. 757; dens:s gåfvobr. f. hm 782.
- Nils Larsson**, br. t. 450.
- Nils Larsson**, kammarskrifvare, ö. br. f. hm 400.
- Nils Larsson** i Myckeläng 452.
- Nils Månsson**, fogde på Nyby gd samt i S:t Mårtens, Pemars, Lundo och Piikis' snr i Egentl. Finl., hertig Johans br. t. 819; bisittare i rätt 866.
- Nils Nicolai**, kyrkoherde i Dagsbergs sn, kollationsbr. f. hm 167.
- Nils** [Olai Helsingus], ordinarius i Gefle, br. t. 419; omnämnd 420.
- Nils Olsson** i Djupedal, ö. br. f. hm 53.
- Nils** (Nic-) **Olsson** på Hinsekind [o: Hinseberg], fullmakt f. hm ss. häradshöfding i tre snr i Åkerbo [n. m. Fellingsbro] hd 22.
- Nils Persson** [Silfversparre] på Holma 436, 452, 758; utv. kon. Eriks br. t. 639, 645 (2 st.), 654, 661, 769; lejdebr. f. hm 655.
- Nils Persson** till Råda 606; instr. f. hm 110.
- Nils Ragvaldsson**, afl. 350.
- Nils Skeppare**, bisittare i rätt 866.
- Nils Svensson**, fogde i Tjust, utv. kon. Eriks br. t. 774; hert. Johans br. t. 828.
- Nils Trulsson**, utv. kon. Eriks br. t. 770; hertig Johans br. t. 821.
- Nils** (-iels) **Tulesson**, fogde på Arboga gd och i Åkerbo hd, br. t. 450; utv. kon. Eriks br. t. 643, 658, 664, 759.
- Noisniemi** (? Nausinemi), by [n. m. egendom] vid norra stranden af Vuoksen-älvens södra utlopp, i Sakkula sn, Södra Karelen 110 f.
- Nor**, sn i Grums hd, Värml. 548.
- Nora berg**, se **Norberg**.
- Noraskog** (-reschohge) 534.
- Norberg** i Vestmanl., ö. br. ang. skatten där 1; ö. br. till hammarsmederna där 266.
- Nordal** (När-), hd på Dalsland 545.
- Norden**, ort och amt i Ostfriesland 292 ff.
- Nordmark** (Normarken), hd i Värml. 548.
- Norga**, by i Grödinge sn, Svartlösa hd, Södertörn 406.
- Norge** (Nörige, Norrige) 603, 672, 847; förbud mot tillförsel dit 11 f.; ang. rätten till dess vapen 323, 671; detta rikets förening och ånyo skilsmessa fr. Sverige 391; utskrifning af båtsmän där 416, 435; jfr **Bohuslän**.
- Norman** [Mårten?] 751.
- Normarken**, se **Nordmark**.
- Normlösa** (-elöse), sn i Vifolka hd, Ög. 402, 543.
- Norråla**, sn i Helsingl. 236; kyrkoherden där, se hr **Joan**.
- Norra Möckelby** (Myckleby), sn på Öland, kyrkoherde där, se hr **Peder** [Laurentii].

- Norra Vedbo** (Nörrevijdhboo), hd i Smål. 117, 765, 767; härads höfding där, se **Johan Karlsson**.
- Norra Vi** (Vij), sn i Ydre hd, Ög. 544.
- Norrbotten** (Bothnen) 408, 766; handeln på 822.
- Norrby** (Norby), by i Bondkyrka sn, Ulleråkers hd, Uppl. 405.
- Norrby** (Nor-, När-) [Kungs-], gd i Brunneby sn, Bobergs hd, Ög., dat.-ort 97—107; d:o för utv. kon. Eriks br. 644; fogde där, se **Johan Siggeßon**; **Slatte, Nils**.
- Norrby**, gd i Toresunds sn, Selebo hd, Södermanl. 77.
- Norrby** (Norby) [obest. hvar], dat.-ort för Ivar Larssons vittnesskrift 866 f.
- Norrbyås** (Närboås), sn i Skyllersta hd, Närke 548.
- Norrbärke** (Nörberkie), sn i Dalarne 23.
- Norrekleffholte**, se **Klefthult Norrgården**.
- Norrfinland** [del af det Egentl. Finl.] 807; förbud mot landsköp där 819; fullmakt f. Henrik Claesson [Horn] att hafva befallning där 829.
- Norrköping**, sn i Bråbo [o: Lösings] hd, Ög. 544.
- Norrköping** (Norköpfung, Nörkoping, -kepfung, Nurkoppingk), stad och gd i Ög. 91, 507, 544, 594, 644, 765; dat.-ort 139—158, 166; d:o för utv. kon. Eriks br. 628; fogden där omnämnd 141; sjöfarten där 495; f. d. fogde där, se **Erik Svensson**.
- Norrland** (Norlanden), br. t. samtl. fogdar där 147; krigsuppbåd därifr. 154; brist på lifsförnödenheter där 311; ang. nya hemmans upptagande där 354; uppköp af skinnvaror därifr. 451; timmermän därifr. 452; ang. landsköpet där 513.
- Norrtälje** (-retälje), timmer dit 408.
- Norrvidinge** (Nord-), hd i Smål. 619.
- Norr-Åby** (Nörre Åby), by i Vestermo sn, Vester-Rekarne hd, Södermanl. 457.
- Norsborg**, se **Hundhammar**.
- Norsholm**, gd i Kimstads sn, Memmings hd, Ög. 544; dat.-ort 126—139, 165; d:o för utv. kon. Eriks br. 662.
- Norshyttan** i Silfbergs sn, Dalarne 342 f.
- Norska skogsbygd**, sn i Kullings hd, Vg. 57, 314, 575 (de där uppräknade gdr hithöra, ehuru de sägas ligga i moderförs. Norunga).
- Norunda**, hd i Uppl. 422.
- Norunga**, sn i Gäsene hd, Vg. 575 (de där uppräkn. gdr ligga i annexförsaml. Norska skogsbygd i Kullings hd).
- Nosemark**, se **Nössemark**.
- Now, Gerhard** (Geffvart!) **von**, kantor, utv. kon. Eriks beställningsbr. f. hm 678.
- Novgorod** (Store Nogårdt), ryske ståthållaren där omnämnd 48, 484.
- Nürnberg** (Nörenbergk), se **Jöran**.
- Ny**, sn i Elfdals hd, Värml. 548.
- Ny**, sn i Jösse hd, Värml. 548.
- Ny**, sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Nya elefanten**, fartygsnamn 168; jfr **Elefanten**.
- Nyborg** (-bärg), stad på Fyen, mottagningsort för ett br. t. Fredrik II 352 noten; dat.-ort för ett dens: s omnämnda bref 721.
- Nyby** (Nye-), by i Björklinge sn, Norunda hd, Uppl. 422 f.

- Nydala**, kloster i Vestra hd, Smål. 452; dess f. d. gd i Vadstena 96; d:o i Vestra hd 100, 780; ett dess hemman (obest. hvar) omnämndt 781.
- Nyen**, stad i Ingermanland 113, 819.
- Nygård** i Lofta sn, N. Tjusts hd, Smål., Axel Eriksson [Bjelkes] gd 655; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 674—677, 752.
- Nygård**, gd i Tanhems sn, Väne hd, Vg. 574.
- Nykyrka** (-kie), sn i Aska hd, Ög. 543.
- Nykyrka**, sn i Jönåkers hd, Södermanl. 547.
- Nyköping** (-kepung), slott och stad i Södermanl. 68, 404, 547, 762; dat.-ort 217, 235; d:o för utv. kon. Eriks br. 625—627; sjöfarten där 495.
- Nyland**, landskap i Finland, ang. befästningar där 86 f., 203; spannmålsbrist och -försäljning där 378, 394, 470; br. t. fogdarne där omnämndt 388.
- Nylänning** (-lenninge), se **Anders**.
- Nyslott** (Nye-), stad och slott i Savolaks 65, 252, 795; livländska fångar dit 374; fogde där, se **Fincke, Gustaf**; -s län, ang. fisket och skatteuppbörden m. m. där 162 f., 250 f.; arbetsfolk därifr. till bergverken 341; utv. kon. Eriks br. dit 764; gård där 794 f.; ang. därvarande fogdars redovisning 803.
- Nändal** (Nån-), kloster i Egentl. Finl. 822.
- Närboås**, se **Norrbyås**.
- Näfveberg** i Södermanl. 547.
- Närke** (-cke, Nerikie) 51, 308, 449, 503, 544, 575 f., 603 f.; häradshöfding där, se **Erik Knutsson**; lagman där, se **Claes Åkesson** [Tott].
- Närikesången** 402.
- Närtuna** (Ner-), sn i Långhundra hd, Uppl. 77, 236; kyrkoherden där, se **hr Jöran Mattei**.
- Näs** (Näset), gd i Brunneby sn, Bobergs hd, Ög. 423.
- Näs**, by i Tämta sn, Vedens hd, Vg. 562.
- Näs**, gd i Norska skogsbygds sn (Norunga gäll), Kullings hd, Vg. 575.
- Näs**, hd i Värml. 548.
- Näs** (Näess), sn i Bro hd, Uppl. 404.
- Näsby**, sn i Åkerbo [n. m. Fellingsbro] hd, Vestmanl. 22.
- Näsbyholm**, se **Holm**.
- Näshulta** (-hult), sn i Öster-Rekarne hd, Södermanl. 547.
- Nässja** (-sie), sn i Dals hd, Ög. 543.
- Nörberkie**, se **Norrbärke**.
- Nörenbergk**, se **Nürnberg**.
- Nössemark** (Nose-), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
- Nöteborg**, fäste i Ingermanland, den ryska ståthållaren där 230.

O.

- Odense** (Ottensee), stad på Fyen, dat.-ort för kon:s af Danmark omnämnda br. 746.
- Odensvi** (Onssvij), sn i S. Tjusts hd, Smål. 753.
- Odensåker**, sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Oe** (Oe), **Martin van der** 810.
- Oknebück** (Öknebeck), by i Mönsterås' sn, Stranda hd, Smål. 253.
- Oland**, hd i Uppl. 408; fogde där, se **Kengshusen, Anders von**.

- Olde, Veit** (Vit), köpman i Viborg 334, 336, 385.
- Oldenburg** 641; grefven af, se **Anton**.
- Olof Andersson**, fogde i Norunda hd, br. t. 409.
- Olof** (Olle) **Andersson**, förrädare 188.
- Olof Andreae Lamb**, hr, kyrkoherde i Larf, kollationsbr. f. nm 471.
- Olof Arvidsson** (Arffveson), landbofogde i Mark och Kind 83; ö. br. f. hm 279.
- Olof Eriksson**, hert. Johans tjänare 103, 828; dens:s donationsbr. f. hm 824.
- Olof Gustafsson** [Stjernbjelke] till Forsnäs, häradshöfding i Ydre, ö. br. f. hm 75 (2 st.).
- Olof** (-uf) **Gustafsson** (Gö-) [Stenbock], fullmakt f. hm ss. öfverste ryttmästare i Vg. 20; får gåfva i malt 95.
- Olof Hansson**, afl. 405.
- Olof Helsing**, landbofogde i Långhundra m. fl. hd i Uppl. 283.
- Olof Henriksson** från Hollola sn 287.
- Olof Hermansson**, bonde 449.
- Olof Jensson**, hans br. t. kon. 833 noten.
- Olof Jonsson** [Galt], afl., hans änka, se **Mätta Gregersdotter**.
- Olof Jonsson**, järnskrifvare, utv. kon. Eriks qvittobr. f. hm 662.
- Olof Jönsson**, f. d. landbofogde i Elfsborgs län, ö. br. f. hm 314, 575; utv. kon. Eriks br. t. 778.
- Olof Jönsson** i Tuna, ö. br. f. hm 518.
- Olof Jönsson** till Tångene, ö. br. f. hm 57.
- Olof Jöransson** i Söderby 406.
- Olof Karlsson** (Ca-), utv. kon. Eriks br. t. 779.
- Olof Knutsson**, silfskrifvare 24 f., 354 noten; utv. kon. Eriks br. t. 776, 780.
- Olof Larsson**, sekreterare 21 noten, 22 noten, 31 f., 116 ff. noterna, 339 f. noterna, 353 noten, 405 noten, 412, 453 noten, 626, 633; ö. br. f. hm 22, 300, 408; kreditiv f. hm 32 f.; br. t. 29, 167, 172, 193, 407, 451; utv. kon. Eriks br. t. 645, 646, 647.
- Olof** (-uff) **Mikaelsson** (Michils-), br. t. 215.
- Olof Nilsson**, landbofogde vestan Stång i Ög., häradshöfding i Hanekinds hd 402 f.; fullmakt f. hm 119.
- Olof Olai**, hr, kyrkoherde i Hedemora, ö. br. f. hm 470.
- Olof** [Olai Jordan?] l. **Fortzee**, hr, kaplan i Åbo, hert. Johans underhållsbr. f. hm 798.
- Olof Persson** [Hård] till Kolletorp 316, 342, 489; instr. f. hm 110; [denne eller följ.?] föreslagen till proviantmästare 786.
- Olof Persson** [Örnefot] till Bjurum 606 [förväxlad med föreg.].
- Olof** [Persson] **Skrifvare** (schriffvere), fogde i Vadsbo hd, ö. br. f. hm 23; omnämnd 217, 404.
- Olof Petri**, hr, skolmästare i [Stora] Tuna, ö. br. f. hm 300.
- Olof Siggesson** i Lagmansboda 402.
- Olof Simonsson**, borgare och K. Maj:ts köpman i Elfsborg 42; ö. br. f. hm 78; br. t. 83 (2 st.), 95, 101, 146, 158, 250, 309, 316, 317, 342, 472, 489, 514, 520, 521, 526, 578 ff. (4 st.).
- Olof Simonsson** i Sjötorp 648.
- Olof Skåning**, hans gd i Vadstena omnämnd 119.
- Olof Skötikonung**, kon. af Sverige († omkr. 1021) 846.

- Olof Svart**, fogde på Raumo gd samt i Raumo. Nykyrka och Letala snr 752; hertig Johans br. t. 821.
- Olof Törnsson**, borgare och K. Maj:ts köpman i Elfsborg 42, 501; ö. br. f. hm 78; br. t. 83 (2 st.), 95, 101, 146, 158, 250, 308, 316, 317, 342, 472, 489, 500, 514, 520, 521, 526, 578 ff. (4 st.).
- Olänning**, se **Ålänning**.
- Onssvij**, se **Odensvi**.
- Oppeby** (Up-), sn i Kinda hd, Ög. 544.
- Oppunda** (Opunden, Uppunde), hd i Södermanl. 51, 547; häradshöfding där, se **Kristoffer Pedersson**.
- Opslo**, se **Oslo**.
- Oranien** (Ur-, Ar-), prinsen af, se **Wilhelm I**.
- Ordinarier**, se **Biskopar**.
- Ordning** vid kon:s intåg i Stockholm 285.
- Orga hytta** i Vånga sn, Memmings hd, Ög. 544.
- Orgelnist** (orgemestere), se **M. Jakob**.
- Orlunda**, sn i Aska hd, Ög. 543.
- Ormestorp**, hemman [n. m. by] i Skällviks sn, Hammarkinds hd, Ög. 211 (jfr 216).
- Ormgård** (-egordh), skattehemman i Östra Ryds sn, Danderyds skplg, Uppl. 117.
- Orreholmen** (År-, Ore-), gd i Skörstorps sn, Vartofta hd, Vg. 146, 578; stallmästare där, se **Hans Vestgöte**.
- Oslo** (Opslo), stad i Norge, utskrifning af båtsmän där 435.
- Osnabrück** (Ossenbrug, Osenbrygge), biskopen af, se **Johan**, greve af Hoya.
- Ostfriesland** (Friesland) 711; rykten därifr. 183; svenska sändebuds behandling där 512; pass för sändebud därifr. 517; greffen af, se **Edzard**; [änke]grefvinnan af, se **Anna**.
- Otrille**, se **Otterhälla**.
- Ottenssee**, se **Odense**.
- Otterhälla** (Otrille), **Lilla**, vid det n. v. Göteborg 804.
- Otto Heinrich**, kurfurste af Pfalz 362; hans död omtalas 861.
- Oviken** (-vichen), sn i Jämtl., kyrkoherden där, se hr **Erik** [Andersson].
- Oxe**, **Peder**, dansk lensmand 585, 590.
- Oxenstierna**, se **Gabriel Kristersson**.
- Oxford**, greffen af, se **John Were**.
- Oxhorn**, se **Simon Henriksson**.

P.

- Padis** (-as, Ba-), kloster i Estland 626 f., 686, 718.
- Palm**, se **Abel**.
- Paris**, huvudstad i Frankrike, dat.-ort f. Henrik II:s br. t. Gustaf I 836.
- Partille**, sn i Sevedals hd, Vg. 606.
- Pass** (pasbordt, sjöpass) 650, 653, 758, 761 f., 767; måste innehafvas af de tyska knektar, som vilja begifva sig ut ur landet 161; för de ostfriesiska sändebuden 517; utfärdade af hert. Johan 819, 822 f., 825 f.
- Patent** till allmogen 650.
- Peder** i Skålsäter, länsman, ö. br. f. hm 527.

- Peder**, hr, se **Peder** [Petri].
- Peder**, hr, se äfven **Brahe**.
- Peder Alberti**, hr, kyrkoherde i Vada, kollationsbr. f. hm 339.
- Peder Ambjörnsson** (Ab-), fogde på Norrköpings gd samt i Bråbo och Lösings hd, br. t. 495; utv. kon. Eriks br. t. 764; omnämnd 141.
- Peder Andersson**, fogde i Ölands södra mot, utv. kon. Eriks br. t. 645, 658, 756, 762, 780.
- Peder Andersson**, knekt 765.
- Peder Andersson** [Hjortshufvud] i Brandstorp, utv. kon. Eriks konfirmation på en hans förläning 781.
- Peder Andersson** i Norrby 405.
- Peder Andreae** [Svart l. Niger], hr, ordinarus i Vesterås, br. t. 405.
- Peder Arvidi**, M., skolmästare i Kalmar, ang. hans underhåll 637.
- Peder Birgesson** i Skälstad, länsman i Bråbo hd, ö. br. f. hm 167.
- Peder Bruntesson**, fogde i Töfsala, Kimito och Korpo snr i Norrfinl., br. t. 297; utv. kon. Eriks br. t. 769.
- Peder** (Pä-) **Caroli**, M., ordinarus i Kalmar, ang. hans underhåll 757, 781.
- Peder** (Per) **Claesson** (Klaveszon), drabant 514.
- Peder Clemetsson**, borgare i Stockholm, utv. kon. Eriks br. f. hm 654.
- Peder Eriksson** i Fiskvik, ö. br. på jordbyte m. hm 412.
- Peder Eriksson**, borgare i Vadstena 96, 699; ö. br. på jordbyte m. hm 474.
- Peder** (Petter) **Guldsmed** i Stockholm, utv. kon. Eriks br. t. 652.
- Peder** (Pä-) **Gunnarsson** sk. hafva borgläger i Kalmar 642.
- Peder Gunnarsson**, fogde i Lyhundra hd samt Bro och Frötuna sklg, br. t. 406, 408.
- Peder** (Pär) **Haraldsson** i Hjalstad 764.
- Peder** (Pär) **Håkansson** 647.
- Peder Håkansson** i Verpeshult 609.
- Peder Joensson**, fogde på Tunaholms gd samt i fyra snr af Vadsbo hd, br. t. 402, 404.
- Peder Jöensson** [on], hr, i Strängnäs [= hr Peder i Vansö, f. d. komminister i Strängnäs?], ö. br. f. hm 21.
- Peder Jönsson**, afl., hans änka, se **Margareta**.
- Peder Jönsson** i Förrarp, ö. br. f. hm 354.
- Peder** (Per) **Jönsson** i Borgå, frälsebr. f. hm 215 [jfr Lagus, Undersökn. rör. finska adelns gods och ätter (1860), s. 74 af Jesper Mattssons register].
- Peder Karlsson** (Karsson), se **Kart**, **Peder**.
- Peder Kristiernsson** (Chr-), dansk 590.
- Peder Larsson**, förl.-br. f. hm 79 (2 st.); hertig Johans tillståndsbr. f. hm 823.
- Peder Larsson**, »Lille», sk. efterspåras 772.
- Peder** [Laurentii], hr, kyrkoherde i [Norra] Möckelby, utv. kon. Eriks br. f. hm 636.
- Peder Magni**, M., kyrkoherde i Årdala, kollationsbr. f. hm 353.
- Peder Mjöltnare** (mölnere) vid Sunds qvarn, dräpt 402.
- Peder Månsson** i Pedersöre 278.
- Peder Månsson** i Vängelsta, länsman i Ulleråkers hd, ö. br. f. hm 411.
- Peder Månsson**, fogde i Sevede och Aspelands hd, utv. kon. Eriks br. t. 641, 764.
- Peder** [Nicolai (Follinger)], M., biskop i Åbo 509.

- Peder Nilsson**, fogde i Tjust, utv. kon. Eriks br. t. 656, 753, 759, 760, 761.
Peder Nilsson, dråpare 767.
Peder Nilsson i Fiskeby, rättare 764.
Peder Nilsson, borgare i Hjo, br. t. 104.
Peder Nilsson från Hollola sn 288.
Peder Olofsson, vantmakare, beställningsbr. f. hm 754.
Peder Olofsson, utv. kon. Eriks fullmakt f. hm 773.
Peder (Per) Olsson, f. d. fogde i Hagunda och Lagunda hd, qvittobr. f. hm 414.
Peder (Per) Olsson i Skeke 283.
Peder Olsson i Ströja 405.
Peder Petri, hr, föreslagen till kyrkoherde i Köping 405.
Peder [Petri], hr, kaplan i Alfta, utv. kon. Eriks br. f. hm 770.
Peder [Petri], hr, kyrkoherde i Lena, utv. kon. Eriks br. f. hm 778.
Peder Skrifvare, fogde på Nyköpings slott, br. t. 402, 495; utv. kon. Eriks br. t. 657, 761.
Peder Svensson [Svart] till Gladö, utv. kon. Eriks br. t. 657.
Peder Tjärbrännare 409.
Peder (Pär) Turesson, utv. kon. Eriks tjänare 120, 768.
Peder Ålämning (Ol-), bisittare i rätt 866.
Pedersöre (-ször), sn i Österbotten, ö. br. ang. dess prästgd 278.
Pein, se Herman van Pein.
Penningmästare, se Kommissarier.
Pernau (-now), stad i Livland 384.
Pernesal (Pernusari ö, -saije) i Lojo sn, V. Nyland 209, 216.
Perno (Pär-), sn i Östra Nyland 726.
Persmåla, möjl. byn m. detta namn i Madesjö sn, S. Møre hd, Smål., dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 638.
Peter Petrovitj (-tz), knäs, rysk krigsöfverste 258.
Petri och Pauli dag = 29 juni.
Pfalz 784 (the pfals-graffvische); kurfursten af, se **Fredrik III; Otto Heinrich**; pfalzgreffen af, se **Ludvig**.
Philippus, se **Filip**.
Plotnikov, Skalykov, rysk skeppare 49.
Polen (Pålann), rykten därifr. 104; konungen af, se **Sigismund II August**.
Pommern (Lanthopomeren), värfningar ifrågasatta där 6; afl. hertig af, se **Filip I**.
Poppo, grefve af Henneberg 362 f.
Porkala udde i Kyrksläts sn, Vestra Nyland, fartyg strandadt där 407.
Posse (Påse), **Lage**, fullmakt f. hm som häradshöfding i Laske hd 340.
Posse, se äfven **Elsa [Axelsdotter]**.
Predikanter på skeppsfloktan 273 f.
Preussen (Prydzenn), hertigen af, se **Albrecht**.
Prinsen, se **Filip II**.
Privilegier för Vängaberg 138; Lybecks i Sverige 343 f., 532, 672; hansestädernas i Frankrike 365; i England önskvärda 382; för Vestervik 720; ang. utfärdandet af nya sådana 741.
Profoss, se **Johan Värme**; jfr **Lars Jönsson**.
Proviantmästare, förslag till 786.
Prästmöten 156 f.

- Prästnäset** (Prestenäs), kyrkohemman [nu komministersboställe] i Alfsta sn, Helsingl. [se Flintenberg, J. D., Diss. hist. de terr. austr. Helsingiæ (1784), s. 61] 770.
- Prästtorp** (Prestet-), gd i Sunnerbo hd [Berga l. Markaryds sn?], Smål. 660.
- Pyttis** (-thes), sn i Östra Nyland 866.
- Påfvel Tyrol** (-ooll), pärlstickare 491, 500 f.
- Påse**, se **Posse**.
- Påtorp** (Pa-) i Fristads sn, Vedens hd, Vg., Bengt Gyldas gd 217, 250, 304, 489.
- Pärlor** från Norrbotten 408.
- Pärlstickare**, beställningsbr. f. 611, 762; se äfven **Claes Hässe; Påfvel Tyrol; Tomas Trahanns**.
- Pärno**, se **Perno**.

Q.

- Qvartermästare** på flottan 274.
- Qvesbro**, se **Qvissbro**.
- Qvidja** i Pargas' sn i Finl., Joakim Flemings gd 866.
- Qvillinge**, sn i Bråbo hd, Ög. 544.
- Qvinnor** böra ej få ärfva svenska kronan 241.
- Qvissberg** (Qvistberga), gd i St Pers sn, Aska hd, Ög. 254.
- Qvissbro** (Qves-), sn i Edsbergs hd, Närike 548.
- Qvittobref** 43, 62, 73, 186, 414, 468, 563, 566, 643 (2 st.), 658, 662, 759, 805, 819, 824 (3 st.), 827, 829, 830.

R.

- Rabe, Kuntze** (Cu-), utv. kon. Eriks br. f. hm 767.
- Raest**, se **Rasten**.
- Ragvald** (Raffval) **Larsson**, f. d. fogde på Kastelholms slott, hert. Johans br. t. 823.
- Ragvald** (Raffvall) **Svensson**, underfogde på Stegeborg, qvittobr. f. hm 62.
- Ramnäs**, sn i Snäfringe hd, Vestmanl. 547.
- Rampert**, se **Rimbert**.
- Ransberg** (Rams-), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Rantzau** (-szow), **Jöran**, dansk utskickad 122, 154, 181 f., 220, 226, 670, 684, 854.
- Rasbo**, sn och hd i Uppl. 22, 52, 77, 408.
- Raseborg** (Rasb-, Ratzse-), slott i Finl.; -s län 541, 620; grundutprickning där 206; utv. kon. Eriks br. t. inbyggarna där 764.
- Rasmus Andersson**, fogde på Berga gd, förl.-br. f. hm 326; br. t. 408.
- Rasmus Ludvigsson**, skrivare i kammaren 22 noten, 118 f. noterna, 236 noten, 300 noten, 313 noten, 314 noten, 354 noten, 400 noten, 401 noten, 404 noten, 453 noten.
- Rasmus Nicolai, M.**, utv. kon. Eriks br. f. hm 769.
- Rasmus Svensson**, i tjänst hos Peder Karlsson 217.
- Rasten** (Raest), torp i Morkarla sn, Olands hd, Uppl. 408.

- Rautter, Henrik**, i Travemünde, hans br. t. kon. 833 noten.
- Redderehagen**, se **Riddarehagen**.
- Redestada**, se **Restad**.
- Redväg** (-vegh), hd i Vg. 85; härads höfding där, se **Halfvard Knutsson**; fogde där, se **Bengt [Olsson] Skräddare**.
- Redzby**, se **Resby**.
- Reff-**, se **Räf-**.
- Refteled**, sn i Vestbo hd, Smål. 606.
- Regna** (-e), sn i Bråbo [n. m. Finspångaläns] hd, Ög. 459, 544.
- Regnaholm**, se **Båtstorp**.
- Reier, Arendt**, borgare i Reval, hans br. t. Gustaf I 863.
- Rekarne** (-erne), hd i Södermanl. 19; häradsrätten där 661; jfr **Vester-Rekarne**; **Öster-Rekarne**.
- Rennelanda** (Reenlandh), sn i Valbo hd, Dalsl. 545.
- Resby** (Redz-), by i Arby sn, S. Möre hd, Smål. 647.
- Ressener** (Rosnere), **Mikael**, knekthöfvidsman, bisittare i rätt 866.
- Restad** (Redestada), by i Tingstads sn, Lösings hd, Ög. 507 f.
- Reval** (Räffe, Refle), stad i Estland 4, 7, 66, 231, 314 f., 336 f., 375, 384, 483, 828; brefväxling med 5, 66; ang. dess kaperier 47 ff., 66, 113 f., 161 f., 203, 385, 486, 586, 602, 606, 862 ff.; br. t. borgmäst. och råd där 58, 178, 234, 347, 371, 486, 567, 581; murmästare därifr. 252; sjörustningar där 258; byggmästare sk. tagas därifr. 379; sk. belägras af ryssarne 386; tvifvel på dess vänliga afsikter 488; dess pantsättning till hert. Johan 624; hertig Johans br. t. borgmäst. och råd där 796.
- Rheinstein** (Reinsten), grefven af [Ernst?] sk. bjudas på prinsessan Katarinas bröllop 128.
- Ribbenäs**, se **Ribnitz**.
- Ribbing**, Nils, till Svanseryd, br. t. 217.
- Ribnitz** (Ribbenäs), ort i Mecklenburg på nordkusten 191.
- Riby** (Rije-), by i Åkers sn och hd, Södermanl. 447.
- Ridboholm**, se **Rydboholm**.
- Riddarehagen** (Reddere-), by i Bärebergs sn, Viste hd, Vg. 217.
- Ridö** (Rijdöö) [se reg. t. D. XXVIII] 401; dat.-ort 523—524, 526; fogde där, se **Ether, Hans**.
- Rietberg** (Ritt-), grefskap i Tyskland (med besittningar dels i n. v. prov. Westphalen, vid Öfre Ems, dels i Ostfriesland) 711.
- Rifzestade**, se **Ripsa**.
- Riga**, stad och stift i Livland 4, 7, 232, 264, 861; lämnar tillförsel åt ryssarne 335 f.
- Riitama** (Rithema), finskt område på ryska gränsen 387.
- Rijbbeholm**, se **Rydboholm**.
- Rijeby**, se **Riby**.
- Riksdag**, kallelse till 516, 520; omnämnd 767 f., 770, 772 ff.
- Rimbert** (Rampert, Rambertus, Rom-), doktor, biskop i Reval 66, 104, 259, 329, 384, 632.
- Rinkeby**, by i Lofö sn, Färentuna hd, Uppl. 301.
- Ringarum**, sn i Hammarkinds hd, Ög. 605.
- Ripsa** (Rifzestade), sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
- Risholm** i Sundborns sn, Dalarne, Jöns Perssons gd 403.

- Risinge**, sn i Bråbo [n. m. Finspångaläns] hd 80, 544.
Rithema, se **Riitama**.
Rittberg, se **Rietberg**.
Roda, se **Råda**.
Roden, se **Roslagen**.
Roggärde (Rugeerdh), sn i Valbo hd, Dalsl. 545.
Roland Stenhuggare 758.
Romerska [= Tyska] riket 279 f.
Romfartuna (-fertune), sn i Norrbo hd, Vestmanl. 143.
Rompert, se **Rimbert**.
Ronneby (Rothne-), stad i Blekinge 605.
Roos, se **Brita** [Jönsdotter]; **Erik Gustafsson**.
Rosenberger, **Arnold**, doktor, hans hus i Stockholm 67, 824; utv. kon. Eriks br. t. 658; hans hustru omnämnd 827.
Rosenfelt, **Hans**, utv. kon. Eriks br. t. 653.
Rosengren, se **Jakob Turesson**.
Rosenqvist, se **Nils Birgesson**.
Roslagen (Roden, Roen) 84, 326, 409; gård där 114, 144; ekhygge där 662.
Rosnere, se **Ressener**.
Rostock, köpmän därifr. i Viborg 269.
Rothneby, se **Ronneby**.
Rovenkamp, **Didrik** 863 ff.
Roxlösa (Råkz-), sn i Dals hd, Ög. 543.
Rud (-dt), **Birger** (Bergie) 511 f.
Rud (-dt), **Otte**, dansk lensmand 350 f.
Ruda (-e), gdsnamn [obest. hvar] 778.
Ruda, se äfven **Råda**.
Rudskoga, sn i Visnums hd, Värml. 548.
Rugeerdh, se **Roggärde**.
Rugodiv, ryskt namn på Narva (se denna ort).
Rullebacka (Rylebache), gd i Regna sn, Bråbo [n. m. Finspångaläns] hd, Ög. 459.
Rullo, se **Rölle**.
Rumskulla (Räms-), sn i Ydre hd, Ög. 544; kyrkoherden där, se hr **Anders Joannis**.
Runsö (Rönsöö), by i Öfver-Selö sn, Selebo hd, Södermanl. 422.
Runtuna, sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
Ruskog (?), sn [i Tössbo hd, Dalsl.?] 545.
Rusttjänst, adelns 91 f., 94, 114, 125, 186 f.
Rya, ortnamn [obest. hvar] 779.
Ryd, sn i Kåkinds hd, Vg. 544.
Ryd, se äfven **Vestra Ryd**; **Östra Ryd**.
Rydboholm (Rid-, Rijbbe-) i Ryds sn och skplg, Uppl., hr Per Brahes gd 117, 303.
Rylebache, se **Rullebacka**.
Ryning, **Nils**, till Tyresö, br. t. 114, 143; fullmakt f. hm 115; föreslagen till münsterherre 785; omnämnd 772.
Ryr, sn i Sundals hd, Dalsl. 545.
Ryr, sn i Valbo hd, Dalsl. 545.

- Ryssarne** (muschoviten, rytzer), ang. deras planer på och framfart i Livland 2—7, 385, 531 f., 564 f., 584, 586 f., 644, 820, 861; följer af deras krig med den livländska ordensstaten 850; deras handel i Viborg 59 f., 200, 230, 261 ff.; deras fordringar för uppbringade varor 161 f., 232, 371; öfva öfvergrepp på finska gränsen 230, 251, 665; misstänkas vilja bemäktiga sig Viborg 269; ang. tillförseln till dem 334 ff.; ang. deras af livlänarne uppbragta gods 371, 586; väntas fordra utlämnandet af livländska fångar 374; fred mellan dem och ty. orden väntas 438 f., 531, 607; omnämnda 330, 332, 715, 740; jfr följ.
- Ryssland**, ang. handeln på 1; rågångransakning på gränsen mot 30 f., 37, 50, 102, 108, 110 ff., 231, 251 f., 264, 271, 484, 606, 794, 821; underrättelser därifr. önskas 38, 377, 387, 407; rykten om krigsfara därifr. 230; brefdragare dit 265, 446; livländsk legation dit 417, 435; danskarnes stämplingar där 444; hästexport dit förbjuden 820; instruktion för sändebud dit omnämnd 824; omnämndt 80, 230, 480 ff.; storfursten af, se **Ivan IV Vasiljevitj**; se äfven **Ryssarne**.
- Rytterne**, se **Lilla Rytterne**; **Stora Rytterne**.
- Råby**, by i Fasta sn, Sjuhundra hd, Uppl. 301.
- Råby**, sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
- Råda** (Rodha) i Råda sn, Askims hd, Vg., Nils Perssons gd 110, 606.
- Råda** (Ro-), [Norra], sn i Elfdals hd, Värml. 548.
- Råda** (Ru-) [Södra], sn i Visnums hd, Värml. 548.
- Råda**, sn i Kållands hd, Vg., kyrkoherde där, se hr **Simon** [Magni].
- Råde**, gd i Långhems sn, Kinds hd, Vg. [ingår i Långhems kyrkoby] 84.
- Rådet**, artiklar, framställda inför dets. 528; afg. betänkande tills. med kon. Erik 601.
- Rådslag** afgifna af utv. kon. Erik 601, 666, 782; d:o af hertig Johan 819.
- Rådsmöte**, kallelse till 515.
- Rågångsförrättning** på ryska gränsen, se **Ryssland**.
- Råklösa**, se **Roxlösa**.
- Rålamb**, se **Anders Sigfridsson**.
- Räf** (Reff), **Lars** (Lasse), befälningssman på Kronobergs slott och i Växjö stad, utv. kon. Eriks br. t. 756, 762; fogdebr. f. hm 757.
- Räfte** se **Reval**.
- Räfholmen** (Räffholm), gd i Norska skogsbygds sn (Norunga gäll), Kullings hd, Vg. 575.
- Räfsnäs** (Reffz-), gd i Toresunds sn, Selebo hd, Södermanl., dat.-ort 253—262; d:o för hertig Johans br. 827; fogde där, se **Erik Dalkarl**.
- Räfst** (Reff-), by i S:t Olofs sn, Erlinghundra hd, Uppl. 301.
- Rämskulla**, se **Rumskulla**.
- Rök** (Röök), sn i Lysings hd, Ög. 543.
- Rölanda**, sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
- Rölle** (Rullo), gd i Dannicke sn, Kinds hd, Vg. 84.
- Rönskär**, ö i Mälaren, tillh. Öfver-Selö sn, Selebo hd, Södermanl. [namnformen nu försvunnen; jfr följ.] 423.
- Rönsö**, se **Runsö**.
- Rönö** (-e), hd i Södermanl. 547.
- Rörholmen** (?) i Åse hd, Vg. 574.
- Rörsmed**, beställningsbr. f. sådan 760.

S.

- Sachsen** (Saxenn) 362, 861; hertig af, se **Frans; Hans-Wilhelm**; kurfursten af, se **August; Johan Fredrik**.
- Sachsiska kretsen**, truppsamling där 140, 181.
- Sae ä**, se **Zaij å**.
- Salberget** 24.
- Salsta** (-esta) i Tensta sn, Norunda hd, Uppl., Ture Pedersson [Bielkes] gd 832.
- Salt**, tillgången därpå inom landet god 356; bjudes i tull i Viborg 387; uppköp af 660.
- Samtingsmarknaden** i Strängnäs 29, 31 f., 59.
- Sandsjö**, sn i Vestra hd, Smål. 605.
- S:t Droten**, se **Drothem**.
- S:t Gertruds gillestuga** i Stockholm 401.
- S:t Hans dag** = 24 juni.
- S:t Katarinæ** prebende i Växjö 753.
- S:t Kristoffers** (H. Christophers) hus i Kalmar 782.
- S:t Lars** (H. Larens), sn i Hanekinds sn, Ög. 115, 214; kyrkoherden där, se hr **Knut Beronis**.
- S:t Laurentii dag** = 10 aug.
- S:t Nicolai**, sn i Jönåkers hd, Södermanl. 547.
- S:t Olof**, sn i Erlinghundra hd, Uppl. 301.
- S:t Per**, sn i Aska hd, Ög. 543.
- Satakunda** (-gunden), lagmansrätten af dess nedre del förl. till Jöns Knutsson [Kurck] 821.
- Savolaks** (-elax, Savlax), landskap i Finland 81; landthandeln där 206.
- Schalm**, se **Skalm**.
- Schampainen**, se **Champagne**.
- Scharenberg** (-emberg, Skårenbergk), **Markus** 259, 384.
- Scharffenberg**, se **Anna**.
- Schieffer** (Skriffer, Scheiffer, Schiffer, Schifver, Skeffer), **Kristoffer**, utv. kon. Eriks brefdragare till Livland 436, 443, 446, 563, 567; dens:s br. t. 763; instruktion f. hm 479, 564, 680, 717; kreditiv f. hm 486 f., 679, 716; omnämnd 489, 682 f., 685 f., 689, 694 f., 719, 758.
- Schieffter, Joakim**, tysk sekreterare 249.
- Schmantewitz, Henning**, revalsk brefdragare 348.
- Schulte, Arendt** (Arnt) 179.
- Schwaneburg** (Svaneborg), slott i Livland, intaget af ryssarne 461.
- Seckerffvi**, se **Säkkjärvi**.
- Seffred**, se **Sigfrid**.
- Segersjö**, gd i Lännäs' sn, Askers hd, Närke 496.
- Segerstad** (-da), sn i Grums hd, Värml. 548.
- Seland** 383.
- Selebo** (Sil-, Selbo), hd i Södermanl. 77, 422, 547; fogde öfver arf- och egna-godsen där, se **Jöran Olsson**.
- Sem**, se **Säm**.
- Seminghundra** (Säminge hundredet), hd i Uppl. 117, 317.
- Sexdräga**, sn i Kinds hd, Vg. 606.

- Shatillion**, se **Châtillon**.
- Sielfvensön** (?) [i Norrbotten] 408.
- Siellesta**, se **Skälstad**.
- Siende**, hd i Vestmanl. 19 f., 77, 163 f., 422, 452; häradshöfding där, se **Bo Olsson**.
- Sigfrid** (Seffredh) **Jönsson**, f. d. fogde på Öland 310, 638; utv. kon. Eriks ö. br. f. hm 638; dens:s br. t. 769, 773.
- Sigfrid** (Siffriedh) **Laurentii**, hr, predikant i Åbo, hertig Johans ö. br. f. hm 800.
- Sigfrid Mikaelsson** i Torsrum 755 f.
- Sigfrid Pedersson**, hertig Johans br. t. 827.
- Sigismund II August**, konung af Polen 258, 260, 330, 531, 607; lofvat livl. ordensstaten hjälp 331 f., 384, 386, 633; lämnar livländarne i sticket 462; brefväxling med hm omnämnd 513.
- Sigrid** (-grett) [Eskilsdotter (Banér)], fru, kons mormoder, afl. 11.
- Sigtuna**, sn [sannolikt är ordet förvanskadt i källskriften] 518.
- Siikaniemi** (Sikanemi), ö utanför Viborg 71, 81.
- Silbo**, se **Selebo**.
- Silbodal**, sn i Nordmarks hd, Värml. 548.
- Silversparre**, se **Måns Pedersson; Nils Persson**.
- Sillerud**, sn i Gillbergs [nu Nordmarks] hd, Värml. 548.
- Simmern** (Zim-), residensort för greffiga linien af huset Pfalz 362; pfalzgreffe af, se **Fredrik III**.
- Simon**, »kranvindsbyggare» 379.
- Simon Andersson**, borgare i Stockholm, utv. kon. Eriks tillståndsbr. f. hm 662; dens:s br. t. 764.
- Simon** (Siverd!) **Henriksson** (Hindersson) [Oxhorn], sköldebr. f. hm 725.
- Simon Larsson**, landb fogde östan Stång i Ög., häradshöfding i Bråbo hd, fullmakt f. hm 215; omnämnd 164.
- Simon** [Magni], hr, kyrkoherde i Råda sn, kollationsbr. f. hm 471.
- Simon Mårtensson**, fogde i Håbo och Erlinghundra hd, förl.-br. f. hm 377; br. t. 401.
- Simon** [Nilsson], borgmästare i Åbo, bisittare i rätt 866.
- Simon Nilsson**, fogde på Uppsala gd, br. t. 283, 400, 401, 449.
- Simon Tomasson** [Tavast], befallningsman på Åbo slott samt i Pargas' och Nagu snr, br. t. 509; utv. kon. Eriks br. t. 769; hert. Johans br. t. 807, 819, 820 (2 st.), 821 (4 st.), 822 (2 st.), 823 (6 st.), 824 (5 st.), 825 (3 st.), 826, 827 (2 st.), 828 (2 st.), 829; dens:s qvittobr. f. hm 824; föreslagen till arkli-mästare 593, 786; bisittare i rätt 865.
- Sivert** (-rd) **Hindersson**, se **Simon Henriksson**.
- Sixta** grufva i Vestra silfverbergslagen 547.
- Sjuhundra**, hd i Uppl. 301.
- Sjundeby** i Sjundeå sn, Finl., Jakob Henriksson [Hästeskos] gd 208.
- Sjundeå** (Siende), sn i V. Nyland 209, 216.
- Själagårdstomten** i Söderköping 236.
- Själkarl** (Sielekar), se **Lars Svensson**.
- Sjögatan** i Vadstena 474.
- Sjöholm** i Ö. Vingåkers sn, Oppunda hd, Södermanl., Knut Knutsson [Lillies] gd 307.

- Sjödred** (-ryd), gd i Finnekumla sn, Kinds hd, Vg. 84.
- Sjörättsartiklar** för flottan 272.
- Sjötorp**, by i Högsby sn, Handbörds hd, Smål. 648.
- Skalm** (Sch-), **Hans** [Larsson], rysstolk, hertig Johans br. t. 819.
- Skansmästare** (skantzmaster), förslag till 786.
- Skara** (Schare), stad i Vg. 606; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 745, 777; — stift, 236; ordinarius där, se **M. Erik Petri** [Hvass]; se äfven **Arvid von Skara**; **Sven von Skara**.
- Skarke** (Skärecke), sn [äfven kallad Varnhem] i Valla hd, Vg. 544.
- Skarstad**, sn i Barne hd, Vg. 119.
- Skattefrihet** 99, 116, 507, 514, 518, 527, 778, 781.
- Skattelindring** 287.
- Skattläggning** i bergslagerna 2 f.; i Vadsbo hd 8 f.; i Håbo och Erlinghundra hd (Simon Mårtenssons fögderi) 401.
- Skedvi** (Skädvij), sn i Bråbo [nu Finspångaläns] hd, Ög. 544.
- Skeffer**, se **Schieffer**.
- Skeke**, by i Rasbo sn och hd, Uppl. 283.
- Ske-**, se äfven **Skä-**.
- Skenck, Anijs** 405.
- Skeneblachen**, se **Skärblacka**.
- Skenäs**, gd i Östra Husby sn, Östkind's hd, Ög., dat.-ort 166.
- Skeppare** (schepare), se **Nils**.
- Skeppsbrott** 407.
- Skeppsflottans** utrustning 137.
- Skeppsås** (Skipzåhs), sn i Bobergs hd, Ög. 544.
- Skepptuna** (Skäff-), sn i Seminghundra hd, Uppl. 84.
- Skerf**, se **Skärf**.
- Skielvich**, se **Skällvik**.
- Skillinge**, se **Sköldinge**.
- Skillingmark**, sn i Nordmarks hd, Värml. 548.
- Skinberedning** 499.
- Skipzåhs**, se **Skeppsås**.
- Skitte**, se **Skytte**.
- Skjutsningsbesväret** 375, 781, 826.
- Sko** (-oo), sn i Håbo hd, Uppl. 353; kyrkoherde där, se hr **Hans Henrici**.
- Skogsjö**, gd i Högby sn, Göstrings hd, Ög. 77.
- Skolered**, se **Skållerud**.
- Skottarne** (-erne) i tvist med Frankrike 417, 435.
- Skotte**, se **Hans**.
- Skottland** (Schot-, Skåt-) 572 f.; drottningen af, se **Maria Stuart**.
- Skram** (Schr-), **Peder**, dansk lensmand på Laholm i Halland 107.
- Skrifvare**, se **Abel**; **Anders**; **Bengt**; **Erik**; **Jakob**; **Johan**; **Jöns**; **Lars**; **Mats**; **Måns**; **Mårten**; **Mårten** [Knutsson]; **Olof**; **Staffan**.
- Skrintillverkare**, beställningsbr. f. 704.
- Skruckeby**, se **Vestra Skrueby**.
- Skräddare**, se **Bengt**; **Eskil**; **Hans**; **Jakob**; **Joan**; **Knut**.
- Skyddsbrief** (försvarelsereff) 180, 286, 402, 405, 663, 753, 760, 769.
- Skyllersta** (Schöl-, Sköl-), hd och sn i Närke 459, 547 f.
- Skytte** (Skit-), **Jöns** [Matsson] 395, 820.

- Skållerud** (Skolered), sn i Nordals hd, Dalsl. 545.
- Skåne** (-nö, Schåne) 589, 594, 789; tidigare lydt under Sverige 553; dråp där 647.
- Skåning**, se **Olof; Tord.**
- Skåning** (-nunge), hd i Vg. 61, 778; härads höfding där, se **Kagg, Erik; -s prosteri** 73.
- Skårenberg**, se **Scharenberg.**
- Skåfftuna**, se **Skepptuna.**
- Skålfsäter** (Skelffesätter), by i Häradshammars sn, Östkind's hd, Ög. 527.
- Skållenäs** (-esnäs, Skellenes) [i Söderåkra sn, S. Möre hd, Smål.?] 436.
- Skållvik** (Skjelvich, Schel-, Skellevick), sn i Hammarkinds hd, Ög. 211 (jfr 216); kyrkoherde där, se hr **Erik Petri.**
- Skålstad** (Siellesta), gd i Qvillinge sn, Bråbo hd, Ög. 167.
- Skånninge** (Scheninge) 758.
- Skårblacka** (Skeneblachen), qvarn [n. m. bruk] i Kullerstads sn, Memmings hd, Ög. 142.
- Skårf** (Skerf), sn i Valla hd, Vg. 544.
- Skårfvenäs** (Skerve-), gd i Tvärreds sn, Kinds hd, Vg. 84.
- Skårike**, se **Skarke.**
- Skårstad** (Sker-), sn i Vista hd, Smål. 755; kyrkoherden där, se hr **Lars Broderi.**
- Skårvalla** (-vall), gd i Björke sn, Väne hd, Vg. 88.
- Skåfde** (Sködve), sn och stad i Kåkind's hd, Vg. 544 f.
- Skåldebref** f. Bertil Jöransson [Mjöhund] 33; f. Jakob Henriksson [Håstesko] och hans bröder 208; f. Simon Henriksson [Oxhorn] 725; jfr **Frålsebref.**
- Skåldinge** (Skill-), sn i Oppunda hd, Södermanl. 547.
- Skållersta**, se **Skyllersta.**
- Slatte**, Nils, fogde på Norrby gd, br. t. 402.
- Slatte**, Verner 436, 758.
- Slatthet**, se **Slåttet.**
- Slumsvik** (Slemvick), by i Månstads sn, Kinds hd, Vg. 267.
- Sluteryd** (-ry), torp i Konga hd [obest. hvar] 759.
- Slåttet** (Slatthet), torp [n. m. försvunnet (jfr Ekon. kartbeskr.: »Slottet, en äng, har ej kunnat återfinnas»)] i Brunneby sn, Bobergs hd, Ög. 423.
- Smandtisch**, Henning 864.
- Smed** 649; se äfven **Jakob; Mikael Ankarsmed; Rörsmid.**
- Smedeman, Johan**, borgare i Reval, hans br. t. Gustaf I 863.
- Smedsta** (Smidista), gd i S:t Lars' sn, Hanekinds hd, Ög. 115.
- Småland** (Smo-) 18, 75, 133, 190 f., 207, 216, 497, 506, 523, 544, 575, 776, 789; utförsel förbud därifr. 11 f., 171, 788; ang. rusttjänsten där 27; kostgård därifr. 146 ff.; ö. br. till präster, borgare och allmoge där 147; truppsamling där 149, 151, 174, 192; härads där, som legat till Vadstena kloster, indragna 166; dyr tid där 171; förhandl. m. adeln där 187; värfning där 192; ang. Baggeslägtens gods där 436; ang. dess försvar 445; ang. ordningen hos krigsfolket där 519; knektarnes aflöning där 521; väganlägg. där 594, 605; befastn. där 603; samlingsplatser för krigsfolket där 604; gensvaret på den danska krönikan sk. upplåsas där 639; undervisning där rör. fisket 640; utv. kon. Eriks br. t. fogdarne där 649; prästernas lefverne där sk. undersökas 659; utv. kon. Eriks br. t. adeln där 662; ingen brist på krigsfolk

- där 671; gård där 703 f., 771; sakören m. egna landbönder bortförl. där 730; utv. kon. Eriks br. t. allmogen där 752; tf. gubernator där 776; lagman där, se **Sture, Svante**; landbofogde där, se **Sven Joensson**; knekthöfvidsman där, se **Lars Persson**.
- Smälänning**, se **Karl**.
- Snaflunda**, sn i Askersunds [o: Sundbo] hd, Närike 544.
- Snickare**, se **M. Jakob**; **Mårten Friederich**.
- Snäfringe** (Snäffving), hd i Vestmanl. 547; härads höfding där, se **Hans Ersson**.
- Sollentuna**, hd i Uppl. 463.
- Somme**, se **Germund Svensson**; **Måns Svensson**.
- Sonnenburg** (Su-, Sunnär-), slott på Ösel 329 f., 332 f., 384 f., 626 f., 634 f., 683, 686, 702, 717 f.
- Soop** (Sop), **Jöns** [Ulfsson] 342; utv. kon. Eriks br. t. 780.
- Sorunda**, sn i Sotholms hd, Södertörn 23.
- Sotholm**, hd i Södertörn, fogde där, se **Henrik** [Påfvelsson].
- Spanien** (Hisp-) 572; gör fred med Frankrike 854, 860; konungen af, se **Filip II**.
- Spannmål**, export af 171, 189 f., 395, 661; förbud däremot 635, 639; försäljning därpå i Nyland 378, 394; brist därpå i Viborgs län 387.
- Spannmålspris** i Norrbotten 408.
- Sparre**, se **Anna Bengtsdotter**; **Erik Knutsson**; **Hebbla** [Siggesdotter].
- Sparsta** (-esta), [i Fellingsbro?] 180.
- Spelvik** (Spellevik), sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
- Spioner** (förtrogne karrer) böra anställas i Danmark 589.
- Spåre** (Spo-), **Erik**, utv. kon. Eriks br. t. 765, 773.
- Staffan Andersson**, fogde öfver kloster- och prebendegodsen i Kronobergs län, utv. kon. Eriks br. t. 645.
- Staffan Erici Jungo**, hr, kyrkoherde i Arboga, kollationsbr. f. hm 340; ö. br. f. hm 471.
- Staffan Jakobsson** (Jopson) i Husö 801 f.
- Staffan Larsson**, länsman, ö. br. f. hm 51.
- Staffan Persson**, fogde i Vadsbo hd, fogdebr. f. hm 453; utv. kon. Eriks br. t. 769, 771, 777.
- Staffan Skrifvare**, utv. kon. Eriks br. t. 778, 779.
- Stafnäs** (-fvenäs), sn i Gillbergs hd, Värml. 548.
- Stake** (-cke), **Mauritz** (-ris), fogde på Dal, br. t. 198, 407; utv. kon. Eriks br. t. 768; omnämnd 317.
- Stake, Olof**, fogde i Östersysslet i Värml., f. d. fogde i Ulleråkers och Bälinge hd, br. t. 347, 349; utv. kon. Eriks br. t. 776 (2 st.); qvittobr. f. hm 468.
- Starbäck** (-bek), gd i Habo [n. m. Gustaf Adolfs] sn, Vartofta hd, Vg. 474.
- Stegeborg** (Stäke-, Stäge-), slott i Gryts sn, Hammarkinds hd, Ög., vådeld där 62; taktäckning där 169; drottningen sk. begifva sig dit 178; dat.-ort 164, 167, 196, 215—216; d:o för utv. kon. Eriks br. 652—653, 727—728; d:o för hertig Magni br. 830; omnämndt 184, 527; befallningsman där, se **Esbjörn Pedersson**; underfogde där, se **Ragvald Svensson**; -skär, 173; ö. br. t. allmogen där 196.
- Sten** (-een), sn i Aska hd, Ög. [ingår nu i Vestra Stenby] 543.
- Sten** (Stehen) **Eriksson** [Leijonhufvud] till Gräfsnäs, hr, rr., ståthållare på Jönköping, lagman i Tiohärad, sändebud till England 232 f.; br. t. 7, 11, 13, 15, 16, 27, 99, 107, 133, 150, 244, 257, 496, 505; d:o omnämndt 149; ö.

- br. f. hm 118, 216; utv. kon. Eriks br. t. 637 (2 st.), 646, 647, 654, 657, 755, 766, 768, 779, 780; deltagit i afgifvande af rådslag 782; föreslagen till krigsråd 785; omnämnd 14, 97 f., 109, 172, 212, 243, 416, 428, 430, 465 ff., 503, 613, 615, 651, 713 f., 826.
- Sten Eriksson**, fogde på Svartsjö gd, fogdebr. f. hm 453; fullmakt för [dens.?] som häradshöfding i Jönåkers hd *ib.*
- Sten** (-no) **Henriksson** (Hendrici), kyrkoherde i Horn, kollationsbr. f. hm 236.
- Stenbock**, se **Gustaf Olsson**.
- Stenbrohult** (Sternerilt!), sn i Allbo hd, Smål. 609.
- Stendörren** [i Vesterviks skärgård?] 131.
- Steneby**, sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
- Stenhuggare**, se **Antonius; Roland**.
- Steninge**, gd [obest. hvar] 351.
- Sten Pedersson**, fogde på Monäs' gd samt i sex snr i Egentl. Finl. 801.
- Stenqvista**, sn i Öster-Rekarne hd, Södermanl. 547.
- Stensholm** (Stehens-) [i Jäders sn, Öster-Rekarne hd, Södermanl.], dat.-ort 443—447, 453—457, 470, 515—519; omnämndt 448.
- Stensö**, gd i Östra Husby sn, Östkindis hd, Ög., dat.-ort 162—164, 166.
- Stenum** (-om), sn i Valla hd, Vg. 544.
- Stigtomta** (-pta), sn i Jönåkers hd, Södermanl. 547.
- Stjerna**, se **Måns Pedersson**.
- Stjernbjelke**, se **Olof Gustafsson**.
- Stjernkors**, se **Ivar Månsson**.
- Stjernsköld**, se **Claes Jöransson**.
- Stockholm** (Stocholm, Stekolno!), ang. vakthållningen där 137; kostgård och äreskänk därifr. vid prinsessan Katarinas bröllop 144; d:o skall firas där 249; ang. därvarande flottas utrustning 168, 173, 194; dat.-ort 218—238, 270—277, 286—353, 374—380, 399—404, 527—580; ordning vid kon:s intåg där 285; borgare där omnämnd 317, 385, 662; slottslofven där 338; varuhuset där 395, 406, 448, 451; stenhus där bortförlänt 401; höskrifvaren där omnämnd 409; ordinarium där omnämnd 432 f.; järnvägen där 498; ang. kanonförrådet 501; fiskförrådet där 502; den finska gården sk. sändas dit 509; kallelse till riksdag där 516, 520; br. t. vissa borgare där omnämndt 525; kläde dit 579; hampa där 644; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 611—625, 653—662, 728—744, 750, 768—775; honung utbjödes till borgarne där 758; herredagen där omnämnd 767 f., 770, 772 ff.; dat.-ort f. hertig Johans br. 803, 808—818, 823—825, 827—829; stallrum där f. hertig Johan 820; hertig Johan anländ dit 820; omnämndt 25, 60, 64, 67, 87, 102, 127 f., 154 f., 170, 175, 178, 202, 212, 214, 244, 252, 260, 279, 282, 284, 291, 307, 356, 379, 383, 400, 414, 449, 451 f., 483, 497, 499, 625, 633, 639, 647 f., 653 f., 738, 745, 750, 761 f., 764, 767, 772, 780, 804, 819, 824; kyrkoherde där, se **M. Hans**; myntmästare där, se **Höijer, Jost**; befallningsman där, se **Anders Sigfridsson** [Rålamb]; slottslofven där, se **Gustaf Johansson** [Tre rosor]; fatbursqvinna där, se **Anna**.
- Stomhemman** för prästersk. i Växjö stift 618.
- Stora Malm** (Malm, -ma), sn i Oppunda hd, Södermanl. 459, 547; kyrkoherde där, se hr **Elof Pauli**.
- Stora Rytterne**, sn i Snäfringe hd, Vestmanl. 458, 547.
- Stora Tuna**, sn i Dalarne, skolstuga där 52; förlänningar af kyrkospannmålen

- där 300; kyrkoherden där, se hr **Karl** [Petri]; skolmästaren där, se hr **Olof** [Petri].
- Storfursten** [af Moskva], se **Ivan IV Vasiljevitj**.
- Stralsund** (Sträl-), köpmän därifr. i Viborg 269.
- Stranda**, hd i Smål. 253, 646.
- Strye**, se **Ströja**.
- Strå**, sn i Aska och Dals hd, Ög. 97, 99, 543.
- Strängnäs** (Stregnes), stad i Södermanl. 21; möte där 1, 29 ff., 59, 71, 87, 547; dat.-ort 524; arföreningen bekräftad 1547 där 848; — stift 353.
- Ströja** (Strye), by i Börje sn, Ulleråkers hd, Uppl. 405.
- Strökärrstorp** (Strökers-), gd i Stora Malms sn, Oppunda hd, Södermanl. 471.
- Strömserum** (-rum), gd i Ålems sn, Stranda hd, Smål. 100, 646.
- Strömsholm**, kungsgd i Kolbäcks sn, Snäfringe hd, Vestmanl. 68; dat.-ort 11—16, 23, 447 f.; läkare där 166.
- Strömsnäs** i Viborgs socken, Bertil Jöransson [Mjöhunds] gd 33 f.
- Stufhult** (Stuffholt), gd i Dannicke sn, Kinds hd, Vg. 84.
- Stum**, se **Anders**; **Lars**.
- Stunepohia** (?), ort i närheten af Viborg 580.
- Sture**, **Sten** (-nn), d. ä. (»gamble her Stenn»), riksföreståndare, afl. 11, 19, 847.
- Sture**, **Svante**, hr, rr., till Hörningsholm, höfvidsman på Leckö slott, br. t. 10, 343, 416, 503, 506, 515, 521; d:o omnämndt 149; förl.-br. f. hm 89 (2 st.) (jfr 118), 758; ö. br. på jordbyte m. hm 574; fullmakt att vara lagman i Smål. 630; omnämnd 212, 285, 289, 396, 434; utv. kon. Eriks br. f. hm 644; dens:s br. t. 701, 703, 713, 758, 780; rådslag, afgifvet af hm och utv. kon. Erik 666, 782.
- Styra** (-e), sn i Aska hd, Ög. 543.
- Stålar**, se **Erik Arvidsson**; **Erik Olsson**.
- Stångjärnssmidet** 265.
- Städerna** (-sjöstäderna), se **Hansestäderna**.
- Städselören** sk. utgöras äfven af kronobönder 9 f.
- Stäkeborg**, se **Stegeborg**.
- Stämmingsbref** 648; hertig Johans 793.
- Ständer**, **Rikens**, förbehållas afgörandet af vissa frågor 114; kallas till möte i Stockholm 516.
- Successionsordningen** återopad 241.
- Suder-**, se **Söder-**.
- Sund**, sn i Ydre hd, Ög. 75, 544.
- Sund** [obestämdt hvar], Knut Pederssons gd 405.
- Sund**, se äfven **Sunds qvarn**; **Sunne**.
- Sundal**, hd på Dalsland 545.
- Sundbo**, hd (»Askersunds hd») i Närike 51, 544.
- Sundby**, gd i Fundbo sn, Rasbo hd, Uppl. 77.
- Sundby** [antagl. i Kärnbo sn, Selebo hd, Södermanl.] i närheten af Gripsholm; -göl [insjön vid nämnda gd?], dat.-ort 438—439.
- Sundby**, sn i Öster-Rekarne hd, Södermanl. 547.
- Sundet**, se **Öresund**.
- Sundholm** i Vemo sn, Egentl. Finl., Lars Flemings gd 730, 807.
- Sunds qvarn** [obest. hvar] 402.
- Sunne** (Sundh), sn i Fryksdals hd, Värml. 548.

- Sunneby** (-bygd). by i Ödeshögs sn, Lysings hd, Ög. 236.
- Sunnenborg**, se **Sonnenburg**.
- Sunnerbo** (Sönder-), hd i Smål. 13, 249, 354, 594, 606, 645, 660, 769; fogde där, se **Krister Persson**.
- Sura**, sn i Snäfringe hd, Vestmanl. 547.
- Surköping**, se **Söderköping**.
- Svaneborg**, se **Schwaneburg**.
- Svaneholm**, se **Flateryd**.
- Svanen**, fartygsnamn 285.
- Svanerum**, se **Svenarum**.
- Svanhals** (Svans-), sn i Lysings hd, Ög. 166, 543.
- Svanskog**, sn i Gillbergs hd, Värml. 548.
- Svansryd** [n. m. Svansjö] i Torestorps sn, Marks hd, Vg., Nils Ribbings gd 217.
- Svante**, hr, se **Sture**.
- Svarfvare**, se **Måns Jönsson**.
- Svart**, se **Olof**; **Peder Andreæ**; **Peder Svensson**.
- Svartarp** (Svartetorp), sn i Tvetå hd, Smål., f. d. kyrkoherden där, se hr **Bengt**.
- Svartlösa**, hd i Södertörn, fogde där, se **Henrik** [Påfvelsson].
- Svartsjö**, slott i Sänga sn, Färentuna hd, Uppl. 18; stallmästare där, se **Mats Jönsson**; fogde där, se **Sten Eriksson**.
- Svedvi** (-dhvij), sn i Tuhundra [nu Snäfringe] hd, Södermanl. 547.
- Sven**, hr, kyrkoherde i Jönköpings stift 757.
- Sven** i Djuramåla 759.
- Sven** i Restad, länsman, ö. br. f. hm 507.
- Sven Bengtsson**, borgare i Hjo, br. t. 104.
- Sven Elofsson** (-effzon, Elffson), sekreterare, ö. br. f. hm 77; omnämnd 246, 455.
- Sven Guldmed**, borgare i Jönköping, utv. kon. Eriks skyddsbr. f. hm 753.
- Sven** (-in) **Hansson** 158.
- Sven Joensson** (-sen), landbofogde i Småland, ö. br. f. hm 236; br. t. 452; utv. kon. Eriks br. t. 660; dens:s tillståndsbr. f. hm 753.
- Sven Jönsson** i Horn 777.
- Sven Laurentii**, hr, kyrkoherde i Vingåker, kollationsbr. f. hm 353.
- Sven Månsson**, knekt 765.
- Sven Pedersson** i Hallnäs 648.
- Sven von Skara** (Schare), knekthöfvidsman 450; br. t. 449.
- Svenarum**, sn i Vestra hd, Smål. 605.
- Svenljunga**, sn i Kinds hd, Vg. 84.
- Svenneby** (Sväne-), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
- Svennevad** (Svine-), sn i Skyllersta hd, Närke 459, 548.
- Svenske**, se **Hans**.
- Svenstorp** (-ntorp), sn i Kåkinds hd, Vg. 544.
- Sverker** (-ill) **Simonsson**, fogde i Elfkarleby 495; utv. kon. Eriks br. t. 636.
- Svidja** i Sjundeå sn, Egentl. Finl., fru Hebbla [Siggesdotter (Sparres)] gd 825.
- Svike bäck** [invid Vadstena] 255.
- Svinevad**, se **Svennevad**.
- Svinhufvud**, se **Nils Ingesson**.
- Svinhult**, sn i Ydre hd, Ög. 75, 544.
- Svordomar**, straff f. sådana 274.
- Sväneby**, se **Svenneby**.

- Svärta** (-e), sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
Sya, sn i Vifolka hd, Ög. 543.
Sylta, gd i Irsta sn, Siende hd, Vestmanl. 19.
Sågare, se **Kort**.
Sågbräder få exporteras 494.
Säby, by i Lagga sn, Långhundra hd, Uppl. 458.
Säby, gd i Björksta sn, Yttertjurbo hd, Vestmanl. 19.
Säby (?) i Näs' sn, Ulleråkers hd, Uppl. 411.
Säby, sn i N. Vedbo hd, Smål. 605.
Säby, sn i Tuhundra [nu Snäfringe] hd, Södermanl. 547.
Säfö sund (Seve-, Säve-) i Rönö skärgård, dat.-ort för utv. kon. Eriks br. 768;
 d:o för hertig Johans br. 807.
Säkkjärvi (Seckerffvi), sn i Södra Karelen 23.
Säm (Sem), sn i Kinds hd, Vg. 279.
Sämskmakare (Se-), se **Henrik**.
Säter, ort (nu stad) i Dalarne 652.
Säter, sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
Sättersta (-de), sn i Röne hd, Södermanl. 547.
Söderby, by i Fasta sn, Sjuhundra hd, Uppl. 301.
Söderby, ortnamn [obest. hvar] 406; se äfven **Sörby**.
Söderfinland, fullmakt f. Joakim Bulgrin att hafva befallning där 829.
Söderjurmo, se **Jurmo**.
Söderköping (Suderköpungh, Sur-), stad i Ög. 91, 116, 215, 227, 442, 605, 767
 f., 770; dat.-ort 167—186, 214—215; d:o f. utv. kon. Eriks br. 644, 726, 766;
 Själagårdstomten där bortförlänt 236; sjukstuga där 661; profoss där, se
Anders Nylänning; skolmästare där, se hr **Erik Petri**; kyrkoherde där,
 se M. Claes [Hvit]; -s hospital 97; -s kloster 97.
Södermanland (Sudermannelandt) 170, 192, 447, 459, 604; härväg därifr. 789.
Södra Vedbo, hd i Smål. 52, 117; förlänt till Birger Nilsson [Grip] 216.
Sönderbo, se **Sunnerbo**.
Sörby (Söder-), sn i Vifolka hd, Ög. [nu förenad med Mjölby] 543.

T.

- Tacke**, se **Dacke**.
Takund (?) 777.
Tatarerna (tatterne) 80, 86, 258, 821.
Tavast, se **Simon Tomasson**.
Tavastehus (Taffvestehuus) 65, 820 f.; byggnadsarbeten där 299, 795; livländska
 fångar dit 374; spannmålsförråd där 394; -gård, ang. afveln där 299; -län
 166, 235, 298, 830; kalkbergsfyndigheter där 299; adelns gods där 395; lag-
 man där, se **Henrik Claesson** [Horn].
Tavissalmi (Taffvilsalma), sn i Norra Savolaks [nu Kuopio] 655.
Teit, **Bengt**, brefdragare från utv. kon. Erik 424, 775.
Teit, **Jakob** (Jo-) 64, 158, 606; ö. br. f. hm 77; br. t. 227.
Tempta, se **Tämta**.
Tenala fjärding i Tavastland (= Kärköla sn) 298.
Tengene, se **Tängen**.

- Testamente**, konungens 535—562; d:o omnämndt 529, 735, 741.
Tibble (Tijbble), gd i Näs' sn, Bro hd, Uppl. 404.
Tibble (Tibbelle), sn i Håbo hd, Uppl. 377 f.
Tidavad (Tiävadh), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
Tidike, se **Tydike**.
Tiehärad, se **Tiohärad**.
Tielmo, se **Tjällmo**.
Tierp, sn och hd i Uppl. 452; fogde där, se **Erik Henriksson**.
Tijdesrum, se **Tirserum**.
Tijdö, se **Tydje**.
Tile (Tij-) von **Güllich** (Gylich) 80, 86.
Tillinge, sn i Åsunda hd, Uppl. 338 f.
Tillö, se **Dillö**.
Timmerdala (Tynnes-), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
Timmerman (timb-), se **Antonius; Gottschalk**.
Tingsmark, se **Töcksmark**.
Tingvalla, sn i Näs' hd, Värml. [nu Karlstad] 548.
Tiohärad (Tie-) lagsaga i Smål. 661; f. d. lagman där, se **Axel Eriksson** [Bielke]; lagman där, se **Sten Eriksson** [Leijonhufvud].
Tionden, ang. dess utgörande 663, 677, 756 f.
Tirserum (Tijdes-), sn i Kinda hd, Ög. 544.
Tisselskog (Tisslehult!), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
Tisslinge, se **Tysslinge**.
Tisteberga, se **Tystberga**.
Tistorp (Tijste-), gd [n. m. by] i Strå sn, Aska hd, Ög. 99.
Titel, danska klagomål öfver obefogade tillägg i svenske konungens 393, 397, 429.
Tiuge, hertig Johans tjänare 65; [dens?] 87 (Ljung!).
Tiveden (Tij-) 174, 192, 776, 789.
Tivedsbron (-brotorp), torp (n. m. by) i Hofva sn, Vadsbo hd, Vg. 51.
Tiävadh, se **Tidavad**.
Tjurbo (Ytter- och Öfver-), hd i Vestmanl. 452; se äfven **Yttertjurbo**.
Tjureda, sn i Norrvidinge hd, Smål., ifrågasatt till delning mellan Tolg och Gårdsby (Ekesås) 659.
Tjust [Norra och Södra], hd i Smål. 117, 132, 207 (jfr 235), 403, 760, 769; två snr där bortförlänta 659; utv. kon. Eriks br. f. prästersk. där 766; härads-höfding där, se **Ivar Larsson**.
Tjällmo (Tiel-), sn i Bobergs [nu Finspångaläns] hd, Ög. 544.
Tjärbrännare, se **Peder**.
Tjärbränning förbjudes danskar 642.
Tjärstad (Tier-), sn i Kinda hd, Ög. 544.
Toarp (Toffvarp), gd i Säms sn, Kinds hd, Vg. 279.
Tockarp (Toketorp), gd [n. m. prästgård] i Kärna sn, Valkebo [n. m. Hanekinds] hd, Ög. 214.
Todhene, se **Tådene**.
Toffvarp, se **Toarp**.
Tofta, gd tillh. hr Gustaf Olsson [Stenbock] 646.
Toftedal, sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
Toketorp, se **Tockarp**.

- Tolebro**, qvarn i Normlösa sn, Vifolka hd, Ög. 402.
- Tolg**, sn i Norrvidinge hd, Smål. 659.
- Tolsby**, se **Tåsby**.
- Tomas Hindersson**, borgare i Viborg, hans br. t. Gustaf I 862.
- Tomas** (Thomus) **Matsson** från Hollola sn 287.
- Tomas** (-es) **Nilsson** (Niel-), fogde på Örby gd, ö. br. f. hm 449; br. t. 449, 450.
- Tomas Trahanns**, pärlstickare, beställningsbr. f. hm 611.
- Topperid** (Toppredh), gd i Forserums sn, Tveta hd, Smål., se **Lars Topperider**.
- Tord Guldsmed** (gulsmidh) 674, 753.
- Tord Rysse** (-dze), hans änka, se **Brita**.
- Tord Skåning** (Skoning), brefdragare 313 noten.
- Tore** i Mo 776.
- Toresund** (Torssinn, Torsen, Tårsen), sn i Selebo hd, Södermanl. 22, 77, 547.
- Torfresund**, gd i Lofö sn, Färentuna hd, Uppl. [ingår i n. v. Drottningholms kungsgd], dat.-ort 279—282; fogdo där, se **Hans Dalkarl**.
- Torkel** (-chill) **Birgesson** 89.
- Torne** (-nö), sn i Norrbotten 407.
- Torne** (Tör-) **lappmark**, ö. br. t. lapparne där 228.
- Tornerspel** 658; plats för dylika (tornereplatz) 819.
- Torp**, sn i Valbo hd, Dalsl. 545.
- Torpa**, sn i Ydre hd, Ög. 544.
- Torpa** (-ppa, Darpt) i Långhems sn, Kinds hd, Vg., Gustaf Olsson [Stenbocks] gd 84, 303, 418, 472.
- Torrskog** (Tors-), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
- Torsajärvi** (-ssaierffvi), sjö i Ruokolax' sn i Finland 251.
- Torsebo** (-bodha), gd i Ekeby sn, Göstrings hd, Ög. 459.
- Torshälla** (Törsilie, Toselie), sn och stad i Vester-Rekarne hd, Södermanl. 19, 77, 547.
- Torskog**, se **Torrskog**.
- Torsrum** (-sserum), gd i Ålems sn, Stranda hd, Smål. 756.
- Torssinn**, se **Toresund**.
- Torsten** [Svenonis], hr, kyrkoherde i Åby, utv. kon. Eriks [förnyade] kollationsbr. f. hm 759.
- Torsåker** (Tårs-), sn i Rönö hd, Södermanl. 547.
- Torsö** (Törssö), sn i Vadsbo hd, Vg. 548, 779.
- Toselie**, se **Torshälla**.
- Tott**, se **Claes Åkesson**.
- Toyka** (?), gd i närheten af Viborg 580.
- Trahanns**, se **Tomas**.
- Trampö** [? i Vesterviks skärgård] 131.
- Trankil** (Tronskö!), sn i Nordmarks hd, Värml. 548.
- Travemünde** 833 noten.
- Tre kronor**, torn på Stockholms slott 285.
- Tre kronor** [vapenbilden] 18, 218 ff., 242, 304 ff., 319 ff., 388 ff., 429, 583, 585, 671, 742 f., 783; borthuggen af hertig Johan på ett dansk skepp 343; historisk utredning rör. ifrågasatt 671.
- Tre rosor**, se **Gustaf Johansson**.
- Trolle, Arvid**, hans barns gd i Vadstena 96; utv. kon. Eriks ö. br. f. hm 758; dens:s br. t. 767; omnämnd 727.

- Trolle, Ture**, hr, adl., hans änka, se **Magdalena** [Eriksdotter (Gyllenstjerna)].
Trolle, se äfven **Ingeborg** [Eriksdotter].
Trollhättan (-heten), vattenfall i Göta älf 289.
Trongesundh, se **Trångsund**.
Tronsköl, se **Trankil**.
Trosa (-ssa), sn och stad i Hölebo hd, Södermanl. 89, 118, 403, 547.
Troserum, se **Tryserum**.
Trotte Olsson 316 f.
Truls [Persson] **Marbo**, landbofogde i Vg., häradshöfding i Gäsene hd, br. t. 61, 562; fullmakt f. hm 215.
Truls (-uels) **Nilsson**, landbofogde i Åkers, Selebo och Rekarne hd i Södermanl., br. t. 21.
Truls Persson 317; utv. kon. Eriks br. t. 777.
Trumpetare (trometer), se **Blasius**.
Trunoll, Martin (? Marijnn), metallgjutare, beställningsbr. f. hm 616.
Trykerne, se **Trökörna**.
Tryserum (Tro-), sn i N. Tjusts hd, Smål. 605.
Trångsund (Trongesundh) utanför Viborg 263, 269.
Trästena, sn i Vadsbo hd, Vg. 544.
Trögd, hd i Uppl. 352 [här omnämnda sn ligger i Åsunda hd], 353, 400, 412; fogde där, se **Mikael Nilsson**.
Trökörna (Trykerne), sn i Viste hd, Vg. 780.
Tuhundra, hd i Vestmanl. 143, 458, 547.
Tull (toll) i Viborg 199 f., 229 f., 261 ff., 268, 387; på utgående varor 414 f., 437, 493 ff.; på in- och utgående d:o 472, 498 f.
Tullfrihet 644, 658, 661, 665, 775.
Tullskrifvare (tolschriffvere), br. t. samtliga i riket 415; i Gefle, se **Joen Svensson**.
Tuna (Konungztuna), gd i Rystads sn, Åkerbo hd, Ög., dat.-ort 120—129; fogde där, se **Krok, Olof**.
Tuna (Thune), gd i Sigtuna (?) sn 518.
Tuna, sn i Jönåkers hd, Södermanl. 547.
Tuna, se äfven **Stora Tuna**.
Tunaholm [n. m. Marieholm], gd i Leksbergs sn, Vadsbo hd, Vg. 404.
Tunalän, hd i Smål. 769.
Ture Nilsson, fiskefogde i Öregrund 408.
Ture Pedersson [Bielke] till Salsta, br. t. 30, 253, 346; hertig Magni br. t. 831; kreditiv f. hm 32; pass f. hm 826; br. från hm till Gustaf I 833 och noten; föreslagen till amiral 785; omnämnd 17; 29, 37, 668, 697.
Turinge, sn i Öknebo hd, Södermanl. 547.
Turkarne (turckenn) 258, 860.
Tutaryd, sn i Sunnerbo hd, Smål. 354.
Tveta, hd i Smål., utv. kon. Eriks br. f. prästersk. där 766.
Tveta, sn i Näs' hd, Värml. 548.
Tveta, sn i Öknebo hd, Södermanl. 547.
Tvärred (Tvärid), sn i Kinds hd, Vg. 84.
Tycklingen, halfö i Vättern, strax norr om Vadstena 166.
Tydike (-cke, Ti-) **Jönsson**, slottsskrifvare på Vadstena, ö. br. på ett jordbyte m. hm 96.

Tydje (Tijdö), sn i Tössbo hd, Dalsl. 545.

Tygelsryd, ortnamn [obest. hvar] 758.

Tynnelsö (Tönnölssö, Tönelsö, Tynilziö), gd i Öfverselö sn, Selebo hd, Södermanl., dat.-ort 250—253 (jfr 247), 451, 525—526; omnämnd 409.

Tynnesdala, se **Timmerdala**.

Tyresö i likanämnda sn i Sotholms hd, Södertörn, Nils Rynings gd 114.

Tyrol, se **Påfvel**.

Tysk, se **Velam**.

Tyskarne i Viborg 30, 60, 199, 261 ff.; i svensk tjänst begära få hemresa 160; nya sådana värfvas 227 f.; besvära sig öfver tullen i Viborg 229 f.; omöjliga att drifva handel med 247; i svensk tjänst, deras inqvartering och bespisning 439 ff., 449 f.

Tyskland (Tysl-) 72, 98, 104, 175, 636, 740; värfningar där ifrågasatta 17, 25, 45; danska värfningar där 106, 343, 417, 435; truppsamling där 165, 183, 203; byggmästare därifr. 379; hästexport dit 437; inköp där för kon:s räkning 491, 501; den polit. ställningen där 583 ff.; kunskapare böra anställas där 589; brefdragare dit 642; grefvens och grefvinnans af Ostfriesland resa dit 344 ff., 657; medlemmar af Trollesläkten där 661; utv. kon. Eriks släktingar där 743; underrättelser därifr. önskas i Danmark 854; d:o medelas 857—861.

Tysslinge (Ti-), sn i Örebro hd, Närke 548.

Tystberga (Tiste-), sn i Rönö hd, Södermanl. 547.

Tåby, sn i Björkekinds hd, Ög., kyrkoherde där, se **M. Claes Botvidi**.

Tådene (Todh-), sn i Källands hd, Vg., kyrkoherden där, se hr **Johan Torberni**.

Tålfstade, se **Östra Tollstad**.

Tången (-ne), gd [antagl. n. m. byn med samma namn i Norska Skogsbygds sn, Kullings hd, Vg.] 57.

Tångeråsa (-ås), sn i Edsbergs hd, Närke 548.

Tårsen, se **Toresund**.

Tårsåker, se **Torsåker**.

Tåsby (Tols-), by i Häradshammars sn, Östkind's hd, Ög. 527.

Täby, sn i Örebro hd, Närke 548.

Tälje (-llie) [Öster- och Vester-], sn i Öknebo hd, Södermanl. 547, 657.

Täljstensbrytning 102 f.

Tällrösund (?) [i skärgården mellan Kalmar och Stegeborg], dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 652.

Tämta (Tempta), sn i Vedens hd, Vg. 562.

Tängen, sn [trol. = Tengene i Viste, mindre sannolikt Täng i Åse hd, Vg.] 119.

Töcksmark (Tings-), sn i Nordmarks hd, Värml. 548.

Tönelsö 1. **Tönnölssö**, se **Tynnelsö**.

Tönnes (Thönies) **Eriksson** 781.

Tönnes Olofsson 2.

Törne, Mats, arklimästare 497, 501 f.

Törsilie, se **Torshälla**.

Törssö, se **Torsö**.

Tössbo, hd på Dalsland 545.

Tössö (Tösö), sn i Tössbo hd, Dalsl. 545.

U.

Ubo, se **Allbo**.

Uby, se **Uthy**.

Udd Jönsson, borgare i Vadstena, ö. br. f. hm 99; omnämnd 101.

Uddabo (Österodebo), by i Norska skogsbygds sn, Kullings hd, Vg. 314.

Uggla, se **Arvid Claesson**.

Ularfvet, se **Ullervad**.

Ulf, hertig 70.

Ulf, borgmästare i Vadstena, ö. br. f. hm 118.

Ulf Pedersson [Hjort], fogde i Östra hd, utv. kon. Eriks br. t. 664, 665, 677, 753, 756, 757, 761.

Ulf Persson, borgare i Vadstena 101; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 637, 643.

Ulfeld, se **Ebbe Knutsson**.

Ulfarfvet, se **Ullervad**.

Ulsby, gd, stad och sn i Satakunda 87; dat.-ort f. hert. Johans br. 63, 102, 794—796, 820 f.

Ulfsparre, se **Erik Månsson**.

Ulfstand, se **Gert Jensen**.

Ulfund (Ulfve-, Ulfulundh (!), Wolfssundt) [n. m. Kungsör], kungsgd i Kungs-Barkarö sn, Åkerbo hd, Vestmanl. 166; dat.-ort 16—20, 23, 457—459, 472—489, 492, 514—515; d:o för utv. kon. Eriks br. 775; d:o för hertig Johans br. 822.

Ulfunda i Bromma sn, se **Lindeby**.

Ullerud (-rö), se **Nedre Ullerud**; **Öfre Ullerud**.

Ullervad (Ulfarfvet, Ularfvet), sn i Vadsbo hd, Vg. 404, 548.

Ulleråker, hd i Uppl. 411; fogde där, se **Anders Larsson**; länsman där, se **Peder Månsson**; f. d. fogde där, se **Stake, Olof**.

Ultuna (Ullu-), gd i Bondkyrka sn, Ulleråkers hd, Uppl. 411.

Undenäs (-ne), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.

Ungern, drottningen af, se **Isabella**; konungen af, se **Johan Sigismund**.

Unnerstad (Andersta), by i Gammalkils sn, Valkebo hd, Ög. 459.

Uppeby, se **Oppeby**.

Uppland 76, 118, 170, 174, 184, 190, 192, 413, 604, 665; gård där 114, 143 f.; förhandlingar med adeln där 115; prästerna i dess landsbygd sk. deltaga i bröllopgården 146; klagomål öfver skjutsningsbesväret där 375; danskar sk. föras dit fr. gränslandskapen 637; underhandl. m. adeln där om skepp 664; härväg därifr. 789.

Uppsala (Ub-) 340, 400, 647, 829; kostgård där 144; borgläger där 449 f.; dat.-ort 388—399, 405—407, 409—411, 448—449; utsedt till konungens begravningsplats 539; grafven där iordningställes 751; kyrkoherden där, se **M. Mårten** [Olavi Helsing]; — stift 339; ärkebiskop där, se **Laurentius Petri**.

Uppunde, se **Oppunda**.

Uppvidinge, hd i Smål. 646, 664, 753.

Uranien, se **Oranien**.

Urshult, se **Hvembo**.

Utby (Uhy), sn i Vadsbo hd, Vg. 544.

Utförsel till Danmark 171, 311, 660; af hästar till Danzig 656; jfr **Spannmål**.

Utförsel förbud 11 f., 788; för hästar 376 f., 379, 437, 760, 817, 823.

Utförseltull 414 f., 437, 492 ff.

V. [W.]

Vad, sn i Vadsbo hd, Vg. 544.

Vada, gd i Oppeby sn, Kinda hd, Ög. 78.

Vada (Vadh), sn i Vallentuna hd, Uppl., kyrkoherden där, se herr **Peder Alberti**.

Vadsbo (Vas-, Vass-), hd i Vg. 23, 51, 76, 166, 217, 404, 544, 548, 789; br. t. allmogen där 8; häradshöfding där, se **Anders Persson** [Lilliehöök]; fogde där, se **Olof** [Persson] **Skrifvare**; **Staffan Persson**.

Vadsbro (Vass-), sn i Oppunda hd, Södermanl. 547.

Vadstena (Vastene), slott och stad i Ög., dat.-ort 40—97, 116—119, 364—373; d:o för utv. kon. Eriks br. 599—607, 631—635, 638, 640, 644, 662—665, 722—725, 765; d:o för omnämndt d:o 668; tomter där bortförlänta 78, 90, 96, 118 f.; borgarne i Hjo sk. flytta dit 105; dess försvar 165; ö. br. f. nunnorna där 166; taktäckning där 169; br. t. borgersk. där 253; prinsessan Cecilias äfventyr där 396, 398, 665, 667, 832; borgare där omnämnd 474; den där antagna stadga om handeln åberopad 494, 498; snickare dit 664; kanongjutning där föreslagen 787; dat.-ort f. hertig Johans br. 807, 827 f.; omnämndt 74 f., 100 f., 116, 125 f., 183, 187, 511, 543, 594, 603 f., 643, 670, 696, 790; fatburshustru där, se **Brita**; borgmästaren där, se **Ulf**; fogde där, se **Johan Karlsson**; slottsskrifvare där, se **Tydike Jönsson**.

Vadsängen, allmänning [i Allbo hd?] 760.

Vagnhärad (Vagnehäret, Vånge-, -hered), sn i Hölebo hd, Södermanl. 89, 118, 403, 547.

Vaischa (?), gd i Tenala fjärding (o: Kärkölä sn) i Tavastland 298.

Valbo, hd på Dalsland 545.

Valborg Jönsdotter, änka efter Jöns Haraldsson, ö. br. f. henne 21.

Valborg Staffansdotter, utv. kon. Eriks tillståndsbr. f. henne 774.

Valby, se **Vallby**.

Valdemar (Voldemarus) [Atterdag], kon. af Danmark, afl. 391.

Vali, se **Valö**.

Valkebo, hd i Ög. 214 [den där omn. socknen (Kärna) räknas nu till Hanekinds hd], 459.

Valla, by i Björksta sn, Ytter-Tjurbo hd, Vestmanl. 422 f.

Valla, hd i Vg. 544, 777.

Vallby (Valby), by [antagl.] i Vadsbo hd, Vg. 778.

Vallby (Valby), sn i Öster-Rekarne hd, Södermanl. 77, 547.

Vallentuna, hd i Uppl. 117.

Vallerstad (-da), sn i Bobergs hd, Ög. 544.

Vallsnäs (Valssnäss) i Unnaryds sn, Vestbo hd, Smål., Lasse Jönssons gd [n. m. by] 786.

Valora, sn i Kåkindes hd, Vg. 544.

Valsnäs, se **Vallsnäs**.

Walwik (-ck), [Arnold] 172.

- Valö** (-li), sn i Norra Roden [n. m. Frösåkers skplg], Uppl. 409.
- Vansjö**, se **Vångsjö**.
- Vansö**, sn i Åkers hd, Södermanl. 547.
- Vantmakare**, se **Peder Olofsson**.
- Vapen**, det danska, sönderhugget 343, 383; jfr **Tre kronor**.
- Varberg** (Vår-), stad och slott i Halland 107, 606, 660, 789.
- Varnhem**, se **Skarke**.
- Varnum** (Varnemo), sn i Väse [nu Ölme] hd, Värml. 548.
- Varnum**, sn i Ås' hd, Vg. 534 (•Varnemesundh•).
- Varpajärvi** (-aiärfvi) [jfr det af Rydberg i Sveriges traktater 1, s. 462, omnämnda Varpavuori: »ett stort, skogbevuxet berg, i en senare tid sluträ mellan Viborgs och Nyslotts län»] 252.
- Vartofta**, hd i Vg. 118, 236, 474, 789.
- Varupris**, efter hvilka förtullning sk. ske vid export 415.
- Vasa**, gd i Skepptuna sn, Seminghundra hd, Uppl. 84.
- Vasili** (-ej), storfurste af Moskva, afl. 271.
- Vass** (hv-) till hästfoder 185, 192.
- Vas-**, se **Vads-**.
- Vassända** (-seende), sn i Väne hd, Vg. 448, 534.
- Vaste Andersson** 752.
- Vastenow** (Förstenaw), **Thomas** (Tomes), köpman 498.
- Vaxholm** (-menn), befästningar där 137, 155.
- Veckelsång**, se **Väckelsång**.
- Veckelax**, se **Vekkelaks**.
- Vedbo** (Vebo), hd på Dalsland 545.
- Vedbo** (Vidboo), hd i Smål., se **Norra Vedbo**; **Södra Vedbo**.
- Veddö**, se **Väddö**.
- Veden** (Veen, Vinhäret), hd i Vg. 562, 833 noten.
- Vedletorp**, se **Välatorp**.
- Veen**, se **Veden**.
- Vegesack**, **Thomas**, borgare i Reval, hans br. t. Gustaf I 863.
- Vekkelaks** (Veckelax), sn i Ö. Nyland 310.
- Velam Tysk**, småsven 637.
- Venedig**, italiensk republik 860.
- Vennestad** (Vänesta), del af Vadstena stadsjord, tillh. S:t Pers sn, Aska hd, Ög. 254.
- Venngarn** (Väne-), gd i S:t Olofs sn, Erlinghundra hd, Uppl. 11; dat.-ort 404.
- Ventholmen**, se **Väntholmen**.
- Wer**, se **John Were**, grefve af Oxford.
- Veriesåås**, se **Värsås**.
- Vermdö**, se **Värmdö**.
- Verme**, se **Johan**.
- Vernes**, se **Värnanäs**.
- Verpeshult**, gd i Stenbrohults sn, Allbo hd, Smål. 609.
- Wervije**, se **Cornelius**.
- Vestbo** (Väsbo, Vesbo, Väss-), hd i Smål. 13, 249, 606, 645.
- Westen**, **Friedrich von**, ostfriesisk kansler 172 f., 183, 214.
- Vestergötland** (Vistergod-, Västgött-) 8, 18, 76, 83 f., 107, 117, 119, 133, 143, 212 f., 236, 309, 313, 316, 339 f., 401, 432, 452, 474, 497, 503, 506, 522, 544,

- 548, 574 ff., 578 f., 789, 831; utförsel förbud därifr. 11 f.; öfverste ryttmäst. där utn. 20; ang. rusttjänsten där 27, 125; kostgård där 126; truppsamling där 149, 151, 156, 184, 192; vapensändning dit 168, 174; dyr tid där 171; värfning där 177, 195; hästfoder där 185; adeln där gjort sammanskott af penningar 195; bönder där, som haft sina gårdar under frälse 267; ang. dess försvar 445; präster tillsatta där 471; förbud för adeln där att åtfölja hertig Erik på hans utl. resa 506 f.; vagnborg där 593; väganlägg. där 594; befästningar där 603; samlingsplatser för krigsfolket där 604, 605 f.; ingen brist på krigsfolk där 671; utv. kon. Eriks br. t. fogdarne där 769; gård där 773; ang. prästerskapets vederlag där 779; del där af afsedd till morgongåfva åt drott. Elisabet af England 838; knekthöfvidsman där, se **Kraft, Hans**; ståthållare där, se hr **Gustaf Olsson** [Stenbock]; landbofogde där, se **Truls** [Persson] **Marbo**.
- Vesterljung** (Vä-), sn i Hölöbo hd, Södermanl. 547.
- Vesterlösa** (-e), sn i Vifolka hd, Ög. 543.
- Vestermo**, sn i Vester-Rekarne hd, Södermanl. 457 f.
- Vester-Rekarne**, hd i Södermanl. 52, 457 f., 514, 547; fogde öfver arf- och egnagodsén där, se **Jöran Olsson**.
- Vestersjön** (Vestresiöen) 706, 761; sjöfarten där 33; inga svenska hamnar där 224; flottans expedition där 273; danska sjörustningar där 383; handelns ledande dit 534; Elfsborg nyckeln därtill 603.
- Vestertorp**, se **Västorp**.
- Vestervik**, stad i Smål. 132, 605, 656, 660, 755, 759, 762; bekräftelse på dess privilegier 720; fänrik f. knektarne där utnämnd 759; utv. kon. Eriks br. t. borgarne där 763; hustru där mördad 767; vrakgods bärgadt där 774; grefve Edzards folk och hästar där 828.
- Vesterås** (-års, Arosia), stad i Vestmanl. 40, 652, 663, 775, 832; dat.-ort 1—11, 21—23; d:o för hert. Johans br. 827; uppköp på marknaden där 659; läkare där 166; grefvens [af Ostfriesland] följe där 407; dens. qvarhållen där 455, 690; den där antagna successionsordningen åberopad 539, 736 ff., 847 f.; d:o vidimerad och ratificerad 570; ordinaris där, se hr **Peder Andreae** [Svart l. Niger].
- Vestgöte**, se **Hans; Johan**.
- Vestmanland** (Väsmänne-) 170, 184, 458, 547, 576.
- Westminster**, slott i London, dat.-ort f. drott. Elisabets br. 840 f., 851.
- Vestra** (Vä-), hd i Smål. 100, 646; förlänt till Sten Eriksson [Leijonhufvud] 651; ang. dess igenkallande 768 (jfr 780).
- Vestra Eneby**, sn i Kinda hd, Ög. 544.
- Vestra Harg**, sn i Vifolka hd, Ög. 543.
- Vestra Ryd** (Rydh), sn i Ydre hd, Ög. 75, 544.
- Vestra Silfberg** (Sölff-) 24.
- Vestra Skrukeby** (Skrucke-), sn i Göstrings hd, Ög. 543.
- Vestra Stenby**, se **Kälvesten** och **Sten**.
- Veta**, sn i Vifolka hd, Ög. 543.
- Vi**, se **Norra Vi**.
- Viborg**, sn i Karelen, fogde där, se **Bengt Matsson**.
- Viborg**, stad och slott i Finl., köphandeln där 29—33, 59 ff., 71, 113, 199 ff., 229 ff., 261 ff., 335 f., 819; vakthållning där 80 f., 129 f.; tull- och myntförhållanden där 199 ff., 261 ff., 268; stadens byggnad 204 f., 379; tillförsel

- dit 203; fogdebyte där *ib.*; sågmästare dit 204; br. t. borgersk. där 205; hindrad tillförsel dit 231, 483; ang. dess befästning och försvar 263, 268 f.; tullskrifvare där sk. tillsätts 264; därvarande handels flyttning till Narva 263, 270; ang. befålet där 380; borgare där omnämnd 385, 862; tyskarne bjuda salt i tull där 387; kalktillförsel dit 388, 406; ang. skjutvapen dit 499; ö. br. f. hospitalet där 580; tullfrihet för varor dit 658; fetalier dit 795; omnämndt 66, 110, 258, 265, 288, 485, 650, 652, 665, 689, 695, 864, 866; borgmästare där, se **Ambrosius**; befallningsman där, se **Jakob Henriksson** [Hästesko]; höfvidsman där, se **Claes Kristersson** [Horn]; slottsskrifvare där, se **Erik Henriksson**; kyrkoherden där, se hr **Enevald** [Sigfridi]; skolmästare där, se **Biur, Lars**; -s län, ang. skattepersedlarnes användning där 201 f.; grundutprickning där 206; ang. gårdens utgörande där 231; spannmålsbrist där 387; utv. kon. Eriks br. t. inbyggarna där 764; -s socken 34.
- Viborgholken** (-hålden), fartygsnamn 407.
- Viby** (Vij-), sn i Grimstens hd, Närike 51, 547.
- Viby** (Vij-), sn i Vifolka hd, Ög. 543.
- Vida** (Vij-), gd i Harbo sn, Våla hd, Uppl. 422 f.
- Videby** (? Vijby), gd i Kuddby sn, Björkekind hd, Ög. 235.
- Vienäs**, se **Vinäs**.
- Wierland** (Wir-), krets i Estland 2, 4, 7.
- Vifolka**, hd i Ög. 118, 235, 402, 543; fogde där, se **Jöran Olsson**; häradshöfding där, se **Knut Ingesson**.
- Vigby** (Vij-) [?], gd i Lofö sn, Färentuna hd, Uppl. [n. m. under Drottningholms kungsgd] 301.
- Viggby** (Vijg-), gd i Husby-Sjutolfts sn, Trögds hd, Uppl. 353.
- Wilhelm**, greve af Henneberg, hans död omtalas 861.
- Wilhelm**, hertig af Cleve 191, 213.
- Wilhelm**, markgreffe [af Brandenburg, ärkebiskop af Riga?], pass f. hans utskickade 826.
- Wilhelm I**, prins af Oranien, greve af Nassau 533, 781.
- Villåttinge**, hd i Södermanl. 547.
- Wilmerstad**, se **Wolmerstadt**.
- Vimmerby**, stad i Smål. 605.
- Vinderstad**, se **Vinnerstad**.
- Ving**, sn i Valla hd, Vg. 544.
- Vingåker**, sn i Oppunda hd, Södermanl. 353, 547.
- Vinhäret**, se **Veden**.
- Vinnerstad** (Vinderstade), sn i Aska hd, Ög. 543.
- Vintrosa**, sn i Örebro hd, Närike 548.
- Vinäs** (Vie-) i Eds sn, N. Tjusts hd, Smål., hr Birge Nilssons (Grip) gd 643; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 752.
- Wirland**, se **Wierland**.
- Virmo skogsbygd**, sn i Norr-Finl., förlänt till Lars Fleming 807.
- Wismar**, köpmän därifr. i Viborg 269.
- Visnum**, hd i Värml. 548.
- Visboda** (Hvisbode), gd i Lerbäckes sn, Kumla hd, Närike 308.
- Vithfelt**, se **Hvitfelt**.
- Witzenskoy, Dmitri** (Dimiter), knäs, rysk fältherre mot tatarerna 258.

- Wolder** (-ter), **Simon** 44 f., 127, 129, 133, 588 f., 668 f.; br. t. 362; hans br. t. Gustaf I 857 ff.
- Wolfgang**, pfalzgreve af Zweibrücken och hertig af Neuburg 859, 861.
- Wolmerstadt** (Wilmerstäd), **Herman von**, Joakim Flemings tjänare 657, 866.
- Vordingborg**, stad på Själland, dat.-ort för kon. Fredrik II:s br. 855.
- Vorwilt**, **Dominicus**, målare, fullmakt f. hm 636.
- Voxen**, se **Vuoksen**.
- Vrena**, sn i Oppunda hd, Södermanl. 547.
- Vreta**, sn och kloster i Gullbergs hd, Ög. 544.
- Vuoksen** (Voxen), älf utmynnande i Ladoga 110.
- Vågen** [järn-] i Stockholm 498.
- Vågsjö** (-esiö), skatthemman i Östra Ryds sn, Danderyds skplg, Uppl. 117.
- Våla** (-e), hd i Uppl. 422.
- Våmb** (Väm), sn i Kåkindes hd, Vg. 544.
- Vånga**, sn i Memmings [nu Finspångaläns] hd, Ög. 544.
- Vånga**, sn i Ås' hd, Vg., kyrkoherden där, se hr **Halfvard Petri**.
- Vånga bergslag** i Ög. 544; stadfästelse å därv. bergsmäns privilegier 138.
- Vängelsta**, by i Näs' sn, Ulleråkers hd, Uppl. 411.
- Vångsjö** (Vansiö), by i Öja sn, Vester-Rekarne hd, Södermanl. 457.
- Vårdinge**, sn i Öknebo hd, Södermanl. 547.
- Vårdnäs** (Värde-), sn i Kinda hd, Ög. 544.
- Vårfrukyrka**, sn i Åsunda hd, Uppl. 352.
- Värvik** (Värkvijk!), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.
- Väckelsång** (Ve-), sn i Konga hd, Smål. 636.
- Väddö** (Ved-), sn och skplg i Uppl. 399; fogde där, se **Lars Pedersson**.
- Väderstad** (-de), sn i Göstrings hd, Ög. 543.
- Väfersunda** (Väves-), sn i Dals hd, Ög. 543.
- Väganläggningar** ifrågasatta 267 f., 594 ff.
- Välatorp** (Vedle-), gd i Öfver-Selö sn, Selebo hd, Södermanl. 423.
- Väne** (Vähn, Vene), hd i Vg. 88, 574, 603, 606, 653; fogde där, se **Lindorm Torstensson**; häradshöfding där, se **Håkan Andersson** [Hök?].
- Vänegarnn**, se **Venngarn**.
- Vänern** (-er) 289; skeppsbyggeri där 250; vägar dit fr. bergslagen 267; d:o därifr. till Elfsborg 268; anskaffande af transportfartyg där 448.
- Vänesta**, se **Vennestad**.
- Väntholmen** (Ve-), gd i Hillersjö sn, Färentuna hd, Uppl. 405; dat.-ort 282—286, 381—388; fogde där, se **Jöran Larsson**.
- Värkning** i Vg. 177, 195; i Smål. 192; i Dalsland 198 f.; i Lybeck 227 f. dansk i Tyskl. 106, 343, 382, 417, 434 f.
- Väring** (-ängh), sn i Vadsbo hd, Vg. 455. 544
- Värkvijk**, se **Värvik**.
- Värmdö** (-öö, Vermdö), sn och skplg i Södertörn 22, 476.
- Värme**, se **Johan**.
- Värmland** (Verme-) 20, 317, 503, 534, 548, 576, 604, 776, 789; järnets fatning där 347; fogdebyte där 349; skyddsåtgärder där mot eventuellt danskt infall 770; fogde där, se **Stake, Olof**.
- Värmlandsberg** [= nuvarande Filipstads bergsl. i Fernebo hd] 548.
- Värmskog** (-eskogh), sn i Gillbergs hd, Värml. 548.

- Värnamo** (-nemo), sn och tingsställe i Östbo hd, Smål. 13, 606.
Värnanäs (Vernes, ? Värnegård), gd i Halltorps sn, S. Möre hd, Smål. 757.
Värnegård, gdsnamn [obest. hvar; = Värnanäs?] 656.
Värsås (Veriesåås), sn i Kåkindes hd, Vg. 544.
Värångh, se **Väring**.
Väsbo, se **Vestbo**.
Väsby, kungsgd invid Sala, fogde där, se **Jöran Larsson**.
Väse, hd och sn i Värml. 548.
Västorp (Vestertörp), gd i Öja sn, Vester-Rekarne hd, Södermanl. 457.
Vättern (-ther) 212, 594.
Vävesunda, se **Väfersunda**.
Växjö (Vexjö), stad i Smål. 605, 753; ö. br. f. hospitalet där 618; marknaden där 640; tomt där bortförl. 753, 782; hospitalspredikant där, se hr **Gudmund Abrahami**; skolmästare där, se hr **Måns** [Birgersson]; fogde där, se **Räf, Lars**; organist där, se hr **Anders**; — stift, ö. br. f. prästersk. där 618; ordinarius där, se hr **Nils Knutsson**.

Y.

- Yarmouth** (Jermö), stad på Englands sydöstra kust 805.
Ydre (Idhre), hd i Ög. 117, 544, 761; häradshöfding där, se **Olof Gustafsson** [Stjernbjelke].
Ylele, se **Yläne**.
Ylivesi (? Yleveke) i Viborgs socken 34.
Yläne (Ylele), gd i Pöytis' sn, Masko hd, Egentl. Finl. 65.
Ytter-Hogdal, se **Hogdal**.
Ytter-Järna (-gärna), sn i Öknebo hd, Södermanl. 547.
Ytter-Selö (-la), sn i Selebo hd, Södermanl. 547.
Yttertjurbo (Tiurbo), härad i Vestmanl. 19, 422.
Ytter-Ullerö, se **Nedre Ullerud**.

Z.

- Zaij** (Sae] å i Karelen, biflod till Vuoksen 111.
Zimmermann, Gottschalk, revalsk skeppskapten 372; jfr **Gottschalk Timmerman**.
Zimmern, se **Simmern**.

Å.

- Å** (Åå), gd i Hallsbergs sn, Kumla hd, Närrike 308.
Å (Åå), sn i Björkekinds hd, Ög., dat.-ort 186—195, 215; kyrkoherde där, se hr **Joen**.
Åbo, stad och slott i Finl., borgare där 766; dat.-ort för hertig Johans br. 793, 816, 818—819; d:o för omnämnda d:o 5, 36; d:o för ett Joakim Bulgrins omn. br. 631; torneringsplats där 819; malt dit 819; fetalier dit 820; tomt-

- köp där 822; tomt där bortskänkt 823, 824; dess handel på Norrbotten 822; myntet där 825; slottets byggnad där 826 ff.; skeppsbygge där 827; dat.-ort för domen öfver Joakim Fleming 866; omnämndt 67, 82, 87, 541, 620, 694, 821 ff., 827 f.; skolmästare där, se **M. Henrik Jacobi**; f. d. skollärare där, se **Herkepä, Erik**; predikant där, se hr **Sigfrid Laurentii**; **Filip Andrae**; — län 541, 620.
- Åby**, sn i Lysings hd, Ög. 236, 543.
- Åby**, sn i N. Möre hd, Smål. 759.
- Åby, Norra**, se **Norr-Åby**.
- Åfen**, ortnamn [obest. hvar] 778.
- Åhus**, stad i Skåne 789.
- Åke Bengtsson** [Ferla] 289.
- Åke** (? Achus) **Larsson**, hertig Johans köpebr. f. hm 822.
- Åker**, sn och hd i Södermanl. 447, 547; fogde där, se **Bengt Nilsson**; härads-höfding där, se **Erik Dalkarl**; fogde öfver arf- och egna godsens där, se **Jöran Olsson**; jfr **Årja**.
- Åker**, se äfven **Österåker**.
- Åkerbo**, hd i Vestmanl. 22.
- Åkerbo**, hd i Ög., härads-höfding där, se **Bengt Karlsson**.
- Åkerö** i Bettna sn, Oppunda hd, Södermanl., fru Anna [Clemetsdotter (Hogenskilds)] gd 822, 828.
- Åland** (-dt) 206, 399, 541, 620, 820, 828; några fogdar där sk. fängslas 823.
- Ålekråken**, fartygsnamn 469.
- Ålem** (Ålime), sn i Stranda hd, Smål. 100.
- Ålerecken**, se **Arkö**.
- Ålämning** (Ol-), se **Peder**.
- Åmme** (Åma), gd i Hammars sn, Sundbo hd, Närike 51.
- Åmål** (-ol), sn i Tössbo hd, Dalsl. 545.
- Ånestade**, se **Ånnesta**.
- Ångermanland**, ö. br. t. menige man där 354; ang. landsköpet där 513; f. d. fogde där, se **Ketil Nilsson**; fogden där, se **Knut Andersson**.
- Ånnesta** (Ånestade), sn i Örebro hd, Närike 548.
- Årbråd**, se **Arbrå**.
- Årby**, gd [n. m. by] i Lena sn, Rasbo hd, Uppl. 52.
- Årdala**, sn i Oppunda [nu Villåttinge] hd, Södermanl. 353, 547; kyrkoherde där, se **M. Peder Magni**.
- Årreholmen**, se **Orreholmen**.
- Årsväxten** 190, 202, 287, 299, 376.
- Ås** (-ss), hd i Vg. 53.
- Åsbo** (-by), sn i Göstrings hd, Ög. 403, 543.
- Åsby**, gd i Lista sn, Vester-Rekarne hd, Södermanl. 514.
- Åsby**, sn i Ydre hd, se **Asby**.
- Åse** (Asza), hd i Vg. 214, 574, 603, 606, 653.
- Åsen**, gd i Gustafs sn, Dalarne 343.
- Åskala**, se **Asikkala**.
- Åsunda**, hd i Uppl. 77; jfr **Trögd**.

Ä.

- Äktenskapskontrakt** mellan prinsessan Katarina och grefve Edzard af Ostfriesland 290.
- Älghult** (Ellie-), sn i Uppvidinge hd, Smål. 753.
- Ämbetsman** (embetz-), se **Handtverkare**.
- Ängeby** (En-), gd i Lunda sn, Seminghundra hd, Uppl. 84.
- Ärffvale**, se **Ervalla**.
- Ärja** (Ehria), sn i Selebo hd, Södermanl. [nu förenad med Äkers sn i Äkers hd] 547.
- Ärla** (Er-), sn i Öster-Rekarne hd, Södermanl. 458, 547.
- Ärtemark** (Ar-), sn i Vedbo hd, Dalsl. 545.

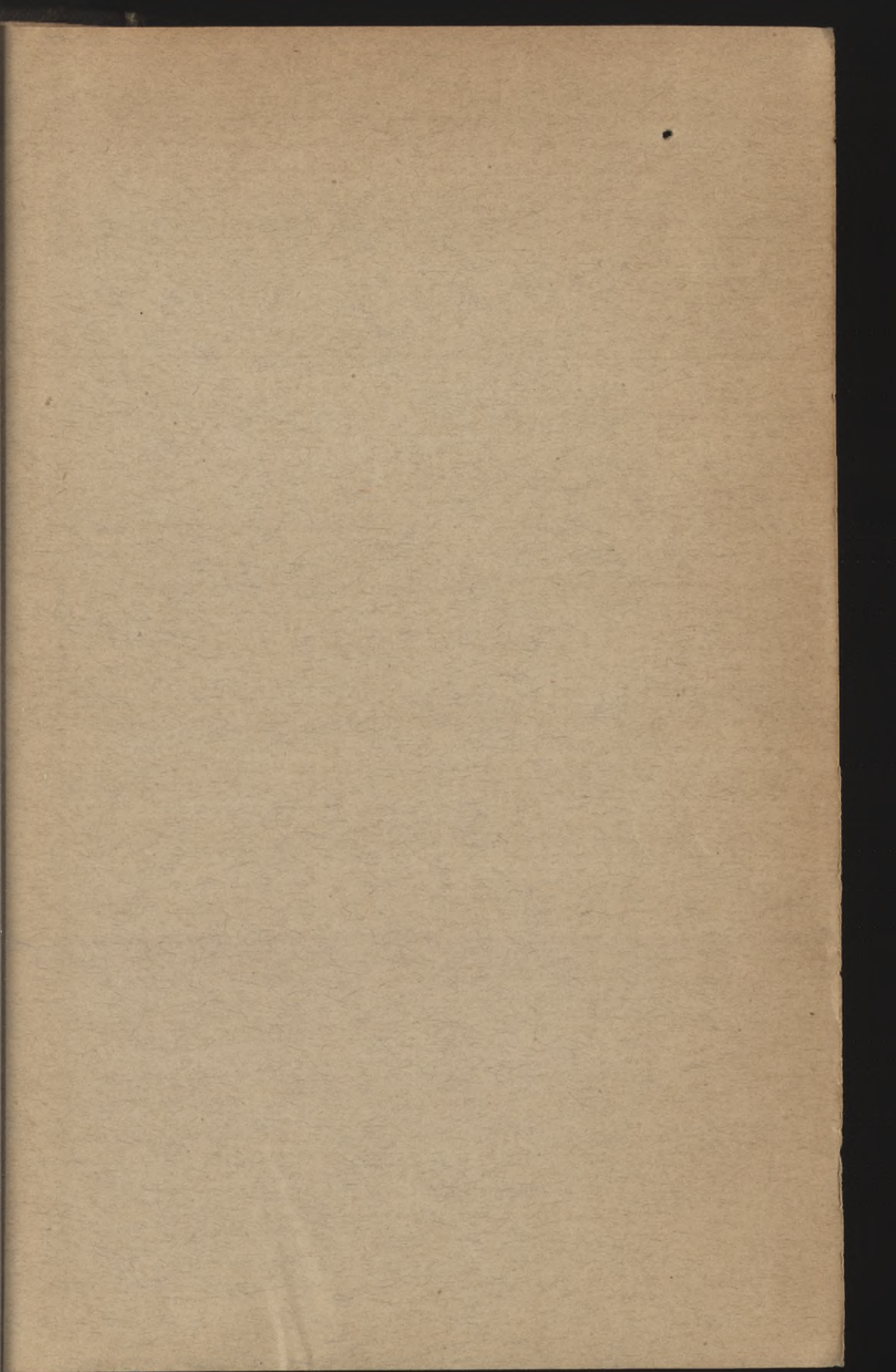
Ö.

- Ödeborg** (Ödberg), sn i Valbo hd, Dalsl. 545.
- Ödehemman** (ödestompter) 379.
- Ödeshög** (Ödesjö), sn i Lysings hd, Ög. 543.
- Ödsköld**, se **Eskhult**.
- Öfra torp** [i Kullings hd?] 574.
- Öfre Ullerud** (Öfver Ullerö), sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Öfverby** (Öffre-), torp i [Stora] Malms [n. m. Floda?] sn, Oppunda hd, Södermanl. 459.
- Öfver-Järna** (-gärna), sn i Öknebo hd, Södermanl. 547.
- Öfvernäs** [by i Säby sn, Snäfringe hd, Vestmanl.?] 448.
- Öfver-Selö** (Öfre Sela), sn i Selebo hd, Södermanl. 422, 547.
- Öglunda**, sn i Valla hd, Vg. 544.
- Öja** (-ije), sn i Vester-Rekarne hd, Södermanl. 457.
- Öja**, ort i Vg. [obest. hvar] 217.
- Ökna** (-nö) i Floda sn, Oppunda hd, Södermanl., Knut Knutsson [Lillies] gd 44, 196.
- Öknebeck**, se **Okneböck**.
- Öknebo**, hd i Södermanl. 547.
- Öknö**, se **Ökna**.
- Öland** 190, 640; ang. där strandadt gods 188, 610; båtsmän därifr. 193; jagplatser anordnas där 658; gård där 658; kalkugn där 762; f. d. fogde där, se **Sigfrid Jönsson**.
- Ölmehärad** (-hered), sn i Väse [nu Ölme] hd, Värml. 548.
- Ölserud** (Ölersrådh), sn i Näs' hd, Värml. 548.
- Ölsta** (-esta) [i Odensala sn, Erlinghundra hd, Uppl.], en dithör. utjord i St: Olofs sn 301.
- Ör** (Öör), sn i Nordals hd, Dalsl. 545.
- Örberga** (-bärga), sn i Dals hd, Ög. 143 [där denna socken dock ej kan afses], 543.
- Örboholm** (Örbe-) i Vesterljangs sn, Hölebo hd, Södermanl., Nils Krummes gd 349, 606.

- Örby**, gd i Vendels sn, Örbyhus' hd, Uppl. 450; dat.-ort 407—409; fogde där, se **Tomas Nilsson**.
- Öre**, se **Öreryd**.
- Örebro**, slott, stad och hd i Närke 22, 547 f.; möte där mellan kon. och hertig Erik 36 f.; dat.-ort 36—38, 51; d:o för utv. kon. Eriks br. 597, 639, 776; vapensändning dit 168, 174; ang. disciplarne vid därvarande skola 255; kyrkoherden där, se hr Nils [Bengtsson]; fogde där, se **Erik Knutsson**.
- Öregrund** 829; bröllopsgård därifr. 145; kyrkoherden där sk. deltaga däri *ib.*; fiskefogde där, se **Ture Nilsson**; kyrkoherden där, se hr **Erik Laurentii**.
- Öreryd** (Öre), sn i Mo hd, Smål. 606.
- Öresund** (Sundet) 212, 239, 304, 418, 654, 728 f., 773, 779, 789.
- Örnefot**, se **Olof Pedersson**.
- Örsta** (-esta), gd i Markims sn, Seminghundra hd, Uppl. 317.
- Örtomta** (-mpte), sn i Bankekinds hd, Ög. 118.
- Ösel** (Ösell, Öxell), stift och ö 2, 120, 752; biskopen där omnämnd 333; danskarnes planer där 446, 682, 688, 720.
- Östbo** (Ösbo), hd i Smål. 13, 98, 100, 645, 756.
- Österbotten** (Östrebotnen) 278, 287, 766.
- Östergötland** 79 f., 115, 142, 169 f., 173 f., 190, 192, 212, 340 f., 379, 423, 443, 459, 523, 575, 603 f.; underhandl. rör. kostgård där 91; öfverfarten dit fr. Vg. 105; truppsamling där 149, 174; dikning och röjning påbjudes där 152; klagomål öfver skjutsningsbesväret där 375; härväg därifr. 789; landbofogde där, se **Olof Nilsson**; **Simon Larsson**.
- Österodebo**, se **Uddabo**.
- Öster-Rekarne**, hd i Södermanl. 77, 458, 492, 547; fogde öfver arf- och egnagodsens där, se **Jöran Olsson**; häradshöfding där, se **Bengt Nilsson**.
- Östersjön** (Östresjön) 383, 595, 748; sjöfarten där 33, 224, 494; handeln där dålig för svenska varor 533 f.
- Östervaldzskog**, se **Östvallskog**.
- Österåker**, sn i Oppunda hd, Södermanl. 51, 547.
- Österåker** (Åker), sn i Åkers skplg, Uppl. 77.
- Östgöte** (Ösg-), se **Jöns**; **Karl**.
- Östkind**, hd i Ög. 166.
- Östra**, hd i Smål. 643; en socken där förl. till hustru Anna [Scharffenberg], Gernund Svenssons änka 754; utv. kon. Eriks br. dit 763.
- Östra Eneby**, sn i Bråbo hd, Ög. 544.
- Östra Ryd**, sn i Ryds skplg, Uppl. 117.
- Östra Silfberg** (Sölff-) i Dalarne 24.
- Östra Tollstad** (Tålfstade), sn i Vifolka hd, Ög. 543.
- Östvallskog** (Östervaldzskogh), sn i Nordmarks hd, Värml. 548.
- Öxell**, se **Ösel**.

INNEHÅLL:

Konung Gustaf I:s utgångna skrivelser	s.	1—582.
Tillägg:		
1. Bref från utvald konung Erik		583—792.
2. Hertig Johans bref		793—829.
3. Hertig Magnus' bref		830—832.
Bilagor		833—867.
I. Bref och handlingar ang. Sveriges förhållande till främmande makter:		
a) till Frankrike		834—836.
b) » England		837—851.
c) » Danmark		852—857.
d) » Tyskland		857—861.
e) » Östersjöprovinserna		862—865.
II. Rättshandlingar		866—867.
Register		868—955.

6000251188

Göteborgs universitetsbibliotek

